

89/3

ACADEMIA
REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

DOCUMENTE
PRIVIND
ISTORIA ROMÂNIEI

VEACUL
XIV
C. TRANSILVANIA

VOL. I (1301—1320)

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

1953

4559

Bibl. Universitara Sibiu

U864931160

Biblioteca Centrala a ULB Sibiu

24R1961 U

ACADEMIA
REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

DOCUMENTE
PRIVIND
ISTORIA ROMÂNIEI

COMITETUL DE REDACȚIE
ION IONAȘCU, L. LĂZĂRESCU-IONESCU,
BARBU CÂMPINA, EUGEN STĂNESCU, D. PRODAN,
MIHAIL ROLLER REDACTOR RESPONSABIL

VEACUL
XIV
C. TRANSILVANIA
VOL. I (1301—1320)

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA”
— SIȘTEU —
INVENTARIAT 1933

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

1953

Bibl. Inst. de Inv. Superioare Sibiu
INV. Nr. 11727 19 27

23 FEB 1950

~~1267-P~~

[Handwritten signature]

PREZENTUL VOLUM A FOST ÎNTOCMIT DE COLECTIVUL SECȚIEI
DE ISTORIE MEDIE A INSTITUTULUI DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
DIN CLUJ AL ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

P R E F A Ț A

Volumul de față conține un număr de 454 documente referitoare la evenimentele din Transilvania între anii 1301—1320. Documentele cuprinse în acest volum se publică pentru prima oară în limba română, după colecțiile și revistele în limba latină. Un număr de 25 documente sunt publicate după original. Unele din ele sunt inedite și se publică acum pentru întâia oară, atât în traducere cât și în forma lor originală. Originurile acestora se găsesc în Arhiva istorică a Filialei Cluj a Academiei R.P.R. și în Arhiva Capitulului din Alba-Iulia.

Documentele publicate în acest volum ilustrează aspecte importante ale dezvoltării interne a Transilvaniei în această epocă, privind dezvoltarea feudalismului în Transilvania, manifestarea contradicțiilor dintre feudali și orașeni și intensificarea luptei țărănimii împotriva exploatării feudale.

Documentele publicate în volumul de față arată cum monarhia feudală (regele Carol Robert) încerca să întărească puterea sa politică cu sprijinul orașelor. El acordă diferite privilegii negustorilor.

Astfel, orașenii din Cluj obțin la 1316 următoarele privilegii: să-și aleagă liberi judele care va judeca toate pricinile dintre ei, afară de omor, furt, tâlhărie, foc și răniri pe care le va judeca judele regal împreună cu judele lor; sunt scutiți de vamă în toată Transilvania pentru mărfurile și lucrurile lor; își vor alege liber preotul și parohul; obțin dreptul să stăpânească toate pământurile, pădurile, dumbrăvile și livezile din împrejurimi (Doc. Nr. 242).

Tot în anul 1316, Carol Robert scria negustorilor străini că «dacă veși veni în orice parte a regatului nostru cu lucruri și mărfuri să umblași slobozi și nevătămași în ființa voastră, atât la venire cât și la plecare, plătind vamile datorate potrivit

obiceiului din vechime încuviințat de înaintașii noștri și plătind tricesima sub cetatea noastră pe care am zidit-o la vadul Savei » (Doc. Nr. 244).

Se constată o sporire a productivității muncii exprimată și într'un comerț tot mai activ cu produse miniere (sare) sau meșteșugărești (postav), cu produse agricole și animale (vin, cai, vite). Dania făcută la 1308 de abatele și conventul din Cluj-Mănăstur dorește că oamenii foloseau încă din 1308 moara cu 4 roți și chiar cu mai multe. Astfel, abatele Haydenric cedează lui Otto Gilnicer și Theodorice Sliger, orașeni din Cluj, « un loc și un pământ de moară care va avea patru roți și nu mai multe lângă râul Someș » (Doc. Nr. 96).

Documentele scol la iveală raporturile de vasalitate din acea vreme în Transilvania. Magistrul Bech cheamă între oamenii săi la 1319 pe magistrul Mihail: « Să veniți pe lângă noi (ad nostram familiaritatem) — spune magistrul Bech — iar noi vă făgăduim neîndoios . . . că din întâia zi în care veți veni la noi, avem de gând să vă dăm ca loc de așezare un sat cu toate folosințele, precum și cea mai bună parte din colonii noștri din Satu Mare și pe lângă toate acestea nu vom întârzia să vă dăm lucrurile noastre » (Doc. Nr. 348).

În condițiile când era puternică fărâmișarea feudală, pentru fiecare mare proprietar de pământ era mai rentabil să-și aibă moșiile proprii hotărnicite, pentru a le putea spori prin danii, cumpărări sau înstăpâniri abuzive. Prin toate aceste mijloace el își mărea puterea economică și implicit creștea puterea sa politică.

Astfel, membrii familiei Csák stăpâneau la 1312 mai multe moși care « nu sunt împărțite între ei ». Nicolae Csák, ridicându-se deasupra celorlalți cu putere politică și economică, silește pe ceilalți copărtași să-i îngăduie hotărnicirea părților sale, « să fie liber a face împărțeala cu ei în orice parte ar vrea el sau i-ar plăcea » (Doc. Nr. 160).

La fel în anul 1319, magistrul Ștefan, fiul lui Dionisie, își hotărniceste moșiile din Reghin. « Prin bună învoială am împărțit împreună cu frații noștri, moșiile noastre ce sînt de Reghin, dând fiecăruia partea sa » (Doc. Nr. 379).

Țărănimea ajunge sub o exploatare tot mai grea. Sarcinile feudale sporesc mereu. Un document din 1316 precizează în ce constau aceste obligații pentru locuitorii (cu ocupație agricolă) din Cluj: cei ce au pământ plătesc 1 fertun, cei ce au numai case plătesc anual câte 3 pondere, iar jelerii plătesc o pondere și jumătate ca bir al pământului (Doc. Nr. 242).

Împotriva situației grele, țărănimea continuă lupta contra puterii feudale cu mijloacele ce-i stau la îndemână.

Documentele pomenesc de ocuparea de către țărani a moșiilor nobililor și de cotropirea moșiilor feudale și maltratarea feudalilor căzuți în mâinile lor.

În anul 1315 comitele Iacob se plânge împotriva locuitorilor din Vișu și Ceaba (reg. Cluj) care s'au înstăpânit asupra moșiilor sale Babus și Beudin (reg. Cluj), împiedecându-l dela folosirea acelor. A fost nevoe de intervenția voevodului însuși care s'a dus la moșiile susnumite (Babus și Beudin) ale comitelui Iacob «și i-a oprit cu tărie pe zișii oameni din Vișu și Ceaba dela folosirea și strângerea de aici înaintea a tuturor foloaselor și folosințelor acelor moșii» (Doc. Nr. 233). La fel, dintr'un document din 1320 cunoaștem cazul când unii iobași și-au însușit cu dela sine putere bunuri de pe moșiile comitelui Andrei. Și de data aceasta a fost nevoe de intervenția vice-voevodului (Doc. Nr. 398).

Doă documente din 1315 amintesc lupta țăranilor din Hașeg, care, în frunte cu cnezii lor, au cotropit moșia Bretonia a comitelui Nicolae, judele din Hașeg. «Ne spune Nicolae, fiul lui Ștefan, judele din Hașeg, că în aceste vremuri turburi, niște Români s'au coborât și au cotropit cu sila spre paguba și vătămarea sa, un pământ al lui numit Brethonia, ce i-a fost dat și lăsat în chip legiuit de bunicul său Toma» (Doc. Nr. 220). «Înfățișându-se înaintea noastră (a regelui) Nicolae, fiul lui Ștefan, judele din Hașeg, s'a plâns că moșia lui numită Brythonia, aflătoare în comitatul Hașeg, care a fost și este a lui prin moștenire, a fost cotropită cu silnicie și pe nedrept de către cnezii Dan și Stanislau și ne-a rugat stărnitor să binevoim a-i înapoia pomenita moșie prin regeasca noastră milostivire» (Doc. Nr. 231).

Allă formă de manifestare a luptei țăranimii este răzburarea asupra nobililor exploataatori.

Un document dela începutul sec. al XIV-lea pomeneste faptul că locuitorii din Leta (reg. Bihor) au prins și închis pe nobilul Desideriu, căruia i-au ucis și un cal (Doc. Nr. 2). Un alt document din 1313 pomeneste conflictul dintre nobilul Alexandru și iobagii săi Ștefan și Dumitru (Doc. Nr. 175).

Documentele amintesc și un alt fenomen însemnat: conflicte între orășeni și feudali. Cei dintâi doreau să scape cu totul de controlul și dominația feudalilor pentru a-și aputea desvolta, în mod liber, activitatea și a se organiza în mod autonom. Feudalii, la rândul lor, căutau să-și mențină autoritatea și asupra orașului care oferea tot mai multe venituri de pe urma activităților negustorești sau meșteșugărești. Un asemenea conflict se petrece la 1304, între orășenii din Oradea și nobilii din neamul Puka (Doc. Nr. 48).

Documentele cuprinse în acest volum tratează o serie de aspecte ale vieții sociale, economice și politice din Transilvania. Ele ne arată felul în care monarhia feudală a folosit — de pildă, perceperea vămii — în interesul întăririi puterii ei politice

(Doc. Nr. 131, 166, 269 etc.); privilegiile de care se bucurau, averile pe care și le însușeau prin abuz și asuprire Papa și înaltul cler al bisericii catolice (Doc. Nr. 87, 146, 164, 210, 243, 248, 251 etc.); cum uzurpau marii feudați bunurile nobilimii mici și mijlocii (Doc. Nr. 18, 93, 317, 347 etc.).

Revine istoricilor sarcina de a studia documentele, a le generaliza și valorifica în procesul muncii de luminare a acestei epoci din istoria României.

REZUMATUL DOCUMENTELOR

1. — <Inceputul sec. XIV> marți după 25 Decembrie. Capitlul din Oradea confirmă înțelegerea dintre Matei, fiul lui Matei de Buken și rudele sale cu Paul, fiul lui Ioan și frații săi, cu privire la împărțirea unor moșii.
2. — <Inceputul sec. XIV> miercuri după 15 August. Benedict comitele curial și juzii nobililor din Bihor confirmă înțelegerea dintre locuitorii satului Leto (azi în R. P. Ungară) și Desideriu, fiul lui Konya.
3. — 1301 Ianuarie 15, Buda. Agnes regina Ungariei dă un act magistrului Ștefan de Sopron, printre confirmatorii actului fiind și Roland voevodul Transilvaniei.
4. — 1301 Februarie 24, Zips (R. Cehoslovacă). Capitlul din Zips confirmă că Arnold canonic al bisericii din Zips și al bisericii din Oradea a zălogit o moșie a sa din comitatul Saros (azi în R. Cehoslovacă)
5. — 1301 Mai 13, Anagni. Papa Bonifaciu al VIII-lea numește pe Nicolae episcop de Ostia și Velletri legat apostolic în Ungaria și în țările vecine, între care și Cumania.
6. — 1301 Iunie 2, <Dealul Orășii>. Conventul din Dealul Orășii confirmă vânzarea unei moșii din comitatul Bihor (azi în R. P. Ungară).
7. — 1301 Iunie 2, <Dealul Orășii>. Conventul din Dealul Orășii mărturisește că Moca, ginerele comitelui Ioan, a cumpărat o parte din moșia comitelui Ioan din comitatul Bihor (azi în R. P. Ungară).
8. — 1301 Iunie 2, Sebeș. Judele și jurații din Sebeș făgăduesc Sibienilor liberă trecere prin teritoriul lor.
9. — 1301 Iunie 29, <Dealul Orășii>. Conventul din dealul Orășii confirmă plângerea făcută de Nicolae și Durug, din neamul Gutkeled, pentru ocuparea unor moșii ale lor din comitatul Borsod (azi în R. P. Ungară).
10. — 1301 Iulie 30, Trnava (R. Cehoslovacă). Antoniu episcop de Cenad este menționat printre confirmatorii unui act dat bisericii din Trnava.
11. — 1301 Octombrie 6, Alba-Iulia. Kilian arhidiacon de Telegd lasă prin testament jumătate din moșia sa Nașloc episcopiei Transilvaniei.

12. — 1301 Octombrie 6, Alba-Iulia. Petru episcopul Transilvaniei confirmă testamentul lui Kilian arhidiacon de Telegd.
13. — 1301 Octombrie 17, Roma (Lateran). Papa Bonifaciu al VIII-lea scrie episcopului Nicolae legat papal în Ungaria despre distrugerile suferite de Ungaria în urma năvălirii Tătărilor, Cumanilor, păgânilor și schismaticilor.
14. — 1301 Octombrie 17, Roma (Lateran). Papa Bonifaciu al VIII-lea scrie lui Venceslav regele Boemiei muștrându-l că a îngăduit fiului său să se încoroneze ca rege al Ungariei.
15. — 1301 Octombrie 20, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă schimbul de moșii dintre Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc cu comitele Nicolae.
16. — 1301 Noembrie 8, Roma (Lateran). Papa Bonifaciu al VIII-lea îndeamnă pe toți prelații din Ungaria să dea ajutor episcopului Nicolae legat papal în Ungaria.
17. — 1302 Ianuarie 30, Orăștie. German custodele călugărilor franciscani din Transilvania scrie lui Hayman provincialul ordinului franciscanilor din Ungaria că Petru episcopul Transilvaniei n'a trimis dările cuvenite legatului papal, din cauza turburărilor.
18. — 1302 Februarie 5, Deva. Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc cercetează pricina dintre Dominic, fiul lui Roman, fiii lui Ștefan de Cristur și rudele lor cu nobilii din Pestiș, cu privire la stăpânirea unei moșii.
19. — 1302 Februarie 18, <Oradea>. Capitlul din Oradea mărturisește că comitele Bozouch a dăruit capitlului din Alba-Iulia satul Bazna din comitatul Târnava.
20. — 1302 Martie 20, <Oradea>. Capitlul din Oradea transcrie privilegiul comitelui Ioan de Cherechiu, privitor la moșiile Adon și Vezendiu.
21. — 1302 Aprilie 16, Deva. Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc hotărăște în pricina dintre nobilii din Pestiș cu Dominic și rudele lui, privitor la stăpânirea unei moșii.
22. — 1302 Iunie 6. Magistrul Beke comite de Bihor hotărăște felul cum se va judeca pricina dintre comitele Cosma și slujitorii magistrului Doja.
23. — 1302 Iunie 6, Alba-Iulia. Petru episcop al Transilvaniei confirmă mai multe indulgențe date în dieceza sa.
24. — 1302 Iunie 10, Anagni. Papa Bonifaciu al VIII-lea cheamă în fața sa pe regele Boemiei și pe fiul său pentru a-și justifica, față de Carol Robert, pretențiile lor asupra Ungariei.
25. — 1302 Septembrie 4, Alba-Iulia. Petru episcopul Transilvaniei dă voie capitlului din Alba-Iulia să strângă dijmele din satele Broșteni și Cergău.
26. — 1302 Septembrie 25. Obștea locuitorilor scaunului Sibiului aleg pe Petru, fiul comitelui Daniel, ca paroh al satului Cașoț.

27. — <1302> Octombrie 7, Adrian. Mihail judele din Cefa este chezaş în pricina dintre Nicolae, fiul lui Toma şi Gogan, fratele lui Chepan de Gurbediu.
28. — 1302 Octombrie 12, Viena. Episcopul Nicolae legat papal în Ungaria porunceşte lui Petru episcop al Transilvaniei să silească pe Vosmund comite de Sighişoara şi pe fiul său să despăgubească pe călugării dominicani şi franciscani din Sibiu de pagubele pe care le-au pricinuit.
29. — 1303 Ianuarie 9, Alba-Iulia. Petru episcopul Transilvaniei confirmă înţelegerea dintre preoţii decanatului de Sebeş şi capitulul din Alba-Iulia cu privire la strângerea dărilor.
30. — 1303 Februarie 26. Stefan palatinul Ungariei face o danie, este menţionat şi magistrul Beke comite de Bihar.
31. — 1303 Mai 30, Anagni. Papa Bonifaciu al VIII-lea porunceşte arhiepiscopului de Calocca să reintroducă vechea stare în biserică, neţinând seamă de schimbările făcute de nobili în lipsa lui şi a altor prelaţi din Ungaria, printre care şi Ştefan arhidiaconul bisericii din Transilvania.
32. — <1303 Mai 30, Anagni>. Papa Bonifaciu al VIII-lea dă voie arhiepiscopului de Calocca să acorde indulgenţe de patruzeci de zile.
33. — 1303 Mai 31, Anagni. Papa Bonifaciu al VIII-lea declară că regatul Ungariei revine de drept lui Carol Robert, iar nu regelui Boemiei.
34. — 1303 Iunie 9, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă schimbul de moşii dintre Ehelleus vice-voevod al Transilvaniei şi comitele Ioan de Gâmbuţ.
35. — 1303 Iunie 11, Anagni. Papa Bonifaciu al VIII-lea porunceşte tuturor locuitorilor din Ungaria să dea ascultare reginei Maria şi regelui Carol Robert.
36. — <1303> Iunie 26, <Neapole>. Carol al II-lea regele Neapolului porunceşte slujbaşilor săi din porturile Apuliei să dea ajutor arhiepiscopului de Calocca, episcopului de Zagreb şi arhidiaconului Transilvaniei, care se întorc în Ungaria.
37. — 1303 Iunie 27, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă împărţirea făcută de comitele de Hunt a averii sale.
38. — <1303 Iunie-Iulie>. Prelaţii din Ungaria cer nobililor şi preoţilor din Transilvania să recunoască pe Carol Robert ca rege al Ungariei.
39. — 1303 Octombrie 4, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia înştiinţează pe voevodul Nicolae comite de Ugocea şi Maramureş că comitele Fouschka de Peturd a dăruit o moşie a sa din comitatul Ugocea (azi în U.R.S.S.) rudelor sale Martin şi Dionisie.
40. — 1303 Octombrie 16, Deva. Ladislau voevodul Transilvaniei şi comite de Solnoc hotărăşte în pricina dintre comitele Nicolae şi fratele său voevodul Andrei de Geoagiu cu magistrul Ştefan, privitor la stăpânirea unei moşii.

41. — <1303> Octombrie 21, Deva. Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc cere capitlului din Alba-Iulia să transcrie privilegiul magistrului Ștefan, privitor la satul Teiuș.

42. — 1303 Noembrie 9, <Dealul Orăzii>. Martiu prepozitul și conventul din Dealul Orăzii confirmă vânzarea unei moșii din comitatul Bihor (azi în R. P. Ungară).

43. — 1303 Noembrie 28, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia transcrie privilegiul dat magistrului Ștefan de Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc.

44. — 1304 Ianuarie 26, <Oradea>. Capitlul din Oradea mărturisește că Nicolae, fiul lui Tymon de Vârșand, a dăruit magistrului Benedict jumătate din moșia Ungurei.

45. — 1304 Ianuarie 30, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia mărturisește că Toma cel Negru, fiul lui Pavel, a vândut o moșie a sa din comitatul Cluj lui Nicolae parolul din Gilău.

46. — 1304 Martie 31, Roma (sf. Petru). Papa Benedict al XI-lea dă voie priorului dominicanilor din Ungaria să acorde dispensa de a ocupa anumite funcții în ordinul dominicanilor la doi călugări, fii de preoți ortodocși.

47. — 1304 Martie 31, Roma (sf. Petru). Papa Benedict al XI-lea poruncește priorului dominicanilor din Ungaria să trimeată câțiva călugări în Albania și Cumania, pentru răspândirea credinței catolice.

48. — <circa 1304> Mai 22, <Oradea>. Capitlul din Oradea mărturisește că judecătorii numiți de capitol au amânat judecata pricinii dintre locuitorii din Oradea și comiții Clement, Coman cel mic și Iohanka.

49. — 1304 Iunie 2, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă înțelegerea dintre Ladislau și frații lui cu comitele Ivanca și fiii lui Drug cu privire la stăpânirea unei moșii.

50. — 1304 August 24, Pojon (R. Cehoslovacă). Prelații și nobilii din Ungaria încheie alianță cu ducele Austriei și Stiriei, printre confirmatorii actului fiind și dregători din Transilvania.

51. — 1304 Septembrie 18, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă înțelegerea dintre comitele Renold cu comitele Grigore, fratele său Iacob și fiii lui Beche.

52. — 1304 Septembrie 28, Mintiul Gherlei. Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc întărește comitelui Nicolae castelanul de Ciceu și fratelui său Ioan moșia Bizkov.

53. — 1304 Decembrie 10, <Oradea>. Capitlul din Oradea amână judecarea pricinii dintre cetatea Oradea și comiții Cosma și Ivanka, privitoare la uciderea lui Laurențiu, fiul comitelui Toma.

54. — 1305, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă împărțirea moșiei Kolth (azi în R. P. Ungară)

55. — 1305 Aprilie 15, <Alba-Iulia>, Capitlul din Alba-Iulia confirmă înțelegerea dintre comitele Grigore și fratele său Iacob cu Grigore, fiul lui Nicolae, privitor la împărțirea unor moșii.

56. — 1305 Iunie 24, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă că Ioan și fratele său Petru au dăruit lui Petru, zis cel Negru, o moșie în comitatul Cluj.

57. — 1305 Septembrie 11, <Dealul Orășii>. Martin prepozitul și conventul din Dealul Orășii confirmă vânzarea unei moșii (azi în R. P. Ungară).

58. — <1306>. Petru episcopul Transilvaniei cere conventului dominicanilor din Alba-Iulia să-i dea o scrisoare pentru a putea înainta scaunului apostolic apelul împotriva arhiepiscopului de Caloccea.

59. — 1306, Alba-Iulia. Conventul dominicanilor din Alba-Iulia confirmă apelul făcut de Petru episcopul Transilvaniei către scaunul apostolic, împotriva arhiepiscopului de Caloccea.

60. — 1306 Februarie 2, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă înțelegerea dintre palatinul Kopoz judele Cumanilor și comite de Sătmar cu Ladislau, fiul lui Isep și Ștefan, fiul lui Alexandru de Zer și frații lor, cu privire la plata unor despăgubiri pentru stricăciunile suferite de palatinul Kopoz.

61. — 1306 Aprilie 10. Otto regele Ungariei întărește un vechiu privilegiu al mănăstirii Cârța.

62. — 1306 August 8, Poitiers. Papa Clement al V-lea dă dreptul cardinalului Gentile legat papal în Ungaria să acorde diferite beneficii și demnități bisericești.

63. — 1306 Octombrie 18, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă dania magistrului Petru.

64. — 1307 Ianuarie 13, Poitiers. Papa Clement al V-lea poruncește prepozitul de Sibiu să cerceteze pricina dintre preoții decanatului de Mediaș și arhidiaconul din Alba-Iulia.

65. — 1307 Februarie 8, Oradea. Otto regele Ungariei restituie magistrului Ștefan, pe baza unei scrisori a capitlului din Oradea, mai multe moșii (azi în R. P. Ungară).

66. — 1307 Mai 1, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia scrie lui Ladislau voevodul Transilvaniei că a hotărnicit moșia Feldioara din comitatul Alba.

67. — 1307 Mai 17, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia întărește actul capitlului din Oradea din 1300, privitor la satul Ungurei.

68. — <1307> Iulie 22, Deva. Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc amână judecarea pricinii dintre comitele Tynon și magistrul Benedict, cu privire la jumătatea moșiei Ungurei.

69. — 1307 Iulie 26, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă actul lui Ladislau voevodul Transilvaniei cu privire la satul Ungurei.

70. — 1307 Iulie 31, Poitiers. Papa Clement al V-lea dă un act arhiepiscopului de Caloceca și de Bač, fiind menționat și episcopul de Cenad.
71. — 1307 Iulie 31, Poitiers. Papa Clement al V-lea însărcinează pe episcopii Bosniei și Cenadului să confere însemnele arhiepiscopului de Caloceca și de Bač.
72. — 1307 August 8, Poitiers. Papa Clement al V-lea trimite pe cardinalul Gentile ca legat papal în Ungaria.
73. — <1307 August 8, Poitiers>. Papa Clement al V-lea roagă pe nobilii din Ungaria să dea ajutor cardinalului Gentile trimis ca legat papal în Ungaria.
74. — <1307 August 8, Poitiers>. Papa Clement al V-lea împuternicește pe cardinalul Gentile legat papal în Ungaria să oblige pe prelații din Ungaria să contribuie la întreținerea sa.
75. — <1307 August 8, Poitiers>. Papa Clement al V-lea împuternicește pe cardinalul Gentile legat papal în Ungaria să oblige pe prelații din Ungaria să contribuie la întreținerea trimișilor săi.
76. — 1307 August 8, Poitiers. Papa Clement al V-lea roagă pe prelații din Ungaria să dea ajutor cardinalului Gentile trimis ca legat papal în Ungaria.
77. — 1307 August 10, Poitiers. Papa Clement al V-lea confirmă hula prin care papa Bonifaciu al VIII-lea a atribuit tronul Ungariei reginei Maria a Siciliei și nepotului ei Carol Robert.
78. — 1307 August 10, Poitiers. Papa Clement al V-lea poruncește arhiepiscopului de Strigoniu, arhiepiscopului de Caloceca și arhidiaconului Matei de Neapoli notar papal să comunice tuturor scrisoarea papală din aceeași zi.
79. — 1307 Septembrie 3. Carol Robert regele Ungariei face o danie, printre confirmatorii actului fiind și dregători din Transilvania.
80. — 1307 Septembrie 19, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă că Andrei Secuicul și fiii săi au vândut lui Ioan și Șandor, fiii lui Opor și lui Egidiu, fiul lui Ștefan, moșia lor Turia și Reketvasuelge.
81. — 1307 Octombrie 6, Bonțida. Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc trimite pe preotul Grigore din Bonțida să hotărâncească moșia lui Lorand și Gyula.
82. — 1307 Octombrie 10, Rákoș (R. P. Ungară). Mai mulți baroni ai Ungariei, printre care este menționat și Nicoiaie voevodul Transilvaniei, recunosc pe Carol Robert ca rege al Ungariei.
83. — 1307 Octombrie 11, Poitiers. Papa Clement al V-lea confirmă înțelegerea dintre preoții decanatului din Mediaș și capitlul din Alba-Iulia, cu privire la strângerea dijmelor.
84. — 1307 Noembrie 1, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă că Jeclin a vândut magistrului Ilie arhidiacon de Hunedoara o parte din moara sa din Oiejdea.

85. — 1307 Noembrie 25, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă zălogirea unor moșii.
86. — <1308—1322>. Ioan arhidiacon de Târnava, locțiitor al episcopului Transilvaniei cercetează pricina dintre magistrul Ioan și comitele Solomon.
87. — <1308—1311>. Fragmente din cartea de socoteli a cardinalului Gentile legat papal în Ungaria, privitoare la bisericile din Transilvania.
88. — 1308 Ianuarie 13, Poitiers. Papa Clement al V-lea poruncește prepozitului de Sibiu să cerceteze pricina dintre preoții din Mediaș și arhidiaconul de Alba-Iulia.
89. — 1308 Februarie 4, Poitiers. Papa Clement al V-lea poruncește prepozitului de Sibiu să ia măsuri pentru respectarea înțelegerii dintre preoții din Mediaș și capitlul din Alba-Iulia.
90. — 1308 Aprilie 18, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă dania făcută de comitele Cosina cel mic fiicelor sale.
91. — 1308 Mai 6, Oradea. Kopoz palatinul Ungariei amână procesul dintre Alexandru, fiul lui Lorand, cu Nicolae și Ladislau, fiii lui Alexandru de Káráj.
92. — 1308 Mai 30, Spoleto. Gentile legat papal în Ungaria poruncește arhiepiscopului de Calocca să nu mai facă numiri în deunitățile bisericesti din Ungaria, numai el singur având acest drept.
93. — 1308 Iunie 17, lângă Niraj. Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc hotărăște în pricina dintre Ioan, fiul lui Valentin și Petru, fiul lui Albert, cu magistrul Zemlék, privitor la moșia Pucur.
94. — 1308 Iunie 24, Buda. Arhiepiscopii și episcopii din Ungaria și Bosnia scriu papei Clement al V-lea, printre ei fiind menționați și episcopi din Transilvania.
95. — 1308 August 12, Poitiers. Papa Clement al V-lea convoacă la sinodul general dela Vienne (Fraunța) mai mulți prelați, printre care și episcopul Transilvaniei.
96. — 1308 Septembrie 8, <Cluj-Mănăstur>. Abatele și conventul din Cluj-Mănăstur cețează lui Otto Gilnicer și Th. Sliger, orășeni din Cluj, un loc de moară cu patru roți pe râul Someș, urmând ca aceștia să plătească mănăstirii o marcă și jumătate de argint drept dare pe pământ.
97. — 1308 Septembrie 15, Dorok (U. R. S. S.). Kopoz palatinul Ungariei judele Cumaniei și comite de Sătmar recunoaște comitelui Petru dreptul de a reintra în stăpânirea moșilor sale.
98. — 1308 Octombrie 6, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă că membrii neamului Csanad și-au împărțit între ei moșiile lor și vama din Tileagd.
99. — 1308 Noembrie 27, Pesta. Gentile legat papal în Ungaria confirmă, în adunarea prelaților și nobililor din Ungaria, printre care e menționat și Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, pe Carol Robert ca rege al Ungariei.

100. — 1308 Decembrie 2, <Alba-Iulia>. Conventul augustinilor din Alba-Iulia transcrie actul lui Petru episcopul Transilvaniei din 9 Ianuarie 1303.
101. — 1308 Decembrie 4, Buda. Cardinalul Gentile legat papal în Ungaria anulează numirile în demnități bisericești, făcute fără dispensa specială a papei.
102. — <1308 Decembrie 10, Buda (R. P. Ungară) — 1310 Iulie 2, Pojon (R. Cehoslovacă)>. Capitlul din Alba-Iulia cere cardinalului Gentile legat papal în Ungaria să întărească alegerea lui Benedict ca episcop al Transilvaniei.
103. — <1309 Ianuarie 8 — Iulie 3, Buda>. Filip de Sardinia auditorul general al cardinalului Gentile legat papal în Ungaria judecă pricina dintre capitlul din Alba-Iulia și decanatele săsești.
104. — 1309 Martie 28, Avignon. Papa Clement al V-lea poruncește episcopului de Oradea să cerceteze pricina dintre episcopul Transilvaniei și arhidiaconul de Târnava Mare cu Ulric preot din Nadeș.
105. — 1309 Mai 24, Buda. Augustin episcop de Zagreb hirotonisește ca preot pe diaconul Blasiu, fiul lui Iacob de Star, din dieceza Orășii.
106. — 1309 Iunie 15, Buda. Guliemo de Sanguineta notar public descrie încoronarea regelui Carol Robert la care au luat parte și episcopii de Oradea și Cenad.
107. — 1309 Iunie 24, Buda. Arhiepiscopii și episcopii din Ungaria întăresc încoronarea regelui Carol Robert, printre episcopi fiind și episcopii de Oradea și Cenad.
108. — 1309 August, Buda. Gentile legat papal în Ungaria recomandă pe canonicul Ioan cantor al bisericii sf. Petru din Buda-Veche (azi în R. P. Ungară) într'un post de canonic al capitlului din Transilvania.
109. — 1309 August 31, Avignon. Papa Clement al V-lea dă voce magistrului Ioan arhidiacon de Târnava să ocupe și prepozitura de Alba-Regală.
110. — <1309> Octombrie 20, Sibiu. Decanul și magistrul cruciaților din Sibiu poruncesc parohilor de Câlnic și Ghirbom să cheme la judecată, la Sibiu, pe arhidiaconul de Târnava-Mare.
111. — 1309 Decembrie 25, Pojon (R. Cehoslovacă). Gentile legat papal în Ungaria afurisește pe Ladislau voevodul Transilvaniei, deoarece a refuzat să restituie bunurile regelui și coroana Ungariei.
112. — 1310. Palatinul Kopoz hotărăște în pricina dintre Ioan, fiul lui Blasius și Gavril, fiul lui Ioan.
113. — 1310, <Dealul Orășii>. Prepozitul și conventul din Dealul Orășii confirmă împărțirea unei moșii din comitatul Békés (azi în R. P. Ungară).
114. — 1310, <Dealul Orășii>. Prepozitul și conventul din Dealul Orășii confirmă împărțirea unor moșii între membrii neamului Gutkeled.

115. — 1310 Martie 20, Barč (Jugoslavia). Carol Robert regele Ungariei face o danie, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
116. — 1310 Aprilie 1, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă un schimb de moșii.
117. — <1310 Aprilie 3, Alba-Iulia>. Capitlul din Alba Iulia mărturisește că Matei, fiul lui Gyuge de Herholm și fratele său întăresc o vânzare făcută de tatăl lor lui Ștefan de Măciș.
118. — 1310 Aprilie 8, Seghedin (R. P. Ungară). Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc recunoaște pe Carol Robert ca rege al Ungariei.
119. — 1310 Aprilie 16, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă împărțirea unor moșii între membrii neamului Gutkeled.
120. — <1310> Mai 2, Pojon (R. Cehoslovacă). Gentile legat papal în Ungaria sfătuește pe Benedict episcopul Transilvaniei să respecte interdictul impus capitlului și să achite dările cuvenite legatului papal.
121. — 1310 Iulie 6, Pojon (R. Cehoslovacă). Gentile legat papal în Ungaria excomunică pe palatinul Matei, pentru nesupunere față de regele Carol Robert.
122. — <1310> Iulie 26, Adrian. Palatinul Kopoz scrie capitlului din Oradea să transcrie actul privitor la moșia Lazuri.
123. — <1310> August 10, <Oradea>. Capitlul din Oradea transcrie actele palatinului Kopoz privitoare la moșia Lazuri.
124. — <circa 1310> Septembrie 7, Seghedin (R. P. Ungară). Comitele Ioan judele curții lui Ladislau voevodul Transilvaniei amână judecarea pricinii dintre magistrul Zemlek și magistrul Angathon.
125. — 1310 Octombrie. Carol Robert regele Ungariei face o danie, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
126. — 1310 Octombrie 8, <Cluj-Mănăstur>. Conventul din Cluj-Mănăstur confirmă înțelegerea dintre Andrei și fiul său Ladislau cu Nicolae, fiul lui Mikula și Ioan, fiul lui Ilie, privitoare la stăpânirea unei mori de pe râul Nadoș.
127. — <circa 1310> Octombrie 25, Timișoara. Magistrul Mykch judele curții reginei cere magistrului Donch să-i trimeată un cal.
128. — 1310 Noiembrie 2. Carol Robert regele Ungariei întărește privilegiile oaspeților din Vinț.
129. — 1310 Noiembrie 4. Carol Robert regele Ungariei întărește comitelui Reneriu din Vințul de Jos moșia Olahareus.
130. — 1310 Decembrie 8, sfântul Mihai. Carol Robert regele Ungariei dăruiește bisericii sf. Maria din Dej dreptul de a lua câte 2 bolovani de sare dela toate carele ce transportă sare dela Ocna Dejului la Dej.

131. — 1310 Decembrie 8. Carol Robert regele Ungariei dă dreptul magistrului Nicolac de a lua vamă dela toate carele cu mărfuri sau sare, care trec prin satul său Agriș.

132. — <1310 Decembrie 8—1320 Mai 4>. Carol Robert regele Ungariei întărește privilegiile oaspeților din Ocna Dejului.

133. — 1310 Decembrie 13, <Oradea>. Capitlul din Oradea mărturisește că comitele Cosma cel mic interzice fiului său magistrul Ioanka să înstrăineze moșiile sale.

134. — 1310 Decembrie 15, Pojon (R. Cehoslovacă). Gentile legat papal în Ungaria confirmă primirea sumei de 15 mărci dela Benedict episcopul Transilvaniei.

135. — <1311—1319 August 1>, Buda. Carol Robert regele Ungariei cere capitlului din Alba-Iulia să găsească un canonicat pentru Matei parohul din Bradu.

136. — 1311. Capitlul din Požega (azi în Jugoslavia) confirmă împărțirea mai multor moșii din Jugoslavia și Transilvania.

137. — 1311 Ianuarie 1, <Oradea>. Emeric episcop de Oradea confirmă mărturia făcută de comitele Ivanka, magistrul Ivanca și rudele lor că palatinul Kopoz a prins pe Drug și Ioan, nu din îndemnul lor, ci din cauza nelegiuirilor lor.

138. — 1311 Ianuarie 9, <Cenad>. Capitlul din Cenad mărturisește că comitele Mihail de Beez, împreună cu soția și fiul său, a dăruit magistrului Ioan toate moșiile stăpânite de banul Mihail, în schimbul unui rob și trei mărci.

139. — 1311 Februarie 24, Buda. Carol Robert regele Ungariei dăruiește lui Ioan, fiul lui Geubul din Bistrița, o moșie în comitatul Bistrița.

140. — 1311 Februarie 27, <Oradea>. Capitlul din Oradea scrie lui Carol Robert regele Ungariei că a cercetat pagubele și nedreptățile făcute magistrului Beke.

141. — 1311 Februarie 27, <Oradea>. Capitlul din Oradea scrie lui Carol Robert regele Ungariei că a cercetat pagubele pricinuite unui slujitor al magistrului Beke.

142. — <1311 Martie 17—1313 Martie 21, Buda>. Carol Robert regele Ungariei poruncește capitlului din Alba-Iulia să trineată un martor, care împreună cu trimisul lui să hotărâneasă satul Petriș, dăruit magistrului Mayus mare palharnic și comite de Bistrița

143. — 1311 Aprilie 7, Pojon (R. Cehoslovacă). Gentile legat papal în Ungaria scrie lui Ioan de Arezzo canonic de Oradea.

144. — 1311 Mai 7, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă că Daniel parohul din Ruhău și fratele său au vândut comitelui Daniel jumătate din moșia lor Dumitra.

145. — <1311 Mai 21—1342 Mai 10>, Haznusz. Carol Robert regele Ungariei poruncește Sașilor din Sibiu să apere pe locuitorii din satele bisericii din Igrîș.

146. — 1311 Mai 22, Pojon (R. Cehoslovacă). Gentile legat papal în Ungaria dă un edict împotriva numirilor nelegale în scaunele bisericești libere.

147. — <1311> Mai 22, Pojoň (R. Cehoslovacă). Gentile legat papal în Ungaria dă un edict pentru apărarea bunurilor bisericilor vacante.

148. — <1311> Mai 22, Pojoň (R. Cehoslovacă). Ioan de Arezzo canonic de Oradea scrie capitlului din Pojoň.

149. — 1311 Iunie 27, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă împărțirea mai multor moșii între membrii familiei Guthkeled.

150. — 1311 Iulie 1, <Oradea>. Capitlul din Oradea transcrie un act al fiilor lui Mauriciu.

151. — 1311 Iulie 15, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă că Vicențiu, iobagul lui Ladislau și Privard, a oprit vinderea unei moșii din comitatul Bereg (azi în U.R.S.S.).

152. — 1311 Iulie 24, Alba-Iulia. Benedict episcopul Transilvaniei protestează la scaunul apostolic împotriva dărilor impuse de Gentile legat papal în Ungaria.

153. — 1311 Iulie 24, <Ócsa, R. P. Ungară>. Ștefan împuțernicitul călugărilor de pe insula sf. Margareta (azi în R. P. Ungară) confirmă testamentul comitelui Blasiu.

154. — <1311> August 13, <Cluj-Mănăștur>. Conventul din Cluj-Mănăștur confirmă cererea de apel făcută de Benedict episcopul Transilvaniei la scaunul apostolic.

155. — 1311 Septembrie 12, Wiener Neustadt (Austria). Gentile legat papal în Ungaria confirmă primirea unei părți din suma datorată de Benedict episcopul Transilvaniei.

156. — 1311 Septembrie 13, Budafelhéviz (R. P. Ungară). Conventul din Budafelhéviz transcrie apelul făcut de Benedict episcopul Transilvaniei la scaunul apostolic.

157. — <circa 1311> Octombrie 12, Oradea. Dovadă judecătorească de ne-prezentarea în termen a lui Albert, fiul comitelui Zoland și a lui Ivanca, fiul lui Odun.

158. — 1312. Carol Robert regele Ungariei acordă privilegiile Sașilor din Zips, printre confirmatorii actului fiind și dregători din Transilvania.

159. — 1312, Sárospatak (R. P. Ungară). Carol Robert regele Ungariei face o danie, printre confirmatorii actului fiind și dregători din Transilvania.

160. — 1312, <Buda>. Capitlul din Buda confirmă dreptul lui Nicolae, fiul lui Briçcius, de a-și împărți moșiile sale din Ungaria și Transilvania.

161. — 1312 Ianuarie 15, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă că Ioan, fiul banului Ilie și comitele Cosma au oprit pe Petre zis Churgo de a vinde moșia Laskud.

162. — <1312> Ianuarie 22, Adryan. Palatinul Kopoz scrie capitlului din Oradea privitor la împărțirea moșiilor lui Andrei.

163. — 1312 Februarie 16, <Oradea>. Capitlul din Oradea scrie palatinului Kopoz că a împărțit moșiile lui Andrei, între moștenitorii lui.

164. — 1312 Aprilie 20, Pojon (R. Cehoslovacă). Conventul din Pojon dă magistrului Ioan arhidiacon de Cluj, protonotarul lui. Benedict episcopul Transilvaniei, o scrisoare de protest privitoare la o sumă de bani ce trebuia s'o plătească episcopul cardinalului Gentile legat papal în Ungaria.

165. — 1312 Iulie 8, Sárospatak (R. P. Ungară). Carol Robert regele Ungariei face o dănie, printre confirmatorii actului fiind și dregători din Transilvania.‡

166. — 1312 Iulie 20, Patak (R. P. Ungară). Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Grigore dreptul de a lua vamă pe moșia sa, numită Valea lui Mihai.

167. — 1312 Iulie 29. Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Nicolae vama din satul Tileagd.

168. — 1312 August 28, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă că comitele Renold a dăruit magistrului Petru două moșii în comitatul Solnoc.

169. — <1312> Decembrie 27. Magistrul Grigore dăruiește bisericii sf. Gheorghe a zecea parte din veniturile vămii ce le lua pe moșia sa, numită Valea lui Mihai.

170. — <1313>. Carol Robert regele Ungariei întărește capitlului din Alba-Iulia ocna dela Turda și scutirea de dijme a oamenilor capitlului.

✓ 171. — <1313>. Carol Robert regele Ungariei întărește un act al regelui Andrei al III-lea privitor la 60 de gospodării de Români dăruite capitlului din Alba-Iulia.

172. — <circa 1313, Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă plata unei sume de bani făcută de comitele Mihail.

173. — <circa 1313, Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă că Pavel, fiul lui Rofoy, a recunoscut plata sumei datorată de comitele Mihail.

174. — 1313 Ianuarie 4, <Alba-Iulia>. Priorul și conventul dominicanilor din Alba-Iulia întăresc actul regelui Ladislau al IV-lea privitor la satul Cluj.

175. — 1313 Martie 9, <Oradea>. Capitlul din Oradea scrie palatinului Kopoz despre silniciile făcute de Ladislau împotriva lui Martin, iobagul lui Alexandru.

176. — 1313 Martie 11, Trnava (R. Cehoslovacă). Parohul de Trnava și conventul fraților minoriți confirmă testamentul magistrului Egidiu.

177. — 1313 Martie 29, <Oradea>. Capitlul din Oradea întărește actul său din 18 Aprilie 1308.

178. — 1313 Aprilie 12, <Dealul Orăzii>. Conventul din Dealul Orăzii confirmă că Gheorghe și Deun, fiii lui Endus, au dăruit surorii lor Elena o parte din moșia lor.

179. — 1313 Aprilie 13, <Oradea>. Capitlul din Oradea întărește actul magistrului Nicolae privitor la răscumpărarea unei părți din moșia Lazuri.

180. — 1313 Mai 8, <Dealul Orăzii>. Conventul din Dealul Orăzii confirmă schimbul unor moșii din Ungaria.

181. — 1313 Mai 29, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă schimbul de moșii dintre Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc cu comitele Daniil și Nicolae, fiul comitelui Solomon.

182. — 1313 Iunie 14, <Oradea>. Capitlul din Oradea transcrie un act al regelui Ladislau al IV-lea, dat capitlului din Alba-Iulia.

183. — 1313 Iunie 22. Carol Robert regele Ungariei întărește schimbul de moșii dintre Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc cu comitele Daniil și Nicolae, fiul comitelui Solomon.

184. — 1313 Iunie 25, <Oradea>. Capitlul din Oradea mărturisește că Simon nu și-a răscumpărat o parte din moșia sa, zălogită pentru 7 mărci.

185. — 1313 Iulie 4. Carol Robert regele Ungariei întărește Secuilor de lângă Arieș moșia Arieș, fostă a cetății Turda.

186. — 1313 Iulie 20. Carol Robert regele Ungariei întărește episcopiei de Alba-Iulia satul Cluj.

187. — 1313 August 8, in Campo Semeh. Mai mulți episcopi, printre care episcopul Transilvaniei și episcopul de Oradea, transcriu un act al regelui Carol Robert.

188. — 1313 August 29. Carol Robert regele Ungariei întărește un act, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

189. — 1313 Octombrie 26, Buda (R. P. Ungară). Ștefan episcop de Vesprim cedează lui Carol Robert regele Ungariei dijmele din insula Csepeh, printre confirmatorii actului fiind și episcopul de Oradea.

190. — 1313 Noembrie 1. Carol Robert regele Ungariei face o danie, printre confirmatorii actului fiind și dregători din Transilvania.

191. — 1313 Noembrie 1, Buda (R. P. Ungară). Sinodul din Buda scrie papei Clement al V-lea, printre episcopi fiind și episcopul de Oradea.

192. — 1313 Noembrie 5. Carol Robert regele Ungariei întărește un act al regelui Andrei al III-lea, printre confirmatorii actului fiind și dregători din Transilvania.

193. — 1313 Noembrie 13, Karasz (R. P. Ungară). Juzii nobililor din comitatul Szabolcs (azi în R. P. Ungară) confirmă zălogirea unei moșii magistrului Beke.

194. — 1313 Noembrie 22, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă dania făcută de comitele Cosma.

195. — 1314, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă că Laurențiu stăpânește două moșii.

196. — 1314 Ianuarie 4, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia mărturisește că Pouch, fiul lui Grigore, n'a plătit la termen suma datorată lui Eheleu vice-voevodul Transilvaniei.

197. — 1314 Ianuarie 16, <Alba-Iulia>. Capitulul din Alba-Iulia mărturișește că Simion, Iacob și Ilie, fiii lui Laurențiu, au zălogit jumătate din moșia lor din satul Gănești comitelui Gal.

198. — 1314 Ianuarie 20, <Oradea>. Capitulul din Oradea confirmă vânzarea unei moșii din Gaman (azi în R. P. Ungară).

199. — 1314 Februarie 1, Avignon. Papa Clement al V-lea acordă iertare de păcate tuturor acelora din Ungaria care vor muri în luptele cu Tătarii și schismaticii.

200. — 1314 Februarie 15. Carol Robert regele Ungariei dă un act magistrului Martin, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

201. — 1314 Februarie 15. Carol Robert regele Ungariei scutește de dijme moșiile lui Toma, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

202. — 1314 Februarie 17. Carol Robert regele Ungariei face o danie bisericii din Pécs, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

203. — 1314 Aprilie 1. Carol Robert regele Ungariei face o danie episcopului de Zagreb, printre confirmatorii actului fiind și dregători din Transilvania.

204. — 1314 Aprilie 22, <Dealul Orășii>. Conventul din Dealul Orășii confirmă că comitele Ștefan și fiul său au vândut magistrului Elek și fraților săi o moșie.

205. — 1314 Iunie 26, <Alba-Iulia>. Capitulul din Alba-Iulia mărturișește că magistrul Petru și rudele sale au oprit pe Ioan, fiul lui Dominic, de a înstrăina moșia Nădășclu din comitatul Cluj.

206. — 1314 Iulie 13, Cojocna. Juzii nobililor din comitatul Cluj vând moara, clădirile și livada de lângă Nadăș, foste ale lui Andrei, condamnat la plata unei gloabe pentru omorirea a doi oameni.

207. — 1314 Iulie 20, <Oradea>. Capitulul din Oradea confirmă înțelegerea dintre magistrul Roland și fratele său cu magistrul Solumus, Nicolae și Ladislau prepozitul de Arad cu privire la împărțirea moșiilor lor.

208. — 1314 Iulie 22, Viena. Arhiepiscopul de Strigoniu întărește m-rii din Heiligenkreuz o moșie, locuită mai înainte de Secui.

209. — 1314 Octombrie 7. Carol Robert regele Ungariei întărește comitelui Ioan moșia Pettendorf.

210. — 1315. Ioan provincialul augustinilor dobândește dela regele Carol Robert întărirea privilegiului sării pentru m-rea din Dej.

211. — 1315 Ianuarie 12. Carol Robert regele Ungariei face o danie, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

212. — 1315 Ianuarie 19, <Oradea>. Capitulul din Oradea transcrie un act al regelui Emeric din 1199 dat magiștrilor Onth și Lecl.

213. — 1315 Martie 14, Zanaagh. Carol Robert regele Ungariei restituie lui Koudam și Julpogo, doi Cumani, moșia Beba-Veche din comitatul Cenad.

214. — 1315 Martie 20, <Dealul Orăzii>. Conventul din Dealul Orăzii confirmă schimbul unor moșii din comitatul Szaboles (azi în R. P. Ungară).

215. — 1315 Mai 4, Alba-Iulia. Benedict episcopul Transilvaniei confirmă dania făcută de comitele Nicolae capitlului de Alba-Iulia.

216. — 1315 Mai 8, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă actul regelui Ladislau al IV-lea din 1289.

217. — 1315 Mai 13, Lipto (R. Cehoslovacă). Carol Robert regele Ungariei restituie magistrului Doja satul Panatul Nou din comitatul Arad.

218. — 1315 Iunie 5, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă episcopiei Transilvaniei satele Băița și Cosma, dăruite de comitele Renold.

219. — 1315 <Iunie 5, Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă capitlului din Alba-Iulia satele Ocnîța, Comlod și Milaș, dăruite de comitele Renold.

220. — 1315 Iunie 9, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei poruncește capitlului din Alba-Iulia să repună pe Nicolae judele din Hațeg în stăpânirea moșiei Brethonia, cotropită de niște Români.

221. — 1315 Iunie 27, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei restituie magistrilor Toma și Ștefan moșia Lăpușul din comitatul Solnoc, cotropită de Ladislau voevodul Transilvaniei.

222. — 1315 Iulie 1, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia scrie regelui Carol Robert că a restituit moșia Brethonia lui Nicolae, fiul lui Ștefan.

223. — 1315 Iulie 1, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei face o danie magistrului Toma comite de Bereg și de Ugocea.

224. — 1315 Iulie 1, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Toma comite de Bereg și de Ugocea mai multe moșii în Ungaria și Transilvania.

225. — 1315 Iulie 8, Lipova. Lambert judele curții regale și comite de Cenad confirmă zălogirea unei moșii.

226. — 1315 Iulie 12. Carol Robert regele Ungariei întărește Elisabetei, soția magistrului Sumurakus și fiilor ei moșia Olaherkes.

227. — 1315 Iulie 13, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei întărește comitelui Blauuz moșia Vulcan.

228. — 1315 Iulie 15, Timișoara. Arhiepiscopul de Strigoniu și episcopii de Vesprim și de Cenad cer magistrului Nicolae să dovedească dreptul său de stăpânire asupra moșiei Bonțida.

229. — 1315 August 1, Lipova. Carol Robert regele Ungariei face o danie, printre confirmatorii actului fiind și dregători din Transilvania.
230. — <1315—1318> August <5—9>, Lipova. Nicolae voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc scrie fiilor magistrului Boxa rugându-i să-i trimeată niște nobili împreună cu fiii lui Iacob și ai banului Pavel la Medieșul Aurit.
231. — 1315 August 11. Carol Robert regele Ungariei restituie lui Nicolae judele de Hațeg moșia Brethonia din comitatul Hațeg, cotropită de juzii Dan și Stanislau.
232. — 1315 August 12. Carol Robert regele Ungariei întărește vechile privilegii ale Sașilor din Mediaș, Șeica Mare și Biertan, dându-le dreptul să se unească din nou cu obștea Sașilor din Sibiu.
233. — 1315 Septembrie 6, Dej. Nicolae voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc oprește pe oamenii de pe moșiile Vița și Ceaba de a încălea moșiile comitelui Iacob.
234. — 1315 Noembrie 9, <Cluj-Mănăstur>. Conventul din Cluj-Mănăstur hotărâniceste moșia Sumurduc din comitatul Cluj.
235. — 1315 Noembrie 13, Cluj. Nicolae voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc confirmă împărțirea moșiei Sântejude între Ioan, fiul lui Tormach, Ioan, fiul lui Emuch și Iacob, fiul lui Chama.
236. — 1315 Noembrie 14, <Cluj-Mănăstur>. Conventul din Cluj-Mănăstur hotărâniceste moșia Luna de Jos din comitatul Dobăca.
237. — 1316. Carol Robert regele Ungariei stabilește modul de percepere al gloabelor.
238. — 1316 Ianuarie 7, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei poruncește conventului din Zala (azi în R. P. Ungară) să pună pe magistrul Nicolae comite de Timiș și castelan de Iokw în stăpânirea unei moșii.
239. — 1316 Ianuarie 22, <Dealul Orășii>. Conventul și prepozitul din Dealul Orășii confirmă vânzarea unei moșii.
240. — 1316 Aprilie 7, Sibiu. Nicolae comite de Sibiu întărește comitelui Daniei de Călnic stăpânirea asupra unei livezi și două mori din Albești.
241. — 1316 Iunie 1, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă împărțirea moșiei Resighea din comitatul Sătmar între mai mulți nobili din Resighea.
242. — 1316 August 19. Carol Robert regele Ungariei întărește privilegiile oaspeților din Cluj, printre care birul pe pământ și obligația de a trimite un ostaș la 60 de gospodării.
243. — <1316 Septembrie 5—1334 Decembrie 4>. Inseamare despre taxele bisericilor în timpul papei Ioan al XXII-lea.
244. — 1316 Septembrie 16, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei întărește vechile privilegii ale negustorilor ce trec prin Ungaria.

245. — 1316 Septembrie 30, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă că Andrei a fost declarat nevinovat de moartea lui Toma din Hudus.
246. — 1316 Octombrie 8, <Oradea>. Capitlul din Oradea mărturisește că Chepan oprește pe Ioan să instrăineze mai multe moșii.
247. — 1316 Octombrie 22, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei face o danie comitelui Dala.
248. — 1316 Decembrie 8, <Avignon>. Papa Ioan al XXII-lea însărcinează mai mulți arhiepiscopi din Ungaria cu strângerea veniturilor bisericesti ale beneficiilor vacante din părțile Ungariei.
249. — 1316 Decembrie 9, Géc (R. P. Ungară). Vice-comitele și juzii nobililor din Sătmar confirmă că Iacob, fiul lui Iualuu și-a retras pâra împotriva lui Petru de Panala.
250. — 1316 Decembrie 15, Lipova. Carol Robert regele Ungariei confirmă împărțirea unei mori între Ioan Merai și Ioan Perényi.
251. — <1317—1320>. Socotelile magistrului Rufin de Civinio, trimis al scaunului apostolic, privitoare la dările de întreținere datorate de episcopul Transilvaniei cardinalului Gentile fost legat papal în Ungaria.
252. — <1317—1320>. Socotelile lui Rufin de Civinio, trimis al scaunului apostolic, privitoare la veniturile beneficiilor libere din Ungaria.
253. — 1317. Carol Robert regele Ungariei dăruiește lui Toma voevodul Transilvaniei mai multe moșii.
254. — 1317 Ianuarie 4, <Cenad>. Capitlul din Cenad confirmă că magistrul Semlek numește pe slujitorul său Ștefan din Bahna ca imputernicit al său în procesul cu magistrul Nicolae.
255. — 1317 Februarie 1, Kisvárd (R. P. Ungară). Walter arhidiaconul din Borsova confirmă schimbul unor moșii, făcut în fața capitlului din Oradea.
256. — 1317 Februarie 20, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei întărește comitelui Petru și fraților săi moșia Tirimia Mare.
257. — 1317 Martie 1, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei poruncește capitlului din Cenad să hotărâncească moșia Peel din comitatul Timiș.
258. — 1317 Martie 18, Satu-Mare. Petru plebanul și vice-arhidiaconul de Satu-Mare confirmă înapoierea unor lucruri zălogite de magistrul Ioan cantorul bisericii din Vaț (azi în R. P. Ungară).
259. — 1317 Martie 29, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei ia sub ocrotirea sa moșiile banului Simion.
260. — <1317>. Aprilie 11, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei face o danie lui Ioan și Leukus, fiii lui Briccius de Batur.

- 261.** — 1317 Mai 6, <Cenad> Capitulul din Cenad scrie regelui Carol Robert că a hotărnicit moșia Peel din comitatul Timiș.
- 262.** — 1317 Mai 9, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei poruncește capitulului din Buda Veche să cecerteze pagubele făcute satelor Tököl și Ragál (azi R. P. Ungară).
- 263.** — 1317 Mai 19. Carol Robert regele Ungariei despăgubește pe Ioan Popdi pentru pagubele făcute de oastea regelui în satul Beregsăul Mic.
- 264.** — 1317 <Mai 25>. Carol Robert regele Ungariei întărește vechile privilegii ale Sașilor din Sibiu.
- 265.** — 1317 Mai 28. Magistrul Peteu comite de Sătmar numește pe magistrul Mihail vistier al său.
- 266.** — 1317 Mai 31, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei face o danie magiștrilor Iwan și Simion.
- 267.** — 1317 Iunie 7. Carol Robert regele Ungariei întărește un act al regelui Andrei al III-lea, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
- 268.** — 1317 August 1, Sălacea. Doja comite de Bihor și de Szabolcs scrie regelui Carol Robert de plângerea lui Ștefan, fiul lui Mihail, împotriva fostului palatin Omodeu.
- 269.** — 1317 August 1, Sălacea. Doja comite de Bihor și de Szabolcs întărește privilegiile comitelui Cosma cel mic din comitatul Bihor.
- 270.** — 1317 August 2, Seghedin (R. P. Ungară). Carol Robert regele Ungariei întărește dania făcută arhiepiscopului de Strigoniu, printre confirmatorii actului fiind și dregători din Transilvania.
- 271.** — <circa 1317> August 11, Géc (R. P. Ungară). Nicolae vice-comite și juzii nobililor din comitatul Sătmar amână judecarea pricinii dintre Toma, fiul lui Silvestru și comitele Gothard.
- 272.** — 1317 August 19, Debrețin (R. P. Ungară). Doja comite de Bihor și de Szabolcs hotărăște în pricina dintre Petru, fiul lui Ioan și oamenii din Semienul Mare (azi în R. P. Ungară).
- 273.** — 1317 Septembrie 25, lângă Komarno (R. Cehoslovacă) Carol Robert regele Ungariei confirmă înțelegerea dintre episcopul de Pécs și magistrul Philc. Se amintește de Nicolae, fiul voevodului Transilvaniei.
- 274.** — 1317 Septembrie 30. Carol Robert regele Ungariei face o danie, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
- 275.** — 1317 Octombrie 8. Carol Robert regele Ungariei acordă mai multe privilegii mării Heiligenkreuz (azi în Austria), vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
- 276.** — 1317 Octombrie 14. Carol Robert regele Ungariei face o danie, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

277. — 1317 Octombrie 20. Carol Robert regele Ungariei face o danie, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
278. — 1317 Octombrie 21. Carol Robert regele Ungariei întărește un act al regelui Andrei al II-lea, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
279. — 1317 Octombrie 25. Carol Robert regele Ungariei întărește o hotărâre a lui Doja comite de Bihor și de Szabolcs, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
280. — <circa 1317> Octombrie 28, Komarno (R. Cehoslovacă). Carol Robert regele Ungariei restituie niște moșii, pe baza hotărârii magistrului Doja comite de Bihor și de Szabolcs.
281. — 1317 Noembrie 12. Carol Robert regele Ungariei întărește privilegiile Sașilor din Zips (azi în R. Cehoslovacă), vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
282. — 1317 Noembrie 12. Carol Robert regele Ungariei întărește mai multe privilegii locuitorilor din Sopron, printre confirmatorii actului fiind și dregători din Transilvania.
283. — 1317 Noembrie 12. Carol Robert regele Ungariei întărește comișilor Ștefan și Arnold mai multe moșii, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
284. — 1317 Noembrie 26. Carol Robert regele Ungariei încuviințează vânzarea unei moșii, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
285. — 1317 Noembrie 29. Carol Robert regele Ungariei întărește o danie făcută de regele Ladislav al IV-lea, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
286. — 1317 Decembrie 13, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei face o danie magiștrilor Ioan și Simion.
287. — 1317 Decembrie 16, Timișoara. Lambert judele curții regale dă o poruncă conventului din Lelez (azi în R. Cehoslovacă).
288. — 1317 Decembrie 20, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei confirmă împăcarea dintre fiii lui Ștefan de Cara (azi în Jugoslavia).
289. — 1317 Decembrie 22. Carol Robert regele Ungariei întărește un act al capitlului de Pozega (azi în Jugoslavia), vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
290. — 1318, <Agria (R. P. Ungară)>. Capitlul din Agria confirmă dania făcută magistrului Ioan prepozit de Alba, arhidiacon de Târnava și vice-cancelar al curții regale.
291. — 1318 Ianuarie 8, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei confirmă restituirea moșiei Zlatna de către comitele Nicolae capitlului de Alba-Iulia.

292. — 1318 Ianuarie 13, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei iartă pe Dominic, care a luat parte la răscoală lui Matei de Trenčin.
293. — 1318 Ianuarie 20. Carol Robert regele Ungariei acordă mai multe privilegii Sașilor din Mediaș, Șeica Mare și Șeica Mică, scutindu-i de obligația de a participa la oaste, de darea proviziilor și de găzduirea regească.
294. — 1318 Februarie 5, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă dania făcută de Ioan, fiul lui Paul, comitelui Chepan.
295. — 1318 Februarie 16. Carol Robert regele Ungariei întărește capitlului din Alba-Iulia moșia Zlatna.
296. — 1318 Februarie 19, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei face o danie magistrului Ioan.
297. — 1318 Februarie 19, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei face o danie magiștrilor Simion și Ioan.
298. — 1318 Februarie 21. Carol Robert regele Ungariei întărește un act al fostului ban Ștefan, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
299. — 1318 Februarie 24, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei acordă negustorilor din Viena dreptul de a face negoț în Ungaria.
300. — 1318 <sfârșitul lunii Februarie, Caloceea, R. P. Ungară>. Arhiepiscopii și episcopii din Ungaria stabilesc modul de apărare al privilegiilor bisericilor împotriva oricăror încălcări.
301. — 1318 Martie 3, Caloceea (R. P. Ungară). Episcopii din Ungaria printre care sunt amintiți și cei din Transilvania, vestesc excomunicarea fostului palatin Matei de Trenčin.
302. — 1318 Martie 12. Carol Robert regele Ungariei întărește vechile privilegii ale episcopiei de Zagreb, printre confirmatorii actului fiind și dregători din Transilvania.
303. — 1318 Martie 14, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei convoacă dieta regatului, asigurând pe cei care participă că nu vor avea nimic de suferit, cât timp va dura dieta.
304. — 1318 Martie 15, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei hotărăște restituirea tuturor bunurilor bisericesti uzurpate de laici.
305. — 1318 Martie 21, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei face o danie fiilor comitelui Iacob de Pouk.
306. — 1318 Martie 22, Caloceea. Ladislau arhiepiscop de Caloceea trimite lui Benedict episcopul Transilvaniei actul regelui Carol Robert privitor la convocarea dietei.
307. — <circa 1318> Martie 22, Orosz (R. P. Ungară). Doja comite de Bihor și de Szabolcs confirmă uciderea lui Petru, fratele magistrului Ștefan.

308. — <circa 1318> Martie 22, Orosz (R. P. Ungară). Doja comite de Bihor și de Szabolcs scutește pe Ștefan, fiul lui Mihail, de plata unei amenzi.
309. — 1318 Martie 23, Carol Robert regele Ungariei întărește un act, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
310. — 1318 Martie 23, Timișoara. Lambert judele curții regale și comite de Cenad scrie capitlului din Agria.
311. — 1318 Martie 29, Carol Robert regele Ungariei întărește un act al reginei Elisabeta, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
312. — 1318 Martie 29, Carol Robert regele Ungariei dă un act lui Ioan, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
313. — 1318 Martie 29, Carol Robert regele Ungariei face o danie fiilor lui Laurențiu, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
314. — 1318 Martie 29, Timișoara. Lambert judele curții regale și comite de Cenad fixează termenul de judecată între magistrul Moys și fiii lui cu magistrul Ștefan.
315. — 1318 Aprilie 30, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei poruncește capitlului din Alba-Iulia să cerceteze dacă moșia Șoimuz ține de dreptul de danie al regelui și s'o dea magistrului Petru.
316. — 1318 Mai 15, Sălacea. Carol Robert regele Ungariei restituie magistrului Leel moșiile sale din comitatul Zarand împreună cu dreptul de patron asupra mării Dyenus moustura, cotropite de magistrul Iwanka castelanul de Pâncota și Dezua.
317. — 1318 Mai 19, Oradea. Carol Robert regele Ungariei restituie magistrilor Myke și Arnold moșia Vhad (azi în R. P. Ungară), cotropită de Dominic, fiul palatinului Ștefan.
318. — 1318 Mai 31, Timișoara, Carol Robert regele Ungariei face o danie lui Petru comite de Sebeș.
319. — 1318 Iunie 5, <Oradea>. Capitlul din Oradea dăruiește călugărițelor din Oradea o bucată de pământ.
320. — 1318 Iunie 7, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei poruncește capitlului din Arad să cerceteze dacă două moșii din comitatul Timiș țin de dreptul de danie al regelui și să le dea lui Dominic, zis Saar, vice-comite de Timiș.
321. — <1318> Iunie 12, <Källosemjén, R. P. Ungară>. Doja voevodul Transilvaniei și comite de Soluoc fixează termenul la care Grigore, fiul lui Emich, trebuie să răscumpere dela fiii lui Mihail de Semyen moșia sa, zălogită de fratele său Simion.
322. — 1318 Iunie 14, <Arad>. Capitlul din Arad scrie regelui Carol Robert că cele două moșii din comitatul Timiș țin de dreptul de danie al regelui și că le-a dat comitelui Dominic, zis Saar.

323. — 1318 Iunie 17, Avignon. Papa Ioan al XXII-lea însărcinează pe magistrul Rufin de Civinio să strângă jumătate din veniturile beneficiilor bisericești rămase libere, pentru scaunul apostolic.
324. — 1318 Iunie 17, Avignon. Papa Ioan al XXII-lea dă dreptul magistrului Rufin de Civinio să constrângă pe prelații din Ungaria să mărturisească mărimea veniturilor beneficiilor bisericești rămase libere.
325. — 1318 Iunie 17, Avignon. Papa Ioan al XXII-lea poruncește prelaților din Ungaria și magistrului Rufin de Civinio să vegheze să nu se facă cheltueli inutile cu prilejul străngerii veniturilor beneficiilor bisericești rămase libere.
326. — 1318 Iunie 25. Carol Robert regele Ungariei dăruiește comitelui Dominic zis Saar, vice-comite de Timiș două moșii lipsite de locuitori, din comitatul Timiș.
327. — <1318> Iulie 7, Zălau. Doja voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc amână judecarea pricinii dintre Ștefan, fiul lui Mihai și Dionisie, fiul lui Chetnek, deoarece trebuie să plece cu oastea în părțile Transilvaniei.
328. — <1318> August 1, Adrian. Pous castelanul de Adrian și comite de Solnoc confirmă că Grigore, fiul lui Emich, nu s'a prezentat la termenul fixat pentru a-și răscumpăra moșia.
329. — 1318 Septembrie 26. Carol Robert regele Ungariei face o danie comitelui Geuchul, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
330. — 1318 Septembrie 28, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia scrie regelui Carol Robert că moșia Șoimuș ține de dreptul de danie al regelui și că a dat-o magistrului Petru.
331. — 1318 Octombrie 14, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă că Margareta soția comitelui Petru și fiica ei au vândut lui Ioan din Căpușul de Câmpie moșia Băgaciul din comitatul Dobâca.
332. — 1318 Noembrie <18—25>, Visegrád (R. P. Ungară). Carol Robert regele Ungariei poruncește capitlului din Arad să cerceteze plângerea făcută de magiștrii Teuteus și Wezzeus.
333. — 1318 Noembrie 29, Villa sancti Laurentii. Lambert judele curții regale și comite de Cenad stabilește un nou termen de judecată în procesul dintre magiștrii Ștefan și Guyna cu fiii lui Nana și ai lui Sydóu.
334. — <1318 Decembrie 7—1319 Februarie 1, Arad>. Capitlul din Arad scrie regelui Carol Robert că a cercetat plângerea făcută de magiștrii Teuteus și Wezzeus.
335. — 1318 Decembrie 13, Debrețin (R. P. Ungară). Doja voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc mărturisește că Dionisie, fiul lui Chetnek, nu s'a prezentat la judecată.
336. — 1319 Ianuarie 3, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei dă un act călugărițelor din insula sf. Margareta (azi în R. P. Ungară).

337. — 1319 Ianuarie 10. Carol Robert regele Ungariei înobilează pe Ioan și Gheorghe, fiii lui Ivačin, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

338. — 1319 Ianuarie 15, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă testamentul comitelui Andrei de Borș, prin care dăruiește fiicei sale niște moșii din comitatul Bihor.

339. — 1319 Ianuarie 18, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă că magistrul Ștefan dăruiește nepotului său Nicolae o moșie.

340. — 1319 Ianuarie 24, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei dă o poruncă capitlului din Zips.

341. — 1319 Februarie 3. Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Petru moșia Șoimuș.

342. — 1319 Februarie 9, Medieșul Aurit. Voevodul Nicolae comite de Maramureș și fiii săi dăruiesc magiștrilor Grigore, Ladislau și Petru moșia Ceheiu din comitatul Crasna.

343. — 1319 Martie 1, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei poruncește capitlului din Oradea să pună pe Benedict episcopul de Cenad și pe nepoții săi în stăpânirea unei moșii.

344. — 1319 Martie 1, Timișoara. Beatrice regina Ungariei dă un act mânăstirii din insula sf. Margareta (azi în R. P. Ungară).

345. — 1319 Martie 8, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia mărturisește că magistrul Toma a oprit pe magistrul Elleu să instrăineze moșia Bachnea din comitatul Târnava.

346. — 1319 Aprilie 9. Carol Robert regele Ungariei acordă privilegiu oaspeților din Cașovia (azi în R. Cehoslovacă), vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

347. — 1319 Aprilie 13. Magistrul Simion comite de Caraș cercetează pricina dintre Baciucnezu și Pavel privitoare la moșia Ezeriș.

348. — <circa 1319> Aprilie 17, Craiu Dorolț. Magistrul Bech cheamă la sine pe magistrul Mihail, făgăduindu-i un sat.

349. — 1319 Mai 1, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă dania făcută magistrului Andrei de soția sa.

350. — 1319 Mai 13. Carol Robert regele Ungariei restituie magistrului Simion comite de Șemlacul Mare și de Caraș satele și moșiile sale.

351. — 1319 Mai 14, <Dealul Orășii>. Conventul din Dealul Orășii hotărâniceste moșiile Băbești, Pozit, Halneu și Porumbști ale magistrului Ioan.

352. — 1319 Mai 16, Timișoara. Lambert judele curții regale și comite de Cenad amână judecarea pricinii dintre Dobou cu Ioan și Toma.

353. — 1319 Iunie 3, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă înțelegerea dintre magistrul Ioachim și rudele sale privitoare la împărțirea averii lor.
354. — 1319 Iunie 8. Carol Robert regele Ungaricii dăruiește magistrului Ștefan moșia Păușa din comitatul Bihor.
355. — 1319 Iunie 11, Timișoara. Magistrul Lambert judele curții regale și comite de Cenad amână judecarea pricinii dintre magistrul Ioan și fiii lui Iacob.
356. — 1319 Iunie 19. Carol Robert regele Ungariei întărește un act al regelui Andrei al III-lea, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
357. — 1319 Iunie 19. Carol Robert regele Ungariei restituie magistrului Pavel și fratelui său cetatea lor, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
358. — 1319 Iunie 20. Carol Robert regele Ungariei întărește un act al regelui Andrei al III-lea, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
359. — 1319 Iunie 21. Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Desideriu castelanul de Bologa mai multe moșii luate dela niște nobili răsculați împotriva regelui.
360. — 1319 Iunie 24, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei dă voci lui Egidiu să facă o danie magistrului Nicolae.
361. — 1319 Iunie 27, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă înțelegerea dintre comitele Guba, Petru și Matei cu Nicolae și Petru privitoare la hotarele satelor Cidreag și Almaș.
362. — 1319 Iulie 2, Timișoara. Carol Robert regele Ungaricii oprește pe străngătorii de dijme din Croația să dea nobililor vreo parte din dijmele episcopiei de Zagreb.
363. — 1319 Iulie 13, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei poruncește capitlului din Arad să hotărâncească niște moșii din comitatul Arad ale magistrului Chanadiu prepozit de Oradea și ale fraților săi.
364. — <1319> Iulie 15, <Arad>. Capitlul din Arad scrie regelui Carol Robert că a hotărânit moșiile magistrului Chanadin prepozit de Oradea și ale fraților săi.
365. — 1319 Iulie 27. Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Toma comitele de Arad, de Bač și de Sirmiu, jude al Cumanilor, castelan de Hoznus și de Soimus mai multe moșii.
366. — 1319 Iulie 27, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă împărțirea unor moșii între Ștefan, Ladislau și Mihail.
367. — 1319 Iulie 28. Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Toma comite de Arad, de Bač și de Sirmiu mai multe moșii în Transilvania, pentru slujbele sale în timpul tulburărilor din Ungaria.

368. — <1319> Septembrie 1. Blasiu comite de Caraş şi juzii nobililor din comitatul Caraş cercetează pricina dintre comitele Ioan şi magistrul Grigore privitoare la nişte câpiţe de fân luate de magistrul Grigore.

369. — 1319 Septembrie 7, <Dealul Orăzii>. Conventul din Dealul Orăzii întăreşte un act al capitlului din Győr (azi în R. P. Ungară).

370. — 1319 Septembrie 15, Alba- <Iulia>. Magistrul Benedict arhidiacon de Telegd şi vicar al episcopului Transilvaniei confirmă înţelegerea dintre Elena, soţia lui Mihai şi comitele Belus de Idiciu.

371. — 1319 Septembrie 22. Carol Robert regele Ungariei restituie magistrului Chauadin prepozit de Oradea şi fraţilor săi nişte moşii în comitatul Arad.

372. — 1319 Octombrie 2, Timişoara. Carol Robert regele Ungariei dăruieşte lui Doja voevodul Transilvaniei şi comite de Solnoc cetatea Ujvár cu satele ce ţin de ea, luate dela nişte nobili răzvrătiţi împotriva regelui.

373. — 1319 Octombrie 17. Carol Robert regele Ungariei întăreşte lui Doja voevodul Transilvaniei cetatea Ujvár, pentru slujbele sale în timpul tulburărilor din Ungaria.

374. — 1319 Noembrie 2, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă că Dominic a dăruit lui Jakou două părţi din moşia sa din Beldiu, urmând ca birul oamenilor de pe moşie să i se dea lui Dominic.

375. — 1319 Noembrie 12. Carol Robert regele Ungariei confirmă înţelegerea dintre Petru castelan de Şoimuzul Mureşan şi rudele sale cu fiii lui Conrad de Tâlmaciu pentru împărţirea unor moşii.

376. — 1319 Noembrie 18, Timişoara. Lambert judele curţii regale şi comite de Cenad declară că fiii lui Ioan din Uzd vor pierde procesul cu magistrul Ştefan, dacă nu motivează neînfaşarea lor.

377. — 1319 Decembrie 7, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă actul regelui Carol Robert din 12 Noembrie 1319.

378. — 1319 Decembrie 8. Carol Robert regele Ungariei face o danie comitelui Nicolae, vice-cancelar al curţii fiind Ioan prepozit de Alba şi arhidiacon de Târnava.

379. — <1319> Decembrie 12. Magistrul Ştefan scrie [capitlului din Alba-Iulia cerându-i să confirme împărţirea moşiiilor sale din Reghin între el şi fraţii săi.

380. — <1319> Decembrie 13, Vinţul de Sus. Magistrul Toma comite al Secuilor trimite pe magistrul Blasiu castelan în Menteu la capitlul din Alba-Iulia.

381. — 1319 Decembrie 14, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă împărţirea dintre magiştii Desideriu, Toma şi Ştefan, fiii lui Dionisie, a moşiiilor lor din Reghin.

382. — 1319 Decembrie 27, Timişoara. Carol Robert regele Ungariei face o danie magistrului Petru.

383. — 1320, <A g r i a, R. P. U n g a r ă>. Capitlul din Agria confirmă împărțirea unor moșii, printre martori fiind și Gheorghe arhidiacon de Maramureș.

384. — 1320, <A l b a - I u l i a>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă că Ștefan și Ladislau nobili de Cubleș au vândut moșia lor Cubleș din comitatul Cluj episcopiei din Alba-Iulia.

385. — 1320, <B u d a>. Capitlul din Buda mărturisește că Nicolae comite de Timiș și fratele său au făcut un schimb de moșii.

386. — 1320 I a n u a r i e 3, S t r i g o n i u (R. P. U n g a r ă). Toma arhiepiscop de Strigoniu acordă o indigență unei capele din comitatul Abaujvár (azi în R. P. Ungară). Este menționat Emeric fostul episcop de Oradea.

387. — 1320 I a n u a r i e 19. Carol Robert regele Ungariei întărește actele regilor Bela al IV-lea și Ladislau al IV-lea, ale magistrului Chanadin prepozit de Oradea și ale rudelelor lui.

388. — 1320 F e b r u a r i e 7, T i m i ș o a r a. Carol Robert regele Ungariei poruncește capitlului din Oradea să cheme la judecată în fața regelui mai mulți nobili.

389. — 1320 F e b r u a r i e 16, <A l b a - I u l i a>. Capitlul din Alba-Iulia întărește un act al lui Ștefan împuternicitul călugărițelor din insula sf. Margareta (azi în R. P. Ungară) privitor la testamentul comitelui Blăsiu.

390. — 1320 F e b r u a r i e 18, T i m i ș o a r a. Carol Robert regele Ungariei poruncește capitlului din Alba-Iulia să cerceteze dacă moșia Paulusteluke și pădurea Imbuz din comitatul Dobâca țin de dreptul de danie al regelui și să le dea lui Mihai și Nicolae, fiii lui Albert de Juc.

391. — 1320 F e b r u a r i e 19, Ș i l e a. Nicolae vice-voevodul Transilvaniei și juzii nobililor din comitatul Alba cer capitlului din Alba-Iulia să pună pe Herbord în stăpânirea unei părți din moșia Veza.

392. — 1320 F e b r u a r i e 28, C i s t e i u l d e M u r e ș. Nicolae vice-voevod al Transilvaniei și juzii nobililor din comitatul Alba cer capitlului din Alba-Iulia să dea lui Herbord un act de stăpânire asupra unei părți din moșia Veza.

393. — 1320 F e b r u a r i e 29, T i m i ș o a r a. Carol Robert regele Ungariei poruncește capitlului din Vesprim să pună pe magistrul Nicolae comite de Timiș și castelan de Johw (azi în R. Cehoslovacă) în stăpânirea unor moșii.

394. — 1320 M a r t i e 1, <A l b a - I u l i a>. Capitlul din Alba-Iulia întărește lui Herbord stăpânirea asupra unei părți din moșia Veza.

395. — 1320 M a r t i e 1, <A l b a - I u l i a>. Andrei episcopul Transilvaniei confirmă primirea cetății Stânca sf. Mihail dela capitlul din Alba-Iulia.

396. — 1320 M a r t i e 3, <A l b a - I u l i a>. Capitlul din Alba-Iulia scrie regelui Carol Robert că moșia Paulusteluke și pădurea Imbuz din comitatul Dobâca țin de dreptul de danie al regelui și că le-a dat lui Mihail și Nicolae.

397. — 1320 Martie 4, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia confirmă împărțirea unor moșii între Valentin și fratele său Ioan cu Ladislau castelanul de Deva și frații săi.

398. — <circa 1320> Martie 4, Ilyésháza. Nicolae vice-voevodul Transilvaniei confirmă că comitele Andrei interzice lui Ioan și Nicolae și iobagilor lor folosirea pământului său.

399. — 1320 Martie 12, Szakoly (R. P. Ungară). Doja voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc confirmă o mărturie a magistrului Simion.

400. — 1320 Martie 13, Szakoly (R. P. Ungară). Doja voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc cheamă la judecată pe Grigore, fiul lui Emich.

401. — 1320 Martie 20, <Oradea>. Capitlul din Oradea scrie regelui Carol Robert că a chemat la judecată în fața regelui mai mulți nobili.

402. — 1320 Martie 23, <Dealul Orăzii>. Conventul din Dealul Orăzii confirmă că Ștefan, fiul lui Mihai, s'a obligat să plătească lui Ladislau 20 de mărci.

403. — 1320 Martie 23, <Oradea>. Capitlul din Oradea mărturisește că magistrul Zoard s'a obligat să restituie magistrului Iacob custodele bisericii din Oradea și fratelui său o moșie și 2 roți de moară pe râul Crișul Negru, în comitatul Bihor.

404. — 1320 Martie 24. Carol Robert regele Ungariei face o danie, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

405. — 1320 Martie 24, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia transcrie privilegiul regelui Andrei al III-lea din 1291 dat Secuilor de lângă Arieș.

406. — 1320 Martie 25. Carol Robert regele Ungariei dăruiește lui Mihail și Nicolae, fiii lui Albert de Juc, moșia Paulusteluke și pădurea Imbuz din comitatul Dobâca, pentru slujbele lor în timpul tulburărilor din Ungaria.

407. — 1320 Martie 26, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia transcrie un act al regelui Carol Robert dat magistrului Simion comite de Mediaș.

408. — 1320 Aprilie 6, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei confirmă înțelegerea dintre Ioan cu Petru și frații săi, cu privire la stăpânirea unei moșii.

409. — 1320 <după Aprilie 6>. Lambert judele curții regale și comite de Cenad hotărăște în pricina dintre comitele Andrei, zis Vrdung și Petru, zis Zunga, din Woda cu privire la a treia parte din moșia Ciumești din comitatul Sătmar.

410. — 1320 Aprilie 8, <Vesprim, R. P. Ungară>. Capitlul din Vesprim scrie regelui Carol Robert că a hotărnicit moșiile magistrului Nicolae Treutul comite de Timiș și castelan de Jokw (azi în R. Cehoslovacă).

411. — 1320 Aprilie 12, <Debrețin, R. P. Ungară>. Doja voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc hotărăște în pricina dintre mai mulți nobili.

412. — 1320 Aprilie 12, Debrețin (R. P. Ungară). Doja voevodul Transilvaniei confirmă că Ioan și Nicolae au dat moșiile lor fiilor lui Mihail.

413. — 1320 Mai 2, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă împărțirea unei moșii.
414. — 1320 Mai 4, Debrețin (R. P. Ungară). Carol Robert regele Ungariei acordă tuturor acelor care se așează în orașele Dej și Ocna Dejului aceleași libertăți ca și celorlalți locuitori ai acestor orașe.
415. — 1320 Mai 15, Timișoara. Lambert judele curții regale și comite de Cenad amână judecata dintre Ștefan și fratele său cu Ioan de Muchy.
416. — 1320 Mai 16, Timișoara. Lambert judele curții regale și comite de Cenad mărturisește că Ioan și Herbord de Uzd vor pierde judecata, dacă nu motivează neprezentarea lor la judecată.
417. — 1320 Mai 22, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă că soția lui Dumitru de Geech a primit 15 mărci dela comitele Briccius.
418. — 1320 Mai 22, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă că comitele Mihai a primit 25 de mărci dela comitele Briccius.
419. — 1320 Mai 25, Strigoniu (R. P. Ungară). Toma arhiepiscopul de Strigoniu cere vicarului din Bereg, Maramureș și Ugocea să ocrotească parohia Zeuleus (azi în U.R.S.S.).
420. — 1320 Mai 29, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă împărțirea unei moșii.
421. — 1320 Iunie 1, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei dăruiește lui Laurențiu, fiul lui Pavel, moșia Rece-Cristur din comitatul Dobâca.
422. — 1320 Iunie 1, Timișoara. Magistrul Lambert judele curții regale și comite de Cenad amână judecarea pricinii dintre fiii lui Iacob și Dionisie.
423. — 1320 Iunie 2, Timișoara. Dumitru marele vistier al regelui hotărăște în pricina dintre capitlul din Alba-Iulia și oaspeții din Cricău și Ighiu cu privire la moșiile Ampoița și Abrud.
424. — 1320 Iunie 7. Carol Robert regele Ungariei dă un act mănăstirii din insula sf. Margareta, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnavă.
425. — 1320 Iunie 13, Timișoara. Lambert judele curții regale și comite de Cenad poruncește capitlului din Titel (azi în Jugoslavia) să hotărnicască niște moșii.
426. — 1320 Iunie 19, Vetiș. Juzii nobililor din comitatul Sătmar mărturisesc că magistrul Mihail s'a obligat să plătească magistrului Teodor 15 pense în dinari.
427. — 1320 Iunie 27, <Dealul Orăzii>. Conventul din Dealul Orăzii mărturisește că Ioan, fiul lui Ștefan, a vândut magistrului Ioan moșia Petea din comitatul Sătmar.
428. — 1320 Iunie 28, <Dealul Orăzii>. Conventul din Dealul Orăzii mărturisește că Rophoyn, fiul lui Paul și mama sa au dăruit magistrului Paul și fratelui său a treia parte din trei moșii din comitatul Sătmar precum și o slujnică.

429. — 1320 Iulie 1, Avignon. Papa Ioan al XXII-lea numește pe Andrei episcop al Transilvaniei.
430. — 1320 Iulie 2, Avignon. Papa Ioan al XXII-lea acordă indulgențe aceluia care vor merge la bisericile din Oradea.
431. — 1320 Iulie 2, Avignon. Papa Ioan al XXII-lea dăruiește lui Mihail, fiu comitelui Choka, un canonicat în biserica din Oradea.
432. — <1320 Iulie 2, Avignon>. Papa Ioan al XXII-lea poruncește arhidiaconilor de Telegd, de Bihor și de Beckes să așeze pe Mihail canonic în biserica din Oradea.
433. — 1320 Iulie 3, Avignon. Papa Ioan al XXII-lea dăruiește lui Pavel, zis Cantor, un canonicat în biserica din Oradea.
434. — 1320 Iulie 3, Avignon. Papa Ioan al XXII-lea dăruiește lui Ladislau fiul lui Andrei, un canonicat în biserica din Alba-Iulia.
435. — 1320 Iulie 10, Buda. Carol Robert regele Ungariei face o danie lui Pavel, lui Andrei și fraților lor, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.
436. — 1320 Iulie 15, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia transcrie un act al său din 1291 dat lui Nicolae, fiul comitelui Daniel de Călnic și lui Nicolae, fiul lui Solomon.
437. — 1320 Iulie 15, <Alba-Iulia>. Capitlul din Alba-Iulia transcrie un act al regelui Carol Robert din 1313 dat lui Nicolae, fiul comitelui Daniel de Călnic și lui Nicolae, fiul lui Solomon.
438. — 1320 Iulie 16, Avignon. Papa Ioan al XXII-lea dă voie lui Andrei episcopul Transilvaniei să fie sfințit de orice episcop catolic, pentru a evita un drum la Roma.
439. — 1320 August 1, Timișoara. Lambert judele curții regale și comite de Cenad dă un act unor nobili din comitatul Sirmiu (azi în Jugoslavia).
440. — 1320 August 1, Timișoara. Lambert judele curții regale și comite de Cenad mărturisește că Ioan și Herbord, fiii lui Ștefan de Uzd, au rămas de judecată în pricina cu magistrul Ștefan și fratele său.
441. — 1320 August 11, Sirok (R. P. Ungară). Doja vocvodul Transilvaniei și comite de Solnoc confirmă că magistrul Mihail a înputernicit pe 2 slujitori ai săi să-l reprezinte la judecată.
442. — 1320 August 29, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei hotărăște înapoierea unei moșii arhiepiscopiei de Strigoniu.
443. — 1320 August 29, Timișoara. Mai mulți episcopi din Ungaria stabilesc felul în care se poate cere sfertul convenit fetelor minore.
444. — <circa 1320> Septembrie 17, <Bervenii>. Juzii de Sătmar confirmă înțelegerea dintre Petru, fiul lui Ioan, cu Ioan, fiul lui Dionisie.

445. — 1320 Septembrie 18, <Oradea>. Capitlul din Oradea confirmă că fiii lui Mihail dăruiesc jumătate din moșia lor.

446. — 1320 Septembrie 19, <Oradea>. Capitlul din Oradea mărturisește că Margareta, soția lui Ladislau, dăruiește fiului ei magistrul Ioan zestrea și darurile ei de nuntă.

447. — 1320 Octombrie 1, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Dionisie comite de Bihor un loc pustiu.

448. — 1320 Octombrie 16. Carol Robert regele Ungariei poruncește capitlului din Oradea să cerceteze cauzele prădării moșiei lui Rorand.

449. — 1320 <după Octombrie 16, Oradea>. Capitlul din Oradea scrie regelui Carol Robert că a cercetat cauzele prădării moșiei lui Rorand.

450. — 1320 Noiembrie 12, Székesfehérvár (R. P. Ungară). Dieta Ungariei dă un act orașenilor din Székesfehérvár, pîntre confirmatorii actului fiind și dregători din Transilvania.

451. — 1320 Noiembrie 17. Carol Robert regele Ungariei face o danie magistrului Laurențiu, vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

452. — 1320 Noiembrie 17, Timișoara. Lambert judele curții regale și comite de Cenad mărturisește că fiii lui Petru de Bedegy și Ștefan de Uzd vor pierde judecata, dacă nu motivează neaprezentarea lor la judecată.

453. — 1320 Noiembrie 29. Carol Robert regele Ungariei acordă privilegiul coloniștilor orașului său nou întemeiat Bardfa (azi în R. Cehoslovacă), vice-cancelar al curții fiind Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

454. — 1320 Decembrie 15, Timișoara. Lambert judele curții regale și comite de Cenad poruncește conventului din Dealul Orășii să cheme în fața regelui Carol Robert mai mulți nobili.

СОДЕРЖАНИЕ ГРАМОТ

1. — <Начало XIV века> вторник, после 25 декабря. — Капитул Орадии утверждает соглашение между сыном Матяе де Букеи Матеем и его родственниками с сыном Иона Паулом и его братьями относительно раздела некоторых поместий.

2. — <Начало XIV века> среда, после 15 августа. — Куриальный комит Бенедикт и судьи дворянства из Бихора утверждают соглашение между жителями села Лето (Венгерская Народная Республика) и сыном Кониа Дезидеру.

3. — 1301 г. января 15, Буда. — Королева Венгрии Агнес выдает грамоту магистру Стефану де Шопрон. Среди лиц, утверждающих грамоту, был и воевода Трансильвании Ролауд.

4. — 1301 г. февраля 24, Зипс (Чехословацкая Республика). — Капитул из Зипса подтверждает, что каноник церкви Зипса и Орадии Арнолд заложил свое поместье, находящееся в комитате Шарош (Чехословацкая Республика).

5. — 1301 г. мая 13, Анагли. — Папа Бонифаций VIII назначает епископа Остини и Веллетрии Николая папским легатом в Венгрию и в соседние страны, в том числе и в Куманию.

6. — 1301 г. июня 2, <Дялул Орэзии>. — Конвент из Дялул Орэзии утверждает продажу поместья в Бихорском комитате (Венгерская Народная Республика).

7. — 1301 г. июня 2, <Дялул Орэзии>. — Конвент Дялул Орэзии свидетельствует, что зять комита Иона Мока купил часть поместья комита Иоана в комитате Бихора (Венгерская Народная Республика).

8. — 1301 г. июня 2, Себеш. — Судья и присяжные Себеша обещают жителям Сибю разрешить свободное передвижение по всей территории.

9. — 1301 г. июня 29 <Дялул Орэзии>. — Конвент Дялул Орэзии подтверждает жалобу Николая и Дуруга из рода Гутнелед на занятие некоторых из их поместий в комитате Борсоде (Венгерская Народная Республика).

10. — 1301 г. июля 30, Трнава (Чехословацкая Республика). — Среди лиц, утверждающих грамоту, выданную церкви в Травно, упоминается епископ Ченада Антонин.

11. — 1301 г. октября 6, Алба-Юлия. — Архидиакон Телегда Килиан завещает половину своего поместья Наплак епископству Трансильвании.

12. — 1301 г. октября 6, Алба-Юлия. — Епископ Трансильвании Петр утверждает завещание архидиакона Телегда Килиана.

13. — 1301 г. октября 17, Рим (Латеран). — Папа Бонифаций VIII пишет папскому легату в Венгрии епископу Николаю о разгроме Венгрии, вследствие нашествия татар, куманов, язычников и схизматиков.

14. — 1301 г. октября 17, Рим (Латеран). — Папа Бонифаций VIII пишет королю Богемии Венцеславу, упрекая его в том, что он разрешил своему сыну короноваться королем Венгрии.

15. — 1301 г. октября 20 <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии утверждает обмен поместьями между воеводой Трансильвании Ладислау комитом Шолнока и комитом Николаем.

16. — 1301 г. ноября 8, Рим (Латеран). — Папа Бонифаций VIII побуждает всех прелатов Венгрии оказать помощь папскому легату в Венгрии Николаю.

17. — 1302 г. января 30, Орадие. — Хранитель имущества францисканцев в Трансильвании Джерман пишет провинциалу францисканского ордена в Венгрии Хайману что епископ Трансильвании Петр не выслал из-за беспорядков следуемых папскому легату податей.

18. — 1302 г. февраля 5, Дева. — Воевода Трансильвании комит Шолнока Ладислау расследует тяжбу относительно владения поместьем между сыном Романа Домиником, сыновьями Штефана де Кристур с их родственниками и знатью Пестиша.

19. — 1302 г. февраля 18 <Орадия>. — Капитул Орадии свидетельствует, что комит Бозоух даровал село База в Тырнавском комитате капитулу Алба-Юлия.

20. — 1302 г. марта 20, <Орадия>. — Капитул Орадии регистрирует грамоту привилегий комита Иона де Керекну, относящуюся к поместьям Адап и Везендиу.

21. — 1302 г. апреля 16, Дева. — Воевода Трансильвании и комит Шолнока Владислау решает тяжбу между знатью Пестиша и Домиником с родственниками относительно владения поместьем.

22. — 1302 г. июня 6. — Комит Бихора магистр Беке решает как будет разбираться тяжба между комитом Козьмой и слугами магистра Дожа относительно владения поместьем.

23. — 1302 г. июня 6, Алба-Юлия. — Епископ Трансильвании Петр утверждает несколько индульгенций в своей епархии.

24. — 1302 г. июня 10, Анагнн. — Папа Бонифаций VIII призывает к себе короля Богемии и его сына, для того чтобы они оправдали свои притязания на Венгрию перед Карлом Робертом.

25. — 1302 г. сентября 4, Алба-Юлия. — Епископ Трансильвании Петр разрешает капитулу Алба-Юлия взимать десятину в селах Броштейн и Чергау.

26. — 1302 г. сентября 25. — Община округа Сибиу выбирает Петра, сына комита Даниела, приходским священником села Кошполц.

27. — <1302 г.> октября 7, Адриан. — Михаил, судья в Чефа, поручитель в тяжбе Николая, сына Тома с Гоганом, братом Кепана де Гурбедиу.

28. — 1302 г. октября 12, Вена. — Папский легат в Венгрии епископ Николай поручает епископу Трансильвании Петру заставить комита Сигишоары Восмунда и его сына возместить убытки причиненные ими доминиканцам и францисканцам из Сибина.

29. — 1303 г. января 9, Алба-Юлия. — Епископ Трансильвании Петр утверждает соглашение священников деканата Себеш с капитулом в Алба-Юлия относительно взимания податей.

30. — 1303 г. февраля 26. — Палатин Венгрии Стефан выдает дарственную запись; упоминается также комит Бихора магистр Бене.

31. — 1303 г. мая 30, Анагнн. — Папа Бонифаций VIII поручает архиепископу в Галоча вновь водворить старые порядки в церкви, не считаясь с изменениями, введенными во время его отсутствия дворянами и прочими прелатами Венгрии, в том числе архидиаконном Трансильванской церкви Стефаном.

32. — <1303 г. мая 30, Анагнн>. — Папа Бонифаций VIII разрешает архиепископу в Галоча предоставить сорокадневную индульгенцию.

33. — 1303 г. мая 31, Анагнн. — Папа Бенедикт VIII объявляет, что венгерское королевство принадлежит по праву Карлу Роберту, а не королю Богемии.

34. — 1303 г. июня 9 <Алба-Юлия>. — Капитул в Алба-Юлия утверждает обмен поместьями вице-воеводы Трансильвании Эгеллуса с комитом Иоанном де Гэмбуц.

35. — 1303 г. июня 11, Анагнн. — Папа Бонифаций VIII поручает всем жителям Венгрии подчиниться королеве Марии и королю Карлу Роберту.

36. — <1303 г.> июня 26, <Неаполь>. — Неаполитанский король Карл II поручает своим служащим в порту Апулией оказать содействие архиепископу Калочи, епископу Загреба и архидиакону Трансильвании, возвращающимся в Венгрию.

37. — 1303 г. июня 27, <Орадиа>. — Капитул Орадии подтверждает проаведенный комитатом де Гунтом раздел своего имущества.

38. — <1303 г. июнь-июль>. — Венгерские прелаты просят дворян и священников Трансильвании признать Карла Роберта королем Венгрии.
39. — 1303 г. октября 4, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии извещает воеводу Николая комита Угоча и Марамуреша о том, что комит Фоушка де Петурд подарил свое поместье в комитате Угоча (СССР) своим родственникам Мартину и Дионисию.
40. — 1303 г. октября 16. Дева. — Воевода Трансильвании Ладислау комит де Шолнок выносит решение по тяжбе комита Николая и его брата воеводы Андрия де Джеоджиу с магистром Стефаном относительно права владения одним имением.
41. — <1303 г.>, октября 21, Дева. — Воевода Трансильвании Ладислау комит де Шолнок просит капитула Алба-Юлии внести в книги привилегии магистра Стефана относительно села Тейуш.
42. — 1303 г. ноября 9, <Дялул Орэзи>. — Настоятель Мартин и конвент Дялул Орэзи утверждает продажу имения в комитате Бихор (Венгерская Народная Республика).
43. — 1303 г. ноября 28 <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлия вносит в книги привилегию, данную воеводой Трансильвании Ладислау комитом де Шолнок магистру Стефану.
44. — 1304 г. января 26 <Орадиа>. — Капитул в Орадиа свидетельствует, что сын Тимона де Варшанд Николай подарил магистру Бенедикту половину поместья Унгуреи.
45. — 1304 г. января 30, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии свидетельствует, что Тома Негру, сын Павла, продал свое поместье в комитате Клуж приходскому священнику Джилау Николаю.
46. — 1304 г. марта 31, Рим (св. Петра). — Папа Бенедикт XI разрешает приору доминиканцев в Венгрии освободить от занятия известных должностей в Доминиканском ордене двух монахов, сыновей православных священников.
47. — 1304 г. марта 31, Рим (св. Петра). — Папа Бенедикт XI поручает приору доминиканцев в Венгрии отправить несколько монахов в Албанию и Куманию для распространения католической веры.
48. — <Около 1304 г.>, мая 22, <Орадиа>. — Капитул Орадии свидетельствует, что назначенные капитулом судьи, отложили разбор тяжбы жителей Орадии с комитами Клементом, Команом младшим и Иоганкой.
49. — 1304 г. июня 2, <Орадя>. — Капитул Орадии подтверждает соглашение Ладислау и его братьев с комитом Иванка и сыновьями Друга относительно права владения одним поместьем.
50. — 1304 г. августа 24, Пожонь (Чехословацкая Республика). — Прелаты и дворяне Венгрии заключают союз с герцогом Австрии и Штирии; среди скрепивших грамоту числятся также Трансильванские сальоники.

51. — 1304 г. сентября 18, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии подтверждает соглашение комита Ренольда с комитом Григоре, его братом Яковом и сыновьями Беке.

52. — 1304 г. сентября 28, Минтиул Герлей. — Воевода Трансильвании Ладислау комит де Шолнок утверждает поместье Бизков за комитом Николаем, кастеляном де Чичеу и его братом Иоаном.

53. — 1304 г. декабря 10, <Орадиа>. — Капитул Орадии откладывает срок разбора тяжбы крепости Оради с комитами Косма и Иванка по делу убийства Лауренщну, сына комита Тома.

54. — 1305 г. <Орадя>. — Капитул Орадии утверждает раздел поместья Колт (Венгерская Народная Республика).

55. — 1305 г. апреля 15, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии утверждает соглашение комита Григоре и его брата Якова с Григоре, сыном Николая, по делу раздела нескольких поместий.

56. 1305 г. июня 24 <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии подтверждает что Иоан и его брат Петр подарили Петру, по прозвищу Негру, поместье в Клужском комитате.

57. — 1305 г. сентября 11, <Дялул Орэзии>. — Настоятель Мартин и конвент в Дялул Орэзии утверждает продажу одного поместья (Венгерская Народная Республика).

58. — <1306>. — Епископ Трансильвании Петр просит конвент доминиканцев в Алба Юлия направить ему послание, для того чтобы мочь препроводить папскому престолу воззвание против архиепископа Калочи.

59. — 1306 г. Алба-Юлия. — Конвент доминиканцев в Алба-Юлия скрепляет воззвание епископа Трансильвании Петра, направленное папскому престолу против архиепископа Калочи.

60. — 1306 г. февраля 2, <Орадиа>. — Капитул Орадии утверждает соглашение судьи Куманов и комита де Сэтмар палатина Капоза с сыном Исепя Ладислау с сыном Александра де Зер Штефаном и их братьями относительно уплаты возмещений убытков понесенных палатином Капозом.

61. — 1306 г. апреля 10. — Король Венгрии Отто утверждает старую привилегию монастыря Кырца.

62. — 1306 г. августа 8, Пуатье. — Папа Клементий V уполномочивает папского легата в Венгрии кардинала Джентиле раздавать церковные доходы и должности.

63. — 1306 г. октября 18, <Орадиа>. — Капитул Орадии утверждает дарственную магистра Петру.

64. — 1307 г. января 13, Пуатье. — Папа Клементий V поручает настоятелю Сибиу расследовать распрю священников деканата Меднаша с архидиаконом в Алба-Юлия.

65. — 1307 г. февраля 8, Орадиа. — Король Венгрии Отто возвращает магистру Стефану несколько поместий (Венгерская народная Республика) на основании послания капитула Орадии.

66. — 1307 г. мая 1, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба Юлия извещает воеводу Трансильвании о размеживании им поместья Фельдиоара в комитате Алба.

67. — 1307 г. мая 17, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлия утверждает грамоту капитула Орадии от 1300 г. относительно села Унгурей.

68. — 1307 г. июля 22, Дева. — Воевода Трансильвании Ладислау и комит де Шолнок откладывает разбор тяжбы комита Типона с магистром Бенедиктом относительно половины поместья Унгурей.

69. — 1307 г. июля 26, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлия скрепляет грамоту воеводы Трансильвании Ладислау относительно села Унгурей.

70. — 1307 г. июля 31, Пуатье. — Папа Клементий V выдает архиепископу Калочи и Бак грамоту, в которой упоминается также епископ Ченада.

71. — 1307 г. июля 31, Пуатье. — Папа Клементий V поручает епископам Боснии и Ченада возвести в должность архиепископа Калочи и Бака.

72. — 1307 г. августа 8, Пуатье. — Папа Клементий V отправляет кардинала Джентиле папским легатом в Венгрию.

73. — <1307 г. августа 8, Пуатье>. — Папа Клементий V просит дворян Венгрии оказать содействие кардиналу Джентиле, посланного в качестве папского легата в Венгрию.

74. — <1307 г. августа 8, Пуатье>. — Папа Клементий V уполномочивает папского легата в Венгрии кардинала Джентиле обязать прелатов Венгрии принять участие в расходах по его содержанию.

75. — <1307 г. августа 8, Пуатье>. — Папа Клементий V уполномочивает папского легата в Венгрии кардинала Джентиле обязать прелатов Венгрии принять участие в расходах по содержанию его посланников.

76. — 1307 г. августа 8, Пуатье. — Папа Клементий V просит прелатов Венгрии оказать содействие кардиналу Джентиле, посланному в качестве папского легата в Венгрию.

77. — 1307 г. августа 10, Пуатье. — Папа Клементий V подтверждает буллу, которой папа Бонифаций VIII признал венгерский престол за королевой Сицилии Марпей и ее внуком Карлом Робертом.

78. — 1307 г. августа 10, Пуатье. — Папа Клементий V поручает архиепископу Стригонии, архиепископу Калочи и архидиакону Неаполя папскому нотариясу Матею сообщить всем папское послание от того же числа.

79. — 1307 г. сентября 3. — Король Венгрии Карл Роберт дает дарственную; среди скрепленных грамоту числятся трансильванские саповники.

80. — 1307 г. сентября 19, «Алба-Юлия». — Капитул Алба-Юлия подтверждает что Андрей Секую и его сыновья продали сыновьям Опора Иоанну и Шандору сыну Стефана Эджидиу свои поместья Туриа и Рекетиасуелдже.

81. — 1307 г. октября 6, Бонцида. — Воевода Трансильвании Ладислау комит де Шолнок посылает священника Бонцида Григоре размеживать поместье Лоранда и Гиула.

82. — 1307 г. октября 10, Ракош (Венгерская Народная Республика). — Некоторое число венгерских баронов, среди которых упоминается воевода Трансильвании Николай, признают Карла Роберта королем Венгрии.

83. — 1307 г. октября 11, Пуатье. — Папа Клементий V утверждает соглашение священников деканата Медиаша с капитулом Алба-Юлия относительно взимания десятины.

84. — 1307 г. ноября 1, «Алба-Юлия». — Капитул Алба-Юлия подтверждает что Жеклин продал архидиакону Хунедары магистру Илие часть своей мельницы в Оекди.

85. — 1307 г. ноября 25, «Орадиа». — Капитул Орадии подтверждает заклад нескольких поместий.

86. — <1308—1322 гг.>. — Архидиакон Тырнава Иоани, заместитель епископа Трансильвании производит следствие по распре магистра Иоана с комитом Соломоном.

87. — <1308—1311 гг.>. — Отрывки счетовой книги папского легата в Венгрии кардинала Джентиле, относящиеся к Трансильванским церквям.

88. — 1308 г. января 13, Пуатье. — Папа Клементий V поручает настоятелю в Сибиу расследовать распрю священников в Медиаше с архидиаконом Алба-Юлии.

89. — 1308 г. февраля 4, Пуатье. — Папа Клементий V поручает настоятелю в Сибиу принять меру для соблюдения соглашения священников Медиаша с капитулом Алба-Юлия.

90. — 1308 г. апреля 18, «Орадиа». — Капитул Орадии подтверждает дарственную комита Космы младшего в пользу его дочерей.

91. — 1308 г. мая 6, Орадиа. — Палатин Венгрии Копоз откладывает разбор тяжбы сына Лоранда, Александру с сыновьями Александру де Караж Никулае и Ладислау.

92. — 1308 г. мая 30, Сполето. — Папский легат в Венгрии Джентиле поручает архиепископу Калочи не делать больше назначений церковных сановников в Венгрии, так как это его личное право.

93. — 1308 г. июня 17, близ Ниража. — Воевода Трансильвании Ладислау комит де Шолнок дает решение по распре сына Валентина — Иоана и Петра, сына Альберта с магистром Землеком относительно поместья Пукур.

94. — 1308 г. июня 24, Буда. — Архиепископы и епископы Венгрии и Боснии пишут папе Клементию V; среди них упоминаются епископы Трансильвании.

95. — 1308 г. августа 12, Пуатье. — Папа Клементий V созывает на всеобщий синод во Вienne (Франция) нескольких прелатов, в том числе епископа Трансильвании.

96. — 1308 г. сентября 8, <Клуж-Мэнэштур>. — Аббаты и конвент в Клуже Мэнэштур уступают Отто Джиличеру и Т. Слиджеру, жителям города Клужа, место под мельницу с четырьмя колесами над рекой Сомен, с тем чтобы эти лица платили монастырю полторы марки серебром в качестве подати за землю.

97. — 1308 г. сентября 15, Дорок (СССР). — Палатин Венгрии, судья Куманин Копоз комит де Сатмар призывает за комитом Петру право вступить вновь во владение своими поместьями.

98. — 1308 г. октября 6, <Орадиа>. — Капитул Орадии подтверждает, что члены рода Чапад поделили между собой свои поместья и пошлины из Тилсагда.

99. — 1308 г. ноября 27, Пешт. — Папский легат в Венгрии Джентиле утверждает на собрании прелатов и дворян Венгрии, среди которых упоминается также воевода Трансильвании Ладислау комит де Шолнок, Карла Роберта королем Венгрии.

100. — 1308 г. декабря 2, <Алба-Юлия>. — Конвент Августинцев в Алба-Юлия вносит в книги грамоту от 9 января 1303 г. епископа Трансильвании Петра.

101. — 1308 г. декабря 4, Буда. — Папский легат в Венгрии кардинал Джентиле отменяет назначения церковных сановников, произведенных без особого указа папы.

102. — <1308 г. декабря 10, Буда (Венгерская Народная Республика) — 1310 г. июля 2, Пожонь (Чехословацкая Республика)>. — Капитул Алба-Юлия просит папского легата в Венгрии кардинала Джентиле утвердить выборы Бенедикта епископом Трансильвании.

103. — <1309 г. января 8—июля 3, Буда>. — Генеральный аудитор папского легата в Венгрии кардинала Джентиле — Филипп де Сардиния разбирает тяжбу капитула Алба-Юлии с сасскими деканатами.

104. — 1309 г. марта 28, Авиньон. — Папа Клементий V поручает епископу Орадии расследовать распрю епископа Трансильвании и архидиакона Тырнава Маре с священником Надеша Ульрихом.

105. — 1309 г. мая 24, Буда. — Епископ Заграда Августин производит рукоположением в священники дьякона Бласну, сына Якова де Стар из епархии Орази.

106. — 1309 г. июня 15, Буда. — Нотариус Гулиелмо де Сапгуинета описывает коронацию короля Карла Роберта, на которой участвовали также епископы Орадии и Ченада.

107. — 1309 г. июня 24, Буда. — Архиепископы и епископы Венгрии утверждают коронование короля Карла Роберта; среди епископов были также епископы Орадии и Ченада.

108. — 1309 г. август, Буда. — Папский легат в Венгрии Джентиле рекомендует каноника Иоанна, регента церкви св. Петра в Буда-Веке (Венгерская народная Республика) на должность каноника капитула Трансильвании.

109. — 1309 г. августа 31, Авиньон. — Папа Клементий V разрешает архидиакону Тырнавы магистру Иоану занять также место настоятеля Алба-Регалэ.

110. — <1309 г.> октября 20, Сибиу. — Декан и магистр крестоносцев в Сибиу поручает приходским священникам в Кылнике и Гирбаме вызвать на суд в Сибиу архидиакона Тырнава-Маре.

111. — 1309 г. декабря 25, Пожонь (Чехословацкая Республика). — Папский легат в Венгрии Джентиле передает анафеме воеводу Трансильвании Ладислау, так как он отказался вернуть королевские имущества и венгерскую корону.

112. — 1310 г. — Палатин Копоз произносит решение по тяжбе Иоана, сына Блазиуса с Гаврилом, сыном Иоана.

113. — 1310 г. <Дялул Орэзин>. — Настоятель и конвент в Дялул Орэзи утверждает раздел одного поместья в комитате Бекеш (Венгерская Народная Республика).

114. — 1310 г. <Дялул Орэзин>. — Настоятель и конвент в Дялул Орэзи утверждает раздел нескольких поместий между членами рода Гуткелед.

115. — 1310 г. марта 20, Барчь (Югославия). — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную, причем вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнава Иоан.

116. — 1310 г. апреля 1, <Орадиа>. — Капитул Орадии утверждает обмен поместий.

117. — <1310 г. апреля 3, Алба-Юлия>. — Капитул Алба Юлии свидетельствует что Матей сын Гиндже де Гергольм, и его брат утверждают продажу, произведенную их отцом Стефану де Мэчикаш.

118. — 1310 г. апреля 8, Сегедин (Венгерская Народная Республика). — Воевода Трансильвании Ладислау комит де Шолнок признает Карла Роберта королем Венгрии.

119. — 1310 г. апреля 16. <Орадиа>. — Капитул Орадии утверждает раздел нескольких поместий между членами рода Гуткелед.

120. — <1310 г.>, мая 2, Пожонь (Чехословацкая Республика). — Папский легат в Венгрии Джентиле советует епископу Трансильвании Бенедикту соблюдать запрещение наложенное на капитул и уплатить подати, причитывающиеся папскому легату.

121. — 1310 г. июля 6, Пожонь (Чехословацкая Республика). — Папский легат в Венгрии Джентиле отлучает от церкви палатина Матяя за неподчинение королю Карлу Роберту.

122. — <1310 г.> июля 26, Адриан. — Палатин Копоз пишет капитулу Орадии внести в книги грамоту относительно поместья Лазурь.

123. — <1310 г.> августа 19, <Орадиа>. — Капитул Орадии вносит в книги грамоты Копоза относительно поместья Лазурь.

124. — <Около 1310 г.> сентября 7, Сегедин (Венгерская Народная Республика). — Судья двора воеводы Трансильвании Ладислау комит Иоан откладывает судебное разбирательство тяжбы магистра Землека с магистром Ангатоном.

125. — 1310 г. октябрь. — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнава Иоан.

126. — 1310 г. октября 8, <Клуж—Мэнэштур>. — Конвент Клужа-Мэнэштюра утверждает соглашение Андрея и его сына Ладислау с Николаем, сыном Миккулы и с Иоаном, сыном Ильи, относительно владения мельницей на реке Надош.

127. — <Около 1310 г.> октября 25, Тимишоара. — Магистр Микс, судья двора королевы просит магистра Доух прислать лошадь.

128. — 1310 г. ноября 2. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает привилегии гостей из Винц.

129. — 1310 г. ноября 4. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает за комитом Ренерю из Винцула де Жос поместье Олагаркус.

130. — 1310 г. декабря 8, Сфынтул Михай. — Король Венгрии Карл Роберт жалует церкви св. Марии в Деже право взимать по 2 глыбы соли со всех возов, доставляющих соль на Окна Дежулуй в Деж.

131. — 1310 г. декабря 8. — Король Венгрии Карл Роберт представляет право магистру Николаю взимать пошлины со всех возов, проезжающих через его село Агриш с товарами или солью.

132. — <1310 г. декабря 8—1320 г. мая 4>. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает привилегии гостям из Окна Дежулуй.

133. — 1310 г. декабря 13, <Орадиа>. — Капитул Орадии свидетельствует, что комит Косма Младший запрещает своему сыну магистру Иоанка отчуждать его поместья.

134. — 1310 г. декабря 15, Пожонь (Чехословацкая Республика) — Папский легат в Венгрии Джентиле подтверждает получение суммы в 15 марок от его поместья.

135. — <1311—1319 гг. августа 1>, Буда. — Король Венгрии Карл Роберт просит капитул Алба-Юлии найти место каноника для приходского священника из Брада, Матяя.

136. — 1311 г. — Капитул в Пожега (Югославия) подтверждает раздел нескольких поместий в Югославии и Трансильвании.

137. — 1311 г. января 1, <Орадиа>. — Епископ Ораднии Эмерик подтверждает показания комита Ивапка, магистра Ивапка и их родственников, что палатин Копоз схватил Друга и Иоана не по их настоянию, а за их преступления.

138. — 1311 г. января 9, Ченад. — Капитул в Ченаде свидетельствует, что комит Михаил де Без совместно с женой и сыном подарили магистру Иоану все поместья, которыми владел бан Михаил взамен за одного раба и три марки.

139. — 1311 г. февраля 24, Буда. — Король Венгрии Карл Роберт жалует Иоану, сыну Джебула из Бистрицы, поместье в комитате Бистрица.

140. — 1311 г. февраля 27, <Орадиа>. — Капитул Ораднии пишет королю Венгрии Карлу Роберту, что им были расследованы убытки и беззакония, учиненные магистром Беке.

141. — 1311 г. февраля 27, <Орадиа>. — Капитул Ораднии пишет королю Венгрии Карлу Роберту, что им расследованы убытки причиненные одному служащему магистра Беке.

142. — <1311 г. марта 17—1313 г. марта 21, Буда>. — Король Венгрии Карл Роберт поручает капитулу Алба-Юлии прислать свидетеля, который совместно с посланным им лицом, размежует село Петрини, пожалованное магистру Майусу великому чашнику и комиту Бистрицы.

143. — 1311 г. апреля 7, Пожонь (Чехословацкая Республика). — Папский легат в Венгрии Джентиле шлет послание канонику Ораднии Иоану де Ареццо.

144. — 1311 г. мая 7, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии подтверждает что приходской священник Даниел из Рехэу и его брат продали комиту Даниелу половину их поместья Думитра.

145. — <1311 г. мая 21—1342 г. мая 10>, Газнуш. — Король Венгрии Карл Роберт поручает сассам в Сибиу защищать жителей сел церкви в Игрише.

146. — 1311 г. мая 22, Пожонь (Чехословацкая Республика). — Папский легат в Венгрии Джентиле издает эдикт против незаконных назначений на свободные церковные должности.

147. — 1311 г. мая 22, Пожонь (Чехословацкая Республика). — Папский легат в Венгрии Джентиле издает эдикт для охранения вакантных церковных имуществ.

148. — <1311 г.> мая 22, Пожонь (Чехословацкая Республика). — Каноник Ораднии Иоан де Ареццо шлет послание капитулу в Пожоне.

149. — 1311 г. июня 27. <Орадиа>. — Капитул Орадии утверждает раздел нескольких поместий между членами семьи Гутколед.
150. — 1311 г. июля 1, <Орадиа>. — Капитул Орадии вносит в книги грамоту сыновей Мауричиу.
151. — 1311 г. июля 15, <Орадиа>. — Капитул Орадии подтверждает, что Виченциу, крепостной Ладислау и Приварда, запретил продажу поместья в комитате Берег (СССР).
152. — 1311 г. июля 24, Алба-Юлия. — Епископ Трансильвании Бенедикт протестует перед святым престолом против податей которыми обложил папский легат в Венгрии Джентиле.
153. — 1311 г. июля 24, <Окша, Венгерская Народная Республика>. — Уполномоченный монахинь острова св. Маргареты (Венгерская Народная Республика) Стефан подтверждает духовное завещание комита Бласну.
154. — <1311 г.> августа 13, <Клуж-Мэнэштур>. — Конвент Клужа-Мэнэштур подтверждает апелляцию епископа Трансильвании Бенедикта, направленную святому престолу.
155. — 1311 г. сентября 12, Венский Нейштадт (Австрия). — Папский легат в Венгрии подтверждает получение части суммы долга епископа Трансильвании Бенедикта.
156. — 1311 г. сентября 13, Будафелгевиц (Венгерская Народная Республика). — Конвент Будафелгевица вносит в книги апелляцию епископа Трансильвании Бенедикта, направленную святому престолу.
157. — <Около 1311 г.>, октября 12, Орадиа. — Судебное свидетельство о неявке в положенный срок Альберта, сына комита Цоленда и Иванка, сына Одуна.
158. — 1312 г. — Король Венгрии Карл Роберт дарует привилегии сассам в Зипсе; среди лиц, скрепивших грамоту, были также сановники из Трансильвании.
159. — 1312 г. Шарош-Патак (Венгерская Народная Республика). — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную; среди лиц, скрепивших грамоту, были также сановники из Трансильвании.
160. — 1312 г. <Буда>. — Капитул Буды утверждает право Николая, сына Брикчиуса поделить свои поместья в Венгрии и Трансильвании.
161. — 1312 г. января 15. <Орадиа>. — Капитул Орадии подтверждает что сын бана Ильи Иоан и комит Косма запретили Петре, по прозвищу Курго, продать поместье Ласнуд.
162. — <1312 г.>, января 22, Адриан. — Палатин Колоз пишет капитулу Орадии относительно раздела поместий Андрия.

163. — 1312 г. февраля 16, <Орадиа>. — Капитул Орадии сообщает палатину Копозу, что поместья Андрея поделены между наследниками последнего.

164. — 1312 г. апреля 20, Пожонь (Чехословацкая Республика). — Конвент Пожона передает архидиакону Клужа, протонотарию епископа Трансильвании Бенедикта, магистру Иоанну послание с протестом по поводу суммы денег, которую епископ обязан уплатить папскому легату в Венгрии кардиналу Джентиле.

165. — 1312 г. июля 8, Шарош-Патак (Венгерская Народная Республика). — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную; среди лиц скрепивших грамоту, были также сановники из Трансильвании.

166. — 1312 г. июля 20, Патак (Венгерская Народная Республика). — Король Венгрии жалует магистру Григоре право взимать пошлину в своем поместье, названном Валя луй Михай.

167. — 1312 г. июля 29. — Король Венгрии Карл Роберт жалует магистру Николаю пошлины с села Тилеагд.

168. — 1312 г. августа 28, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии подтверждает, что комит Ренолд подарил магистру Петру два поместья в комитате Шолнок.

169. — <1312 г.> декабря 27. — Магистр Григоре жертвует церкви св. Георгия десятую долю дохода с пошлин, взимаемых в его поместье, названном Валя луй Михай.

170. — <1313 г.>. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает за капитулом Алба-Юлии соляные копи в Турде и освобождение от податей людей капитула.

171. — <1313 г.>. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает грамоту короля Андрея III относительно 60 хозяйств румын, пожалованных капитулу Алба-Юлии.

172. — <Около 1313 г. Орадиа>. — Капитул Орадии подтверждает уплату комитом Михаилом некоторой суммы денег.

173. — <Около 1313 г. Орадиа>. — Капитул Орадии подтверждает, что сын Рофосна Павез признал уплату задолженности комитом Михаилом.

174. — 1313 г. января 4, <Алба-Юлия>. — Приор и конвент доминиканцев в Алба-Юлии скрепляет грамоту короля Ладислау IV относительно села Клуж.

175. — 1313 г. марта 9, <Орадиа>. — Капитул Орадии пишет палатину Копозу о насилиях, совершенных Ладислау над крепостным Александра Мартинном.

176. — 1313 г. марта 11, Триова (Чехословацкая Республика). — Приходской священник Триова и конвент ордена братьев миноритов утверждает духовное завещание магистра Эджидиу.

177. — 1313 г. марта 29, <Орадиа>. — Капитул Орадии подтверждает свою грамоту от 18 апреля 1308 г.

178. — 1313 г. апреля 12; <Дялул Орэзи>. — Конвент Дялул Орэзи подтверждает, что Георге и Деун, сыновья Эндуша, подарили своей сестре Елене часть своего поместья.

179. — 1313 г. апреля 13, <Орадиа>. — Капитул Орадии подтверждает грамоту магистру Николаю относительно выкупа части поместья Лазурь.

180. — 1313 г. мая 8, <Дялул Орэзи>. — Конвент Дялул Орэзи подтверждает обмен нескольких поместий в Венгрии.

181. — 1313 г. мая 29, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии подтверждает обмен поместьями воеводы Трансильвании Ладислау комита де Шолнок с комитом Даниилом и Николаем, сыном комита Соломона.

182. — 1313 г. июня 14, <Орадиа>. — Капитул Орадии вносит в книги грамоту, выданную королем Владиславом IV капитулу Алба-Юлии.

183. — 1313 г. июня 22. — Король Венгрии Карл Роберт, утверждает обмен поместий воеводы Трансильвании Ладислау комита де Шолнок с комитом Даниилом и Николаем, сыном комита Соломона.

184. — 1313 г. июня 25. <Орадиа>. — Капитул Орадии свидетельствует что Симон не выкупил части своего поместья, заложенного за 7 марок.

185. — 1313 г. июля 4. — Король Венгрии утверждает за секлерами около Ариеша поместье Ариеш, принадлежавшее крепости Турда.

186. — 1313 г. июля 20. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает за епископством Алба-Юлия село Клуж.

187. — 1313 г. августа 8, в Кампо Шемех. — Несколько епископов в том числе и епископ Трансильвании и епископ Орадии, вносят в книги грамоту короля Карла Роберта.

188. — 1313 г. августа 29. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает грамоту; вице-канцлером был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

189. — 1313 г. октября 26, Буда (Венгерская Народная Республика). — Епископ Веспримо Стефан переуступает королю Венгрии Карлу Роберту десятины с острова Чепех; среди лиц скрепивших грамоту был также епископ Орадии.

190. — 1313 г. ноября 1. — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную; среди лиц скрепивших грамоту были также саповники из Трансильвании.

191. — 1313 г. ноября 1, Буда (Венгерская Народная Республика). — Синод в Буде шлет послание папе Клементию V; среди епископов был также епископ Орадии.

192. — 1313 г. ноября 5. — Король Венгрии Карл Роберт, подтверждает грамоту короля Андрея III; среди лиц, скрепивших грамоту были также саповники из Трансильвании.

193. — 1313 г. ноября 13, Караш (Венгерская Народная Республика). — Судьи дворянства комитата Чаболч (Венгерская Народная Республика) подтверждают заклад поместья магистра Беке.

194. — 1313 г. ноября 22, <Орадпа>. — Капитул Орадии утверждает дарственную, выданную комитом Косма.

195. — 1314 г. <Орадпа>. — Капитул Орадии подтверждает, что Лауренциу владеет двумя поместьями.

196. — 1314 г. января 4, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии свидетельствует что Поух, сын Григория, не уплатил в срок сумму, которую он был должен вице-воеводе Трансильвании Эхелеу.

197. — 1314 г. января 16, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии свидетельствует что Симон, Якоб и Илие, сыновья Лауренциу, заложили половину своего поместья в селе Гэнешть комиту Галу.

198. — 1314 г. января 20, <Орадпа>. — Капитул Орадии утверждает продажу поместья в Гомоне (Венгерская Народная Республика).

199. — 1314 г. февраля 1, Авиньон. — Папа Климентий V отпускает все грехи всем лицам в Венгрии, которые падут в сражениях с татарами и схизматиками.

200. — 1314 г. февраля 15. — Король Венгрии Карл Роберт выдает грамоту магистру Мартину; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

201. — 1314 г. февраля 15. — Король Венгрии Карл Роберт освобождает от десятины поместья Томы; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

202. — 1314 г. февраля 17. — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную церкви в Пэч; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

203. — 1314 г. апреля 1. — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную епископу Загеба; среди скрепивших грамоту были также сановники из Трансильвании.

204. — 1314 г. апреля 22, <Дялул Орэзии>. — Конвент Дялул Орэзии подтверждает, что комит Стефан и его сын продали поместье магистру Елеку и его братьям.

205. — 1314 г. июня 26, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии свидетельствует, что магистр Пётр и его родственники запретили Иоану, сыну Доминика, отчуждать поместье Нэдэшелу в Клужском комитате.

206. — 1314 г. июля 13, Кожокна. — Судьи дворянства Клужского комитата продают мельницу, здания и сад около Надэша, принадлежавшие Андрею, приговоренному к уплате штрафа за убийство двух людей.

207. — 1314 г. июля 20, <Орадиа>. — Капитул Орадии подтверждает соглашение магистра Ролаида и его брата с магистром Шолумуш, Николаем и Ладислау, настоятелем в Араде, относительно раздела их поместий.

208. — 1314 г. июля 22, Вена. — Архиепископ Стригонии утверждает за монастырем Гейлгенкрейц поместье, обитаемое раньше сеньерами.

209. — 1314 г. октября 7. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает за комитом Иоаном поместье Петтендорф.

210. — 1315 г. — Провинциал августинцев Иоан получает от короля Карла Роберта утверждение привилегии на соль для монастыря в Деже.

211. — 1315 г. января 12. — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную; вице-кашдером был настоятель Албы и архидьякон Тырнавы Иоан.

212. — 1315 г. января 19, <Орадиа>. — Капитул Орадии вносит в книги грамоту короля Эмерика от 1199 г., выданную магистром Онтотом и Леселем.

213. — 1315 г. марта 14, Загач. — Король Венгрии Карл Роберт возвращает Кондаму и Жуного двух куманов и поместье Беба-Вене в комитате Ченад.

214. — 1315 г. марта 20, <Дялул Орэзин>. — Конвент Дялул Орэзин утверждает обмен поместьями в комитате Саболч (Венгерская Народная Республика).

215. — 1315 г. мая 4, Алба-Юлия. — Епископ Трансильвании Бенедикт утверждает дарственную комита Николая капитулу Алба-Юлии.

216. — 1315 г. мая 8, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии подтверждает грамоту короля Ладислау IV от 1289 г.

217. — 1315 г. мая 13, Липто (Чехословацкая Республика). — Король Венгрии Карл Роберт возвращает магистру Дожа село Папатул Ноу в комитате Арад.

218. — 1315 г. июня 5, <Орадиа>. — Капитул Орадии утверждает за трансильванским епископством села Бэнца и Косма, подаренные комитом Реполдом.

219. — 1315 г. июня 5, Орадиа. — Капитул Орадии утверждает за капитулом Алба-Юлии села Окница, Комлод и Милош, подаренные комитом Реполдом.

220. — 1315 г. июня 9, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт поручает капитулу Алба-Юлии ввести вновь во владение поместьем Бретониа, судью Хацега Николая захваченным несколькими румынами.

221. — 1315 г. июня 27, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт возвращает магистрам Томы и Стефану поместье Лэушул в комитате Шолнок, захваченное воеводой Трансильвании Ладислау.

222. — 1315 г. июля 1, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии сообщает королю Карлу Роберту, что им возвращено Николаю, сыну Стефана, поместье Бретониа.

223. — 1315 г. июля 1, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную магистру Томы де Берг и де Угоча.

224. — 1315 г. июля 1, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт жалует магистру Томы комиту де Берг и де Угоча несколько поместий в Венгрии и в Трансильвании.

225. — 1315 г. июля 8, Липова. — Судья королевского двора Ламберт комит де Ченад свидетельствует о закладе одного поместья.

226. — 1315 г. июля 12. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает за Елисаветой, женой магистра Шумуракуш и ее сыновьями поместье Олагеркеш.

227. — 1315 г. июля 13, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает за комитом Блануэ поместье Вулкан.

228. — 1315 г. июля 15, Тимишоара. — Архиепископ Стригонии и епископы Вешприма и Ченада просят магистра Николая доказать свои права на владение поместьем Бонцида.

229. — 1315 г. августа 1, Липова. — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную; среди лиц скрепивших грамоты были также сановники из Трансильвании.

230. — <1315—1318 гг.> августа <5—9>, Липова. — Воевода Трансильвании Николае комит де Шолнок пишет сыновьям магистра Бокса, прося послать каких-то дворян с сыновьями Якоба и Павла в Медиешул Аурит.

231. — 1315 г. августа 11. — Король Венгрии Карл Роберт возвращает судье Хацега Николаю поместье Бретониа, захваченное судьями Даном и Станислау.

232. — 1315 г. августа 12. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает старые привилегии сассов в Медиаше, Шейка Маре и Биертана, предоставляя им право объединиться вновь с обществом сассов в Сибиу.

233. — 1315 сентября 6, Деж. — Воевода Трансильвании Николай комит де Шолнок запрещает людям поместий Вица и Чаха захватывать поместья комита Якоба.

234. — 1315 г. ноября 9, <Клуж-Мэнэштур>. — Конвент Клуж-Мэнэштурса размежевает поместье Сумурдук в Клужском комитате.

235. — 1315 г. ноября 13, Клуж. — Воевода Трансильвании Николае комит де Шолнок утверждает раздел поместья Сынтекуде между сыном Тормаха Иоаном, Иоаном, сыном Эпуха и Якобом сыном Хама.

236. — 1315 г. ноября 14 <Клуж-Мэнэштур>. — Конвент Клуж-Мэнэштурса размежевает поместье Луна де Жос в комитате Добыка.

237. — 1316 г. — Король Венгрии Карл Роберт устанавливает способ взимания штрафов.

238. — 1316 г. января 7, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт поручает конвенту в Зала (Венгерская Народная Республика) ввести во владение одним поместьем магистра Николая комита Тимиша и кастеляна де Иокв.

239. — 1316 г. января 22, <Дялул Орэзии>. — Конвент и настоятель Дялул Орэзии подтверждают продажу поместья.

240. — 1316 г. апреля 7, Сибиу. — Николае комит Сибиу утверждает за комитом Даниел де Кылник право владения садом и двумя мельницами в Албешть.

241. — 1316 г. июня 1, <Орадиа>. — Комитул Орадии утверждает раздел поместья Резигя в комитате Сэтмар между несколькими дворянами из Резиги.

242. — 1316 г. августа 19. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает за гостями из Клужа привилегии, в том числе земельную подать и обязательство присылать по одному волпу на 60 хозяйств.

243. — <1316 г. сентября 5—1334 г. декабря 4>. — Заметка относительно церковных такс времен папы Иоана XXII.

244. — 1316 г. сентября 16, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает старые привилегии купцов, проезжающих через Венгрию.

245. — 1316 г. сентября 30, <Орадиа>. — Капитул Орадии подтверждает, что Андрей был объявлен невиновным в смерти Тома из Гудуша.

246. — 1316 г. октября 8, <Орадиа>. — Капитул Орадии свидетельствует, что Кепан запрещает Иоану отчуждать несколько поместий.

247. — 1316 г. октября 22, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную комиту Дала.

248. — 1316 г. декабря 8, <Авиньон>. — Папа Иоан XXII поручает нескольким венгерским архиепископам сбор церковных доходов от неиспользованных прибылей с венгерских частей.

249. — 1316 г. декабря 9, Чек (Венгерская Народная Республика). — Вице-комит и судьи дворянства Сэтмара подтверждают, что сын Туахуна Яноб взял обратно свою ябеду против Петра де Панала.

250. — 1316 г. декабря 15, Липова. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает раздел мельницы между Иоаном Мерой и Иоаном Перени.

251. — <1317—1320 гг.>. — Счеты посланника святого престола магистра Руффина де Чивинно по поводу повинностей на предмет содержания, следуемых с епископа Трансильвании бывшему папскому легату в Венгрии кардиналу Джегиле.

252. — <1317—1320 гг.>. — Счета посланника святого престола Руффина де Чивинно по доходам свободных прибылей в Венгрии.

253. — 1317 г. — Король Венгрии жалует воеводе Трансильвании Тома несколько поместий.

254. — 1317 г. января 4, <Ченад>. — Капитул Ченада подтверждает, что магистр Шемлек назначил своего служащего на Бахны Стефана своим уполномоченным на процессе с магистром Николаем.

255. — 1317 г. февраля 1, Кишварда (Венгерская Народная Республика). — Архидиакон Боршова Вальтер утверждает обмен несколькими поместьями произведенными перед капитулом Орадии.

256. — 1317 г. февраля 20, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает за комитом Петром и его братьями поместье Тиримиа Маре.

257. — 1317 г. марта 1, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт поручает капитулу Ченада размежевать поместье Пеель в комитате Тимиш.

258. — 1317 г. марта 18, Сату—Маре. — Приходской священник Петр и вице-архидиакон Сату Маре подтверждает возвращение нескольких вещей, заложенных магистром Иоаном регентом церкви в Вац (Венгерская Народная Республика).

259. — 1317 г. марта 29, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт принимает под свое попечение поместья бана Симмона.

260. — <1317 г.> апреля 11, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную Иоанну и Леукусу, сыновьям Брикчиуса де Батур.

261. — 1317 г. мая 6, <Ченад>. — Капитул Ченада сообщает королю Карлу Роберту о размежевании им поместья Пеель в комитате Тимиш.

262. — 1317 г. мая 9, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт поручает капитулу Буда Веке расследовать убытки, причиненные селам Текел и Рагал (Венгерская Народная Республика).

263. — 1317 г. мая 19. — Король Венгрии Карл Роберт возмещает Иоану Подни убытки, причиненные королевскими войнами в селе Берегшеул Мик.

264. — 1317 г. <мая 25>. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает привилегии сассов в Сибиу.

265. — 1317 г. мая 28. — Магистр Петре комит де Сатмар назначает магистра Михаила своим вистнером.

266. — 1317 г. мая 31, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную магистрам Ивану и Симйону.

267. — 1317 г. июня 7. — Король Венгрии Карл Роберт подтверждает грамоту короля Андрея III; вице — канцлером двора был настоятель Албы, архидиакон Тырнавы Иоан.

268. — 1317 г. августа 1, Сэлача. — Дожа компт Бихора и Саболч пишет королю Карлу Роберту о жалобе Стефана сына Михаила на бывшего палатина Омодеу.

269. — 1317 г. августа 1, Сэлача. — Дожа комит Бихора и Саболч подтверждает привилегии комита Косма младшего из комитата Бихор.
270. — 1317 г. августа 2, Сегедии (Венгерская Народная Республика). — Король Венгрии Карл Роберт утверждает дарственную архиепископу Стригонии, среди лиц, скрепивших грамоту были также сановники из Трансильвании.
271. — <Около 1317 г.>, августа 11, Чек (Венгерская Народная Республика). — Вице-комит Николае и судьи дворянства комитата Сэтмар откладывают судебное разбирательство тяжбы Тома сына Сильвестра и комита Готгарда.
272. — 1317 г. августа 19, Дебрецини (Венгерская Народная Республика). — Дожа комит де Бихор и де Саболч производит решение по тяжбе Петра, сына Иоана с людьми из Семпенул Маре (Венгерская Народная Республика).
273. — 1317 г. сентября 25, около Комарно (Чехословацкая Республика). — Король Венгрии Карл Роберт утверждает соглашение епископа де Печь с магистром Фиге. Упоминается сын воеводы Трансильвании Николай.
274. — 1317 г. сентября 30. — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную; вице-канцлером двора был настоятель Албы, архидиакон Тырнавы Иоан.
275. — 1317 г. октября 8. — Король Венгрии Карл Роберт раздает несколько привилегий монастырю Гейлигенкрейц (Австрия); вице-канцлером двора был настоятель Албы, архидиакон Тырнавы Иоан.
276. — 1317 г. октября 14. — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную; вице-канцлером двора был настоятель Албы, архидиакон Тырнавы Иоан.
277. — <1317 г.> октября 20. — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную; вице-канцлером двора был настоятель Албы, архидиакон Тырнавы Иоан.
278. — 1317 г. октября 21. — Король Венгрии Карл Роберт подтверждает грамоту короля Андрея II; вице-канцлером был настоятель Албы, архидиакон Тырнавы Иоан.
279. — 1317 г. октября 25. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает решение Дожи комита де Бихор и де Саболч; вице-канцлером двора был настоятель Албы, архидиакон Тырнавы Иоан.
280. — <Около 1317 г.>, октября 28, Комарно (Чехословацкая Республика). — Король Венгрии Карл Роберт возвращает некоторые поместья на основании решения магистра Дожа комита де Бихор и де Саболч.
281. — 1317 г. ноября 12. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает привилегии сассов из Зипса (Чехословацкая Республика); вице-канцлером двора был настоятель Албы, архидиакон Тырнавы Иоан.

282. — 1317 г. ноября 12. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает несколько привилегий жителям Шопрона, среди лиц закрепивших грамоту были саповники из Трансильвании.

283. — 1317 г. ноября 12. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает за комитами Стефаном и Арнольдом несколько поместий; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

284. — 1317 г. ноября 26. — Король Венгрии Карл Роберт разрешает продажу поместья; вице-канцлером двора был настоятель Албы, архидиакон Тырнавы Иоан.

285. — 1317 г. ноября 29. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает дарственную короля Владислава IV; вице-канцлером двора был настоятель Албы, архидиакон Тырнавы Иоан.

286. — 1317 г. декабря 13, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт выдает дарственную магистрам Иоану и Симпону.

287. — 1317 г. декабря 16, Тимишоара. — Судья королевского двора Ламберт дает приказ конвенту в Лелез (Чехословацкая Республика).

288. — 1317 г. декабря 20, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает мировую грамоту сыновей Стефана де Кара (Югославия).

289. — 1317 г. декабря 22. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает грамоту капитула Пожега (Югославия); вице-канцлером двора был настоятель Албы, архидиакон Тырнавы Иоан.

290. — 1318 г. Агрна (Венгерская Народная Республика). — Капитул Агрны утверждает дарственную магистра Иоана, настоятеля Албы, архидиакона Тырнавы и вице-канцлера королевского двора.

291. — 1318 г. января 8, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает возвращение поместья Златна комитом Николаем капитулу Алба-Юлии.

292. — 1318 г. января 13, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт прощает Доминика, участвовавшего в восстании Матяе де Тренчи.

293. — 1318 г. января 20. — Король Венгрии Карл Роберт раздает некоторые привилегии сассам в Медиаше, Шейка Маре и Шейка Микэ, освобождая их от обязательства воинской повинности, поставки продовольствия и королевских расквартированных.

294. — 1318 г. февраля 5, <Орадиа>. — Капитул Орадии утверждает дарственную, выданную Иоаном, сыном Паула, комиту Кепана.

295. — 1318 г. февраля 16. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает капитулу Алба-Юлии поместье Златна.

296. — 1318 г. февраля 19, Тимишоара. — Дарственная короля Венгрии Карла Роберта магистру Иоану.

297. — 1318 г. февраля 19, Тимишоара. — Дарственная короля Венгрии Карла Роберта магистрам Симйону и Иоану.

298. — 1318 г. февраля 21. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает грамоту бывшего бана Стефана; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

299. — 1318 г. февраля 24, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт дает венским торговцам право торговать в Венгрии.

300. — 1318 г. <конец февраля, Калоча (Венгерская Народная Республика). — Венгерские архиепископы и епископы устанавливают способ защиты церковных привилегий от всяких нарушений.

301. — 1318 г. марта 3, Калоча (Венгерская Народная Республика). — Венгерские епископы и трансильванские епископы извещают от отлучения от церкви бывшего палатина Матея де Тренчин.

302. — 1318 г. марта 12. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает старые привилегии Загребского епископства; среди лиц, подтвердивших грамоту, были и трансильванские сановники.

303. — 1318 г. марта 14, Тимишоара. — Король Венгрии созывает сейм королевства, обеспечивая всем участвующим неприкосновенность на время сейма.

304. — 1318 г. марта 15, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт постановляет возвратить все церковные имущества, захваченные мирянами.

305. — 1318 г. марта 21, Тимишоара. — Дарственная короля Венгрии Карла Роберта сыновьям комита Якоба де Поук.

306. — 1318 г. марта 22, Калоча. — Архиепископ Калочи Ладислау посылает трансильванскому епископству Бенедикту грамоту короля Карла Роберта относительно созыва сейма.

307. — <Около 1318 г.> марта 22, Орош (Венгерская Народная Республика). — Комит Вихора и Чаболкса Дожа подтверждает убийство брата магистра Штефана Петру.

308. — <Около 1318 г.> марта 22, Орош (Венгерская Народная Республика). — Комит Вихора и Чаболкса Дожа освобождает сына Михаила Стефана от штрафа.

309. — 1318 г. марта 23. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает грамоту; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

310. — 1318 г. марта 23, Тимишоара. — Судья королевского двора и комит Ченада Ламберт пишет капитулу из Агрии.

311. — 1318 г. марта 29. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает грамоту королевы Елизабеты; вице-канцлером двора был Иоан, настоятель Албы и архидиакон Тырнавы.

312. — 1318 г. марта 29. — Король Венгрии Карл Роберт выдает грамоту Иоану; вице-канцлером двора был Иоан, настоятель Албы и архидиакон Тырнавы.

313. — 1318 г. марта 29. — Дарственная короля Венгрии Карла Роберта сыновьям Лауренциу; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

314. — 1318 г. марта 29, Тимишоара. — Судья королевского двора и комит Ченада Ламберт назначает срок суда магистру Моису с сыновьями с магистром Стефаном.

315. — 1318 г. апреля 30, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт приказывает капитулу Алба-Юлии расследовать, является ли поместье Шоймуз королевским имуществом и в таком случае передать его магистру Петру.

316. — 1318 г. мая 15, Сэлача. — Король Венгрии Карл Роберт возвращает магистру Леллу его поместье в комитате Заранд с правом патроната над монастырем Диенусмонастурэ, захваченным кастеляном Пынкоты и Дезны магистром Иванка.

317. — 1318 г. мая 19, Орадиа. — Король Венгрии Карл Роберт возвращает магистрам Мике и Ариольду поместье Вхад (Венгерская Народная Республика), захваченное сыном палатина Стефана, Домиником.

318. — 1318 г. мая 31, Тимишоара. — Дарственная короля Венгрии Карла Роберта комиту Себеша, Петру.

319. — 1318 г. июня 5. <Орадиа>. — Капитул Орадии дарует монахам Орадии кусок земли.

320. — 1318 г. июня 7, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт приказывает арадскому капитулу расследовать, являются ли два поместья в Тимишском комитате королевским имуществом, и в таком случае передать их вице-комиту Тимиша Доминику, называемому Сааром.

321. — <1318 г.> июня 12. <Каллосемиен, Венгерская Народная Республика>. — Трансильванский воевода и комит Шолнока Дожа назначает срок, в который сын Эмиха Григоре должен выкупить у сыновей Мххаила де Семиен свое поместье, заложенное его братом Симионом.

322. — 1318 г. июня 14, <Арад>. — Капитул Арада пишет королю Карлу Роберту, что два поместья в Тимишском комитате входят в состав королевского имущества, и что он передал их комиту Доминику, прозванному Сааром.

323. — 1318 г. июня 17, Авиньон. — Папа Иоан XXII уполномочивает магистра Руфина де Чивинно собрать половину неиспользованных церковных доходов для папского престола.

324. — 1318 г. июня 17, Авиньон. — Папа Иоан XXII дает право магистру Руфину де Чивиньо заставить венгерских прелатов сообщить о сумме неиспользованных церковных доходов.

325. — 1318 г. июня 17, Авиньон. — Папа Иоан XXII приказывает венгерским прелатам и магистру Руфину де Чивиньо наблюдать за тем, чтобы не производились бесполезные расходы в связи со сбором неиспользованных церковных доходов.

326. — 1318 г. июня 25. — Король Венгрии Карл Роберт дарует вице-комиту Тимиша комиту Доминику, прозванному Сааром, два поместья в комитате Тимише, без жителей.

327. — <1318 г.> июля 7. Зэлэу. — Трансильванский воевода и комит Шолнока Дожа откладывает судебное разбирательство тяжбы сына Михаила, Стефана с сыном Кетнека, Дионисием, вследствие его ухода с войском в Трансильванию.

328. — <1318 г.> августа 1, Адриан. — Кастелян Адриана и комит Шолнок Поус подтверждает, что сын Эмеха Григорие не представился в назначенный для выкупа поместья срок.

329. — 1318 г. сентября 26. — Дарственная короля Венгрии Карла Роберта комиту Дженку; вице-канцлером двора был, настоятель Албы и архидиакон Тыриавы Иоан.

330. — 1318 г. сентября 28, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии пишет королю Карлу Роберту, что поместье Шоймуш является королевским имуществом, и что он передал его магистру Петру.

331. — 1318 г. октября 14, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии подтверждает, что жена комита Петра, Маргарета и ее дочь продали Иоану из Капушу де Кымнии поместье Бэгачу в комитате Добька.

332. — 1318 г. ноября <18—25>. Вышеград (Венгерская Народная и Республика). — Король Венгрии Карл Роберт приказывает арадскому капитулу расследовать жалобу магистров Тенеуса и Веззеуса.

333. — 1318 г. ноября 29. Вилла Санти Лауренти. — Судьи королевского двора и комит Ченада Ламберт назначает новый срок судебного разбирательства процесса магистров Стефана и Буила с сеньорами Пана и Сидеу.

334. — <1318 г. декабря 7—1319 г. февраля 4, Арад>. — Капитул Арада пишет королю Карлу Роберту, что он расследовал жалобу магистров Теутеуса и Веззеуса.

335. — 1318 г. декабря 13, Дебреци (Венгерская Народная Республика). — Трансильванский воевода и комит Шолнока Дожа свидетельствует, что сын Кетнека Дионисие не явился на суд.

336. — 1319 г. января 3, Тимишоара. — Дарственная короля Венгрии Карла Роберта монахию на острове св. Маргареты (Венгерская Народная Республика).

337. — 1319 г. января 10. — Король Венгрии Карл Роберт возводит в дворянство сыновей Ивачина Иона и Георге; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

338. — 1319 г. января 15. <Орадиа>. — Капитул Орадии утверждает завещание комита Андрея де Борш, по которому он завещает своей дочери несколько поместий в Бихорском комитате.

339. — 1319 г. января 18, <Орадиа>. — Капитул Орадии подтверждает что магистр Стефан дарует своему племяннику Николаю поместье.

340. — 1319 г. января 24, Тимишоара. — Приказ короля Венгрии Карла Роберта капитулу из Зилса.

341. — 1319 г. февраля 3. — Король Венгрии Карл Роберт жалует магистру Петру поместье Шоймуш.

342. — 1319 г. февраля 9, Мединешу Аурит. — Комит Марамуреша воевода Николае с сыновьями дарует магистрам Григорию, Ладислау и Петру поместье Чехею в комитате Красна.

343. — 1319 г. марта 1, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт приказывает орадскому капитулу ввести во владение одним поместьем епископа Ченада Бенедикта и его племянников.

344. — 1319 г. марта 1, Тимишоара. — Королева Венгрии Беатриче выдает грамоту монастырю на острове св. Маргариты (Венгерская Народная Республика).

345. — 1319 г. марта 8, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии свидетельствует, что магистр Тома помешал магистру Еллеу отчуждить у Тырнавского комитата поместье Бехня.

346. — 1319 г. апреля 9. — Король Венгрии Карл Роберт жалует привилегии гостям из Кашовиц (Чехословацкая Республика); вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

347. — 1319 г. апреля 13. — Комит Караша магистр Симион расследует распрю между князем Бачу и Павлом относительно поместья Эзерш.

348. — <Около 1319 г.> апреля 17, Краю Доролц. — Магистр Бек вызывает магистра Михапла и обещает ему село.

349. — 1319 г. мая 1, <Орадиа>. — Капитул Орадии утверждает дарственную магистру Андрею, выданную его женой.

350. — 1319 г. мая 13. — Король Венгрии Карл Роберт возвращает комиту Шемлаку Марс и Карашу магистру Симиону его села и поместья.

351. — 1319 г. мая 14 <Дялул Орази>. — Конвент Дялул Орази размежевает поместья магистра Иоана Бэбешть, Позиг, Галмеу и Порумбешть.

352. — 1319 г. мая 16, Тимишоара. — Судья королевского двора и комит Ченада Ламберт откладывает судебное разбирательство тяжбы Добона с Ионом и Томом.

353. — 1319 г. июня 3, <Орадиа>. — Капитул Орадии утверждает решение между магистром Иоахимом и его родственниками относительно раздела их имущества.

354. — 1319 г. июня 8. — Король Венгрии Карл Роберт жалует магистру Стефану поместье Пауша Бихорского комитата.

355. — 1319 г. июня 11, Тимишоара. — Судья королевского двора и комит Ченада магистр Ламберт откладывает судебное разбирательство тяжбы магистра Иона с сыновьями Якоба.

356. — 1319 г. июня 19. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает грамоту короля Андрея III; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

357. — 1319 г. июня 19. — Король Венгрии Карл Роберт возвращает магистру Павелу и его брату их крепость; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

358. — 1319 г. июня 20. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает грамоту короля Андрея III; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

359. — 1319 г. июня 21. — Король Венгрии Карл Роберт жалует кастеляну Болога магистру Десидериу несколько поместий, отнятых у знати, вставшей против короля.

360. — 1319 г. июня 24, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт разрешает Эджядиу выдать дарственную магистру Николаю.

361. — 1319 г. июня 27, <Орадиа>. — Капитул Орадии подтверждает соглашение между комитом Губой, Петром и Матеем с Николаем и Петром относительно границ сел Чидряга и Алмаша.

362. — 1319 г. июля 2, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт запрещает сборщикам десятин в Крoации отдавать знати какую-либо часть десятины принадлежащей Загребскому епископству.

363. — 1319 г. июля 13, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт приказывает капитулу Арада размежевать несколько поместий Арадского комитата, принадлежащих настоятелю Орадии магистру Канадину и его братьям.

364. — <1319 г.> июля 15, <Арад>. — Капитул Арада пишет королю Карлу Роберту, что он размежевал поместья настоятеля Орадии магистра Канадина и его братьев.

365. — 1319 г. июля 27. — Король Венгрии Карл Роберт жалует несколько поместий комиту Арада, Бака и Сирмиу, судье куманов, кастеляну Рознуша и Шоймуша, магистру Тома.

366. — 1319 г. июля 27, <Орадиа>. — Капитул Орадии подтверждает раздел нескольких поместий между Стефаном, Ладиславом и Михаилом.

367. — 1319 г. июля 28. — Король Венгрии Карл Роберт жалует комиту Арада, Бака и Сирмиу, магистру Томе несколько поместий в Трансильвании за услуги, оказанные во время брожений в Венгрии.

368. — <1319 г.> сентября 1. — Комит Караша Блазну и судьи дворянства из Карашского комитата расследуют распрю между комитом Иоаном и магистром Григорием относительно несколько копн сена, взятых магистром Григорием.

369. — 1319 г. сентября 7, <Дялул Орэзи>. — Конвент Дялул Орэзи утверждает грамоту капитула из Гиора (Венгерская Народная Республика).

370. — 1319 г. сентября 15, Алба-Юлия. — Архидиакон Телегда и викарий трансильванского епископства магистр Бенедикт утверждает соглашение между женой Михаила, Еленой и комитом де Идичу Белусом.

371. — 1319 г. сентября 22. — Король Венгрии Карл Роберт возвращает настоятелю Орадии магистру Канадшу и его братьям несколько поместий в Арадском комитате.

372. — 1319 г. октября 2, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт дарует трансильванскому воеводе и комиту Шолнока Дожа крепость Ужвар с принадлежащими ей селами, отнятыми у знати, восставшей против короля.

373. — 1319 г. октября 17. — Король Венгрии Карл Роберт подтверждает трансильванскому воеводе Дожа крепость Уйвар за услуги, оказанные во время смуты в Венгрии.

374. — 1319 г. ноября 2, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии подтверждает, что Доминик даровал Якоу две части своего поместья в Белдну, причем подати будут отдаваться Доминику.

375. — 1319 г. ноября 12. — Король Венгрии Карл Роберт подтверждает соглашение между кастеляном Шоймушу Мурешан Петру и его родственниками с сыновьями Конрата де Тэлмачу относительно раздела нескольких поместий.

376. — 1319 г. ноября 18, Тимишоара. — Судья королевского двора и комит Ченада Ламберт заявляет, что сыновья Иона из Уада потеряют процесс с магистром Стефаном, если они не мотивируют своего отсутствия.

377. — 1319 г. декабря 7, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии подтверждают грамоту короля Карла Роберта от 12 ноября 1319 г.

378. — 1319 г. декабря 8. — Дарственная короля Венгрии Карла Роберта комиту Николаю; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

379. — <1319 г.> декабря 12. — Магистр Стефан пишет капитулу Алба-Юлии, прося его утвердить раздел между ним и его братьями своих поместий, находящихся в Регине.

380. — <1319 г.> декабря 13, Винцул де Сус.—Комит секлерев магистр Тома отправляет кастеляна Менгеу, магистра Блазну к капитулу Алба-Юлии.

381. — 1319 г. декабря 14 <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии утверждает раздел между магистрами Дезидерну, Томой и Стефаном, сыновьями Дионисия, их поместий, находящихся в Регине.

382. — 1319 г. декабря 27, Тимишоара. — Дарственная короля Венгрии Карла Роберта магистру Петру.

383. — 1320 г., <Агррия Венгерская Народная Республика>. — Капитул Агррии утверждает раздел нескольких поместий; среди свидетелей был и архидиакон Марамуреша Георге.

384. — 1320 г. <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии утверждает, что дворяне из Кублеша Стефан и Ладислау продали свое поместье в Кублеше, Клужского комитата, епископству Алба-Юлии.

385. — 1320 г. <Буда>. — Капитул Буды свидетельствует, что комит Тимпша Николае обменялся поместьем со своим братом.

386. — 1320 г. января 3, Стригониу (Венгерская Народная Республика). — Архиепископ Стригонии Тома дает капелле из комитата Абауйвар (Венгерская Народная Республика) индульгенцию. Упоминается бывший епископ Орадии Эмерик.

387. — 1320 г. января 19. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает грамоты королей Бела IV и Ладислау IV, принадлежащие настоятелю Орадии.

388. — 1320 г. февраля 7, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт приказывает капитулу Орадии вызвать на суд короля нескольких дворян.

389. — 1320 г. февраля 16, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии утверждает завещание комита Блазну, Стефану, уполномоченному монахишь с острова св. Маргареты (Венгерская Народная Республика).

390. — 1320 г. февраля 18, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт приказывает капитулу Алба-Юлии расследовать, является ли поместье Паулу-стелуне и лес Имбуз, находящиеся в комитате Добыка, имуществом короля и передать их сыновьям Алберта де Иук Михаилу и Николаю.

391. — 1320 г. февраля 19, Шия. — Вице-воевода Трансильвании Николай и судьи дворянства комитата Алба просят капитул Алба-Юлии ввести Херборду во владение частью поместья Веза.

392. — 1320 г. февраля 28, Чистеул де Муреш. — Вице-воевода Трансильвании Николае и судьи дворянства комитата Алба просят капитула Алба-Юлии выдать Херборду грамоту на владение частью поместья Веза.

393. — 1320 г. февраля 29, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт приказывает капитулу Весприма ввести во владение поместьем комита Тимпша и кастеляна Иохва (Чехословацкая Республика) магистра Николая.

394. — 1320 г. марта 1, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии утверждает Херборду во владении частью поместья Веа.

395. — 1320 г. марта 1, <Алба-Юлия>. — Епископ Трансильвании Андрей подтверждает принятие крепости Стыпка св. Михаила от капитула Алба-Юлии.

396. — 1320 г. марта 3, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии пишет королю Карлу Роберту, что поместье Паулуствелуке и лес Имбуз в комитате Добык являются имуществом короля и что он передал их Михаилу и Николаю.

397. — 1320 г. марта 4, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии утверждает раздел поместий между Валентином и его братом Иоаном и кастеллином Девы Ладислау с его братьями.

398. — <Около 1320 г.> марта 4, Илиешхаза. — Вице-воевода Трансильвании Николае подтверждает, что комит Андрей запрещает Иоану и Николаю с крепостными пользоваться своей землей.

399. — 1320 г. марта 12, Чаколи (Венгерская Народная Республика). — Воевода Трансильвании и комит Шолюнок Дожа подтверждает показание магистра Симпона.

400. — 1320 г. марта 13, Чаколе (Венгерская Народная Республика). — Воевода Трансильвании и комит Шолюнок подает в суд на сына Эмиха Григорие.

401. — 1320 г. марта 20, <Орадиа>. — Капитул Орадии пишет королю Карлу Роберту, что он вызвал нескольких дворян на суд короля.

402. — 1320 г. марта 23, <Дялул Орэзии>. — Конвент Дялул Орэзии подтверждает, что сын Михая Стефан обязался уплатить Ладислау 20 марок.

403. — 1320 г. марта 23, <Орадиа>. — Капитул Орадии свидетельствует, что магистр Зоард обязался вернуть хранителю церковных имуществ в Орадии магистру Якобу и его брату поместье и два мельничных колеса на реке Кришу Негру, в Бихорском комитате.

404. — 1320 г. марта 24. — Дарственная короля Венгрии Карла Роберта; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

405. — 1320 г. марта 24, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии подтверждает привилегию, данную в 1291 г. королем Андреем III секлерам, проживающим вблизи Арпеша.

406. — 1320 г. марта 25. — Король Венгрии Карл Роберт жалует сыновьям Алберта де Пук Михаилу и Николаю поместье Паулуствелуке и лес Имбуз в комитате Добыка за услуги, указанные во время смуты в Венгрии.

407. — 1320 г. марта 26, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии подтверждает грамоту короля Карла Роберта, выданную комиту Меднаша, магистру Симпону.

408. — 1320 г. апреля 6, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт утверждает соглашение относительно владения поместьем, заключенное между Иоаном и Петром и его братьями.

409. — 1320 г. <после апреля 6>. — Судья королевского двора и комит Ченада Ламберт разрешает тяжбу между комитом Андреем, прозванным Врдуном и Петром, прозванным Зунгой, из Вада, относительно третьей части поместья Чумешть, Сэтмарского комитата.

410. — 1320 г. апреля 8, <Весприм, Венгерская Народная Республика>. — Капитул Весприма пишет королю Карлу Роберту, что он размежевал поместья комита Тимиша и кастеляна Йоква Николая Тренту (Чехословацкая Республика).

411. — 1320 г. апреля 12, <Дебрецин, Венгерская Народная Республика>. — Воевода Трансильвании и комит Шолнока Дожа разрешает тяжбу между несколькими дворянами.

412. — 1320 г. апреля 12, Дебрецин (Венгерская Народная Республика). — Воевода Трансильвании Дожа подтверждает, что Иоан и Николае передали свои поместья сыновьям Михаэла.

413. — 1320 г. мая 2, <Орадиа>. — Капитул Орадии утверждает раздел поместья.

414. — 1320 г. мая 4, Дебрецин (Венгерская Народная Республика). — Король Венгрии Карл Роберт жалует всем обосновавшимся в городах Деж и Окна Дежулуй те же льготы, что и жителям этих городов.

415. — 1320 г. мая 15, Тимишоара. — Судья королевского двора и комит Ченада Ламберт откладывает судебное разбирательство между Стефаном и его братом Иоаном де Муши.

416. — 1320 г. мая 16, Тимишоара. — Судья королевского двора и комит Ченада Ламберт заявляет, что Иоан и Херборд де Уад потеряют свое дело, если не мотивируют своего отсутствия на процессе.

417. — 1320 г. мая 22, <Орадиа>. — Капитул Орадии подтверждает, что жена Деметрие де Джекх получила 15 марок от комита Бричуса.

418. — 1320 г. мая 22, <Орадиа>. — Капитул Орадии подтверждает, что комит Михаэл получил 25 марок от комита Бричуса.

419. — 1320 г. мая 25, Стригонь (Венгерская Народная Республика) — Архиепископ Стригоньи Тома просит викария Берега, Марамуреша и Угола взять под свое попечительство епархию Зеулеус (СССР).

420. — 1320 г. мая 29, <Орадиа>. — Капитул Орадии утверждает раздел нескольких поместий.

421. — 1320 г. июня 1, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт жалует Павлу Лауренцу поместье Рече-Кристур комитата Добыка.

422. — 1320 г. июня 1, Тимишоара. — Судья королевского двора и комит Ченада магистр Ламберт откладывает судебное разбирательство тяжбы между сыновьями Якоба и Дионисия.

423. — 1320 г. июня 2, Тимишоара. — Великий королевский вистьер Думитру разрешает тяжбу между капитулом Алба-Юлия и гостями из Кракэу и Игну относительно поместий Ампоца и Абруд.

424. — 1320 г. июня 7. — Король Венгрии Карл Роберт выдает грамоту монастырю на острове св. Маргареты; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

425. — 1320 г. июня 13. Тимишоара. — Судья королевского двора и комит Ченада Ламберт приказывает капитулу Цителя (Югославия) размежевать несколько поместий.

426. — 1320 г. июня 19, Ветин. — Судьи дворянства Сатмарского комитета свидетельствуют, что магистр Михаил обизалел уплатить магистру Теодору 15 пещов в динарах.

427. — 1320 г. июня 27 <Дялул Орэзии>. — Конвент Дялул Орэзи свидетельствует, что сын Стефана Иоан продал магистру Иоану поместье Пети, Сатмарского комитета.

428. — 1320 г. июня 28 <Дялул Орэзии>. — Конвент Дялул свидетельствует, что сын Паула Рофони и его мать даровали магистру Паулу и его брату по третьей части каждого из трех поместий Сатмарского комитета и одну служанку.

429. — 1320 г. июля 1, Авиньон. — Папа Иоан XXII назначает Андрея епископом Трансильвании.

430. — 1320 г. июля 2, Авиньон. — Папа Иоан XXII дает индульгенции посещающим ораденские церкви.

431. — 1320 г. июля 2, Авиньон. — Папа Иоан XXII жалует сыну комита Кона Михаилу место каноника в ораденской церкви.

432. — <1320 г. июля 2, Авиньон.> — Папа Иоан XXII приказывает архидиаконам Телегда, Вихора и Бекена подворить каноника Михаила в ораденской церкви.

433. — 1320 г. июля 3, Авиньон. — Папа Иоан XXII жалует Павлу прозванному Кантором, пост каноника в ораденской церкви.

434. — 1320 г. июля 3, Авиньон. — Папа Иоан XXII жалует сыну Андрею Владислау место каноника в церкви Алба-Юлия.

435. — 1320 г. июля 10, Буда. — Дарственная короля Венгрии Карла Роберта Павлу, Андрею и его братьям; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

436. — 1320 г. июля 15, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии подтверждает свою грамоту от 1291 г., выданную сыну комита Даниеля де Кьллик Николаю и сыну Соломона Николаю.

437. — 1320 г. июля 15, <Алба-Юлия>. — Капитул Алба-Юлии подтверждает грамоту короля Карла Роберта от 1313 г., выданную сыну комита Даниеля де Кьллик Николаю и сыну Соломона Николаю.

438. — 1320 г. июля 16, Авиньон. — Папа Иоанн XXII разрешает трансильванскому епископу Андрею быть посвященным любым католическим епископом, чтобы не ездить в Рим.

439. — 1320 г. августа 1, Тимишоара. — Судьи королевского двора и комит Ченада Ламберт выдает грамоту нескольким дворинам из Сирмиуского комитата (Югославия).

440. — 1320 г. августа 1, Тимишоара. — Судья королевского двора и комит Ченада Ламберт свидетельствует, что при обсуждении тяжбы между сыновьями Стефана де Узд Иоаном и Хербордом с магистром Стефаном и его братом Иоан и Херборд проиграли дело.

441. — 1320 г. августа 11, Спрок (Венгерская Народная Республика). — Воевода Трансильвании и комит Шолшока Дожа подтверждает, что магистр Михаил уполномочил двух служителей представлять его на суде.

442. — 1320 г. августа 29, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт постановляет возвращение поместья Стригошевскому архиепископству.

443. — 1320 г. августа 29, Тимишоара. — Несколько венгерских епископов устанавливают способ требования четвертой части, полагающиеся несовершеннолетним девушкам.

444. — <Около 1320 г.> сентября 17, <Вервень>. — Сэтмарские судьи подтверждают соглашение между сыном Иоана Петром и сыном Дионисия Иоаном.

445. — 1320 г. сентября 18, <Орадн>. — Капитул Орадн подтверждает, что сыновья Михаила даруют половину своего поместья.

446. — 1320 г. сентября 19, <Орадн>. — Капитул Орадн свидетельствует, что жена Ладислау Маргарета дарует своему сыну магистру Иоану свое приданое и свадебные дары.

447. — 1320 г. октября 1, Тимишоара. — Король Венгрии Карл Роберт дарует комиту Бихора магистру Дионисию место на пустыре.

448. — 1320 г. октября 16. — Король Венгрии Карл Роберт приказывает капитулу Орадн расследовать причины ограбления поместья Рорада.

449. — 1320 г. <после октября 16, Орадн>. — Капитул Орадн пишет королю Карлу Роберту, что он расследовал причины ограбления поместья Рорада.

450. — 1320 г. ноября 12, Секеш Фейервер (Венгерская Народная Республика). — Венгерский сейм выдает грамоту горожанам Секеш-Фейервара; среди лиц, подтверждающих грамоту, были и трансильванские сановники.

451. — 1320 г. ноября 17. — Дарственная короля Венгрии Карла Роберта магистру Лауренциу; вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

452. — 1320 г. ноября 17, Тимишоара. — Судья королевского двора и комит Ченада заявляет, что сыновья Петре де Бедеги и Стефана де Узд проиграют дело в суде, если не мотивируют своего отсутствия на суде.

453. — 1320 г. ноября 29. — Король Венгрии Карл Роберт жалует привилегии колонистам своего нового города Бортфа (Чехословацкая Республика); вице-канцлером двора был настоятель Албы и архидиакон Тырнавы Иоан.

454. — 1320 г. декабря 15, Тимишоара. — Судья королевского двора и комит Ченада Ламберт приказывает конвенту Дялул Орэзи вызвать к королю Карлу Роберту нескольких дворян.

DOCUMENTE

<Inceputul sec. XIV> marți după 25 Decembrie.

Noi, capitlul bisericii din Oradea, dăm de știre că venind în fața noastră pe de o parte Matei¹⁾, fiul lui Matei de Buken, în numele său, al fratelui său Beda, al lui Benedict, al lui Pavel, fiul acestuia, al lui Matei și Suzed, fiii lui Suzen, rudele sale, iar pe de altă parte Pavel, fiul lui Ioan, în numele său, al lui Petru și Ivanka, frații săi, <întâiul> ne-a spus, cu privire la neînțelegerea ce fusese între ei în legătură cu împărțirea pământului numit Fonchol, pe care numitul Pavel și frații săi spuneau că este al lor și a pământului vecin numit Buken <despre care> Matei și rudeniile sale spunea că ine de el, că cu privire la neînțelegerea stârnită și desbătută între ei, prin mijlocirea unor oameni cumsecade și cinștiți și potrivit cuprinsului scrisorii comitelui Ștefan vicejude al curții regelui, au ajuns într'un cuget la următoarea formă a înțelegerii și împăcării: că pământurile susnumite, pentru hotarele cărora era neînțelegere între părți, fiind despărțite unul de altul prin semnele de hotar mai jos scrise și fiind molcomită de altfel orice pricină de certuri, au fost hotărnicite între ele²⁾ și au rămas să fie stăpânite de suszisele părți în pace și neturbat.

Întâiul semn de hotar despărțitor între zisele pământuri începe, cum ne-au spus, în partea de miazăzi, la cotitura unui râu numit Gurguezeg, unde sunt trei semne de pământ și de aici mergând prin acel râu spre partea de apus, ajunge la un alt cot al râului pomenit și de aici înaintând prin albia³⁾ aceluși râu ajunge la o vale numită Turmaswelg. Apoi hotarul înaintând prin aceeași albie, la bătaia unei săgeți⁴⁾ întâlnește două semne de pământ. De aci⁵⁾ mergând spre miazănoapte ajunge la o vale care este lângă hotarul Kuesfeuld, unde este un semn de pământ și altul, în formă de cruce, pe un stejar. Luând-o prin aceeași vale, hotarul ajunge la un râu numit Tisa⁶⁾ și de aici mergând în sus pe lângă acel râu Tisa, ajunge la un loc care e numit Sugatagou, unde sunt

¹⁾ *Malhey.* ²⁾ *distincte ab invicem.* ³⁾ *per venam.* ⁴⁾ *adiactum unius sagite.* ⁵⁾ în text greșit: *de hin.* ⁶⁾ *Tycche.*

două semne de pământ. De aici, mergând printr'un loc numit Sugatagwel, ajunge la Tisa, unde hotarele despăițitoare se sfârșesc.

Și astfel pământul numit Fonchol a rămas să fie stăpânit de Pavel și frații săi, iar pământul Bukeu de Matei cu frații și rudele sale, precum s'a spus mai sus. Pe lângă aceasta părțile înfățișate înaintea noastră s'au obligat una față de alta și pe rând ¹⁾ să se apere de toți aceia în numele cărora ne-au spus că au venit înaintea noastră, dacă aceia ar încerca să ridice vreo plângere împotriva unuia din ei.

Dat marți, înainte de octavele nașterii domnului.

<Pe verso>: Insemnare despre înțelegerea dintre Matei și rudeniile sale pe de o parte, Pavel, fiul lui Ioan și frații săi pe de alta.

Textul lat. în *Codex dipl. patrius*, VII, p. 341—342.

2

<Inceputul sec. XIV> miercuri după 15 August.

Benchenc comitele curial de Bihor și cei patru juzi ai nobililor din acest comitat adevăresc că locuitorii satului Leta²⁾ s'au obligat să plătească lui Desideriu, fiul lui Kánya, în ziua de miercuri după 8 Septembrie, trei mărci despăgubire, pentru că l-au ținut închis și i-au ucis un cal.

Regest după textul lat. din *Codex dipl. patrius*, VII, p. 320—321.

3

1301 Ianuarie 15, Buda.

Agnes regina Ungariei, văduva regelui Andrei al III-lea, lasă în grija magistrului Ștefan de Sopron <azi în R. P. Ungară> întreținerea și repararea palatului regal din Buda Veche. Intre demnitarii amintiți: Roland voevodul <Transilvaniei>.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII, 1, p. 53—54.

4

1301 Februarie 24, Zips (R. Cehoslovacă).

Capitulul bisericii sfântului Martin din Zips adevărește că Arnold canonic al bisericii din Zips și al bisericii din Oradea, a zălogit pe timp de un an, prin înputernicitul său, magistrul Iacob, fiul lui Ioan de Vzfalua ³⁾, doamnei Margareta, văduva lui Petru zis Toth și fiului ei, Nicolae de Kysshennengh ⁴⁾, moșia sa numită Botfalva ⁵⁾ din comitatul Sáros, pentru o sută șazeci de florini după valoarea de Cașovia ⁶⁾.

Regest după textul lat. din Fejér, VI, 2, p. 305—307.

¹⁾ *mutuo et vicissim*. ²⁾ Nagy Léta, sat în comit. Bihar (R. P. Ungară). ³⁾ Sat în comitatul Sáros (R. Cehoslovacă). ⁴⁾ Așezare dispărută tot acolo. ⁵⁾ Sat tot acolo. ⁶⁾ În R. Cehoslovacă.

1301 Mai 13, Anagni.

Bonifaciu episcopul etc. Venerabilului frate Nicolae episcop de Ostia și Velletri, legat al scaunului apostolic, mântuire etc.

Regele prea înalt, fiul celui mai înalt rege, Isus Hristos, dumnezeu și om, — pe care nu nevoia l-a supus legii, ci din voia sa s'a pus sub lege, — coborînd din înaltul cerurilor în adâncul lumii, pentru a smulge pe om din lanțurile robiei în care-l prinsese înșelăciunea șarpelui, a îmbrăcat haina ființei noastre muritoare, voind ca prin vărsarea a chiar sângelui său să stingă focul chinului necurmat, pentru a face pe ai săi, cei stăpâniți de moartea veșnică, stăpânii vieții veșnice. Așa dar, îndeplinind îndatorirea soliei încredințate lui în lumea păcatelor, el a trimis în toată lumea învățăcei aleși de dânsul spre a propovădui evanghelia la toată făptura, rânduindu-și un locșitor, care să cheme uneori și pe alții < să ia > parte la purtarea de grijă < a bisericii >, după pilda sa, atunci când lipsa trupească l-ar împiedica să-și îndeplinească îndatoririle însărcinării sale. Și deși ni s'a încredințat deplinătatea puterii, totuși nu suntem în stare să trecem dincolo de marginile putinței omenești, pentru ca, în timp ce ne ducem la îndeplinire într'o parte însărcinarea ce ni s'a dat, să ne-o îndeplinim noi înșine și în altă parte: căci legea firii omenești nu îngăduie ca același om să folosească el însuși în același timp în deosebite locuri puterea ce i s'a încredințat; căci nici legea firii nu îngăduie ca un singur trup să se găsească în același timp în mai multe locuri.

De aceea, deoarece cârmuirea ce-am primit-o ne face datori să purtăm de grijă tuturor credincioșilor lui Hristos, spre a nu-i lăsa cumva în voia părăsirii pe cei ce nu sunt de față, trimetem uneori la dânsii în locul nostru oameni potriviți spre a-i împărtăși prin aceștia de o parte din grija ce o purtăm noi înșine celor ce sunt de față. Fără îndoială, râvnind fierbinte, între alte dorinți ale inimii noastre să venim în ajutorul mântuirii sufletelor, a sporirii adevăratei credințe, a păzirii libertății bisericesti, a liniștei și păcii tuturor credincioșilor lui Hristos, nu veghem și ne străduim cu duh sânguincios și pe cât putem, aducem zelul silinței noastre ca cu ajutorul domnului, să se sporească în chip slăvit < toate > acestea pentru cei credincioși, înlăturându-se orice piedică, potrivit deplinei noastre dorințe.

Dar cu toate că suntem datori ori de câte ori e nevoie să dăm sprijinul apostolic tuturor țărilor supuse lui dumnezeu și scaunului apostolic și să îndreptăm spre ele privirea noastră, întocmai ca păstorul neadormit, ridicând roată jur împrejur atât ochii trupești, cât și pe cei sufletești, spre a vedea ceea ce este de folos turmei încredințate nouă și ce fel de muncă trebuie să-i închinăm, pentru ca întăriți de sprijinul aceluia spre care se îndreaptă cugetele oamenilor și care birue arcurile celor puternici și înzestrează cu deosebită putere pe cei slabi, noi să arătăm cu

folos ¹⁾ purtarea de grijă a slujbei noastre îndeosebi în cele ce vom vedea că sunt trebuitoare și ce vom ști că sunt de folos popoarelor credincioase; totuși, în împrejurările de față noi ne îngrijim mai din adâncul sufletului de trebuințele nobilului regat al Ungariei, frământându-ne în adânci cugetări și în grele vegheri, pentru ca să i se dea cu ajutorul lui Dumnezeu, un sfat folositor în încercările sale și să i se aducă un leac mântuitor. Așa dar, deoarece vrășmașul neamului omenesc, dușmanul păcii și semănătorul de vrajbă, a pricinuit nu de mult ²⁾ în acel regat turburări și răutăți ³⁾, prin care tronul regesc și cărmuirea acelu regat au fost înjosite în felurite chipuri, averile credincioșilor fiind prădate, bunurile bisericilor și ale locașurilor sfinte jefuite, libertățile bisericesti călcate în picioare în chip nelegiuit, urmând de aci jalnice primejduri de suflete, cumplite nimiciri de oameni și alte pagube ce aproape nici nu se pot număra, de aceea noi am purtat și purtăm în sufletul nostru o grea și amară durere, când ni se desfășoară în cuget starea de plâns a acelu regat și grozăvia nelegiurilor făptuite acolo. Și oh, de ne-ar putea fi dat de sus ca odată cu cinstirea lui Dumnezeu și a bisericii și cu bunăstarea celorlalți credincioși să ne putem înfățișa aievea în ființa noastră trupească pentru o pricină atât de însemnată, pentru ca acolo unde se îndreaptă neadormit gândul <arătându-ne > înșine în acel loc să ne vădăm dragostea.

Dar deoarece starea noastră <omenească> nu ne îngăduie aceasta și deoarece suntem trași încoace și încolo de nenumărate și felurite treburi, care se îngrămădesc asupra noastră de pretutindeni, am ales uneori ca părtași ai grijei apostolice, pe aceia din preajma noastră, cărora am înțeles că li s'a dat prin har ceresc, ca să știe și să poată veghea cu luare aminte și să se îngrijească de un sfat folositor în pricinile cele mai grele și cele mai anevoioase. Așa dar, gândindu-ne că prea înaltul stăpân al harurilor te-a înzestrat pe tine cu învățătură adâncă, cu harul prevederii și cu darul luării aminte, cu limpezimea chibzuinței și cu multe virtuți, întărind umerii tăi cu putere pentru ca să poți duce adeseori poverile cele mai grele spre lauda numelui său, având noi cea mai deplină încredere în vrednicia ta și deși ești socotit a fi foarte trebuitor și la scaunul apostolic, pentru înțelepciunea sfaturilor tale și ne vom lipsi oarecum fără voie de un om atât de destoinic, totuși, față de grabnica și neapărata nevoie a zisului regat, căreia nădăjduim că, prin chibzuiala ta prevăzătoare, cu ajutorul celui care poate <totul > să i se poarte de grijă în chip mântuitor și să i se dea sprijin cu folos în toate cele de mai sus, noi potrivit sfatului fraților ⁴⁾ noștri, te trimitem în susnumitul regat, ca un înger al păcii încredințându-ți slujba de legat deplin în acel regat și în părțile învecinate cu aceasta, adică în Polonia, Dalmația, Croația, Rama, Serbia, Lodomeria Galiția și Cumania pentru ca acolo să nimicești și să dărâmi, să împrăștii și să sdro-

---

¹⁾ *salubriter et utiliter.*   ²⁾ *abolim.*   ³⁾ *scandala* (în înțeles de certuri).   ⁴⁾ *cardinalii.*

bești, să clădești, să sădești și să hotărăști în numele domnului, cum ți se va părea mai potrivit și îți poruncim totodată ca, în acel regat între oamenii din acel regat ca și între fețele bisericești sau lumești atât de acolo, cât și din amintitele provincii și între oricare alții de orice stare, rang sau treaptă să faci și să pui la cale cele ce țin de închinarea lui Dumnezeu și de slava sfântului scaun, de păzirea legii bisericești ¹⁾, de reînscăunarea libertății bisericești, de trăinicia bunei stări a regatului și a provinciilor amintite, de cinstirea omeniei, de reaşezarea păcii, de ușurarea săracilor ²⁾, de mântuirea sufletelor și de odihna trupurilor.

Și pentru ca în <această> sarcină de legat pe care ți-am încredințat-o în regatul Ungariei, să poți izbuti cu atât mai ușor cu cât, fiind înzestrat cu obișnuitele semne ale legaților, care trimiși din preajma noastră, trec marea, vei înfățișa oarecum însăși fața noastră, ca o deosebită milostivire îți îngăduim din împuternicirea apostolică, de a te folosi nestânjenit de acele însemne, <dar> numai în zisa țară a Ungariei, pe timpul îndeplinirii amintitei slujbe de legat cu condiția însă ca să nu te folosești deloc de amintitele însemne în celelalte părți, provincii și locuri încredințate ție și ca ceea ce ți se îngăduie ție pentru nevoia vădită și folosul susnumitului regat și al acelor țări, să nu ducă la vreo urmare rea în viitor în acel regat și în acele țări, sub cuvântul acestei îngăduințe.

Drept aceea, poruncim frăției tale cu tărie, prin scrisoare apostolică, ca, pentru slava lui Dumnezeu și a noastră, luând asupra ta cu supunere sarcina ce ți s'a dat, s'o îndeplinești cu atâta grijă, cu atâta bărbăție și cu atâta vrednicie după înțelepciunea ce ți-a hărăzit-o ție Dumnezeu, încât, din sârguitoarele tale strădanii, cu ajutorul milostivirii cerești, să răsară așteptatele roade, iar tu, prin sarcina grijei tale să te învrednicești cu fericire a câștiga cununa slavei, care se dă drept răsplată celor ce îngrijese de lucrurile sfinte.

Dat la Anagni, în a treia zi înainte de idele lui Mai, în anul al șaptelea.

Textul lat. la Hurmuzaki-Densușianu, I, 1, p. 554—556.

6

1301 Iunie 2, <Dealul Orășii>.

Conventul sfântului Ștefan din Dealul Orășii adeverește că comitele Ioan, fiul lui Gervasiu, a vândut lui Mauriciu, fiul lui Aynard și lui Oliver, fiul lui Marcu, verii săi, a patra parte din moșia sa Kolch ³⁾ din comitatul Bihor.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 101—102.

¹⁾ *observantiam ecclesiastice sanctionis.* ²⁾ *revelationem pauperum.* ³⁾ Așezare dispărută lângă Okány în comit. Bihar (R.P. Ungară).

301 Iunie 2, <Dealul Orăzii>.

Noi conventul mănăstirii sfântului Ștefan din Dealul Orăzii, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor lua cunoștință de cele de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Prin cuprinsul celor de față voim să ajungă la cunoștința tuturor, că deși comitele Ioan, fiul lui Gervasiu, înfățișându-se înaintea noastră a mărturisit că el, comitele Ioan, fiul lui Gervasiu, dăduse, vânduse și dăruise, potrivit cuprinsului altei scrisori a noastre, a patra parte din moșia sa numite Kolch ¹⁾ aflătoare în comitatul Bihor, al cărei pământ se învecinează cu moșia lui Petru, fiul lui Erdeus, numită în limba obișnuită Pentuk Ivlese ²⁾ — lui Mauriciu, fiul lui Aynord și lui Oliver, fiul lui Marcu, verii săi, atât din pricina înrudirii prin înfiere, cât și din aceea a vânzării, pe zece mărci primite deplin dela ei, totuși împărțind cele trei părți rămase în două părți deopotrivă, el a mărturisit, față fiind și Moka, ginerele său, că jumătate din ele împreună cu toate folosințele, veniturile, roadele și cele ce țin de ele, cu fânețele, pășunile, livezile, pământurile de arătură, lucrute și nelucrute și cu toate drepturile lumești ³⁾, oricum s'ar numi ele, în hotarele și marginile în care au stăpânit până acum suszisul Gervasiu și comitele Ioan, fiul său, numita jumătate a pomenitei bucăți de moșie, a dat-o, a dăruit-o, a vândut-o și a lăsat-o nestrămutat cu drept veșnic din pricina înrudirii și aceea a vânzării pe zece mărci primite deplin dela el, pomenitului Moka și moștenitorilor săi și urmașilor moștenitorilor săi. Spre pomenirea și trăinicia veșnică a acestui lucru, am dat scrisoarea de față, întărită cu puterea peceții noastre.

Dat vineri, înainte de a cinsprezecea zi a Rusaliilor, în anul domnului o mie trei sute unu.

Textul lat. la Zichy, I, p. 102—103.

8

1301 Iunie 2, Sebeș.

Chibzuțiilor bărbați, cinstiții domni și prieteni ai lor prea iubiți, judei, juraților și întregului norod din Sibiu, sănătate și prietenie cu toată cinstea.

Am primit cu cinstirea cuvenită scrisoarea voastră, pe care citind-o, am priceput că voi <ne> cereți și chiar ne rugați să îngăduim tovarășilor voștri să treacă de acum încolo pe la noi la venire și la întoarcere fără nicio vătămare a lor sau a bunurilor lor. Și, deoarece noi ne rugăm cu înfocare, zi și noapte, lui Dumnezeu,

¹⁾ Așezare dispărută lângă Okány în comit. Bihar (R. P. Ungară). ²⁾ Așezare dispărută tot acolo. ³⁾ *iuribus temporibus*.

ca să ne dea iarăși tuturor pacea cea liniștită, vă încredințăm prin mărturia acestei scrisori a noastre și vă asigurăm punându-ne credința, că oricare dintre voi poate veni și pleca fără grijă, în pace și neturburat.

Scris la Sebeș¹⁾, vineri după sărbătoarea prea sfântului trup al lui Hristos, în anul domnului o mie trei sute unu.

Judele, jurații și toți oaspeții din Sebeș ai voștri întru toate.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 219.

9

1301 Iunie 29, <Dealul Orășii>.

Conventul mănăstirii sf. Ștefan din Dealul Orășii adeverește protestarea pe care Nicolae, fiul lui Durug și Durug, fiul lui Petru din neamul Gutkeled, o fac împotriva ocupării unor moșii ale lor din comitatul Borsod <azi în R.P. Ungară>.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 103—104.

10

1301 Iulie 30, Trnava (R. Cehoslovacă).

Antoniu episcop de Cenad menționat printre prelații care acordă patruzeci de zile de indulgență bisericii sfintei fecioare din Trnava <R. Cehoslovacă>.

Regest după rezumatul lat. din Knauz, II, p. 494.]

11

1301 Octombrie 6, Alba-Iulia.

Eu, magistrul Kylian arhidiacon de Tylegd²⁾, văzându-mă părăsit de puterile trupului atât din pricina boalei cât și a bătrâneții, gândindu-mă la cele de apoi și dorind să-mi pregătesc calea spre mântuire și să-mi pot lua sborul în această călătorie fără vreo primejdie, spre patrie³⁾, am hotărât, după ce ne-am chibzuit mai înainte, să facem, printre celelalte care ies deslușit din cuprinsul <acestuia> testament, următoarea orânduire: anume jumătate din moșia mea numită Noșlac⁴⁾ ce se află în partea satului Copand⁵⁾, am lăsat-o cu toate folosințele și cu tot ce ține de ea, bisericii fericitului Mihail, adică fraților din capitlu, ca s'o stăpânească, s'o țină și s'o aibă pe veci și nestrămutat; în așa fel ca tot timpul vieții mele să mă pot sluji și bucura de toate folosințele și drepturile suspomenitei moșii, fără să fie o piedică dania făcută prin testament asupra jumătății mai sus pomente în

¹⁾ *Sebus*, oraș în reg. Sibiu. ²⁾ Arhidiaconatul Telegd¹⁾ a cuprins cea mai mare parte a Secuimii. ³⁾ *ad patriam*, lectură sigură, deși în context poate s'ar potrivi mai de grabă *ad patrem*. În cazul întâi sensul este: «patria <cea adevărată>», adică «împărăția cerească»; în al doilea: «tatăl ceresc» adică «dumnezeu». ⁴⁾ *Nogglak*, sat în raionul Aiud (reg. Cluj). ⁵⁾ *Koppán*, sat în raionul Luduș (reg. Mureș).

temeiul îndatoririi luate prin această scrisoare a mea și a venerabilului părinte domnului Petru, din mila lui Dumnezeu, episcop al Transilvaniei, prelatul meu, care vreau să rămână neschimbată așa cum s'a arătat mai sus.

Dat la Alba-<Iulia>, la octavele fericitului arhanghel Mihail, în anul domnului o mie trei sute unu.

Inst. de Istorie și Filosofie, Cluj.

Fotocopie după orig. lat. aflat în arh. Capitlului din Alba-Iulia.

12

1301 Octombrie 6, Alba-Iulia.

Noi Petru, din mila lui Dumnezeu, episcopul Transilvaniei prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor celor cărora se cuvine, că deoarece nu este lucru să li se cuvină mai mult oamenilor decât să li se lase slobod condeiu¹⁾ cu care-și arată voința lor de pe urmă și deoarece cele ce le hotărăsc <ei> rânduindu-le în chip legiuit prin voința lor de pe urmă, adică prin testament ar trebui potrivit orânduirii bisericești să fie în căderea slujbei păstorești spre a le ocroti și a le aduce la îndeplinire, iar magistrul Kilian doctor în dreptul bisericesc, canonic al bisericii noastre, arhidiacon de Tylegd²⁾, deși bolnav la trup, dar sănătos la minte, pe când se afla sănătos a dat și a lăsat prin testament în fața noastră jumătate din pământul său de cumpărătură numit Noșlac³⁾, megieș dintr'o parte cu satul Copand⁴⁾ al capitlului bisericii noastre, împreună cu toate folosințele lui și cu cele ce țin de el capitlului pomenit al bisericii noastre, numitul magistru Kilian rugându-ne stăruitor să binevoim a încuviința și a întări cu scrisoarea noastră această întocmire a sa făcută din timpul vieții⁵⁾ spre amintirea necurmată a acestui lucru, noi, primind cererile lui întemeiate încuviințăm dania privind sus zisa jumătate a moșiei și a satului Noșlac, făcută cu bună chibzuială de către suszitul magistru Kilian și o consfințim prin scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre.

Dat la Alba-<Iulia>, la octavele sfântului arhanghel Mihail, în anul domnului o mie trei sute unu.

Textul lat. la Fejér, VI, 2, p. 321.

13

1301, Octombrie 17, Roma (Lateran).

Papa Bonifaciu al VIII-lea adresându-se cardinalului Nicolae episcop de Ostia și Velletri, legat papal în Ungaria amintește, între altele, că, în

¹⁾ *stilus*. ²⁾ În text greșit: *Fylegd*. ³⁾ *Nagylah*, sat în raionul Aind (reg. Cluj)
⁴⁾ *Koppán*, sat în raionul Iuduș (reg. Mureș). ⁵⁾ *inter vivos*.

urma « năvălirilor dușmane ale Cumanilor, Tătarilor, păgânilor și schismaticilor, de care < regatul > Ungariei până acum a suferit foarte mult », s'a ajuns la « nimicirea cumplită și împrăștarea locuitorilor creștini ».

Regest după textul lat. din Hurmuzaki-Densușianu, I. 1, p. 553—560.

14

1301 Octombrie 17, Roma (Lateran).

Bonifaciu episcopul etc. prea iubitului întru Hristos fiu V<enceslau > ilustrul rege al Boemiei, mântuire etc.

Deși noi urmărim cu părintească bunăvoință pe regii și principii de pe întreg pământul, care mărturisesc credința catolică și sunt supuși bisericii romane, totuși de persoana ta, însemnată cu mărirea regească, suntem legați de o iubire adevărată și o îmbrățișăm cu o bunăvoință deosebită, așa încât îți scriem ca unui prieten apropiat și îți vorbim cu încredere.

De aceea, ne mirăm și suntem turburați, că luminăția ta a îngăduit și a încuviințat ca iubitul fiu V<enceslau>, odrasla ta, să fie ales rege al Ungariei și că a răbdat ca el să fie încoronat de către <Ioan> arhiepiscopul de Caloceia și de niște părtași¹⁾ de ai lui. Oh, de ai fi cercetat pe ce temei, în puterea cărui drept, prin ce rânduială, ce moștenire, cu ce îndreptățire susnumitul tău fiu a fost ales la cărmuirea acestui regat și cum a putut el să primească coroana dela cineva care, potrivit obiceiului sau dreptului, nu avea puterea de a încorona pe regii Ungariei! Și trebuia să se țină seama de scaunul <bisericii > apostolice, maica și învățătoarea tuturor, că, cel puțin în împrejurări mai mari și mai grele, ar fi trebuit să se îndrepte la acest <scaun >, fără de împrumutarea căruia nici Ștefan regele de sfântă pomenire al Ungariei, prevestit de un semn dumnezeesc, nu a voit să se înalțe la tronul aceluia regat, ci, întocmai ca Aron cel chemat de Dumnezeu, a primit dela acel scaun, cu umilință, coroana și domnia. Pe acest Ștefan Dumnezeu l-a smuls din întunericul necredinței și l-a chemat la minunata sa lumină; căci el a fost cel dintâi rege creștin al Ungariei, din care s'au tras oameni de mare sfințenie și de minunată virtute, ale căror vieți sfinte au slujit altora drept pildă.

Dar vai, acest regat atât de vestit, atât de strălucit în cele duhovnicești și în cele lumești, azi s'a nărui și ca și cum ar fi fost dat pradă, a fost aproape nimic de năvălirile dușmane ale Cumanilor, Tătarilor, schismaticilor și păgânilor! De aceea, suntem și mai neliniștiți de schimbările²⁾ încercate de curând de numitul arhiepiscop al Calocei în legătură cu susnumitul tău fiu, ceea ce pri-

¹⁾ *complicibus.* ²⁾ *novitatibus.*

cinuște ceartă și primejduște cu și mai grele vătămări, dacă dumnezeu nu va revărsa din înălțimi în acea țară pacea, care este legătura iubirii. Pentru reaşezarea acesteia între cei ce se duşmănesc ¹⁾); am trimis în Ungaria pe venerabilul nostru frate Nicolae episcopul de Ostia și Velletri, legat al scaunului apostolic și membru de seamă al bisericii romane, dându-i sarcina de legat cu depline puteri.

Drept care rugăm luminăția ta și o îndemnăm cu luare aminte, poruncindu-ți cu tărie, prin scrisoare apostolică, să te străduiești a îndrepta și să cauți a drege prin tine însuși ceea ce se știe că s'a încercat fără chibzuire și fără cugetare în această privință, în legătură cu susnumitul tău fiu, și atât tu, cât și cei ce te urmează pe tine și pe pomenitul tău fiu să primiți cu cinste îndemnurile mântuitoare ale celui legat și să vă supuneți voinței lui, care se știe că a sosit în amintita țară, cu multe griji și strădanii, ca un înger al păcii și un sol al mântuirii. De altfel dacă ție sau amintitului fiu vi s'ar cuveni unele drepturi în desamintita țară a Ungariei și în alte provincii și dacă le veți urmări înaintea noastră, noi hotărîm ca acelea să vă fie păstrate neatînse, fără a fi micșorate, ci sporite. Iar tu să te strădui a te purta în cele de mai sus astfel, încât să fii vrednic de răsplata lui dumnezeu și de milostivirea amintitului scaun și să ne faci pe noi și mai binevoitori pentru izbândirea treburilor tale și ale fiului tău.

Dat la Lateran, în a șaisprezecea zi înainte de calendele lui Noembrie, în anul al șaptelea.

Textul lat. la Hurmuzaki-Densusianu, I. 1, p. 557—558.

15

1301 Octombrie 20, <Alba-Iulia>.

Capitulul bisericii sfântului arhanghel Mihail din Transilvania tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Prin rândurile acestea voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de acum, cât și a celor viitori, că, înfățișându-se înaintea noastră Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc pe de o parte și comitele Nicolae, fiul lui Dees, în numele său și al fratelui său Paznan, pe de alta, numitul voevod Ladislau și Nicolae au mărturisit că au făcut între ei acest schimb cu privire la moșiile lor mai jos numite. Anume, suszisul voevod Ladislau a dat și a lăsat în schimb lui Nicolae, fiul lui Dees și fratelui său, Paznan, ca s'o aibă și s'o stăpânească pe veci atât ei, cât și moștenitorii lor și urmașii moștenitorilor lor, o moșie a sa aflătoare în

¹⁾ *diffidentes*, greșit pentru *disidentes*.

comitatul Târnava ¹⁾, numită Țopa ²⁾ și jumătate din pământul numit Vilak ³⁾, dar cuprins între hotarele moșiei Țopa, cu toate folosințele și cele ce țin de ele.

Hotarele moșiei Țopa și a jumătății mai sus zise a pământului Vilak se deosebesc în acest chip: cel dintâi hotar e râul Târnava Mare ⁴⁾, care desparte pământul numit Nonec, din spre pământul Segus, însă hotarul este chiar <cetatea> Sighișoara ⁵⁾, precum și o creastă care vine deasupra unui izvor numit Hidegkut și care desparte pământul Hetiu ⁶⁾ de pământul Țopa. Pe aceeași creastă hotarul merge până la un semn ce este pe creastă, deasupra <locului numit> Meeznestpataka, ce desparte pământul Țopa de pământul Nadeș ⁷⁾. De asemenea, hotarul <moșiei> Țopa, care se află deasupra <locului numit> Weichkefesö desparte <alt pământ> al voevodului Simion. Dinspre Thylegh ⁸⁾, hotarul <pământului> Țopa îl formează râul Vilak, după cum acest râu desparte de Thylegh jumătatea zisului pământ Vilak până la pământul Țopa. Din spre pământul Soardu ⁹⁾ hotarul este chiar acela al numitului pământ Țopa, care este în mijlocul lor și de aci, mergând pe o creastă, ajunge la numitul râu Târnava Mare coborând pe coasta acelei culmi.

În schimbul pământului Țopa și a jumătății pământului Vilak, pomenitul Nicolae, a mărturisit în fața noastră, atât în numele său, cât și în al fratelui său, Paznan, că a dat și a lăsat niște moșii de moștenire ale sale numite, după cum spune el, Deaj ¹⁰⁾, Ceuaș ¹¹⁾ Daia ¹²⁾, Hagmas ¹³⁾ și Kurtwelesteleke, voevodului Ladislau și urmașilor săi, ca să le aibă, să le țină și să le stăpânească de asemenea pe veci.

Hotarele acestor pământuri se deosebesc în chipul acesta: după cum spune el, anume, cel dintâi hotar începe la locul numit Haranglabpotokatw și merge dealungul aceluiași râu până la Kurtwelteleke. De aci urcă până la o creastă ce se numește Kűzbirch, care desparte pământul Hagmas de pământul Hărănglab ¹⁴⁾. De aci creasta numită Kűzbirch desparte pământul Belus de pământul Hagmasfew, iar <pământul> Daia <îl desparte> după hotarele sale vechi și de demult, între care l-au stăpânit și înaintașii lui, hotare care despart acest pământ Daia de pământul numit Nepeth al lui Nicolae, fiul lui Paznan. Tot așa Ceuaș e cuprins între vechile lui hotare, ce merg și despart pământul magistrului Mys, numit Bernardia ¹⁵⁾, de pomenitul pământ Ceuaș. De aici hotarul ajunge la râul Târnava Mică și astfel se sfârșesc și se deosebesc hotarele mai sus ziselor pământuri.

1) În text: *Kukhellew*. 2) *Bwn*, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu). 3) Așezare dispărută în raionul Sighișoara. Amintirea ei se păstrează în numele de hotar Uilac. 4) În text: *Kukhellew*. 5) *Seguswar*, oraș în reg. Sibiu. 6) *Hotur*, sat tot acolo. 7) *Nadas*, sat tot acolo. 8) Vechiul nume al fostului scaun secuesc. 9) *Sard*, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu). 10) *Deesfalwa*, sat în raionul Târnăveni (reg. Mureș). 11) *Chawas*, sat tot acolo. 12) *Danjan*, sat în raionul Mediaș (reg. Sibiu). 13) Denumirea unei părți a satului Deaj. 14) Sat în raionul Târnăveni (reg. Mureș). 15) *Bardnad*, sat tot acolo.

După cum se spune, voevodul Ladislau s'a legat ca, dacă s'ar întâmpla pomenitului Nicolae și fratelui său, precum și moștenitorilor lor să întâmpine vreo piedică cu privire la sus zisele pământuri sau să fie turburați în stăpânirea lor, atunci el să fie dator să-i apere și să-i țină în stăpânirea lor pașnică, cu cheltuiala și osteneala sa. Tot așa s'a îndatorat și Nicolae, în numele său și în acela al fratelui său pomenit cu privire la moșiile date de ei voevodului Ladislau și anume că-l vor ține, cu cheltuiala și osteneala lor, în pașnică stăpânire și-l vor apăra împotriva tuturor acelora care ar voi să-l supere pe numitul Ladislau cu privire la pomenitele moșii.

Spre mărturia și veșnica tărie a acestui lucru, la cererea părților, am dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre.

Dat vineri, după sărbătoarea evanghelistului Luca, Ștefan fiind prepozit, Grigore cantor, Vincențiu custode, Benedict decan, în anul domnului o mie trei sute unu.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 219—220. (*Székelly okl.*, I, p. 32. regist datat greșit: 19 Octombrie 1319).

16

1301 Noembrie 8, Roma (Lateran).

Bonifaciu episcopul etc., venerabililor frați arhiepiscopilor și episcopilor și iubiților fii <episcopilor> aleși abaților, priorilor și celorlalți prelați și fețe bisericesti din Ungaria, Dalmația, Slavonia, și Polonia, mântuire etc.

Din darea de seamă a fratelui nostru Nicolae episcopul de Ostia și Velletri, egatul scaunului apostolic, pe care am găsit cu cale să-l trimitem cu însărcinare de legat deplin în acele părți, pentru îndreptarea stării țării Ungariei, atât în cele duhovnicești cât și în cele lumești, ne-a venit mai limpede la cunoștință, cât de jalnică e starea zisei țări, ca una care dând la iveală nesfârșite bântuiri ale sufletelor, primejdii ale trupurilor și pierderi de bunuri, a decăzut — vai! — într'un chip vinovat, bisericile fiindu-i arse, cotropite și nimicite și libertatea lor înlăturată. În care silniciile răzvrățiților au stins dreptul legăturilor dintre oameni și, pacea și bunaînvoire, ca și cum ar fi primit carte de despărțenie, sunt nevoite să plece în surghiun dincolo de hotarele <țării> acesteia.

Deoarece, așa dar, această stare are nevoie, de o mare și chibzuită îndreptare, îndrumare și orânduire, îndemnăm stăruitor obștea voastră poruncindu-vă cu tărie prin scrisoarea apostolică <de față> ca, îndreptându-vă râvna la tăierea din rădăcini a unor primejdii atât de mari, să-l ajutați mai presus de toate pe acest legat cu tot sufletul și toată smerenia, prin sfatul, ajutorul și sprijinul vostru <date la> timpul potrivit pentru această îndreptare, îndrumare și orânduire luând

aminte la mântuitoarele sale muștrări, îndemnuri și porunci, astfel ca, prin oblăduirea milostivirii dumnezeiești, susnumita țară, așa de vestită odinioară, dar acum — vai ! — destrămată în atâtea chipuri să se poată îndrepta în chip mântuitor prin grija acestui legat și în cele duhovnicești și în cele lumești, iar voi să puteți fi pe drept lăudați prin aceasta, înaintea lui Dumnezeu și a scaunului apostolic, și să dobândiți, nu fără cuviință, sprijinul și bunăvoința noastră și a zisului legat.

Textul lat. la Theiner, I, p. 392.

17

<1302> Ianuarie 30, Orăștie.

Vrednicului de cinstire întru Hristos frate, părintelui Haynon provincia-lului din Ungaria, fratele German custodele din părțile Transilvaniei, cuvenita și cucernica cinstire și firească supunere !

Scriu cucerniciei voastre că potrivit cunoștinței mele, domnul Petru, din mila lui Dumnezeu, episcop al Transilvaniei, nu din vreun duh de îndărătnicie sau de nesupunere nu se sârguește să plătească banii dării puse asupra sa și a clerului din dieceza sa, ci vremurile turburi de acum împiedică să poată ajunge acești bani la domnul legat. Să fiți încredințați că am văzut cu ochii noștri patruzeci de mărci strânse la un loc, pentru a acoperi cheltuelile domnului legat și păstrate sub pază bună, pentru ca, la timpul potrivit, să i se aducă domnului legat, de cum s'ar prinde un prilej, dar până acum nu s'a găsit niciun mijloc. În adevăr din partea domnului episcop stau pregătite o sută de mărci, iar din partea fraților săi din capitul s'a strâns dela clerul diecezei sale partea rămasă a banilor sus-scriși și el se străduiește cu credință să ceară și să primească, dacă va putea, și mai mult dela ei. De aceea, rog pe cucernicia voastră să-l ajutați prin tot ce puteți în fața domnului legat, care are o dragoste deosebită pentru noi și pentru ordinul nostru.

Dat la Orăștie ¹⁾, marți înaintea întâmpinării domnului.

<Pe verso:> Vrednicului de cinstire întru Hristos părinte, fratelui Haymon, provincialului din Ungaria.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 221.

18

<1302> Februarie 5, Deva.

Noi, Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, facem cunoscut că Dominic, fiul lui Roman, împreună cu fiii lui Ștefan de Cristur de fericită amintire, anume Teluk, Mihail, Andrei, Iank și Egidiu, precum și Ștefan, fiul lui Pavel și

¹⁾ *Varasiu*, oraș în reg. Huuedoara.

alte rude ale lor au pus opreliște înaintea oamenilor noștri, anume comitele Andrei și comitele Pavel, nobililor de Pestiș, <adică> comitelui Botyz, lui Chanad, Tiburțiu, Lorand, Ioan, Cherke, Petru, fiul lui Zerekch, Petru și Pavel, fiii lui Ban, Ioan, fiul lui Toma, Valentin și Baas, fiii lui Bork, Dok, Andrei, Laurențiu, fiul lui Gheorghe, Valentin și Pavel, fiii lui Zene, Pavel, Myko și Chobo, fiii lui Martin, care sunt părtași la cumpărarea aceluiași pământ, <precum și> lui Dumitru și Nicolae, fiii lui Igech și lui Andrei și Dominic, fiii lui Ioan, fiii surorilor acelor nobili din Pestiș, pentru un pământ, sub cuvânt că e al lor de moștenire, care ține de satul Cristur. În cele din urmă amândouă părțile s'au înfățișat în persoană înaintea noastră la judecată ¹⁾, pentru acel pământ și Dominic, fiul lui Roman și ceilalți pomeniți mai sus au arătat astfel împotriva nobililor de Pestiș: că Ștefan, fiul lui Ian, tatăl numiților Theluk, Mihail, Andrei, și Egidiu, a vândut²⁾ fără voia și învoirea lor acel pământ nobililor de Pestiș, dar ei n'au putut să înfățișeze cu acest prilej nici scrisorile capitlului sau ale voevozilor de dinainte și nici pe ale noastre în temeiul cărora ei i-ar fi oprit pe aceia dela <cumpărarea> pomenitului pământ. Comitele Botiz și ceilalți mai sus pomeniți au răspuns dimpotrivă că au cumpărat acest pământ și că acesta a fost cumpărat ³⁾ dela <despomenitul> ⁴⁾ Ștefan de bună pomenire, patru ani după marii Tătari ⁵⁾ și că au dobândit atunci un privilegiu dela capitlu bisericii din Alba Transilvaniei cu privire la aceasta, și că începând din acel an până acum nici Ștefan, fiul lui Jan, nici fiii lui și nici Roman sau Dominic, fiul aceluia, nici rudele lor, n'au pus opreliște nobililor sus pomeniți cu privire la pământul amintit și că ei l-au stăpânit în pace și liniște; și au răspuns că au scos privilegiul lor din lada bisericii tuturor sfinților din Pestiș, la dărâmarea ei, în timpul turburărilor din această țară a Transilvaniei, în vremea regelui Ladislau, când ea a fost pustiită și în chipul acesta s'a pierdut; iar celălalt privilegiu al lor, care se afla în capitlu sus zis <al bisericii Transilvaniei> a fost ars în acea biserică de către Gyan, fiul lui Alard și că după aceasta, griji mai grele i-au împiedicat, cu prilejul turburărilor regatului, să poată căpăta un alt privilegiu dela capitlu. Și deoarece acel Dominic, fiul lui Roman și fiii despomenitului Ștefan și alte rude ale lor au mărturisit că numitul Ștefan a vândut suszisul pământ acelor nobili, noi am găsit cu cale să judecăm această pricină în chipul următor: ca numiții, comitele Botiz și ceilalți des pomeniți să fie datori la octavele începutului păresimilor ⁶⁾ să facă dovada cu martori cât vor putea mai siguri ⁷⁾ împotriva lui Dominic și a des pomeniților fii ai lui Ștefan, precum că pământul a fost cumpărat în vremea și în anul mai sus arătat dela numitul Ștefan și că niciunul dintre

¹⁾ *in figura iudicii.* ²⁾ În textul latin publicat: *vendidissent* în loc de *vendidisset*.

³⁾ *emissent et empti esset.* ⁴⁾ Lacună în textul latin publicat: *sep<edicto>*. ⁵⁾ *post magnos Tartaros.* După marea năvălire a tătarilor din 1241. ⁶⁾ *in octavis diei Cinerum* (14 Aprilie 1302). ⁷⁾ *testibus quibus evidencioribus.*

oamenii mai sus ziși nu le-a pus opreliște cu privire la numitul pământ și nici nu i-a chemat la judecată și deasemenea că și-au pierdut privilegiul, așa cum s'a arătat mai sus. În privința martorilor ce vor mărturisi atunci cum a fost prețuit acel pământ, ei trebuie să aducă jurământul unor oameni vrednici, că au stăpânit în pace și liniște pământul amintit din vremea mai sus arătată, fără să se fi împotrivit cineva și că a fost cumpărat de ei, așa cum s'a arătat mai sus.

Dat la Deva, luni după sărbătoarea întâmpinării domnului ¹⁾.

Textul lat. în *Hunyadm. tört. és rég. tars. évk.*, I, p. 65—66.

Transumpt în actul aceluiași din 16 Aprilie 1302.

19

1302 Februarie 18, Oradea.

Capitulul bisericii din Oradea, tuturor credincioșilor întru Hristos la care vor ajunge cele de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

După cum pădurile își schimbă vechiul veșmânt de frunze <cu unul nou> când cele vechi cad, tot așa vechile cuvinte pier și cele născute acum cresc și înfloresc, după chipul celor ce sunt tinere, iar noi și ale noastre suntem sortiți morții. Pentru ca, așa dar, lucrurile săvârșite în timp și mai cu seamă prinoasele <închinat> slavei dumnezeiești... ²⁾ purcese dintr'o evlavioasă cucernicie, să nu piară odată cu vremea, ca și frunzele căzătoare, pătrunzătoarea chibzuință a oamenilor a născocit mijlocul ca șirul lucrurilor săvârșite să fie așternut în scris spre veșnica lor amintire... ²⁾.

Drept aceea, voim să ajungă la cunoștința veacului de acum și a celui viitor, prin scrisoarea de față, că înfățișându-se înaintea noastră, comitele Bozouch, fiul nobilului Inok, având în fața ochilor... ²⁾ și aducându-și aminte de ziditorul său și voind să întâmpine prin fapte de milostenie ziua secerișului din urmă, aducând la îndeplinire o juruință de mult făcută de el, fiind bătrân și lipsit de mângâierea unor urmași, a rânduit biserica sfântului arhanghel Mihail din Alba Transilvaniei, ca meștenitoare a sa și a mărturisit că a dat, a dăruit și a lăsat, pentru mântuirea sufletului său și a lor săi, capitlului suszisei biserici, spre veșnică și ne-strămutată stăpânire satul său numit Bozna, ce se află în comitatul Târnava ³⁾, între râurile Târnava pe care a spus că-l stăpânește în temeiul daniei făcute de către domnul Ștefan regele Ungariei de strălucită pomenire, printr'un privilegiu al acestuia, întărit și prin privilegiul regelui Ladislau de luminată pomenire, cât și prin alte acte și că, încă de acum patru ani, a dat în mâinile suszisului capitlu, odată cu satul acela și actele și privilegiile în temeiul cărora l-a stăpânit.

¹⁾ *Purificationis beate virginis.* ²⁾ Lacună în textul latin publicat. ³⁾ *Kukullu.*

Și pentru ca acest dar și această danie atât de mănuitoare să dăinuiască în veci, la cererea lui stăruitoare, am dat scrisoarea noastră de față întărită cu puterea peceții noastre.

Dat în duminica *Circumdederunt*, în anul domnului o mie trei sute doi, Dunuțru fiind prepozit, Ivanka lector, Chanadin <cantor, Martin custode>.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 221—222.

20

1302 Martie 2, <Oradea>.

Noi capitlul bisericii din Oradea, prin cuprinsul celor de față facem cunoscut tuturor căroră se cuvine, că înfățișându-se înaintea noastră nobilul bărbat, comitele Ioan de Cherechiu ¹⁾ a spus că, deoarece se teme din pricina timpului turbure, să ducă cu sine și să înfățișeze la judecată un privilegiu al nostru, ne roagă cu cea mai mare stăruință, să binevoim a pune să se înscrie, spre mai mare siguranță, în cele de față, acel privilegiu dat cu privire la niște moșii numite Adon ²⁾ și Vezendiu ³⁾. Cuprinsul acestui privilegiu este următorul: <Urmează actul capitlului din Oradea, din 4 Iunie 1262>.

Noi, așa dar, ascultând dreptele și legiuitele cereri ale pomenitului comite Ioan, am pus să se înscrie cuvânt cu cuvânt în cele de față numitul privilegiu, fără răsături, fără ștersături și fără a fi stricat în vreo parte a sa și să fie întărit cu pecetea noastră.

Dat în cea dintâi marți după duminica *Reminiscere*, în anul domnului o mie trei sute doi.

Textul lat. la Károlyi, I, p. 34.

21

1302 Aprilie 16, Deva.

Noi, Lădislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, prin scrisoarea de față dăm de știre și facem cunoscut tuturor căroră se cuvine, că deoarece nobilii de Pestiș ⁴⁾, anume comitele Batiz și rudele lui, Chanad, Tiburțiu, Lorand, Ioan, Cherke, Petru, fiul lui Scerech, Petru și Pavel, fiii lui Ban, Ioan, fiul lui Toma, Valentin și Baas, fiii lui Bork, Dok și Andrei, Laurențiu, fiul lui Gheorghe, Valentin și Pavel, fiii lui Zene, Pavel, Myko și Chobo, fiii lui Martin, Dumitru și Nicolae, fiii lui Igech, Andrei, Dominic, fiii lui Ioan și Farcaș, fiul lui Pavel, trebuiau la octavele începutului păresimilor ⁵⁾ să facă dovadă împotriva acelor Dominic și a rudelor sale pomenite cu privire la pământul pe care Dominic, fiul lui Roman

¹⁾ *Kereky*, sat în raionul Săcueni (reg. Bihor). ²⁾ *Odun*, sat tot acolo. ³⁾ *Wezend*, sat în raionul Carei (reg. Baia Mare). ⁴⁾ *Pestus*, sat în raionul Hunedoara. ⁵⁾ *in octavis diei Cinerum* (14 Aprilie 1302).

și rudele sale anume, Theluk, Mihail, Andrei, Iank și Egidiu, fiii lui Ștefan și Ștefan, fiul lui Pavel de Cristur ¹⁾, puseseră opreliște sub cuvântul că ar fi al lor de moștenire, anume de satul Cristur, și <trebuiau> să jure de felul cum a fost socotit acel pământ, potrivit cuprinsului scrisorii noastre făcute cu privire la acestea, al cărui cuprins este următorul: <Urmează actul aceluiaș voevod din 5 Februarie 1302>.

Sosind sorocul, acești nobili de Pestiș au dovedit împotriva acelora cu martori nobili de pe moșiile bisericești ²⁾ și care coboară într'un fel oarecare din locuitorii Transilvaniei ³⁾ că pământul a fost prețuit la cincizeci de mărci, iar cincizeci de nobili a căror credință poate fi primită ca neîndoelnică, au jurat că pământul suspomenit a fost cumpărat de aceia. Iar hotarele acestui pământ merg astfel: anume primul semn de hotar începând la râul Egrug merge la Barmacha . . . ⁴⁾ <unde lângă> șura sa fără acoperiș ⁵⁾ este o movilă de hotar; de acolo merge și iese la o salcie ⁶⁾ . . . ⁴⁾ trece ⁷⁾ peste o movilă de hotar și apoi merge în sus la o <altă> movilă de hotar, care se află sub o salcie și apoi urcă și merge pe lângă râul Almaș și acolo este o movilă de hotar și merge spre același Almaș și de acolo prin . . . ⁴⁾ <B> aruigaga și acolo <este> . . . ⁴⁾ o movilă de hotar și apoi se sfârșește în Baruigaga și de acolo urcă spre o creastă ⁸⁾, din care creastă o parte din spre miazăzi ține de satul Pestiș, de comitele Botiz și de rudele lui din acel sat și o parte ține de fiii lui Gal; și de acolo merge la vechiul semn de hotar, dela care a fost cumpărat acest pământ de aceia; acolo se întâlnesc hotarele noastre și de acolo <hotarul> coboară din nou spre Almaș în partea de miazăzi și trece dincolo de Almaș unde se întâlnesc cu <pământurile> lor de moștenire și apoi de acolo se îndreaptă spre o piatră de hotar <care e prin> moștenire a susnumiților <nobili> de Pestiș.

Iar noi, pentru ca numiții Dominic și rudele sale să nu-i poată împiedica pe aceștia ⁹⁾ sau chema în judecată pentru acest pământ și pentru ca {moștenitorii lor și urmașii moștenitorilor lor, să-l poată stăpâni în pace și liniște și să nu poată fi supărați de cineva vreodată în curgerea vremii, spre mărturia acestui lucru și pentru veșnica lui trăinicie, le-am dat lor scrisoarea noastră privilegială întărită cu puterea peceții noastre.

Daț la Deva, luni după duminica Floriilor ¹⁰⁾, în anul domnului o mie trei sute doi.

Textul lat. în *Hunyadm. tört. és rég. társ. évk.*, I, p. 64—67.

Trasumpt în actul capitlului din Alba Iulia, din 30 Mai 1325.

¹⁾ de sancta Cruce, sat tot acolo. ²⁾ *nobiles prediales*. ³⁾ *de qualibet cognatione provincialium Septemcastrorum existentibus* (traducere nesigură). ⁴⁾ Lacună în textul latin publicat. ⁵⁾ *machale*. ⁶⁾ *fwz* ⁷⁾ <vad>it. ⁸⁾ *byrch*. ⁹⁾ pe nobilii din Pestiș.

¹⁰⁾ *Ramis palmarum*.

1302 Iunie 6.

Noi, magistrul Beke comitele de Bihor și cei patru juzi ai nobililor din același comitat, dăm de știre că, în privința pricinei pe care a pornit-o în fața noastră pe cale judecătorească comitele Cosma împotriva slujitorilor ¹⁾ magistrului Doja ²⁾ și pentru care trebuia acel comite Cosma să aducă martori, s'a rostit și s'a hotărât cu îngăduința noastră și prin mijlocirea unor bărbați cinstiți ³⁾, în chipul acesta: magistrul Doja va jura împreună cu alți nouă nobili ⁴⁾, în fața banului Rofoyn, în satul Galian ⁵⁾ în a douăzeci și doua zi după lăsarea la vatră a oastei de acum ⁶⁾, asupra acestui <fapt> anume, că Ioanka, fiul lui Cosma, luase în prinsoare fără nicio îndreptățire pe slujitorii acestuia ⁷⁾. Dacă va jura, atunci comitele Cosma va intra în închisoare în aceeași zi cu patruzeci și nouă de nobili ⁸⁾, în a opta zi socotită dela punerea jurământului, în fața aceluiași ban Rofoyn..

Dat în miercuria următoare după înălțarea domnului, în anul domnului o mie trei sute doi.

Textul lat. la Anjou, I, p. 32, (cu indicarea greșită a datei: 1302 Iunie 4).

23

1302 Iunie 6, Alba-Iulia.

Noi Petru, din mila lui Dumnezeu, episcop al Transilvaniei așezând acum dintâi prin cele de față toate indulgențele și pe fiecare în parte, pe care le-au dat și le-au hărăzit frații episcopi ai noștri în dieceza noastră, le socotim bune și le primim cu dragă inimă, dându-ne învoirea, încuviințându-le și întărindu-le prin punerea peceții noastre. Din partea noastră adăugăm indulgența de patruzeci de zile, fără a cuprinde sărbătoarea sfântului arhanghel Mihail, pe care, pentru cinstea și slava <datorită> bisericii noastre catedrale, ne-o păstrăm nouă.

Dat la Alba-Iulia, la sărbătoarea fericitului mucenic Vincențiu, în anul domnului o mie trei sute doi.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 223.

24

1302 Iunie 10, Anagni.

<Papa Bonifaciu al VIII-lea cheamă înaintea sa pe Venceslau regele Boemiei și pe fiul său pentru a-și justifica pretențiile lor asupra coroanei Ungariei față de Carol Robert. Papa scrie între altele>: « țara Ungariei, până acum atât de vestită,

¹⁾ *servientes*. ²⁾ *Dausa*. ³⁾ arbitri. ⁴⁾ *decimo se cum nobilibus*. ⁵⁾ Corect: *Gabrian*; azi *Gđborján*, sat în comit. Bihar (R. P. Ungară). ⁶⁾ *vicesimo secundo die presentis exercitus*. Desbaterea proceselor între nobilii aflători sub arme erau amânate până la o anumită zi după lăsarea la vatră a oastei. ⁷⁾ a lui Doja. ⁸⁾ care-l susținuseră în acest proces.

atât de strălucită în cele duhovnicești și în cele lumești, în vremurile noastre se știe că a decăzut, vai, în multe chipuri și, ca și cum ar fi fost dată spre pradă, a fost adusă aproape la pieire de năvălirile dușmane ale Cumanilor, Tătarilor, schismaticilor și păgânilor și din pricina neînțelegerilor și primejdiioaselor schimbări încercate acolo de curând, de pe urma cărora este pustiită cu osebite¹⁾. Și astfel noi, socotind acestea, nu fără o grea amărăciune a sufletului și dorind — precum ni se cade nouă din datoria slujbei celui mai înalt apostolat — să ne îngrijim de un leac mântuitor în privința acestora spre a aduce în acea țară pacea, care este legătura iubirii și înlătură de acolo neînțelegerile și certurile care pricinuesc o stare de pustiire vrednică de milă, am hotărît mai dinainte să trimitem acolo cu sarcină de legat cu depline puteri, pe venerabilul frate Nicolae episcopul de Ostia, legat al scaunului apostolic».

Regest după textul lat. din Hurmuzaki-Densusianu, I. 1, p. 560—562.

25

1302 Septembrie 4, Alba-Iulia.

Noi, Petru, din mila lui Dumnezeu, episcop al Transilvaniei, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor cărora se cuvine că, deoarece frații noștri din capitlu ne-au cerut să le îngăduim a strânge în întregime dijmele din satele lor și anume din Broșteni²⁾ și Cergău³⁾, în același chip în care au strâns din vechime și strâng dijmele din Aiud⁴⁾ Oieșdea⁵⁾ și Bărăbanț⁶⁾ și din alte sate ale lor, noi, voind a avea cugetul curat în această privință, am încredințat sub jurământul lor, că, dacă sunt îndreptățiți să aibă și să strângă zisele dijme în chipul arătat mai sus, atunci îi lăsăm potrivit cu jurământul lor să aibă și să strângă în pace și în liniște numitele dijme, hotărîndu-le pentru aceasta un soroc și o zi anumită, în care domnul Ioan, zis Secuiul, decanul lor <în slujbă>, pe atunci, <stând> în strana sa <și> atingând sfintele evanghelii, precum e datina, a jurat pe sufletele tuturor, în fața capelanului nostru, preotul Toma, trimis de noi anume în acest scop.

Drept aceea, am găsit cu cale să lăsăm des pomenitele dijme din satele Broșteni și Cergău sus numiților noștri frați, ca să le aibă și să le strângă în liniște și pace cu drept deplin și în chipul mai sus arătat. Spre mărturia acestui lucru, le-am dat scrisoarea noastră de față, întărită cu puterea peceții noastre.

¹⁾ *discriminose*, probabil greșit pentru *indiscriminose* = fără deosebire, și de unii și de alții. ²⁾ *Kerechnuh*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). ³⁾ *Chergeud*, sat în raionul Mediaș (reg. Sibiu). ⁴⁾ *Enudin*, oraș în reg. Cluj. ⁵⁾ *Woyasd*, sat în raionul Alba (reg. Hunedoara). ⁶⁾ *Barbantina*, sat tot acolo.

Dat la Alba, în cea diu urmă marți dinaintea sărbătorii nașterii fericitei fecioare Maria, în anul domnului o mie trei sute doi.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 224.

26

1302 Septembrie 25.

Obștea locuitorilor scaunului Sibiului și cei ce țin de ea, tuturor credincioșilor întru Hristos cărora li se va înfățișa scrisoarea de față, sănătate întru acela care este dătătorul întru răsplătire a toată cinstea.

Deoarece uitarea asupraște cu vitregie aducerea aminte, se cuvine ca cele făptuite și săvârșite în vremelnicie să fie sprijinite prin mărturia scrisului.

Drept aceea, prin rândurile scrisorii de față vrem să ajungă la cunoștința atât a celor de acum, cât și a celor viitori că, rămânând în drept vacantă parohia fericitei fecioare Maria din Cașolț ¹⁾ prin moartea parohului, iar în fapt norodul și credincioșii ²⁾ aceluși sat, toți unindu-se în același gând și sfătuiindu-se ca patroni asupra alegerii viitorului paroh, s'au învoit cu toții într'un glas asupra lui Petru, fiul comitelui Daniel din același sat și s'au înțeleș să-l aleagă pe numitul Petru ca parohul lor. După această alegere, făcută într'un glas și într'un gând ³⁾ ei l-au înfățișat cinstitului domn Walbrun decanul din Sibiu ca pe un fiu al supunerii <sale>, rugându-l să binevoiască a întări pe numitul Petru ca paroh al pomenitei parohii. Domnul decan a găsit că acel Petru este prea tânăr <și> a spus că, potrivit orânduiriilor canonice, el nu poate rămâne la numita parohie în vârstă așa de copilărească și nici nu poate fi întărit, întrucât nu pot primi o parohie și o întărire decât cei numiți la o vârstă atât de coaptă, încât înăuntrul unui an dela întărirea lor, să poată fi înaintați în chip legiuit la cea mai înaltă treaptă a preoției.

În cele din urmă susnumitul domn decan, înduplecat de prea smeritele noastre rugăminți, a întărit pe pomenitul Petru în parohia din Cașolț, în fața domnilor și confrăților săi din capitlul de Sibiu însă cu acest legământ, că de aci înainte în capitlul din Sibiu nu trebuie să se mai dea niciodată o parohie unui copil nevolnic, ce n'are vârsta cerută pentru a fi numit paroh și nici să se ceară a i se da întărirea; legământ pe care l-am primit și am făgăduit să-l ținem și să-l păzim pe veci întru fiii fiilor noștri și că măsura de mai sus va dăinui deapururea neatinsă, încuviințată și primită <de toți>.

Spre amintirea acestui lucru și spre necurmata lui trăinicie, am pus să se scrie scrisoarea de față, și să se întărească cu puterea peceții noastre atârinate.

¹⁾ Castenholz, sat în raionul Sibiu. ²⁾ plebizani. ³⁾ *concordem et uniformem.*

Dat înaintea sărbătorii fericitului arhanghel Mihail, în anul domnului o mie trei sute doi.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 225.

27

<1302> Octombrie 7, Adrian.

Facem cunoscut, că în a cincisprezecea zi după înapoierea acasă a lui Mihail judele ¹⁾ din Cefa ²⁾ dela biserica sfântului Petru ³⁾, Gogan, fratele lui Chepan de Gurbediu ⁴⁾, trebuie să-l pună pe numitul Mihai drept chezaș ⁵⁾ pentru iapa sa cerută înapoi ⁶⁾ în <fața> noastră de Nicolae, fiul lui Toma. Astfel că în a opta zi după înapoierea acasă a celui <Mihai>, acest Chepan s'a îndatorat și s'a legat să înștiințeze pe Nicolae de sosirea pomenitului jude Mihail, iar dacă nu-l va înștiința să fie pedepsit din chiar acest fapt ⁷⁾ cu gloabă judecătorească ⁸⁾.

Și în aceeași zi pomenitul Chepan trebuie să jure la locul ⁹⁾ hotărît de noi, că nu a putut aduce iapa înaintea noastră, la sorocul de mai înainte, din pricina slăbiciunii ei. Iar Gogan va jura în aceeași zi că nu l-a putut înștiința pe judele Mihail înainte de plecarea sa, pentru că acel jude Mihail plecase mai înainte de a ne fi întors noi cu oștirea noastră dela Buda.

Dat la Adrian ¹⁰⁾, în duminica întâia după octavele fericitului Mihail arhanghelul ¹¹⁾.

<Pe verso:> Pentru Nicolae, împotriva lui Gogan, cu privire la aducerea lui Mihail judele de Cefa drept chezaș, în a cincisprezecea zi după înapoierea sa acasă, dela biserica fericitului Petru ¹²⁾.

Textul lat. în *codex dipl. patrius*, VII, p. 336—337 (fără dată; cf. pentru datare Karácsonyi, *Hamis*, p. 136).

28

1302 Octombrie 12, Viena.

Venerabilului întru Hristos părinte <Petru>, din mila lui Dumnezeu, episcop al Transilvaniei fratele Nicolae, prin dumnezească milostivire, episcop de Velletri și Ostia, mântuire și dragoste adevărată întru domnul.

¹⁾ *villici*. ²⁾ *Chepha*, sat în raionul Salonta (reg. Bihor). ³⁾ *ad domum suam de domo sancti Petri*. ⁴⁾ *Gurbeed*, sat tot acolo. ⁵⁾ *nomine expeditorio*. ⁶⁾ *reimpeditis*. ⁷⁾ *eo facto*. ⁸⁾ *gravamen iudicii*. ⁹⁾ în sensul de loc autentic (capitul). ¹⁰⁾ Așezare dispărută lângă Salară, raionul Oradea. ¹¹⁾ *dominico die proximo post octavas beati Mychaelis archangeli*. ¹²⁾ *basillica beati Petri*.

Ni s'a plâns. . priorul ¹⁾ ordinului predicatorilor ²⁾ și. . guardianul ¹⁾ ordinului fraților minoriți ³⁾ din Sibiu, din dieceza de Strigoniu, că Vasmund comitele de Sighișoara și Mihail, fiul lui, mireni din dieceza Transilvaniei, mergând înarmați la mănăstirile ⁴⁾ pomeniților guardian, prior și frați și intrând în ele cu silnicie i-au jefuit în chip mișelesc de unele lucruri și bunuri ale lor.

De aceea, în temeiul puterii pe care o avem, vă însărcinăm și poruncim chibzuinței voastre, dacă lucrurile stau astfel, după ce-i veți fi chemat mai întâi la ascultare, pe pomenitul comite și pe fiul său, să-i siliți, precum va fi drept, prin pedepse bisericești, să dea cuvenita despăgubire, pentru aceasta, priorului, guardianului și fraților suspomeniți.

Iar pe martorii chemați, dacă vor căuta să se dea înapoi <de la mărturie> din părtinire, ură sau iubire, să-i siliți, tot prin pedepse <bisericești> să mărturisească adevărul.

Spre mărturia acestui lucru, am poruncit să fie întărită scrisoarea de față, prin atârnarea peceții noastre.

Dat la Viena, în a patra zi înainte de idele lui Octombrie, în al optulea an al păstoririi papei Bonifaciu.

<Pe verso, sus, la stânga, scris de cancelarie:> . . . ⁵⁾ G.

<Pe verso, scris de o mână din secolul al XV-lea:> Impotriva comitelui Vasmund și a fiului său Mihail.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 226.

29

1303 Ianuarie 9, Alba-Iulia.

Noi Petru, din milostivire dumnezească, episcop al Transilvaniei prin cuprinsul celor de față dăm de știre tuturor cărora se cuvine că, deși un om dușmănos a semănat zădărie între parohii decanatului de Sebeș ⁶⁾, pe de o parte și frații capitlului nostru, pe de alta <și> s'a stârnit prilej de neînțelegere între ei cu privire la numărul celor ce așează dările și la statornicirea și strângerea dărilor, în cele din urmă numiții noștri frați, la stăruința și cererea noastră și a altor oameni cinstiți, au ajuns la următoarea învoială și înțelegere cu acești parohi.

De aci înainte, va fi dator să meargă spre a așeza, a cere și a strânge darea unul din frații noștri din capitlu, împreună cu decanul acelora sau cu un tovarăș pe care-l vor alege împreună acești parohi, ca să le fie alături, iar acela dintre

¹⁾ stareți. ²⁾ Dominicani. ³⁾ Franciscani. ⁴⁾ loca, mănăstiri, locașuri. ⁵⁾ Lacună în textul latin publicat ⁶⁾ Sebus, oraș în regiunea Sibiu.

frații noștri ce va fi trimes, va duce cu sine numai șapte cai ¹⁾ după ce mai întâi fratele nostru <precum și> decanul, ori tovarășul pe care vor fi hotărît să i-l dea ca însoțitor, va fi jurat că, la așezarea, cererea și strângerea dărilor în argint ²⁾, nu vor face sau săvârși nicio nedreptate. Iar după statornicirea dării, susnumiții parohi vor plăti pentru șazeci de fumuri ³⁾ o marcă de argint bun ⁴⁾, după greutatea noastră, adică cea de Buda, fiind scutiți de dări clopotarul, păstorul și sluga bisericii, precum și slujitorii însoțitorilor ⁵⁾ de la casa pregătită pentru oaspeții ce vor sta acolo și deasemenea și bucătarii ⁶⁾.

Și, pentru ca pomenita învoială dintre părți să capete puterea veșniciei trăinicii, la stăruința și cererea părților am dat scrisoarea de față, întărită cu puterea peceții noastre.

Dat la Alba, în cea dintâi miercuri după bobotează, în anul domnului o mie trei sute trei.

<Pe verso de o mână din sec. al XV-lea:> Dijmele scaunului Sebeș.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 226—227.

30

1303 Februarie 26.

Ștefan palatinul Ungariei dăruiește lui Ștefan, fiul lui Lodomer, o moșie aflătoare în comitatul Borsod <azi în R. P. Ungară>. Se menționează magistrul Beke comite de Bihor, ginerele palatinului Ștefan, care a luat parte la nunta magistrului Ștefan, fiul palatinului.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 51—56.

31

1303 Mai 30, Anagni.

Bonifaciu episcopul etc. venerabilului frate Ștefan arhiepiscop de Caloceca, mântuire.

Incuvințând rugămințile înaintate scaunului apostolic de venerabilii frați ai noștri, episcopii Benedict de Vesprim, Mihail de Zagreb și Teodor de Győr, din arhiepiscopia ta și din cea de Strigoniu, și de iubiții noștri fii prepoziții Toma al bisericii din dieceza de Strigoniu, Dominic al celei din dieceza Vaș și Nicolae de

---

¹⁾ *septem tantum equitaturas secum adducet*. Măsura aceasta se prevedea cu scopul ca găzduirea să nu fie prea apăsătoare. ²⁾ *in argento*. ³⁾ *fumis*, gospodării. ⁴⁾ *fini argenti*. ⁵⁾ *servientibus comitum*. ⁶⁾ La Fejér, II, p. 422: *quoquis (coquis)*; la Zimmermann-Werner, I, p. 227, greșit: *quo quis*.

Vasvár¹⁾, al celei din dieceza Győr și de Ștefan arhidiaconul bisericii din Transilvania, din provincia ta și din cea de Strigoniu, pe temeiul scrisorii de față poruncim frăției tale, în care avem o osebită încredere întru domnul, ca să aduci la vechea stare tot ceea ce vei afla că s'a săvârșit cu cutezanță de către nobilii, comiții, baronii și alte fețe lumești din acele părți în paguba ta și a numiților episcopi, prepoziți și a arhidiaconului «Ștefan», după ce tu, pomeniții episcopi și prepoziți și arhidiaconul numit ați purces la drum, la chemarea noastră, ca să veniți la numitul scaun «apostolic» pentru propășirea și ducerea la bun sfârșit, înaintea zisului scaun, a unor treburi ale țării Ungariei, silind, pe cei care s'ar împotrivi, prin pedepse bisericești, fără drept de apel.

Nu poate fi piedecă «în această măsură» nici hotărîrea noastră prin care se arată că, atunci când atât pârâșul cât și pârâtul sunt din aceeași dieceză, pricina să nu fie dată spre judecată în afară de dieceză și să nu se înfățișeze nici unul din ei «la judecată» și nici aceea ca pârâtul dintr'o dieceză să nu fie chemat la judecată la o depărtare mai mare de o zi de drum dela marginile diecezei sale, precum nici hotărîrea luată în sinodul general privitoare la depărtarea de două zile, numai de n'ar fi chemat în judecată, pe temeiul scrisorii de față, la o depărtare mai mare de trei sau patru zile, în afara diecezei sale, sau «încă» dacă li s'a dat cumva unora scutire din partea scaunului apostolic de a nu putea fi puși sub interdict, suspendați sau afurisiți prin scrisoare apostolică, dacă «aceasta» nu pomenește pe deplin și deslușit despre o astfel de scutire.

Dat la Anagni, în a treia zi înainte de calendele lui Iunie, în al nouălea an.

Textul lat. la Theiner, I. p. 395.

32

<1303 Mai 30, Anagni>.

Bonifaciu episcopul etc., venerabilului frate Ștefan arhiepiscop de Caloceca, mântuire, etc.

Pentru ca credincioșii întru Hristos din orașul și din dieceza ta să se adune mai cu drag și mai cucernic în biserici, mai ales în zilele de sărbătoare, spre a slăvi împreună în ele mărirea celui prea înalt și ca prin aceasta să se simtă întremați de darul unei mile mai bogate, îngăduim frăției tale pe temeiul celor de față de a putea ierta îndurător tuturor celor pocăiți cu adevărat și spovediți, cari se duc cu gând cucernic în bisericile din orașul și din dieceza ta, la sărbătorile însemnate din an²⁾ și la celelalte sărbători ale acelor biserici, patruzeci de zile din ca-

¹⁾ *Castrum Ferreum* în R. P. Ungară. ²⁾ *precipiis anni. . . festivitatis.*

noanele ce le-au fost poruncite pe lângă cele ce se știe că ți-e îngăduit să le ierți după dreptul obișnuit ¹⁾ potrivit slujbei tale de arhiereu.

Dat ca mai sus.

Textul lat. la Theiner, I, p. 396.

33

1303 Mai 31. Anagni.

<Papa Bonifaciu al VIII-lea îngrijorat de turburările din Ungaria pricinuite de luptele pentru tron, dintre Venceslau regele Boemiei și fiul său Venceslau, pe de o parte și regina Maria a Siciliei și nepotul ei, Carol Robert, pe de altă parte, vrând să restabilească pacea în numita țară, însărcinează pe Nicolae legat papal în Ungaria să cheme înaintea sa pe pretendenții la tron. Regina Maria și nepotul ei Carol Robert s'au înfățișat, dar regele Boemiei și fiul său au lipsit, mulțumindu-se să trimeată prin niște împuterniciți motivarea lipsei lor. La stăruința reginei Maria și a nepotului ei, papa purcede la luarea unei hotărâri în legătură cu tronul Ungariei. Între motivele ce au determinat hotărârea lui, se pomenesc în primul loc, starea jalnică a Ungariei> : « Iar noi, după o legiuită ²⁾ cercetare a acestei pricini, împreună cu frații noștri, cumpănind cu cea mai mare și adâncă chibzuință starea nenorocită și decăzută a pomenitei țări a Ungariei, vrednică de o jalnică compătimire, căci într'adevăr din pricina mai ales a pomenitelor certuri pentru tron ele alunecă neîncetat din rău în mai rău, deoarece în timp ce se duce lupta de o parte și de alta, cu o vrajbă tot mai încâlcită, cresc primejdiile sufletelor și ale trupurilor, iar cetățenii și locuitorii acelei <țări> nu mai dau cuvenita ascultare cârmuitorilor de acolo ». <Apoi trece la pomenirea motivelor dinastice și anume: starea de fapt>, « cunoscută de toată lumea », <faptul că regina Maria era, prin moartea fratelui ei, regele Ladislau al Ungariei, cea mai apropiată moștenitoare a tronului ; apoi, că fiul ei Carol a fost socotit de biserica romană ca rege al Ungariei, drept care nu i-a fost contestat de nimeni cât a trăit ; că nepotul ei, Carol Robert, în temeiul dreptului de moștenire, a fost uns ca rege legiuit de arhiepiscopul de Strigoniu și, în sfârșit faptul că » <dreptul la tronul Ungariei se ia prin moștenire și nu se dă prin bunul plac al alegerii ». <Pe aceste temeuri el dă tronul Ungariei reginei Maria și nepotului ei și cere ca ei să fie recunoscuți de toți drept regi legitimi ai țării ». « Apoi prelații, clericii de orice rang, stare sau treaptă ar fi, cât și călugării, din orice ordin ar face parte, precum și comiții sau banii, baronii cavalerii oamenii cetățitorilor ³⁾, locuitorii de orice stare, rang, dregătorie sau treaptă vor fi, din toate ținuturile intrând în drepturile regatului Ungariei și din toate cele de țin de el, cât și din ținuturile alipite lui, chiar dacă acestea

¹⁾ de iure communi. ²⁾ solemnii. ³⁾ cives.

ar fi regate, <sunt datori> să se supună și să asculte de pomenita regină a Ungariei, și de rege, nepotul ei, ca de regina și regele legiuți ai Ungariei și se vor îngriji cu supunere a le da din roadele, veniturile, slujbele, drepturile și celelalte venituri întâmplătoare obișnuite și cuvenite regelui Ungariei, poruncindu-le deslușit pomeniților prelați, clerici și călugări, comiți sau bani, baroni, cavaleri și locuitori, ai cetăților să dea reginei și regelui Ungariei, ajutorul, sfatul și sprijinul potrivit pentru redobândirea, apărarea și păstrarea numitului regat, <aceasta> sub osânda afuriseniei sub care ar cădea prin chiar acel fapt, dacă ar face altfel.

Și, fiindcă dorim ca în cele de mai sus aceștia să purceadă cu temei, cu supunere și în pace, în așa chip încât să se lase și să se lepede cu totul de cele potrivnice ¹⁾, poruncim prelaților, clericilor și călugărilor, comiților sau banilor, baronilor, cavalerilor, oamenilor cetăților și locuitorilor susziși, tot sub osânda afuriseniei și în același chip, să nu cuteze să dea pomeniților rege al Boemiei sau fiului său numele sau titlul de rege al Ungariei sub nici o denumire sau orânduire ²⁾, nici să le dea seamă într'un fel oarecare lor sau slujitorilor lor de roadele, veniturile, produsele sau drepturile celelalte ale numitei țări sau ale ținuturilor alipite acesteia, nici să le dea vreun ajutor sau sfat, în taină sau pe față, ori să le aducă vreun sprijin la încălcarea, năvălirea, ținerea sau cotropirea pomenitei țări a Ungariei și a numitelor ținuturi ce-i sunt alipite. Iar noi îi deslegăm pe pomeniții prelați, clerici și călugări, comiți sau bani, baroni, cavaleri, oameni ai cetăților și locuitori de orice act de închinare ³⁾, de jurămintele de credință, de legare împreună sau de făptuire împreună ⁴⁾, pe care le-au făcut regelui Boemiei sau fiului său ori slujitorilor lor sau pe care le-au încheiat cu ei în dauna pomenitei regine și a pomenitului rege al Ungariei, chiar dacă ele ar fi fost întărite prin adăugare de jurămintele, de pedepse, sau prin alte legămintele, pe care le socotim deșarte și fără putere, hotărînd ca ele să fie lipsite de orice tărie, iar ei să nu fie datori a le păzi, ori în ce chip și oricât de mult s'ar fi legat ei să le păzească ».

<Mai departe papa dă regelui Boemiei și fiului său un soroc de patru luni dela darea acestei bule, ca să-și apere drepturile lor în fața scaunului apostolic, și încheie cu următoarele cuvinte>: « Cât privește refacerea suszisei țări ruinate, avem de gând cu ajutorul lui Dumnezeu să luăm măsuri cu sfatul acestor frați <ai noștri> după cum se vor arăta împrejurările potrivite pentru aceasta, prin chibzuială din vreme și leacuri prielnice pentru ca să se întoarcă iar cu ajutorul îndușii de sus vremurile de liniște și să se depărteze cele de frământare, pentru ca astfel starea numitei țări să se schimbe în bine, iar în locul unor vrajbe așa de grele, să vină pacea aducătoare de bucurie și desfătarea ».

Regest după textul lat. din Theiner, I, p. 397—399.

¹⁾ a contrariis. ²⁾ aliqua nominatione vel descriptione. ³⁾ homagiis. ⁴⁾ fidelitatis colligationis aut coniurationis.

1303 Iunie 9, < Alba-Iulia >.

Capitulul bisericii sfântului arhanghel Mihail din Alba Transilvaniei, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Pentru ca faptele săvârșite în timp să nu se clinească sau să șovăie din pricina nestatorniciei vremurilor, chibzuința prevăzătoare a înțelepților și isteța cercetare a bărbaților pricepuți au luat obiceiul, pentru < o mai bună > pază să le întărească prin puterea scrisului.

Drept aceea, prin rândurile de față voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de acum cât și a celor viitori, că, înfățișându-se înaintea noastră nobilul bărbat Ehelleus vicevoevod al Transilvaniei, fiul lui Ehelleus de Trăscău ¹⁾, pe de o parte și comitele Ioan de Gâmbuț ²⁾, fiul lui Heym, pe de alta, numitul vicevoevod Ehelleus și comitele Ioan au mărturisit că au făcut acest schimb între moșiile sau pământurile lor mai jos arătate: zisul Ehelleus a dat și a lăsat pe veci și nestrămutat, fără vătămarea dreptului altora, pomenitului comite Ioan, o moșie a sa de moștenire, adică o jumătate din întregul pământ și sat numit Grebeniș ³⁾, aflătoare în partea de apus a comitatului Turda, < pământ > ce e al lui, dimpreună cu toate folosințele asupra pădurilor, livezilor, eleșteelor, iazurilor cu pește, pământurilor de arătură și celelalte, ce tin de acea jumătate, ca s'o stăpânească și s'o aibă în pace, atât el cât și fiii fiilor lui.

Cealaltă jumătate a pământului Grebeniș, din spre răsărit, după cum ne-a arătat numitul vicevoevod Ehelleus, o dăduse mai înainte rudelor și neamurilor sale, anume lui Andrei și lui Ștefan, fiii lui Halymban, secui din Tylegd ⁴⁾ și, din pricina înruderii, o dăruise numitului Ștefan, fiul lui Halymban, care înfățișându-se înaintea noastră în numele său și al fratelui său Andrei, ca megieș al susnumitului pământ, și-a dat învoirea și încuviințarea pentru acest schimb. Iar la rândul său, suspomenitul comite Ioan, în schimbul și în locul jumătății din zisul pământ Grebeniș, a dat și a lăsat, susnumitului vicevoevod Ehelleus, tot fără vătămarea dreptului altora partea sa din pământul numit Heuduasara ⁵⁾ și din < cel numit > Ileerteluke ⁶⁾, ca și din pământul Bichiș ⁷⁾, care îl privește după cum a spus < fiind > cumpărătura lui, în aceleași hotare și margini în care a ținut-o și a stăpânit-o el și pământul Gâmbuț între hotarele mai jos arătate, dimpreună

¹⁾ *Thurushko*, azi Rimetea, sat în raionul Turda (reg. Cluj). ²⁾ *Gumbuch*, sat în raionul Luduș (reg. Mureș). ³⁾ *Gerebenus, Gierebenus*, azi Grebenișul de Câmpie, sat în raionul Târgu Mureș (reg. Mureș). ⁴⁾ Adică din scaunul Odorheiu. ⁵⁾ Așezare dispărută lângă Bichiș și Nandra, raionu Luduș (reg. Mureș). ⁶⁾ Așezare dispărută între Sâniacob și Bogata, tot acolo. ⁷⁾ *Bykus*, sat tot acolo.

cu toate folosințele acelor pământuri, precum se cuprinde în privilegiile date cu privire la cumpărarea lor, pentru a le stăpâni și a le avea în același chip pe veci întru fiii fiilor <lor>.

Hotarele pământului Gâmbuț, după cum am văzut că scrie în privilegiul dat de noi asupra cumpărării aceluia pământ, se deosebesc în chipul următor: cel dintâi hotar începe din spre miazăzi pe o creastă ¹⁾ ce se află între pământul Gâmbuț și pământul Ana, unde sunt două movile noi de hotar și coboară pe lângă pădurea Gâmbuț și dă, lângă acea pădure, în râul Gâmbuț, în partea de sus a moșiei Gâmbuț și în jos de pădure unde deasemenea se găsesc două movile de hotar, ridicate din nou; și astfel, trecând peste râul pomenit, sue spre o creastă prin câte două movile de hotar apropiate, pe lângă pădure și se îndreaptă spre <o creastă numită> Kuzberch. De aci o ia spre răsărit prin noi semne de hotar și ajunge la întăriturile Moko ²⁾, iar de aci coboară prin noi semne spre răsărit și dă în râul Gâmbuț ³⁾ unde sunt două semne noi de hotar, iar de partea celalaltă a râului deasemenea două semne. Apoi urcă spre partea de miazănoapte și ajunge la capătul de sus al pădurii Ana și acolo pe o creastă se află două movile noi de hotar și astfel se întoarce prin noi semne de hotar la capătul hotarului dintâi.

Petru comitele de Fărău și Lucaci, fiul lui Ladislau de Sântioana ⁴⁾ <acesta> în numele său și al fratelui său Dominic, stând în persoană în fața noastră <ca> megieși ai numitelor pământuri, după cum au spus ei, și-au dat încuviințarea și învoirea, cum au mărturisit, la acest schimb al susziselor pământuri. Indatorindu-se și legându-se deopotrivă vicevoevodul și comitele Ioan ca, oricare din părți va fi atacată sau dată în judecată, în scurgerea vremii, pentru pomenitele lor pământuri date în schimb, partea cealaltă să fie datoare pe a ei cheltuială și cu a ei osteneală să apere, prin orice mijloace, partea atacată și s'o țină necurmat, în stăpânirea pașnică a susziselor pământuri.

Pentru ca așa dar suszisele schimburi ale pomenitelor pământuri să primească puterea veșnicei trăinicii, ca nu cumva în curgerea vremii să poată fi întoarse ori zădărnice de cineva, spre veșnica amintire a acestui lucru, la cererea părților, am dat scrisoarea de față, întărită cu puterea pecetii noastre.

Dat în a cincisprezecea zi după Rusalii, în anul domnului o mie trei sute trei, Ștefan fiind prepozit, slujba de cântăreț fiind vacantă, Vincențiu fiind custode, iar Nicolae decan al bisericii noastre.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 227—228, (în *Székesly okl.*, III, p. 4, cu data greșită: 1303 Iunie 3).

¹⁾ berch ²⁾ Așezare dispărută lângă Bogata, raionul Luduș (reg. Mureș). ³⁾ *cadit ad unum Gumbuch*, probabil pentru *cadit ad rivum Gumbuch*. ⁴⁾ *de sancto Iohanne*.

1303 Iunie 11, Anagni.

Papa Bonifaciu al VIII-lea poruncește tuturor arhiepiscopilor, episcopilor și celorlalți prelați, precum și tuturor baronilor, nobililor, orașelor și cetăților din Ungaria și ținuturile alipite, să dea ascultare reginei Maria și regelui Carol Robert, ca unor conducători legiuți ai regatului Ungariei. Dacă vor continua să socotească drept rege al Ungariei pe Venceslau al Boemiei, vor fi pedepsiți cu afurisenia. Pe cei ce au jurat credință în orice chip fiului regelui Venceslau îi desleagă de jurământ.

Regest după textul lat. din Theiner, I, p. 401—402.

36

<1303> Iunie 26, <Neapole>.

S'a scris magiștrilor slujbași în porturi ¹⁾ și procuratorilor curții în Apulia. Deoarece cucernicii părinți <Ștefan> arhiepiscopul de Caloccea și <Mihai> episcopul de Zagreb, precum și chibzuitul bărbat arhidiaconul de Transilvania, din părțile Ungariei sunt pe cale să se înapoieze acum în acele părți ²⁾, poruncim credinței voastre ca de îndată ce veți primi <scrisoarea> de față, să închiriați neîntârziat din banii vistieriei ³⁾, care în temeiul slujbei voastre sunt sau vor fi în mâinile voastre ⁴⁾, o corabie sau mai multe, potrivite pentru înapoierea lor și atunci când vor voi să treacă din orice port îngăduit aflat sub jurisdicția voastră dincolo în părțile Slavoniei cu aceste <corăbii>, ei, împreună cu oamenii lor de însoțire și cu poverile ⁵⁾ lor, cu treizeci de cai și cu lucruri pentru folosința lor și a cailor lor, trebuitoare la o astfel de trecere, să le îngăduiți <să facă aceasta> nestânjeniți, etc.

<Dat la Neapole>, la douăzeci și șase Iunie, indicția întâia.

Textul lat. la Smičiklas, VIII, p. 51.

37

1303 Iunie 27, <Oradea>.

Capitulul bisericii din Oradea tuturor credincioșilor întru Hristos, care vor lua cunoștință de cele de față, mântuire întru mântuitorul tuturor. Prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor că înfățișându-se înaintea noastră, comitele Hunt, fiul lui Felician de Mathey ⁶⁾, a spus că fiind lipsit de mângâierea de a avea moștenitor de parte bărbătească și neavând pe alții mai apropiați și mai le-

¹⁾ *Magistris portulanicis*. ²⁾ adică: spre Ungaria. ³⁾ *fiscali pecunia*. ⁴⁾ *per manus vestras*. ⁵⁾ *arnesiis* (bagaje). ⁶⁾ azi Matészalka, orașel în comitatul Szatmár (R. P. Ungară).

giuiți pe care să-i lase moștenitori ai bunurilor sale, a hotărît ca moștenitori și stăpânitori legiuți pentru moșiile sale de moștenire, anume pentru cele două sate Mathey¹⁾, pentru Eyez²⁾, Gurho³⁾ și Kopus³⁾ și pentru satul său de cumpărătură Beseneu⁴⁾ pe doamna Elisabeta, fiica lui Emuk, soția sa și pe cele două fiice ale sale, anume pe Amfolys, soția lui Toma, fiul lui Silvestru și Bung, fiica sa mai mică, adică soția lui Emeric, fiul lui Pancrațiu de Micula⁵⁾, precum și pe moștenitorii lor născuți și care se vor naște. Și anume pe doamna soția sa <a lăsat-o moștenitoare> pentru zestrea sa, adică <pentru> cincizeci de mărci și pentru darurile ei de nuntă, în preț de șaizeci de mărci; iar pe fiicele sale suspomenite pentru a patra parte <cuvenită> lor și pentru douăzeci de mărci, pe care el a mărturisit că le-a împrumutat dela acestea, la vreme de nevoie. Iar din pământul⁶⁾ Mathey, unde este o biserică în cinstea fericitului arhanghel Mihail, a mărturisit că a dat o parte având o întindere îndestulătoare pentru două pluguri, fiilor surorii sale, Mihail și Ladislau, fiii lui Nicolae, pentru a patra parte <cuvenită> mamei lor, arătându-se anume⁷⁾ că numitul comite Hunt va stăpâni și va ține ca și până acum suspomenitele moșii cât va trăi, iar dacă va muri fără moștenitor, le vor stăpâni susnumitele doamne și moștenitorii lor cu toate folosințele și cu tot ce ține de ele.

Spre pomenirea și veșnica trăinicie a acestui lucru, am dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre.

Dat la sârbătoarea fericitului rege Ladislau, în anul domnului o mie trei sute trei, Dumitru fiind prepozit, Ivanka lector, Chanadin cantor, Martin custode.

Textul lat. în *Hazai okl.*, p. 178—179.

38

<1303 Iunie — Iulie>.

Grigore, din mila dumnezească și apostolică, arhiepiscop ales de Strigonia și de Alba <Regală> și Ștefan arhiepiscop al bisericii din Calocsa, precum și toți ceilalți episcopi care sunt în țara Ungariei, tuturor nobililor din părțile Transilvaniei și preoților acelor <părți> dragoste adevărată întru domnul.

Nu credem că v'a rămas ascuns în ce chip a început a se clătina regatul Ungariei după moartea regelui Andrei și chiar mai înainte; și că după moartea regului Andrei a ieșit limpede la lumină că certându-se între ei baronii, pătruși de vveri deosebite, au adus la cârma țării Ungariei feluriți conducători și în ce chip o parte sau alta au încoronat pe conducătorul adus de ele, nici nu ne îndoim că

¹⁾ *in duabus villis Mathey.* ²⁾ Așezare dispărută lângă Mátészalka, tot acolo.

³⁾ Probabil așezări dispărute tot acolo. ⁴⁾ Așezare dispărută aproape de Resighia, raionul Săcueni (reg. Bilhor). ⁵⁾ *Micula*, sat în raionul Satu Mare (reg. Baia Mare). ⁶⁾ *terra.*

⁷⁾ *hoc expresso.*

le știți. Știm deasemenea că nu vă este necunoscută desbinarea care s'a născut între locuitori prin aceste încoronări. Milostivirea dumnezească însă, care obișnuiește să hotărască în fiecare lucru, pe cât de îndurător pe atât de milostiv din prea marea dărnicie a bunătății sale, întorcându-și ochii milostivirii sale spre această țară, lipsită de oblăduitor, a luminat inima domnului Bonifaciu, păstorul prea înalt al prea sfintei biserici romane și i-a deschis ochii sufletului luminat. Iar el, pătruns de o grijă stăruitoare și fiindu-i milă de nenorocirea acestei țări, luând în cercetare încoronarea fiecăruia dintre acești conducători, pe aceea din ele care a fost făcută de păstorul bisericii din Strigoniu, în ființa regelui Carol, a găsit-o bună și găsind-o bună a întărit-o ca fiind făcută de cel care avea acest drept de a încorona și nimeni altul în afară de el. Pe cealaltă însă a nimicit-o cu totul și ne-a poruncit ca adunându-ne laolaltă să vestim întregii țări această încuviințare și întărire de încuviințare, făcută de biserica romană și să aducem pe toți locuitorii la ascultarea regelui Carol, ca <fiind> stăpânul țării, încoronat în chip legiuit, făcându-i lui și nu altuia slujbele cele de credință; iar pe cei ce ar face dimpotrivă să-i silim la ascultare, prin afurisenie și prin interdict.

Drept aceea noi, potrivit supunerii pe care o datorăm sfintei biserici romane, ne-am adunat la locul arătat de domnul cardinal pentru săvârșirea acestei vestiri și chemând mila duhului sfânt și sfătuindu-ne cu baronii și cu mulți nobili ai țării, l-am proclamat într'un glas pe regele Carol ca stăpân al țării. Impotriva aceloră însă care au părăsit credința jurată regelui Carol, am rostit osânda afuriseniei ca împotriva unor inși ca atare¹⁾; iar împotriva obștiilor, cum este a voastră, ba chiar și împotriva cetăților și orașelor libere²⁾ care, ținând cu partea cealaltă, n'ar voi să se supună regelui Carol, <chiar> după ce vor fi aflat despre această vestire, făcută de noi, prin încunoștințare vrednică de crezare din partea noastră sau a altora, am rostit osânda interdictului.

De aceea, pe temeiul scrisorii de față rugăm obștea voastră ca, lăsând la o parte toate șovăelile care până acum v'au ținut în loc, fără folos, să dați acultare, cu inimă credincioasă stăpânului vostru regelui Carol, spre a nu cădea, din pricina nesupunerii voastre, sub interdictul pe care l-am aruncat pentru aceasta, prin puterea noastră și a domnului legat. Altminteri vă dăm vouă, preoților, poruncă strășnică să țineți cu tărie interdictul aruncat de noi, din pricina nesupunerii credincioșilor³⁾ voștri, afară dacă nu vor proclama prin bună înțelegere ca stăpân al lor pe Carol regele Ungariei, încoronat în chip legiuit și dacă îndată după aceea nu vor trimite soli potriviți îndreptați anume spre a se închiua cu toată supunerea în fața aducătorilor acestei scrisori, acestui stăpân al nostru și al vostru, ca stăpânului lor firesc, încredințându-i deplinătatea drepturilor regești, care până acum i-au fost tăgăduite⁴⁾.

¹⁾ *ut in speciales*. Pentru *specialitas* în sens de persoană opusă lui *universitas*.
²⁾ *liberas villas*. ³⁾ *plebeianorum*. ⁴⁾ În text greșit: *delegata*, în loc de *denegata*

Iar această scrisoare am găsit cu cale s'o trimitem obștei voastre sub pecețile domnului Grigore <arhiepiscop> ales de Strigoniu și a domnului Ștefan arhiepiscopul de Caloce, care s'a întors de curând dela curia romană.

Textul lat. la Fejér, VIII. I, p. 133 — 135 (data aproximativă de lună după Knauz, II, p. 524).

39

1303 Octombrie 4, <Alba-Iulia>.

Nobilului și cinstitului bărbat, voevodului Nicolae, fiul măritului¹⁾ Mauriciu, comite de Ugocea și de Maramureș, capitulul bisericii din Alba Transilvaniei, se încredințează hotărîrilor bunei lui voințe²⁾. Să afle noblețea voastră, că înfățișându-se inuși înaintea noastră comitele Fonschka de Peturd, fiul <lui> Felician³⁾, a mărturisit în fața noastră că pământul⁴⁾ sau partea sa ce se află în ținutul Fonschka și ține de comitatul de Ugocea⁵⁾, și pe care el, Fonschka, l-a primit, după cum spunea, prin moștenire firească dela fratele său Mihail, mort fără de urmaș, l-a dat, l-a lăsat și l-a dăruit fratelui său Martin și fiului său⁶⁾ mai mare Dionisie, ca să-stăpânească și să-l aibă pe veci și neturburat.

Și ne-a cerut cu stăruință să scriem nobleței voastre despre această danie a pământului sau moșiei⁷⁾ sale <și> despre mărturisirea făcută înaintea noastră și să vă trimitem drept mărturie scrisoarea noastră. Iar voi după chibzuința nobleței voastre să-i puneți pe Martin și Dionisie în stăpânirea pașnică și neturbată a moșiei dăruite și date de acesta, să-i apărați de acei care pe nedrept ar vrea să-i turbure <în stăpânirea lor> și să vestiți nobililor din acel ținut această danie a moșiei sale.

Noi încuviințând cererile numitului Fonschka cu privire la dania și dăruirea pământului sau moșiei sale, făcută zișilor Martin și Dionisie, am hotărît să trimitem scrisoarea noastră de față, drept mărturie nobleței voastre⁸⁾ potrivit mărturisirii și cererii sale.

Dat în cea dintâi vineri dinaintea zilei a cincisprezecea <dela sârbătoarea> fericitului arhangel Mihail⁹⁾, în anul domnului o mie trei sute trei.

Textul lat. la Fejér, VIII, I, p. 147—148.

40

1303 Octombrie 16, Deva.

Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea cartea de față, mântuire întru acela care a săvârșit mântuirea pe pământ.

¹⁾ *magnifici.* ²⁾ *ad ipsius beneplacitia voluntatis.* ³⁾ *filius Felicianus.* ⁴⁾ *terra.* ⁵⁾ Azi în U.R.S.S. ⁶⁾ al lui Martin ⁷⁾ *possessionis.* ⁸⁾ în text greșit: *nobilitatis* în loc de *nobilitati.* ⁹⁾ *feria sexta proxima ante quindenae beati Michaelis archangeli.*

Deprinderea unui îndelungat obicei a statornicit ca ceea ce se rânduiește între părți prin hotărîrea definitivă a judecătorilor, să fie întărit cu ocrotirea scrisului, pentru ca, odată cu trecerea vremii, să nu se șteargă din amintirea oamenilor și pentru ca lăcomia desmetică, risipitoare cu ale sale, dușmana păcii, prilej de pricini, în dorința ei după certuri dând zilnic naștere la noi pări, să nu poată trezi în viitor, prin stărnirea unei noi suferințe, pricina potolită.

Drept aceea, prin aceste rânduri voim să ajungă la știrea tuturor atât a celor de acum cât și a celor viitori că, deoarece magistrul Ștefan, fiul lui Samson de luminoasă pomenire, a chemat, după rânduiala judecătorească, înaintea noastră pe comitele Nicolae și pe voevodul Andrei, fratele lui, din Geoagiu¹⁾ cu toate că această pricină a fost multă vreme desbătută între părți înaintea noastră, totuși în cele din urmă numitul magistrul Ștefan s'a plâns la judecată înaintea noastră că comitele Nicolae și voevodul Andrei mai sus ziși au cotropit și țin cotropită, spre marea lui pagubă și neajuns, partea sa din satul Teiuș²⁾, ce i se cuvine de drept lui, privitor la care a avut loc între ei, înaintea lui Lorand, răposatul voevod al Transilvaniei de fericită pomenire, pe când trăia tatăl său, un proces care, pe temeiul scrisorii voevodului Lorand și prin mijlocirea unor oameni vrednici și înpăciuitori prietenești, a fost potolit între părți. Dar susziși comite Nicolae și voevod Andrei, înfățișându-se ei înșiși înaintea noastră și făcând întâmpinare la proces au răspuns dimpotrivă că pomenitul magistrul Ștefan n'are și nici n'a avut vreodată vreo parte ori vreun drept în satul Teiuș și că mărturia lor se bizuie pe adevăr, zicând că ei vor face rost de privilegiu și de acte pe care le vor arăta în ziua statornicită de noi, privilegiu care după spusa lor, se păstrează, din pricina vremurilor turburi, în capitulul bisericii din Buda. Iar noi, ascultând plângerile și răspunsurile amânduror părților, împreună cu nobilii din Transilvania ce ședeau <la judecată> împreună cu noi, am hotărît printr'o sentință provizorie că pomeniții comitele Nicolae și voevodul Andrei să înfățișeze privilegiile și actele privitoare la această pricină, despre care au pomenit cu buzele lor, pentru ca noi, după citirea și cercetarea lor, să sfârșim pricina aceasta așa cum se cuvine. Comitele Nicolae și voevodul Andrei de bunăvoia lor s'au legat să ne înfățișeze pomenitele privilegiu în a cinsprezecea zi după sărbătoarea fericitului Ioan botezătorul de curând trecută³⁾. Dar la sorocul pomenit ei nici n'au arătat, nici n'au înfățișat înaintea noastră numitele privilegiu ci s'au legat cu tărie, pentru a doua oară prin scrisoarea noastră ca, lăsând la o parte orice zăbavă, să înfățișeze numitele privilegiu la octavele sărbătorii nașterii slăvitei fecioare, deasemenea de curând trecută⁴⁾. Dar nici la al doilea soroc nu s'au îngrijit și nici n'au putut să ne arate pomenitele privilegiu. Și cu toate că, și la cel dintâi, și la al doilea soroc noi am fi fost datori și am fi putut să punem capăt pricinii, așa cum cerea dreptatea, totuși,

¹⁾ *Dyog (Gyog)*, sat în raionul Alba (reg. Hunedoara). ²⁾ *Tyvis*, sat tot acolo.
³⁾ 8 Iulie. ⁴⁾ 15 Septembrie.

ca să dovedim răutatea lor și ca să facem să iasă și mai luminoasă dreptatea magistrului Ștefan, am hotărît să statornicim numiților comite Nicolae și voevodului Andrei un al treilea soroc, cel din urmă și fără altă amânare, ca, lăsând la o parte orice pretext, să ne înfățișeze despomenitele privilegii și acte în ajunul sărbătorii sfântului arhanghel Mihail, de curând trecută¹⁾, ca ei să capete o împlinire a dreptății potrivit cuprinsului pomenitelor lor privilegii. Dar numiții comite Nicolae și voevodul Andrei, nici la acest cel de al treilea soroc, cel din urmă statornicit lor de către noi, nu s'au îngrijit, nu au voit și nici nu au putut să ne arate zisele privilegii, ci mai vârtos nici n'a fost pomeneală de arătarea acestor privilegii, pe când susnumitul magistrul Ștefan, spre a-și dovedi și mai bine dreptul și dreptatea lui, măcar că de drept nu era dator la aceasta, ne-a înfățișat o scrisoare deschisă a înaintea zisului voevod Lorand, din care se vedea că a treia parte din darea pe pământ și din celelalte venituri ale numitului sat Teiuș : se dă de drept comitelui Samson, tatăl pomenitului Ștefan, și moștenitorilor lor.

Așa stând și întâmplându-se lucrurile, după chibzuita cumpănire și sfat al unui foarte mare număr de nobili din Transilvania care erau de față cu noi, având în mână cântarul și potrivit talgerele lui astfel ca să se cumpănească, având pe dumnezeu înaintea ochilor și voind să dăm fiecăruia ceea ce i se cuvine, păziind calea dreptății, deoarece numiții comitele Nicolae și voevodul Andrei, îndărătnicindu-se, nu s'au îngrijit, nu au voit sau nu au putut, nici la cel dintâi, nici la cel de al doilea, nici la al treilea soroc statornicit de către noi și primit de ei fără nicio împotrivire, să înfățișeze privilegiile lor, ci mai de grabă au lipsit cu totul de a arăta numitele privilegii, precum s'a spus mai sus; drept aceea, dorind să punem capăt acestei pricini, așa cum suntem datori, prin hotărîrea noastră definitivă am hotărît să dăm prin judecată a treia parte din deszisul Teiuș, împreună cu toate folosințele și cele ce țin de ea, pomenitului magistrul Ștefan și, prin dânsul, moștenitorilor lui și urmașilor moștenitorilor lui, ca s'o stăpânească și s'o aibă pe veci, adăugând că suszisele părți vor stăpâni și vor ținea moara și apa numită Gyog, care străbate satul Teiuș, așa cum s'a rânduit între părți înaintea răposatului voevod Lorand prin scrisoarea sa.

Și am rânduit pe vicevoevodul Elleu și pe magistrul Ioan arhidiaconul de Târnava ²⁾, protonotarul nostru, să pună pe numitul magistrul Ștefan, de față fiind comiții Grigore de Sâncraiu ³⁾ și Petru de Fărău ⁴⁾, juzi ai nobililor din provincie, cât și omul capitulului bisericii sfântului arhanghel Mihail, în stăpânirea de fapt <a numitei părți din Teiuș>. Acești oameni ai noștri mai sus numiți, împărțind mai întâi între părți în părți egale satul Teiuș au statornicit numitului magistrul Ștefan, drept parte a sa, a treia parte, adică partea de sus a uliții satului Geoagiu, care începe dela casa leproșilor și se îndreaptă spre

¹⁾ 28 Septembrie. ²⁾ *Kykullew*. ³⁾ *de Sancto Rege*, sat în raionul Aiud (reg. Cluj). ⁴⁾ *Forrou*, sat în raionul Luduș (reg. Mureș).

Aiud ¹⁾, împreună cu a treia parte din judecățile târgului ²⁾ și cu biserica, ca să le stăpânească laolaltă, să le țină și să le aibă întru fiii fiilor lor, iar noi, pe temeiul autorității noastre de jude, am hotărît să poruncim părților a păstra tăcere veșnică cu privire la împărțeala și rânduiala des pomenită.

Pentru ca, așa dar, această hotărîre judecătorească a noastră să capete tăria veșnicei trăinicii, spre a nu putea fi pusă la îndoială vreodată de către cineva, am dat această scrisoare întărită cu puterea peceții noastre.

Dat la Deva, în ziua sfântului Gall mărturisitorul, în anul o mie trei sute trei dela întruparea domnului.

Acad. R.P.R., Filiala Cluj, Arh. Ist.

Transumpt în orig. lat. al capitlului din Alba-Iulia, din 13 Ianuarie 1400.

41

<1303> Octombrie 21, Deva.

Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, venerabililor bărbați și chibzuților săi prieteni vrednici de cinstire din capitlul bisericii de Alba Transilvaniei, cuvenita prietenie și dragoste.

Rugăm stăruitor chibzuita voastră prietenie ca, potrivit scrisorii noastre privilegiale, să aveți bunătatea de a pune să se copieze și să se dea magistrului Ștefan, fiul lui Samson, scrisoarea voastră privilegială privitoare la satul Teiuș ³⁾.

Dat la Deva, în ziua celor unsprezece mii de fecioare.

Acad. R.P.R., Filiala Cluj, Arh. Ist.

Transumpt în orig. lat. al capitlului din Alba-Iulia, din 28 Octombrie 1303, cuprins într'un alt act tot inedit al aceluiași capitlu, din 13 Ianuarie 1400.

42

1303 Noembrie 9, <Dealul Orășii>.

Martin prepozitul și conventul sfântului Ștefan din Dealul Orășii adevăresc că Moka a vândut pământul său numit Kolth ⁴⁾, din comitatul Bihor, magistrului Ioan, zis Solumus, fiul magistrului Dees cel Roșu ⁵⁾, pentru douăzeci și cinci de mărci.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 108.

¹⁾ *Enydin*, oraș în reg. Cluj. ²⁾ *cum tertia parte iudicatorum fori*, probabil amenzile provenite din judecățile făcute la târg. ³⁾ *Tyvis*, sat în raionul Alba (reg. Hunedoara).

⁴⁾ Așezare dispărută lângă Okány în comit. Bihar (R. P. Ungară). ⁵⁾ Rufus.

1303 Noembrie 28, <Alba-Iulia>.

Capitulul bisericii sfântului arhanghel Mihail din Transilvania, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de acum cât și celor viitori, cari vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru dăruitorul mântuirii.

Prin aceste rânduri vrem să ajungă la cunoștința tuturor, că înfățișându-se înaintea noastră, magistrul Ștefan, fiul lui Samson de Geoagiu ¹⁾, ne-a arătat scrisoarea nobilului bărbat Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, cu următorul cuprins: <Urmează actul lui Ladislau voevodul Transilvaniei, din 21 Octombrie 1303>.

Prin această scrisoare numitul voevod Ladislau ne cerea, după cum s'a arătat mai sus, ca să punem să se copieze potrivit cuprinsului ei, scrisoarea lui privilegială, privitoare la a treia parte din pământul sau satul numit Teiuș ²⁾ și să binevoim a da scrisoarea noastră zisului magistru Ștefan. Cuprinsul acelei scrisori e următorul: <Urmează actul lui Ladislau voevodul Transilvaniei, din 16 Octombrie 1303>.

Noi așa dar, încuviințând dreapta și legiuita cerere a numitului voevod Ladislau, precum și suntem datori, am pus să se treacă în scrisoarea de față cuvânt cu cuvânt zisa scrisoare privilegială înfățișată nouă de pomenitul magistru Ștefan, fiul lui Samson și să fie întărită cu pecetea noastră.

Dat la sărbătoarea sfinților apostoli Simion și Iuda, în anul domnului o mie trei sute trei. Ștefan fiind prepozit, Toma cantor, Vincențiu custode și Nicolae decan al bisericii noastre.

Acad. R.P.R., Filiala Cluj, Arh. Ist.

Transumpt în orig. lat. al capitlului din Alba-Iulia, din 13 Ianuarie 1400.

1304 Ianuarie 26, <Oradea>.

Capitulul bisericii din Oradea, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor lua cunoștință de cele de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Prin cuprinsul celor de față voim să ajungă în cunoștința tuturor că cineva, care spune că este Nicolae, fiul lui Tywan de Vărșand ³⁾, înfățișându-se în numele său, al tatălui său și al fratelui său mai mic, Gheorghe, înaintea noastră, a mărturisit că a dat, a dăruit și a lăsat pe veci, o jumătate deopotrivă și dreaptă dintr'o moșie de moștenire a lor, numită Ungurei⁴⁾ aflătoare în părțile Transilvaniei la

¹⁾ Gyog, sat în raionul Alba (reg. Hunedoara). ²⁾ Tyvis, sat tot acolo. ³⁾ Wasyan, sat în raionul Criș (reg. Arad). ⁴⁾ Gregorjaya, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu).

locul zis Cunța ¹⁾), moșie care fusese înstrăinată dela ei și dela înaintașii lor, după cum spune el, încă din vremea vechilor Tătari și care a fost câștigată și dobândită din nou la cererea lor, pentru ca să se păstreze în neam, prin cinstea și sârguința silitoare a magistrului Benedict zis Solum, ruda lor cu osteneala și cheltuiala acestuia, care se ridică la suma de cincizeci de mărci pe lângă osteneala sa, «a dăruit-o și a lăsat-o pe veci» împreună cu toate folosințele și toate cele ce țin de ea, aceluiaș magistru Benedict, fratele magistrului Been, ruda lor și, prin el, moștenitorilor și urmașilor lor, îndatorându-se zisul Nicolae a apăra, cu a sa cheltuială și osteneală, pe numitul magistru Benedict împotriva tuturor acelora care l-ar supăra sau l-ar turbura din pricina jumătății suszisului pământ.

Dat în duminica Circumdederunt, în anul domnului o mie trei sute patru.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 228—229.

45

1304 Ianuarie 30, <Alba-Iulia>.

Capitulul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Alba Transilvaniei, tuturor credincioșilor întru Hristos, care vor vedea scrisoarea de față mântuire întru mântuitorul tuturor.

Prin cuprinsul acestei scrisori voim să ajungă la cunoștința tuturor atât a celor de față cât și a celor viitori că s'a înfățișat înaintea noastră Toma cel Negru, fiul lui Pavel, pentru sine și fiii săi, anume Iacob și Nicolae și a mărturisit că din încuviințarea lor, precum și, după cum spune, cu voia și învoirea tuturor megieșilor și vecinilor săi, a vândut și a lăsat pentru șapte mărci, o bucată din moșia sa numită Gyereche ²⁾, vecină și megieșă cu moșia numită Viștea ³⁾ ce se află în comitatul Cluj, lui Nicolae parohul din Gilău ⁴⁾ și prin el acelora căroră ar voi același paroh N<icolae> să le-o dăruiască în timpul vieții sale sau să le-o lase prin testament la moartea sa, ca s'o stăpânească, s'o păstreze și s'o aibă neturburat pe veci și nestrămutat în vechile sale semne de hotar din pământ, care, în partea de apus, se ridică aproape de Churthlyuk. <Numita> bucată de moșie se întinde pe o creastă până la locul unei case de piatră ce se află alături de pârăul Nadăș ⁵⁾. Toma a mărturisit că a primit în întregime cele șapte mărci dela parohul mai sus numit și s'au îndatorat, același Toma și fiii săi mai sus pomeniți că dacă în curgera vremii numitul paroh Nicolae sau acei căroră le-ar dăruia sau lăsa ca moștenire numita bucată de moșie, ar fi turburați, din pricina acelei bucăți de pământ sau chemați în judecată, ei îi vor apăra prin a lor osteneală și cheltuială și îi vor păstra neobosit în pașnica stăpânire a numitei bucăți <de moșie>.

¹⁾ Zekes, sat tot acolo. ²⁾ Așezare dispărută lângă Viștea, în raionul Cluj. ³⁾ Wysta sat tot acolo. ⁴⁾ Gyolou, sat tot acolo. ⁵⁾ Nadăș

Spre mărturia și veșnica trăinicie a acestui lucru și la stăruința și cererea părților am dat scrisoarea noastră de față întărită cu puterea peceții noastre.

Dat în cea dintâi joi înainte de sărbătoarea întâmpinării domnului, în anul domnului o mie trei sute patru, fiind Ștefan prepozit al bisericii noastre, Toma cantor, Vincențiu custode, <iar> N<icolae decan>.

Inst. de Istorie și Filosofie, Cluj.

Fotocopic după orig. lat. aflat în arh. Capitl. din Alba-Iulia.

46

1304 Martie 31, Roma (sf. Petru).

Benedict episcopul etc. iubitului fiu, priorul provincial al fraților predicatori din Ungaria, mântuire, etc.

Deoarece, după cum am fost înștiințați, unii din frații ordinului tău sunt fii de preoți latini ¹⁾ căroră părinții lor le-au dat naștere în timpul preoției, dintr'o căsătorie încheiată potrivit ritului Grecilor, înainte de hirotonisirea lor; prin cuprinsul celei de față dăm putere deplină chibzuinței tale, în a cărui luare aminte avem o deosebită încredere întru domnul, să deslegi în temeiul împuternicirii noastre pe doi din ei care suferă de acest neajuns și pe care pentru vrednicia lor îi vei găsi că merită aceasta, astfel ca ei să poată fi numiți în chip legiuit, fără a fi împiedecați de acest neajuns, în administrația, în demnitățile și în slujbele suszisului ordin, în afară de slujba de prior provincial al numitului ordin.

Dat la Roma, la sfântul Petru, a doua zi înainte de calendele lui Aprilie, în anul întâi.

Textul lat. la Theiner, I, p. 413.

47

1304 Martie 31, Roma (sf. Petru).

Papa Benedict al XI-lea poruncește priorului călugărilor predicatori din Ungaria, să trimeată, pentru răspândirea credinței catolice, câțiva călugări în Albania și Cumania, țări în care se află episcopi de rit grecesc.

Regest după textul lat. din Hurmuzaki-Densușianu, I, 1, p. 563—565.

48

<circa 1304> Mai 22, <Oradea>.

Noi, capitlul bisericii din Oradea, dăm de știre că deoarece potrivit cuprinsului scrisorii noastre de mai înainte oamenii ²⁾ din cetatea Orăzii trebuiau, cu învoirea

¹⁾ *filiī sacerdotum latinorum.*   ²⁾ *populi.*

părților, să stea la judecată în cea dintâi vineri după sărbătoarea Rusaliilor față cu comiții magistrului Clement din neamul Puka, Cosma cel mic și Ioha⟨n⟩ka, fiul lui Odun, înaintea judecătorilor delegați și hotărâți de noi, anume a magistrului Mykon, fiul lui Mortelev, Pousa de Sântău ¹⁾, Dionisie, fiul lui Erdeu, Grigore, fiul lui Roland și Briciu, fiul lui Andrei de Batur ²⁾, deoarece acei oameni au spus că lipsesc niște soți ai lor, susnumiții judecători au hotărât ca pricina aceea să fie amânată în starea sa de mai înainte la a cincisprezecea zi a aceluiași soroc pentru a sta la judecată fără greș, înlăturând orice alt prilej <de amânare>. Dat la sorocul însemnat mai sus.

<Pe verso>: La a cincisprezecea zi după vinerea cea dintâi dela sărbătoarea Rusaliilor, pentru comiții magistrului Clement, Cosma și Ivanka ³⁾, față de cetatea Oradea.

Textul lat. în *Codex dipl. patrius*, VII, p. 354—355.

49

1304 Iunie 2. <Oradea>.

Noi capitlul bisericii din Oradea dăm de știre <că asupra> moșiei ⁴⁾ numite Zencgurg ⁵⁾ pe care Ladislau, fiul lui Drug, Marcu, Albert și Dominic, frații săi, au pretins-o, dela Ivanca, fiul lui Odun, Laurențiu și Nicolae, fiii lui Drug, ca fiind a lor ⁶⁾ <și> cu privire la care chiar trebuiau să jure comitele Ivanca cu fiul său și Laurențiu și Nicolae la altarul fericitei fecioare din biserica catedrală, sau la mormântul sfântului Ladislau, în ziua și la locul aceluiași jurământ, <susnumiții> s'au împăcat astfel: comitele Ivanca și Laurențiu precum și Nicolae, fiii comitei Drug, vor da douăzeci de mărci, din care zece comitele Ivanca și Cosma, iar zece, Laurențiu, Nicolae și Drug, fiul lui Petru, pe care le vor plăti în fața noastră lui Ladislau și fraților săi susnumiți, parte în dinari, parte în valoare corespunzătoare ⁷⁾, la datele de mai jos, și anume, la octavele fericitului Ion botezătorul ⁸⁾, comitele Ivanca <va da> trei mărci și fiii lui Drug trei, deasemenea, la octavele fericitului Iacob apostolul ⁹⁾, comitele Ivanca <va da> tot trei mărci și fiii lui Drug trei, iar din cele opt mărci rămase, patru <le va da> comitele Ivanca și patru fiii lui Drug, la octavele nașterii fericitei fecioare ¹⁰⁾, urmând că dacă nu vor ține seamă de întâiul soroc vor fi pedepsiți cu o amendă; dacă nu se vor ține de al doilea soroc vor fi osândiți la plata îndoită; <iar> dacă vor lăsa să treacă al treilea soroc, vor pierde banii plătiți mai înainte.

¹⁾ Zamlou, azi Sântăul Mare, sat în raionul Oradea (reg. Bihor). ²⁾ Nyirbator, orașel în comit. Szabolcs (R. P. Ungară). ³⁾ numit mai sus Ioha⟨n⟩ka. ⁴⁾ *possessionem*. ⁵⁾ probabil Hajdusszentgyörgy. (în R. P. Ungară). ⁶⁾ *nomine sui iuris reimpediverat*. ⁷⁾ *estimatione condigna*. ⁸⁾ 1 Iulie. ⁹⁾ 1 August. ¹⁰⁾ 15 Septembrie.

Ladislau și cu frații săi s'au legat să apere cu ale lor osteneli și cheltueli pe numitul comite Ivanca și pe Laurențiu și Nicolae, de toți cei care ar voi să-i supere ori să-i turbure cu privire la pomenitul pământ.

Dat în cea dintâi marți după a cincisprezecea zi ¹⁾ după Rusalii, în anul domnului, o mie trei sute patru.

Textul lat. la Knauz, II, p. 541—542.

50

1304 August 24, Pojon (R. Cehoslovacă).

<Prelații și nobilii din Ungaria, cu sfatul și învoirea lui Carol Robert regele Ungariei, încheie alianță, întărită prin jurământ, cu Rudolf ducele Austriei și Stiriei. Intre alții:> Petru episcopul Transilvaniei, Petru voevod, Laurențiu voevod.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 88.

51

1304 Septembrie 18, <Alba-Iulia>.

Noi capitlul bisericii sfântului arhanghel Mihail din Transilvania dăm de știre prin cuprinsul celor de față tuturor căroră se cuvine, că înfățișându-se înaintea noastră comitele Renold, fiul lui Ioan din Archiud ²⁾, de o parte și comitele Grigore, fiul lui Apa, pentru sine și Iacob, fratele său, precum și pentru magistrul Ioan și Gyleth, fiii lui Beche, pe de alta, comitele Renold ne-a făcut cunoscut și ne-a mărturisit că în privința zestrei și a darurilor de nuntă ³⁾ ale doamnelor surorilor sale, pe care le dăduse în căsătorie ca soții lui Dionisie și Bartolomeu, fiii lui Dionisie, rudele fiilor lui Apa și ale fiilor lui Beche, suszisul comite Grigore cu fratele său Iacob și cu pomeniții Ioan și Gyleth, au dat satisfacție deplină, pe cale pașnică și de bună înțelegere, plătind pentru zestrea și darurile de nuntă ale doamnelor sus zise o sută de mărci, din care sută de mărci comitele Grigore și Iacob fratele său cu fiii mai sus arătați ai lui Beche vor plăti împreună șasezeci de mărci, iar patruzeci de mărci vor plăti în numele lor comiții Grigore și Iacob.

Deasemenea, comitele Renold a mărturisit că suszișii Grigore și Iacob cu susnumiții Ioan și Gyleth, fiii lui Beche, plătind pomenitului comite Renold treizeci de mărci pentru sfertul <cuvenit> fiicei pomenitului Dionisie, l-au despăgubit astfel pe deplin în privința acelu sfert.

Fiind mulțumit de această despăgubire, comitele Renold a slobozit și a deslegat pe veci, în numele său, al urmașilor săi și al rudelor sale pe comiții Grigore și

¹⁾ *post quindenas.* ²⁾ *Erkad*, sat în raionul Bistrița (reg. Rodna). ³⁾ *rebus parașernakibus.*

Iacob, fiii lui Apa și pe Ioan și Gyleth, fiii lui Beche, împreună cu moștenitorii <lor> și cu toate rudele lor, de orice îndatorire ce ar privi zestrea, lucrurile mai sus arătate și sfertul mai sus însemnat, renunțând de bună voie la orice proces ce s'ar putea porni pentru cele de mai sus și în deosebi cu privire la moșiile mai suszișilor Dionisie și Bartolomeu.

Dat în cea dintâi vineri după sărbătoarea înălțării sfintei cruci, în anul domnului o mie trei sute patru.

Textul lat. la Teleki, I, p. 28—29.

52

1304 Septembrie 28, Mintiul Gherlei.

Noi, Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, prin cuprinsul celei de față dăm de știre tuturor cărora se cuvine că, înfățișându-se înaintea noastră comitele Nicolae, castelanul nostru de Ciceu ¹⁾ și Ioan, fratele lui, fiii lui Emucl, ne-au arătat mai multe scrisori ale vicevoevodului Igan de bună pomenire, ale juzilor nobililor și ale abatelui și conventului bisericii sfintei fecioare din Cluj, privitoare la pământul numit Bizov ²⁾. Din cuprinsul scrisorii am văzut că ei au redobândit numitul pământ pe cale judecătorească în chip legiuit și drept, așa după cum se vede din scrisorile mai suszișilor juzi și ale conventului, cerându-ne nouă să binevoim a întări acel pământ prin scrisoarea noastră. Noi, așa dar, după ce am citit toate scrisorile privitoare la procesul lor, am hotărît să întărim și să confirmăm lor și urmașilor lor, prin scrisoarea noastră privilegială, pământul lor de moștenire numit Bizkov, dobândit și câștigat de drept și de fapt, dela Karachin și Pethe, ca să-l stăpânească, să-l țină și deasemenea să-l aibă cu drept de veci.

Spre pomenirea și veșnica trăinicie a acestui lucru, am dat, cum s'a spus mai sus, scrisoarea noastră de față, întărită cu puterea peceții noastre.

Dat la Mintiul Gherlei ³⁾, în ajunul <sărbătorii> sfântului arhanghel Mihail, în anul domnului o mie trei sute patru.

Acad. R.P.R. Filiala Cluj, Arh. Ist.

Transumpt în orig. lat. al capitlului din Alba-Iulia, din 16 Septembrie 1335.

53

1304 Decembrie 10, <Oradea>.

Noi, capitlul bisericii din Oradea, dăm de știre că, potrivit cuprinsului unei scrisori a noastre de mai înainte, în pricina privitoare la moartea tânărului nobil

¹⁾ *Chicho*, cetate distrusă, aproape de Reteag, în raionul Dej (reg. Cluj). ²⁾ Așezare dispărută probabil aproape de lacul Ţaga în raionul Gherla (reg. Cluj). ³⁾ *Nemeti*, sat tot acolo.

Laurențiu, fiul comitelui Toma din neamul Puk, <pricină pe care> nobilii bărbați comiții Cosma și Ivanka și alții care țin de ei au pornit-o împotriva cetății Oradea <înaintea> ¹⁾ cucernicului părinte E<meric>, din mila lui Dumnezeu, episcopul și domnul nostru și pe care noi trebuia s'o judecăm la octavele fericitului Andrei apostolul ²⁾, la acel soroc <venind> ¹⁾ părțile înaintea noastră, magistrul Dumitru prepozitul nostru s'a înfățișat și ne-a spus din însărcinarea p<ăriutelui> nostru episcopul... ³⁾ să amânăm pomenita pricină <până> la întoarcerea la Oradea a domnului nostru <episcopul>. Iar noi, cu învoirea părților, am amânat <pricina> la acel soroc, în starea de mai înainte ⁴⁾.

Dat în a patra zi după sorocul mai sus scris, în anul domnului o mie trei sute patru.

Textul lat. la Anjou, I, p. 89.

54

1305, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește actul de împărțeală între Ioan, fiul lui Teodor și Ioan, fiul lui Nicolae de Kolth ⁵⁾, precum și Gheorghe, Mihail și Ștefan, fiii lui Simion și Ladislau, fiul lui Ștefan, care reprezenta și pe Laurențiu, Nicolae și Petru, frații săi, cu privire la moșia Kolth.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 103.

55

1305 Aprilie 15, <Alba-Iulia>.

Capitulul bisericii <fericitului> ⁶⁾ arhanghel Mihail din Transilvania, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de acum, cât și a celor viitori că Grigore comitele, fiul lui Apa și Iacob, fratele lui și Grigore, fiul lui Nicolae, fratele lor, înfățișându-se înaintea noastră, au mărturisit că, deși se iscase și se stârnise între ei o neînțelegere și o ceartă, îndelung desbătută cu privire la moșiile lor în cele din urmă după dorința și sfatul și cu învoirea tuturor neamurilor și rude-

---

¹⁾ Lacună în textul latin publicat, întregită după sens. ²⁾ 7 Decembrie. ³⁾ Lacună în textul latin publicat. ⁴⁾ *in statu priori*. ⁵⁾ Așezare dispărută lângă Okány în comitatul Bihar (R. P. Ungară). ⁶⁾ În textul latin publicat: *nostrae*, probabil greșeală de copist în loc de *beati* (cuvânt ce face parte din formula intitulăției actelor eliberate de capitulul din Alba-Iulia).

lor lor, și precum, se spune ¹⁾ pentru binele păcii, au arătat că au ajuns la această învoială și împăcare asupra împărțirii moșiilor sau pământurilor lor, aflătoare în părțile Transilvaniei, ca pământurile sau moșiile numite Mălâncrav ²⁾ și Noul Săsesc ³⁾, împreună cu toate folosințele ce țin de ele, în hotarele și marginile în care le-au stăpânit și le-au ținut din vechime, precum și satul Besa ⁴⁾, cu toate folosințele sale, să treacă lui Grigore, fiul lui Nicolae, ca parte a sa; iar comitelui Grigore, fiul lui pământurile sau satele numite Beclean ⁵⁾, Figa ⁶⁾, Mălin ⁷⁾, Totesdi ⁸⁾, Ujfalu ⁹⁾, Vorumloc ¹⁰⁾, Iglușul-Nou ¹¹⁾, Criș ¹²⁾ și Feița ¹³⁾, tot așa, împreună cu toate folosințele și cele ce țin de ele. Dar, fiindcă satul Ujfalu nu are pădure, ei s'au învoit ca, oriunde s'ar învecina din acea parte cu pădurile susnumitului Iacob, să fie slobozi să se folosească de <pădurile> acestui Iacob ca de ale lor însăși ¹⁴⁾. Deasemenea, să-i treacă despomenitului Iacob, prin împărțeața făcută, pământurile sau moșiile numite Chețiu ¹⁵⁾, Frâua ¹⁶⁾, Beud ¹⁷⁾, Babus ¹⁸⁾, Mușeni ¹⁹⁾, Karatsontelke ²⁰⁾ și Moltzed ²¹⁾, Bidu ²²⁾, Bretea ²³⁾, împreună cu toate folosințele și cu toate cele ce țin de ele, fără a dăuna dreptului altuia ²⁴⁾ și <susnumitele moșii> au fost date fiecăruia din ei ca să le aibă și să le stăpânească în pace, pe veci și în chip nestrămutat întru fiii fiilor <lor>. Și ei s'au legat și s'au îndatorat să se ajute și să se apere unul pe altul pe a lor cheltuială și osteneală, împotriva tuturor aceluia care ar voi să-i supere și să-i turbure pe pământurile sau moșiile mai sus amintite, prinzându-se fiecare din ei să țină pe ceilalți în stăpânirea pașnică a ziselor pământuri.

Acești pomeniți nobili au spus că toate pricinile sau judecățile pornite cu privire la bunurile și moșiile lor vândute pe bani, sau a altora părăsite de ei, să fie împăcate, adornite și stinse între dânșii, astfel ca de aci încolo, niciunul sau niciunii dintre dânșii să nu mai aibă dreptul de a porni vreodată vreo plângere sau pricină în urmărirea bunurilor sus pomenite. Iar dacă vreunul din ei ar păstra vreo scrisoare pentru urmărirea acestei pricini sau acte ²⁵⁾ întocmite și primite <atunci>

---

¹⁾ *et inducentur*, probabil greșit pentru *et ut dicuntur*. ²⁾ *Almakerek*, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu). ³⁾ *Ujfalu*, sat tot acolo. ⁴⁾ *Besse*, sat tot acolo. ⁵⁾ *Bethlend*, sat în raionul cu același nume (reg. Rodna). ⁶⁾ *Fighe*, sat tot acolo. ⁷⁾ *Malom*, sat tot acolo. ⁸⁾ Probabil lectură greșită. ⁹⁾ *Ujfalu*, azi Corvinești, sat tot acolo. ¹⁰⁾ *Baromlok*, sat în raionul Mediaș (reg. Sibiu). ¹¹⁾ *Isontelke*, sat tot acolo. ¹²⁾ *Keresd*, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu). ¹³⁾ *Földszintelke*, sat tot acolo. ¹⁴⁾ *sicut propriis ipsis Iacobio ad utendum*. ¹⁵⁾ *Katol*, sat în raionul Beclean (reg. Rodna). ¹⁶⁾ *Assonjalua*, sat în raionul Mediaș (reg. Sibiu). Denumirea actuală a satului Axente Sever. ¹⁷⁾ *Beud*, sat în raionul Beclean (reg. Rodna). ¹⁸⁾ Așezare dispărută lângă Vița, în raionul Beclean (reg. Rodna). ¹⁹⁾ *Nagyfalu*, sat tot acolo. ²⁰⁾ Așezare dispărută în același ținut. ²¹⁾ Probabil lectură greșită. ²²⁾ *Bodin*, sat tot acolo. ²³⁾ *Szekerbatha*, sat tot acolo. ²⁴⁾ Această clauză se referă la părțile tuturor, nu numai la ale lui Iacob. ²⁵⁾ În text *partes*, probabil confuzie între *partes* și *paria* = copie valabilă, document.

să fie lipsite de tărie și zadarnice și să nu aibă nicio putere, oriunde ar fi înfățișate de ei în curgerea vremii.

Susnumiții ne-au cerut cu stăruință ca pentru întărirea și trăinicia acestei împărțiri a numitelor pământuri și moșii și pentru buna înțelegere ¹⁾ < dintre ei > să binevoim a le da și a le hărăzi scrisoarea noastră privilegială de față pentru veșnica amintire a acestui lucru.

Deci noi, încuviințând cererea lor cu privire la susnumita împărțire a susziselor lor moșii, le-am dat scrisoarea noastră de față întărită cu puterea peceții noastre.

Dat la cina < cea de taină > a domnului, în anul o mie trei sute cinci al aceluiași; pe când Ștefan era prepozit, Toma cantor și custode, Nicolae decan.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 229—230 (după copii târzii).

56

1305 Iunie 24, <Alba-Iulia>.

Capitul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Pentru ca faptele care se săvârșesc între părți în timp să nu piară sau să se clatine din pricina nestatorniciei timpurilor, s'a obișnuit să fie întărite spre o mai bună pază cu ajutorul scrisului. Drept aceea, prin cuprinsul acestora voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de față cât și a celor viitori, că înfățișându-se înaintea noastră Ioan, fiul lui Martin de Codor ²⁾ și Petru, fiul lui Laurențiu, au mărturisit în numele lor și al lui Moof și Herceeg, frații lor, precum și al lui Dominic, fiul lui Perglyn, că au dat și au dăruit pe temeul înrudirii, cu încuviințarea și învoirea tuturor neamurilor și rudelor, și în deosebi cu îngăduirea lui Mihail, fiul lui Dionisie de Sânpetru ³⁾, cumnatul zisului Petru, fiul lui Laurențiu, care a încuviințat această dăruire în fața noastră, un pământ al lor de moștenire, numit Komlous ⁴⁾ aflator după cum am spus, în comitatul Cluj între pământul numit Râciu ⁵⁾ și pământul Sânpetru ⁶⁾ împreună cu toate folosințele acelu pământ Komlous, între hotarele și marginile în care l-au avut și l-au stăpânit din vechime atât ei cât și înaintașii lor, lui Petru, zis cel negru ⁷⁾, generele său, ca să-l stăpânească și să-l aibă nestrămutat întru fiii fiilor < săi >. Și s'au mai legat pomeniții Ioan și Petru, fiul lui Laurențiu și Mihail să-l apere cu ostenele și cheltuelile lor, pe numitul Petru, împotriva tuturor acelora care ar voi să-l

¹⁾ În text greșit *concordia* în loc de *concordiam*. ²⁾ Kodor, sat în raionul Dej (reg. Cluj) ³⁾ *de sancto petro*. ⁴⁾ Așezare dispărută lângă Sânpetru de Câmpie în raionul Luduș (reg. Mureș). ⁵⁾ *Rynch*, sat în raionul Târgu Mureș (reg. Mureș). ⁶⁾ *Scentpetur*, azi Sânpetru de Câmpie, sat în raionul Luduș (reg. Mureș). ⁷⁾ *Petro dicto nigro*.

turbure sau să-l dea în judecată din pricina zisului pământ Komlous și să-l păstreze necurmat în stăpânirea zisului pământ. Totuși s'a adăugat această îngăduire că, dacă numitul Petru ar lua calea obștescului sfârșit fără moștenitor născut din suszisa doamnă, atunci pământul Komlous să se întoarcă la aceiași Ioan și Petru și la suszișii frați ai lor, precum și la urmașii lor, ca să-l stăpânească în veci.

Spre mărturia și trăinicia veșnică a acestui lucru, la stăruința și cererea părții lor, am dat scrisoarea noastră de față întărită cu puterea peceții noastre.

Dat la sărbătoarea sfântului Ioan Botezătorul, în anul domnului o mie trei sute cincinci. Ștefan fiind prepozit, Toma cantor, Vincențiu custode, Nicolae decan.

Textul lat. la Anjou, I, p. 97—98.

57

1305 Septembrie 11, <Dealul Orăzii>.

Martin prepozitul și conventul sfântului Ștefan din Dealul Orăzii adevăresc că Mauriciu, fiul lui Aynard și Oliver, fiul lui Marcu, au vândut a patra parte a moșiei lor numită Kolch¹⁾, lui Solumus, fiul magistrului Dees, pentru douăzeci de mărci.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. III.

58

<1306>.

Venerabililor și lui dumnezeu plăcuților, priorului Ioan și celorlați frați din ordinul fraților predicatori din mănăstirea din Alba. Noi, Petru <din milostivirea> ²⁾ dumnezeiască, <episcopul> ²⁾ Transilvaniei, văzând că suntem asupriți ³⁾ de către venerabilul părinte, domnul Vincențiu, din mila lui dumnezeu, <arhiepiscopul> ales și întărit de Calocea, prin aceea că, fără să ne cheme, mânat <nu se știe> ²⁾ de ce duh ⁴⁾ și fără vreun sfat dinainte chibzuit, ci <împins> de o vinovată ușurință, împotriva hotăririi tuturor baronilor și nobililor din țara Ungariei de a nu se purcede la nicio schinubare și la nicio urmărire împotriva baronilor și nobililor din țara Ungariei până la octavele viitoare ale <sărbătorii> fericitului mucenic Gheorghe ⁵⁾, el caută după cum aflăm, să ne silească pe nedrept să afurisim pe fratele nostru <prea iubit> ⁶⁾ pe Ladislau voevodul Transilvaniei și să supunem interdictului bisericesc toate comitatele lui, care se găsesc în dieceza noastră, spunând că a primit prin împuternicirii săi poruncă din partea prea sfântului

¹⁾ Așezare dispărută lângă Okány în comit. Bihar (R. P. Ungară). ²⁾ Lacună în textul latin publicat. ³⁾ *gravari*. ⁴⁾ *spiritus*. ⁵⁾ 1 Mai. ⁶⁾ *charcissimum*; lacună în textul latin publicat.

părinte, papa Clement al V-lea, în legătură cu aceste osânde. El însă nu ne înștiințează despre această poruncă prin acte publice, potrivit legiuitelor hotărâri. De aceea din aceasta și din alte pricini apelăm și iarăși apelăm prin această scrisoare la scaunul apostolic. Și încredințându-ne pe noi și dieceza noastră ocrotirii scaunului apostolic, vă cerem cu stăruință să ne dați scrisoarea ¹⁾ pentru înaintarea mai departe a apelului; <iar> ca soroc pentru urmărirea apelului nostru hotărîm a cincea zi după <sărbătoarea> viitoare a fericitului arhanghel Mihail ²⁾.

Textul lat la Fejér, VIII 1, p. 203—204.

Transumpt în actul lui Ioan priorul dominicanilor din Alba-Iulia către papa Clement al V-lea, din 1306.

59

1306, Alba-Iulia.

Prea sfințitului întru Hristos părinte, preainălțatului păstor al sfinței biserici romane, fratele Ioan priorul ordinului fraților predicatori și ceilalți frați ... ³⁾ al conventului din Alba Transilvaniei, cu adâncă închinăciune și supusă ascultare, sărută picioarele sfinților ⁴⁾.

<Facem cunoscut> ³⁾ sfinției voastre, <că în anul o mie> trei sute șase, a doua zi <după> nașterea domnului ⁵⁾ venind înaintea noastră domnul Ioan arhidiaconul de Târnava ⁶⁾, cancelar al episcopului Transilvaniei, în locul și în numele stăpânului său, pomenitul episcop, a citit o scrisoare ⁷⁾ care avea cuprinsul . . . ³⁾ <Urmează actul lui Petru episcopul Transilvaniei către conventul dominicanilor din Alba Iulia, din 1306>. Magistrul Ioan ne-a cerut cu smerenie și supunere în numele ⁸⁾ venerabilului părinte, al pomenitului episcop Petru, să binevoim să-i dăm potrivit hotărîrilor sfinților părinți scrisoare <de înaintare mai departe ⁹⁾> a pomenitului apel.

Noi, așa dar, socotind cererea lui îngăduită, dreaptă și cinstită i-am dat potrivit îndatoririi <noastre> această scrisoare a noastră de mărturie întărită prin atârănarea peceții conventului nostru.

Dat la Alba-<Iulia>, în ziua. . . ³⁾, în anul domnului o mie trei sute șase.

Textul lat. la Fejér, VIII. 1, p. 203—204.

60

1306, Februarie 2, <Oradea>.

Noi, capitlul bisericii din Oradea dăm de știre că înfățișându-se în fața noastră Ladislau, fiul lui Isep și Ștefan, fiul lui Alexandru de Zer ¹⁰⁾, din neamul Bor,

¹⁾ *apostolos*. Se mai spunea și *litterae transmissoriae* sau *transmissionales*. ²⁾ 3 Octombrie 1306. ³⁾ Lacună în textul latin publicat. ⁴⁾ *pedum oscula beatorum*. ⁵⁾ 26 Decembrie. ⁶⁾ *Káküllö*. ⁷⁾ *chartam*. ⁸⁾ *verbo*. ⁹⁾ *apostolos eidem dare*. ¹⁰⁾ Azi *Pusztaszer*, sat în comitatul Csongrád (R. P. Ungară).

în numele lor și al fraților lor Posa și Marcu, pe de o parte și magistrul Zudus castelanul de Adrian ¹⁾, magistrul Pavel, fratele lui Bud castelanul de Solumkeu ²⁾, precum și Egidiu, fiul lui Filip, slujbașii lui Kopoz palatinul, judele Cumanilor și comite de Sătmar în numele stăpânului lor pe de altă parte au făcut, cunoscut că, prin judecata ³⁾ voevodului Laurențiu, a comitelui Grigore de Babuna ⁴⁾, a magistrului Ugrin, fiul lui Menhærd, a magistrului Albert, fiul lui Zalauch, a comitelui Grigorie, fiul lui Rorand, a comitelui Ștefan de Tisa și a altor bărbați cinstiți, «a fost curmată» lupta, dușmănia și vrajba ce s'au întâmplat să fie între numitul Ladislau împreună cu suszișii săi frați împotriva pomenitului palatin Kopoz cu nimiciri de moșii, pârjoliri de sate, spargerii și pângăriri de biserici, ucideri de oameni, precum și jefuiri la drumul «mare» a Ungurilor și Cumanilor ce țin de palatinul Kopoz, împăcându-se în privința tuturor acestor «fapte» după cum urmează: pentru binele păcii și a bunei înțelegeri — deși pentru nelegiurile lor ar fi trebuit să facă mult mai mult — totuși s'au îndatorat de bunăvoie ⁵⁾ să plătească în fața noastră pomenitului palatin Kopoz două sute de mărci, parte în dinari, parte într'o valoare corespunzătoare ⁶⁾, la sorocacele mai jos scrise și anume: începând dela darea celor de față, vor plăti cincizeci de mărci la octavele Rusaliilor viitoare ⁷⁾. Deasemenea, vor plăti din nou la octavele bobotezei ⁸⁾ îndată după aceasta, tot cincizeci de mărci. De asemenea, îndată după aceste octave, la octavele sfântului Iacob apostolul ⁹⁾ vor plăti iarăși cincizeci de mărci. Apoi, după aceste plăți, îndată la octavele Rusaliilor ¹⁰⁾ vor plăti cincizeci de mărci, urmând să cadă sub pedeapsa plății îndoite pentru fiecare din plățile de mai sus dacă nu vor avea grijă să plătească «la timp». Iar pentru cele două sute de mărci, «ei» au dat ca zălog pomenitului palatin Kopoz o moșie a lor numită Elleusmonustra ¹¹⁾, așezată lângă râul Tisa, cu toate folosințele sale și cu cele ce țin de ea.

Dat la sărbătoarea întâmpinării domnului, în anul domnului o mie trei sute șase.

Textul lat. la Anjou, I, p. 107—108.

61

1306 Aprilie 10.

Otto, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de acum, cât și celor viitori cari vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru adevăratul mântuitor.

¹⁾ Ruinele acestei cetăți se află lângă Salară, în raionul Oradea (reg. Bihor).
²⁾ Ruinele acestei cetăți se află lângă Aleșd (reg. Bihor). ³⁾ prin *arbitrium* = prin arbitrajul. ⁴⁾ ar putea fi indentificat cu Babolna. Așezare dispărută lângă Căpruța, raionul Lipova (reg. Arad). ⁵⁾ *spontanea voluntate*. ⁶⁾ *estimatione condigna*. ⁷⁾ 29 Mai.
⁸⁾ 13 Ianuarie 1307. ⁹⁾ 1 August. ¹⁰⁾ 9 Iunie 1308. ¹¹⁾ Azi *Ellös*, pustă în comitatul Csongárd (R. P. Ungară).

Prin cuprinsul celor de față vom să ajungă la cunoștința tuturor că, venind înaintea noastră, cucernicul bărbat și întru Dumnezeu credinciosul frate Ioan abatele mănăstirii sfintei fecioare Maria din Cârța¹⁾, din părțile Transilvaniei, ne-a înfățișat privilegiul de întărire al domnului Andrei, din mila lui Dumnezeu, ilustrul rege al Ungariei, de fericită aducere aminte, înaintașul și ruda noastră prea iubită, care întărește privilegiul răposatului domn Ștefan, strălucitul rege al Ungariei de evlavioasă pomenire, rugându-ne cu stăruință să binevoim a-l primi, a-l încuviința și a-l întări prin privilegiul nostru. Cuprinsul aceluiași privilegiu este următorul: <Urmează actul lui Andrei al III-lea regele Ungariei, din 1299 și actul lui Ștefan al V-lea regele Ungariei, din 23 Mai 1272, care cuprinde și actul dat de acest din urmă, ca rege tânăr, în 1264>.

Noi, așa dar, ascultând cererea dreaptă a numitului frate Ioan, abatele mănăstirii sfintei fecioare Maria din Cârța, am hotărât să întărim susnumitul privilegiu fără ștersături, sau răsături și fără a fi stricat în vreo parte a sa, al înaintașului nostru, cuprins și înscris cuvânt cu cuvânt în cele de față.

Spre amintirea și trăinicia veșnică a acestui lucru, am dat scrisoarea de față, întărită cu puterea dublei noastre peceti.

Dat de mâna venerabilului părinte, fratele Anton, din mila lui Dumnezeu, episcop de Cenad, cancelar al curții noastre, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie trei sute șase, în a patra zi înainte de idele lui Aprilie, în anul întâi al domniei noastre.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 231.

62

1306 August 8, Poitiers.

Papa Clement al V-lea dă cardinalului Gentile legat papal în Ungaria privilegiul de a acorda diferite beneficii și demnități bisericești.

Regest la Beke, nr. 56.

63

1306 Octombrie 18, <Oradea>.

<Capitulul din Oradea adeverește că magistrul Petru, fiul lui Petru zis Petune, dăruiește slujitorului²⁾ său Morkolf, fiul lui Kuch, moșia³⁾ Fulujzno din comitatul Zemlén (azi în R. P. Ungară). « Dat la sărbătoarea fericitului Luca evanghelistul, în anul domnului 1306, Ivanka fiind prepozit, Chanadin lector, Nicolae cantor, <și> Iacob custode ».

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 115.

¹⁾ În text: *Kyerczh, Kerch*, sat în raionul Făgăraș (reg. Sibiu). ²⁾ *servienti*. ³⁾ *possesionem*.

1307 Ianuarie 13, Poitiers.

Clement episcopul, robul robilor lui Dumnezeu, iubitului fiu... prepozitul bisericii din Sibiu, din dieceza Strigoniu, mântuire și binecuvântare apostolică.

Ni s'au plâns .. decanul și toți cârmuitorii ¹⁾ bisericilor ținutului Mediaș din dieceza Transilvaniei, că arhidiaconul bisericii din Alba, din numita dieceză, care, după vechiul obicei încuviințat și ținut până acum în chip pașnic are dreptul de a cerceta bisericile aflătoare în arhidiaconatul său <ce ține> de biserica de Alba, nemulțumit cu găzduirea ce i se cuvine pentru această cercetare, caută să stoarcă dela numiții cârmuitori și dela decan fără deosebire, atunci când cercetează bisericile despre care spune că țin de arhidiaconatul său, pe lângă găzduirea ce i se cuvine pentru astfel de cercetări și alte sume de bani, asuprindu-i și în alte chipuri cu cereri neîntemeiate și împotriva dreptății.

Deoarece însă, numiții jeluitori, temându-se pe drept de silnicia acestui asupritor, cum spun ei, nu se pot întâlni cu el fără de primejdie în ținutul sau dieceza Transilvaniei, poruncim chibzuinței tale, prin această scrisoare apostolică, să chemi părțile și ascultând pricina lor, să dai o hotărîre cuvenită, fără drept de apel, punând să se țină cu tărie, prin pedepse bisericești, ceea ce vei fi hotărît.

Iar dacă martorii ce vor fi numiți, ar căuta să se dea înapoi din părtinire, ură sau teamă, să-i silești prin pedepse asemănătoare, fără drept de apel, să mărturisească adevărul.

Dat la Poitiers ²⁾, la idele lui Ianuarie, în al treilea an al păstoririi noastre.

<Pe verso:> Rogerius de Rocca.

<Pe verso, pe marginea de jos, îndoită, a pergamentului:> n. Raynulf.

Textul lat. la Zimmerman Werner, I. p. 237-238.

65

1307 Februarie 8, Oradea.

Otto regele Ungariei restituie magistrului Ștefan, fiul conitelui Mihail, fiul lui Ubul, pe baza unei scrisori a capitlului din Oradea, mai multe moșii din comitatul Szabolcs și din comitatul Satu Mare, uzurpate de palatinul Omodeu și Andrei, fiul lui Iako.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 121.

66

1307 Mai 1, <Alba-Iulia>.

Măritului bărbat Ladislau voevodul Transilvaniei, capitlul bisericii Transilvaniei, toată prietenia și cinstea.

¹⁾ *rectores.* ²⁾ *Pictaviis*, oraș în Franța.

După ce am primit și am văzut scrisoarea voastră prin care ni se poruncea ca, împreună cu omul vostru, să trimitem îndată pe omul nostru ca să aducă la îndeplinire însărcinarea cuprinsă în acea scrisoare,—noi, dorind să dăm urmare prietenesții cereri a măriei voastre, am trimis, împreună cu nobilul Osvald, fiul lui Leustachiu de Călnic¹⁾, omul vostru, pe un om de-al nostru potrivit dintre noi și anume pe magistrul Marcel. Aceștia, întorcându-se la noi, ne-au spus, amândoi într'un glas că în ziua următoare sărbătorii fericitului mucenic Gheorghe, trecută de curând, ducându-se împreună la moșia Feldioara²⁾ din comitatul Alba, după ce au adunat pe vecinii și megieșii de jur împrejur, i-au cercetat de față cu ei hotarele după semnele vechi și adevărate³⁾ și au deosebit-o astfel după aceste semne. Cel dintâi semn de hotar ia naștere și începe de pe malul râului numit Olt drept în fața⁴⁾ unei mori. De aici o ia pe o creastă până la un șanț unde e grămădit un alt semn, <adică o movilă> de pământ. Al treilea semn e înălțat în vârful muntelui cu stejari, iar al patrulea semn, tot de pământ, e așezat în vârful unui munte numit Muntele Popilor. În sfârșit al cincilea semn de pământ e săpat pe muntele numit Zenlizthe⁵⁾ predial⁶⁾. Pornind de aci printre trei munți, ce deosebesc hotarele a trei moșii numite Bruiu⁷⁾, Feldioara, Somartin⁸⁾, e așezat un al șaselea semn de pământ. De aci trecând mai departe spre muntele sau creasta dela râul numit în limba obișnuită Goldbach, dacă mergi tot înainte, în vârful muntelui e ridicat un al șaptelea semn și se îndreaptă spre muncelul numit Neutidul. De aci, ținând-o mereu pe vârful aceleiaș creste, Goldbach, dă de un câmp pustiu⁹⁾ și dă în drumul ce duce la moșia numită Nozia¹⁰⁾. De aci mergând tot așa drept înainte, hotarul ajunge la poalele unui muncel înalt acoperit cu copaci, unde e ridicat al nouălea semn, care face hotarul dintre moșiile Noul Român¹¹⁾ și Feldioara mai suspomenite. În sfârșit apoi, hotarul o cotește prin coasta numitului munte Goldbach și coboară la locul unde râul Goldbach se varsă în Olt, unde în cele din urmă au încetat de a mai ridica semne de hotar.

Dat în luna după duminica *Rogate*, în anul domnului o mie trei sute șapte.

Textul lat. în *Magyar Családtörténeti Szemle*, Mai 1939, p. 74—75 (cu modernizarea numelor de persoane și de locuri).

67

1307 Mai 17, <Alba-Iulia >

Noi, capitlul bisericii sfântului arhanghel Mihail din Transilvania, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor căroră se cuvine și căroră li

¹⁾ *Kelnek*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu) ²⁾ *Földvár*, sat în raionul Făgăraș (reg. Sibiu). ³⁾ În textul latin publicat: *varias*, probabil greșit pentru *veras*. ⁴⁾ *e diamero*. ⁵⁾ *Seliște*. ⁶⁾ Nelămurit. E vorba de un munte ce aparținea unui nobil dependent de biserică ⁷⁾ *Burulia*, sat în raionul Agnita (reg. Sibiu). ⁸⁾ *Mártonhegy*, sat tot acolo. ⁹⁾ *Calvum* (chel). Nume propriu? ¹⁰⁾ Așezare necunoscută în același ținut, probabil lectură greșită. ¹¹⁾ *Ujfalu*, sat în raionul Făgăraș (reg. Sibiu).

se vor înfățișa acestea, că magistrul Benedict, zis Solum, slujitor al venerabilului părinte, domnului Petru episcopul, vrednicul de cinstire prelat al nostru, înfățișându-se el însuși înaintea noastră, ne-a arătat scrisoarea deschisă a capitlului bisericii din Oradea, dată cu privire la dania sau dăruirea unei jumătăți a moșiei numite Ungurei ¹⁾, cerându-ne stăruitor, cu prea smerite rugăminți, să punem să se scrie cuprinsul ei cuvânt cu cuvânt, spre a o arăta și înfățișa, dacă ar fi nevoie în altă parte fiindcă, din pricina primejdiilor drumurilor, a vremurilor turburi și a temerii pe care o are de dușmanii săi, îi este frică s'o poarte cu sine. Cuprinsul numitei scrisori deschise este acesta: <Urmează actul capitlului din Oradea, din 26 Ianuarie 1300>.

Iar noi, încuviințând dreapta și legiuita cerere a magistrului Benedict, precum suntem și datori, am poruncit să se scrie cuvânt cu cuvânt cuprinsul acelei scrisori, fără ștersături, fără răsături și fără a fi stricat în vreo parte a sa, în scrisoarea noastră deschisă, întărind-o prin punerea peceții noastre.

Dat în cea dintâi miercuri după Rusalii, în anul domnului o mie trei sute șapte.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 234.

68

<1307> Iulie 22, Deva.

Noi Ladislau voevod al Transilvaniei și comite de Solnoc dăm de știre că am hotărât să amânăm pricina ce se judeca în fața noastră între comitele Tyuan, fiul lui Grigore, pe de o parte și magistrul Benedict, zis Solyam, pe de alta, privitoare la jumătatea moșiei numite Ungurei ¹⁾, până la ziua sfântului apostol Iacob ²⁾, pentru ca, în acea zi, domnul episcop al Transilvaniei, împreună cu capitlul aceluși loc, să trebuiască să judece pe credință și conștiință și să dea hotărîrea din urnă <asupra faptului> dacă scrisoarea privilegială privitoare la zisa moșie a fost dată de drept sau nu; ba încă numitul Tyuan a spus că, atunci când s'a dat scrisoarea cu privire la numitul pământ, el și cu fiul său nu au fost de față înșiși, ci au trimes alt om, în numele lor.

Dat la Deva, în ziua Mariei Magdalena.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 234—235.

69

1307 Iulie 26, <Alba-Iulia>.

Capitulul din Alba-Iulia confirmă actul voevodului Ladislau din 22 Iulie 1307 privitor la satul Ungurei și adeverește că Tyuana predat jumătate din moșia Ungurei lui Benedict.

Regest după textul lat. din Zimmermann-Werner, I, p. 235.

¹⁾ Gerugurjaya, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). ²⁾ 25 Iulie.

1307 Iulie 31, Poitiers.

Papa Clement al V-lea acordă lui Vincențiu arhiepiscop ales de Caloceca și de Bač, insemnele, <paliul>, de sfințire ca arhiepiscop. In text amintit episcopul de Cenad, care împreună cu episcopul Bosniei trebuia să-i confere paliul.

Regest după textul lat. din Theiner, I, p. 415.

71

1307 Iulie 31, Poitiers.

Papa Clement al V-lea însărcinează pe episcopii Bosniei și al Cenadului să confere din partea sa paliul arhiepiscopului de Caloceca și de Bač și să-i ia jurământul.

Regest după textul lat. din Theiner, I, p. 415.

72

1307 August 8, Poitiers.

Clement episcopul etc., iubitului fiu Gentile cardinal preot al bisericii San Martino ai Monti¹⁾, legat al scaunului apostolic, mântuire etc.²⁾

Drept aceea, poruncim cu tărie prin scrisoare apostolică chibzuinții tale ca, pentru slava lui Dumnezeu și a noastră, luând asupra ta cu supunere sarcina ce ți s'a dat, s'o împlinești cu atâta purtare de grijă, cu atâta bărbăție și în chip atât de vrednic de laudă, potrivit cu înțelepciunea hărăzită ție de Dumnezeu, încât din sânguitoarele tale strădanii, cu ajutorul milostivirii cerești să răsară roadele așteptate, iar tu, prin purtarea de grijă, să te învrednicești cu fericire, a dobândi cununa slavei³⁾, care se dă drept răsplată celor ce îngrijesc de lucrurile sfinte.

Dat la Poitiers, în a șasea zi înainte de idele lui August, în anul al doilea.

Textul lat. la Hurmuzaki-Densusșianu, I, 1, p. 565—567.

73

<1307 August 8, Poitiers>.

*In același fel*⁴⁾ iubiților fii, nobililor bărbați, tuturor comiților, baronilor și cavalerilor și locuitorilor sau obștilor cetățitorilor și altor locuri din țara Ungariei și din părțile Poloniei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Lodomeriei, Caliției și Cumaniei etc.

¹⁾ *Tituli sancti Martini in Montibus.* ²⁾ De aici până la formula datei, textul acestui document este identic cu acel a papei Bonifaciu, din 13 Mai 1301 ³⁾ *palman gloriae.*

⁴⁾ Cf. actul aceluiași papă din 8 August 1307 Cuvintele în cursiv sunt indicațiuni de serviciu pentru cancelarie.

Regele cel de sus etc. *ca în prima*¹⁾ *până la vor primi*¹⁾).

Drept aceea, rugăm și cerem cu stăruință obștei voastre întru domnul Isus Hristos dându-vă chibzuitul sfat, ca atunci când călăuzit de dumnezeu, va sosi acolo numitul cardinal, să-l primiți cu bunăvoință și să-i dați lui, ba mai bine zis, feței noastre care e înfățișată prin dânsul și pe care, pentru podoabele virtuților sale îl îmbrățișăm cu dragoste lăuntrică, cinstea cuvenită, ca unui legat al scaunului apostolic, stându-i cu folos²⁾ la îndemână potrivit supunerii datorate numitului scaun și nouă și dând urmare în așa chip îndemnurilor și sfaturilor lui mântuitoare pe care vi le va aduce din partea noastră, încât numitul legat, bizuindu-se pe sprijinul vostru, să poată, cu ajutorul lui dumnezeu, să izbândească mai ușor în îndeplinirea menirii încredințate lui, iar noi cu drept cuvânt să putem lăuda râvna cucerniciei voastre. Dat ca mai sus.

Textul lat. în *Mon. Vat. Hung.*, seria I, vol. II, p. 5.

74

<1307 August 8, Poitiers>.

*Aceluiași legat*³⁾).

De vreme ce te trimetem în părțile Ungariei, Poloniei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Lodomeriei, Galiției și Cumaniei, după ce ți-am încredințat acolo slujba de legat deplin, pentru niște grabnice și grele treburi, pentru ca să poți izbândi în treburile încredințate ție cu atât mai ușor, cu cât vei fi înzestrat de către noi cu o putere mai mare, prin scrisoarea de față îți dăm deplină putere chibzuintei tale de a sili prin pedepse bisericesti pe venerabilii noștri frați arhiepiscopi și episcopi și pe iubiții fii <episcopii> aleși, pe abații, priorii, decanii, prepoziții, arhidiaconii, arhiepiscopii, parohii și pe alții puși în fruntea bisericilor⁴⁾ și pe locțiitorii lor, precum și fețele bisericesti, atât pe mireni cât și pe călugări, capitluurile și conventurile bisericilor și mănăstirilor, pe cei scutiți și nescutiți, din ordinele Cisterciților, Cluniacensilor, Cartusianilor, Premonstratensilor, al sfinților Benedict și Augustin și din celelalte ordine, pe magiștrii și preceptorii Spitalului sfântului Ioan din Ierusalim, al sfintei Maria a Teutonilor și de Calatrava, de pe cuprinsul legațiunii tale, să ia parte, potrivit datoriei lor, la întreținerea ta, fără a ține seamă de vreun fel de privilegii sau indulgențe apostolice, prin care s'ar putea pune la adăpost în această privință și despre al căror cuprins ar trebui să se amintească în chip deosebit și cuvânt cu cuvânt în scrisoarea noastră. Dat ca mai sus.

Textul lat. în *Mon. Vat. Hung.*, seria I, vol. II, p. 6.

---

¹⁾ Indicație de cancelarie ²⁾ *efficaciter*. ³⁾ Indicație de cancelarie. E vorba de Gentile legat papal în Ungaria. ⁴⁾ *ecclesiarum prelatios*.

<1307 August 8, Poitiers>.

Papa Clement al V-lea dă lui Gentile legat papal în Ungaria dreptul de a sili persoanele bisericești să procure trimișilor săi cele trebuincioase traiului.

Regest. după *Mon. Vat. Hung.*, seria. I, vol. II, p. 7—8.

1307 August 8, Poitiers.

În același fel venerabililor frați patriarhi, arhiepiscopi și episcopi și iubiților fii aleși, abaților, priorilor, decanilor, prepoziților, arhidiaconilor, protopopilor, parohilor și altora puși în fruntea bisericilor și înlocuitorilor lor, precum și altor fețe bisericești din tagma călugărească și altor capitluri și conventuri ale bisericilor și mânăstirilor, scutite sau nescutite, din ordinul Cisterciților, Cluniacensilor, Cartusianilor, Premonstratensilor, al sfântului Benedict și al sfântului Augustin și din alte ordine, precum și magiștrilor și preceptorilor Spitalului sfântului Ioan din Ierusalim, ai oastei Templului și ai fericitei Maria a Teutonilor, la care va sosi această scrisoare etc.¹⁾

De vreme ce trimetem în țara Ungariei și în alte părți pe iubitul nostru fiu Gentile cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, pentru niște însemnate și grele treburi ale bisericii romane, rugăm obștea voastră și o sfătuim cu stăruință, propunându-vă prin apostolică scrisoare ca, din cinstea cuvenită scaunului apostolic și nouă, primind cu bunăvoință și cinste pe numitul legat, mai bine zis, pe noi înșine prin dânsul, când va trece prin părțile voastre, să vă dați osteneala, când vi se va cere acest lucru de către el sau de trimisul lui, de a-i sta cu dărnicie într'ajutor, atât la ducere, cât și la oprire sau la întoarcere, lui și însoțitorilor lui cu cele trebuincioase, cu o bună călăuzire, precum și cu mijloacele de cărăușie potrivite, dacă ale sale se vor strica pe drum sau vor lipsi sau vor da cumva peste vreo piedică. Și dacă se va întâmpla ca numitul legat să fie silit a zăbovi în unele locuri sau în vreun loc, voim ca nu numai patriarhii, arhiepiscopii, episcopii aleși, abații, priorii, decanii, prepoziții, arhidiaconii, protopopii, parohii și alți puși în fruntea bisericilor și înlocuitorii lor cât și alte fețe bisericești, călugărești sau de mir, precum și capitlurile și conventurile bisericilor și mânăstirilor scutite și nescutite din ordinul Cisterciților, Cluniacensilor, Cartusianilor, Premonstratensilor, al sfinților Benedict și Augustin, cât și din alte ordine, precum și magiștrii și preceptorii Spitalului sfântului Ioan din Ierusalim, ai oastei Templului și ai sfintei Maria a Teutonilor și ai oricăror alte locuri bisericești, nu numai din părțile vecine sau megieșe, ci și din alte locuri, să fie silite a lua parte la aju-

¹⁾ Indicație de cancelarie. Cf. actul aceluiași papă din 8 August 1307

toarele de acest fel, așa cum va crede de cuviință numitul legat că e mai de folos pentru împărțirea sarcinilor spre a fi mai cu ușurință purtate.

Dați-vă așa dar osteneala să împliniți întocmai porunca noastră, ca prin aceasta să puteți fi lăudați cu drept cuvânt. Altfel, vom încuviința hotărîrea pe care, dintr'o astfel de pricină, în chip legiuit susnumitul legat o va da împotriva celor neascultători, pentru care i-am dat depline puteri în temeiul scrisorii de față și cu ajutorul lui Dumnezeu, vom face să fie neclintit păzită până la deplina ei împlinire. Nu poate fi piedică pentru aceasta faptul că unora li s'a dat de către numitul scaun vreo scutire potrivit căreia ei nu ar fi nicidecum datori să dea legaților sau trimișilor zisului scaun întreținere sau să ia parte la ea, decât atunci când s'ar abate pe la ei, că nu pot fi puși sub interdict, suspendați sau afurisiți printr'o scrisoare apostolică ce nu face pomenire pe deplin și în întregime de tot cuprinsul acestei scutiri, nici vreun alt privilegiu sau scutire dată vreunei fețe, loc¹⁾ sau ordin, măcar sub orice alcătuire de cuvinte ar fi dată de numitul scaun, dacă scrisoarea noastră <privitoare la aceasta> nu pomenește întreg cuprinsul ei, scutire prin care porunca noastră de față ar putea fi cumva împiedecată. Dat ca mai sus.

Textul lat. în *Mon. Vat. Hung.*, seria. I, vol. II, p. 8—9.

77

1307 August 10, Poitiers.

Papa Clement al V-lea confirmă bula prin care predecesorul său, Bonifaciu al VIII-lea, a atribuit tronul Ungariei reginei Maria a Siciliei și nepotului ei Carol Robert, adăugând că sentința de afurisenie dată de Bonifaciu împotriva celor ce țineau cu regele Venceslau al Boemiei se extinde acum, după moartea regelui Venceslau și asupra acelor care au sprijinit la tronul Ungariei pe Otto ducele Bavariei, care a și fost încoronat ca rege al Ungariei de episcopii de Vesprim și de Cenad. Poruncind prelaților, clericilor și călugărilor, comiților, banilor, baronilor, cavalerilor²⁾, orășenilor³⁾ și locuitorilor din întregul regat al Ungariei să înceteze de a mai sprijini pe Otto de Bavaria și a se împotrivi reginei Maria și regelui Carol Robert, papa îi amenință cu osânda afuriseniei dacă nu vor da urmare poruncii sale.

Regest după textul lat. din Theiner, I, p. 417—421.

78

1307 August 10, Poitiers.

Papa Clement al V-lea scrie arhiepiscopului de Strigoniu, lui Vincențiu <arhiepiscop> ales de Calocea și arhidiaconului Matei de Neapole, notar papal,

¹⁾ In sens de mănăstire. ²⁾ *militibus.* ³⁾ *civibus.*

șă vestească tuturor scrisoarea sa din aceeași zi, prin care dă de știre că sunt loviți de pedeapsa afuriseniei și interdictului toți cei care sprijină pe Otto de Bavaria împotriva reginei Maria și a regelui Carol Robert. Totodată le poruncește să pună în vedere episcopului Antoniu de Cenad, care a cutezat să încoroneze pe Otto de Bavaria ca rege al Ungariei, să se înfățișeze înaintea scaunului apostolic.

Regest după textul lat. din Theiner, I, p. 421.

79

1307 Septembrie 3.

<Carol Robert regele Ungariei dăruiește lui Beke, fiul comitelui Toma, pentru slujbele sale credincioase, precum și ale fraților săi voevodul Lorand, magistrul Ioan și palatinul Kopoz, moșia¹⁾ Sceleus²⁾. În lista demnitarilor, cu sfatul și consimțământul cărora se face dania, sunt amintiți, între alții: Emeric episcop de Oradea și Benedict episcop de Cenad>. «Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan <episcop> ales al bisericii din Alba, iubitul și credinciosul nostru, vicecancelar al curții noastre».

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 131—133.

80

1307 Septembrie 19, <Alba-Iulia>.

Capitulul bisericii sfântului arhanghel Mihail din Transilvania. Pentru ca cele ce se săvârșesc în timp să nu piară sau să se clatine din nestatornicia vremurilor, chibzuința prevăzătoare a celor înțelepți și grija iscusită a oamenilor au luat obiceiul să le întărească, spre <mai mare> pază, cu ajutorul scrisului.

Drept aceea, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor atât a celor de acum cât și a celor viitori că, venind în fața noastră Andrei, fiul lui Vduor, Secui din Chezdi³⁾ și cei doi fii ai săi Fulkun și Ștefan, în numele său și al fiilor săi, au mărturisit prin viu graiu că au vândut și au dat cu încuviințarea tuturor rudelor pământul sau moșia lor de moștenire numită Turia⁴⁾ și Reke-tyasuelge, <anume> partea <lui> Ramacha, care îi privește pe ei, împreună cu toate folosințele și cele ce țin de ea, în hotarele sale vechi și de demult, lui Ioan și Șandor, fiii lui Opor, precum și lui Egidiu, fiul lui Ștefan, pentru o sută douăzeci de mărci, ca să o stăpânească și să o aibă pe veci în pace și nestrămutat întru fiii fiilor <lor>, fără vătămarea dreptului altuia. S'a adăugat aceasta că oricine i-ar turbura

¹⁾ *possessionem*. ²⁾ *Sevljus Veliky*, oraș în comitatul Ugocea (azi în URSS). ³⁾ *Kyzdy*, (*Kézdi*), este o parte din Treiscaune. ⁴⁾ *Thorya*, sat în raionul Târgu Secuiesc (reg. Stalin).

sau i-ar chema în judecată vreodată pe aceia, adică pe Ioan și pe Șandor, fiii lui Opor, precum și pe Egidiu, fiul lui Ștefan, sau pe moștenitorii lor sau pe urmașii moștenitorilor lor, din pricina numitului pământ sau moșii, pomeniții Andrei și fiii săi Fulkun și Ștefan sau moștenitorii lor să fie datori a-i apăra cu ostenele și cheltuelile lor și a-i păstra fără pagubă pe pomeniții Ioan și Șandor, precum și pe Egidiu sau pe moștenitorii lor în pașnica ei stăpânire.

Spre pomenirea și veșnica trăinicie a acestui lucru am dat la cererea părților scrisoarea noastră privilegială întărită cu puterea peceții noastre.

Dat în cea dintâi marți după sărbătoarea înălțării sfintei cruci, Grigore fiind prepozit, Vincențiu custode, Toma cantor și Grigore decan al bisericii noastre, în anul domnului o mie trei sute șapte.

Textul lat. în *Székhely* okl., III, p. 6—7.

81

1307 Octombrie 6, Bonțida.

Noi Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc prin cuprinsul celor de față dăm de știre tuturor căroră se cuvine că Lorand și Gyula, fiii...¹⁾, înfățișându-se înaintea noastră, ne-au rugat să binevoim a le da un om al nostru ca să hotărâneasă pământul lor și să-l deosebească de pământurile sau moșiile celorlalți care se numesc tot Gyula²⁾ și să asculte jurământul lor, așa cum se hotărâse de noi prin judecată. Iar noi, încuviințând dreapta lor cerere, le-am dat pe omul nostru, anume pe Grigore, preotul din Bonțida, care, după ce a chemat pe vecini și megieși, adică pe Ioan și Ladislau, fiii lui Tormach, pe Ladislau, fiul lui Grigore, pe Ioan, Nicolae, Ladislau și Andrei, fiii lui Mihail, fiul lui Laurențiu, pe Petru, Iosif, Mihail și Dominic, fiii lui Ștefan de Măcicaș³⁾, ducându-se la numita moșie, au hotărânit pământul acela după semnele de hotar mai jos scrise. Anume cel dintâi hotar începe <acolo unde>⁴⁾ râul Hosu se varsă în Gyulapataka. De aci hotarul se îndreaptă spre Ciumăfaia până la un vad⁵⁾. Apoi merge mai departe către Ciumăfaia până la Kerthvelykapus. De aci se duce peste Kurzberek spre apus, între Giula și Ciumăfaia și ajunge la Dâmbul rotund⁶⁾. Mergând mai departe au ajuns⁷⁾ la un semn de hotar <numit> Lykas⁸⁾. Despre aceste semne de hotar fiii lui Tormach au spus că sunt adevărate). Apoi hotarul, trecând pe aceeași creastă⁹⁾ spre apus o ia spre pământul fiilor lui Grigore, care au spus că pomenitele semne de hotar sunt legiuite și drepte. Pe urmă venind la pământurile fiilor lui Mihail au ajuns la trei semne de hotar de căpetenie ale pământului Giula. Apoi, cotind spre

¹⁾ Loc rupt în orig. ²⁾ Gyula, sat în raionul Cluj. ³⁾ Sat tot acolo. ⁴⁾ Probabil lipsește: *ubi*. ⁵⁾ *Zech*. ⁶⁾ Kerekdumb (în ung). ⁷⁾ omul voevodului și martorii. ⁸⁾ *ad unam metam perforalam* — semn de hotar găurit. ⁹⁾ În text greșit *Berek*, în loc de *bercz*.

miazăzi au ajuns, la un semn de hotar, și pe urmă, mergând pe creasta Calvit ¹⁾, au ajuns la două semne de hotar. De asemenea <mergând> tot pe acea creastă <au dat> de două semne de hotar. Mergând <mai departe> pe acea creastă au ajuns la trei semne de căpetenie, care se află mai sus de izvorul râului Giula. Apoi cotind spre răsărit, s'au îndreptat spre Măcicaș pe un drum vechiu până la două semne de hotar. De aci au ajuns la alte două semne asupra cărora nu se înțelegeau, spunând că <semnele de hotar adevărate> sunt altele în spre partea de jos <a satului> Măcicaș, la locul numit Dâmbul rotund. Privitor la aceste două semne de hotar Lorand și Gyula împreună cu alți patru ²⁾ au jurat și astfel numita parte li s'a dat pe drept și în chip legiuit. Apoi hotarul se îndreaptă spre miazănoapte spre două semne numite Lykas, dela care, pornind tot spre miazănoapte, ajunge la un dâmb unde nici fiii lui Ștefan nu s'au împotrivit și nici vreunul din cei mai suspomeniți, ci, după cum s'a făcut în fața susnumitului preot Grigore trimes de noi în acest scop, <s'a hotărât> ca <moșia> să fie dată înapoi și întoarsă în așa fel ca Ioan, Nicolae, Ladislau și Andrei, fiii sus zisului Mihail, cu trecerea vremii să nu se poată împotrivi la cele de mai sus.

Dat la Bonțida, la octavele fericitului Mihail, în anul domnului o mie trei sute șapte.

Acad. R.P.R., Filiala Cluj, Arh. Ist.

Transumpt în orig. lat. al capitlului din Alba-Iulia, din 27 Noembrie 1823.

82

1307 Octombrie 10. Rákoș (R. P. Ungară).

<Mai mulți baroni unguri recunosc pe Carol Robert ca rege al Ungariei. Intre alții>: Nicolae, fiul lui Mauriciu din neamul Pok, voevodul Transilvaniei. > « Aceasta s'a făcut la biserica sfântului Petru din Rákos, în anul domnului o mie trei sute șapte, a doua zi după <sărbătoarea> sfântului mucenic Dionisie ».

Regest in Csáky, I, 1. p. 34.

83

1307 Octombrie 11, Poitiers.

Clement episcopul, robul robilor lui Dumnezeu, iubiților fii. .decanului decanatului din ținutul Mediaș³⁾ și cărmuitorilor bisericilor din suszisul decanat al diecezei Transilvane, mântuire și apostolică binecuvântare.

Când ni se cere ceea ce este drept și cinstit atât puterea dreptății, cât și rânduiala minții cer ca acel lucru să fie dus la cuvenita împlinire prin râvna grijei

¹⁾ Calvit berch. ²⁾ *Se quinto*. ³⁾ *terra Medies* (reg. Sibiu).

noastre. Din cuprinsul cererii voastre ce ni s'a înfățișat se vede că, în pricina iscată odinioară între voi, pe de o parte și iubiții fii ai capitlului bisericii de Alba din dieceza Transilvaniei, pe de alta, cu privire la niște dijme despre care voi ziceți că sunt ale voastre dimpreună, iar capitlul spune că sunt ale lui, s'a ajuns în cele din urmă prin mijlocirea unor oameni buni, la o învoială prietenească între părți, la care și-a dat încuviințarea și venerabilul nostru frate Petru episcopul Transilvaniei, după cum se spune că se cuprinde pe larg în scrisoarea deschisă dată cu privire la aceasta și întărită cu pecetea aceluia episcop.

Noi, așa dar, înduplecați de rugămintea voastră, încuviințând și primind acea învoială, întrucât ea a fost făcută după rânduială, fără viclenie și cu chibzuință și a fost primită de bunăvoie de amândouă părțile și păzită în chip pașnic până acum și deoarece nu vatămă dreptul altcuiva, o încuviințăm prin puterea noastră apostolică și o întărim cu ocrotirea scrisorii de față. Deci nimănui să nu-i fie îngăduit a strica această scrisoare de întărire dată de noi sau, mânat de o cutezătoare îndrăzneală, a i se pune împotriva. Iar dacă cineva s'ar încumeta să încerce acest lucru, să știe că va cădea asupra lui mânia atotputernicului dumnezeu și a fericitor săi apostoli Petru și Pavel.

Dat la Poitiers¹⁾, în a cincea zi înainte de idele lui Octombrie, în al doilea an al păstoririi noastre.

<Pe verso:> Rogeriu de Rocca.

<Pe verso, pe marginea de jos îndoită a pergamentului:> R<registra>t: Anton.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 235—236.

84

1307 Noembrie 1, <Alba-Iulia>.

Capitulul bisericii sfântului arhanghel Mihail din Alba Transilvaniei, tuturor credincioșilor întru Hristos, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Deoarece... ²⁾ harnica silință a prevederii este adesea înfrântă de întâmplări neprevăzute și fiind înfrântă pricinuește pagube, înăbușind și stingând tăria amintirii vii, mintea prevăzătoare vrea ca adevărul să învingă și să se răspândească și să ajungă veșnic, ca să nu piară împreună cu mărturia, copleșit de oarbele întâmplări.

Drept aceea, să afle toți, atât cei de față cât și cei viitori că, înfățișându-se în persoană înaintea noastră Jeclin, fiul lui Walter, fostul nostru iobag din Oiejdea ³⁾ împreună cu Bertolf și Marsiliu frații săi, în numele lor și în acel al fratelui lor Herric, pe de o parte, iar pe de altă parte magistrul Ilie arhidiaconul de Hunedoara ⁴⁾, fratele nostru canonic, acest Jeclin a vândut și a dat aceluia magistrul Ilie

¹⁾ *Piclavi*, ²⁾ Lăcuună în textul latin publicat. ³⁾ *Woiasd*, sat în raionul Alba (reg. Hunedoara). ⁴⁾ *Hunad*, oraș în reg. Hunedoara.

pentru două mărci, luate și primite în întregime de el, cum a spus el, cu încuviințarea fraților săi Bertolf și Marsiliu, care erau de față înaintea noastră, ca s'o stăpânească pe veci și nestrămutat și să o aibă în pace, partea sa din moara numitului magistru Ilie, pe care acesta o are pe albia râului Galdo ¹⁾ sub podul de piatră din Oiejdea, parte pe care spunea <Jeclin> că i se cuvine în acea moară asupra unei treimi din acea moară, pe care treime a zisei mori sus pomeniții lui frați Bertolf, Marsiliu și Herric o vânduseră mai înainte, în lipsa sa după cum a spus, pomenitului magistru Ilie pentru nouă mărci de argint. Pe deasupra, Jeclin a mărturisit că magistrul Ilie l-a mulțumit pe deplin în privința pomenitei mori.

Spre mărturia și tăria veșnică a acestui lucru, pentru ca rânduelile întocmite de părțile sus zise să nu poată fi vreodată stricate sau zădărnicate de cineva, am dat la stăruința și cererea părților scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre.

Dat în ziua tuturor sfinților, în anul domnului o mie trei sute șapte, Grigore fiind prepozit al bisericii noastre, Toma cantor, Vincențiu custode, Grigore decan.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 236—237.

85

1307 Noembrie 25, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește că Ioan, fiul lui . . . ²⁾ de Darouch ³⁾, a zălogit lui Pribard și Ladislau, fiii lui Aladar, pentru suma de patruzeci de mărci, moșiile ⁴⁾ sale nelocuite Syd și Kerneua ⁵⁾.

Regest după textul lat din Zichy, I, p. 115—116.

86

<1308—1322>.

Ioan arhidiaconul de Târnava și locțiitor al episcopului Transilvaniei, cercetează pricina magistrului Ioan, fiul lui Gegus, împotriva comitelui Solomon, privind sfertul cuvenit doamnei Lyen. Printre martorii ascultați se află mama lui Segus.

Acad. R.P.R., Filiala Cluj, Arh. Ist.

Regest după orig. lat.

---

¹⁾ In text: *Galdo*. ²⁾ Lacună în textul latin publicat ³⁾ Daroc, în comit. Bereg. (azi în URSS). ⁴⁾ *possessiones*. ⁵⁾ Așezări dispărute, în comit. Bereg (azi în URSS).

<1308—1311>.

<Fragmente din cartea de socoteli a lui Gentile legat papal în Ungaria, privilegiate la bisericile din Transilvania>.

Și trebuie să aibă ¹⁾ în ziua de 25 Noembrie a zisului an ²⁾ douăzeci și trei și jumătate de mărci de argint bun, pe care le-am primit în socoteala ³⁾ episcopului de Cenad <Benedict> din arhiepiscopatul de Calocea. Le-am primit dela Petru lectorul pomenitei biserici, pentru zisul episcop. A fost o parte din cele patruzeci de mărci pe care trebuie să le plătească pentru anul întâi . . .

Și trebuie să aibă în ziua de 17 Ianuarie ⁴⁾ . . . ⁵⁾ le-am primit dela decanul din Sibiu <din arhiepiscopatul de Strigoniu>. A fost o parte din suma mai mare ce trebuie s'o plătească pentru anul întâi. Și trebuie să aibă în această zi optsprezece mărci . . . dela parohul din Bârșa ⁶⁾ din Transilvania ⁷⁾ <din arhiepiscopatul de . . . > A fost o parte din suma mai mare ce trebuie să plătească pentru anul întâi . . .

Și trebuie să aibă în această zi ⁸⁾ zece mărci de argint bun pe care le-am primit dela prepozitul din Sibiu din Transilvania din arhiepiscopatul de Strigoniu. Le-am primit pentru zisul prepozit dela fratele Siuredo din Sibiu din ordinul predicatorilor. Au fost o parte din suma mai mare ce trebuie să plătească pentru anul întâi . . .

Și trebuie să aibă în această zi ⁹⁾ zece mărci de argint bun, pe care le avem dela <Emeric> episcopul din Oradea pentru împlinirea celor douăzeci de mărci rămase din cele șaiszeci de mărci ce trebuie să plătească pentru anul întâi . . .

Domnul frate Gentile ¹⁰⁾ da Monte <fiore> . . . în anul 1309 pentru douăzeci și două de mărci . . . opt mărci și jumătate pentru capitlul din Sepsi . . . biserica din Chelvech din arhiepiscopatul de Calocea . . . magistrul Bertold decanul din Sepsi . . . ce trebuie să plătească pentru anul întâi . . .

Și trebuie să aibă în ziua de 4 Septembrie din zisul an . . . ce am primit dela capitlul din Sepsi . . . din arhiepiscopatul de Calocea. Au fost o parte din suma mai mare ce . . . an și le-am primit dela Ioan . . . pentru zisul capitlu.

Și trebuie să aibă în ziua de 5 Octombrie a anului 1309 . . . mărci ce a m primit în pomenita zi la Tirna ¹¹⁾ pentru capitlul . . . din arhiepiscopatul de Calocea dela magistrul Benedict arhidiacon . . . din Transilvania. Au fost o parte din suma mai mare pe care zisul . . . să plătească pentru anul întâi . . .

. . . <în ziua de> 9 Iulie din zisul an, trei sute șase mărci și un fertun de . . . pe care le-am primit dela fratele ¹²⁾ Benedict <episcop> ales al Transilvaniei din

1) *E de avere*. Este vorba de Gentile. 2) 1308. 3) *che avemo contanti*. 4) 1308. 5) . . . în toată traducerea documentului înseamnă lacună în textul italian publicat. 6) *Burzia*. 7) *Oltre Gualdi*. 8) 3 Iunie 1309. 9) 3 Iunie 1309. 10) *Messer frate Gientile*. 11) Tirnavia, azi oraș în R. Cehoslovacă. 12) *Messer frate*.

arhiepiscopia de Calocea. A fost o parte din suma mai mare ce trebuie să plătească pentru întreținerea sa ¹⁾ în anul întâi. . .

Fratele Gentile da Monte <fiore> . . . din 14 Decembrie, anul . . . <mărci> venețiene după greutatea de Buda ²⁾ din Transilvania dela Ioan Nobilul ³⁾ . . . dintr'o sumă mai mare ce trebuie să plătească . . . cinci mărci de același fel de argint, pe care le-am primit dela prepozitul . . . de Oradea, au fost pentru întreținerea pe anul al doilea.

. . . sprezece mărci și trei fertuni . . . episcopul de Cenad dela magistrul . . . au fost <plățiți> o parte pentru mărcile ce trebuie <să plătească pe> anul al doilea ⁴⁾

Domnul fratele Gentile . . . în ziua de 18 Aprilie din anul <1310> . . . de argint de Veneția după greutatea de <Buda> . . . episcopul de Cenad ⁵⁾ . . . și dela Frederic însoțitorul ⁶⁾ . . . întregirea celor treizeci și șase de mărci . . .

Și trebuie să aibă în ziua de 27 Iunie din zisul <an> ⁷⁾ patruzeci de mărci . . . de același fel de argint pe care le-am primit dela episcopul de Oradea. A fost o parte din cele cincizeci și patru de mărci pe care trebuia să le plătească pentru anul al doilea . . .

Și trebuie să aibă în ziua de 27 Iulie din zisul an patrusprezece mărci de același argint pe care Rufin ⁸⁾ cămărașul său împuternicit ⁹⁾ le-a primit dela numitul episcop; ele au fost în socoteala celor cincizeci și patru mărci pe care trebuia să le plătească pentru anul al doilea.

Și trebuie să aibă în această zi douăzeci de mărci de același argint pe care zisul Rufin ¹⁰⁾ le-a primit dela numitul episcop; ele au fost o parte din cele cincizeci și patru de mărci, pe care trebuie să le plătească <episcopul> pentru întreținerea sa ¹⁾ pe anul al treilea.

. . . douăsprezece mărci de același fel de argint ¹¹⁾ pe care zisul Rufin ¹²⁾ împuternicitul . . . episcopul de Cenad ¹³⁾ din arhidiaconatul . . . de treizeci și șase de mărci pe care trebuie să le plătească pentru anul al treilea.

Și trebuie să aibă în pomenita zi . . . de mărci <dela> episcopul de Cenad dela Frederic . . . <a fost o parte> din suma mai mare pe care trebuia <s'o plătească pentru anul al treilea> . . .

Și trebuie să aibă în ziua de 19 a zisei luni Iulie ¹⁴⁾ treizeci și patru mărci de argint bun de Veneția după greutatea de Buda, pe care le-am primit dela episcopul de Oradea prin Ioan canonic de Oradea, în socoteala celor cincizeci și patru de mărci pe care <episcopul> trebuie să le plătească pentru anul al treilea . . .

---

¹⁾ a lui Gentile. ²⁾ *Beduara*. ³⁾ *Giovanni Nobile*. Ioan Nemeș? ⁴⁾ Însemnare privitoare la anul 1310. ⁵⁾ *Cenadia*. ⁶⁾ *familiare*. ⁷⁾ 1310. ⁸⁾ *de Civinio*. ⁹⁾ *suo chamberere nasengno*? ¹⁰⁾ *nasengnio*? ¹¹⁾ argint bun de Veneția. ¹²⁾ *na <sengno>*. ¹³⁾ vescovo di Cinnadino ¹⁴⁾ anul 1311.

Și trebuie să aibă în ziua de 25 a zisei luni August ¹⁾ . . de argint bun de Veneția după greutatea de Buda . . . <episcopul> de Transilvania printr'un capelan al său . . ; ele au fost o parte a unei sume mai mari . . .

Și trebuie să se dea în această zi ²⁾ două sute douăzeci și opt de mărci de argint bun de Veneția după greutatea de Buda pe care le-am primit în ziua pomenită la Wienerneustadt ³⁾ episcopul Transilvaniei ⁴⁾ prin Ioan Nobilul canonic de Transilvania, <în contul> celor șase sute patruzeci și șase de mărci, pe care zisul episcop trebuia să le plătească zisului cardinal <Gentile> pentru rămășița din anul întâi al doilea și al treilea.

Au mai rămas de plătit astfel patru sute optsprezece mărci la Paștile învierii ⁵⁾ a anului <1>312, la Veneția.

Textul ital. în Mon. Vat. Hung., seria I, vol. II, p. 419—449.

88

1308 Ianuarie 13, Poitiers.

Clement episcopul, robul robilor lui Dumnezeu, iubitorului fiu . . prepozitul bisericii din Sibiu din dieceza Strigoniului, mântuire și apostolică binecuvântare. Ni s'au plâns . . decanul și toți rectorii bisericilor din ținutul Mediașului ⁶⁾ din dieceza Transilvaniei, că arhidiaconul bisericii din Alba din pomenita dieceză de care ține—după vechiul și statornicitul obicei, păzit până acum în pace—vizitarea bisericilor⁷⁾ aflătoare în arhidiaconatul său din acea biserică de Alba, nemulțumindu-se cu cheltuielile de întreținere obișnuite ce i se cuvin în legătură cu vizita sa <canonică>, atunci când vizitează bisericile lor despre care susțin că s'ar afla în acel arhidiaconat, caută să stoarcă dela numiții decani și rectori lolaltă ⁸⁾ și alte sume de bani, pe lângă cheltuielile de întreținere datorite lui în legătură cu pomenita vizită, împovărându-i pe nedrept cu plăți necuvenite. Deoarece însă, pomeniții jeluitori, temându-se pe bună dreptate, după cum spun, de samavolnicia acestui asupritor, nu se pot întâlni⁹⁾ cu el în siguranță înăuntrul orașului ¹⁰⁾ sau diecezei Transilvaniei, prin scrisoare apostolică poruncim chibzuinței tale ca după ce vei fi întrunit părțile, să dai ascultare pricinei și să dai hotărîrea din urmă fără drept de apel, făcând ca ceea ce vei fi hotărît să se păzească cu strânicie prin pedepse bisericesti. Iar pe martorii ce ar fi arătați, dacă din părtinire ură sau teamă ar căuta să se dea înapoi <de a face mărturie>, să-i silești prin pedepse asemănătoare, fără drept de apel, să dea mărturie adevărată.

¹⁾ anul 1311 ²⁾ 12 Septembrie 1311. ³⁾ *Ccilannova* = Nova Civitas = Wienerneustadt

⁴⁾ *d'Oltre Gualdi* ⁵⁾ *Pasqua di Risureso*. ⁶⁾ *terrae de Medies*, oraș și raion în reg. Sibiu.

⁷⁾ *procurationibus*. ⁸⁾ *communiter*. ⁹⁾ *convenire*. ¹⁰⁾ *intra civitatem*, adică în Alba-Iulia.

Dat la Poitiers, la idele lui Ianuarie, în al treilea an al păstoriei noastre.

<Pe verso>: Rogerus de Rocca. <Tot pe verso, în partea de jos îndoită a pergamentului>: Raynulfii.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p 237-238.

89

1308 Februarie 4, Poitiers.

Clement episcopul, robul robilor lui Dumnezeu, iubitului tui.. prepozitul bisericii din Sibiu, din dieceza de Strigoniu, mântuire și apostolică binecuvântare.

Prin cererea lor, iubiții noștri fii.. decanul decanatului din ținutul Mediaș¹⁾ și rectorii bisericilor aflătoare în zisul decanat al diecezei Transilvaniei au arătat că între dânșii, pe de o parte și capitlu bisericii din Alba din numita dieceză, pe de alta, s'a iscat o neînțelegere cu privire la niște dijme, despre care spuneau numiții decani și conducători că sunt ale lor dimpreună, iar acest capitlu spunea că țin de el. În cele din urmă, prin mijlocirea unor oameni buni s'a încheiat o învoială prietenească între părți, la care și-a dat încuviințarea și venerabilul nostru frate, Petru episcopul Transilvaniei, după cum se spune că se cuprinde mai pe larg în scrisoarea deschisă dată cu privire la aceasta și întărită cu pecetea numitului episcop.

Drept aceea, poruncim chibzuinței tale prin această scrisoare apostolică să faci prin pedepse bisericesti fără drept de apel, să se țină cu tărie acea învoială întrucât a fost făcută după rânduială, fără viclenie și cu chibzuială <și a fost> primită de bună voie de amândouă părțile și păzită vreme îndelungată.

Dat la Poitiers²⁾, în a doua zi înainte de nonele lui Februarie, în al treilea an al păstoriei noastre.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 238.

90

1308 Aprilie 18, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește că comitele Cosma cel mic³⁾ din neamul Kuthkeled donează fiicelor sale Elisabeta, Agneta și Clara mai multe moșii din comitatele Sopron, Vesprim și Szaboles, <azi în R. P. Ungară> și din comitatul Trenčín <azi în R. Cehoslovacă>, precum și moșia sa aflătoare la Ragald, aproape de Sălacea, în comitul Sătmar⁴⁾, pământul cetății Bolondoc lângă Bereteu, pământul lui Ioan, fiul lui Andrei, de lângă Parhida⁵⁾, pământurile sale din Parhida și din Zalachynlese, în cazul când fiul său magistrul Ivanka, ar muri fără moștenitor.

Regest la Kállay, I, p. 20—21, nr. 55 (după un transumpt din 27 Septembrie 1425).

¹⁾ *Medies*, oraș în reg. Sibiu. ²⁾ *Pictavis*, oraș în Franța. ³⁾ *Parvus*. ⁴⁾ De fapt în comit. Bihor. ⁵⁾ *Privarhyda*, sat în raionul Oradea (reg. Bihor).

1308 Mai 6, Oradea.

Kopoz palatinul Ungariei amână pentru ziua de 27 Mai procesul dintre Alexandru, fiul lui Lorand, pe de o parte și Nicolae și Ladislau, fiii lui Alexandru de Káráz, pe de altă parte, care trebuia, potrivit scrisorii capitlului din Oradea, să se judece înaintea palatinului la 1 Mai.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 120.

1308 Mai 30, Spoleto.

Fratele Gentile etc., venerabilului întru Hristos părinte <Vincențiu> arhiepiscop de Calocea și sufraganiilor săi sau locțiitorilor lor, mântuire și dragoste curată întru domnul.

Deși felurimea pricinilor ce răsar din grelele noastre treburi ne prilejuiesc necurmăte griji, totuși cu luare aminte stăruitoare cumpănim în ce chip ar putea să se întărească prin podoaba liniștei clerul și norodul din țara Ungariei, a cărei grijă ne frământă în chip deosebit și din ținuturile învecinate cu ea ale Poloniei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Lodomeriei, Galiței și Cumaniei în care, pe temeiul puterii apostolice, purtăm slujba de legat deplin, în așa măsură, încât sub oblăduirea cârmuirii noastre să se bucure de belșugul păcii și, cu sprijinul lui Dumnezeu, să sporească prin daruri hărăzite ¹⁾ atât în cele duhovnicești cât și în cele lumești.

Vrând așa dar să facem părtaș la belșugul milostivirii, dăruite nouă de scaunul apostolic pe temeiul sarcinei de legat, pe clericii și fețele bisericesti din țara aceea și din numitele părți și să-l revărsăm printr'o milostivă dărnice asupra lor după cum se cuvine stării fiecăruia și după vrednicia lor, pentru ca, sporind în evlavie față de Dumnezeu și față de sfânta biserică romană, cu atât mai mult cu cât se vor vedea cinstiți mai mult de noi, să fie însuflețiți de harnica râvnă de a face să propășească starea de față a țării Ungariei și a susziselor ținuturi; noi, prin cuprinsul acestora, urmând pilda domnului Benedict al XV-lea, papă de fericită pomenire care, fiind atunci într'o slujbă mai mică, tot pe temeiul slujbei de legat pe care o împlinea în pomenita țară și în ținuturile sale, și-a oprit ²⁾, zice-se, de asemenea pentru sine <acest drept>, pe temeiul slujbei pe care o îndeplinim, oprim pe seama noastră dreptul ³⁾ de a dăruii unor fețe vrednice, mai ales din numita țară și din părțile sale, pentru a fi cu atât mai atrași la cinstirea numelui dumnezeesc și a pomenitului scaun, orice demnitate, dregătorie, canonicat, prebendă sau beneficiu, împreunat cu păstoria <sufletelor> sau fără de această sarcină, care

¹⁾ *donis gratuitis.* ²⁾ *reservationem fecisse.* ³⁾ *reservamus.*

sunt ori care vor fi libere, în orice biserică fie catedrală sau colegială ¹⁾ din țară și din ținuturile sale, afară de acele dregători ale capitlurilor bisericilor la care aceia ce sunt puși în fruntea lor, fiind socotiți mai mari îndată după episcopi, au a fi orânduți pe calea alegerii. <Oprim> deasemenea dreptul de a dărui beneficiile și bisericile, cu sau fără sarcina păstoriei <sufletelor>, dregătoriile și demnitățile libere sau care vor ajunge libere și de a lua măsuri care privesc deosebit sau laolaltă toate fețele bisericesti, conventurile, capitlurile sau colegiile, oriunde s'ar afla, în afara pomenitelor biserici catedrale sau colegiale din țara și din părțile mai sus zise, lăsându-se deoparte bisericile colegiale și celelalte, care au sarcina păstoririi sufletelor și ale căror roade, venituri și foloase nu întrec la an, după prețuirea obișnuită ²⁾, suma de zece mărci de argint.

Afară de aceasta, mânați de temeiul de mai sus, au hotărît să purcedem în același chip cu privire la fiecare și la toate demnitățile, dregătoriile și bisericile care n'au colegii ³⁾, cu sau fără sarcina păstoririi sufletelor, canonicatele, prebendele, aflătoare fie în zisele catedrale sau <biserici> colegiale, fie oriunde în altă parte, despre care se știe că sunt libere acum pe cuprinsul legațiunii noastre, și asupra cărora are drept de danie și de a se îngriji vreo față bisericească, vreun capîtu, colegiu sau convent. De aceea, prin cuprinsul celei de față vă oprim pe voi și pe fiecare dintre voi, și îndeobște pe toți și pe fiecare dintre cei supuși jurisdicției voastre, să faceți ceva voi sau ei sau careva dintre voi sau ei, sau să cutezați a săvârși ceva în orice chip cu privire la dăruierea acestor demnități sau de a numi ori a rânduî în ele. Și declarăm de pe acum lipsită de putere și deșartă orice măsură ce se va încerca să se ia de cineva împotriva cuprinsului acestei păstrări și opriri a noastre.

Pentru ca însă cuprinsul păstrării și opririi noastre să ajungă la cunoștința fiecăruia, ca nu cumva cineva să se poată bizui pe neștiința lui privitoare la cele de mai sus, voim și, prin cele de față vă poruncim vouă și fiecăruia dintre voi, ca în timp de o lună socotită dela primirea scrisorii de față, întrunind clerul din orașele și diecezele voastre anume pentru acest lucru, să faceți cunoscut în chip legiuit ⁴⁾ această scrisoare a noastră, punând să se facă despre vestirea ei o scrisoare obștească pe care să ne-o trimeteți întocmai drept chezășie ⁵⁾. Pentru pomenirea și amintirea în viitor a acestui lucru, am pus să se întărească această scrisoare cu puterea peceții noastre.

Dat la Spoleto, în a treia zi înainte de calendele lui Iunie, în al treilea an al păstoririi papei Clement al V-lea.

Textul lat. în *Mon. Vat. Hung.*, seria I, vol. II, p. 10—12.

¹⁾ *ecclesiis collegiatis*, adică biserici care aveau colegiu de canonici ²⁾ *secundum communem estimationem*. ³⁾ *ecclesiis . . . non collegiatis*. ⁴⁾ *solemniter*. ⁵⁾ *ad cautelam*.

1308 Iunie 17, lângă Niraj.

Noi, Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor cărora se cuvine că, după ce potrivit cuprinsului scrisorii noastre de mai înainte, s'a desbătut multă vreme pricina privitoare la pământul numit Pukur ¹⁾ între Ioan, fiul lui Valentin ²⁾ și Petru, fiul lui Albert, ca pârâș, pe de o parte și magistrul Zemlek pe de alta, în cele din urmă acel magistru Zemlek a înfățișat în adunarea noastră obștească, după cum se îndatorase, scrisoarea magistrului Laurențiu, ruda noastră de bună pomenire, prin mijlocirea căreia a păstrat acest pământ numit Pukur împotriva <voinții> susnumiților Ioan și Petru. În acea <scrisoare> vedem că se arată pe larg că pământul numit Pukur îl dobândise împreună cu toate folosințele sale, dela majestatea sa regală, care a vea asupra sa drept de danie și care i-l dăduse și i-l dăruise drept răsplată pentru slujbele pe care i le-a adus numitul Zemlek din tinerețea sa, ca să-l aibă și să-l stăpânească pe veci. În aceeași zi a înfățișat și scrisoarea magistrului Leukus, fratele nostru de bună pomenire, care întărea acea danie a magistrului Laurențiu, tatăl său și i-o dăruia deasemenea prin scrisoarea sa.

Iar noi, chibzuind împreună cu nobilii regatului ce țin de noi ³⁾ și cu toți ceilalți care luau parte împreună cu noi la acea adunare a noastră am dat hotărâre punând capăt cum se cuvine <pricinii>, anume am încuviințat să se facă potrivit rânduielii dreptului, zisa danie a sus zișilor magistrii Laurențiu și Leukus, întărind-o prin punerea pecetii noastre pe scrisoarea noastră.

Dat lângă Niraj ⁴⁾, în cea dintâi luni înainte de sărbătoarea lui Ioan Botezătorul, în anul domnului o mie trei sute opt.

Textul lat. la Zichy, I, p. 117—118.

94

1308 Iunie 21, Buda.

<Arhiepiscopii și episcopii din Ungaria și Bosnia se adresează papei Clement al V-lea rugându-l să intervină ca cetatea Medved (azi în Jugoslavia) să fie restituită episcopiei de Zagreb. În lista episcopilor, între alții>: Emeric episcop de Oradea, Benedict episcop de Cenad.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 184.

95

1308 August 12, Poitiers.

Papa Clement al V-lea convoacă pe <Vincențiu> arhiepiscop de Caloceă, pe <Augustin> episcopul de Zagreb și episcopul Transilvaniei ⁵⁾, la sinodul general

¹⁾ Așezare necunoscută. ²⁾ *Balenth*. ³⁾ *ad nos pertinentibus* (adică din Transilvania)

⁴⁾ *Naragh*, râu. ⁵⁾ *Vltrasilvane*. De fapt, episcopia Transilvaniei era vacantă în acest timp.

dela Vienne <Franța> în legătură cu nelegiuirile de care erau învinuiți cavalerii Templieri.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 207—213.

96

1308 Septembrie 8, <Cluj-Mănăstur>.

Noi Haydenric, din milostivirea dumnezeiască, abate și întreg conventul mânăstirii fericitei Maria din Cluj, dând de știre facem cunoscut prin cuprinsul celor de față tuturor căroră se cuvine că noi, după chibzuința și învoirea tuturor am lăsat și îi lăsăm lui Ottho Gilnicer și lui Theodoric Sliger, orașeni din Cluj, spre a stăpâni cu drept de moștenire un loc și un pământ de moară care va avea patru roți și nu mai multe, lângă râul Someș, în toate condițiile în care au obișnuit să-l aibe înaintea de vremea noastră. În așa fel anume, ca nouă și suszisei mânăstiri a fericitei fecioare să fie datori să ne plătească, în fiecare an, drept dare pe pământ ¹⁾, o marcă și jumătate de argint curat ²⁾ după greutatea dela Bistrița ³⁾, anume trei fertuni la adormirea fericitei fecioare ⁴⁾ și trei fertuni la nașterea domnului ⁵⁾. Pe lângă aceasta, când noi înșine îi vom cerceta de trei ori, anume odată la adormirea fericitei fecioare, odată la nașterea domnului și odată la sărbătoarea Paștilor ne vor înfățișa câte un dar în valoare de o jumătate de fertum.

S'a mai spus, că dacă suszișii Ottho și Theodoric, vreunul din ei sau dintre moștenitorii lor s'ar întâmpla să pună în vânzare suszisa moară, partea sa din zisa moară sau partea lor din zisa moară, ne vor înștiința pe noi sau pe urmașii noștri, astfel ca dacă noi am voi s'o cumpărăm, atunci să fie siliți să ne-o vândă nouă și nu altora. Dacă noi n'am voi s'o cumpărăm, atunci să aibă voie slobodă să o vândă altora, astfel totuși ca asemenea vânzare să se faceă prin mijlocirea sfatului nostru pentru ca suszisa mânăstire a fericitei fecioare să nu fie înșelată cumva în dreptul și bunurile sale.

Spre mărturia acestui lucru și drept cheazășie a trăiniciei veșnice, am hotărît să întărim <scrisoarea> de față cu pecetea noastră.

Dat la nașterea fericitei fecioare, în anul domnului o mie trei sute opt.

Textul lat. la Makkai, p. 4—5

97

1308 Septembrie 15, Dorock (U.R.S.S.).

Kopoz palatinul Ungariei, judele Cumanilor și comite de Sătmar, din porunca regelui Carol Robert și cu sfatul celor patru juzi ai nobililor din Sătmar, în temeiul privilegiilor date de regii Ungariei, Ștefan al V-lea și Ladislau al IV-lea, recunoaște

¹⁾ terragii. ²⁾ dimidium marcam puri argenti. ³⁾ Bystricensis. ⁴⁾ 15 August. ⁵⁾ 25 Decembrie

comitelui Petru, fiul lui Iurk, dreptul de a reintra în stăpânirea pământului sau moșiilor¹⁾ sale numite Zekeres²⁾ și Sorolan³⁾ din același comitat, pe care le revendicau și Alexandru, fiul lui Rufoin, Gheorghe, fiul lui Andrei din neamul Gutkeled și Dionisie, fiul lui Matei, în virtutea privilegiilor date lor de conventul din Oradea.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 1, p. 252—257.

98

1308 Octombrie 6, <Oradea>.

<Capitulul din Oradea adeverește că membrii neamului Csanad au împărțit între ei moșiile lor din Tileagd⁴⁾, Sabolciu⁵⁾, Malomszeg⁶⁾, Pușlacă⁴⁾, Tilecuș⁴⁾, Telechiu⁴⁾, Peteriilés⁷⁾, Birtin⁴⁾ și Șuncuiuș⁴⁾, precum și vama din Tileagd>. «Dat la octavele sărbătorii sfântului arhanghel Mihail, în anul domnului o mie trei sute opt».

Regest în Csáky, I. 1, p. 35.

99

1308 Noembrie 27, Pesta.

<Gentile legat papal în Ungaria văzând turburările în care se sbătea această țară, caută prin toate mijloacele să-i redea pacea. În acest scop, după sosirea lui în Ungaria, convoacă o adunare a prelaților și nobililor, care se întrunește la 18 Noembrie 1308 la Pesta. După predica lui Gentile, din care reieșea că biserica romană vrea să-l prezinte pe Carol <Robert> care era de față, ca un rege recomandat de ea, nobilii au protestat spunând că ei sunt cei care aleg pe rege, iar biserica romană nu are decât dreptul de a-l întări și încorona. Dorința lor a fost recunoscută ca dreaptă și cardinalul a întărit pe Carol ca rege legitim al Ungariei; iar nobilii i-au jurat credință și supunere. Între cei care au luat parte la adunare a fost > «Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc⁸⁾».

Regest după textul lat. din Mon.Vat.Hung., seria I, vol. II, p. 115—119.

100

1308 Decembrie 2, <Alba-Iulia>.

Noi, fratele Ștefan priorul și fratele Petru lectorul ordinului fraților eremiți ai sfântului Augustin din conventul Alba Transilvaniei precum și întregul convent al numitului loc prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor

¹⁾ *possessiones* ²⁾ Azi Kisszekeres și Nagyszekeres, sate în comit. Szatmár (R.P. Ungară). ³⁾ *Zsarolyan*, sat tot acolo. ⁴⁾ Sat în raionul Aleșd (reg. Bihor). ⁵⁾ Sat în raionul Oradea. ⁶⁾ Așezare dispărută aproape de Ineu, tot acolo. ⁷⁾ Așezare dispărută aproape de Aleșd. ⁸⁾ *Zonuh*.

căroră se cuvine: capitulul bisericii Transilvaniei, prin mijlocirea chibzuitului bărbat, magistrul Benedict arhidiacon de Ozd¹⁾ și canonic al bisericii Transilvaniei a pus să ni se înfățișeze scrisoarea deschisă a venerabilului părinte Petru episcopul Transilvaniei, cerându-ne cu stăruință prin <acest magistrul Benedict> ca să punem să se transcrie și să se întărească cu pecetea conventului deoarece din pricina vremilor turburi și a primejdiilor drumurilor împuternicitul și apărătorul²⁾ lor nu cutează să poarte sau să ducă cu sine acea scrisoare la locurile unde ea ar trebui înfățișată. Cuprinsul pomenit în scrisoarea este acesta: <Urmează actul lui Petru episcopul de Alba-Iulia, din 9 Ianuarie 1303>.

Noi, așa dar, nevoind a respinge cererile lor drepte, am pus să se treacă în cele de față, cuvânt cu cuvânt, numita scrisoare întrucât n'are nici răsături, nici ștersături și nici nu e stricată în vreo parte a ei și am poruncit să fie întărită cu pecetea conventului nostru.

Dat în cea dintâi luni după duminica *Adventus domini*, în anul domnului 1308.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 238—239.

101

1308 Decembrie 4, Buda.

În ziua de miercuri, în patru ale lunii Decembrie, vrednicul de cinstire întru Hristos, domnul frate Gentile, cardinalul și legatul suszis, a spus în public, la Buda, la reședința sa, după liturghia ținută acolo în chip sărbătoresc, de față fiind venerabilii părinți, domnii <Toma> arhiepiscopul de Strigoni, <Vincentiu> arhiepiscopul de Calocea, <Ioan> de Nitra, <Benedict> de Vesprim, <Toma> de Veglia și alți mulți episcopi și abați, călugări, clerici și alte fețe cucernice și bisericești, că oricine a fost primit în ordinele minoriților și ale predicatorilor nu poate fi ridicat la slujba de abate sau la altă demnitate, fără o încuviințare osebită a papei, iar cei astfel ridicați sunt prin însuși acest fapt decăzuți <din demnitatea lor> și a vestit și a spus că sunt decăzuți toți aceia care au asemenea demnități <în cuprinsul> legațiunii sale. De asemenea, în aceeași zi și chiar când săvârșea acest lucru, a dat în grijă și a poruncit suszișilor domni arhiepiscopi de Strigoni și de Calocea, ca să cheme și să poftască ei înșiși sau prin alții, din partea domnului legat, pe toți episcopii <în slujbă> și pe cei aleși, pe abați și pe ceilalți prelați și baroni din provinciile și diecezele lor ca să se înfățișeze la Buda, până la a cincisprezecea

¹⁾ Arhidiaconatul Ozd era așezat în partea de răsărit a județului Cluj și a cuprins acele teritorii care au format părțile fostului «Comitatus de Ozd». ²⁾ *Procurator et syndicus*.

zi după sărbătoarea viitoare a fericitului Gheorghe, la sfat înaintea zisului domn, legat, spre a se sfătui și a chibzui cu privire la măsurile de luat spre «a așeza din nou» pacea în regatul Ungariei.

Textul lat. în Mon. Vat. Hung., seria I, vol. II, p. 125—126.

102

<1308 Decembrie 10, Buăa (R. P. Ungară) — 1310 Iulie 2, Pojon (R. Cehoslovacă)>.

Desbaterea procesului alegerii lui Benedict ca episcop al Transilvaniei în fața cardianului Gentile și a auditorilor acestuia.

În numele domnului, amin. În anul domnului o mie trei sute opt, indicția a șasea, pe timpul papei Clement al cincilea, în ziua a zecea a lunii Decembrie venind înaintea părintelui și domnului vrednic de cinstire, a fratelui Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti¹⁾ și legat al scaunului apostolic, magistrul Petru de Paris, canonic și...²⁾, ca împuternicit și apărător al capitolului bisericii sfântului Mihail din Alba-Iulia³⁾ din țara⁴⁾ Transilvaniei, s'a înfățișat la capela sau curtea «de judecată»⁵⁾ a aceluiași⁶⁾ din cetatea Budei, dimineața, după ce s'a slujit liturghia în fața tuturor, de față fiind ca martori preacuvioșii părinți și domni episcopi fratele Toma de Veglia și Benedict de Vesprim precum și venerabilii⁷⁾ bărbați domnii Boninsegna⁸⁾ de Perugia camerier, Iacob de Sancto Genesio canonic de Osimo⁹⁾, capelanii amintitului legat și încă mulți alții. Ca apărător și împuternicit¹⁰⁾ al capitolului a înmănat și înfățișat aceluia domn legat o cerere cu cuprinsul de mai jos, stăruint atât el cât și pomenitul capitolu să fie primite cele cerute în această cerere. Domnul legat a dat și înmănat suszisa cerere auditorilor¹¹⁾ săi, anume domnilor Filip de Sardinia canonic de Oristano¹²⁾ și Ioan de Arezzo¹³⁾ canonic de Osimo, ca s'o vadă și s'o cerceteze în drept, pentru a da apoi seamă numitului domn legat de cele ce vor afla în ea. Iar cuprinsul pomenitei scrisori este următorul:

Cererea capitolului «bisericii» Transilvaniei cu privire la înapoierea «dreptului» de alegere.

Capitolul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Alba-Iulia din ținutul Transilvaniei se jeluște sfinției voastre că, rămânând «biserica» fără mângâiere păstoraască din pricina morții venerabilului părinte domnul episcop Petru, au fost

1) *tituli Sancti Martini in Montibus*, biserică la Roma. 2) Lacună în textul latin publicat. 3) *Alba Iule*. 4) *terra*. 5) *In capella sive sala*. 6) *Gentilis*. 7) *Mon. vat. Hung.*, I., p. 154.: *venerabilium*; Theiner, I, p. 425: *discretorum*. 8) În text: *Boninsegna*, *Boniseгна*. 9) *Auximia*, oraș în Italia. 10) *syndicus et procurator*. 11) *auditores*, judecători bisericești. 12) *Arborea*, oraș în insula Sardinia. 13) *Aretium*, oraș în Italia.

chemați pentru ținerea alegerii, așa cum cere rânduiala dreptului, canonicii care lipseau, în ziua de luni ¹⁾ înainte de sărbătoarea fericitului apostol Andrei, în anul domnului o mie trei sute șapte. Și după ce s'au adunat aceștia, a pus Ladislau voevodul Transilvaniei de i-a prins din mijlocul mânăstirii pe cei mai bătrâni din capitol și i-a închis, iar alții de teamă s'au ascuns pe la călugări ²⁾. Peste câteva zile însă, a slobozit pe prinșii mai sus pomeniți în schimbul unor învoieli, iar pe acei care fugiseră i-a dus înapoi cu sila. Voevodul Ladislau a poruncit canonicilor să se adune în ziua următoare ³⁾ botezului domnului, în anul aceluiași o mie trei sute opt pentru <a cere> alegerea fiului său, iar Ladislau șezând în mijlocul capitolului a pus să se citească scrisoarea de alegere ⁴⁾ fără a se face nicio numărătoare a glasurilor ⁵⁾ și fără a cere glasul fiecăruia în parte și a poruncit să i se pună pecețile canonicilor și arhidiaconilor, precum și a obștei capitolului.

Din aceste pricini, eu, magistrul Petru zis de Paris, canonic al zisei biserici, legiuitul împuternicit al capitolului, rânduit de acesta, cu smerită rugămintă bat la ușa cucerniciei voastre ca să înapoiăți suszisului capitolu dreptul de alegere sau să trimiteți un cercetător ⁶⁾, care vi se va părea mai potrivit sfinției voastre, care să cerceteze și să întrebe de glasul fiecăruia din despomenitul capitolu; iar capitolul să numească din sânul său pe un al doilea cercetător și după ce amândoi vor afla adevărul despre felul cum s'a făcut alegerea, cel ales să se înfățișeze înaintea sfinției voastre, doarece acum capitolul poate să facă o alegere în chip slobod. Orice mișcare silnică este mai puternică la început și mai slabă spre sfârșit.

Deasemenea, trebuie să se știe că voevodul Ladislau s'a înfruptat din bunurile episcopiei de când episcopul Petru a apucat calea obștescului sfârșit și a trecut casa episcopală în puterea lumească, din care pricină venerabilul capitolu a îndurat multe neajunsuri.

Vineri, în a douăzecea zi a zisei luni Decembrie ⁷⁾ suszisul magistrul Petru de Paris canonic al bisericii Transilvaniei s'a înfățișat ca apărător și împuternicit al aceluiași capitolu și în calitate de mai sus, înaintea suszișilor domni auditori Filip și Ioan ⁸⁾ și de față fiind domnul Benedict arhidiacon al bisericii suspomenite a Transilvaniei și domnul Boninsegna de Perugia, camerier al amintitului domn legat a cerut cu stăruință să se împlinească cele ce s'au arătat mai sus. După ce s'a luat cuvântul din partea pomenitului capitolu înaintea auditorilor, au răspuns domnii auditori; ei au spus împuternicitului și apărătorului că vor cerceta cu luare aminte pricina pomenită și vor arăta domnului legat ce vor găsi de drept și atunci magistrul Petru va putea să primească răspunsul dacă îl va cere domnului legat.

¹⁾ 27 Noembrie ²⁾ *ad loca religiosorum*. ³⁾ 7 Ianuarie. ⁴⁾ *quartam* <=*cartam*> *postulationis*. ⁵⁾ *scrutinio* ⁶⁾ *scrutator*, cu rolul de a cerceta efectuarea alegerilor. ⁷⁾ anul 1308. ⁸⁾ Vanne (= Johanne).

În numele domnului, amin. În anul domnului o mie trei sute nouă, îndicția a șaptea, în anul al patrulea al păstoririi papei Clement al cincilea, în a douăzeci și cincea zi a lunii August, înaintea părintelui și domnului vrednic de cinstire întru Hristos fratele Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal preot al bisericii San Martino ai Monti ¹⁾, legat al scaunului apostolic, îndată după slujba liturghiei în capela acestuia, au venit chibzuiții bărbați magistri Nicolae și Petru de Paris, canonici ai Transilvaniei și <i-au înfățișat> un act despre alegerea fratelui Benedict din ordinul predicatorilor, prior din insula Budei ²⁾, ca episcop al Transilvaniei, act pecetluit cu șasesprezece peceți atârdate și anume ale capitlului, ale unor canonici și ale altor deținători de venituri în acea biserică, <precum> și două scrisori ale fratelui Pavel prior provincial al ordinului predicatorilor în țara Ungariei, pecetluită cu pecetea sa: una adică asupra încuviințării ³⁾ pe care o dădea suszifului frate Benedict pentru primirea episcopatului; a doua către pomenitul domn legat în care îl ruga pentru fratele Benedict. <Ei au mai înfățișat> o altă scrisoare cu pecetea fratelui Benedict, din care se vede că acesta își dădea învoire la alegerea <sa> suspomenită. Cuprinsul acestor scrisori și al hotărîrii este scris mai jos pe de-antregul. Ei au și înfățișat a ceea ce același domn legat pe susziful frate Benedict cel ales <episcop> și au cerut cu stăruință să-l întărească pe cel ales. Și atunci domnul legat, voind să păzească rânduiala dreptului în privința celor de mai sus primind actul <alegerii> și scrisorile pomenite, le-a înmănat capelanilor și auditorilor săi, venerabililor bărbați Filip de Sardinia canonic de Oristano și lui Ioan de Arezzo canonic de Osimo, ca să cerceteze cu grijă îndreptățirea alegerii făcute precum și a celui ales și să purceadă și să lucreze în această pricină, potrivit rânduelei dreptului.

Cele de mai sus s'au săvârșit la Buda, în capela domnului legat, fiind de față venerabilii întru Hristos părinți domnii episcopi Petru de Pécs ⁴⁾ și fratele Ilie de Krbava ⁵⁾ domnii Iacob de Sancto Genesio camerarul, Gașpar de Montefia și Albertin de Parma, capelani ai aceluiași domn legat și fratele Rodulf din Buda din ordinul predicatorilor precum și alți mulți martori. Iar cuprinsul hotărîrii arătate și înfățișate, despre care se amintește mai sus, este următorul:

Decretul alegerii.

Venerabilului întru Hristos părinte și domn domnului, Gentile, din milostivirea dumnezească, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, capitlul bisericii Transilvaniei, prinusul cel mai înalt al cuvenitei și plecatei supunerii cu încredințarea credincioaselor <noastre> rugăciuni.

Aducem la cunoștința sfinției voastre că, după moartea fostului prelat al nostru de fericită pomenire, episcopului nostru Petru, biserica Transilvaniei rămasă

¹⁾ *Tituli> Sancti Martini in Montibus.* ²⁾ *de Insula Budensi*, azi Margitsziget.
³⁾ *licentia Vanni.* ⁴⁾ *Quinqueecclesiensis*, oraș în R.P. Ungară. ⁵⁾ *Corbaviensis* (la Theiner, I, p. 426, greșit: *Corbaniensis*), în Dalmația.

fără mângâiere păstorească, a trecut dimpreună cu noi ca și barca <apostolului> Petru printr'un sbucium jalnic, căci noi împiedecați de o frică întemeiată și învederată, care ar fi putut lovi și pe cei mai statornici, nu am putut să veghem până acum la înlocuirea prelatului <nostru> și nici n'am fost în stare să pășim la alegerea sa. Dar în cele din urmă mulțumită ziditorului ceresc care se îngrijește de toate și încetând și piedica de mai sus, în anul doinnului o mie trei sute nouă, în ziua hotărîită pentru aceasta, în ajunul sărbătorii fericitului Iacob apostolul ¹⁾, fiind chemați pentru alegere cei care puteau sau aveau puțința a fi chemați fără primejdia vreunei întârzieri ²⁾ sau care trebuiau să ia parte <la alegere>, și adunați în grabă în capitlu la biserica noastră catedrală, după ce au chemat harul sfântului duh prin cel ce insuflă în inimile credincioșilor gândurile ce sunt plăcute tatălui, de sus, însuflețiți și aprinși de îmbătarea infocată a mângâetorului ³⁾, am ales într'un gând și într'un glas fără nicio deosebire, ca episcop și păstor al nostru pe fratele Benedict din ordinul fraților predicatori, din insula Budei, bărbat cucernic și iubit de dumnezeu, prea îndestulător ca învățătură, cinstit în moravuri și viață, învățat în legile dumnezeiești și matur ca vârstă. Apoi alegerea a fost vestită obștește clerului și poporului, în chipul legiuit ⁴⁾, și am poruncit să se întocmească și să se scrie actul <de alegere>, pe care l-am întărit cu pecetea obștei și a fiecăruia în parte. Toți și fiecare din cei de mai jos am voit și încuviințat și am iscălit aceasta după cum urmează:

Eu, Paul arhidiacon de Turda, vicar al bisericii Transilvaniei <pe timpul căt era> scaunul fără păstor, am voit, am încuviințat, am iscălit și am pus pecetea mea.

Eu, Ioan Secuiul ⁵⁾ canonic al bisericii Transilvaniei am voit, am încuviințat, am iscălit și am pus pecetea mea.

Eu, Toma cantor al bisericii Transilvaniei am voit, am încuviințat, am iscălit cu mâna mea și am pus pecetea mea.

Eu, Vincențiu custode al bisericii Transilvaniei am voit, am încuviințat, am iscălit cu mâna mea și am pus pecetea mea.

Eu, Nicolae canonic al bisericii Transilvaniei am voit, am încuviințat, am iscălit și am pus pecetea mea.

Eu, Ilie decanul bisericii Transilvaniei am voit, am încuviințat, am iscălit cu mâna mea și am pus pecetea mea.

Eu, Nicolae arhidiacon de Thylegd ⁶⁾, canonic al bisericii Transilvaniei, am voit, am încuviințat și iscălit cu mâna mea și am pus pecetea mea.

Eu, Ioan arhidiacon de Cojocua ⁷⁾, canonic al bisericii Transilvaniei, am încuviințat și am iscălit cu mâna mea și am pus peceta mea.

---

1) 24 Iulie. 2) *propter <praeter? >move periculum*, (justificarea faptului că nu au fost chemați toți). 3) *paraclitique febrina ebrietate*. 4) *solempniter*. 5) *Sycurus* 6) Arhidiacon care a cuprins cea mai mare parte a Secuimii. 7) *Klus*.

Eu, magistrul Benedict arhidiacon de Ozd¹⁾ și canonic al bisericii Transilvaniei am voit, am încuviințat și am iscălit cu mâna mea și am pus pecetea mea.

Eu, Grigore arhidiacon de Solnoc²⁾, canonic al bisericii Transilvaniei am voit, am încuviințat și am iscălit cu mâna mea și am pus pecetea mea.

Eu, Nicolae arhidiacon de Kyzd³⁾, canonic al bisericii Transilvaniei am voit, am încuviințat și am iscălit cu mâna mea și am pus pecetea mea.

Eu, Dominic arhidiacon de Dobâca⁴⁾, canonic al bisericii Transilvaniei am voit, am încuviințat și am iscălit cu mâna mea și am pus pecetea mea.

Eu, Nicolae canonic al bisericii Transilvaniei am voit, am încuviințat și am iscălit cu mâna mea și am pus pecetea mea.

Eu, Ioan paroh din Apoldul de Jos⁵⁾, canonic al bisericii Transilvaniei, am voit, am încuviințat și am iscălit cu mâna mea și am pus pecetea mea.

Eu, Santus arhidiacon de Crasna⁶⁾, canonic al bisericii Transilvaniei, am voit, am încuviințat și am iscălit cu mâna mea și am pus pecetea mea.

Și deoarece alegerea a fost făcută din insuflarea duhului sfânt și iscălită și pecetluită cu încuviințarea tuturor și a fiecăruia în parte am hotărît s'o supunem cercetării fericirii voastre și rugăm sfinția voastră <să nu lase> ca biserica Transilvaniei, de atât timp lipsită de cârmuitor⁷⁾, să sufere, dimpreună cu turma norodului încredințat ei, din pricina prădăciunilor celor hrăpăreți.

Dat în ajunul <sărbătorii> fericitului Iacob apostolul, în ziua și anul domnului mai sus scrise⁸⁾.

Scrisoare de îngăduință.

Cuprinsul scrisorii de îngăduință⁹⁾ mai sus pomenită este următorul:

Prea iubitului frate întru Hristos Benedict, din ordinul predicatorilor și prior în insula <Budei>, fratele Pavel prior provincial și slujitor nevrednic din ordinul predicatorilor din Ungaria, mântuire întru dăruitorul mântuirii. Slavă lui Dumnezeu în ceruri, a cărui înțelepciune ce nu greșește în hotărârile sale a înălțat făclia rămasă îndelung ascunsă sub obroc în sfeșnicul maicii biserici, atunci când s'a îngrijit să vă aleagă pe voi la treapta de episcop. De aceea se bucură și se veselesc inimile noastre pe bună dreptate și aduc mulțumiri atotziditorului. Iar eu socotind după cercetarea unei adânci chibzuințe că voi sunteți înzestrat cu multe daruri din harul de sus și văzând și luând seamă că, datorită chibzuinții ce v'a fost hărăzită de cel atotputernic, biserica ce urmează să vi se încredințeze va fi bine cârmuită, în temeiul puterii pe care o am în ordin, vă dau voie să primiți episcopatul, având

---

1) Arhidiaconat așezat în părțile de răsărit ale fostului județ Cluj. 2) Zonu. 3) E vorba de o parte a scaunului Trei Scaune. 4) Dobaca. 5) de Apoldia inferiori, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). 6) Karazna, sat în raionul Șimleul Silvaniei (reg. Bihor.) 7) sponsi solatio destituta. 8) 24 Iulie 1309. 9) tenor litterarum licentie.

deplină încredere întru domnul că cu cât veți urca treptele mai sus, cu atât mai mult vă veți înălța deasupra supușilor ¹⁾ <voștri> printr'o mai desăvârșită viață și purtare.

Dat la Eng, la octavele sfântului Laurențiu ²⁾).

Cererea către domnul legat cu privire la același.

Venerabilului întru Hristos părinte și alesului stăpân domnului Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, fratele Pavel prior provincial și slujitor nevrednic al ordinului fraților predicatori din Ungaria, încredințarea celei mai adânci smerenii și rugăciunii întru mântuitorul tuturor. Am aflat că fratele Benedict prior al ordinului nostru din insula < Budei > a fost ales de capitlul bisericii din Transilvania prin învoirea tuturor ³⁾ și potrivit canoanelor episcop al aceleiași biserici din Transilvania. Deoarece viața cucernică, știința de carte, buna purtare și grija <lui> chibzuită în ce privește treburile îl arată fără îndoială vrednic pe pomenitul frate, după cum a putut înțelepciunea voastră să se încredințeze din fapte, când a fost câtva timp în slujba voastră și a primit însărcinări din partea voastră, rog cu smerenie și stăruință sfinția voastră să hărăziți cu mărinimie celui frate Benedict, din plinătatea harului vostru, darul întăririi, atât pentru cinstirea ordinului, căruia i-ați arătat totdeauna o dragoste deosebită, cât și pentru a îndrepta starea bisericii suspomenite, pe care el ⁴⁾ o cunoaște pe deplin mai de demult. Iar eu, deși din dărnicie și spre chezăsie i-am dat îngăduința de a primi episcopatul, totuși am lăsat mereu neștirbită întăietatea dela sine înțeleasă a puterii voastre și încuviințarea voastră binevoitoare.

Dat la Eng, la octavele sfântului Laurențiu ²⁾).

Invoirea celui ales.

Răspunsul celui ales este următorul:

Eu, fratele Benedict prior al ordinului fraților predicatori din insula Budei, dau de știre prin această scrisoare tuturor cărora se cuvine că după încuviințarea și darea îngăduinței din partea priorului provincial superiorul ordinului din Ungaria, dorind să ne supunem voinței dumnezeiești și astfel să fim nu atât cârmuitor cât slujitor ⁵⁾, mi-am dat încuviințarea asupra alegerii mele, martori fiind venerabilul părinte domnul <Petru> episcop de Pécs, guardianul ⁶⁾ fraților minoriți din Buda, Ladislau prepozitul de Pécs, Damian prepozitul de Sou, abații de Igrış ⁷⁾ și de Plyse ⁸⁾ precum și alți bărbați cucernici. < Aceasta a avut loc > în biserica sfântului Nicolae a ordinului fraților predicatori, la octavele fericitului mucenic Laurențiu ²⁾ după ce mai întâi a fost înfățișată alegerea mea <ca episcop> al bisericii

¹⁾ *subditos.* ²⁾ 17 August <1309>. ³⁾ *concorditer.* ⁴⁾ Benedict. ⁵⁾ *volens plus prodesse quam preesse.* ⁶⁾ *vardiani*, «guardian» se numește mai marele unei mănăstiri franciscane. ⁷⁾ *Egrus*, sat în raionul Sânnicolaul Mare (reg. Timiș). ⁸⁾ Așezare dispărută lângă Budapesta.

sfântului Mihail din Transilvania și arătat actul de alegere de către Nicolae și Petru canonici al aceleiași biserici, de față fiind domnul Pavel prepozitul bisericii sfântului Petru din Buda Veche și custode al aceleiași biserici, precum și alți frați ¹⁾ de-ai săi, canonici la aceeași biserică; fratele Andrei lector și frate al său din ordinul fraților minoriți; magistrul ospitalierilor dela Aque calide ²⁾, priorul ordinului eremiților sfântului Augustin; Petru cantor de Vesprim, ca și alți cinstiți bărbați.

Dat la Buda, la sărbătoarea sfântului Augustin ³⁾, în anul domnului o mie trei sute nouă.

În penultima zi a pomenitei luni August, într'o sâmbătă, magiștrii Nicolae și Petru de Paris, susamintiții canonici din Transilvania, cât și suspomenitul ales venerabilul și cucernicul bărbat și domn fratele Benedict prior din insula <Budei> s'au înfățișat la judecată înaintea suspomeniților auditori, domnii Filip și Ioan ⁴⁾. Acei canonici le-au cerut cu stăruință să-l întărească pe suszisul <episcop> ales. Domnii auditori întrebând pe canonici dacă au dela pomenitul capitlu vreo împuternicire ⁵⁾ sau împuternicire legiuită, ei au răspuns că nu au o asemenea împuternicire, dar că ei ca membri ai capitlului și canonici, precum și ca alegători, cereau cele de mai sus, în numele lor și al celorlalți, totuși dacă domnii auditori le-ar da un soroc potrivit s'ar îndatora să le înfățișeze împuternicirea legiuită a pomenitului capitlu. După aceasta s'a ridicat cel ales și a cerut cu stăruință, întrucât îi era lui îngăduit și putea s'o facă după lege, să fie primită alegerea lui, ca fiind făcută drept și potrivit canoanelor, iar el să fie întărit.

Domnul ales a fost apoi întrebat de pomeniții domni auditori de cât timp a fost biserica Transilvaniei lipsită de păstor și când a murit episcopul ei. Domnul ales a răspuns, arătând că episcopul pomenitei biserici murise în anul domnului o mie trei sute șapte în preziua ajunului fericitului Andrei ⁶⁾. La aceasta au răspuns magiștrii canonici Petru și Nicolae, care au adevărit și întărit spusele pomenitului domn ales, spunând că ele sunt adevărate, arătând că alegerea nu a putut fi făcută mai înainte de către canonicii pomenitei biserici, deoarece au fost împiedecați de o teamă îndreptățită. Domnul ales a fost apoi întrebat de pomeniții domni auditori cum și de ce n'a fost făcută alegerea în răstimp de trei luni, așa cum cere legea, deoarece dacă se face altminteri, alegerea nu este legiuită. Domnul ales a răspuns arătând că prepoziții și arhidiaconii mai de seamă și mulți canonici din pomenita biserică au fost aruncați în temniță și ținuți în prinsoare de puterea lumească și astfel din pricina fricei n'au putut să porceadă mai degrabă la alegere căci— după spusa lui — această frică i-a stăpânit fără încetare până la vremea alegerii sale suspomenite. După toate acestea, domnii auditori au dat și hotărât un soroc domnului ales, anume luna viitoare, în care să vină înaintea lor și să se

¹⁾ *sociis*. ²⁾ *Budafelkéviz*, adică Băile calde de lângă Buda. ³⁾ 28 August. ⁴⁾ *Vanne <Iohanne>*. ⁵⁾ *syndicatu*. ⁶⁾ 28 Noembrie.

îngrijească să le înfățișeze în scris cererea lui, deoarece domnul Ioan prepozit de Alba și canonic din Transilvania mărturisise că dorise să se împotrivescă domnului ales și alegerii lui. Domnii auditori au poruncit îndată ca domnul Ioan prepozit de Alba să fie chemat pentru ziua de luni, prin Zuccha vestitorul¹⁾ domnului legat. În aceeași zi numitul vestitor a adus la cunoștința pomeniților auditori și mie ca notar că a făcut chemarea mai sus pomenită.

Cererea celui ales.

În ziua de luni, întâi Septembrie, domnul, fratele Benedict alesul mai sus pomenit și domnul Ioan prepozitul de Alba mai sus numit s'au înfățișat înaintea suszișilor domni auditori. Domnul ales a înfățișat cererea sa scrisă în aceste cuvinte:

Deoarece biserica fericitului Mihail din Transilvania, lipsită de sprijinul unui păstor, a fost multă vreme sbuciumată și deoarece nici capitlul n'a putut — din pricina temerii necurmăte — să facă alegerea <cuvenită> și întrucât acum, fiind din nou așezată liniștea, am fost ales păstor al bisericii văduvite, cer și cer iarăși cu stăruință să fie întărită alegerea mea <în fruntea> suspomenitei biserici.

După înfățișarea și citirea cererii, pomenitul domn Ioan prepozitul a fost întrebă de pomeniții domni auditori dacă ar voi să se împotrivescă sau să spună ceva împotriva celor de mai sus. El a răspuns că se va împotrivi și va spune ce va găsi cu cale, la locul și la timpul <cuvenit>, atunci când se va face tot ceea ce trebuie de drept să se facă în legătură cu alegerea pomenită și a declarat că dreptul său rămâne neștirbit de a se împotrivi și de a spune <ce crede> atunci când va găsi cu cale că e drept <să o facă>. După aceasta, suspomeniții domni auditori voind să păzească rânduiala dreptului asupra celor de mai sus și deoarece domnul ales n'avea instructori²⁾, i-au hotărît domnului ales un ultim termen de patruzeci de zile de atunci înainte³⁾, pentru a aduce din pomenitul capitlu, doi buni și destoinici instructori, care să știe bine cum s'a desfășurat alegerea suspomenită și din cei ce au luat parte la ea, în afară însă de suszsisul magistru și canonic Nicolae, care se găsea atunci la curia pomenitului domn legat. Suszișii domni auditori au poruncit chiar să se facă și să se vestească un edict, — potrivit cu rânduiala dreptului — în pomenita biserică a Transilvaniei, cu privire la pomenita alegere, ca în termen de. . .⁴⁾ după acest edict să se înfățișeze înaintea domnului legat sau a domnilor auditori oricine ar voi să se împotrivescă pomenitei alegeri, dacă ar avea ceva de întâmpinat sau de spus împotriva alegerii sau chiar a numitului domn ales.

Mărți în a doua zi a suszisei luni Septembrie au fost chemați și s'au înfățișat la judecată înaintea suszișilor auditori mai sus pomeniți: domnul <episcop> ales

¹⁾ *cursorem*, curier. ²⁾ *instructores*. ³⁾ dela 1 Septembrie. ⁴⁾ Lacună în textul latin publicat.

și magiștrii Petru și Nicolae canonici din Transilvania. Deoarece cel ales și canonicii i-au spus altădată la judecată că suspomeniții canonici și capitlu au fost până atunci împiedecați necurmat de o spaimă atât de mare, încât nu au putut să facă mai curând alegerea, așa cum cerea legea, și deoarece nu s'au îngrijit ca drepturile de întreținere ¹⁾ <cuvenite> domnului legat să fie date de capitlu la sorocul hotărât, după cum se vede și reiese din cuprinsul scrisorii zisului domn legat, fiecare în parte dintre fețele amintitului capitlu urmau să cadă sub pedeapsa afuriseniei, iar capitlul și biserica din Transilvania sub aceea a interdictului, afară numai dacă se va dovedi dimpotrivă în apărarea lor, deaceea suszișii domni auditori le-au hotărât <episcopului> ales și magiștrilor Nicolae și Petru, ca trimiși și canonici ai pomenitului capitlu, ca ultim termen cele patruzeci de zile viitoare, spre a putea arăta și dovedi legiuita piedică pentru care nu au putut ține mai degrabă alegerea precum și spre a-și putea întocmi întreaga lor apărare împotriva hotărîrilor de afurisenie și de interdict; deasemenea pentru a înfățișa toate dovezile despre dreptul lor, pe care le vor crede de cuviință cu privire la pricina pomenitei alegeri.

După cele de mai sus, zisul domn legat a poruncit prin scrisoarea sa și a însărcinat pe priorul predicatorilor și pe priorul fraților eremiți din Transilvania, cât și pe fiecare din obștea acestora ²⁾ să vestească în acea biserică hotărîrea lui și să cheme capitlul și pe canonici să se înfățișeze și să purceadă în pricina alegerii de mai sus, potrivit cuprinsului scrisorii domnului legat, așa cum se arată mai pe larg mai jos.

Edictul și actul de chemare.

Iar cuprinsul scrisorii suszise a domnului legat, precum și a edictului și chemării în judecată despre care a fost vorba mai sus, este următorul:

Fratele Gentile, din milostivirea dumnezească, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, iubișilor fii întru Hristos cucernicilor bărbați: . . . priori ai mănăstirilor ³⁾ ordinului predicatorilor și al eremișilor sfântului Augustin, din Alba-Iulia, mântuire întru domnul. Odinioară biserica Transilvaniei a fost lipsită de mângâiere păstorească, prin moartea episcopului ei de vrednică pomenire, P<etru>, deoarece canonicii și capitlul acelei biserici spun că au fost împiedecați de o spaimă și groază atât de mare, încât pomenita biserică a rămas mult timp văduvită, ei neputând purcede la ținerea alegerii. De curând însă acești canonici și capitlul au pășit la alegerea păstorului acestei biserici deoarece spun că încetase suspomenita piedică și au ales ca păstor și episcop al bisericii Transilvaniei pe iubitul fiu întru Hristos, cucernicul bărbat, fratele Benedict din ordinul predicatorilor, priorul din insula Budei și, după cum ni se spune,

¹⁾ *procurationem.* ²⁾ *in solidum* = în chip solidar. ³⁾ *locorum.*

au vestit în chip legiuit alegerea fratelui Benedict clerului și poporului și apoi au înfățișat și fratelui Benedict această alegere, iar el, după ce a cerut și a primit îngăduința superiorului său, nevoind să se împotrivescă voinței dumnezeiești, s'a învoit la această alegere, așa după cum am văzut că se cuprind cele arătate mai sus în actul său <de alegere>, în scrisoarea de îngăduință și în incuviințarea <la alegere> a celor suspomeniți. Iar cel ales venind înaintea noastră ca să-l miluim cu întărirea și sfințirea sa, noi am pus să se cerceteze în curia noastră, potrivit rânduielii dreptului, atât vrednicia celui ales cât și <îndreptățirea> alegerii și a pricirii și dorind să purcedem mai departe în această pricină, după rânduielile canonice, am hotărît să vestim ¹⁾ <aceasta> priutr'un edict general în biserica Transilvaniei, în care a avut loc suspomenita alegere. De aceea poruncim prin această scrisoare chibzuinții voastre și în puterea sfintei ascultări vă dăm însărcinarea ca în două zile după primirea scrisorii de față amândoi sau <numai> unul din voi, chemând, fie prin voi sau prin altu' ori alții, clerul și poporul din cetatea și locul de reședință al bisericii Transilvaniei la o adunare anume în acest scop, să vestiți din partea noastră obștește și deslușit edictul nostru general în fața lor, pentru ca cel care ar voi sau ar crede că are vreun temei să se împotrivescă într'un fel sau altul să fie dator să se înfățișeze în persoană sau prin împuternicit potrivit la curia noastră, în răstimp de treizeci de zile dela vestirea acestui edict ²⁾ — soroc pe care li-l hotărîm fără amânare <ca sorocul> întâi, al doilea și al treilea ³⁾ — spre a mărturisi și a ridica orice împotrivire va voi în fața noastră împotriva celor de mai sus, căci suntem gata să-i facem dreptate deplină ⁴⁾ în această pricină ⁵⁾. Altfel, vom purcede în aceeași pricină la întărirea sau nimicirea alegerii suspomenite și în altfel după cum vom crede și după cum va fi drept.

Afară de aceasta deoarece capitlul și canonicii acelei biserici a Transilvaniei n'au purces la alegere în timpul statornicit de lege și <nici> după ce au încetat spaima și groaza, de care, după spusele lor, au fost împiedicați, precum se vede lămurit din cererea ce ne-au înfățișat-o în această privință, în care mărturiseau că încetaseră atunci amintita groază și piedică și cereau de aceea să fie repuși de noi în dreptul lor de a ține alegerea; precum și <deoarece> ei au purces la zisa alegere, fiind afurisiți și arătați îndeobște <ca afurisiți>, pentru faptul că nu s'au îngrijit de loc să nu plătească, în timpul ce le fusese statornicit și nici după aceea, darea pentru întreținerea noastră, după mărturia venerabilului întru Hristos părinte, domnul <Vicențiu>, din mila lui Dumnezeu, arhiepiscopul de Caloceia, căruia i-amdat puterea anume de a face prețuirea, așezarea și strângerea dării pentru întreținerea noastră asupra fiecărui capitlu și biserică a provinciei Caloceia ⁶⁾ și pentru

¹⁾ prin afișare (*edictum ponere*). ²⁾ adică a hotărîrii de față. ³⁾ *quem terminum sibi pro primo, secundo et tertio peremptorie assignamus*. ⁴⁾ *iustitie complementum*. ⁵⁾ Completat de noi-lipsă la Theiner. ⁶⁾ De care ținea episcopia Transilvaniei.

faptul că acel capitlu și unii canonici din acel capitlu <erau> cunoscuți îndeobște ca fiind sub afurisenie și îndeosebi Toma> cantorul acelei biserici, afurisit prin mai multe hotărâri, după cum ne-a încunostiințat același capitlu în scrisorile sale și cărui cantor apoi, la cererea aceluiași capitlu; i-am poruncit să se înfățișeze înaintea noastră; deasemenea, deoarece ei n'au trimes în fața noastră, așa cum cere legea, instructorii legiuitori odată cu actul alegerii pomenite; <drept aceea>, pentru ca acel capitlu și canonici să nu poată suferi cumva vreo știrbire în <temeiurile lor> de apărare cu privire la lucrurile de mai sus sau cu privire la vreunul din ele, voim ca îndată după vestirea edictului dat de noi, să vă îngrijiți a chema fără alt soroc din partea noastră acel capitlu și canonici, ca în răstimp de douăzeci de zile dela această chemare a voastră să se îngrijească a se înfățișa în chip legiuit în fața noastră, spre a se apăra cu privire la cele de mai sus, spre a-și urmări drepturile lor și spre a purcede și altfel în această pricină, până ce ea își va fi primită convenita încheiere. Altminteri vom purcede în această pricină după cum va fi drept, fără a ține seama de lipsa lor.

Iar ziua <vestirii> edictului <și> a chemării, ca și cuprinsul ei, precum și orice veți fi săvârșit apoi, să vă îngrijiți a ni le aduce întocmai la cunoștință printr'un act public sau printr'o scrisoare deschisă a voastră cuprinzând șirul acestora.

Dat la Buda, în ziua a doua a lunii Septembrie, în anul al patrulea al păstoriei papei Clement al V-lea.

Luni, în ziua a cincisprezecea a lunii Septembrie numiții domni auditori anume Filip și Ioan au poruncit lui Zuccha ¹⁾ curierul și vestitorul suspomenitului domn legat să meargă și să cheme pe <episcopul> ales al Transilvaniei pe fratele Benedict din insula <Budei> potrivit alcătuirii și cuprinsului însemnării ²⁾ și chemării de mai jos:

Chemarea celui ales.

Domnii Filip de Sardinia și Ioan de Arezzo, capelani și auditori ai vrednicului de cinstire părinte întru Hristos și domn fratele Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, poruncesc să fie chemat și cheamă în pricina alegerii din biserica Transilvaniei, care este pe cale de judecare și se judecă în fața lor, din însărcinarea anume a celui domn legat, pe fratele Benedict <episcopul> ales al bisericii suspomenite, deoarece magistrul Nicolae arhidiacon și canonic al pomenitei biserici a citit în fața lor niște însemnări care <cuprindeau>, printre altele, următoarele cuvinte:

Noi fratele Benedict <episcop> ales al bisericii Transilvaniei apelăm la <scaunul> Romei împotriva felului cum purcedeți ³⁾ în pricina pomenitei alegeri etc.

¹⁾ În text: *Juccha*. ²⁾ *cedula*. ³⁾ *Appellamus... a processibus vestris*.

Nici fratele Benedict n'a fost de față când s'au citit cele de mai sus în numele suszisului ales. De aceea, auditorii i-au cerut să le înmâneze însemnarea după care citise cele de mai sus sau o copie a ei; el, <Nicolae>, nu a vrut <însă> să le înmâneze atunci însemnarea sau copia ei, spunând că le va înfățișa însemnarea sau copia ei altădată; dar deoarece nu le-a înfățișat încă, să vină neapărat ¹⁾ a doua zi, în ziua a șasesprezecea a lunii Septembrie la ora a treia ²⁾, în fața lor <episcopul> ales ca să recunoască dacă apelul a fost făcut din însărcinarea lui și dacă s'a dat <magistrului Nicolae> însărcinarea să le predea lor o copie <după însemnare>, căci, <auditorii de mai sus> urmează să chibzuiască asupra acestora și după consfătuire să răspundă și să dea scrisoarea de înaintare a pricinii <unei judecăți> mai înalte ³⁾, potrivit legii. Dcă nu, pomeniții auditori vor purcede la cercetarea alegerii suszise potrivit rânduielii dreptului, fără să țină seamă de lipsa lui.

În acea zi, a cincisprezecea a lunii Septembrie, pomenitul vestitor, ducându-se și reîntorcându-se, a adus la cunoștința susnumiților domni auditori și mie Filip de Cingulo, notar al suspomenitului domn legat, că a chemat el însuși <înaintea lor> pe cel ales, pe zisul frate Benedict <care se găsea> în mânăstirea ⁴⁾ fraților predicatori din Buda și că i-a lăsat și înmănat o copie de pe chemare.

Declararea de nesupunere <la chemare>.

În ziua de marți, a șasesprezecea zi a lunii Septembrie, numiții domni auditori stând în scaunul de judecată ⁵⁾ au așteptat pe cel ales, fratele Benedict, până la ora a treia ⁶⁾ și <chiar> mai târziu. Deoarece nici el și nici altul nu s'a înfățișat pentru dânsul, după trecerea orei convenite, <auditorii> l-au socotit nesupus ⁷⁾ și l-au însărcinat pe suszisul Zuccha, vestitor al domnului legat, să meargă și să cheme pe magistrul Nicolae arhidiacon și canonic de Transilvania, potrivit întocmirii și cuprinsului însemnării și chemării de mai jos, al cărei cuprins este următorul:

Allă chemare, cu privire la magistrul Nicolae canonic din Transilvania.

Domnii Filip de Sardinia și Ioan de Arezzo, capelani și auditori ai vrednicului de cinstire întru Hristos părinte și domn, fratele Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, poruncesc să fie chemat înaintea sa și chiamă înaintea sa în pricina alegerii la biserica Transilvaniei, care este pe cale de judecare și se judecă în fața lui, din însărcinarea osebită a aceluia domn legat, pe Nicolae arhidiacon și canonic al bisericii Trasilvaniei, deoarece acesta a citit de curând în fața lor o însemnare care cuprindea, după cele citite de el, cum că fratele Benedict alesul etc. îndreaptă apel împotriva celor săvârșite de ei în pomenita pricină. <Deoa-

¹⁾ *peremptorie.* ²⁾ *in tertiis*, (care corespunde de fapt azi orei 9 dimineața. ³⁾ *apostolos tradere.* ⁴⁾ *loco.* ⁵⁾ *pro tribunali sedentes.* ⁶⁾ *usque ad horam tertiam.* ⁷⁾ *contumacem.*

rece» nici cel ales, nici alegătorii pomeniți n'au fost de față la citirea celor de mai sus și nici Nicolae n'a arătat dacă apelul amintit îl face în numele și din împuternicirea pomeniților alegători și a celui ales, numiții auditori au întrebat «pe Nicolae» dacă le va înmâna lor însemnarea sau o copie după ea. Acesta însă n'a vrut să le înmâneze atunci însemnarea sau copia, spunând că le va înfățișa însemnarea sau copia altădată. Dar «deoarece» nu le-a înfățișat încă, să vină neapărat a doua zi, șaptesprezece Septembrie, la timpul vecerniei ¹⁾, în fața lor să le arate împuternicirea, «apoi» ce trebuia să facă în legătură cu cele de mai sus și să le dea o copie de pe apel, căci «auditorii de mai sus» vreau să chibzuiască asupra acestora și după consfătuire să răspundă și să dea scrisoarea de înaintare a pricinii «unei judecăți mai înalte», potrivit legii. Dacă nu, pomeniții auditori vor purcede la cercetarea alegerii suszise potrivit rânduielii dreptului, fără a ține seama de lipsa lui.

Iar în acea zi, marți, a șasesprezecea a lunii Septembrie, numitul vestitor s'a înfățișat în persoană, dimpreună cu mine Filip de Cingulo, notarul mai sus pomenit, la mânăstirea ²⁾ fraților predicatori din Pesta, unde era găzduit Nicolae cu oamenii săi de însoțire ³⁾ și cu caii lor și a cerut oamenilor lui «să le spună» unde se află Nicolae. Deoarece ei spuneau că s'a dus în cetatea Budei și că se va reîntoarce în aceeași zi, pomenitul vestitor, în fața multor frați din acea mânăstire și a pomeniților oameni de însoțire ai lui Nicolae, după ce a înfățișat și citit celor de față numita scrisoare și chemare înaintea camerei acestuia ⁴⁾ așezată sub primul clastru al zisei mânăstiri înainte și lângă poarta clastrului de jos în partea dinăuntru «a acestuia», citind și arătând în văzul celor amintiți pomenita chemare și însemnare, l-a chemat în public ⁵⁾ pe numitul Nicolae, iar o copie «de pe chemare» a lăsat-o acelor oameni de însoțire care au spus că se leagă s'o dea lui Nicolae și să-i aducă la cunoștință cele de mai sus.

În ziua de miercuri, a șaptesprezecea a lunii Septembrie, la timpul vecerniei pomeniții domni auditori au așteptat pe suszisul Nicolae până la ora cuvenită. Deoarece nu s'a înfățișat nici el și nici altcineva în locul lui, suspomeniții domni auditori, stând la judecată, l-au declarat nesupus pe suszisul Nicolae, după cum cere legea.

În aceeași zi de miercuri, a șaptesprezecea a lunii Septembrie, suszișii domni auditori au venit din partea domnului legat la mânăstirea fraților predicatori din Pesta și găsind acolo pe «episcopul» ales, pe suszisul frate Benedict, i-au poruncit din partea aceluia domn legat, sub pedeapsa afuriseniei sub care ar cădea prin însuși acest fapt, dacă ar face altfel, ca să nu meargă la cetatea ⁶⁾

¹⁾ *in vespertis*, de fapt, potrivit sistemului «orelor canonice» despre care e vorba aici, la ora șase după amiază. ²⁾ *ad locum*. ³⁾ *cum sua familia* (= cu suita sa). ⁴⁾ A lui Nicolae. ⁵⁾ *in publice*. ⁶⁾ *civitas*, cetate (cu scaun episcopal).

sau dieceza Transilvaniei fără învoirea anume și porunca domnului legat. <Episcopul> ales a răspuns domnilor auditori, că deși era gata să meargă într'acolo, totuși este gata să se supună în această privință întru totul poruncilor domnului legat.

Făcut în capitlul mănăstirii ¹⁾ amintite, fiind de față ca martori Beralduccio de Ferno și Iacob de Vercelli, din însoțirea ²⁾ domnului legat și alți mulți frați.

În același an, în ziua de șapte Octombrie, venind magistrul Benedict la Trnava ³⁾, unde se afla pomenitul domn legat dimpreună cu curia sa, la mănăstirea fraților minoriți din Trnava, și înfățișându-se la judecată înaintea suszisului auditor, a domnului Filip, — a spus că este împuternicitul capitlului din Transilvania și că s'a înfățișat în numele nunutului capitlu, de față fiind fratele Benedict <episcopul> ales al Transilvaniei, arătându-se gata să urmărească pricina alegerii suspomenite și să-și dea ajutorul ⁴⁾, întrucât era ținut și dator <s'o facă> după lege, precum și să facă și să dovedească cele ce trebuiau făcute și dovedite, potrivit legii, păstrându-și însă dreptul de a aduce dovezi cu privire la edict precum și toate celelalte drepturi ale sale.

Înfățișarea împuternicirii <procuratorului episcopului> ales ⁵⁾.

În același an, în ziua de sâmbătă, a unsprezecea a lunii Octombrie, în mănăstirea fraților minoriți din Trnava, unde stătea atunci suszisul domn legat cu curia sa, s'a înfățișat înaintea domnilor auditori Filip și Ioan la timpul vecerniei, la ceasul când se judecă pricinile ⁶⁾, magistrul Benedict ca împuternicit trimis al capitlului din Transilvania. El s'a înfățișat în sorocul de mai sus, adică de patruzeci de zile, <statornicit> domnului ales și celorlalți canonici sus amintiți ai capitlului spre a da seamă—fiind de față și suszisul ales, care întărea și încuviința acestea. Și pentru a face dovada mai întâi a însărcinării primite <împuternicitul> a înfățișat o scrisoare a zisului capitlu pecetluită pe dos cu o pecete de ceară obișnuită, iar pentru a dovedi că <numitul> capitlu nu a fost afurisit și nici pedepsit cu interdict pentru neplata taxei de întreținere datorată domnului legat, a arătat o scrisoare deschisă mai mică, pecetluită pe dos cu trei peceți, anume a magistrului Salvus arhidiacon de Turda, vicar al bisericii Transilvaniei în timpul vacanței scaunului <episcopal>, a magistrului Benedict arhidiacon de Ozd și a lui Toma cantor <al bisericii> Transilvaniei, strângătorii <dării de> întreținere a domnului legat. Deasemenea, pentru a dovedi piedica necurmată, datorită căreia ni se spune că au fost împiedicați în privința alegerii <episcopului>, a adus două scrisori deschise, dintre care una era pecetluită cu

¹⁾ loci. ²⁾ domicelli. ³⁾ Oraș în R. Cehoslovacă. ⁴⁾ causam supradictam electionis prosequi et iuvare. ⁵⁾ productio iurium procurationis domini electi. ⁶⁾ hora causarum.

șase peceti atârinate, iar alta cu pecetea de ceară obișnuită a priorului fraților eremiți ai sfântului Augustin din mănăstirea sfântului Ștefan din Alba-Iulia ¹⁾.

Cuprinsul tuturor scrisorilor acestora se arată îndată mai jos și pe rând. Ele sunt înfățișate din încuviințarea, porunca și voința susamintitului domn <episcop> ales, ca să fie înfățișate prin viu graiu și arătate în scris la locul și timpul cuvenit spre dovedirea drepturilor lor ²⁾ și spre apărarea lor, precum și a zisului capitolu, sub rezerva celorlalte drepturi și dovezi ale lor.

Împulernicirea domnului Benedict.

Noi capitolul bisericii Transilvaniei dăm de știre prin această scrisoare tuturor cărora se cuvine că noi am <rânduit> pe magistrul Benedict arhidiaconul de Ozd, pe magistrul Ioan arhidiaconul de Cojocna ³⁾ și pe domnul Nicolae arhidiaconul de Tylegd, cañonicii noștri, <ca procuratori ai noștri> în curia venerabilului părinte, fratele Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti și legat al scaunului apostolic, pentru a cere întărirea și sfințirea cucernicului bărbat, fratele Benedict din ordinul predicatorilor, prior <al mănăstirii> din Insula Budei, ales de noi ca episcop al Transilvaniei.

Și în toate pricinile și pările care s'ar porni de orișicine, înaintea domnului legat sau înaintea oricărui judecător însărcinat de el, împotriva noastră sau a alesului nostru, sau dacă s'ar ataca alegerea însăși de cineva <și rânduim ca procuratorii noștri> solidari, dar astfel ca lipsa unuia să nu-i împiedice pe ceilalți să poată susține apărarea, face cereri, pune întrebări, da răspunsuri, face împotrivire, da replici, a propune teze ⁴⁾, a ridica întâmpinări, a face apel împotriva oricui, a se supune jurământului de a nu aduce o învinuire mincinoasă ⁵⁾ și de a mărturisi adevărul, a jura pe sufletele noastre, a depune orice jurământ ⁶⁾, a înfățișa martori și acte și a face toate celelalte lucruri care privesc pricina alegerii amintite și <pricina> noastră sau care par că o privesc, și a face toate celelalte acte pe care le fac sau obișnuesc să le facă apărătorii și împulerniciții adevărați, legiuți, cu puteri depline și îndestulătoare, dându-le însărcinarea și împulernicirea slobodă, osebită și atotcuprinzătoare de a face și a săvârși în numele nostru toate cele de mai sus și fiecare în parte, luându-le toate asupra noastră sub chezașia bunurilor noastre și <împulernicirea> de a orându-i sau numi <în locul lor> un alt sau alți împulerniciți ori de câte ori este sau va fi de folos pentru toate cele de mai sus și pentru fiecare în parte, iar împulernicitul lor, orându-i de ei sau pus în locul lor, să aibă dreptul de a face și îndeplini toate cele de mai sus așa cum sunt arătate <de noi>. Iar noi vom întări și încuviința tot ce va fi făcut sau întocmit de aceștia.

¹⁾ de claustro (în text greșit: castro) S. Stephani de Alba Iule. ²⁾ Ale canonicilor.
³⁾ Clus. ⁴⁾ ponendum. ⁵⁾ sub eundem iuramentum calumpnie. ⁶⁾ sacramentum et iuramentum.

„Dat vineri, după sărbătoarea înălțării sfintei cruci¹⁾, în anul domnului o mie trei sute nouă.

Scrisoare despre plata dării de întreținere cuvenite domnului legal.

„Noi magiștrii Salvus arhidiacon de Turda, vicar al bisericii Transilvaniei în timpul vacanței scaunului <episcopal>, Benedict arhidiacon de Ozd și cantorul Toma din biserica Transilvaniei dăm de știre că <numitul> capitlu al bisericii Transilvaniei, după ce a fost pus la dare de noi, ținând seamă de averile sale, cu douăsprezece mărci de argint bun²⁾ după greutatea de Buda, ne-a plătit în întregime aceste douăsprezece mărci în ziua de joi înainte de octavele sf. Martin³⁾, pentru care fapt îl deslegăm de <îndatorirea sa>.

„Dat la Alba, la sorocul și ziua mai sus scrise, în anul domnului o mie trei sute opt.

Scrisoarea întâia despre dovada împiedecării <alegerii episcopale>.

Venerabilului întru Hristos părinte și domn Gentile, din dumnezeasca milostivire, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, Bertold decan de Saschiz, Ulric decanul districtului Laslea⁴⁾, Gerard decan de Târnava Mare⁵⁾, Simon decanul de Șeica Mare⁶⁾, Henric decanul de Spring, Bertold decanul de Sebeș și Conrad decanul de Orăștie⁷⁾ din dieceza Transilvaniei, supunere fiiască cu smerită și cuvenită plecăciune. Să fie cunoscut sfinției voastre că fiecare și oricine dintre noi aducem sub jurământ la cunoștința prea sfinției voastre că de când s'a mutat din această lume, chemat de domnul, răposatul episcop al Transilvaniei Petru, de bună pomenire, și până la octavele fericitului Ioan Botezătorul, de curând trecute, capitlul bisericii celei mari sau al catedralei Transilvaniei, a fost împiedecat de amestecul puterii lumesti și de o necurmată și cumplită temere, așa că nu s'a putut face alegerea unui nou episcop. Dar temerea aceasta a încetat cu totul în cea din urmă sâmbătă, adică atunci când nobilul și puternicul baron Ladislau voevodul <Transilvaniei> și comite de Solnoc, prin mijlocirea lui Ilie decanul bisericii mari și catedrale a Transilvaniei, a încunoștiințat capitlul că nu va mai împiedeca acel capitlu sub cuvânt <de a-l sili> să aleagă pe fiul său <ca episcop> ori sub vreun alt cuvânt, ci să purceadă în pace și neturburați la alegerea viitorului episcop al Transilvaniei. Drept aceea, rugăm pe sfinția voastră să binevoiți a-l întări și sfinți pe alesul bisericii Transilvaniei pentru ca printr'însul să putem, ca niște oi împrăștiate și rătăcitoare, să ne adunăm în staulul domnului. Dat la Alba, în cea dintâi marți după sărbătoarea înălțării sfintei cruci, în anul domnului o mie trei sute nouă . . .⁸⁾.

¹⁾ 19 Septembrie. ²⁾ *argenti fini*. ³⁾ 14 Noembrie. ⁴⁾ *de sancto Ladislao*, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu) ⁵⁾ *maiori Kukullu*. ⁶⁾ *Selk*, sat în raionul Mediaș (reg. Sibiu). ⁷⁾ *Warasium*, oraș în reg. Hunedoara. ⁸⁾ 16 Septembrie 1309. Urmează «scrisoarea a doua despre dovada împiedecării», adresată tot lui Gentile de priorul Ștefan și de conventul ordinului eremit al sf. Augustin din Alba-Iulia, având aceeași dată și cu unele deosebiri neînsemnate același cuprins, din care motiv s'a renunțat aici la reproducerea ei.

Renunțarea prepozitului de Alba.

În penultima zi a lunii Octombrie, magistrul Pavel lector de Buda și canonic de Alba Regală ¹⁾; a venit la Pojon ²⁾ înaintea suspomeniților domni auditori Filip și Ioan spunând că este trimis și împuternicit al venerabilului bărbat, al domnului Ioan prepozit de Alba și canonic de Transilvania. La judecată, de față fiind magistrul Benedict apărătorul și împuternicitul de mai sus <magistrul Pavel> în numele și în locul pomenitului domn prepozit Ioan, a spus că nu dorește să se împotrivescă sau să se ridice împotriva alegerii sau a pomenitului <episcop> ales al Transilvaniei, ci o încuviințează și respinge cu totdădinsul ³⁾ toate întâmpinările și împotrivirile care s'ar putea face, spune sau mărturisii împotriva aceluia sau a pomenitei alegeri și se arăta gata dacă ar fi nevoie și s'ar cere, să înfățișeze chiar scrisoarea pomenitului domn prepozit Ioan, cu privire la învoirea și renunțarea acestuia.

În ziua de marți, a patra a lunii Noembrie, magistrul Benedict canonic din Transilvania, apărătorul și împuternicitul mai sus zis, s'a înfățișat ca împuternicit în numele pomenitului capitol al Transilvaniei înaintea vrednicului de cinstire părinte și domn fratele Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legatul mai sus pomenit al scaunului apostolic, fiind de față și suspomenitul frate Benedict <episcopul> ales al Transilvaniei, care a încuviințat <cele spuse de magistrul Benedict>. <Acesta> a adus și înfățișat o scrisoare deschisă, pecetluită pe dos cu două peceti, dată în legătură cu vestirea edictului privitor la pomenita alegere, spunând că scrisoarea i-a fost dată și înmănată ieri seară și nu mai înainte. Pe deasupra a mai adus și înfățișat și o altă scrisoare, pecetluită cu pecetea capitolului din Transilvania, din care se vedea că pomenitul capitol hotărâse și orânduise din nou pe magistrul Benedict drept apărător și împuternicit al său. Cuprinsul ei va fi arătat aci îndată, mai jos. El a stăruit apoi tot ca împuternicit, că ar dori să se folosească de scrisoarea și îndrituirile pe care le-a înfățișat și altădată în pomenita pricină, iar dacă ar fi nevoie, le-ar aduce ca dovezi pentru a doua oară, arătându-se gata să facă în zisa pricină tot ce trebuia făcut potrivit legii. După aceasta, pomenitul domn legat a însărcinat pe auditorul său, <anume> pe suszisul domn Filip de Sardinia, care se afla de față, să primească cele înfățișate ⁴⁾ și dimpreună cu domnul Ioan auditorul său ⁵⁾ să le cerceteze mai întâi cu luare aminte și <apoi> să-i aducă la cunoștință întocmai cele de drept ce privesc pomenita pricină.

Dare de seamă despre edict.

Prea vrednicului de cinstire întru Hristos părinte și domn Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului

¹⁾ Szekéshelyvár, oraș în R.P. Ungară. ²⁾ apud Posonium. ³⁾ *expresse*. ⁴⁾ *producta*. ⁵⁾ a legatului.

apostolic, fratele Petru vicar al ordinului fraților predicatori și fratele Ștefan prior al ordinului fraților eremiți ai sfântului Augustin din Alba-Iulia cuvenită închinăciune cu încredințarea smeritelor rugăciuni. Am primit scrisoarea sfinției voastre, joi după sărbătoarea fericitului Mihail, din toamnă ¹⁾, cuprinzând următoarele: <Urmează scrisoarea lui Gentile legat al scaunului apostolic, către priorii fraților predicatori și eremiți din Alba-Iulia, dată la Buda, două Septembrie, în anul al patrulea al păstoririi domnului papă Clement al V-lea, mai sus>.

După ce am văzut cuprinsul scrisorii, dorind să ne supunem poruncilor voastre, așa cum suntem datori, am îndeplinit cu grijă însărcinarea voastră în duminica următoare ²⁾. După ce am înfățișat-o ³⁾ nimeni n'a ridicat vreo împotrivire și nici n'a voit să se împotrivescă alegerii suspomenite sau celui ales; iar chemarea capitolului, alăturată <scrisorii>, o vom face ⁴⁾ în biserica catedrală, fără altă amânare în timp de douăzeci de zile dela ziua vestirii edictului.

Dat duminică înainte de octavele fericitului arhanghel Mihail ⁵⁾, în anul domnului o mie trei sute nouă.

Ultima împuternicire a magistrului Benedict.

Noi capitolul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania dăm de știre prin scrisoarea de față tuturor căroră se cuvine că am numit, pus și orânduit ca trimis anume și ca împuternicit adevărat și deplin ⁶⁾ al nostru, în curia venerabilului părinte fratele Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, pe magistrul Benedict arhidiaconul de Ozd, <pentru ca acolo> să răspundă la chemarea făcută prin scrisoarea edictului aceluiași domn legat, iar dacă va fi nevoie și la alte puncte cuprinse în ea . . . . ⁶⁾.

Dat la octavele fericitului arhanghel Mihail ⁷⁾, în anul domnului o mie trei sute nouă.

În ziua de luni, a opta a lunii Decembrie, înaintea suszișilor domni auditori Filip și Ioan a venit la judecată magistrul Benedict, apărător și împuternicitul mai sus pomenit, care în calitatea lui de mai sus, de apărător și împuternicit, a spus și a cerut ca pricina alegerii de mai sus să se mântuie ⁸⁾ de drept, iar alesul de mai sus să fie întărit așa cum trebuie să fie întărit de drept, deoarece nimeni nu s'a înfățișat, du pă darea edictului ⁹⁾, în timpul hotărît de edict și nici după aceea ca potrivnic <față de alegerea făcută>. A mai spus prin viu graiu că nu puteau sta împotriva ¹⁰⁾ cele ce se spuneau și anume că <acel> capitol ar fi avut și mai înainte

---

¹⁾ 2 Octombrie. ²⁾ 5 Octombrie. ³⁾ scrisoarea. ⁴⁾ În text: *fecimus* (am făcut), poate greșeală în loc de *faciemus* (vom face). ⁵⁾ *sufficiens procurator*. ⁶⁾ Se omit în traducere o serie de pasagii identice cu cele din formularul actului de procură de mai sus, eliberat de același capitol în favoarea aceluiași, cu data de 16 Septembrie 1309. ⁷⁾ 6 Octombrie. ⁸⁾ *expediri*. ⁹⁾ legatului papal. ¹⁰⁾ *non obstant*.

dreptul și puterea de a alege după mărturisirea magistrului Petru de Paris, canonic de Transilvania, atunci când cerea să i se înapoieze capitlului dreptul său de alegere. Dar mărturisirea magistrului Petru, chiar dacă a fost făcută ¹⁾, nu putea aduce nicio vătămare, deoarece el nu fusese apărător și împuternicit de zisul capitlu ca să mărturisească aceasta. Iar <magistrul Benedict> tăgăduia și a tăgăduit <chiar> că acela a fost împuternicit <de capitlu> și dacă ar reieși aceasta a cerut copie după zisa împuternicire și a mai susținut că mărturisirea însăși nu este adevărată și că acela a mărturisit strâmb și că s'a vădit tocmai dimpotrivă ceea ce e îndeobște știut și bine cunoscut. A mai spus că nu pot sta împotriva cele ce se spun că ei ar fi primit la alegere și pe unii ce erau afurisiți, căci ei ²⁾ nu au primit niciun afurisit și au tăgăduit că Toma cantorul <bisericii> Transilvaniei ar fi fost legat în timpul alegerii de vreo osândă de afurisenie și că ar fi fost afurisit, din pricina vreunei mărturisiri sau scrisori a zisului capitlu, decât dacă ar reieși altfel cu privire la rostirea afuriseniei, ceea ce a tăgăduit cu tot dinadinsul ³⁾ și dacă ar reieși <acest lucru> a cerut ⁴⁾ să i se arate o copie după ea, deoarece n'ar fi adevărată și nici dreaptă. Pe deasupra a mai spus că au fost chemați toți cei din suspomenitul capitlu care au putut să ia parte și au putut fi chemați fără vreo greutate și toți dimpreună și în bună înțelegere au ales pe fratele Benedict. Iar dacă unii, care s'ar fi găsit în afara acelei provincii, ar fi vrut să se împotrivescă <alegerii>, au avut destul timp și ar fi putut ușor face acest lucru. Dar fiindcă toți erau și au fost într'un gând cu privire la acel ales, niciunul n'a vrut să se înfățișeze împotriva lui și a pomenitei alegeri, nici n'a vrut să facă vreo întâmpinare sau să ridice vreo împotrivire. Din aceste pricini și din altele alegerea cât și alesul trebuiesc de drept întăriți. De aceea, a cerut întărirea <alegerii și a celui ales>, întrucât legea îi îngăduia <să ceară aceasta> și se prindea să aducă temei la cele de mai sus cu ajutorul legilor și al decretelor <bisericești> și prin sine și prin alții.

Ascultarea și mărturia magistrului Benedict apărătorul și împuternicitul capitlului.

În ziua de marți, a șasesprezecea a lunii Decembrie, magistrul Benedict canonic, apărător și împuternicit al capitlului Transilvaniei, s'a înfățișat la judecată înaintea zișilor domni Filip și Ioan, auditori ai domnului legat și a jurat pe sfânta evanghelie a domnului cu mâna pe carte că va spune adevărul curat și drept despre cele asupra cărora va fi întrebat. Și a fost întrebat de acei domni auditori dacă nu s'au făcut anumite tocmele asupra alegerii fratelui Benedict, alesul de mai sus, și care au fost acestea. Magistrul Benedict apărătorul și împuternicitul pomenit a răspuns și mărturisit că atunci când s'au ridicat dela oamenii capitlului și ai bisericii Transilvaniei niște vite și bunuri de către cantorul Toma al numitei biserici, capitlul a poruncit ca <Ilie> decanul acelei biserici să meargă, în numele

¹⁾ *si apparet.* ²⁾ membrii capitlului. ³⁾ *expresse.* ⁴⁾ împuternicitul.

zisului capitlu, la domnul voevod Ladislau ¹⁾) pentru redobândirea vitelor și a bunurilor de mai sus. Iar când <Ilie> decanul s'a înfățișat la domnul Ladislau ca să ceară și să dobândească înapoi dela el cele de mai sus, domnul voevod a poruncit ca ele să fie înapoiate; apoi a spus decanului că el nu voia să împiedece mai departe capitlul suspomenit și biserica Transilvaniei și nici să-i oprească dela alegerea <episcopului>, nici nu voia să rămână mai departe cu asemenea certuri și cârtiri ²⁾), ci voia ca de acum capitlul să pășească la alegerea episcopului așa cum vor voi <membrii săi>. Totuși <a spus> că ar fi foarte bucuros dacă cei din capitlu ar alege pe fratele Petru din ordinul Augustinilor, sau pe fratele Benedict priorul din insula <Budei>, din ordinul predicatorilor, dar ar fi mai bucuros de <alegerea> zisului frate Benedict. Iar dacă vor alege pe unul din aceștia doi el, voevodul, va înapoia bisericii toate cetățile și bunurile ei, deoarece îi cunoaște <bine> pe aceștia și îi socotește oameni vrednici; dar ei pot alege pe unul ca acesta, însă dacă ar fi cineva care să nu-i fie prieten, el nu le va înapoia cele <de mai sus>. Dar, să purceadă mai departe nestingheriți cum vor voi, stăruint totuși pentru unul din cei doi și <mai ales> pentru fratele Benedict, de care ar fi foarte bucuros, dându-i apoi decanului scrisoarea sa de adevărire față de capitlu a celor spuse mai sus. Iar când s'a reîntors decanul la zisul capitlu și a povestit și a arătat capitlului pe rând toate acestea și a citit tot acolo scrisoarea voevodului de adevărire, auzind acestea canonicii amintitului capitlu au început să se sfătuiască între ei pe cine să aleagă. Și unii din ei au spus între ei că ar fi de folos să aleagă un <bărbat> de neam, cu carte ³⁾) și puternic pentru apărarea și redobândirea bunurilor bisericii. Alții dintre canonici au spus că ar fi folositor <să aleagă> un călugăr și în desbaterea dintre ei a fost pomenit de unii susnumitul frate Benedict, despre care spuneau că ar fi bine să-l aleagă ba pentru bunătatea lui, ba pentrucă era pe placul domnului voevod și că sunt stăruinte la capitlu pentru el. Totuși n'au hotărît nimic în acea desbatere pentru alegerea sa, ci doar au statornicit ziua alegerii. Înainte de ziua alegerii de multe și de multe ori când o parte mai mare din capitlu, când una mai mică s'au sfătuit de o parte asupra celui ce trebuie ales și în aceste sfătuirii a fost pomenit mai des numele fratelui Benedict. Și acel împuternicit și apărător a spus în desbaterile de mai sus la care a luat și el parte, că dacă vor să aleagă un călugăr, trebuie să știe că, potrivit dreptului, alegerea călugărilor trebuie să se facă în deplină înțelegere. Iar în ziua hotărîtă pentru alegere s'au adunat canonicii suszisului capitlu în capitlu și atunci magistrul Benedict, împuternicitul și apărătorul, ridicându-se ca arhidiacon și canonic al pomenitului capitlu a spus: <Cinstiților> domni și frați ai mei, suntem aici pentru alegerea păstorului nostru; chibzuiți și vedeți ce e de făcut <ca să alegem> un om vrednic, căci de aceea suntem aici. Și a <mai> spus: fratele Benedict, asupra căruia v'ați sfătuit de mai multe ori, ar fi bun și vrednic și după ce a spus acestea, s'a așezat. Apoi canonicii de

¹⁾ *Latislaus.*   ²⁾ *rumoribus et clamoribus.*   ³⁾ *litteratum.*

mai sus au tăcut câțva timp și după aceea Ioan Nobilul ¹⁾ canonic al zisei biserici și alții dimpreună cu el au spus și strigat deopotrivă: pe fratele Benedict, pe fratele Benedict și numai decît au început să înalțe laude domnului.

Deasemenea, a întrebat dacă pomenitul domn voevod a fost rugat pentru fratele Benedict sau dacă voevodul a rostit amenințări în folosul <alegerii> fratelui Benedict sau dacă însuși fratele Benedict a stăruit sau a făgăduit ceva cuiva pentru a fi ales? A răspuns că nu știe.

Deasemenea, întrebat ce l-a împins pe el, magistrul Benedict și pe ceilalți canonici să aleagă pe zisul frate Benedict? A răspuns că <l-au ales> pentru cucernicia sa și pentru că îl cunoașteau mai demult de când fusese tot acolo ²⁾ prior al fraților <predicatori> și prieten și sfătuitor al răposatului episcop al Transilvaniei Petru, de bună pomenire, și în urma celor spuse de domnul voevod, care a făgăduit, că dacă îl vor alege, va înapoia toate cetățile și bunurile bisericii din Transilvania.

Deasemenea, întrebat, câți au fost lipsă la această alegere? A răspuns că cinci care n'au fost chemați deoarece erau prea departe. Întrebat cine au fost aceștia și unde se găseau atunci? A răspuns că domnul Ioan prepozitul de Alba și domnul Gaspar erau, după cum crede el la Buda și Nicolae al răposatului Gavril și care e prebendar ³⁾ al bisericii din Oradea, se găsea, după cum crede el, tot acolo sau la moșiile sale părintești în jurul Sătmarului ⁴⁾ și Petru al lui Lorand ⁵⁾ prepozit de Agria ⁶⁾ care se afla, după cum crede el, la Agria, iar un tânăr, fiul lui Filip, se găsea, după cum crede el, pe la Trnava, la tatăl său.

Deasemenea, întrebat dacă el sau alții din numitul capitolu știau la data zisei alegeri că Toma cantorul bisericii din Transilvania era legat prin osânda a furisenei celei mari? A răspuns că nu știa și nici nu știe, afară doar că atunci când capitolul Transilvaniei a scris o scrisoare domnului legat împotriva cantorului, el magistrul Benedict fiind de față, a auzit spunându-se de cei din capitolu care se găseau acolo, în lipsa însă a zisului cantor și a părtașilor săi ⁷⁾, că toate cele ce au scris ei domnului legat erau și au fost adevărate; totuși nu cunoștea adevărul în alt fel și a spus că el însuși a fost de față când a fost scrisă scrisoarea de mai sus.

Deasemenea, întrebat dacă se obișnuia altădată, atunci când voia biserica să porceadă la alegere, să fie chemați și cei care lipseau, sau alții care erau așa departe după cum s'a spus despre cei pomeniți mai sus? A răspuns că nu știe și că nu-și aduce aminte de alte alegeri deoarece biserica vreme îndelungată n'a fost lipsită <de păstor> și n'a avut nevoie de alegere.

Cel din urmă act si renunțare la aducerea de noi <acte și dovezi>.

În ziua de miercuri a șaptesprezecea a pomenitei luni Decembrie, amintitul magistrul Benedict, apărătorul și împuternicitul de mai sus, a venit la judecată

¹⁾ *Iohannes nobilis.* Nemeș? ²⁾ la Alba-Iulia. ³⁾ *beneficiatus.* ⁴⁾ *Zalthemar.*
⁵⁾ *Petrus Larandi.* ⁶⁾ *Eger,* oraș în R. P. Ungară. ⁷⁾ *complicibus.*

înaintea suszișilor domni auditori și a cerut, în calitatea de mai sus, în numele pomenitului capîtlu, dela domnii auditori să isprăvească ¹⁾, potrivit legii cu judecarea alegerii, să aducă aceasta la cunoștința domnului legat și să-l roage cu smerenie să pună capăt <pricinii> în mod legiuit ²⁾, căci întârzierea este vătămătoare pomenitei biserici și bunurilor ei. Atunci domnii auditori au cerut apărătorului și împuternicitului <anume> magistrului Benedict, dacă voia sau nu să mai înfățișeze sau să mărturisească ceva peste cele aduse și înfățișate la judecată în pomenita pricină. El a răspuns că este încredințat că ceea ce a înfățișat <la judecată> este îndestulător, <iar> altceva nici nu avea și nici nu are de gând să mai înfățișeze. Renunțând în numele capîtlului, la înfățișarea altor <acte> și dovezi, afară dacă nu s'ar ivi altele noi despre care a declarat că și le rezervă, el a cerut o grabnică și legiuită încheere a zisei pricini.

Intărîrea celui ales.

În anul domnului o mie trei sute zece, indicția a opta, joi în ziua a doua a lunii Iulie domnul legat a întărit oficial ³⁾ la Pojon, într'o sală publică înaintea tuturor și a pus în fruntea episcopiei din Transilvania pe suspomenitul domn, pe fratele ales, fiind de față domnul H<enric> episcop de Breslau ⁴⁾, Nicolae <episcop> ales de Győr ⁵⁾, domnul Locthulf scolastic ⁶⁾ de Glogau ⁷⁾, domnul canonic Günter, Meynard și magistrul Henric de Jastotal, canonici de Breslau, Filip și Ioan auditori ai domnului legat și mulți alții, anume domnul S. prepozit de Pojon, fratele Ioan prior al ordinului predicatorilor din Strigoniu și alții etc.

Textul lat. în *Mot. Vat. Hung.*, seria I, vol. II, p. 154—177; cf. cu greșeli și multe omisiuni la Theiner, I, p. 425—432. Subtitlurile de pe marginea ediției latine sunt reproduse după textul original, dar din motive tehnice în traducere ele au fost așezate în text ca subcapitole în fruntea părților la care se referă.

103

<1309 Ianuarie 8 — Iulie 3, Buda>.

Pricină ce se judecă între capîtlul bisericii Transilvaniei și niște decani și parohi din acele părți.

În numele domnului, amîn. În anul același o mie trei sute nouă, în păstoria papei Clement al V-lea, în ziua de vineri, a noua zi a lunii Mai, indicția a șaptea, Vagnolo de Meuania ⁸⁾, notarul curiei mai jos notate, mi-a încredințat mie, Angelo, notarul mai jos scris, actele înregistrate mai jos, <cuprinzând> cele desbătute ⁹⁾, în lipsa mea, în fața lui din porunca venerabilului bărbat, domnul

¹⁾ *expedirent.* ²⁾ *de iuridica expeditione.* ³⁾ *publice.* ⁴⁾ *Wratislaviensi*, azi Wrocław în R.P. Polonă. ⁵⁾ *Jauriensi*, în R.P. Ungară. ⁶⁾ canonic însărcinat cu conducerea școlii. ⁷⁾ Oraș în Silezia. ⁸⁾ *Bevagna*, oraș în Italia de mijloc. ⁹⁾ *actitata.*

Filip de Sardinia, canonic de Oristano ¹⁾, doctor în dreptul bisericesc, auditor general al pricinilor la curia vrednicului de cinstire părinte, domnului Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti ²⁾, legat al scaunului apostolic. Cuprinsul acestor acte este următorul:

Scrisoarea judecătorilor cu mărturii pentru clerici.

Prea sfântului întru Hristos părinte și domn, fratelui Gentile, din milostivire dumnezească, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic — fratele Cristian priorul predicatorilor ³⁾ din Bistrița ⁴⁾ și fratele Petru lectorul fraților minoriți din Orăștie ⁵⁾ și Reynold ⁶⁾ parohul din Slimnic ⁷⁾ cucernică și datorită plecăciune împreună cu prinosul evlavioaselor noastre rugăciuni. Am primit cu cinstea cuvenită scrisoarea trimisă nouă de sfinția voastră și având următorul cuprins:

Fratele Gentile, din milostivirea dumnezească, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, iubiților fii întru Hristos, cuvioșilor și chibzuiților bărbați, fraților: Cristian priorul predicatorilor din Bistrița și Petru lectorul fraților minoriți din Orăștie și magistrul Reynold parohul din Slimnic, mântuire întru domnul. Acum câțva timp, la cererea stăruitoare a iubiților întru Hristos fii din capitlul bisericii mari ⁸⁾ a Transilvaniei, am poruncit să fie citați și chemați — fără vreo amânare — parohii, preoții, clericii și obștiile mai jos însemnate din dieceza Transilvaniei și anume: Berthold parohul de Călnic ⁹⁾ <și decan de Sebeș> ¹⁰⁾, Herric paroh de Sebeș, Godeschalcus de Vințul de Jos ¹¹⁾, Nicolae de Pianul de Jos ¹²⁾, Pavel de Topârcea ¹³⁾, Alhelmus de Amnaș ¹⁴⁾, Daniel de Răhău ¹⁵⁾ și Rener de Apoldul de Jos ¹⁶⁾, parohi sau păstor ¹⁷⁾ ai bisericilor și Henric decan de Spring ¹⁸⁾, Ioan de Drașov ¹⁹⁾, Gundolin de Ghirbom ²⁰⁾, Bartolomeu de Vingard ²¹⁾, Henric de Ludoș ²²⁾, Iacob de Păuca ²³⁾, preoți sau parohi și obștea preoților din acel decanat, de asemenea capitlul parohilor din Coșdu ²⁴⁾ și mai ales Nicolae parohul din satul Iacobeni ²⁵⁾, adică decanul de Coșdu, Henric paroh de Stena ²⁶⁾ și Ioan parohul de Bărcuț ²⁷⁾, de asemenea obștea

1) *Arborensis*, oraș în Sardinia (Italia). 2) *tituli sancti Martini in Montibus*. 3) *Dominicani*. 4) *Bysterci*, oraș în reg. Rodna. 5) *Varasio*, oraș în reg. Hunedoara 6) În text și forma: *Renold*. 7) *Stolzimbäl* (și forma *Stolsamberg*), sat în raionul Sibiu. 8) *maioris*. E vorba de biserica din Alba Iulia. 9) *Keldénich*, (și forma: *Kelneke*), sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). 10) *Sebz*, oraș în reg. Sibiu. 11) *Winz*, sat în raionul Alba (reg. Hunedoara). 12) *Peyn*, azi sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). 13) *Kopaka*, sat în raionul Sibiu. 14) *Omlas*, sat tot acolo. 15) *Ryon*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). 16) *Apoldya*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). 17) *rectores seu plebanos*. 18) *Sprinch*, sat în raionul Sebeș. 19) *Drasseu*, sat tot acolo. 20) *Piro*, sat tot acolo. 21) *Wingarlkirchen*, sat tot acolo. 22) *Rothludas*, sat tot acolo. 23) *de duabus Turribus*, sat tot acolo. 24) *Kozd*, fost decanat săsesc, acum pârâu în raionul Sighișoara (reg. Sibiu). 25) *villa Iacobi*, sat în raionul Agnita (reg. Stalin). 26) *de Lapide*, azi Dacia, sat în raionul Racoș (reg. Stalin). 27) *Barankulzi*, sat în raionul Agnita (reg. Sibiu).

preoților din arhidiaconatul de Târnava Mare ¹⁾ și anume Arnold de Valea Lungă ²⁾, Ioan de Micăsasa ³⁾ și <obștea> ⁴⁾ preoților din Țapu ⁵⁾, de asemenea capitlul parohilor din Saschiz și capitlul preoților din Criș ⁶⁾ și anume Bertold parohul, decanul de Saschiz, Ioan de Sighișoara ⁷⁾, Hermann de Daia ⁸⁾, Nicolae de Apold ⁹⁾, Gheorghe de Saschiz, Iacob de Nethus ¹⁰⁾, de asemenea Herric decanul de Criș și preot al aceluși sat, Herric de Mălâncrav ¹¹⁾, Herric de Besa ¹²⁾, de asemenea obștea preoților din arhidiaconatul Târnava Mică ¹³⁾ și anume preotul Simon din satul Sânniclăuș ¹⁴⁾, Nicolae decanul din Târnava Mică, Ioan de Jidveiu ¹⁵⁾ și Thederic preotul din satul Boian ¹⁶⁾, spre a se îngriji să se înfățișeze sau ei înșiși sau printr'un împuternicit ¹⁷⁾ potrivit al lor la un soroc hotărît la curia noastră spre a da socoteală după dreptate la judecată înaintea împuternicitului sau apărătorului ¹⁸⁾ numitului capitlu cu privire la unele vătămări, jigniri, încălcări, precum și dări, datorii, dijme, venituri și alte lucruri.

Dar pentru că ei au disprețuit cu îndărătnicie să se înfățișeze înaintea curier noastre, fie ei înșiși fie prin împuternicit, chibzuitul bărbat, magistrul Filip de Sardinia, canonic de Oristano, doctor în dreptul bisericesc, capelanul și omul nostru de aproape ¹⁹⁾, pe care l-am dat părților ca auditor în pomenita pricină la cererea și la stăruința magistrului Benedict arhidiacon de Ozd ²⁰⁾, procurator al numitului capitlu, după ce i-a așteptat să se înfățișeze în termenul hotărît și <chiar> după acest termen, pe toți susnumiții chemați <în judecată> i-a socotit pe drept, prin sentință provizorie ²¹⁾, a fi nesupuși la chemarea în judecată și nu a mai luat atunci nicio măsură în această pricină, nădăjduind că ei își vor răscumpăra, prin cuvenita îndreptare, nesupunerea lor de a veni în fața judecății.

Dar după trecerea unui răstimp de mai multe zile, s'a înfățișat înaintea pomenitului auditor suszisiul împuternicit ²²⁾ și a cerut stăruitor ca să se porceadă potrivit legii, împotriva susnumiților nesupuși la chemarea în judecată. Iar numitul auditor, văzând lipsa, îndărătnicia și nesupunerea susnumiților ce nu se înfățișau la judecată, <încredințat că> ascultarea n'ar fi de niciun folos celor supuși, dacă nu s'ar pune stavilă încăpățănării celor îndărătnici, căci odată cu creșterea

¹⁾ de maiori Kukullo. ²⁾ de Longavalle sau Hususău, azi Valea Lungă, sat în raionul Mediaș (reg. Sibiu). ³⁾ Michazaz, sat tot acolo. ⁴⁾ Completare a lacunei din text prin cuvântul *universitatem* = obște. ⁵⁾ *Huldunalach*, sat tot acolo. ⁶⁾ *Crys*, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu). ⁷⁾ *Schresbug*, oraș în reg. Sibiu. ⁸⁾ *Dalia*, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu). ⁹⁾ *Apoldia*, sat tot acolo. ¹⁰⁾ *Sithus*, sat în raionul Agnita (reg. Sibiu). ¹¹⁾ *Almakerek*, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu). ¹²⁾ *Peschendorp*, sat tot acolo. ¹³⁾ de minori Kukullo. ¹⁴⁾ *villa sancti Nicolai*, sat în raionul Târnăveni (reg. Mureș). ¹⁵⁾ *Sido*, sat tot acolo. ¹⁶⁾ *villa Boneti*, sat în raionul Mediaș (reg. Sibiu). ¹⁷⁾ *responsalem*. ¹⁸⁾ *syndico*. ¹⁹⁾ *familiaris*. ²⁰⁾ Arhidiaconul de Ozd a fost așezat în partea de răsărit a fostului județ Cluj. ²¹⁾ *interloquendo*. ²²⁾ al capitlului din Alba: Benedict de Ozd.

îndărătniciei¹⁾ trebuie să crească și pedeapsa <sa>, i-a lovit pe toți laolaltă și pe fiecare dintre cei numiți mai sus cu pedeapsa afuriseniei cerută de această nesupunere a lor și pretinsă de numitul împuternicit <al capitlului din Alba>, iar pe capitlurile și obștiile lor²⁾ le-a înlănțuit cu pedeapsa interdictului, după cum se vede în chip neîndoelnic din actele curiei noastre.

Pe când însă suszisul auditor, la stăruința numitului împuternicit³⁾, se pregătea să porceadă la vestirea sentințelor de mai sus împotriva acelor⁴⁾, s'a înfățișat la curia noastră, iubitul întru Hristos fiu, fratele Herric de Sibiu⁵⁾ din ordinul predicatorilor ca apărătorul⁶⁾ lor, spunând că susnumiții chemați la judecată nu s'au putut înfățișa la curie la sorocul statornicit lor pentru cele de mai sus fiind opriiți de o piedică legiuită, iar el e gata în numele lor să facă dovadă deplină curiei cu privire la pomenita piedică. Așa dar, dacă spusele <de mai sus> se întemeiază pe adevăr având noi de gând să purcedem cu blândețe și nu fără dreptate față de numiții loviți de afurisenie și interdict și voind să cruțăm în această privință cheltuielile și ostenele părților, însărcinăm chibzuința voastră prin rândurile de față potrivit voinței atât a împuternicitului <capitulului din Alba> cât și aceleia a apărătorului, ca voi toți, sau doi ori unul din voi să primiți dovezile pe care vor voi să le aducă în fața voastră susnumiții loviți de afurisenie și interdict sau altul în numele lor asupra împrejurărilor privitoare la acea piedică legiuită și, după ce le veți primi, să le însemnați întocmai în actele voastre și să ni le trimiteți printr'un sol de încredere, pecetluite cu pecețile voastre, în răstimp de treizeci de zile dela primirea <scrisorii> de față; iar pe martorii arătați în ele, dacă vor căuta cumva să se dea înapoi dela datoria lor, din părtiure, ură sau teamă să-i siliți prin pedeapsă bisericească⁷⁾ să mărturisească adevărul. Și încă să chemați fără amânare din partea noastră numitele părți să se înfățișeze în chip legiuit înaintea noastră la zisa curie la douăzeci de zile după darea chemării noastre, spre a lua cunoștință de vestirea acestor dovezi și a porcede apoi și altfel după dreptate în aceeași pricină, iar ziua chemării și cuprinsul său și tot ce veți fi făcut pe urmă ni le veți scrie în scrisoarea voastră ce va cuprinde șirul acestora⁸⁾.

Dat la Buda, în dieceza Vesprim, în ziua a șasea înainte de idele lui Ianuarie, în anul al patrulea al păstoriei papei Clement al V-lea⁹⁾.

Noi, așa dar, ca niște fii supuși cu adevărat, dorind să dăm ascultare poruncii voastre, cu credință și supunere, am porces cu cea mai mare osârdie la îndeplinirea acestui lucru și îndată după primirea scrisorii voastre am statornicit pomenitelor părți ca soroc fără amânare pentru aducerea martorilor cea dintâi vineri după sărbătoarea învierii domnului¹⁰⁾, în orașul Vințul de

¹⁾ *crecente contumacia.* ²⁾ *universitates.* ³⁾ Benedict. ⁴⁾ Adică a susnumiților clerici
⁵⁾ *Cybinio* ⁶⁾ *excusator (desvoinovățitor).* ⁷⁾ *censura ecclesiastica.* ⁸⁾ *harum seriem.*
⁹⁾ 8 Ianuarie 1309. ¹⁰⁾ 4 Aprilie.

Jos¹⁾. La sorocul arătat mai sus părțile au avut grijă să se înfățișeze înaintea noastră, iar numiții parohi ai celor șapte capitluri și-au adus martorii²⁾ lor spre a se desvinovăți de faptul neînfațișării la judecată și anume pe Sifrid priorul de Cârța³⁾, din ordinul Cisterciților care a mărturisit pe sufletul lui, că domnul Bertold parohul de Călnic, pornise la drum ca împuternicit și trimis al numiților parohi pentru care cuvânt⁴⁾ și-a făcut testamentul în fața lui orânduindu-l pe el⁵⁾ executor testamentar; de asemenea pe tânărul Nicolae, fiul comitelui Solomon de Călnic, care, jurând în numele său și al tatălui său care zăcea bolnav, a mărturisit că a văzut scrisoarea de amenințare⁶⁾ a voevodului scrisă împotriva zișilor împuterniciți și trimiși; de asemenea pe Nicolae pârgarul⁷⁾ din Sibiu, care sub jurământ a mărturisit că a văzut pomenita scrisoare a voevodului și a auzit-o <citindu-se>; de asemenea pe Heniung, trimisul locuitorilor⁸⁾ comitatului Sibiu, care jurând pe sufletele numiților locuitori a spus același lucru; de asemenea pe Herric procuratorul bisericii tuturor sfinților din Călnic care sub jurământ, a spus același lucru și a mai spus acesta că Bertold parohul bisericii suspomenite a primit dela enoriașii săi îndeobște voia de a porni la drum; de asemenea pe Nicolae, fratele numitului procurator, care sub jurământ a spus același lucru.

De asemenea, numiții parohi ne-au înfățișat, spre desvinovățirea lor, foarte multe scrisori și anume din partea obștii sibiene, a celeia din Sebeș, de asemenea din partea lui Gheorghe parohul de Sibiu, de asemenea din partea lui Walter magistrul spitalului sfântului Duh din același oraș, și din partea lui Ioan parohul din satul Gușterița⁹⁾ care se întemeiau toate pe scrisoarea voevodului, de al cărei cuprins înspăimântându-se împuterniciții lor nu au cutezat să purceadă la drum, iar numitul voevod¹⁰⁾ dimpotrivă a mărturisit înaintea noastră la sorocul pomenit, atât prin trimisul său, cât și prin scrisoarea sa, că nu a avut de gând să împiedece pe numiții parohi sau pe împuterniciții lor din drumul la care porniseră. <Toate> acestea, astfel purtate și desbătute înaintea noastră și trecute întocmai în scriptele noastre, <le trimitem> sfinției voastre, scrise întocmai și însemnate cu puterea peceților noastre, iar ca soroc le-am hotărît pomenitelor părți a douăzecea zi dela darea <scrisorii> de față¹¹⁾, când fără amânare ele vor trebui să se înfățișeze înaintea sfinției voastre în susnumita pricină.

Dat la Vințul de Jos, în sâmbăta din săptămâna luminată¹²⁾, adică la nonele lui Aprilie¹³⁾, în anul domnului o mie trei sute nouă.

¹⁾ de Wynz inferiori. ²⁾ testimonium = testes. ³⁾ Candela. ⁴⁾ in cuius argumentum.
⁵⁾ Adică pe Sifrid, parohul dela Keldenich. ⁶⁾ literae cominatoriae. ⁷⁾ scabinum.
⁸⁾ provincialium. ⁹⁾ villa Umberti, sat în raionul Sibiu. ¹⁰⁾ In text: princeps. ¹¹⁾ 24 Aprilie.
¹²⁾ in albis <Paschae>. ¹³⁾ 5 Aprilie.

Înfățișarea împuternicitorilor celor două părți.

În cea din urmă zi a lunii Aprilie, înfățișându-se la judecată în fața numitului domn auditor, mai jos numiții împuterniciți, pe de o parte, Santus arhidiaconul de Crasna ¹⁾, canonic al bisericii Transilvaniei, iar pe de altă parte domnul Bertold decanul de Călnic și paroh al aceluiași loc, fiecare din ei ne-a înfățișat procura lui cuprinsă mai jos, pecetluită cu peceți atârdate. Cuprinsul împuternicirii capitolului Transilvaniei este următorul:

Împuternicirea domnului Santus din partea capitolului Transilvaniei. Pentru capillu.

Noi capitulul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania prin cuprinsul scrisorii de față aducem la cunoștința tuturor căroră se cuvine că noi l-am numit, l-am pus și l-am rânduit pe domnul Santus arhidiaconul de Crasna și frate canonic de al nostru ca împuternicit adevărat, legiuit și pe deplin și întru toate, precum și apărător și trimis anume al nostru la curia venerabilului părinte, fratelui Gentile, din dumnezeiasca milostivire, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, în toate pricinile sau judecățile care se vor porni împotriva noastră sau pe care vom fi nevoiți noi să le pornim împotriva altora, înaintea pomenitului legat sau înaintea oricărui alt jude delegat sau ordinar în răstimpul cât va dăinui legațiunea sa ²⁾, pentru a da în judecată ³⁾, pentru apărări, cereri ⁴⁾, întrebări, răspunsuri, împotriviri ⁵⁾, replici ⁶⁾, teze ⁷⁾, întâmpinări ⁸⁾ sau cereri de amânare, supunerea la jurământul de a nu aduce o învinuire mincinoasă ⁹⁾ și de rostire a adevărului ¹⁰⁾, jurăminte pe sufletele noastre și prestarea oricărui fel de jurământ și legământ, neprimiri de jurământ, mărturisiri, învoieli între părți ¹¹⁾, împăcări ¹²⁾, încheieri de compromis ¹³⁾, alegeri de arbitri, cererea și dobândirea beneficiului repunerii lucrurilor în starea de mai înainte ¹⁴⁾ odată sau de mai multe ori, sau ori de câte ori va socoti că e de folos, cererea înapoierii bunurilor jefuite, apeluri, renunțări, înfățișări de martori sau de acte doveditoare și îndeplinirea tuturor celorlalte <acțiuni> pe care le face și obișnuiește să le facă un împuternicit și apărător adevărat, legiuit și cu puteri îndestulătoare. Iar noi făgăduim că vom împlini judecata ¹⁵⁾, îndatorându-ne la toate <acestea> sub chezașia ¹⁶⁾ generală asupra bunurilor noastre, dându-i aceluia delegație sau împuternicire ¹⁷⁾ deosebită și atotcuprinzătoare și liberă de a îndeplini și săvârși în numele nostru toate și fiecare din cele arătate mai sus precum și dreptul de a-și pune în loc sau numi, sau rândui alt sau alți împuterniciți, în toate și în fiecare din cele de mai sus, oricând și ori

¹⁾ Karasna, o parte a fostului județ Sălaj. ²⁾ a lui Gentile. ³⁾ *ad agendum*.
⁴⁾ *ad petendum*. ⁵⁾ *contradicendum*. ⁶⁾ *replicandum*. ⁷⁾ *ponere*. ⁸⁾ *excipiendum*
⁹⁾ *subeundum juramentum calumniae*. ¹⁰⁾ *de veritate dicenda* ¹¹⁾ *transigendum*. ¹²⁾ *paciscendum* ¹³⁾ *compromittendum*. ¹⁴⁾ *beneficium restitutionis in integrum*. ¹⁵⁾ *iudicatum solvi*.
¹⁶⁾ *hypotheca*. ¹⁷⁾ *administrationem seu procurationem*.

de câte ori va socoti că e de folos, ca împuternicitul sau cel rânduit în locul său să acționeze, să facă cereri, să ne apere, să ridice întâmpinări ¹⁾, să dea răspunsuri <la acestea>, să jure pe sufletele noastre că acțiunea e dreaptă și că spune adevărul, să depună orice fel de jurământ sau legământ și să facă și să îndeplinească toate cele arătate mai sus și pe care adevăratul și legiuitul împuternicit sau împuterniciți cu îndestulătoare puteri le fac sau au obiceiul de a le face, iar noi vom primi și întări tot ce se va face, îndeplini sau rândui de numitul <împuternicit>.

Dat în cea dintâi miercuri ²⁾ după octavele paștelui, în anul domnului o mie trei sute nouă.

Împuternicirea domnului Bertold din partea clericilor <parohilor>.

Iar cuprinsul împuternicirii părții potrivnice este următorul:

Prea sfântului părinte și domn, fratelui Gentile cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic pentru toată Ungaria și ținuturile ținând de ea și întreaga Polonie, Heric decan de Șpring, paroh al aceuiași loc și toți parohii aceuiași decanat de Târnava Mare și toți parohii din Târnava Mică și toți parohii din decanatul de Criș, sărutăm picioarele sfinților ³⁾. Am găsit de cuviință să aducem la cunoștința sfinției voastre prin rândurile acestei scrisori că numim, instituim și rânduiem pe chibzuitul domn Ioan auditorul proceselor dela curia voastră și pe domnul Bertold decanul de Călnic, parohul aceuiași loc ca procuratori solidari ⁴⁾ în fața voastră ⁵⁾ și ca împuterniciți, mandatar și trimiși anume în pricina sau în toate pricinile civile ori penale, pe care le avem sau le vom avea cu capitlul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania la curia voastră, pentru acționări, apărări, învinovățiri, desvinovățiri, susținerea cauzei ⁶⁾, depunerea jurământului, pe sufletele noastre, de îndreptățire a acțiunii ⁷⁾ și orice altfel de jurământ, opunerea lipsurilor și capetelor de acuzare ⁸⁾, înfățișarea tezelor noastre ⁹⁾ și răspunsul la tezele părții potrivnice, împăcare, învoială ¹⁰⁾, cererea repunerii lucrurilor în starea de mai înainte ¹¹⁾, tocmiri de avocați, substituirea unuia sau mai multor împuterniciți, făgăduiri de onorarii ¹²⁾, introduceri de apel, cererea și primirea achitării ¹³⁾ și îndeplinirea tuturor acțiunilor pe care le-am putea face și noi în persoană chiar dacă <aceasta> ar cere o împuternicire anume, făgăduind noi să primim și să întărim orice s'ar face de către numiții împuterniciți. Și deoarece voim să-i scutim pe ei de sarcina cheazășiei <judiciare>, făgăduim tuturor celor interesați, că vom sta la judecată și vom îndeplini hotărârea de judecată în toate punctele ei sub cheazășia tuturor bunurilor noastre și ale bisericilor noastre.

¹⁾ *excipiendi*. ²⁾ 2 Aprilie 1309. ³⁾ *oscula pedum beatorum*. ⁴⁾ *in solidum*. ⁵⁾ *in vestra audientia*. ⁶⁾ *litem contestandum*. ⁷⁾ *de calumnia... juramenta*. ⁸⁾ *defectus et crimina opponendum*. ⁹⁾ *positiones faciendum*. ¹⁰⁾ *transigendum*. ¹¹⁾ *in integrum restitutionem petendum*. ¹²⁾ *salaria promittendum*. ¹³⁾ *absolutionem petendum et recipiendum*.

Ca o vădire a acestei îputerniciri am găsit de cuviință să întărim actele de față cu pecetea provincialilor ¹⁾ scaunului de judecată din Sebeș și cu pecetea decanatului din același loc și cu pecetea noastră.

Dat în anul domnului o mie trei sute nouă, în a șaptea zi înainte de idele lui Aprilie ²⁾.

Soroc pentru primirea copiei de pe îputernicire și pentru vestirea numelor martorilor.

După ce au fost înfățișate de o parte și de alta îputernicirile < părților >, numitul auditor a statornicit ca soroc fără amânare pomeniților îputerniciți aflători în fața lui ziua de luni, cinci a lunii următoare Mai, pentru primirea copiei acestora < dacă vor > și pentru contestarea lor și de altfel pentru a fi de față la arătarea și vestirea numelor martorilor și a scrisorilor judecătorilor susnumiți, și totodată, pentru a purcede la judecată, după dreptate.

Deschiderea scrisorilor și vestirea numelor martorilor.

În ziua de luni cinci Mai, indicția a șaptea, înfățișându-se numiții îputerniciți ai celor două părți la judecată în fața pomenitului auditor, acesta cu încuviințarea numiților îputerniciți a anunțat că se vor arăta și vesti martorii suspomeniți și scrisorile și pentru a fi socotite date pe față și vestite, a dat fiecărei părți o copie de pe ele.

Înfățișarea unei scrisori pentru clerici.

Dar înainte de vestirea lor, zisul domn Bertold în numele și din partea pomenitelor capitluri și obștii, al căror îputernicit este, a arătat și a înfățișat la judecată înaintea numitului domn Filip, de față cu pomenitul Santus, îputernicitul părții potrivnice, scrisoarea de mai jos, spre a întemeia și a dovedi mai bine gândul său cu privire la cele de mai sus. Cuprinsul acestei scrisori este următorul:

Scrisoare pentru clerici.

Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc ³⁾, prea iubiților săi prieteni, obștei Sașilor din Sibiu ⁴⁾, toată prietenia cuvenită.

Prietenia voastră știe < prea > bine că întotdeauna v'am arătat cea mai mare dragoste atât vouă, cât și celor ce țin de voi. Dar voi, prin scrisoarea voastră ne-ați cerut cu stăruință să îngăduim preoților aflători în mijlocul vostru, ori trimișilor lor, să treacă slobozi prin ținuturile noastre la domnul legat, deși au trecut nesupărați, toți cei ce au purces prin ținuturile noastre. Veți fi știind că noi am îndemnat din ce în ce mai des obștea voastră și pe numiții voștri preoți, ca din veniturile lor să dea capitlului deplină îndestulare, lucru pe care nu s'au îngrijit să-l facă până acum. Drept aceea, cerem și sfătuim prietenește obștea voastră, să faceți pe numiții preoți să dea aceluia capitlu deplina îndestulare și din venitu-

¹⁾ provincialium. ²⁾ 7 Aprilie 1309. ³⁾ În text greșit: Zoukuk, în loc de Zounuk.
⁴⁾ Zibinio.

rile episcopale și să nu porceadă <mai departe> în această pricină, ca nu cumva să li se ivească o pricină și mai grea, iar noi <dacă ne veți da ascultare> stând ca mijlocitori, îi vom împăca pe ei cu numitul capitulului în această privință.

Dat la Deva, în ajunul <sărbătorii> fericitei fecioare și mucenice Caterina ¹⁾.
Invinuirea de neînfrățire la judecată <ridicată> din partea capitulului.

De asemenea, în aceeași zi și în aceeași ședință ²⁾ domnul Santus, împuternicitul capitulului Transilvaniei, în temeiul împuternicirii <sale> a învinuit pe cei din partea potrivnică de nesupunerea de a se înfrăți înaintea judecății, ca unii care din îndărătnicie nu s'au îngrijit să se înfrățeze nici în persoană, nici printr'un împuternicit legiuit, cerând stăruitor ca sentința de afurisenie dată, potrivit legii, împotriva lor, să fie înăsprită.

Verificarea împuternicirilor.

În aceeași ședință, îndată după ce au fost întrebați de domnul auditor numiții împuterniciți, dacă au de ridicat vreo întâmpinare împotriva împuternicirilor înfrățite, ei au răspuns, de o parte și de alta, că nu, și astfel, cu învoirea amândurora, pomenitul domn auditor, înainte de pomenita publicare <a listei martorilor>, a verificat pe acești împuterniciți și împuternicirile lor, purcezând apoi la publicarea ³⁾ <listei> martorilor susnumiți, hotărînd fiecăruia din cei doi împuterniciți ca soroc vinerea viitoare ⁴⁾, ca să primească lista martorilor și să facă orice întâmpinare vor crede de cuviință, iar lui Santus, ca să primească o copie de pe pomenita scrisoare și să facă întâmpinare împotriva ei și să porceadă ⁵⁾ și altfel în această pricină, după dreptate.

Substituirea împuternicitului capitulului.

În ziua de vineri nouă Mai, indicția a șaptea, înfrățindu-se împuterniciții celor două părți la judecată înaintea numitului domn auditor, fiind de față și eu, Angelo de Sancta Victoria, luat ca notar la numita curie, după porunca dată de pomenitul domn legat ca să consemnez în scris această pricină, numitul împuternicit Santus, în temeiul împuternicirii sale, a numit în locul său, în pomenita pricină și în toate celelalte care au fost pornite sau se vor porni de aci încolo, pe magistrul Filip de Cingoli ⁶⁾, care era de față și a primit <această însărcinare>, pentru toate cele ce se cuprind în împuternicirea sa ⁷⁾, trecând asupra lui toate puterile sale, fiind de față și Ioan de Arezzo ⁸⁾, capelanul numitului domn legat, magistrul Pavel cancelar regal și alți martori.

Înfrățirea unei scrisori către capillu.

În aceeași zi și în aceeași ședință, numitul magistrul Filip, ca împuternicit substitut <ales> de pomenitul împuternicit al capitulului Transilvaniei, a înfrățit

¹⁾ 1308 Noembrie 24. ²⁾ in eodem iudicio. ³⁾ ad aperturam. ⁴⁾ 9 Mai. ⁵⁾ In text, greșit: ad producendum, în loc de ad procedendum (cf. Mon. Vat. Hung, seria I, vol. II, p. 195). ⁶⁾ Cingoli, oraș în Italia. ⁷⁾ quae habet in mandatis, adică a procuratorului Santus. ⁸⁾ Arezzo, oraș în Italia.

o scrisoare a voevodului, întărită, precum se arăta, cu pecetea acestuia, pentru respingerea martorilor și a scrisorilor înfățișate de partea potrivnică. Cuprinsul acestei scrisori este următorul:

Scrisoare pentru capillu.

Venerabilului întru Hristos părinte și domn, domnului Gentile, din milostivirea dumnezească, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, Ladislau, voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc ¹⁾ plecată supunere cu toată cinstirea și închinarea.

Aducem la cunoștiința sfinției voastre, că parohii sau preoții din decanatele de Sebeș, Șpring, Saschiz, Coșdu și din alte părți și din arhidiaconatul de Târnava Mare și Mică și din alte <locuri>, care, fiind chemați <să vină> la curia voastră <spre a sta> față cu capitlul bisericii transilvane, datorită unui rău îndemn și în încăpățânarea lor, au nesocotit să vină în fața sfinției voastre, s'au străduit ori încercat să se desvinovățească de nesupunerea lor de a se înfățișa la judecată <spunând> că noi nu ne-am sârguit să le dăm drum slobod și în fața delegaților sau a celor trimiși de voi să cerceteze această pricină au adus niște martori minciñoși și niște dovezi neîntemeiate din partea sprijinitorilor lor, împotriva numitului capitol, ale căror spuse și dovezi le declarăm că sunt mincinoase și neîntemeiate, fiindcă niciodată nu am avut de gând să împiedecăm pe împuterniciții lor sau pe alții dintre ei, nici am vrut să-i supărăm întru ceva, deoarece, slavă domnului, întotdeauna am fost păzitorul dreptății, iar în ținuturile noastre drumurile stau slobode și deschise tuturor oamenilor, fie clerici sau mireni. De aceea, sfinția voastră să nu dea nicio crezare numiților preoți sau împuterniciților lor sau spuselor martorilor lor ori dovezilor lor neîntemeiate în această privință.

Dat la Deva, în prima miercuri după duminica *Quasi modo geniti* ²⁾, în anul domnului o mie trei sute opt.

Arătarea întâmpinărilor pentru capillu.

De asemenea, în aceeași zi și în aceeași ședință magistrul Filip, susnumitul împuternicit substitut, a adus următoarele întâmpinări însemuate mai jos, în scripte, al căror cuprins este următorul:

Întâmpinările capillului.

În fața voastră, a venerabilului bărbat, domnului Filip de Sardinia, canonic de Oristano, auditor general al venerabilului părinte, fratele Gentile etc. și trimis osebit în pricina mai jos arătată, Filip de Cingoli, împuternicitul substitut al domnilor canonici și al capitlului venerabilei biserici din Alba Transilvaniei, ridică și aduce întâmpinările ³⁾ de mai jos împotriva împuternicitului sau împuterniciților parohilor, preoților și obștiilor numitei dieceze a Albei Tran-

¹⁾ În text, greșit: *Zoukuk*, în loc de *Zounuk*. ²⁾ 9 Aprilie. ³⁾ *exceptiones*.

silvaniei, cu care numitul capitolu se află în judecată înaintea voastră, ca și împotriva scrisorilor aduse de același împuternicit ¹⁾ drept dovezi.

I. Mai întâiu, ridicând întâmpinare, numitul împuternicit substitut Filip spune că scrisoarea adusă de numitul împuternicit al părții potrivnice înaintea de publicarea <listei> martorilor și care începe așa: « Noi Gombolin și Nicolae, comiți din Sibiu și obștea aceluiasi loc, prin rândurile acestei scrisori aducem la cunoștința tuturor cărora se cuvine, mărturisind pe conștiința noastră », etc., nu dovedește nicio piedică și nici n'aduce vreo mărturie cu privire la vreo piedică legiuită, ci, după cum se vede din sfârșitul scrisorii, ei ²⁾ spun că numitul voevod nu le-a pus nicio piedică în cele de mai sus.

Dar, fără <a aduce> vreun prejudiciu, chiar dacă acei comiți sau obștea lor ar spune sau ar mărturisi că aceia ar fi fost împiedicați <nici atunci> spusele lor ³⁾ în această privință nu fac dovadă, pentrucă ei nu au spus sau nu au mărturisit aceasta din porunca unui jude sau superior, ci spun acest lucru de bună voia lor și s'ar părea astfel că ei spun aceasta în urma unei sau unor rugăminți ⁴⁾. Dar chiar spusa lor este înlăturată de scrisoarea numitului voevod trimisă susnumitului legat în care spune și declară că el, <voevodul>, nu le-a pus, nici n'a poruncit altora să le pună vreo piedică nici lor și nici altora care au voit să meargă la curtea domnului legat și că în ținutul și stăpânirea lui ⁵⁾ domnește cinstirea păcii. Afară de aceasta, atât numiții parohi, cât și alții, după cum au trimis pe fratele Herric din ordinul predicatorilor la numita curie ca să-i desvinovățească, tot așa ar fi putut, prin mijlocirea lui ⁶⁾, să numească și să rânduiască pe altcineva dela curia domnului legat sau din Buda, ca împuternicit principal sau substitut și să trimită scrisorile și actele lor prin numitul frate Herric sau prin altul, lucru pe care ei, ca niște fii ai răutății ce umblă după viclesuguri ⁷⁾, au lipsit de a-l face.

II. De asemenea, numitul Filip, ridicând întâmpinare împotriva scriptelor și mărturiilor înfățișate și aduse la cunoștință <părților> la judecată, susține, în calitatea de mai sus, că mărturia lui Syfrid priorul de Cârța ⁸⁾, martor ce n'a depus jurământul, este fără tărie și nu face dovadă, deoarece acela este de unul singur în mărturia lui, și aceasta este deșartă și nu e convingătoare sau nu dovedește existența piedicii, căci nu spune dece și din ce pricină numitul Bertold împuternicitul și-a făcut testamentul și nici cine mai era de față <atunci> și nici în ce lună și zi și nici dacă l-a făcut din pricină de boală sau din altă pricină. Și nici nu spune pe ce drum pornise numitul domn Bertold procuratorul și pentru ce pornise la drum, așa că mărturia lui <Syfrid> nu dovedește existența niciunei piedici în cele de mai sus.

¹⁾ adică al clericilor. ²⁾ adică Gombolin și Nicolae. ³⁾ In text *eorum dictum... fidem faciunt* greșit pentru *eorum dicta...* ⁴⁾ a părții interesate. ⁵⁾ a voevodului. ⁶⁾ a lui Herric. ⁷⁾ *subterfugias*. ⁸⁾ *Candela*.

III. De asemenea, <împuternicitul capitolului din Alba> spune că mărturia lui Nicolae, tânărul fiu al comitelui Solomon, care a depus mărturie în numele său și al tatălui său, <susținând> că ar fi văzut o scrisoare de amenințare a domnului voevod împotriva numiților împuterniciți și trimiși, este fără tărie și nu face nicio dovadă în pomenita pricină, deoarece el depune mărturie în numele altuia și nici nu spune ce amenințare cuprindea acea scrisoare și la cine a văzut-o și în ce zi, an sau lună și cine mai era de față și care era cuprinsul ei.

IV. De asemenea, a mai ridicat o întâmpinare și împotriva celorlalți martori care spun că au văzut pomenita scrisoare a voevodului, dar ale căror spuse, ca unele ce nu spun nimic sigur, nu fac nicio dovadă <și> nici nu dau vreo lămurire asupra anului, lunii și zilei. Afară de aceasta numiții martori și alții arătați în pomenitele scrisori și mărturii, cât și celelalte <lucruri> cuprinse în acele <scrisori și mărturii> nu fac nicidecum dovada vreunei piedici legiuite și nici nu trebuie să se pună vreun temei și nici să se dea vreo crezare spuselor numiților martori, deoarece ei sunt martori de unul singur ¹⁾ și nesiguri și și-au spus gândul cu privire la niște lucruri nesigure.

Drept aceea, în temeiul celor de mai sus cât și în temeiul altor <pricini> pe care le va mai întregi chibzuința voastră, domnule auditor, Filip susnumitul <împuternicit> substituit, cere în calitatea <sa> de mai sus ca, toți susnumiții săi potrivitnici să fie vestiți obștește de îndată ca afurișiți, ca unii care nu au putut dovedi vreo piedică legiuită. Și fiindcă numiții parohi și persoanele ca atare au înfruntat și înfruntă de mult cu răutate și cu sufletul împietrit osânda afuriseniei rostită împotriva lor, iar obștiile lor pe cea a interdictului, el cere ca aceste pedepse să fie îngreunate și să se purceadă împotriva lor la altele și mai aspre.

Suszisele întâmpinări le ridică numitul împuternicit Filip deocamdată, păstrându-și dreptul ca, la timpul și locul său, să înfățișeze mai pe larg altele, atât prin graiu cât și în scris și mai protestează de cheltuelile făcute până acum și a celor ce se vor mai face.

Soroc dat clericilor spre a răspunde.

După ce s'au înfățișat scrisoarea și întâmpinările de mai sus, numitul domn auditor a hotărît domnului Bertold ca soroc ziua de marți următoare, la treisprezece ale lunii <Mai>, ca să primească o copie de pe acestea și să dea replica dacă vrea, ori să purceadă altfel în această pricină potrivit legii.

Înfățișarea scrisorilor și a replicilor pentru clerici.

În ziua de marți, la treisprezece ale lunii pomenite, înfățișându-se la judecată înaintea domnului auditor împuterniciții celor două părți, domnul Bertold

¹⁾ cum sint singulares.

a înfățișat, împotriva numitei scrisori și a întâmpinărilor ridicate de domnul magistru Filip, niște scrisori având pecete pe dosul lor și niște răspunsuri în scris. Cuprinsul scrisorilor este următorul:

Scrisoare pentru clerici.

Vrednicului de cinstire întru Hristos părinte și domn, domnului Gentile legat al scaunului apostolic pentru toată Ungaria, Giselbert decanul de Sibiu ¹⁾, fiiască supunere întru domnul. Prin <rândurile> de față aduc la cunoștința sfinției voastre și dau mărturie că domnii parohi din cele șapte capitluri și anume: de Sebeș, de Șpring, de Coșdu, de Saschiz, de Târnava Mare și Mică și de Criș au cerut voevodului Ladislau drept de ieșire ²⁾ spre a se înfățișa înaintea voastră, și în acest scop au rânduit trimiși osebiți ³⁾, dar voevodul prin scrisoarea sa le-a tăgăduit dreptul de a ieși, dacă ei nu se lasă de apelul lor. De aceea, cu toată supunerea față de voi, încunoștințez pe sfinția voastră că așa stau lucrurile, aducându-i mai departe la cunoștință că numiții domni din capitlurile pomenite se supuu tuturor poruncilor voastre și au strâns <și țin> gata toată cheltuiala ⁴⁾, datorată vouă, după cum au rânduit și au ținut totdeauna gata cheltuiala datorată înaintașilor voștri.

Scrisoare pentru clerici.

De asemenea, în fața tuturor bărbaților venerabili la care va ajunge scrisoarea de față eu, Gheorghe parohul de Sibiu, prin aceste <rânduri> mărturisesc și declar pe cugetul sufletului meu că toate cele despre care aduce mărturie scrisoarea locuitorilor comitatului Sibiu pentru domnii din cele șapte capitluri, pomenite anume în aceea scrisoare, s'au întâmplat întocmai <cum scrie în scrisoare> și anume că, atunci când numiții <parohi> se pregăteau să meargă să-l vadă pe domnul legat, ca niște fii supuși, au cerut prin trimiși potriviți dela domnul Ladislau voevodul Transilvaniei dreptul de a ieși nesupărați prin ținutul numitului voevod, acesta le-a tăgăduit acest lucru, sub cuvânt că el are puterea de a ocroti ⁵⁾ pe toți Transilvănenii în bunurile lor, dar și de a-i împiedica, dacă nu voesc să se lase de apelul pe care l-au înaintat mai înainte curiei romane, la care au și acum trimișii lor și de aceea <numiții decani> au hotărât să trimită în numele lor și după aceea după cum <de fapt> l-au și trimis, în semn de supunere, pe fratele Herric din ordinul predicatorilor. Dat la Sibiu.

Scrisoare pentru clerici.

Tot așa: În fața tuturor venerabililor bărbați la care va ajunge scrisoarea de față eu, fratele Walthber magistru al spitalului ordinului sfântului Duh din Sibiu,

¹⁾ În text greșit: *Viniensis*; cf. Zimmermann-Werner, I, p. 295, 619. ²⁾ *exitum*.
³⁾ *nuncios sollemnes*. ⁴⁾ *expensam*. ⁵⁾ În text: *defendere in bono*

mărturisesc și declar pe cugetul sufletului meu că toate lucrurile despre care dă mărturie scrisoarea locuitorilor comitatului Sibiu pentru domnii <decani> ai celor șapte capitluri, arătate cu numele în pomenita scrisoare, s'au întâmplat întocmai așa <cum se arată în mărturiile făcute>. Anume că, atunci când numiții domni se pregăteau, ca niște fii supuși, să meargă să vadă pe domnul legat și au cerut prin trimiși potriviți dreptul de a ieși nestingheriți prin ținutul lui Ladislau voevodul Transilvaniei, care are puterea de a ocroti pe toți Transilvănenii în bunurile lor, dar și de a-i împiedica, acesta i-a oprit dela acest lucru, dacă nu voiesc să se lase mai întâi de apelul pe care îl înaintaseră mai înainte la curia romană, la care ei, <decanii>, mai au și acum trimișii lor, fapt pentru care au hotărît să trimită și după aceea în numele lor ¹⁾ în semn de supunere, după cum l-au și trimis, pe fratele Heric din ordinul predicatorilor. Dat la Sibiu.

Scrisoare pentru clerici

De asemenea: În fața tuturor venerabililor bărbați la care va ajunge scrisoarea de față eu, Ioan parohul din satul Gușterița ²⁾, prin <rândurile> acestea mărturisesc și declar pe cugetul sufletului meu că toate lucrurile despre care dă mărturie scrisoarea locuitorilor comitatului Sibiu pentru domnii decani din cele șapte capitluri, arătate cu numele în pomenita scrisoare, s'au întâmplat întocmai așa <cum se arată în mărturiile făcute>. Anume că, atunci când numiții domni se pregăteau ca niște fii supuși să meargă să vadă pe domnul legat, cerând prin trimiși anume să li se dea dreptul de a ieși nesupărați prin ținuturile voevodului Transilvaniei Ladislau, numitul voevod, care are puterea de a ocroti pe toți Transilvănenii în bunurile lor, dar și de a-i împiedica, le-a tăgăduit acest lucru, dacă nu voiesc să se lase de apelul pe care l-au înaintat mai înainte la curia romană, unde au și acum trimișii lor, fapt pentru care au hotărît să trimită și după aceea, după cum au și trimis, în numele lor, pe fratele Heric din ordinul predicatorilor. Dat la Sibiu.

Răspunsurile clericilor.

Cuprinsul răspunsurilor este următorul:

Înfățișându-mă eu, Bertold decanul din Sebeș, în fața voastră, vrednicule de cinstire bărbat, domnule Filip auditor etc., ca împuternicit al obștiilor și ai parohilor din ținutul Sașilor din dieceza Transilvaniei, chemați la curia domnului legat la stăruința capitlului Transilvaniei pentru a răspunde la întâmpinările ridicate de magistrul Filip de Cingoli, împuternicitul substitut al capitlului Transilvaniei, împotriva mea și împotriva dovezilor aduse de mine în fața voastră, susțin în numele meu și al susnumiților <decani> că s'a dovedit de mine în chip îndestulător, ba chiar prea îndestulător, piedica <ce ni s'a pus>, precum și <existența>

¹⁾ În text greșit: *per se* în loc de: *pro se*. ²⁾ *villa Humberti*, sat lângă Sibiu.

scrisorilor <de opreliște>, cât și prezumția de teamnă pentru care eu și susnumiții, al căror îputernicit sunt, nu am putut să ne înfățișăm înaintea domnului legat atunci când am fost chemați.

Cele de mai sus sunt dovedite prin cinci sau șase scrisori oficiale ¹⁾, purtând pecețile autentice ale comiților, ale obștiilor și ale prelaților și astfel de scrisori autentice, potrivit obiceiului din țara Ungariei, fac dovadă deplină, ca și documentele oficiale din Italia, și că un astfel de obicei e potrivit dreptului, reiese limpede din codicele de legi ²⁾. De asemenea, este lucru cunoscut că în zisa țară ³⁾ astfel e obiceiul, și, dacă este nevoie și dacă îmi dați un soroc potrivit, mă însărcinez să dovedesc acest lucru în măsura în care privește pricina de mai sus ⁴⁾. De asemenea, o dovedește pomenita scrisoare a lui Ladislau, trimisă, între altele, obștii Sașilor din Sibiu, scrisoare care, pentru cei ce o privesc cum se cuvine, e îndestul de înfricoșătoare, având în vedere pe de o parte rangul persoanei care o scrie, apoi pe acela al obștiilor preoților împotriva cărora e scrisă, cât și cuvintele cuprinse în scrisoare și felul vorbirii.

Căci numitul Ladislau e un bărbat cu mare putere și, oarecum, parte de căpetenie împotriva numiților parohi, prin faptul că fiul său este propus ⁵⁾ la biserica Transilvaniei și pentru acest cuvânt stăpânește toate bunurile mișcătoare și precum capul <ocrotește> mădularele, tot așa el ocrotește cu căldură pomenitul capitlu <de Alba>. Pe când, dimpotrivă, numiții parohi sunt oameni fără putere și, din pricina pomenită, dușmăniți de numitul Ladislau. De asemenea, cuvintele cuprinse în scrisoarea lui Ladislau și felul vorbirii sale arată lămurit pricina îndreptățită a temerii. Căci fiind rugat de o obște așa de însemnată, cum e aceea a Sașilor, să binevoiască a da numiților parohi trecere slohodă ⁶⁾ prin ținutul său spre domnul legat, numitul Ladislau n'a răspuns de-a-dreptul rugămintii zisei obști, printr'un da sau nu, ci a dat un răspuns întortochiat și pe ocolite, zicând: «Vă îndemn să faceți pe numiții decani să se lase de apelul pe care l-au înaintat împotriva suszisului capitlu», etc., ceea ce, de fapt, înseamnă a nu spune nimic altceva decât: «Voi îmi cereți asta, iar eu vă cer asta. Și dacă voi nu-mi veți împlini aceasta, nici eu nu vă voi împlini pe cealaltă». Cuvintele acestea cuprind, fără îndoială, o înfricoșare, pe care a arătat-o mai limpede la sfârșitul scrisorii unde amenințând spune: «Ca nu cumva să li se ivească <numiților decani> o și mai grea pricină». Apoi, cum că cuvintele de mai sus sunt amenințătoare și înfricoșătoare, reiese din tălmăcirea și înțelesul, pe care l-au scos din nunita scrisoare atâți prelați și comiți și obștea <care> prin scrisorile lor deschise și oficiale, ce le-au întocmit în această pricină, au arătat că numitul Ladislau le-a tăgăduit <decanelor> trecerea neturburată și i-a amenințat, deducând

¹⁾ *publicas literas.*   ²⁾ *in corpore iuris.*   ³⁾ Ungaria.   ⁴⁾ *quod mihi circa praedicta sufficial.*   ⁵⁾ *postulatus.*   ⁶⁾ *securum transitum.*

aceasta limpede din felul în carele scrisese Ladislau, ca unii care cunosc apucăturile și năravul lui. De asemenea, cum că el a amenințat reiese din spusele mai multor martori, cel puțin cinci, care au mărturisit sub jurământ, că au văzut și au auzit scrisoarea de amenințare a lui Ladislau împotriva pomeniților parohi, care voiau să meargă la legat, ca și din multe alte dovezi și lămuriri pe care le va judeca iscusința președintelui <ședinței>. De unde reiese că a fost pe deplin dovedită și opreliștea pomenită și pricina îndreptățită a temerii.

Apoi că numitul Ladislau le-a tăgăduit trecerea slobodă e vădit. Intr'adevăr, obștea Sașilor a rugat de două ori în rânduri deosebite pe numitul Ladislau pentru numita siguranță <de trecere> și acesta întâia oară a răspuns fără a scrie ¹⁾ tăgăduind ceea ce i se cerea. A doua oară a răspuns printr'o scrisoare amenințătoare, dacă <e să spunem> adevărul. Din pricina acestor răspunsuri numita obște, comiții și prelații susțin în scrisorile lor, că pomenitul Ladislau le-a tăgăduit numiților parohi trecerea slobodă spre a se înfățișa înaintea domnului legat la sorocul hotărât. Nu se împotrivesc celor de mai sus nici ceea ce spune numitul magistru Filip, că scrisoarea comiților și a obștii scaunului sibian ar cuprinde la sfârșitul ei <arătarea> că Ladislau nu le-ar fi pus nicio piedică, pentrucă eu declar de-a-dreptul că acest lucru nu se cuprinde acolo. Tot așa nu stă în picioare <nici> ceea ce se spune: că nu trebuie să li se dea crezare suspomeniților, care au întocmit scrisorile de mărturie, fiindcă au dat mărturie fără o poruncă <anume> din partea unui judecător etc., deoarece ei le-au declarat, nu în chip de martor, sub jurământ, în fața judecății, ci ca unii întocmind niște scrisori autentice după chipul actelor oficiale, care se pot face și în afară de instanță și fără porunca judecătorului <și> cărora li se poate da deplină crezare, după cum s'a dovedit mai sus. De asemenea, nu stă în picioare <nici> spusa că pomenita scrisoare a obștei sibiene e înlăturată de scrisoarea potrivnică a lui Ladislau căci această scrisoare a lui Ladislau, înfățișată din partea capitlului Transilvaniei, spune că Ladislau nu a avut de gând să împiedice pe numiții parohi; dar de aci nu urmează că zișii parohi nu au avut cuvânt îndreptățit de temere, de vreme ce ei au văzut și au auzit scrisoarea și pe solii <voevodului> trimiși cu amenințări și cu ocări, și după acestea, trebuiau ei să se ia, ca după niște lucruri vădite în chip lămurit, iar nu după gândul lui Ladislau, care nu era vădit. Deoarece, după drept, mai degrabă trebuie să ne călăuzim după cuvântul legii sau al omului, iar nu după gândul acestora, care negreșit nu se vedește. Afară de aceasta, după cum spune zicătoarea: urechile oamenilor judecă cuvintele noastre după cum ele sună.

Apoi și dintr'o altă pricină trebuie să nu se dea crezare numitei scrisori <a voevodului și anume pentru faptul> că multe <alte> scrisori, atât ale numitului Ladislau, cât și ale altora, precum și spusele martorilor înfățișați la judecată, arată tocmai

¹⁾ În text: *sine literis*.

dimpotrivă, după cum s'a văzut mai sus. Fără îndoială că toate acestea atârnă mai greu decât mărturia unei singure scrisori. De asemenea, nu stă în picioare <nici> spusa că «după cum au trimis ¹⁾ un apărător ²⁾ ar fi putut trimite și un împuternicit ». Dar aceasta nu merge ³⁾, deoarece apărătorului i se cer mai puține, pe când dela împuternicit se cere multă destoinicie, ca unul prin fapta căruia se poate isca celui ce l-a însărcinat ⁴⁾, fie folos, fie pagubă, ceea ce nu se întâmplă cu apărătorul.

Afară de aceasta, în pricini însemnate, cum e cea de față era de trimis <un> apărător, nu un împuternicit căci așa cere legea. Prin urmare din îngăduința legii n'au trimis un împuternicit, și de aceea nici n'au meritat o pedeapsă. De asemenea, nu ne stă împotriva nici ceea ce se spune că martorul întâi nu face dovadă pentru că nu a jurat, căci chiar dacă nu face dovadă din pricina aceasta, totuși aduce o prezumție ⁵⁾ și un sprijin <în ajutorul> dovezii. De asemenea, nu stă în picioare <nici> ce se spune cu privire la martorul care a jurat pe sufletul lui și pe acel al tatălui său care zăcea la pat, căci dacă nu face dovadă întrucât jură în numele tatălui său, face totuși dovadă întrucât jură pe sufletul său propriu.

De asemenea, nu ne stă împotriva nici ceea ce ni se spune, precum că numiții martori și alții nu fac dovadă, pentru că nu spun sfârșitul scrisorii de amenințare și nici nu pomenesc anul, luna, ziua. Dar ei nu sunt datori să citeze sfârșitul sau încheierea scrisorii pomenite și cuvintele ei, ci e de ajuns dacă arată intenția și înțelesul scrisorii, după cum au și făcut-o. Căci chiar aceia care au întocmit pomenita scrisoare nu le pot ține minte pe dinafară toate acestea și nici nu se cere ca să le țină.

De asemenea, nu sunt datori să spună nici anul, luna și ziua; ba chiar dacă le-ar spune, fără să fie întrebați, ar da de bănuț, întrucât martorii nu trebuie să fie prea vorbăreți și nu trebuie să răspundă decât la întrebări și chiar dacă, fiind întrebați, nu și-ar aduce aminte despre astfel de lucruri aceasta, după lege, nu li se socotește ca o vină. Prin urmare, a fost de ajuns ce au răspuns fiind întrebați cu privire la motivarea neînfățișărilor la judecată, că au văzut scrisoarea amenințătoare a lui Ladislau împotriva împuterniciților zișilor parohi și a obștiilor. De asemenea, nu stă în picioare nici afirmația că pomeniții martori au fost de unul singur ⁶⁾, căci fără supărarea celui care ridică întâmpinarea, ei nu au fost de unul singur, ci au fost <mulți> și au fost mulți mărturisind același lucru, după cum se vede din acte. Din cele de mai sus trag încheierea, că eu, în calitatea de mai sus, trebuie să fiu achitat — fără cheltueli <de judecată>

---

¹⁾ Citat din întâmpinarea I-a a împuternicitului capitlului din Alba. E vorba de decanii Sașilor. ²⁾ *excusatorem*. ³⁾ *hoc non procedit*. ⁴⁾ *patronus*. ⁵⁾ *praesumptionem*. . . *inducit*. ⁶⁾ *singulares*. S'au prezentat ca martori, individual, ceea ce, în aparență, ar face să li se refuze caracterul probatoriu conform axiomei juridice: *testis unus, testis nullus*.

sau vreo altă chezășie <judiciară> — de osândă ¹⁾, dacă s'a pronunțat așa ceva împotriva lor sau a mea.

Statornicirea unui soroc deopotrivă pentru expunerea părților.

După ce au fost înfățișate scrisorile și răspunsurile <de mai sus>, precum s'a spus, numitul domn auditor a statornicit de îndată un soroc pomeniților împuterniciți ai celor două părți, <și anume> pentru joia următoare seara, ca să dea în scris tot ce vor crede de cuviință și să-și susțină <întâmpinările lor> cu privire la cele de mai sus și să se purceadă pe de altă parte, în pomenita pricină, potrivit legii.

Altă împuternicire pentru clerici.

Cuprinsul împuternicirii numitului domn Bertold, despre care <împuternicire> se pomeneste mai sus, este următorul:

Prea sfântului părinte și domn fratelui Gentile cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti și legat al scaunului apostolic pentru întreaga Ungarie și ținuturile alipite cât și pentru întreaga Polonie, - Henric paroh de Sebeș ²⁾, Godescalcus ³⁾ parohul de Vinț, Nicolae parohul de Pianul de Jos ⁴⁾, Mihai parohul de Petrești ⁵⁾ și ceilalți parohi din capitlul de Sebeș, Nicolae decanul de Coșdu, parohul de Iacobeni ⁶⁾ și ceilalți parohi ai aceleiași decanat, Bertold decanul de Saschiz, paroh de Șaieș ⁷⁾ și ceilalți parohi ai aceleiași decanat, sărută picioarele sfinților.

Prin cuprinsul acestei scrisori am socotit de cuviință să aducem la cunoștința sfinției voastre, că punem, numim și rânduim pe chibzuitul magistru Ioan auditor al proceselor dela curia voastră și pe domnul Bertold decanul din suszisul capitlul de Sebeș, parohul de Călnic, împuterniciți ai noștri solidari ⁸⁾ — în fața voastră ⁹⁾ — ca apărători; mandatar și trimiși anume în pricina sau în toate pricinile civile sau penale, pe care le avem sau le vom avea la curia voastră cu capitlul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania, pentru acționări, apărări, învinovățiri, desvinovățiri, susținerea pricinii, depunerea jurământului, pe sufletele noastre, de îndreptățire a acțiunii ¹⁰⁾ și orice altfel de jurământ, opunerea lipsurilor și a capetelor de acuzare, înfățișarea tezelor noastre și răspunsuri la tezele părții potrivnice, împăcarea, învoiala, cererea de repunere a lucrurilor în starea lor de mai înainte, tocmiri de avocați, substituirea unui sau mai multor împuterniciți, făgăduiri de onorarii, introduceri de apel, cererea și primirea achitării și îndeplinirea tuturor acțiunilor pe care le-am putea face și noi în persoană, și chiar dacă acestea ar cere o împuternicire anume, făgăduind noi să primim și

¹⁾ *sententia vel processu.*   ²⁾ *Mulnbach*, oraș în regiunea Sibiu.   ³⁾ În text: *Gorscalcus.*   ⁴⁾ *Pen*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu).   ⁵⁾ *villa Petri*, sat tot acolo.   ⁶⁾ *villa Iacobi*, sat în raionul Aguita (reg. Sibiu).   ⁷⁾ *Zegis*, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu).
⁸⁾ *in solidum.*   ⁹⁾ *in audientia vestra.*   ¹⁰⁾ *de calumnia... juramenta in animas nostras praestandum.*

să întărim orice s'ar face de către numiții împuterniciți. Și, deoarece voim să-i scutim pe ei de sarcina chezășiei <judiciare>, făgăduim tuturor celor interesați că vom sta la judecată și vom îndeplini hotărîrea de judecată în toate punctele sale ¹⁾ sub chezășia tuturor bunurilor noastre și ale bisericilor noastre. Ca o vădire a acestei procuri am găsit de cuviință să întărim cele de față cu pecetea locuitorilor scaunului Sibiu, cu pecetea conventului fraților predicatori din Sibiu, cât și cu puterea pecetilor noastre.

Dat în anul domnului o mie treisute nouă, în a patrusprezecea zi înainte de calendele lui Martie ²⁾.

Înfățișarea unei scrisori pentru clerici și soroc deopotrivă pentru rostirea hotărîrii provizorii.

În ziua de joi, cinsprezece Mai, din pomenita indicție a șaptea, înfățișându-se la judecată înaintea domnului auditor susnumiții împuterniciți ai celor două părți, zisul domn Bertold, în numele său și al aceluia al căror împuternicit este, a înfățișat și a înaintat judecătii scrisoarea de mai jos, pecetluită pe dos cu ceară albă, scrisoare despre care numitul magistrul Filip, împuternicitul substitut al părții potrivnice, spunea că nu trebuie primită sau admisă, deoarece nu a fost înaintată în termenul convenit, iar din partea cealaltă se spunea dimpotrivă.

De aceea, atât cu privire la primirea sau neprimirea acestei scrisori, cât și la multe altele spuse și arătate și dintr' o parte și din cealaltă, de avocații și împuterniciții celor două părți, adică cu privire la pomenita opreliște, zisul domn auditor a statornicit pomeniților împuterniciți ai celor două părți, ca termen sâmbăta viitoare, ca să se ia cunoștință de sentința provizorie ³⁾ în cele de mai sus, și să se porceadă pe de altă parte în pomenita pricină potrivit dreptului. Iar cuprinsul scrisorii pomenite e următorul:

Scrisoare pentru clerici.

Noi Gobolin și Nicolae comiți ai scaunului Sibiu și obștea din același <loc> prin cuprinsul acestei scrisori aducem la cunoștință ⁴⁾ tuturor căroră se cuvine, mărturisind pe sufletele noastre, că în numele capitlurilor din Sebeș, din Coșdu, din Saschiz, din Șpring, din Târnava Mare și Mică și din Criș ⁵⁾ am trimis prin domnul Reinher parohul de Apoldul de Sus ⁶⁾ și prin domnul Nicolae parohul de Lancrem ⁷⁾, scrisoarea locuitorilor <scaunului Sibiului> ilustrului principe, domnului Ladislau voevodul Transilvaniei, sfătuindu-l cu cea mai mare râvnă ca, de dragul dreptății și al supunerii noastre, să le îngăduie acestora trecerea prin ținutul jurisdicției sale, deoarece aceștia fiind chemați, la stăruința domnilor canonici ai bisericii din Alba Transilvaniei, trebuiau să răspundă în fața domnului legat, venerabilului frate Gentile, lucru pe care, <cu toate> rugămintele noastre,

¹⁾ *in omnem suam clausulam.* ²⁾ 16 Februarie 1309. ³⁾ *interlocutoria.* ⁴⁾ *recognoscimus.* ⁵⁾ *Crișă*, sat tot acolo. ⁶⁾ *de superiori Apoldia*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). ⁷⁾ *Lanchnrukindorf*, sat tot acolo.

în cele din urmă, <numitul voevod> le-a refuzat, dacă numitele capitluri nu se lasă de apelul pe care l-au făcut la curia romană cu mari cheltuieli și osteneți, <ce au ținut> dela sărbătoarea fericitului Iacob ¹⁾ până în timpul de față. Apoi, față de această cerere, susnumiții preoți, voind mai degrabă să înfrunte orice primejdie ²⁾ <decât să renunțe la proces>, au rânduit pe domnul Bertold decanul de Sebeș, paroh de Câlnic și pe domnul Ulric paroh de Noul Săsesc ³⁾, ca împuțerniciți ai capitlurilor susnumite, spre a-și arăta ascultarea față de domnul legat. Aflând și auzind acest lucru chibzuința noastră, am găsit cu cale ca numiții împuțerniciți să rămână în țară ⁴⁾, ca nu cumva din pricina luării în prinsoare, la care întâmplător i-ar putea supune numitul voevod, să se desfacă trainica pace și prietenie dintre domnul voevod și provincia noastră. De aceea le-am poruncit acestor <preoți> să nu pregete de a trimite ca apărător la domnul legat pe fratele Henric din ordinul predicatorilor ca să-i desvinovățească.

Dat în anul domnului o mie trei sute opt, în a patra zi înainte de nonele lui Decembrie ⁵⁾.

Prelungirea sorocului de mai sus.

Sâmbătă, la șaptesprezece ale lunii Mai, în aceeași indicție, domnul Filip zisul auditor, cu învoirea celor doi împuțerniciți ai părților de față la judecată în fața sa, a prelungit suspomenitul soroc, statornicit zișilor împuțerniciți pe ziua de azi, pentru marțea viitoare din aceeași pricină ⁶⁾, în același scop.

Allă prelungire a sorocului.

În ziua de marți, în douăzeci ale lunii de mai sus, zisul domn auditor, tot din voința comună a împuțerniciților celor două părți, deoarece păreau că vor ajunge la o înțelegere, a prelungit iarăși sorocul de mai sus pentru cealaltă marți viitoare la vremea vecerniei din aceeași pricină, în același scop.

Allă prelungire a sorocului.

În ziua de marți, în douăzeci și șapte ale lunii Mai, zisul domn auditor, la stăruința împuțerniciților celor două părți, a prelungit iarăși sorocul de mai sus pentru vinerea viitoare la vremea vecerniei, în același scop.

Hotărîrea provizorie pentru clerici.

Iar în acea vineri, înainte de cea din urmă zi a lunii de mai sus, înfățișându-se numiții împuțerniciți ai celor două părți la judecată în fața domnului auditor și cerându-i să dea o hotărîre provizorie dacă trebuie sau nu să se admită de drept susnumita scrisoare sau act ⁷⁾, numitul domn auditor în urma legiuitei chibzuiri a rostit prin hotărîre provizorie legiuită că trebuie să se admită și să se primească zisa scrisoare sau act în pomenitul proces și el a admis-o și a primit-o precum era și drept și atunci îndată chiar în aceeași ședință numitul magistru Filip <împuțern-

¹⁾ 25 Iulie. ²⁾ *malentes se ponere ad fortunam.* ³⁾ *sancta Katherina* sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu). ⁴⁾ *in terra permancant* (pentru: *permanent*). ⁵⁾ 2 Decembrie.

⁶⁾ *ex causa in eisdem finibus.* ⁷⁾ E vorba de scrisoarea lui Gobolin etc.

nicit > substituit, în calitatea de mai sus, a înfățișat și a dat în scris, împotriva pomenitului act și scrisoare, următoarele întâmpinări, cu următorul cuprins:

Întâmpinări pentru capîtlu.

În fața dumneavoastră, venerabil bărbat, domnule Filip de Sardinia, auditor al domnului legat, — Filip de Cingoli, împuternicitul substituit al capîtlului și bisericii Transilvaniei, declară și mărturisește la judecată că însemnarea ¹⁾ scrisă și pecetluită pe dos cu un fel de pecete rotundă de ceară obișnuită, înfățișată acum în urmă de împuternicitul părții potrivnice, nu trebuie să fie admisă și primită, întrucât ea nu aduce nicio ușurare părții potrivnice, din pricină că nu e în formă autentică și nici emanată dela persoane oficiale ²⁾, căci în însemnare se spune că Gobolin și Nicolae și obștea din Sibiu au trimis scrisoarea locuitorilor <scăunului sibian> la voevod rugându-l să dea preoților și parohilor și împuterniciților lor trecere <slobodă> spre domnul legat și mai spun că voevodul s'a împotrivit să facă acest <lucru>. Dar din numita scrisoare a acelor locuitori nu reiese de care locuitori <e vorba> și nici nu se spune când și prin cine și unde a fost înaintată această scrisoare numitului voevod. Se pare însă că susnumiții au spus cele de mai sus din propriul lor imbold, căci pomeniții Gobolin și Nicolae sau obștea <susnumită> au purces la cele de mai sus nu fiindcă ar fi fost rugați sau solicitați de cineva, ci numai din ură și dușmănie față de numitul capîtlu <al Transilvaniei> și chiar scrisoarea sau răvașul acestor mireni nu are nicio putere doveditoare în afara ținutului supus puterii lor, întrucât pecetea lor nu e cunoscută altor oameni și, potrivit dreptului, nici nu are putere doveditoare în fața unei instanțe bisericești sau printre fețele bisericești.

Dar, să admitem, fără a prejudicia, că <acea scrisoare> ar avea putere doveditoare,—ceea ce de altfel se tăgăduște cu tot dinadinsul—dar și atunci numitul Filip, împuternicitul substituit, ridică întâmpinarea că zișii Gobolin și Nicolae și obștea sibiană sunt dușmani de moarte ai susnumitului capîtlu și ai bisericii Transilvaniei, așa că mărturia și scrisoarea sau răvașul lor nu trebuie să fie primită împotriva zisului capîtlu, deoarece pomenita obște în anul domnului o mie două sute șaptezeci și șapte, în duminica *Reminiscere* ³⁾, năvălind înarmată asupra pomenitei biserici catedrale, s'a năpustit cu dușmănie asupra ei arzând în ea mai bine de două mii de oameni atât bărbați cât și femei și îndeosebi pe Agabit arhidiaconul zisei biserici, pe Mihail arhidiaconul de Ozd, pe Bartolomeu arhidiaconul de Târnava, pe Racha paroh și canonic de Alba Transilvaniei și pe mulți alți preoți și clerici, luând cu sine toate odoarele, cărțile și actele zisei biserici și celelalte pe care le avea acolo numita biserică. Pentru acest cuvânt zisa obște cât și fiecare ins în parte au căzut sub rostirea afuriseniei, de care nu au

¹⁾ cedulam. ²⁾ authenticas. ³⁾ littera seu scriptura. ⁴⁾ 21 Februarie.

fost încă deslegați, precum s'a lățit și dănuiește încă în țara Ungariei zvonul obștesc și vestea printre arhiepiscopi, episcopi, prelați și baroni și alții din zisa țară.

De asemenea, scrisoarea suszișilor Gobolin și Nicolae și a obștei sibiene, ca <fiind> a unor răsvrățiți față de sfânta biserică romană, față de domnul legat și față de domnul Carol regele Ungariei nu e vrednică de crezare și nici nu trebuie să i se dea vreo crezare, fiindcă suszișii se străduesc și s'au străduit să aducă în regatul Ungariei ca rege al țării pe Otto de Bavaria ¹⁾ și l-au și adus la început și dușmănesc acea biserică și acest capitlu, pentrucă spun că zisul Otto a fost prins cu sfatul și cu ajutorul episcopului și capitlului Transilvaniei. De aceea în anul trecut, în luna Februarie, în luna de după duminica *Exurge* ²⁾ aceiași obște și comunitate, împreună cu preoții din decanatul de Sebeș, năvălind dușmănos asupra bisericii fericitului Mihail din Transilvania, au ridicat cu silnicie și fără rușine mâna lor asupra clericilor și preoților zisei bisericii, strâmtorându-i și fugărindu-i cu sabia scoasă și cu săgeți împotriva lor până la zăbrelele <altarului> și până în sacristie precum umblă zvonul obștesc și vestea despre aceste lucruri în regatul Ungariei și în acele părți. Pentru aceste pricini și din altele, susține acest îputernicit că nu trebuie să se dea crezare pomenitei scrisori și <că aceasta> nu are nicio putere doveditoare împotriva capitlului, mai ales în această privință, însărcinându-se numitul îputernicit să dovedească aceste lucruri, de va fi nevoie, la timpul și locul potrivit, ci numai într'atât întrucât dovedirea lor îi va fi lui de trebuință și cu privire la care numitul îputernicit cere ca domnul Bertold, îputernicitul părții potrivnice, să fie întrebat sub jurământ și să răspundă în privința lor.

Soroc pentru a da răspuns în folosul clericilor.

După ce au fost ridicate aceste întâmpinări, cum s'a arătat, zisul domn auditor a statornicit ca soroc domnului Bertold, îputernicitul părții potrivnice, marța viitoare, la vremea vecerniei, ca să răspundă dacă va găsi de cuviință, și să se purceadă pe de altă parte, în acest proces, potrivit legii.

Răspunsurile clericilor.

În ziua de marți, în ziua a treia a lunii Iunie, indicția de mai sus, înfățișându-se la judecată înaintea domnului auditor, îputerniciții celor două părți, domnul Bertold, în calitatea sa de îputernicit, a adus și a înfățișat răspunsurile de mai jos, al căror cuprins este următorul:

Eu, Bertold decanul de Sebeș, îputernicitul celor șapte capitluri și al unor parohi din acele capitluri, în numele meu și al acelora al căror îputernicit sunt, răspunzând la întâmpinările ridicate de magistrul Filip de Cingoli, îputernicitul capitlului Transilvaniei, împotriva scrisorii locuitorilor <scaunului sibian> înaintată de mine judecății în apărarea dreptului meu și al acelora al căror îpu-

¹⁾ În text corupt: *Bavaria*.   ²⁾ 19 Februarie 1308.

ternicit sunt, spun și susțin că zisele întâmpinări nu ne pot sta împotrivă ¹⁾. Căci nu stă în picioare ceea ce se spune că ar fi vreo nelămurire cu privire la scrisoarea acelor locuitori; deoarece, din scrisoarea autentică înfățișată de mine în fața judecății, cum s'a arătat, mai sus, se vede într'adevăr că e vorba de ei. Dar chiar dacă ar fi vreo nelămurire <asupra lor>, aceasta nu are a face cu pricina <noastră> ²⁾, căci reiese <faptul> că voevodul, fiind rugat din partea nuniților locuitori să le dea drept de trecere, le-a tăgăduit dreptul de trecere, ceea ce se și vede din pomenita scrisoare autentică.

Nu stă în picioare nici ceea ce se spune că nu se știe a căror locuitori era scrisoarea trimisă suszisului voevod, căci tocmai aceștia, care au întocmit numita scrisoare, sunt cei care în deobște și în chip obișnuit poartă numele de locuitori ³⁾.

De asemenea, nu stă în picioare <nici> ceea ce se spune că nu reiese când, unde și de cine a fost înfățișată voevodului numita scrisoare a locuitorilor, căci orișunde și ori de către cine ar fi fost înfățișată, e de ajuns <faptul că ea a fost înfățișată>. De unde se vede ce l-au rugat pe numitul voevod pomeniții locuitori și răspunsul pe care acesta l-a dat.

De asemenea, nu stă în picioare nici ceea ce se spune, cum că se pare că pomenita obște a mărturisit cele de mai sus din imboldul său, fiindcă n'ar fi fost rugată sau solicitată de nimeni, etc., căci declar că numita obște a fost solicitată cu privire la cele de mai sus și mă însărcinez să dovedesc acest lucru la timpul și locul său, de va fi nevoie și iarăși spun că pomenita scrisoare, așa cum se află, are putere doveditoare, potrivit obiceiului țării, chiar și în afara jurisdicției numitei obștii și între fețe bisericești.

De asemenea nu stă în picioare ceea ce se spune, că zișii Gobolin și Nicolae și obștea sunt dușmani de moarte ai numitului capitlu, căci nu cred aceasta și nici nu este vreo pricină de dușmănie între ei și pomeniții canonici pot să meargă și merg când le place prin ținutul numitei obști și fără teamă, iar numita obște îi cinstește prin fapte și vorbe, după cum se vede din numita scrisoare, în care pomenita obște îi numește pe zișii canonici « domnii canonici ai bisericii din Alba Transilvaniei ».

Nici ceea ce se spune cu privire la năvala asupra bisericii din Alba și la arderea de vii a oamenilor și a unor canonici și la celelalte cuprinse în întâmpinarea <aceea> de asemenea nu stă în picioare, căci dacă s'a săvârșit ceva din cele sus pomenite, aceasta s'a săvârșit de către un nobil numit Ioan, fiul lui Alard, comitele de Ocna Sibiului ⁴⁾, care a vrut să răzbune moartea suspomenitului său tată, ce se spune că a pricinuit-o episcopul de Alba, care Ioan, adunând niște rude și prieteni <ai săi> a săvârșit unele incendii și ucideri de oa-

---

¹⁾ *dictas exceptiones non obstat.*   ²⁾ *nil facit ad rem.*   ³⁾ *provinciales.*   ⁴⁾ *de Salis-jorio, orașel aproape de Sibiu.*

meni, făcând aceasta împotriva episcopului Petru și a trei canonici, care pricinuiseră moartea <lui Alard>. Și pe lângă aceasta orice s'ar fi întâmplat atunci, aceasta nu ni se poate aduce împotrivă, deoarece <după aceea> s'a așezat o pace deplină <între capitulul Transilvaniei și obștea Sașilor> și pe urmă numitul episcop s'a dus prin numita provincie <a Sibiului> de mai multe ori după voia lui, sfințind biserici și altare și îndeplinind și alte <acte> împreună cu canonicii numitei biserici din Alba sau fără ei, așa precum obișnuște să se poarte un tată printre fiii săi. Și, după cum se spune mai sus, numiții canonici, după această pace înainte și după moartea episcopului, au mers, au stat și s'au întors prin numita provincie după bunul lor plac și merg și acum și stau și se întorc după voința lor. Și, de bună seamă fără a supăra pe împuternicitul capitulului <din Alba>, socot că nu se cade să se readucă în amintirea <oamenilor> scânteia unei dușmăanii potolite.

De asemenea, nu e întemeiat ceea ce se spune, că numita obște este neascultătoare față de sfânta biserică romană și față de domnul Carol regele Ungariei căci, fără supărarea celui care a ridicat întâmpinarea ¹⁾, susnumiții au fost nu neascultători, ci credincioși, ba chiar foarte credincioși și sunt și au de gând să fie deapănarea supuși credincioși ai bisericii romane și ai domnului Carol, adevăratul rege al Ungariei și ai urmașilor săi catolici și, ca niște fii credincioși și supuși doresc, după cum sunt și datori, să se supună întru toate și în totul atât în cele duhovnicești, cât și în cele lumești și domnului nostru <institului> frate Gentile legatul scaunului apostolic și nici nu au de gând să primească și să aibă pe altcineva ca rege al Ungariei, în afară de susnumitul domn Carol și de urmașii săi catolici.

Și nu e întemeiat nici ceea ce se spune că numita obște împreună cu preoții decanatului de Sebeș în anul trecut ²⁾, în luna Februarie etc., s'au năpustit dușmănește asupra bisericii fericitului Mihail etc., pentrucă la această <faptă> nu a luat parte numita obște, ci lucrurile au stat astfel: câțiva din numita obște s'au întovărășit cu câțiva parohi care s'au dus la domnii canonici de Alba pentru a face apel la scaunul apostolic împotriva acestora ³⁾ din pricina unor vătămări. Și în timp ce parohii citeau în fața zișilor canonici actul apelului ⁴⁾, numiții canonici, în disprețul nemăsurat al scaunului apostolic și al sfinției sale papa, s'au năpustit cu sălbăticie asupra lor, voind cu răutate să-i prindă. Și atunci numiții apelanți au fost nevoiți să scape de răutatea și cumplita silnicie a pomeniților canonici prin fugă și cu ajutorul zișilor lor tovarăși.

Afară de aceasta, eu, numitul împuternicit, dacă îmi dați un soroc potrivit, mă însărcinez să dovedesc în privința celor de mai sus, cele ce-mi vor fi trebuitoare, dar nu mă leg să dovedesc decât cele ce-mi sunt de trebuință pentru

¹⁾ *salva pace excipientis.*   ²⁾ 1308.   ³⁾ *appellandi ab eis.*   ⁴⁾ *libellum appellationis.*

biruința pricinii mele. De asemenea, mă declar gata să jur ceea ce voi crede că-i adevărat la cererea părții potrivnice ¹⁾, după ce se va orându-i și alcătui mai întâi curtea de judecată ²⁾ după cum trebuie să fie alcătuită.

Soroc comun pentru înfățișarea dovezilor.

După ce au fost înaintate și primite aceste răspunsuri, chiar în aceeași ședință, deoarece împuterniciții celor două părți spuneau că vor să aducă unele dovezi privitoare la cele spuse și arătate mai sus și se cerea și de o parte și de cealaltă un soroc potrivit, spre a face această dovadă și fiindcă dovada cu privire la cele de mai sus cădea în sarcina și a unora și a altora, domnul Filip susnumitul auditor a hotărât numai decât zișilor împuterniciți ai celor două părți un soroc fără vreo altă amânare de treizeci și cinci de zile socotite de azi înainte ³⁾, pentru a dovedi orice vor voi cu privire la cele de mai sus, fie în lăuntru al curiei, fie în afara ei.

Înfățișarea punctelor pentru capîllu.

În ziua de sâmbătă, în a șaptea a lunii Iunie din pomenita indicțiune, înfățișându-se la judecată împuterniciții celor două părți înaintea domnului auditor, acest magistru Filip, împuternicit substitut de domnul Santus, împuternicitul zisului capîllu al Transilvaniei, a înfățișat la judecată și a ridicat ca întâmpinare punctele ⁴⁾ înscrise mai jos, cerând ca să fie admise și primite, iar martorii pe care va găsi cu cale să-i numească, să fie chemați, admiși și cercetați cu luare aminte asupra acestora. Domnul auditor a admis acele puncte, afară de cele ce de drept nu privesc pricina și care nu trebuiesc admise, însărcinând și poruncind lui Zucha, trimisul jurat ⁵⁾ al curiei domnului legat, să meargă îndată și să cheme pe toți aceia pe care numitul magistru Filip va fi găsit cu cale să-i numească pentru ca să se înfățișeze în persoană, neapărat, luna următoare în fața lui, spre a da mărturie adevărată cu privire la numitele puncte. A mai statornicit un termen și domnului Bertold, împuternicitul părții potrivnice, susnumita luni pentru întocuirea și înfățișarea întrebărilor ⁶⁾, dacă ar voi, și pentru a fi de față la jurământul martorilor, ce vor fi aduși de susnumitul magistru Filip spre a dovedi punctele pomenite, al căror cuprins este următorul:

Punctele pentru capîllu.

În fața voastră, venerabile bărbat, domnule Filip de Sardinia, canonic de Oristano, doctor în dreptul bisericesc, auditor al vrednicului de cinstire domn fratele Gentile cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, delegat anume în acest proces-Filip de Cingoli, împuternicit substitut al

¹⁾ *ad dicta partis alterius.* ²⁾ *judicio.* ³⁾ 7 Iulie 1309. ⁴⁾ *articulos.* ⁵⁾ *nuncio iurato*, probabil în sensul de apod, funcționar judecătoresc inferior. ⁶⁾ *ad faciendum et dandum interrogatorium.*

domnului Santus, împuternicitul capitlului Transilvaniei, pe temeiul împuternicirii acestui capitlu, ridicând întâmpinare pentru respingerea scrisorii comiților și a obștei din Sibiu, înfățișată la judecată de domnul Bertold, împuternicitul decanilor și parohilor din capitlurile diecezei transilvane, cu care se află în proces. <și> prin care afirmă că voevodul nu a primit să dea numiților decani și parohi, cât și împuterniciților lor, îngăduirea de a putea trece în siguranță, prin ținutul de sub jurisdicția sa ¹⁾ <către> domnul legat și curia lui, împotriva pomenitei scrisori și a celui care o înfățișează, Filip de Cingoli declară că acea scrisoare nu cuprinde adevărul, ci un neadevăr și pentru aceasta numitul împuternicit Filip, pe temeiul împuternicirii de mai sus, are de gând să dovedească și să facă dovadă că în luna Noembrie trecută, după octavele sfântului Martin ²⁾, atunci când i s'a cerut suszisului voevod din partea pomeniților decani și parohi și prin scrisoarea numiților comiți și a obștei din Sibiu pentru zișii decani și parohi ca să binevoiască a da voie numiților decani și parohi și trimișilor și împuterniciților lor să treacă în siguranță prin ținutul de sub stăpânirea sa ¹⁾ spre a merge ³⁾ la domnul legat, pentru îngrijirea și urmărirea treburilor lor, numitul voevod le-a dat învoirea cerută și a încredințat trimisului sau trimișilor susnumiților care aduseseră voevodului pomenita scrisoare de cerere, scrisoarea sa de liberă trecere și a poruncit să se vestească îndeobște printre locuitori învoirea dată de el cu scrisoarea sa.

De asemenea <are de gând să dovedească> cum că lucrurilor de mai sus le-a mers și le merge îndeobște vestea și zvonul ⁴⁾.

Suszisul împuternicit, în calitatea sa de mai sus, are de gând să dovedească cele de mai sus, <fără a se îndatora la> toate <dovezile>, ci numai la acelea, care îi ajung pentru izbânda pricinei sale, nedându-se înapoi dela alte dovezi și drepturi ⁵⁾ ce vor trebui făcute la locul și la timpul lor.

Dare de seamă asupra chemării martorilor.

Luni, ziua a noua a numitei luni Iunie, Zuccha, suspomenitul trimis jurat, a adus la cunoștința domnului auditor și mie, notarului, că, la cererea magistrului Filip <și> potrivit însărcinării suspomenite, a chemat însuși ieri pe cei ce urmează, și anume:

Pe venerabilul întru Hristos domn, <Emeric> episcopul de Oradea.

Pe Nicolae prepozitul de Arad.

Pe Mauriciu parohul de Cricău ⁶⁾ și pe

Petru custodele bisericii din Caloceia.

---

¹⁾ adică a voevodului. ²⁾ după 18 Noembrie. ³⁾ In text greșit: *ad eundem*, în loc de: *ad eundum*. ⁴⁾ *est et fuit publica vox et fama*. ⁵⁾ *probationibus et iuribus* (figură de stil). ⁶⁾ *Crako*, sat în raionul Alba (reg. Hunedoara).

Jurământul martorilor.

În aceeași zi Nicolae prepozitul de Arad, Mauriciu parohul de Cricău și Petru custodele bisericii din Caloceca, suspomeniții martori, s'au înfățișat înaintea domnului auditor, fiind de față împuterniciții celor două părți și, după ce au fost înfățișați de numitul domn Filip, în calitatea <sa> de împuternicit, ca martori pentru dovedirea celor cuprinse în pomenitele puncte ¹⁾, <numiții martori> au jurat pe sfânta evanghelie că lăsând la o parte orice ură și părtinire etc. vor spune <tot> adevărul despre cele ce vor fi întrebați cu privire la pomenitele puncte, zisul domn Bertold făcând dinainte protestare atât împotriva martorilor, cât și a mărturiilor lor.

Înlocuire <de împuternicit> al clericilor.

Tot în aceeași zi, pe când zișii împuterniciți erau încă de față la judecată înaintea numitului auditor, pomenitul domn Bertold, în numele acelora al căror împuternicit este, a pus <în locul său ca împuternicit> pe Vagnolo de Meuania, care era de față și care a primit, în numita pricină și în toate celelalte ce s'au pornit sau se vor porni de aci încolo, pentru toate însărcinările pe care le are el, trecând asupra lui în întregime puterile sale și a spus că, prin înfățișările la care va lua parte în persoană, nu are de gând să revoce pe numitul substituit din însărcinarea sa de împuternicit, afară numai dacă l-ar revoca anume și cu dinadinsul ²⁾.

Numitul substituit Vagnolo a înmănat de îndată domnului auditor însemnarea întrebărilor ³⁾, după care să fie întrebați martorii cu privire la punctele suspomenite.

Nicolae prepozitul de Arad, martorul, fiind întrebat despre primul punct, care începe <cu cuvintele>: « Are de gând să dovedească » etc., după ce i s'a citit și deslușit cu luare aminte punctul acesta, a spus că, în privința de mai sus, el știe doar că, pe când el, martorul, se întorcea, în acest an, după octavele sfântului Martin ⁴⁾ dela curia domnului legat și mergea spre părțile Transilvaniei, voind, din porunca domnului legat și a domnului arhiepiscop de Strigoniu, să se îngrijească ⁵⁾ de niște împuterniciți pentru domnul legat prin acele locuri și a rugat pe voevod și a cerut din partea numiților domni ⁶⁾ să-i asigure lui, martorului, și tuturor clericilor din acele părți puțința de a aduce la îndeplinire nestingheriți zisele însărcinări ale domnului legat și de a se duce și întoarce neturburați prin ținutul de sub stăpânirea sa ⁷⁾, domnul voevod i-a răspuns atunci acestui martor spunându-i că la cererea obștei din Sibiu și din acea provincie, a dat drept de liberă trecere, fără deosebire, tuturor celor care ar dori să meargă la curia domnului legat.

¹⁾ *articulis.* ²⁾ *expresso et nominalim.* ³⁾ *interrogatorium.* ⁴⁾ după 18 Noembrie.
⁵⁾ În text: *vellet... procurare habere.* (*habere* fiind adăugat deasupra rândului spre a înlocui de sigur cuvântul *procurare*). ⁶⁾ a legatului și a arhiepiscopului. ⁷⁾ *per districtum et fortiam suam.*

Și încă zisul voevod a dat această voie printr'o scrisoare a sa deschisă, pe care acest martor a văzut-o, a citit-o și a dus-o tuturor aceluia din părțile mai sus numite, care voiau să meargă la suszisa curie.

Intrebat: în ce oraș, ținut ¹⁾ sau loc s'au petrecut acestea, <martorul> a spus că în Deva. Intrebat: în ce casă, a spus că în casa numitului domn voevod. Intrebat: cine mai era acolo de față, el a spus că lectorul bisericii sale ²⁾ și mulți alți, despre care nu-și <mai> aduce aminte. Intrebat: care au fost trimișii numitei obștii, a spus că nu știe despre ei care au fost, dar știe de scrisoarea aceea, pe care el, martorul, a avut-o <în mâinile sale> și despre pomenita spusă ³⁾ a voevodului. Intrebat apoi: în ce lună, a spus că nu-și aduce aminte, dar că era după a doua săptămână ⁴⁾ <dela sărbătoarea> sfântului Martin. De asemenea a mai spus că a auzit spunându-se la Sibiu că se vestise acolo, din partea domnului voevod, că toți pot merge slobod la curtea domnului legat. Și că însuși el, martorul, a pus să se vestească în public acest lucru acolo în fața tuturor preoților, parohilor și clericilor care se aflau în acele părți ⁵⁾, citindu-le pomenita scrisoare, pe care o primise dela numitul voevod, după cum s'a spus. Și că în temeiul acestei îngăduințe de liberă trecere ⁶⁾, decanul de Sibiu și . . . trimisul decanului de Brașov au venit, în numele lor și al tuturor celorlalți preoți din Sibiu și din Brașov, împreună cu el, martorul, la domnul arhiepiscop de Strigoniu și dacă ar fi vrut să vină și ceilalți, ar fi putut <să vină> în pace și nevătămați, pentru că cei care au mers cu el ⁷⁾ au fost slobodzi și neturburați. Intrebat apoi despre punctul care începe <cu cuvintele>: « De asemenea asupra lucrurilor de mai sus etc., <martorul> a spus că este adevărat ceea ce se cuprinde în pomenitul punct.

Intrebat, cum de știe aceasta el a răspuns că știe <aceasta> din pricină că însuși el, martorul, a pus să se vestească numita scrisoare la Sibiu și la Brașov. Intrebat de cât timp a mers în deobște vestea și zvonul <despre cele de mai sus> ⁸⁾, el a răspuns că dela a cincisprezecea zi <după sărbătoarea> sfântului Martin încoace ⁹⁾. Intrebat, câți oameni știi și vorbesc în deobște despre aceste lucruri, <el> a răspuns: toți oamenii la un loc ¹⁰⁾ sau cea cea mai mare parte <dintre ei>. Intrebat, care din părți ar vrea el să câștige <procesul>, el a răspuns că atât una cât și cealaltă. Intrebat dacă a adus această mărturie din ură, părtinire sau fiind mituit sau celelalte, el a răspuns că nu.

Venerabilul întru Hristos părinte domnul Emeric episcopul de Oradea, după ce prin încuviințarea împuterniciților celor două părți a fost scutit de jurământ, fiind întrebat, ca martor, cu privire la punctul care începe <cu cuvintele>: « Are de gând să dovedească » etc., a spus că cele cuprinse în acel punct sunt adevărate. Intre-

¹⁾ *terra*. ²⁾ al bisericii din Arad. ³⁾ răspunsul verbal dat, pe lângă scrisoare, de voevod. ⁴⁾ *quindenam*. ⁵⁾ adică: în partea locului. ⁶⁾ *ex cuius securitatis causa*. ⁷⁾ adică: cu martorul. ⁸⁾ *a quanto tempore fuit dicta publica vox et fama*. ⁹⁾ după 25 Noembrie. ¹⁰⁾ *tota congregatio hominum*.

bat în privința cunoașterii ¹⁾ a spus că el, martorul, a văzut în acest an, după sărbătoarea sfântului Marin ²⁾, o scrisoare dată de voevod decanilor, prepozițiilor și parohilor din părțile Transilvaniei, ca să se poată duce și întoarce liberi și fără teamă prin ținutul său, scrisoare pe care i-a arătat-o acestui episcop prepozitul de Arad, Nicolae, care trecea atunci pe la el, mergând spre pomenitele părți ale Transilvaniei. Întrebat cu ce pecete era pecetluită pomenita scrisoare și dacă era închisă sau nu și dacă era pecetluită pe dos sau altcum, a spus că era pecetluită pe dos cu pecetea obișnuită a voevodului și că era o <scrisoare> deschisă. Întrebat asupra locului <unde a văzut scrisoarea>, a spus că la o moșie ³⁾ a bisericii sale, ce se cheamă Beiuș ⁴⁾. De asemenea a mai spus că, după vreo opt zile, a venit la domnul episcop cineva care zicea că este trimisul voevodului și vrea să vestească în deobște în Oradea, din partea voevodului, că toți pot merge și pot face negoț slobози și fără teamă pe pământul și ținutul ⁵⁾ său, cerând <acest trimis> dela domnul episcop voie să facă această vesteire, voie pe care numitul episcop i-a dat-o.

De asemenea, <episcopul> a mai mărturisit că pe la începutul Păresimilor, când el, episcopul, a mers însuși la numitul voevod pentru anumite treburi și însărcinări date de domnul legat și când a vorbit cu el ⁶⁾ și l-a întrebat de ce nu a trimis domnului legat banii cuveniți, voevodul, între altele, i-a răspuns că banii erau pregătiți și că avea de gând să-i trimită grabnic și a adăugat că, la cererea decanilor, prepozițiilor și parohilor din părțile Transilvaniei, le dăduse dreptul de liberă trecere ca să poată merge slobod și fără teamă la domnul legat pentru treburile lor și că, dacă era nevoie, el avea de gând să pună să fie însoțiți și conduși de oamenii săi până la marginea ținutului său, ca să ajungă mai sigur la suszisul domn legat și că nu știe altfel ce se cuprinde la pomenitul punct.

Întrebat de asemenea asupra celui alt punct, privind vestea și zvonul obșteesc, a spus că cele cuprinse în punctul acela sunt adevărate. Întrebat, de unde știe <acest lucru>, el a spus că a auzit că se vorbea <de aceasta> în deobște. Întrebat, că pe unde merge vestea și se zvonește în deobște <despre acest lucru>, el a răspuns că în Oradea. Întrebat, de cât timp încoace <au început să umble astfel de vorbe>, el a spus că din clipa vestirii obștești. Întrebat, ce sunt vorbele și zvonurile obștești, el a răspuns că ceea ce e cunoscut și știut de toți. Întrebat câți oameni vorbesc în deobște <despre acest lucru>, el a răspuns că nu știe. Întrebat, ce parte ar dori el ca să câștige <procesul>, a răspuns că oricare e tot atâta, deoarece și una și cealaltă sunt prietenii săi. Întrebat dacă a mărturisit cele de mai sus din ură, părtinire ori datorită unei rugăminți sau învățat de cineva, el a răspuns că nu.

Martorul Mauriciu parohul din Cricău întrebat asupra întâiului punct, care începe <cu cuvintele>: « Are de gând să dovedească » etc. după ce i s'a citit în

¹⁾ *in causa scientiae.* ²⁾ după 11 Noembrie. ³⁾ *praedio.* ⁴⁾ *Benenes*, oraș în regiunea Bihor. ⁵⁾ *per terram et districtum suum.* ⁶⁾ adică cu voevodul.

întregime acest punct, a spus că cele cuprinse în el sunt adevărate. Întrebat în privința cunoașterii, a spus că a văzut și a auzit și a fost de față când numitul voevod a dat voia, ce se arată în pomenitul punct. Întrebat, în ce oraș sau cetate, a spus că la Deva. Întrebat, în ce casă, a răspuns că în chiar casa voevodului. Întrebat, cine mai era de față, a spus că au fost de față Pavel, fiul lui Ladislau, castelanul cetății Deva, comitele Andrei, fiul lui Iohanka, Bas, fiul lui Balos, Ioan de Lomb ¹⁾, Ioan Rufus, ruda ²⁾ susnumitului Pavel și alți foarte mulți. Întrebat, cine au fost aceia cărora voevodul le-a dat <pomenita voie de liberă trecere>, ³⁾ a spus că au fost doi preoți care spuneau să sunt trimișii zișilor decani și parohi și ai obștei din Sibiu, pe care <preoți> martorul i-a văzut înfățișând voevodului scrisoarea trimisă din partea obștei din Sibiu, dar nu le știe numele, spunând că el a văzut doar și a auzit citindu-se numita scisoare a obștei din Sibiu care ruga pe numitul voevod ca să dea pomenita <voie de liberă trecere> decanilor și parohilor susnumiți. Întrebat, cine a citit acea scrisoare, a spus că Ștefan notarul domnului voevod. Întrebat în ce lună s'a întâmplat aceasta, a spus că în luna Noembrie ce a trecut. Întrebat, care a fost cuprinsul scrisorii date de voevod cu privire la <voia de liberă trecere>, el a spus că nu știe, deoarece n'a citit-o. Întrebat, în ce ținut ⁴⁾ sau casă a dat <voedovul> numita scrisoare, a răspuns ca mai sus. Martorul a spus doar că el n'a văzut scrisoarea privitoare la <voia de liberă trecere>, iar că numitul voevod a poruncit în auzul martorului să se întocmească o scrisoare cu privire la <voia de liberă trecere>. Întrebat, în ce loc sau locuri a pus voevodul să se facă vestirea arătată la numitul punct, martorul a spus că el însuși a auzit o asemenea vestire în Alba Transilvaniei. Întrebat, de către cine a fost făcută, a spus că nu-l cunoaște după nume. Întrebat în ce chip, a spus că anune în următorul <chip>: «Toți cei care voiesc să meargă la domnul legat, să treacă liberi și nesupărați prin tot ținutul ce ține de zisul domn voevod». Întrebat, de unde știe că vestirea pomenită a fost făcută din porunca voevodului, a spus că strigarea ⁵⁾ însăși glăsuia că se face din porunca lui. Întrebat, în ce an și în ce lună a fost făcută, a spus că în anul trecut și cu privire la lună, după cum crede, în aceea în care este octava sfântului Martin ⁶⁾. Întrebat, apoi asupra celui din urmă punct, <cu privire la> zvonul obștesc, a spus că cele cuprinse în acest punct sunt adevărate. Întrebat, cum de știe <acest lucru>, a spus că știe datorită <acelor împrejurări> despre care a dat mărturie mai sus. Întrebat, de cât timp s'a ivit zvonul obștesc asupra acestora, a spus că nu știe altfel, decât cum a spus. Întrebat, ce este această veste și zvon obștesc, a spus că nu știe altceva, decât ceea ce a spus mai sus. Întrebat, ce parte ar dori el să câștige procesul, a spus că niciuna, nici alta. Întrebat dacă a spus cele de mai sus <mânat> de ură, de părtinire, de vreo rugămintă ori mituit sau învățat de cineva, a zis că nu, ci a spus curatul adevăr.

¹⁾ Așezare dispărută lângă Cluj. ²⁾ cognatus. ³⁾ *diclam securitatem*. ⁴⁾ *terra*. ⁵⁾ *proclamatio*. ⁶⁾ 18 Noembrie.

Petru custodele bisericii din Caloce, martorul, întrebat despre întâiul punct, care începe <cu cuvintele>: « Are de gând să dovedească » etc., după ce i s'a citit cu luare aminte numitul punct, a spus că a auzit spunându-se de către unul cu numele Pavel, vicar al numitului martor în arhidiaconatul de Keuye¹⁾, care i-a povestit că a văzut pe trimișii zișilor decani și prepoziți în fața voevodului <veniți> ca să dobândească pomenita voie și că a auzit că voevodul le-a dat pomenita voie, iar altceva nu mai știe. De asemenea, întrebat despre cel de al doilea și din urmă punct, cu privire la svonul obștesc, el a spus că sunt adevărate cele cuprinse în numitul punct. Întrebat în privința cunoașterii²⁾, martorul a spus că el însuși a primit din partea voevodului scrisoarea prin care îl îndemna și îi cerea³⁾ să se înfățișeze pentru el în fața regelui și a domnului legat împotriva tuturor aceluia care ar voi să-i aducă vreo învinuire și în numita scrisoare se arăta că el⁴⁾ dăduse voie și drept de liberă trecere zișilor decani și parohi și tuturor celor care voiau să vină la pomenitul domn <legat> și că nu știe altceva sau altcum.

Pentru capillu.

În ziua de joi, a douăsprezecea a suszisei luni Iunie, înfățișându-se la judecată în fața domnului auditor susnumiții împuterniciți substituți ai celor două părți, cum magistrul Filip cerea să i se dea un nou soroc, ca să dovedească întâmpinările și punctele sale susamintite, zicând că a cerut zisul soroc în ceasul în care a înfățișat pomenitele întâmpinări și puncte, deși <acest lucru> nu se găsește trecut în scripțe, zisul domn auditor a hotărât ca soroc fără altă amânare magistrului Filip, care era de față și cerea acest lucru, toată ziua de mâine pentru dovedirea întâmpinărilor și punctelor sale.

Pentru capillu.

Și îndată zisul magistru Filip, în calitatea sa de mai sus, a înfățișat în aceeași ședință mărturiile martorilor admiși în acest scop, spre a dovedi numitele întâmpinări și puncte și tot ce s'a făcut și a urmat dela ziua și ceasul în care a înfățișat aceste întâmpinări și puncte, în timp ce zisul Vagnolo declara dimpotrivă că rămân întregi toate întâmpinările ridicate de partea pe care o reprezintă, atât cele împotriva martorilor, cât și cele împotriva mărturiilor lor și împotriva întregului proces.

În ziua de vineri, a treisprezecea a lunii Iunie din suszisa indicție, magistrul Filip, susnumitul împuternicit, înfățișându-se înaintea numitului domn auditor, de față fiind Vagnolo, împuternicitul celeilalte părți, a adus pe martorii mai jos scriși în fața curiei pentru dovedirea întâmpinărilor și a punctelor⁵⁾ sale mai sus pomenite, cerând ca numiții martori să fie primiți și cercetați cu luare aminte cu

¹⁾ Mai târziu Kubin în Jugoslavia. ²⁾ *in causa scientiae*. ³⁾ *litteras hortatorias et rogatorias*. ⁴⁾ adică voevodul. ⁵⁾ *articulos*.

privire la întâmpinările și punctele pomenite. Numele acestor martori sunt următoarele:

Venerabilul întru Hristos părinte, domnul Emeric episcopul de Oradea.
Nicolae prepozitul de Arad.
Mauriciu parohul de Cricău și
Petru custodele bisericii din Caloce.

Pentru capitlu.

Toți acești martori, afară de zisul domn <Emeric> episcop de Oradea - care, în urma consimțământului dat de împuterniciții celor două părți, având în vedere demnitatea rangului său, a fost scutit de prestarea jurământului, - au jurat pe sfânta evanghelie a lui Dumnezeu, că vor spune adevărul cu privire la întâmpinările sau punctele de mai sus, lăsând de o parte ura, părtinirea, rugămintea, stăruințele și teama, de față fiind zisul Vagnolo, care a declarat în calitate sa mai sus arătată, că din partea lui rămân întregi toate întâmpinările sale împotriva numiților martori, a mărturiilor lor și împotriva întregului proces. Apoi martorii, întrebați fiecare în parte, și-au adus mărturiile lor, precum se arată mai jos:

Venerabilul întru Hristos părinte, domnul Emeric episcopul de Oradea, martor, întrebat cu luare aminte asupra ziselor întâmpinări și puncte, a mărturisit la fel despre toate și întru totul și cuvânt cu cuvânt, fără să adauge sau să schimbe ceva, după cum dăduse mărturie și mai înainte cu privire la acestea cum se arată mai sus.

Nicolae prepozitul de Arad, martor, întrebat cu luare aminte asupra ziselor întâmpinări și puncte, a mărturisit la fel despre toate și întru totul și cuvânt cu cuvânt, fără să adauge sau să schimbe ceva, după cum dăduse mărturie și mai înainte cu privire la acestea, cum se arată mai sus.

Mauriciu parohul din Cricău, martorul, întrebat cu luare aminte asupra întâmpinărilor și punctelor de mai sus, a mărturisit la fel despre toate și întru totul și cuvânt cu cuvânt, fără să adauge sau să schimbe ceva, după cum dăduse mărturie mai înainte cu privire la acestea, cum se arată mai sus.

Petru custodele bisericii din Caloce, martor, întrebat cu luare aminte asupra întâmpinărilor și punctelor de mai sus, a mărturisit la fel despre toate și întru totul și cuvânt cu cuvânt, fără să adauge sau să schimbe ceva, după cum dăduse mărturie și mai înainte cu privire la aceasta, cum se arată mai sus.

Chemarea celor doi împuterniciți.

În ziua de sâmbătă, a patrusprezecea a zisei luni Iunie, Zuccha slujitorul și trimisul jurat al zisei curii i-a raportat domnului auditor și mie, notarului Angelo, că a chemat ieri, din porunca domnului auditor, pe amândoi susziși

împuțerniciți substituți ai celor două părți, în felul următor, anume pe zisul magistru Filip, la cererea lui Vagnolo, ca să se înfățișeze astăzi înaintea de <ora> a treia în fața domnului auditor la judecată spre a răspunde la unele teze¹⁾ ce trebuiau înfățișate de domnul Vagnolo în suszisa pricină, iar pe zisul Vagnolo, la cererea zisului magistru Filip ca, la aceeași oră, să vină să ia parte la arătarea și vestirea <numelor> suszișilor martori, căci altfel se va purcede în cele de mai sus potrivit dreptății.

Pentru parohi.

În aceeași zi înainte de <ora> a treia, înfățișându-se la judecată în fața zisului domn Filip suszișii împuțerniciți substituți ai celor două părți, numitul Vagnolo, în numele părții sale, a înfățișat în scris tezele și punctele²⁾ de mai jos, cerând ca numitul magistru Filip să fie silit, sub prestare de jurământ, să răspundă <la ele>, jurând numitul Vagnolo pe sufletul său, cu mâna pe evanghelie, că el e încredințat de adevărul celor cuprinse în acele teze.

Pentru aceiași.

La aceste teze, zisul magistru Filip, din însărcinarea domnului auditor, a răspuns precum se arată la sfârșitul fiecăreia din acele <teze>, după ce mai întâiu a jurat pe evanghelie, că el va răspunde la acele teze ceea ce crede pe sufletul său că e adevărat. Cuprinsul acestor teze și puncte este următorul:

Pentru aceiași.

În fața voastră, vrednicule de cinstire bărbat, domnule Filip auditor etc., înfățișează Vagnolo de Meuania, împuțernicitul substituit de către domnul Bertold, împuțernicitul celor șapte capitluri din diecezea Transilvaniei și al unor parohi din numitele capitluri, aflători în proces cu capitlul bisericii din Alba, cele scrise mai jos și anume:

Mai întâiu că în regatul Ungariei este obiceiul obștesc că scrisorile prelaților pecetluite cu pecețile lor fac dovadă atât la judecățile bisericești, cât și la cele lumești.

— — Crede aceasta cu privire la scrisorile adevărate, afară numai dacă nu sunt respinse din pricina vreunui cusur vădit al lor, pentru care trebuesc respinse³⁾.

De asemenea, că este obiceiul obștesc în zisul regat că scrisorile baronilor pecetluite cu pecețile lor fac dovadă atât în judecățile bisericești, cât și în cele lumești.

— — Crede că fac dovadă în judecățile lumești, dar nu crede că fac dovadă în cele bisericești. De asemenea, că e obiceiul obștesc în zisul regat, că scrisorile comișilor fac dovadă atât în judecățile lumești, cât și în cele bisericești.

¹⁾ *positiones.*   ²⁾ *positiones et articulos.*   ³⁾ Rândurile ce încep cu linioare de unire reprezintă răspunsul lui Filip de Cingoli la tezele stabilite de Vagnolo de Meuania, reprezentate prin aliniatele ce încep fără linioare de unire.

— — Crede ca mai sus în cele spuse chiar înainte.

De asemenea, scrisorile comitatelor, pecetluite cu pecețile lor, potrivit obiceiului suszisului regat, fac dovadă atât în judecățile bisericesti, cât și în cele lumești.

— — Crede ca mai sus la a doua întrebare.

Pentru decani.

De asemenea, potrivit obiceiului de mai sus, scrisorile oricăror cârmuitori pe timpul slujbei¹⁾ fac dovadă la aceste judecăți.

— — Crede că scrisorile mirenilor fac dovadă în <judecățile> lumești și ale fețelor bisericesti, în cele bisericesti.

De asemenea, că zisul obicei a fost păstrat în liniște în regatul sus numit din vremuri atât de îndepărtate încât nici nu se mai știe de când și se păstrează până acum.

— — Crede <aceasta> cu privire la scrisorile <fețelor> bisericesti în cele bisericesti și ale mirenilor în cele lumești.

De asemenea, că între capitulul bisericii de Alba și între obștea săsească nu este dușmănie.

— — La aceasta nu e silit să răspundă, fiindcă e o <teză> negativă.

De asemenea, acești canonici ai suszisului capitolu se pot duce și întoarce nesupărați prin ținutul numitei obști fără a se teme de acea obște.

— — La aceasta s'a spus că nu e dator să răspundă, fiindcă se zice că a înfățișat²⁾ o teză contrară.

De asemenea, chiar fără a prejudeca <asupra faptului> că între suszisul capitolu și zisa obște ar fi fost odinioară o scânteie de dușmănie, de doi ani încoace aceasta nu s'a mai vădit și nu mai este nici acum între aceștia.

— — Depinde³⁾.

Pentru capillu.

De asemenea, în aceeași zi și în aceeași ședință, la stăruitoarea cerere a magistrului Filip, numitul domn auditor a declarat că se vor da pe față și se vor face cunoscute mărturiile numiților martori și vor fi socotite ca date pe față și cunoscute, zisul Vagnolo protestând că această dare pe față și vestire să nu-l dăuneze pe el și partea al cărei împuternicit este, ca să nu poată formula puncte și aduce dovezi în <sprijinul> dreptului său în această pricină în timpul amânării pe care o are și că toate celelalte întâmpinări ale sale vor rămâne întregi pentru el ca împuternicit, chiar împotriva zișilor martori și a mărturiilor lor.

1) *in jurisdictione.* 2) *posuisse.* 3) *dependet.*

Pentru decani.

Domnul auditor a hotărît soroc împuterniciţilor celor două părţi pe joia viitoare, ca să primească copie de pe numitele mărturii, iar Vagnolo să facă orice întâmpinare va voi şi amândoi să porceadă potrivit cerinţelor dreptului.

Pentru aceeaşi.

În ziua de marţi, a şaptesprezecea a numitei luni, susnumitul procurator Vagnolo în numele acelora al căror împuternicit este, fiind de faţă şi numitul magistru Filip, împuternicitul părţii celeilalte, a înfăţişat şi a dat punctele scrise mai jos în pomenita pricină ¹⁾, stăruind ca ele să fie primite şi admise şi să se trimeată chiar să fie chemaţi martorii, prin care are de gând să dovedească aceste <puncte>, după cum cere legea. Zisul domn auditor a primit aceste puncte, cu rezerva celor ce nu privesc cauza şi care — deci — nu pot fi admise, însărcinând şi trimiţând pe Zuccha, trimisul jurat al numitei curii, care era de faţă, ca să citeze şi să cheme pe acei martori, pe care va fi găsit cu cale Vagnolo să-i numească, pentru ca să vină mâine în persoană în faţa curiei spre a mărturisi adevărul asupra acestor puncte; şi încă să citeze şi pe zisul magistru Filip ca să vină să fie de faţă la jurământul acestor martori; iar cuprinsul acestor puncte este astfel:

Pentru aceeaşi.

În faţa voastră, a vrednicului de cinstire bărbat, a domnului Filip de Sardinia, doctor în dreptul canonic, auditor al venerabilului părinte, al fratelui Gentile legat al scaunului apostolic, vrea să dovedească şi să facă dovada ²⁾ celor de mai jos Vagnolo de Meuania împuternicit substituit de către cucernicul bărbat domnul Bertold decanul de Sebeş, împuternicitul celor şapte capitluri din Transilvania şi al unor parohi din numitele capitluri, care se află în judecată cu capitlul bisericii din Transilvania, pentru a dovedi dreptul său împotriva zisului capitlu şi a magistrului Filip de Cingoli, împuternicit substituit de către domnul Santus, împuternicitul zisului capitlu:

I. Mai întâiu, că de cinczeci de ani încoace şi mai mult s'a păstrat şi s'a ținut în pace şi în linişte, în regatul Ungariei, obiceiul că scrisorile baronilor pecetluite cu peceţiile lor fac dovadă în judecăţile bisericeşti.

II. De asemenea, că la fel şi în acelaşi chip s'a păstrat <obiceiul> cu privire la scrisorile altor nobili mireni.

III. De asemenea, că la fel şi în acelaşi chip s'a păstrat obiceiul şi cu privire la scrisorile comiţilor şi ale obştiilor lumesti

IV. De asemenea, că la fel şi în acelaşi chip s'a păstrat <obiceiul> şi cu privire la scrisorile suszişilor întocmite în chipul în care au fost alcătuite scrisorile comiţilor şi ale obşteii din Sibiu înfăţişate la judecată înaintea voastră, scrisori pe care cer dela îndatorarea voastră să fie citite martorilor sau de voi sau de altcineva.

¹⁾ articulos. ²⁾ probare et fidem facere.

V. De asemenea, că de multe ori și încă de multe ori s'a făcut judecată de către judecătorii bisericești după acest obicei pomenit în fața lor.

VI. De asemenea, că la fel și în același chip s'a ținut și s'a păstrat <obiceiul> cu privire la scrisorile prelaților alcătuite în chipul în care sunt alcătuite scrisorile unor prelați, călugări și mireni ¹⁾ înfățișate vouă de către numitul împu-ternicit al decanilor, scrisorii pe care cer dela îndatorarea voastră de asemenea ca să fie arătate și citite martorilor de către voi sau de altcineva.

VII. De asemenea, că între suszisul capitlu al Transilvaniei și suszisa obște din Sibiu a fost, de doi ani încoace, pace și mai ține și acum.

VIII. De asemenea, că dela pomenita vreme încoace canonicii zisului capitlu au putut să meargă, să stea și să se întoarcă liberi și nesupărați din partea zisei obștii, oricând voiau, spre părțile și locurile asupra cărora numita obște își are stăpânirea și jurisdicția.

IX. De asemenea, că oamenii mireni ai zisei obști, dela zisa vreme și în felul arătat, au putut să se ducă, să stea și să se întoarcă prin ținutul și districtul numitului capitlu ²⁾ oricând au voit fără vreo teamă din partea zisului capitlu.

X. De asemenea, că de multe și de foarte multe ori dela acea vreme încoace și în felul arătat au mers în văzul lumii în ținutul și districtul zisei obști unele persoane ale zisului capitlu și în schimb unii din zisa obște s'au dus în ținutul de sub puterea ³⁾ numitului capitlu <de Alba>.

XI. De asemenea, că în privința celor de mai sus merge vestea și svonul obștesc în părțile Transilvaniei.

Cele de mai sus are de gând să le dovedească zisul Vagnolo, împu-ternicitul, fără a se lega să dovedească decât pe acelea a căror dovedire îi este de trebuință și care îi ajung pentru izbânda pricinii sale.

Dacă martorii aduși de Vagnolo, împu-ternicitul substituit de domnul Bertold etc., vor spune ceva cu privire la întâia teză, sau că e adevărată, mărturia mar- torului să se consemneze în chip de act public cu privire la orice punct și să fie întrebat ce este acel lucru, ce e adevărat în ceea ce spune și mărturisește și de cine a fost ținut și păzit acel <obicei> și de care baroni vorbesc <scrisorile ⁴⁾>. De aseuenea dacă spune: « într'o judecată bisericească », să se întrebe, în judecata cărei <instanțe> și între ce fețe bisericești sau mirene și pentru ce plângeri și, dacă va vorbi <de lucruri> diu văzute, să fie întrebat despre loc, an, lună, zi și în fața cărăror persoane. Apoi, la sfârșit să fie întrebat martorul de câți ani e și de câți ani cel mult poate să-și aducă aminte.

¹⁾ *quorundam religiosorum et saecularium praelatorum.* ²⁾ de Alba-Iulia. ³⁾ *fortia-*
⁴⁾ *et quorum baronum.*

Cu privire la punctul al doilea să fie întrebați lămurit ca mai sus și să fie întrebați de ce nobili au văzut că se ține <zisul obicei> și în ce timp, în ce loc și între cine.

Cu privire la al treilea, despre comiți, să fie întrebați cu luare aminte și lămurit ca și la punctul întâiu, de scrisorile căror comiți <e vorba> și din care oraș și între cine și în judecata cui și între ce fel de fețe bisericești sau mirene și cu privire la ce lucruri.

Cu privire la punctul al patrulea care sună: « De asemenea, că la fel și în același chip s'a păstrat <obiceiul> și cu privire la scrisorile suszișilor întocnite în chipul . . etc., să fie întrebați ca mai sus și care e și a fost forma acelor scrisori și dacă crede martorul că se fac vreodată astfel de scrisori de unii comiți și mai ales de către cei din Sibiu, pe ascuns, împotriva capitlului din Transilvania și dacă în scrisorile lor spun altfel decât e adevărat în folosul prietenilor lor și dacă cumva > crede sau știe¹⁾ că numiții comiți și obștea din Sibiu părătesc pe decanii și parohii din cele șapte decanate și să fie întrebați în deosebi de fiecare capitlu, ce ține de zișii comiți și zisa obște²⁾ și să mai fie întrebați, cine ține pecetea zisei obști și dacă acela care ține acea pecete poate și obișnuiește să pecetluiască vreo scrisoare fără știrea comunității și obștii. De asemenea, dacă scrisoarea prin care comiții afirmă că domnul voevod a tăgăduit voia <de trecere> are putere doveditoare, deoarece ei nu erau de față.

Cu privire la punctul al cincilea unde se spune: <că s'a făcut judecată> « de către judecători bisericești », să fie întrebați lămurit, ca mai sus și să fie întrebați, de către care judecător și după scrisoarea căror baroni sau nobili, ori comiți sau obștii au făcut judecată și cu privire la ce lucruri, între ce fețe bisericești sau mirene și despre an, lună și despre cei de față.

Cu privire la punctul al șaselea, pentrucă acolo se vorbește despre scrisorile prelaților, să fie întrebați lămurit, ca mai sus și să fie întrebați, unde și între cine și la care judecată s'a păzit acest <obicei> și cu privire <la scrisorile> căror prelați și ce prelatură³⁾ aveau aceștia, dacă erau episcopi, abați etc. și dacă în acele scrisori, despre care spuneau că este obiceiul să fie ținute în seamă la judecată³⁾, era sau nu <trecută> data scrisorilor, adică anul, luna, ziua, etc.

Cu privire la punctul al șaptelea despre pace, să fie întrebați, de unde știu că de doi ani încoace a fost pace și este și acum, etc. și cine a făcut acea pace și dacă mai înainte zișii Sibieni erau dușmani ai suszislui capitlu și să fie întrebați dacă cred⁴⁾ <martorii> că se urăsc între ei, adică dacă Sibienii,

¹⁾ martorul. ²⁾ *cuiusmodi praelationem habebant.* ³⁾ *et si in eisdem literis, quorum consuetudinem iudicari et observari dixerint.* ⁴⁾ în text *credit.*

<poartă ură> împotriva numitului capitlu <de Alba> și invers, măcar că acum acesta nu-i atacă în persoană pe ei și dacă cred <martorii> că zișii Sibieni, din pricina urii pe care o poartă în inima lor împotriva zisului capitlu, părăsesc pe dușmanii capitlului prin scrisorile și trimișii lor și dacă Sibienii ar fi bucuroși să aducă pe ascuns vreo pagubă zisului capitlu, dacă ar putea, sau chiar în văzul lumii, dacă nu s'ar teme.

Cu privire la punctul al optulea să fie întrebați ca mai sus și să fie întrebați, de unde știu și ce canonici au văzut mergând în acele părți și dacă știu sau au auzit că în părțile acelea de sub stăpânirea zișilor Sibieni a fost bătut și jignit unul din canonicii din Transilvania împreună cu cei care îl însoțeau și <să fie întrebați> despre an, lună și zi.

Cu privire la punctul a nouălea să fie întrebați ca mai sus <și să fie întrebați dacă>, după cum spune partea potrivnică, merg ei dincolo datorită stării de pace sau încetare a luptei.

Cu privire la celelalte lucruri să fie întrebați ca mai sus, după cum se cade și se cuvine să fie întrebați și potrivit cu cele ce spun <martorii>. Și cu privire la orice să fie întrebați dacă crede <martorul> că zisa obște din Sibiu și oamenii ei, măcar că poate sunt în pace, părăsesc în lucrurile ce le stau în putință pe zișii decani și parohi împotriva zisului capitlu din ură față de zisul capitlu, prin scrisori sau prin altele.

Afară de aceasta zișii martori să mai fie întrebați, dacă sunt <clerici> cu carte sau mireni fără carte și dacă au fost rugați, învățați de cineva, îndemnați etc. și dacă urăsc zisul capitlu și pe canonicii lui și de câți ani este martorul și de unde este de loc și dacă e din altă <parte> decât din țara Ungariei să fie întrebat de câtă vreme locuște în această țară și unde și-a avut locuința statornică și <să fie întrebat> și în alte feluri, așa după cum va crede mai bine chibzuința cercetătorului.

De asemenea, să fie întrebați, dacă de un an încoace Sașii și decanii și preoții și parohii din cele șapte capitluri și alți negustori și oameni buni au putut sau nu, dacă au voit, să treacă nestingheriți prin ținutul de sub stăpânirea domnului voevod și să vină la curtea domnului legat.

Chemarea martorilor pentru decani.

În ziua de miercuri, a optsprezecea a zisei luni, Zuccha pomenitul trimis jurat a adus la cunoștință că a chemat, în felul în care i s'a poruncit, pe martorii însemnați mai jos, și anume:

Pe magistrul Ioan canonicul din Alba Regală,¹⁾

¹⁾ Székesfehérvár, oraș în R. P. Ungară.

Pe fratele Iacob din ordinul Eremitilor,
 Pe Petru negustorul,
 Pe Matei canonicul din Alba,
 Pe Cyrzs negustorul,
 Pe Herric negustorul și
 Pe Jaclinus.

} cu locuința în Buda

Jurămintele martorilor pentru decani.

În aceeași zi de miercuri, la vremea vecerniei, toți numiții martori s'au înființat înaintea domnului auditor și, după ce au fost înfățișați la judecată de către Vagnolo, în calitate de mai sus, spre a dovedi cele cuprinse în punctele de mai sus și cerând acesta ¹⁾ ca ei să fie primiți și cercetați cu luare aminte cu privire la pomenitele <puncte>, martorii au jurat pe evanghelie să spună adevărul asupra aceluia, lăsând la o parte <orice> ură, părtinire, rugămintă, mituire, etc., de față fiind numitul magistru Filip care, în calitate sa de mai sus, a spus că toate întâmpinările sale vor rămâne în picioare, atât <acelea> împotriva martorilor și mărturiilor lor, cât și împotriva întregii pricini suszise.

Zisul domn auditor a statornicit acestui magistru Filip un soroc până a doua zi la ora vecerniei, ca să primească o copie de pe pomenitele puncte, dacă va voi și să alcătuiască un șir de întrebări după care să trebuiască a fi întrebați martorii cu privire la pomenitele puncte.

Pentru amândouă părțile.

În ziua de joi, a nouăsprezecea a zisei luni Iunie, din indicția pomenită, înfățișându-se amândoi imputerniciții părților la judecată în fața domnului auditor, s'a spus de către zisul Vagnolo, în calitate de mai sus, că întâmpinarea ridicată de zisul magistru Filip, cu privire la apelul în care au fost trimiși și cercetați martorii, după cum s'a arătat mai sus, nu a fost dovedită, iar de partea cealaltă <s'a spus> cu totul dimpotrivă, anume că acea întâmpinare a fost dovedită în deajuns și deci magistrul Filip cerea să se arate că întâmpinarea <sa> a fost dovedită potrivit legii și să se purceadă mai departe în această pricină după rânduiala dreptului. După ce s'au mai spus și alte < lucruri > dintr'o parte și din alta cu privire la acestea, zisul domn auditor a statornicit amânduror imputernicițiilor ca soroc sâmbăta ce va urma după nonele < lui Iunie >, pentru a se înfățișa cu avocații lor, spre a desbate și a-și înfățișa argumentele asupra acestor dovezi și spre a se purcede, pe de altă parte, potrivit dreptului.

În ziua de sâmbătă, a douăzeci și una a lunii Iunie, din indicția pomenită, Zuccha slujitorul ²⁾ și trimisul jurat a adus la cunoștința numitei curii că, din porunca domnului auditor și la cererea zisului imputernicit Vagnolo, <el> a chemat pe magistrul Filip imputernicitul celeilalte părți, să se înfățișeze azi după litur-

¹⁾ Vagnolo.   ²⁾ *serviens*.

ghie și înainte de <ceasul> al treilea în fața domnului auditor, ca să fie de față la jurământul martorilor ce vor fi înfățișați de zisul Vagnolo în pricina suspomenită, altminteri <martorii> vor fi primiți în lipsa sa ¹⁾.

Martorii pentru decani.

În aceeași zi după liturghie și înainte <de ceasul> al treilea, în sala pomenitei curii, susnumitul împuternicit Vagnolo a înfățișat domnului auditor pe martorii scriși mai jos, care erau de față înaintea lui, cerând ca, după îndatorirea lor ²⁾, martorii să fie siliți a face jurământ și a da mărturie asupra punctelor mai sus arătate. Numele martorilor sunt următoarele:

Fratele Benedict din Insula ³⁾ și }
Fratele Ștefan } din ordinul predicatorilor.

Ioan canonicul de Alba Transilvaniei,

Petru custodele de Caloceă,

Ioan prepozitul de Caloceă și

Ioan cantor la Buda.

Și toți acești martori, la porunca domnului auditor, au jurat cu mâna pe sfânta evanghelie a lui Dumnezeu că vor spune adevărul cu privire la numitele puncte, lăsând la o parte orice ură, părtinire, rugăminți, mită sau teamă.

Alți martori pentru decani.

De asemenea, în aceeași zi înainte de ceasul al treilea, în camera domnului auditor, susnumitul împuternicit Vagnolo a înfățișat înaintea domnului auditor pe martorii scriși mai jos, care erau de față înaintea lui, făcând aceeași cerere ca mai sus. Numele martorilor sunt următoarele:

Gallus prepozit de Chasm ⁴⁾ și

Ștefan prepozit de Vesprim.

Acești doi martori, la porunca domnului auditor, au jurat ca ceilalți numiți îndată mai sus, de față fiind magistrul Filip, împuternicitul părții potrivnice, care protesta spunând că suszișii martori nu trebuiesc admiși și primiți și, chiar dacă ar fi admiși și primiți, faptul acesta să nu-i prejudicieze lui ca împuternicit al părții sale ⁵⁾, deoarece el ca parte potrivnică, a adus dovezi destule, care răstoarnă ceea ce caută să dovedească zisul Vagnolo, susținând totodată că toate întâmpinările sale rămân în picioare atât împotriva martorilor numiți, cât și împotriva mărturiilor lor și îndată a înfățișat un șir de întrebări, după care să fie întrebăți, asupra punctelor pomenite, zișii martori, de vor fi primiți, în timp ce zisul Vagnolo protesta întru toate și întru totul împotriva <acestora>, cerând să se purceadă la primirea și cercetarea pomeniților martori potrivit dreptății.

¹⁾ a magistrului Filip, ²⁾ *ex officio*. ³⁾ Insula Budei, azi unit cu Margitsziget, la Budapesta. ⁴⁾ Cazma, oraș în Croația (Jugoslavia). ⁵⁾ Filip <de Cingoli>.

Scrisorile prelaților pentru capitu.

Tot în aceeași zi și în aceeași ședință zisul magistru Filip a înaintat trei scrisori deschise pecetluite pe dos, ca să întărească mărturiile martorilor înfățișați și primiți cu privire la întâmpinarea sa de mai sus. Cuprinsul acestor scrisori este următorul:

Noi, Emeric, din milostivirea dumnezeiască, episcop de Oradea, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor căroră se cuvine, că atunci când domnul Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc fusese rugat și îndemnat prin scrisoare de către obștea din Sibiu ca să dea cale liberă și neturbată preoților din decanatul de Sebeș și din alte decanate din dieceza Transilvaniei spre a merge prin ținutul său la domnul legat, numitul voevod le-a primit și împlinit cererea. Afară de aceasta, printr'o scrisoare a sa ¹⁾, a pus să se vestească obștește în ținutul său și în alte părți, începând dela a cincisprezecea . i ²⁾ de după <sărbătoarea> sfântului Martin mărturisitorul ³⁾ încoace, fără întrerupere, că orice negustor și orice alți oameni de orice stare sunt liberi să treacă nesupărați prin ținutul său, lăsând la o parte și alungând orice pricină de teamă, și mărturisim acest <lucru> pe sufletul nostru.

Dat la Buda, în vinerea dinaintea sărbătorii sfântului Ioan Botezătorul ⁴⁾.

Tot astfel:

Noi, Benedict, din milostivirea dumnezească, episcop de Cenad, aducem la cunoștința tuturor căroră se cuvine, care vor vedea scrisoarea de față, că noi, care suntem în hotar cu părțile Transilvaniei, nu am aflat vreodată altceva nici din svon obștesc, nici dela oameni în parte, decât că orice om, fie cleric fie mirean, are voie să treacă liber prin orice ținut al domnului voevod fără vătămarea lui sau a bunurilor sale.

Dat la Buda, în vinerea dinaintea sărbătorii <sfântului> Ioan Botezătorul ⁴⁾.

De asemenea:

Noi, Martin prepozitul <bisericii> sfântului Ștefan protomartirul din Dealul Orășii, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor căroră se cuvine, că, deoarece domnul Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc a primit și împlinit cererea <decanilor>, să <le> dea cale liberă și sigură de trecere, din decanatul de Sebeș și din celelalte decanate ale diecezei Transilvaniei, prin ținutul său spre domnul legat și afară de aceasta a pus să se vestească în deobște în ținutul său și în alte părți, începând dela a cincisprezecea zi ²⁾ a <sărbătorii> sfântului Martin mărturisitorul ³⁾ încoace, neîncetat, că orice negustor și orice alți oameni de orice stare, să treacă liberi și nesupărați prin ținutul său, lăsând la o parte și alungând orice pricină de teamă și acest lucru îl mărturisim pe conștiința noastră.

¹⁾ a voevodului. ²⁾ a *quinđena*. ³⁾ 25 Noembrie. ⁴⁾ 20 Iunie.

Dat la Buda, în cea din urmă vinere dinaintea sărbătorii sfântului Ioan Botezătorul ¹⁾).

Pentru decani.

După înfățișarea și înaintarea acestor scrisori, zisul domn auditor a hotărât îndată zisului Vagnolo ca soroc luna următoare cea mai apropiată, ca să primească o copie de pe ele și să aducă împotriva lor orice întâmpinare va crede de cuviință.

În ziua de miercuri, la douăzeci și cinci Iunie, înfățișându-se zișii împuterniciți ai amânduror părților înaintea zisului domn auditor, zisul magistrul Filip, în calitatea lui de mai sus, a renunțat la toate celelalte dovezi și mărturii ce trebuiau făcute și cele ce s'ar putea aduce pe viitor cu privire la acea întâmpinare ridicată de el și asupra căreia au fost cercetați martorii suspomeniți, cerând ca să se dea o sentință provizorie asupra dovezilor aduse, cum prevede rânduiala dreptului ²⁾, rămânând întregi pentru el, în calitatea <sa> de mai sus, toate întâmpinările ³⁾ și drepturile sale și chiar soroacele statornicite în această pricină pentru amândouă părțile și care vor rămâne în puterea lor de o parte și de alta.

Pentru decani.

Tot în aceeași zi și în aceeași ședință Vagnolo, suszisul împuternicit, a adus și înfățișat, împotriva scrisorilor înscrise mai sus înaintate de zisul magistrul Filip, întâmpinările următoare, al căror cuprins este următorul:

Întâmpinări.

În fața voastră, vrednice de cinstire bărbat, domnule Filip <de Sardinia> etc., eu Vagnolo, împuternicit substituit de domnul Bertold, împuternicitul celor șapte capitluri din dieceza Transilvaniei, cât și al altora cuprinse în împuternicirea sa, ridic întâmpinare împotriva scrisorilor înfățișate întru respingerea obștei din Sibiu de către magistrul Filip <de Cingoli>, împuternicitul substituit de domnul Santus, procurator al capitlului Transilvaniei.

Mai întâi că scrisoarea domnului episcop de Cenad nu slăbește mărturia ⁴⁾ scrisorii zisei obști <a Sibiului>, deoarece în scrisoarea episcopului nu se arată altceva decât că: «nici din svon, nici într'altfel n'a aflat ⁵⁾ altceva decât că oricine poate merge în siguranță prin ținutul zisului voevod». Dar nu urmează că dacă dânsul n'a aflat <faptul> ce stă scris în scrisoarea zisei obști, că <faptul însuși> nu există ⁶⁾; afară de aceasta, dacă în scrisoarea domnului episcop se cuprinde vreo afirmație, ea se întemeiază pe un svon din auzite, nu pe o cunoaștere <sigură> ⁷⁾ și nu e de niciun preț pentru pricina <aceasta> ⁸⁾.

De asemenea, că scrisoarea domnului episcop de Oradea nu slăbește mărturia pomenitei scrisori a obști <Sibiului> și nu trebuie să i se dea nici crezare pentru-

¹⁾ 20 Iunie. ²⁾ *ordo iuris*. ³⁾ *exceptionibus et iuribus* (hendiadys). ⁴⁾ *fidei*. ⁵⁾ *intellexit*.
⁶⁾ adică: «n'a avut loc». ⁷⁾ *non de scientia*. ⁸⁾ *quod nihil facit ad rem*.

că—fără a-l supăra ¹⁾ <pe episcop>—a mărturisit însuși ca martor împotriva celor cuprinse în scrisoarea sa, după cum se vede din actele curiei voastre și, afară de aceasta, nu se cuprinde nimic acolo <care să arate> cum de știe cele cuprinse în scrisoarea sa.

De asemenea, că scrisoarea prepozitului <bisericii> sfântului Ștefan din Oradea nu slăbește mărturia pomenitei scrisori a obștii, atât fiindcă în scrisoarea <prepozitului> nu se arată cum de știe <aceste lucruri>, cât și pentru că în ea se cuprinde o poruncă fățișă, când se spune că zisul voevod a pus să se vestească în deobște <începând> dela a cincisprezecea ²⁾ zi dela <sărbătoarea> sfântului Martin mărturisorul <încoace>, fără încetare, siguranța pentru toți trecătorii prin ținutul său și <în sfârșit> pentru că în scrisoarea <prepozitului> nu se arată când s'a dat acea îngăduire <de trecere> clericilor din decanatele Transilvaniei. Prin urmare scrisoarea lui nu se împotrivesc pomenitei scrisori a obști <din Sibiu> deoarece aceste două scrisori puteau să fie date la timpuri deosebite, așa că nu dovedește că lucrul este astfel prin faptul că se întâmplă să lipsească <din scrisoare această tăgăduire de trecere> ³⁾, mai ales că în timpul când s'a făcut acea tăgăduire ⁴⁾, de care vorbește scrisoarea obștii, numitul prepozit se afla la mănăstirea sa <din Oradea> și nu în părțile Transilvaniei.

După ce s'au înfățișat și primit întâmpinările de mai sus și după ce s'au spus și s'au desbătut multe, de către avocații celor două părți cu privire la toate <urmările> și la fiecare în parte <ce s'ar ivi> din pomenita întâmpinare, zisul domn auditor a dat numiților împuterniciți substituți ca soroc fără amânare, să se înfățișeze înaintea sa spre a lua cunoștință de sentința provizorie pe care o va da cu privire la dovezile și contradovezile ⁵⁾ pomenite, viitoarea luni, în cea din urmă zi a lunii de față, la vremea vecerniei.

Pentru decani.

Sâmbătă, în ziua a douăzeci și opta a lunii Iunie, din indicția suszisă, aflându-se la judecată în fața domnului auditor suszișii împuterniciți ai celor două părți, numitul Vagnolo a spus că mai are niște martori cu care are de gând să dovedească mai bine teza sa ⁶⁾ cu privire la punctele sale de mai sus și anume pe venerabilii întru Hristos părinți: episcopul de Zagreb, pe cel de Vaț, pe cel de Pécs ⁷⁾ și pe cel de Cenad, cerând ca ei și fiecare din ei în parte să fie primiți și întrebați cu luare aminte asupra pomenitelor puncte. Și pe când desbăteau împuterniciții între ei la judecată, dacă trebuie ca numiții episcopi să fie sau nu scutiți de jurământ și dacă trebuie să fie chemați în persoană la curie sau nu, în cele din urmă, cu încuviințarea împuterniciților, domnul auditor m'a însărci-

¹⁾ *salva pace sua.* ²⁾ În text, greșit: *ad quindenam*, în loc de a *quindena*, cum se află mai sus în scrisoarea prepozitului de Oradea, Martin. ³⁾ *non probat hoc esse, quod ob hoc contingit ab esse... denegatio.* ⁴⁾ adică refuzul de a da libera trecere. ⁵⁾ *reprobationibus.* ⁶⁾ *intentionem.* ⁷⁾ *Quinqueecclesiae*, oraș în R. P. Ungară.

nat pe mine, Angelo notarul acestei pricini, să mă duc însumi la fiecare episcop în parte și, scutind de jurământ doar pe episcopul de Zagreb, să primesc dela ceilalți jurământul că vor spune adevărul cu privire la acele puncte, lăsând la o parte orice ură, părtinire, stăruință, mită și teamă și apoi să-i întreb cu luare aminte pe fiecare din ei asupra acestora ¹⁾, după rândul întrebărilor înfățișate de suszisul magistrul Filip, acest magistrul Filip declarând, în calitatea sa de mai sus, că vor rămâne întregi ²⁾ toate întâmpinările sale atât împotriva martorilor, cât și împotriva mărturiilor lor și că vor rămâne și protestările și întâmpinările sale, atât cele ridicate, cât și acelea pe care le va face în viitor.

Înfățișarea martorilor pentru decani.

Voind să aduc la îndeplinire această poruncă, eu, notarul suszis, m'am dus la numiții episcopi de Pécs, de Vaț și de Cenad, care stăteau în acea zi la curia domnului legat și, de față cu numitul Vagnolo, imputernicitul suszis, le-am cerut tuturor și fiecăruia în parte, din partea domnului auditor, să facă jurământ că vor da mărturie adevărată despre ce vor fi întrebați cu privire la punctele înaintate de numitul Vagnolo, în calitatea sa de mai sus, în pomenita pricină.

Martorii.

Iar acești episcopi, ale căror nume sunt acestea, adică:

Domnul Petru de Pécs,

Domnul Benedict de Cenad și

Domnul . . de Vaț, au jurat cu mâna pe sfânta evanghelie ³⁾ a domnului că, asupra punctelor de mai sus și a celor asupra cărora vor fi întrebați, vor spune adevărul, lăsând la o parte orice ură, părtinire, stăruință, mită și teamă.

Ală infățișare de martori pentru clerici.

În prima zi a lunii Iulie, din indicția a șaptea pomenită, aflându-se la judecată înaintea domnului auditor suszișii imputerniciți ai pășilor, zisul Vagnolo, în calitatea sa de mai sus, a adus pentru dovedirea ziselor sale puncte pe martorii de mai jos, care erau de față la curie înaintea suszisului domn auditor, cerând să fie siliți a face jurământ și a spune adevărul cu privire la numitele puncte, așa cum cere rânduiala dreptului ⁴⁾. Numele martorilor sunt următoarele:

Martorii.

Venerabilul întru Hristos părinte, domnul Ladislau episcop al Sirmiuului ⁵⁾ și Domnul Paul prepozit de Zips ⁶⁾.

Jurământul martorilor pentru decani.

Acești martori și fiecare din ei, la porunca domnului auditor, au jurat pe sfânta evanghelie a domnului și anume: zisul episcop, punând doar mâinile, iar numitul prepozit, punând mâinile și atingând cu ele <evanghelia> ⁷⁾,

¹⁾ adică a punctelor. ²⁾ *salvas fore.* ³⁾ *ad sancta dei evangelia corporaliter tacta.*

⁴⁾ *ordo iuris.* ⁵⁾ În Jugoslavia. ⁶⁾ *Scepus*, orașel în R. Cehoslovacă. ⁷⁾ *manibus appositis et tactis.*

că vor spune adevărul cu privire la pomenitele puncte, lăsând la o parte orice ură, părtinire, stăruință, mită și teamă etc., fiind de față împuterniciții celor două părți și zisul magistrul Filip ridicând mai înainte protest atât împotriva acestor martori cât și împotriva mărturiilor lor.

Tezele și punctele pentru capîtlu.

De asemenea, în aceeași zi și în aceeași ședință ¹⁾,²⁾ magistrul Filip, împuternicitul susnumit, a înfățișat și a înaintat în scris tezele și punctele scrise mai jos, pentru dovedirea dreptului aceluia pe care îi reprezintă în acea pricină împotriva lui Vagnolo și a aceluia al cărora împuternicit este acesta, cerând ca să fie silit Vagnolo a răspunde la ele. Domnul auditor a primit și adus aceste întâmpinări și puncte, sub rezerva celor ce nu privesc pricina, poruncind lui Vagnolo, care era de față, ca să se înfățișeze a doua zi după liturghie și înainte de ceasul al treilea înaintea sa spre a răspunde la tezele și punctele pomenite. Iar cuprinsul acestor teze și puncte este acesta:

În fața voastră, bărbat vrednic de cinstire, domnule Filip de Sardinia, auditor al domnului legat,— Filip de Cingoli, împuternicitul substitut pentru capîtlul Transilvaniei, împotriva părții potrivnice a celor șapte decanate, cu care se află în judecată în fața voastră.

I. Susține și are de gând să dovedească, de s'ar tăgădui, cum că răposatul papă de bună pomenire Bonifaciu al VIII-lea a dat o hotărîre, prin care a judecat după rînduiala dreptului ²⁾ că regatul Ungariei se cuvine de drept domnului Carol, care a fost încoronat ca rege al Ungariei de venerabilul părinte, donnul Toma arhiepiscopul de Strigoniu, în fața vrednicului de cinstire părinte, fratele Gentile cardinal legat al scaunului apostolic.

— — Crede.

II. De asemenea, că suszitul domn Bonifaciu în amintita sa hotărîre a poruncit ca domnul Carol să fie socotit și ținut drept adevăratul și legiuitul rege al Ungariei.

— — Crede.

III. De asemenea, că a poruncit și hotărît prin acea hotărîre ca toți baronii, orașele, comiții și persoanele în parte ³⁾ ale zisului regat să fie datori a da acestui Carol ajutor, sfat și sprijin, iar cei ce vor face dimpotrivă să fie loviți prin chiar acest fapt, de osânda afuriseniei.

— — Crede.

IV. De asemenea, mai susține că are de gând să dovedească, de s'ar tăgădui, cum că pomenita hotărîre a fost vestită sărbătorește ⁴⁾ de arhiepiscop sau de arhiepiscopii și episcopii numitului regat în acea țară și nui cu osebite la Alba-Iulia în fața baronilor, mirenilor și laicilor adunați acolo.

¹⁾ in eodem iudicio. ²⁾ iudicavit sententialiter. ³⁾ singulares personas. ⁴⁾ sollemniter publicata.

— — Crede.

V. De asemenea, că prin aceeași hotărâre suspomenitul papă Bonifaciu a legat cu legătura afuriseniei pe baronii, nobilii, conducătorii ținuturilor ¹⁾ și ai obștilor și pe fiecare mirean și ins ca atare din zisa țară, care l-ar numi, chema sau cinsti ca rege al Ungariei pe altul decât pe suszisul domn Carol, sau ar da altuia decât numitului domn Carol ajutor, sfat sau sprijin ca rege.

— — Crede.

VI. De asemenea, susține și are de gând să dovedească, de s'ar tăgădui, cum că Otto ducele Bavariei, după <darea> acestei sentințe sau acestor sentințe și vestirelor, a fost primit ²⁾ de fapt ca rege de către mulți din regatul Ungariei și chiar încoronat, deși <pe vremea aceea> în amintita țară era rege domnul Carol.

— — Aceasta nu ține de această pricină ³⁾:

VII. De asemenea, că zisul Otto, ca rege al Ungariei, a stat cu o mare oaste în jurul Bucei, în câmpiile și livezile dela Pesta și că în oastea aceasta zișii comiți Ștefan de Alțina ⁴⁾, Gobolin și Nicolae Blauus, împreună cu mulți oameni din Sibiu, au stat în ajutorul și sprijinul numitului Otto.

— — Nu crede.

VIII. De asemenea, că zisul Otto, purtându-se ca rege al Ungariei, a stat cu o oaste numeroasă lângă Seghedin și atunci susnumiții comiți și mulți oameni din Sibiu au stat înarmați în acea oaste, în slujba, ajutorul și sprijinul zisului Otto și i-au stat în ajutor numitului Otto, ținându-i parte, ca rege al Ungariei.

— — Recunoaște că a fost acea oaste, dar tăgăduiește că zișii comiți sau altcineva din Sibiu ar fi făcut parte din ea.

IX. De asemenea, că pe când zisul Otto se afla în Bistrița ⁵⁾ sau Neusna ⁶⁾ comiții și obștea din Sibiu i-au trimis numitului Otto, ca unui rege și stăpân al lor, o scrisoare, chemându-l să vină în numitul ținut al Sibiului, ca domn și rege al suszisului ținut și al numitei țări, deoarece ei sunt gata să-l primească în acel ținut și să-l recunoască ⁷⁾ pe Otto ca domn și rege al Ungariei.

— — Tăgăduiește.

X. De asemenea, că zișii comiți și oameni din pomenitul ținut al Sibiului așteptau pe numitul Otto ca, atunci când s'ar fi întors din ținutul Bistrița sau Neusna, să vină în ținutul Sibiului ca domn și rege.

— — Nu crede.

XI. De asemenea, că zișii comiți și inșii din obștea Sibiului, luați în parte au căzut în văzul tuturor sub osânda afuriseniei pentru faptul că au dat ajutor, sfat și sprijin zisului Otto, precum s'a spus mai sus.

---

¹⁾ *rectores terrarum.* ²⁾ *assumptus.* ³⁾ *impertinens.* ⁴⁾ *Olczna*, sat în raionul Agnita (reg. Sibiu). ⁵⁾ *Bextriza*, oraș în regiunea Rodna. ⁶⁾ Numele german al Bistriței. ⁷⁾ *suscipere.*

— — Depinde¹⁾).

XII. De asemenea, că e lucru cunoscut și știut în regatul Ungariei că asupra tuturor celor de mai sus și a fiecăreia în parte și a oricăreia din ele le-a mers și le merge în deobște vestea și svonul²⁾).

Jurământul celor doi împuțerniciți asupra tezelor.

Miercuri, în ziua a doua a zisei luni Iulie, din aceeași indicție, înainte de ceasul al treilea, numiții împuțerniciți substituiți înfățișându-se la judecată înaintea domnului auditor au jurat cu mâna pe sfânta evanghelie a lui Dumnezeu atât pe sufletele lor cât și ale stăpânilor lor³⁾, anume că zisul magistru Filip e încredințat că pe bună dreptate susține și dovedește cele cuprinse în pomenitele teze și puncte și că nu spune sau susține cele de mai sus cu gândul de a pări pe nedrept, iar suszisul Vagnolo că, în privința celor de mai sus și a oricăreia din acele teze, el răspunde adevărul, pe care îl cunoaște și îl crede, și că, întrebat asupra fiecăreia din numitele <teze>, ce i s'au citit, pe rând și lămurit, a răspuns la fiecare din ele, după cum se arată la sfârșitul fiecăreia, afară de a șaptea care începe cu cuvintele: «De asemenea, că zisul Otto, purtându-se ca rege al Ungariei, cu o mare <oaste>» etc., cu privire la care a cerut cuvenitul răgaz de gândire.

Răgaz de gândire pentru clerici.

Domnul auditor i-a hotărât numitului Vagnolo de îndată un soroc pentru a se gândi și a răspunde fără amânare la zisa teză până mâine înainte de al treilea ceas.

Înfățișarea altui punct al capitolului.

De asemenea, joi în ziua a treia a lunii Iulie, zisul magistru Filip înfățișându-se înaintea domnului auditor, i-a mai înaintat în scris un alt punct ca să fie adăogat la cele de mai sus, cu următoarul cuprins:

Punctul capitolului.

De asemenea, că în oastea din jurul Budei, pe câmpul de lângă Pesta, zișii co-miți i-au făcut lui Otto în văzul tuturor, jurământul de închinare⁴⁾ și de credință ca rege al Ungariei.

Citarea martorilor pentru capitolu.

De asemenea, în aceeași zi Zuccha, triuisul jurat al numitei curii, a adus la cunoștința domnului auditor și mie, notarului, că, din porunca domnului auditor și la cererea magistrului Filip, a chemat pe martorii scriși mai jos ca să vină azi în fața sa⁵⁾ spre a mărturisi adevărul cu privire la punctele pomenite și pe suszisul împuțernicit Vagnolo <l-a chemat> spre a fi de față⁶⁾ la jurămintele martorilor, ale căror nume sunt următoarele:

¹⁾ dependet. ²⁾ fuit et est publica vox et fama. ³⁾ dominorum = mandanții lor.
⁴⁾ homagii. ⁵⁾ a domnului auditor. ⁶⁾ ad videndum.

Martorii.

Venerabilul întru Hristos părinte, domnul Benedict episcopul de Cenad,
Ioan cantorul de Buda,
Magistrul German, slujitor al regelui Ungariei,
Domnul Ștefan prepozitul de Vesprim și
Egidiu canonic de Vesprim.

Declarație pentru clerici.

În aceeași zi s'a înfățișat zisul împuternicit Vagnolo, înainte ca martorii să fi făcut jurământ, și a declarat în calitate sa de mai sus ¹⁾, că toate întâmplările sale vor rămâne întregi atât împotriva numiților martori, cât și împotriva mărturiilor lor.

Jurământul martorilor pentru capittu.

De asemenea, în aceeași zi, îndată după cele de mai sus, toți suszișii martori s'au înfățișat înaintea domnului auditor, fiind de față magistrul Filip, suszisul împuternicit, care îi aducea pentru dovedirea celor cuprinse în ac.le puncte. Și din porunca domnului auditor, zisul episcop punându-și ²⁾ mâinile, iar ceilalți punându-și-le și atingând ³⁾ sfânta evanghelie a lui dumnezeu, au jurat pe ea că vor spune adevărul despre cele ce vor fi întrebați privitor la numitele puncte, lăsând la o parte orice ură, părtinire, mită, stăruință și teamă.

Soroc pentru înfățișarea listei de întrebări pentru clerici.

De asemenea, în aceeași zi, domnul auditor a hotărât lui Vagnolo ca soroc fără amânare <ziua de> mâine înainte de ceasul al treilea, pentru alcătuirea și înaintarea șirului de întrebări asupra ziselor puncte.

Înfățișarea întâmplărilor pentru clerici.

Tot în acea zi, înfățișându-se la judecată înaintea domnului auditor numiții împuterniciți substituți ai celor două părți, zisul Vagnolo, în calitate sa de mai sus, a înaintat și a dat în scris, împotriva zisului magistru Filip și a părții sale în această judecată, întâmplările de mai jos, cu următorul cuprins:

În fața voastră, vrednice de cinstire bărbat, domnule Filip ⁴⁾, eu Vagnolo, împuternicit de către domnul Bertold, împuternicitul celor șapte capitluri și anume: de Sibiu, de Spring, de Saschiz, de Coșdu, de Criș, de Târnava Mare și de Târnava Mică din dieceza Transilvaniei, ridicând întâmplare împotriva magistrului Filip, împuternicitul substituit de domnul Santus, împuternicitul capitlului Transilvaniei și împotriva tezei ⁵⁾ înfățișate de el, susțin:

Cu privire la punctul care începe așa: «De asemenea, <i-au prestat> zisului Otto, ca unui rege» etc., dacă martorii vor spune că sunt adevărate cele cuprinse

¹⁾ *nomine quo supra.* ²⁾ *appositis.* ³⁾ *appositis et tactis.* ⁴⁾ de Sardinia, auditorul.
⁵⁾ *libellum.*

în acel punct, să fie întrebați, cum de știu <acest lucru> și, dacă vor spune că au văzut sau nu au văzut, să fie întrebați de unde știu că i s'a făcut jurământ lui Otto ca rege. De asemenea, să fie întrebați, pe ce s'a făcut jurământul: pe cruce sau pe evanghelie ¹⁾. De asemenea, <să fie întrebați>, dacă <jurământul a avut loc> pe teritoriu ²⁾ sau în afară de teritoriu, și dacă vor răspunde că pe teritoriu, <să fie întrebați>: pe al cui teritoriu? De asemenea, să fie întrebați, dacă toți numiții comiți au făcut jurământ în <același> ceas sau la ceasuri deosebite. De asemenea, <să fie întrebați>, înaintea căror baroni au fost făcute acele jurăminte. De asemenea, să fie întrebați în ce timp și în ce ceas al zilei. De asemenea, să fie întrebați dacă și alți baroni sau nobili au făcut atunci jurământ lui Otto împreună cu zișii comiți și dacă vor spune că da, atunci să fie întrebați cine au fost aceia. De asemenea, să fie întrebați, dacă zișii comiți au jurat înaintea celorlalți sau după.

Apoi cu privire la punctul care începe <cu cuvintele>: « De asemenea că, Otto, ca rege » etc., dacă martorii vor spune că sunt adevărate cele cupriuse în zisul punct, să fie întrebați, cum de știu <acest lucru> și, dacă vor mărturisi că au văzut sau nu au văzut, să fie întrebați, ce ajutor sau sprijin au văzut sau au auzit martorii că au dat zișii comiți numitului Otto și cum știu că zisele ajutoare sau sprijin le-au dat numitului Otto ca rege. De asemenea, să fie întrebați, de ce vârstă este zisul Gobolin și de ce vârstă este zisul Nicolae. De asemenea, să fie întrebați, de ce statură sunt <numiții comiți>: înalți sau scunzi sau de statură mijlocie și care din cei doi, Gobolin și Nicoale, e mai în vârstă și să mai fie întrebați, dacă atunci zișii Gobolin și Nicolae erau comiți ai pomenitei obști a Sașilor sau nu.

Gall prepozitul de Čazma martorul, întrebat asupra punctului întâi, care începe <cu cuvintele>: « Mai întâi, că de cincizeci de ani încoace » etc. care i-a fost citit cu luare aminte, a spus că nu știe nimic. De asemenea, întrebat cu privire la punctul al doilea și al treilea, ce i-au fost citite pe rând și lămurit, a spus că nu știe nimic. De asemenea, întrebat asupra punctului al patrulea, care începe <cu cuvintele>: « De asemenea, la fel și în același chip. . . » etc., după ce i s'a citit cu luare aminte acest punct și i s'a arătat și citit scrisoarea, despre care pomeneste punctul acesta, a spus că scrisoarea pomenită la acest punct și văzută de el trebuie, după obiceiul Ungariei, să aibă putere în fața unui scaun bisericesc, dacă pecetea de pe ea este autentică. Întrebat, cum de știe acest lucru, a spus că el crede că scrisoarea trebuie să aibă putere ³⁾. Întrebat, dacă el, martorul, a văzut vreodată vreo scrisoare a unui comite sau a unei obști care înfățișată într'o judecată bisericască să fi avut putere <doveditoare> și prin aceasta să fi adus celui ce a înfățișat-o câștigarea pricinii, el a răspuns că nu. De asemenea, întrebat asupra tuturor

¹⁾ *libro*. ²⁾ De ce teritoriu e vorba? de al Budei? ³⁾ Adică: să aibă putere probatorie.

celor cuprinse în şirul întrebărilor asupra zisului punct, el a răspuns că nu ştie nimic, deoarece n'a fost niciodată în părţile Transilvaniei. De asemenea, întrebat asupra punctului al cincilea, care i-a fost citit ca mai sus, a spus că nu ştie nimic. Tot aşa fiind întrebat asupra punctului al şaselea, care începe <cu cuvintele>: « De asemenea, că la fel şi în acelaşi chip » etc., după ce i-a fost citit zisul punct şi după ce i-a fost arătată şi citită zisa scrisoare, despre care face pomenire acest punct, el a spus că s'a ținut şi s'a păstrat <obiceiul> pentru scrisorile alcătuite în felul în care a fost alcătuită scrisoarea cu pricina că ele să aibă putere doveditoare în amândouă <felurile> de judecăţi ¹⁾. Întrebat, cum de ştie <acest lucru>, el a răspuns că aşa crede. Întrebat, dacă a văzut că se ține şi acum acest obicei, el a răspuns că nu. Întrebat despre punctul al şaptelea, a răspuns că nu ştie nimic. Tot aşa, fiind întrebat cu privire la punctul al optulea, a răspuns că nu ştie nimic. Tot aşa, fiind întrebat asupra punctului al noulea, a spus că nu ştie nimic. Tot aşa, fiind întrebat asupra punctului al zecelea, a spus că nu ştie nimic. De asemenea, fiind întrebat asupra celui din urmă punct, a spus că nu ştie nimic.

Martorul, Ioan canonicul bisericii din Alba Transilvaniei, întrebat asupra punctului întâi, care începe <cu cuvintele>: « Mai întâi că de cincizeci de ani încoace » etc., care i-a fost citit cu luare aminte, a spus că cele cuprinse în acest punct sunt adevărate. Fiind întrebat, de unde ştie <acest lucru> ²⁾, a spus că de multe ori a văzut aducându-se în faţa scaunului de judecată bisericesc scrisori de ale baronilor pecetluite cu peceţile <lor> şi că li se dădea crezare întregă şi deplină. Întrebat de către cine se ţinea şi păzea <acest obicei> şi la judecata căror <instanţe> şi între ce feţe bisericeşti şi când şi în faţa cui, a spus că nu-şi aduce aminte, deşi a văzut aceasta de multe ori şi în faţa multor judecători. De asemenea, fiind întrebat asupra punctelor al doilea, al treilea, al patrulea, al cincilea şi al şaselea, care i-au fost citite cu luare aminte pe rând, şi lămurit, a răspuns la fel ca la întâiul punct. De asemenea, fiind întrebat cu privire la punctul al şaptelea, care începe <cu cuvintele>: « De asemenea, că între suszisul capitlu » etc., a spus că cele cuprinse la acest punct sunt adevărate. Întrebat, cum de ştie <acest lucru>, a spus că pentrucă a văzut pe cei din Sibiu trăind în pace şi linişte ca nişte prieteni cu cei din capitlu Transilvaniei şi pe de altă parte <tot aşa> pe cei din capitlu cu oamenii din Sibiu, începând de doi ani încoace şi chiar de mai înainte. Întrebat, prin ce locuri, a spus că la Sebeş ³⁾ şi în alte locuri. Întrebat, care au fost oamenii care au trăit astfel de o parte şi de alta, a spus că toţi cei care vor şi care au vrut să meargă acolo. Întrebat, cine era de faţă, a spus că mulţi, ca într'un loc deschis tuturor ⁴⁾ unde se duc oamenii să târguiască. Întrebat fiind, cine a făcut între dânşii pomenita pace,

¹⁾ laică şi eclesiasitică. ²⁾ *in causa scientiae*. ³⁾ *Milenbach*, oraş în reg. Sibiu.
⁴⁾ *loco publico*.

a spus că Sașii ¹⁾). Întrebat, cum știe acest lucru, a spus că știe în chipul acesta: că Sașii din acele părți au dărâmat turnurile și întăriturile ²⁾ unor nobili din partea locului, care ³⁾ împiedicau buna stare și pace a provinciei și după ce au făcut aceasta au spus să se vestească că toți pot să se ducă, să se întoarcă și să se oprească liberi și nesupărați prin toată acea provincie și astfel siguranța a domnit peste tot după aceea în toată provincia și domnește și acum.

Și lucrurile acestea îi sunt prea bine cunoscute acestui martor, ca unul care fiind din acele părți a văzut și a cunoscut toate acestea. Întrebat, dacă mai înainte de această pace au fost dușmăanii între ei, a spus că acum treizeci de ani și mai bine a fost oarecare neînțelegere între ei, dar că a fost stinsă, slavă domnului ⁴⁾, și este stinsă. Întrebat dacă între numitul capitlu și Sibieni mai este acum vreo ură, a spus că nu mai e nicio ură, fiindcă îi vede trăind unii cu alții ca niște adevărați prieteni. Întrebat, dacă numiții Sibieni atâță pe dușmăanii capitlului împotriva acestuia, a spus că, după cât cunoaște și crede el, martorul, numai într'o oarecare măsură ⁵⁾. Întrebat, dacă Sibienii ar fi bucuroși să facă, pe față sau în ascuns vreo pagubă zisului capitlu, a spus că, după cât poate vedea din afară ⁶⁾, crede că nu.

De asemenea, întrebat asupra punctului al optulea, care începe <cu cuvintele>: « De asemenea, și dela zisul soroc încoace » etc., a spus că cele cuprinse în acest punct sunt adevărate. Întrebat cum de știe <acest lucru>, a spus că știe fiindcă, el însuși, martorul, ca unul din aceia care multă vreme a avut legături cu capitlul Transilvaniei, a văzut dintre canonicii zisului capitlu și dintre rudele lor mergând, oprindu-se, zăbovind și târguind în pace și liniște, în Sibiu, după voia lor, fără să-i supere sau să-i turbure cineva. De asemenea, întrebat dacă cumva careva din zisul capitlu sau însoțitorii ⁷⁾ lui au fost supărați în Sibiu sau prin ținutul Sibiului de către vreun Sibian, dela pomenitul soroc încoace, a spus că, după cât știe el, nu. Tot așa, fiind întrebat asupra punctului al nouălea, care începe <cu cuvintele>: « De asemenea, că oamenii mireni » etc., a spus că sunt adevărate cele cuprinse în zisul punct. Întrebat asupra cunoașterii <acestor lucruri> și asupra tuturor împrejurărilor, a spus în schimb ⁸⁾, ca la punctul din urmă, același lucru cu privire la pomeniții mireni ai zisei obști, după cum mărturisise <tot> la punctul din urmă despre canonicii numitului capitlu.

Întrebat, de asemenea, despre punctul al zecelea, care începe <cu cuvintele>: « De asemenea, că de multe și foarte multe ori » etc., a spus că cele cuprinse în acest punct sunt adevărate. Întrebat, cum de știe <acest lucru>, a spus același <lucru> ca la punctul al optulea, fiind întrebat la rândul <lui> despre toate <împrejurările>. Întrebat despre cel din urmă punct, <unde e vorba> de svonul obștesc, a spus că sunt adevărate cele cuprinse în acest punct. Întrebat asupra cunoașterii

¹⁾ *Theotonicii.*   ²⁾ *turres et fortalitia.*   ³⁾ *turnuri și întărituri.*   ⁴⁾ *benedictus dictus.*
⁵⁾ *quamlibet partem tantum.*   ⁶⁾ *que videt exterius.*   ⁷⁾ *familia.*   ⁸⁾ *e converso.*

<acestui lucru>, a spus că a văzut cu ochii săi. Întrebat fiind: ce este vestea și svonul obștească? a spus că este ceea ce vorbesc oamenii în deobște prin sate, pe străzi și prin piețe și este cunoscut și știut de toți. Întrebat: câți oameni alcătuiesc vestea și svonul obștească, a spus că zece sau douăzeci și apoi se răspândește în tot orașul. Întrebat fiind martorul dacă este știutor de carte¹⁾, a spus că da. Întrebat, dacă a fost rugat, pus la cale sau sfătuit să dea această mărturie, a spus că dacă nu ar fi fost chemat n'ar fi venit niciodată să dea mărturie. Întrebat dacă el, martorul, urăște pe zișii canonici sau numitul capitolu, a spus că nu. Întrebat, de câți ani este, a spus că e de cincizeci de ani. Întrebat, de unde e de naștere²⁾, a spus că e din Vințul de Jos. Întrebat, unde a locuit neîntrerupt, a spus că la Alba și la Vinț. Întrebat, dacă de un an încoace Sașii și decanii, preoții și parohii celor șapte decanate și alții, negustori și oameni buni, au putut, dacă au voit, să treacă în siguranță prin locurile ținutului de sub stăpânirea voevodului, spre a se duce la curia domnului legat, a spus că la început, când au fost chemați zișii clerici din cele șapte decanate, le-a fost oprit drumul prin numitul ținut, dar că după aceea, la cererea Sibienilor, au avut voie să se ducă și să se întoarcă nesupărați. Întrebat, cum de știe <acest lucru>, a spus că a auzit spunându-se aceasta în deobște la Vinț. Întrebat care parte ar dori el să câștige <judecata>, a spus că, întrucât este canonic de Alba, ar vrea mai de grabă să câștige capitolul, decât clericii din cele șapte decanate.

Domnul Ioan cantor din Buda, martor, întrebat asupra întâiului punct, care începe <cu cuvintele>: «Are de gând să dovedească» etc. și care i-a fost citit cu luare aminte, a spus că scrisorile³⁾ fac dovadă numai în folosul <celui ce se judecă>⁴⁾. Întrebat: În ce fel? - a răspuns că numai când e vorba de danii și legate, iar în cele <ce ar fi> vătămătoare nu. Întrebat, dacă a văzut vreodată înfățișându-se într'o asemenea împrejurare, înaintea unui scaun de judecată bisericesc, niște scrisori ale vreunor baroni care să facă dovadă, a spus că nu-și amintește, dar știe bine că e așa precum a spus.

Tot așa, fiind întrebat asupra punctelor al doilea și al treilea, a dat același răspuns ca la punctul întâi. De asemenea, întrebat asupra punctului al patrulea, care i-a fost citit cu luare aminte, citindu-i-se și arătându-i-se scrisorile pomenite de punctul acela, a spus că el, martorul, stă la îndoială dacă numitele scrisori, cuprinse la acel punct, fac sau nu fac dovadă.

De asemenea, fiind întrebat despre punctul al cincilea, a spus că nu știe nimic.

Tot așa, fiind întrebat despre punctul al șaselea, care începe <cu cuvintele>: «De asemenea că la, fel și în același chip» etc., după ce i s' a citit acest punct și scrisorile de care pomeneste punctul numit, a spus că scrisorile parohilor cu

1) *litteratus*. 2) *unde esset natione*. 3) de care e vorba în acel punct. 4) *favorabilibus*.

drept de a da acte oficiale ¹⁾, cum sunt cei din Buda, Trnava ²⁾ și Schemnitz ³⁾, și ale altora la fel cu ei și ale căror peceti sunt cunoscute, fac dovadă atât în fața scaunelor bisericești, cât a celor lumești și așa s'a ținut și se ține <încă obiceiul> acela, dar a spus că el nu știe care sunt acei parohi sau prelați despre care e vorba în acea scrisoare, pentrucă el nu a fost niciodată prin acele părți. Intrebat, de unde știe că scrisorile suszișilor prelați și parohi cu drept de a elibera acte oficiale ⁴⁾ au putere doveditoare, a spus că el însuși, martorul, fiind de mai multe ori trimis ca jude, a judecat potrivit unor astfel de scrisori aduse înaintea lui. Intrebat: în ce judecăți? a spus că nu-și aduce aminte, dar a văzut pe arhiepiscopul de Strigoniu și pe prepozitul de Buda judecând o pricină între un oarecare cu numele Ebeger din Pesta și niște <călugărițe> beguine ⁵⁾ din Buda, după o scrisoare a parohului din Buda înfățișată la această judecată. Intrebat: unde? a spus că în Buda Veche. Intrebat, dacă în scrisoarea numitului paroh era arătată data, anul și luna, a spus că da. Intrebat: cine mai era de față, a spus că erau mai mulți canonoci din Buda, dar nu-și mai aduce aminte care din ei. Intrebat: de cât timp? a spus că n'a trecut încă anul.

De asemenea, întrebat asupra punctelor al șaptelea, al optuelea, al nouălea și al zecelea care i-au fost citite pe rând și lămurit, a spus că nu știe nimic, dar că a auzit spunându-se, că după moartea episcopului Transilvaniei obștea din Sibiu a adus vătămări capitlului Transilvaniei, dar, cum și ce fel, nu știe. Tot așa, fiind întrebat asupra celui din urmă punct, <anume> cu privire la svonul obștesc, a spus că cele cuprinse în acest punct sunt adevărate, dar numai acelea despre care a dat mărturie; despre celelalte, a spus că nu știe nimic. Intrebat, cum de știe <acest lucru>, a spus că el știe că așa se ține <acel lucru> și că a văzut chiar el.

Intrebat: ce este vestea și svonul obștesc, el a spus că este ceea ce ajunge din povestire și auzite la cunoștința oamenilor. Intrebat: câți oameni alcătuesc vestea și svonul obștesc, a spus că, în țară, cea mai mare parte a țării, iar în oraș cea mai mare parte a orașului. Intrebat: unde este acea veste și svon obștesc, a spus că în toată țara, după cum crede el. Intrebat, dacă a fost rugat, pus la cale sau sfătuit de cineva <să mărturisească astfel>; a spus că nu. Intrebat, care din cele două părți ar dori el să câștige judecata, a răspuns că aceea care are dreptate. Intrebat, de câți ani este acest martor, a spus că de aproape treizeci și doi de ani. Intrebat, de unde este de naștere ⁶⁾, a spus că din Buda. Intrebat, unde a locuit <un timp> mai îndelungat, a spus că la Buda și la universitatea din Padova.

---

¹⁾ *sollennium*, altă dată: *authenticorum*. ²⁾ *Tirna (Tirnavu)*, oraș în R. Cehoslovacă. ³⁾ *Sebnech*, oraș tot acolo. ⁴⁾ *authenticorum praclatorum et plebanorum*. ⁵⁾ *Biginas* (ordinu Beguinelor). ⁶⁾ *unde este natione*.

Ioan prepozit de Ku ¹⁾ și canonic de Caloce, martor, fiind întrebat asupra punctului întâi, care începe <cu cuvintele>: « Are de gând să dovedească » etc., după ce i s'a citit cu luare aminte acest punct, a spus că el însuși n'a dat niciodată de fapt peste o asemenea înprejurare, dar crede că scrisorile baronilor, întocmite într'un anumit fel ²⁾, fac dovadă chiar și înaintea unui scaun bisericesc și că altfel nu știe. Tot așa fiind întrebat despre punctele al doilea și al treilea, a spus că nu știe altfel decât cum a spus mai sus. Tot așa, fiind întrebat asupra punctului al patrulea, care începe <cu cuvintele>: « De asemenea, la fel și în același chip » etc., după ce i s'a citit punctul numit și scrisorile de care pomenește, a spus că niciodată n'a văzut și n'a auzit în partea locului ca astfel de scrisori să aibe vreo putere, dar crede că astfel de scrisori au putere între cei care le întocmesc, potrivit obiceiului orașului lor.

Tot așa, fiind întrebat asupra punctului al cincilea, a spus că nu știe nimic. De asemenea, întrebat asupra punctului al șaselea, care i-a fost citit cu luare aminte, după ce i s'au citit și scrisorile de care pomenește <punctul acela>, el a spus că crede că dacă aceste scrisori sunt pecetluite cu peceți autentice, trebuie să li se dea crezare, dar că el nu știe dacă s'a ținut sau nu acest <obicei>, deoarece martorul n'a întâlnit niciodată asemenea lucruri. Tot așa, fiind întrebat despre toate celelalte puncte, care i-au fost citite pe rând și lămurit, a spus că nu știe nimic altceva decât că a auzit spunându-se că în acele părți a domuit în deobște pacea multă vreme, măcar că între locuitorii acelei țări s'au stârnit adesea certuri și a auzit că acum de curând foarte puțin a lipsit să nu se isce ceva luptă ³⁾ între Secui și Sași.

Ștefan prepozit de Vesprim, martor, întrebat cu privire la punctul întâi, care începe <cu cuvintele>: « Mai întâiu că de cincizeci de ani » etc., a spus că el știe doar atât că, de când își aduce aminte martorul, s'a ținut și păzit în țară obiceiul, ca scrisorile baronilor, pecetluite cu pecețile lor autentice, să facă dovadă înaintea unei instanțe bisericești, dar numai în pricini civile, <nu și penale>. Întrebat, cum de știe <acest lucru>, a spus că a văzut și a auzit. Întrebat, de cine s'a fost păzit și ținut <acel obicei> și la judecata căror scaune și între ce fețe, a spus că, deși a luat parte la multe și felurite judecăți de acest fel, totuși nu-și aduce aminte de către cine <s'a ținut acest obicei> sau la judecata căror scaune și între ce fețe. Întrebat, asupra căror plângeri <se judeca pricina>, a spus că nu-și aduce aminte, dar a mai spus că mai de mult chiar înaintea sa, a martorului, ca jude și auditor în niște pricini, s'a ținut și s'a păzit <acel obicei> așa cum se arată și în numitul punct. Întrebat, câți ani are el martorul, a răspuns că treizeci și cinci sau aproape. Întrebat, de câți ani își aduce aminte cel mult, a spus că, în privința unora ca acelea despre care pomenește numitul punct, de douăzeci și cinci de ani.

¹⁾ *Kö*, sat în comitatul Barauja (Jugoslavia). ²⁾ în text: *aliquo modo*, tradus cu expresia mai logică: *certo modo*. ³⁾ *aliquantulum exorta sit guerra*.

Întrebat asupra punctului al doilea, care începe <cu cuvintele>: « De asemenea că la fel și în același chip » etc., ce i s'a înfățișat iarăși ¹⁾ în felul și chipul arătat în punctul întâi, a spus că sunt adevărate cele cuprinse în acest punct, dar în felul în care a arătat la întâiul punct. Întrebat asupra cunoașterii și privitor la toate împrejurările, așa cum sunt arătate în șirul întrebărilor, a dat același răspuns ca mai sus. Tot așa fiind întrebat despre al treilea punct, care începe <cu cuvintele>: «De asemenea că la fel și în același chip > etc., care i s'a citit și înfățișat din nou ²⁾ în felul arătat, a spus despre scrisorile comiților și ale obștilor mirene la fel, întru totul, cum mărturisise mai sus despre scrisorile baronilor, când fusese întrebat cu luare aminte asupra cunoașterii și asupra împrejurărilor pomenite.

Tot așa, fiind întrebat despre punctul al patrulea, care începe <cu cuvintele>: « De asemenea, la fel » și în același chip etc., după ce i s'a citit punctul numit și i s'au arătat zisele scrisori despre care pomenește punctul acela, a dat întru totul același răspuns ca mai sus și a adăugat că, dacă pecetea de pe scrisori e autentică, numitele scrisori, potrivit obiceiului din țara Ungariei, în împrejurarea <anume> despre care vorbește ³⁾, fac dovadă și înaintea unui scaun de judecată bisericesc și a unui scaun de judecată lumesc, fiindcă el, martorul, a văzut ținându-se și păzindu-se <obiceiul> de multe ori și în multe pricini, măcar că nu-și aduce aminte între cine, la judecata căror scaune și în ce loc sau timp. Întrebat, de asemenea, despre punctul al cincilea, care începe <cu cuvintele>: « De asemenea, că de multe și foarte multe ori » etc., care i-a fost citit cu luare aminte, a spus că cele cuprinse în acest punct sunt adevărate. Întrebat de unde știe <aceste lucruri>, a spus că el a văzut și a auzit <acel lucru> și însuși el, martorul, a judecat altădată și a dat hotărâre părților după numitul obicei. Întrebat, în ce pricini și la judecata căror scaune, între cine, când și unde și de față cu cine, a spus că nu-și aduce aminte deslușit, dar știe bine că, după obiceiul din zisa țară, astfel s'a ținut și se ține și astăzi, după cum a dat el mărturie. Deasemenea, întrebat despre cel din urmă punct ce vorbește svonul obștesc, a spus... ⁴⁾.

Venerabilul întru Hristos părinte, fratele Augustin episcop de Zagreb, fiind scutit de jurământ, potrivit voinței împuterniciților celor două părți, întrebat asupra punctului întâi, care începe <cu cuvintele>: « Mai întâiu » etc., a spus că nu știe nimic. Întrebat, de asemenea, despre toate celelalte puncte, până la al șaptelea, după ce i s'au citit pe rând și lămurit, a spus că nu știe nimic. Tot așa, fiind întrebat dacă scrisorile prelaților, comiților sau baronilor sau ale vreunei obști ori ale nobililor au, după obiceiul țării Ungariei, vreo putere doveditoare în fața acelor care dau astfel de scrisori, a spus că unor astfel de scrisori nu li se dă în niciun fel crezare, ba chiar dacă s'ar da, unele <scrisori> ca acestea ușor ar putea fi respinse pentru fals. Martorul, zisul domn episcop, a mai spus că sunt în țară

¹⁾ adică martorului. ²⁾ *repetito*. ³⁾ când, adică, e vorba de pricini cu caracter civil, nu penal. ⁴⁾ spațiu nescris, cam de un sfert de pagină.

anumite așezăminte ¹⁾, care de obicei întocmesc scrisorile lor în următoarele două feluri arătate mai jos, ca de pildă, biserica din Strigoniu, biserica sf. Petru din Buda Veche, așezământul din Ūazma și multe alte așezăminte bisericești, care, când sunt însărcinate de rege sau de vreun alt stăpân ²⁾, care are jurisdicție, să cerceteze în privința vreunei pricini, ce li s'a dat spre cercetare, potrivit însărcinării ce li s'a dat, fac cercetarea sau ele înșile sau prin oameni vrednici de încredere și, potrivit celor ce au aflat, dau seama prin scrisoarea lor pecetluită cu pecetea așezământului căruia i se dă însărcinarea să facă cercetarea și unor astfel de scrisori li se dă deplin crezământ. Dar <se mai face> și în alt chip și anume astfel: dacă cineva e chemat sau e dator într'un alt chip să se înfățișeze înaintea stăpânului <său>, el <poate> să meargă la unul din aceste așezăminte, care au zisa putere și să spună în fața prelaților aceluia așezământ: sunt chemat, sau trebuie din altă pricină să mă înfățișez cutărui stăpân la cutare soroc, dar cum, din pricina primejdiilor drumurilor sau din alte pricini legiuite, mi-e teamă să mă înfățișez în fața numitului stăpân, fac declarațiile în fața voastră, ca să nu-mi aducă <niciun> neajuns faptul că nu merg <să mă înfățișez> înaintea numitului stăpân. Și în astfel de împrejurări i se dă declarantului, cu privire la această <declarație>, o scrisoare din partea zisului așezământ cuprinzând între altele <aceste cuvinte>: noi, cutare etc., facem cunoscut tuturor etc., că cutare a declarat înaintea noastră așa și pe dincolo. Drept aceea, la cererea lui, i-am întocmit ³⁾ scrisoarea noastră de față, etc.

Iar dacă se fac astfel de scrisori despre lucruri care nu s'au săvârșit înaintea aceluia care le dau, ele ⁴⁾ de drept sunt lipsite de tărie, deși martorul declară că niciodată până acum n'a văzut astfel de scrisori, după cât poate să-și aducă aminte.

Venerabilul întru Hristos părinte, domnul Benedict episcopul de Cenad întrebat asupra punctelor întâi, al doilea și al treilea, care i-au fost citite pe rând și lămurit, a spus că nu știe nimic, pentru că n'a fost niciodată în vreun loc unde să se fi întâmplat ca scrisorile mirenilor să zibă vreo putere în fața unui scaun de judecată bisericesc. De asemenea, întrebat asupra punctului al patrulea, care începe <cu cuvintele>: « De asemenea, că la fel și în același chip » etc., după ce i s'a citit, a spus că nu știe nimic. Întrebat, dacă scrisorile prelaților sau baronilor sau ale comișilor sau ale obștiilor au tărie ⁵⁾, după obiceiul din țara Ungariei, <când> au fost întocmite cu privire la un lucru ce nu s'a făcut înaintea aceluia care dă scrisoarea, martorul a spus că el crede că n'au putere și niciun fel de tărie. Și numitul domn episcop, martorul, <a spus> că nu ar întocmi cuiva o astfel de scrisoare, pentru că i se pare că ar fi cu desăvârșire zadarnică ⁶⁾ și nici n'a văzut

---

¹⁾ *loca*. E vorba de *loca credibilia*. ²⁾ *dominum*. ³⁾ *fecimus*. ⁴⁾ adică scrisorile. ⁵⁾ *robur firmitatis*. ⁶⁾ *omnino falsae*.

vredată o asemenea scrisoare, după cât își aduce aminte și nici n'a văzut, nici n'a auzit să se dea cu bună știință crezare unei atari scrisori. Tot așa, fiind întrebat despre punctul al șaptelea, care începe <cu cuvintele>: «De asemenea, că între suszisul capitlu» etc., care i-a fost citit cu luare aminte, a spus că nu știe nimic. Tot așa, întrebat despre punctul al optulea, care începe <cu cuvintele>: «De asemenea, că dela numitul soroc încoace» etc., i-a spus că nu știe, pentru că n'a stat în legături cu ei, deoarece, deși se află martorul în hotar cu ei, adică dieceza lui <se învecinează> cu zișii Transilvăneni, între ei se află munții înalți și codrii mari. Tot așa, întrebat despre punctul al nouălea, care începe <cu cuvintele>: «De asemenea, că oameni mireni» etc., care a fost citit cu luare aminte, a spus că el crede că deoarece oamenii din Sibiu au acolo o putere așa de mare, de aceea zisul capitlu nu ar putea să le stea împotriva. De asemenea, întrebat despre punctul al zecelea, a spus că nu știe. Tot așa, întrebat despre cel din urmă punct, <privitor> la svonul obștesc, a spus că nu știe nimic.

Venerabilul întru Hristos părinte, domnul Ladislau episcop al Sirmiuului ¹⁾, martor, întrebat despre punctul întâi, care începe <cu cuvintele>: «Mai întâiu» etc., a spus că el știe doar atât, anume că scrisorile unor astfel de baroni, cum ar fi, de pildă, aceea a conitelui palatin, a judeului curții regale, a banului Slavoniei, întocmite cu privire la cele petrecute înaintea lor ca judecători, fac dovadă și în fața unui scaun de judecată bisericesc, fiindcă ei sunt persoane care au dreptul de a da scrisori autentice ²⁾, după obiceiul zisei țări. Întrebat, cum de știe <acest lucru>, a spus că a văzut păzindu-se acest <obicei> la curtea de judecată a regelui, în multe și felurite pricini lumești. Întrebat în ce pricini, a spus că în pricinile domnului arhiepiscop și ale bisericii și capitlului din Strigoniu, <avute> cu diferiți oameni, de care nu-și aduce aminte. Întrebat: în fața cărui jude, a spus că odată de mult în fața judeului Pavel și altădată în fața judeului Martin. Întrebat de cât timp a văzut că s'a ținut acel obicei, a spus că de treizeci de ani. Întrebat despre punctul al doilea, care începe <cu cuvintele>: «De asemenea, la fel și în același chip» etc., a spus că nu știe nimic. De asemenea, întrebat despre punctul al treilea, care începe <cu cuvintele>: «De asemenea, la fel și în același chip» etc., a spus că nu știe nimic. Tot așa, întrebat despre punctul al patrulea, care începe <cu cuvintele>: «De asemenea și în același chip» etc., a spus că nu știe, după ce i s'au arătat și citit scrisorile de care pomenește acel punct. Întrebat apoi despre punctul al cincilea, care începe <cu cuvintele>: «De asemenea, de multe și foarte multe ori» etc., a spus că n'a văzut și n'a auzit niciodată cele ce se cuprind în acel punct. Tot așa, întrebat despre punctul al șaselea, care începe <cu cuvintele>: «De asemenea, la fel și în același chip» etc., a spus că nu știe nimic, după ce i s'au arătat toate scrisorile despre care pomenește acel punct. De asemenea, întrebat dacă scrisorile prelaților sau baronilor sau

¹⁾ Oraș în Jugoslavia. ²⁾ *sunt personae authenticae.*

ale obştii sau ale nobililor sau ale altora din țara Ungariei, având jurisdicție, <scrisori> întocmite cu privire la ceva ce nu s'a petrecut, nu s'a săvârșit ori nu s'a spus în fața aceluia care dă o astfel de scrisoare, au vreo putere după obiceiul țării și trebuie să li se dea crezare, a spus că n'a văzut ca astfel de scrisori să aibă putere în vreun chip și nici să li se fi dat vreo crezare și nici el, martorul, n'ar da cuiva o atare scrisoare, decât cu privire la ceea ce s'ar spune sau s'ar săvârși înaintea lui, pentrucă a văzut că, după obiceiul din zisa țară, nu se ține altfel <acea dispoziție>. Tot așa, întreat despre cel din urmă punct, cel privitor la svonul obștesc, a spus că nu știe nimic.

Venerabilul întru Hristos părinte, domnul Petru episcopul de Pécs, martor, întreat despre punctele întâi, al doilea, al treilea și al patrulea, care i-au fost citite pe rând și lămurite și după ce i s'au citit și scrisorile de care pomenește numitul punct, a spus că sunt adevărate cele cuprinse în acel punct. Întreat asupra cunoașterii, martorul a spus că a văzut el însuși că se țin și se păzesc, după obiceiul din țară, cele cuprinse în punctele pomenite și anume în împrejurări de acelea sau asemănătoare cu cele în privința cărora a fost întocmită numita scrisoare a Sibienilor și despre care pomenește ea. Întreat, la ce pricini și în fața căror juzi și când și unde a văzut că se ține acest obicei, numitul martor a spus că odinioară fiind pus jude de către regele de acum, Carol, a făcut judecată între părți după acest obicei și a văzut de multe ori și pe alții judecând după acest obicei mai cu seamă când era vorba de scrisorile juzilor provinciali ¹⁾ și în deosebi ale acelor numiți din înputernicirea regelui, dar nu când era vorba de altfel de juzi; iar în ce pricini, a spus că nu-și aduce aminte. Întreat, cine era de față, a spus că nu-și aduce aminte. De asemenea, întreat despre punctul al cincilea, a spus cu privire la toate la fel ca mai sus. Tot așa, întreat despre punctul al șaselea, care începe <cu cuvintele>: « De asemenea, că la fel și în același chip » etc., a spus că după obiceiul zisei țări aceste scrisori cuprinse în acel punct, ce s'au citit pe rând ²⁾, nu fac dovadă ca ³⁾ scrisori ale parohilor, prin faptul că parohii nu obișnuesc să dea asemenea scrisori, dar orice astfel de scrisoare aduce un sprijin dovezii, întocmai ca spusele și mărturia unui martor, dacă acela care dă <scrisoarea> este îndreptățit să facă aceasta după lege ⁴⁾ <și> este om de bună stare și de purtare cinstită, așa că spusele, mărturiile și scrisorile mai multor parohi, dacă aceștia sunt oameni de bune purtări, fac deplină dovadă la punctul asupra căruia au fost înaintate astfel de scrisori. Întreat, cum de știe <acest lucru>, a spus același <lucru> ca mai sus și a adăugat că, dacă el, martorul, ar fi judecător la judecată, el ar da o hotărîre în temeiul unei dovezi ca aceea de mai sus și în temeiul ziselor multe și foarte multe scrisori, dacă ar fi adevărat ceea ce cuprind în împrejurarea aceasta, dar nu în toate împrejurările. Și a mai spus că numai scrisoarea

1) *provinciae.* 2) *per ordinem.* 3) *tanquam.* 4) *legalis.*

unui paroh având dreptul să dea scrisori autentice ¹⁾ și <investit> cu autoritate, ca, de pildă, <scrisoarea> parohului din Buda, care, după obicei, a făcut din vechime și face și acum deplină dovadă <la judecată>, ar putea fi hotărâtoare ²⁾. Întrebat dacă, după obiceiul zisei țări, scrisorile prelaților sau ale altora fac dovadă, când privesc un lucru ce nu s'a spus, nu s'a săvârșit sau nu s'a întâmplat în fața lor, a spus că astfel de scrisori n'au nicio putere și că el nu a văzut niciodată o astfel de scrisoare. Tot așa fiind întrebat despre cel din urmă punct, privitor la svonul obștesc, a spus că sunt adevărate cele cuprinse în acest punct, în măsura în care au fost mărturisite de el. Întrebat, cum de știe aceasta, a spus că e un <lucru> în deobște cunoscut în toată țara. Întrebat, ce este vestea și svonul obștesc, a spus că e ceea ce știu toți în deobște că este așa, după cum a spus.

Domul Pavel prepozitul de Zips ³⁾, martor, întrebat despre întâiul punct, care începe <cu cuvintele>: « Mai întâi » etc., a spus că el știe doar că scrisorile unor baroni de aceștia ca, de pildă, a comitelui palatin, a judeului curții regești, dar ale unora mai mărunți nu știe, - fac dovadă despre cele săvârșite în fața lor după rânduiala judecătorească, în pricinile mirenilor sau ale clericilor, dacă un cleric ar fi încercat să dea în judecată pe un mirean ⁴⁾, în fața numitului comite palatin, privitor la redobândirea vreunui lucru și dimpotrivă și într'o asemenea împrejurare și într'o atare pricină scrisorile numitului palatin și jude al curții, potrivit obiceiului țării, fac dovadă în fața unui scaun de judecată bisericesc. Întrebat, de unde știe, a spus că în toată țara se ține acest obicei și că însuși martorul a fost odinioară jude regesc și în această slujbă judecătorească a judecat de multe ori după acest obicei. Întrebat, în ce pricini, când, unde și față de cine, a spus că nu-și aduce aminte. Întrebat despre punctul al doilea și al treilea, care i-au fost citite cu luare aminte și lămurit, a spus că nu știe nimic. Întrebat, de asemenea, despre punctul al patrulea, care i s'a citit împreună cu scrisorile pomenite în acest punct, a spus că el crede că numita scrisoare nu face dovadă deplină, deoarece ei nu și-au adus mărturia întrebați de un jude, precum arată scrisoarea însăși și apoi pentru că nu a văzut niciodată asemenea scrisoare într'o asemenea împrejurare. Întrebat apoi despre punctul al cincilea, care i-a fost citit cu luare aminte, a spus același lucru ca mai sus la punctul întâi, și altceva mai departe nu mai știe. Întrebat apoi despre punctul al șaselea, care i-a fost citit cu luare aminte odată cu scrisorile de care pomeneste numitul punct, martorul a spus că după părerea lui e neîndoios că în niciun chip numita scrisoare nu are putere și că nu i se poate da nicio crezare, atât pentru că nu se arată că cele despre care se dă mărturia au fost săvârșite sau întâmplate în fața acestora ⁵⁾, cât și pentru că cei care au dat acea scrisoare nu sunt <persoane> « autentice » și nu au puterea

¹⁾ *plebani authentici*. ²⁾ *induceret*. ³⁾ *Scepisiensis*, ținut și comitat, azi în R. Cehoslovacă. ⁴⁾ *si attentasset clericus contra laicum causam habere*. ⁵⁾ a enitenților.

de a da astfel de scrisori și nici n'a văzut vreodată martorul asemenea scrisori. De asemenea, întrebat despre cel din urmă punct, a spus că nu știe nimic.

În numele domnului, amin. În anul aceleiași o mie trei sute nouă, în al patrulea an al păstoririi domnului Clement, papa, în a șaptea zi a lunii Iunie, în a șaptea indicție, înfățișându-se la judecată în fața venerabilului bărbat, domnului Filip de Sardinia, canonic de Oristano, doctor în dreptul bisericesc, capelan al vrednicului de cinstire părinte și domn, domnul Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic și auditor general al pricinilor la numita curie, Filip de Cingoli, procurator substituit de domnul Santus, împuternicitul capitlului Transilvaniei, pe de o parte și Vagnolo de Meuania, împuternicitul substituit de către domnul Bertold decanul de Sebeș, împuternicitul capitlului zisului decanat din Sebeș, pe de altă parte, despre care împuterniciri și substituiri zisa curie are deplină cunoștință, zisul Filip, în calitatea sa de mai sus, a înfățișat în scris domnului auditor, împotriva zisului Vagnolo, în calitatea acestuia de împuternicit, o cerere în scris ¹⁾ cu următorul cuprins:

Pentru capîtlu.

În fața voastră, a venerabilului bărbat, domnul Filip de Sardinia, doctor în dreptul bisericesc, canonic de Oristano, capelan și auditor general al vrednicului de cinstire întru Hristos părinte și domn fratele Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic; eu, Filip de Cingoli, împuternicit substituit de venerabilul bărbat domnul Santus, împuternicitul venerabilului capîtlu al bisericii Transilvaniei, spun și susțin ²⁾, în calitatea mea de împuternicit al numitului capîtlu, împotriva chibzuitului bărbat, domnul Bertold împuternicitul capitlului din Sebeș din dieceza Transilvaniei și împotriva numitului capîtlu că, deși zisul capîtlu al bisericii Transilvaniei avea dreptul și urma să strângă darea sau censul anual ³⁾, adică o marcă de argint bun după greutatea dela Buda, dela șasezeci de fumuri ⁴⁾, din impunerea ce trebuia făcută de acest capîtlu din Sebeș asupra parohiilor numitului capîtlu din Sebeș, numitul capîtlu din Sebeș a sustras pe nedrept darea sau censul datorat de doi ani și jumătate încoace capitlului bisericii Transilvaniei și nu vrea, în chip nedrept, să-l plătească, spre marea pagubă și marele neajuns al zisului capîtlu al Transilvaniei.

Drept aceea, eu Filip, suszisul împuternicit, în calitatea mea de împuternicit, ca mai sus, cer ca susnumitul capîtlu al Transilvaniei să fie reșezat de către voi în dreptul de a putea strânge darea sau censul numit, dela acest capîtlu din Sebeș și dela oamenii acestui capîtlu din Sebeș și să i se dea înapoi capitlului Transilvaniei acea dare sau cens sustras de doi ani și jumătate încoace de susnumiții

¹⁾ libellum. ²⁾ propono. ³⁾ cum... esset in possessione et quasi percipiendi annuam pensionem seu censum... ⁴⁾ gospodării.

<membrii ai capitlului din Sebeș> și după ce i se va fi dat înapoi să se poată bucura pe viitor de o pașnică stăpânire; iar numitul domn Bertold, în calitatea sa de împuternicit ca mai sus, să fie osândit, prin hotărîre judecătorească, <la împlinirea acestei hotărîri>. Afară de aceasta, tot în calitatea <mea> de mai sus, cer <ca numitul capitlu al Transilvaniei> să fie despăgubit prin el ¹⁾ de pagubele și cheltuielile făcute și ridic întâmpinare și pentru cele ce se vor mai face de aci înainte, păstrându-mi dreptul de a adăoga, de a schimba, de a îndrepta și declara ²⁾ etc.

După înaintarea acestei cereri scrise, i s'a dat numitului Vagnolo o copie de pe ea și domnul auditor i-a statornicit numitului Vagnolo, ca soroc fără amânare, joia viitoare, ca să răspundă la ea, dacă nu se va propune altceva mai bun ³⁾.

Pentru decani.

În ziua de joi, în a douăsprezecea a lunii Iunie, în a șaptea indicție, înfățișându-se susnumiții împuterniciți substituți ai celor două părți la judecată înaintea domnului auditor, zisul Vagnolo a prezentat în scris împotriva nunutei cereri următoarea întâmpinare, al cărei cuprins este acesta :

Pentru decani.

În fața voastră, vrednice de cinstire bărbat, domnule Filip de Sardinia, doctor în dreptul bisericesc, auditor general al venerabilului părinte fratele Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, eu Vagnolo de Meuania, procurator substituit de vrednicul de cinstire bărbat, domnul Bertold decan de Sebeș, împuternicit al pomenitului capitlu al decanatului din Sebeș, ridic <următoarea> întâmpinare împotriva magistrului Filip de Cingoli, împuternicit substituit de vrednicul de cinstire bărbat domnul Santus, care își zice ⁴⁾ ,împuternicit al bisericii din Alba și împotriva cererii scrise înaintate vouă de către numitul procurator substituit în contra zisului decan ⁵⁾, împuternicitul capitlului din Sebeș: Precum că nici numitul decan ca împuternicit, nici eu, procuratorul substituit al său, nu trebuie și nici nu putem fi siliți de el a răspunde în fața voastră la pomenita cerere scrisă, deoarece capitlu de Sebeș a făcut apel la scaunul apostolic împotriva numitului capitlu din Alba atât în contra învinuirii ce s'a adus sau i se va aduce de aci încolo zisului capitlu din Sebeș de către pomenitul capitlu al bisericii din Alba în legătură cu strângerea dării de care se vorbește în cererea făcută, <dare> de care pretinde zisul capitlu al bisericii din Alba că a fost despoiat și a cărei înapoiere o cere, cât și cu privire în deobște la orice neînțelegere, care s'a iscat între cele două capitluri cu privire la aceste dări. Acest apel a fost primit de către numitul scaun, așa că niciun jude de rang mai mic nu se mai poate amesteca în desbaterea asupra acestei pricini, ori în ce fel a fost pornită sau se va porni ea de aci încolo.

¹⁾ adică prin Bertold, în numele capitlului din Sebeș. ²⁾ se subînțelege: la pretențiile mele. ³⁾ nisi aliud rationabile proponatur. ⁴⁾ qui se dicit. ⁵⁾ adică: Bertold.

Întâmpinarea de mai sus o aduc eu Vagnolo, împuternicitul susnumit, păstrându-mi dreptul de a mai ridica și alte întâmpinări de va fi nevoie, la locul și timpul său.

Pentru capîllu.

După ce s'a înfățișat această întâmpinare, domnul auditor a statornicit de îndată magistrului Filip ca soroc sâmbăta viitoare, ca să primească o copie de pe ea și să-i răspundă, de va crede de cuviință, iar amânduror împuterniciților <le-a dat același soroc>, spre a purcede în pomenita pricină, potrivit dreptului.

În ziua de luni, în a șasesprezecea a zisei luni, Zuccha, trimisul jurat al zisei curii, a raportat că, din porunca domnului auditor, a chemat ieri pe zisul împuternicit substitut Vagnolo, la cererea numitului magistru Filip, ca să vină <la judecată> în aceeași zi la vremea vecerniei, spre a se purcede în pomenita pricină, potrivit dreptului.

Pentru capîllu.

În aceeași zi de luni la timpul vecerniei, înfățișându-se amândoi împuterniciții părților la judecată în fața domnului auditor, magistrul Filip luând cuvântul a răspuns împotriva numitei întâmpinări, spunând că ea nu are putere și că nici nu <poate> împiedeca de drept începerea judecății¹⁾. Dar chiar admitând, fără a prejudeca²⁾ întru nimic, că s'a făcut apel, după cum se afirmă,³⁾ aceasta nu e o piedică <pentru începerea procesului>, deoarece au trecut cu desăvârșire toate sorocele în care trebuia să se dea o horărîre în privința acestui apel. Și astfel, cere stăruitor să se purceadă la începerea desbaterii în privința zisei cereri scrise, deoarece întâmpinarea ridicată <de Vagnolo> fiind neîntemeiată nu poate alcătui o piedică. Iar acest magistru Filip, întrebat atunci de domnul auditor dacă vrea să dea un răspuns în scris <la această întâmpinare>, a spus că nu. Și îndată zisul domn auditor a statornicit ca soroc celor doi împuterniciți miercuria viitoare la timpul vecerniei, spre a-și înfățișa de o parte și de alta orice argumente vor voi cu privire la cele de mai sus și să purceadă mai departe în pomenita pricină, potrivit dreptului.

Pentru amândouă <părțile>.

În ziua de miercuri, în a optsprezecea a zisei luni Iunie, domnul auditor, fiind de față suszișii împuterniciți ai celor două părți, a amânat, în interesul pricinei⁴⁾, zisul soroc, până mâine⁵⁾ seară în același scop⁶⁾.

Pentru amândouă <părțile>.

Apoi în ziua de joi, în a nouăsprezecea a zisei luni, domnul auditor, fiind de față împuterniciții celor două părți, a mai amânat sorocul, tot în interesul pricinei, până mâine⁷⁾ în același scop.

¹⁾ *litis contestationem impedire.* ²⁾ *sine praejudicio.* ³⁾ de către Vagnolo. ⁴⁾ *ex causa* -
⁵⁾ adică: joi. ⁶⁾ *in eisdem finibus.* Adică doar pentru a-și prezenta argumentele asupra întâmpinării în discuție. ⁷⁾ adică: vineri.

Pentru decani.

În ziua de sâmbătă¹⁾, în a douăzeci și una a zisei luni, numiții împuterniciți ai părților s'au înfățișat la judecată înaintea domnului auditor și, după multe declarații și argumente atât ale avocaților, cât și ale împuterniciților cu privire la zisa cerere scrisă, întâmpinare și răspuns, zisul domn auditor a statornicit lui Vagnolo, în calitatea de mai sus a acestuia, soroc pe luna viitoare, ca să înainteze dovada scrisă, dacă are cumva vreuna, cu privire la urmărirea apelului făcut, după cum se susține, la curia romană din partea capitlului din Sebeș, după cum a spus Vagnolo în întâmpinarea sa de mai sus și spre a porcede în pomenita pricină, potrivit dreptului.

Pentru decani.

În ziua de miercuri, în a douăzeci și cincea a zisei luni Iunie, înfățișându-se la judecată în fața domnului auditor împuterniciții substituți ai părților, numitul Vagnolo în calitatea de mai sus, a înfățișat și a înaintat o scrisoare apostolică dobândită și primită la curia romană cu privire la apelul făcut, despre care se pomenește în suszisa sa întâmpinare, cerând, pe motivul arătat, să fie scutit <de a răspunde la> cererea²⁾ zisului magistru Filip și să se dea neapărat o hotărîre³⁾, întrucât cererea și memoriul n'au nicio putere cât timp zisul apel e în curs.

Pentru amândouă <părțile>.

După înfățișarea și înaintarea acestei scrisori apostolice, domnul auditor a statornicit îndată un soroc fără amânare zișilor împuterniciți pentru mâine seară, ca să se înfățișeze înaintea lui, spre a lua cunoștință de hotărîrea provizorie, pe care o va da el în zisa pricină, în timp ce numitul Vagnolo a făcut întâmpinare cu privire la cheltuielile făcute și pentru cele ce le va mai face de aci încolo⁴⁾.

Sentință provizorie pentru decani.

În ziua de joi, în a douăzeci și șasea a zisei luni Iunie, din suszisa indicție, în fața suszișilor împuterniciți ai celor două părți, care se înfățișaseră la judecată spre a auzi suszisa hotărîre provizorie, venerabilul domn Filip, pomenitul auditor, având în vedere zisa cerere scrisă și pomenitele întâmpinări și scrisoare apostolică și având în vedere și întregul mers al pricinii suszise, după cuvenita chibzuire⁵⁾, a hotărît, prin sentință provizorie, că pomenita întâmpinare ridicată de zisul Vagnolo are putere și împiedică deschiderea debaterii cu privire la zisa cerere scrisă și că, atât timp cât apelul e încă în curs în zisa judecată⁶⁾, nu trebuie să se porceadă deloc mai departe⁷⁾.

¹⁾ în loc de vineri. ²⁾ *absolvi a petitione dicti magistri.* ³⁾ *pronunciari debere.*
⁴⁾ *protestante de expensis factis et faciendis.* ⁵⁾ *habita deliberatione sollenni.* ⁶⁾ E vorba doar de procesul subsidiar privitor la valabilitatea obiecției aduse de Vagnolo împotriva întâmpinării lui Filip de Cingoli. ⁷⁾ Decizia auditorului Filip de Sardinia e bazată pe faptul că cererea împuternicitului capitlului din Alba-Iulia, rămâne fără obiect, după ce partea adversă a dovedit că apelul a fost primit de curia romană și e încă pendinte. Procesul acesta subsidiar se putea deschide doar dacă expira termenul apelului fără a fi judecat.

In numele domnului, amin. In anul aceluiasi o mie trei sute nouă, în al patrulea an al păstoriei domnului Clement al V-lea, papa, în ziua de sâmbătă, în a șaptea a lunii Iunie, în indicția a șaptea, înfățișându-se la Buda, în dieceza Vesprim, la judecată înaintea venerabilului domn Filip de Sardinia, canonic de Oristano, doctor în dreptul bisericesc, capelan al vrednicului de cinstire părinte și domn, domnul Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic și auditor general al pricinilor¹⁾, magistrul Filip de Cingoli, împuternicitul substituit de domnul Santus, împuternicitul capitlului bisericii din Transilvania, pe de o parte și, pe de altă parte, Vagnolo de Meuania, împuternicitul substituit al domnului Bertold decanul de Sebeș, împuternicitul celor șapte capitluri și anume: de Sebeș, de Șpring, de Coșdu, de Saschiz și de Criș²⁾, din dieceza Transilvaniei, de ale căror împuterniciri și substituiri are pe deplin cunoștință³⁾, zisul magistrul Filip a înfățișat domnului auditor, împotriva părții potrivnice, o cerere în scris cu următorul cuprins:

Pentru capitlu.

Înaintea voastră, venerabile bărbat, domnule Filip de Sardinia, doctor în dreptul bisericesc, canonic de Oristano, capelan și auditor general al vrednicului de cinstire părinte și domn, fratele Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, eu Filip de Cingoli, împuternicit substituit de către venerabilul bărbat, domnul Santus, împuternicitul venerabilului capitlu al bisericii din Transilvania, spun și susțin⁴⁾, împotriva chibzuitului bărbat, domnul Bertold, împuternicitul celor șapte capitluri și anume: de Sebeș, de Șpring, de Coșdu, de Saschiz, de Criș, de Târnava Mare și Târnava Mică din dieceza Transilvaniei pe temeiul împuternicirii acestora⁵⁾, că: împuterniciții și trimișii ziselor capitluri, și anume Bertold⁶⁾ parohul de Călnic⁷⁾ și preot de Săsciori⁸⁾, Andrei de Gârbova⁹⁾ și alți foarte mulți preoți ai zisului capitlu de Sebeș, cu voința, voia, porunca și încuviințarea susziselor șapte capitluri, în anul trecut¹⁰⁾, în luna Februarie, au intrat dușmănește în chip vătămător și silnic, cu o mare ceată de călăreți, de clerici și mireni înarmați, în biserica fericitului Mihail din Transilvania și, după ce au închis ușile zisei biserici și au pus acolo paznici la uși, au năvălit asupra canonicilor numitei biserici, ce fuseseră chemați la capitlu, lovind și bătând foarte mulți clerici și beneficiari¹¹⁾ ai numitei biserici, fugărind și îmbrâncind și altfel pe suszișii canonici în chip înjositor și rușinos și gonindu-i până la sacristia pomentei biserici, batjocură pe care numitul capitlu n'ar fi vrut s'o pățească nici pentru o mie de mărci de argint bun după greutatea dela Buda. Drept aceea, eu, susziful Filip, în calitatea mea

¹⁾ E vorba de Filip de Sardinia. ²⁾ Cryys, sat în raionul Sighișoara. ³⁾ *plene constat.*
⁴⁾ *dico et pono.* ⁵⁾ al celor șapte capitluri; e vorba de Bertold. ⁶⁾ In text: *Peritholdus.*
⁷⁾ *Kelnuk*, sat în raionul Sebeș. ⁸⁾ *sub castro Petri*, sat tot acolo ⁹⁾ *Orbou*, sat tot acolo. ¹⁰⁾ 1308. ¹¹⁾ *beneficiarios.*

de împuternicit ca mai sus, cer ca susnumitul domn Bertold, împuternicitul, în calitatea sa de împuternicit al suszișilor, să fie osândit prin hotărîrea <judecății la plata> sumei de mărci arătate ca daune¹⁾ și să fie silit <la aceasta> și să se dispună că va trebui să fie osândit și în acest <scop> pornesc o acțiune civilă de daune²⁾. Afară de aceasta, cer să se porceadă cum va fi mai drept și mai bine în privința daunelor, cheltuielilor și dobânzilor, păstrându-nu³⁾ dreptul de a adăuga, a îndrepta, a schimba și a declara etc.⁴⁾

Pentru decani.

După înaintarea acestei cereri scrise și după ce i s'a înmănat o copie după ea, zisului Vagnolo, ca să aibă un timp de gândire, zisul domn auditor a statornicit numitului Vagnolo, ca soroc, joia viitoare ca să răspundă la aceasta, dacă nu se <va> propune altceva mai bun.

Pentru decani.

Joi, în a douăsprezecea a zisei luni Iunie, indicția a șaptea, înfățișându-se ziișii împuterniciți substituți la judecată înaintea domnului auditor, zisul Vagnolo a înaintat în scris, împotriva pomenitei cereri, întâmpinarea de mai jos cu următorul cuprins:

În fața voastră, vrednice de cinstire bărbat, domnule Filip de Sardinia, doctor în dreptul bisericesc, auditor general al venerabilului părinte <și> domn, fratele Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, eu Vagnolo, împuternicit substituit de către vrednicul de cinstire domn Bertold decanul de Sebeș, împuternicit al celor cinci⁵⁾ capitluri și anume: de Sebeș, de Șpring, de Saschiz, de Coșdu și de Criș din dieceza Transilvaniei, în calitatea mea de împuternicit al zisului domn Bertold, împuternicitul, sau al ziselor capitluri, ridicând întâmpinare în fața voastră, a suszisului domn auditor, împotriva magistrului Filip, împuternicitul substituit de către domnul Santus, împuternicitul capitlului bisericii Transilvaniei și împotriva cererii scrise înaintate de el împotriva celor cinci capitluri și a domnului Bertold, împuternicitul lor, în care numitul magistrul Filip, împuternicitul, în calitatea sa de mai sus⁶⁾, cere ca domnul Bertold, împuternicitul celor cinci capitluri, să fie osândit la o mie de mărci de argint bun după greutatea dela Buda, pentru daunele pricinuite, cum pretinde <el>⁷⁾, capitlului din Alba, afirm și suțin că nici eu, nici zisul domn Bertold, nu trebuie și nici nu putem fi siliți să răspundem la pomenita cerere, întrucât numitul capitlu din Alba nu poate porni numita pricină⁸⁾ cât timp scaunul din Alba⁹⁾ este vacant.

¹⁾ *nomine injuriarum.* ²⁾ *actionem injuriarum civile.* ³⁾ *salvo sibi iure.* Credem că aci în loc de *sibi* trebuie citit: *mihi*, altfel ar însemna că rezervă acest drept celeilalte părți. ⁴⁾ se subînțelege: la pretențiile de mai sus. ⁵⁾ Aci e vorba iarăși doar de cinci capitluri, nu de șapte ca mai sus. ⁶⁾ *procurator ut supra.* ⁷⁾ *ut dicit*, adică: Filip de Cingoli, împuternicitul capitlului Transilvaniei. ⁸⁾ *dictam questionem.* ⁹⁾ adică: postul de episcop.

<Această> întâmpinare de mai sus o aduc eu, Vagnolo, suszisul împuternicit. în numele pomenitului domn Bertold, împuternicitul numitelor cinci capitluri ¹⁾ și în numele acestora. păstrându-mi dreptul de a mai face, la timpul și locul său și alte întâmpinări.

Pentru capillu.

După ce s'a făcut această întâmpinare, domnul auditor a statornicit îndată magistrului Filip, ca soroc, sâmbăta viitoare, ca să primească o copie de pe ea și să-i răspundă, de va crede de cuviință, iar amânduror împuterniciților <le-a dat același soroc>, spre a purcede în pomenita pricină, potrivit dreptului.

Luni, în a șasesprezecea a zisei luni, Zuccha, trimisul jurat al pomenitei curii a raportat că, din porunca domnului auditor, a chemat ieri pe Vagnolo, suszisul împuternicit substitut, la cererea magistrului Filip, ca să se înfățișeze astăzi la timpul vecerniei spre a purcede în pomenita pricină, potrivit dreptului.

Pentru capillu.

În aceeași zi, luni, la timpul vecerniei, înfățișându-se la judecată înaintea domnului auditor împuterniciții substituiți ai celor două părți, magistrul Filip a răspuns prin <viu> graiu la numita întâmpinare spunând că acea excepțiune n'are putere și nu împiedecă de drept desbaterea pricinei, deoarece daunele și nelegiuirile ²⁾ aduse și săvârșite, cum se arată în zisa cerere scrisă, au fost aduse și săvârșite împotriva capitlului însuși, așa că acesta poate de drept să purceadă cu privire la ele și să pornească această acțiune de daune ³⁾.

Iar magistrul Filip, întrebat de domnul auditor dacă vrea să dea răspunsul scris, a răspuns că nu, așa că domnul auditor pe loc a statornicit amânduror împuterniciților ca soroc, miercuria viitoare la timpul vecerniei, ca să argumenteze și să pledeze ce vor voi cu privire la cele de mai sus și să purceadă și altfel în pomenita pricină potrivit dreptului.

Pentru amândouă <părțile>.

În ziua de miercuri, în a optsprezecea a zisei luni Iunie, domnul auditor a amânat în interesul pricinei, numitul soroc, până mâine la timpul vecerniei în același scop ¹⁾, fiind de față zișii împuterniciți ai amânduror părților.

Tot așa, în ziua de joi, în a nouăsprezecea a zisei luni, domnul auditor, a mai amânat, în interesul pricinei, sorocul de mâine seară, în același scop, fiind de față zișii împuterniciți ai amânduror părților.

Pentru amândouă <părțile>.

Sâmbătă, în a douăzeci și una a luni Iunie, a indicției pomenite, s'au înfățișat la judecată înaintea numitului domn auditor împuterniciții amânduror părților

¹⁾ din nou 5 în loc de 7. ²⁾ injuriae et excessus. ³⁾ actionem injuriarum. ⁴⁾ in eisdem finibus.

și, după multe spuse și argumentări dintr'o parte și din cealaltă prin avocații părților cu privire la suszisele cereri scrise, întâmpinare și răspuns, zisul domn auditor a dat împuterniciților substituți ai părților, ca soroc, marțea viitoare, ca să se înfățișeze înaintea sa spre a asculta sentința provizorie pe care are de gând s'o rostească cu privire la cele de mai sus, după cum îl va îndemna dreptatea. <Iar zisul> magistrul Filip a spus că e gata să dea și să aducă cuvenita chezășie ¹⁾, de va fi nevoie, împreună cu încheierile trebuitoare ²⁾, că tot ceea ce va fi fost făcut, săvârșit și rânduit ³⁾ de el în pomenita pricină și tot ce a și fost făcut de el va fi consfințit și întărit și de viitorul episcop și va fi primit și încuviințat de el.

Sentință provizorie pentru capillu.

Miercuri, în a douăzeci și cincea a zisei luni Iunie, indicția a șaptea, după ce s'au înfățișat la judecată înaintea domnului auditor împuterniciții substituți ai părților, ca să asculte sentința provizorie ce avea să se rostească cu privire la cele de mai sus, pentru ascultarea căreia avuseseră ca soroc ziua de ieri, zi când nu s'a ținut judecată ⁴⁾ din pricină că era sărbătoarea sfântului Ioan și după ce au cerut ca sentința provizorie să fie dată și rostită de domnul auditor; numitul domn auditor, având în vedere și cercetând cu luare aminte dreptul celor două părți în privința zisei cereri scrise și a zisei întâmpinări și după ce a ținut legiuita chibzuire ⁵⁾ asupra acestora, invocând numele lui Hristos, a rostit sentința provizorie, <cum că> judecata în privința zisei cereri scrise poate fi începută și că pomenita cerere scrisă nu alcătuește o piedică pentru începerea judecării privind susnumita cerere scrisă.

Impotriva acestei sentințe provizorii, zisul Vagnolo, în susnumita sa calitate de împuternicit, a făcut pe loc apel cu glas tare, declarând că va face apel și în scris.

Pentru capillu.

Acest apel n'a fost primit de domnul auditor care, la cererea magistrului Filip, a poftit pe zisul Vagnolo, care era de față, să se înfățișeze fără amânare ⁶⁾, înaintea sa, mâine la timpul vecerniei, pentru începerea judecării cu privire la zisa cerere scrisă. Și a chemat și pe zisul magistrul Filip să se înfățișeze de asemenea înaintea sa, spre a da chezășia cuvenită că viitorul episcop va consfinți și întări orice se va fi făcut, săvârșit și rânduit în pricina pomenită.

În fața voastră, vrednice de cinstire bărbat, domnule Filip etc., eu Vagnolo, împuternicit substituit de domnul Bertold, împuternicitul celor șapte capitluri, și anume: de Sebeș, de Șpring, de Saschiz, de Coșdu, de Criș, de Târnava Mare și Târnava Mică, din dieceza Transilvaniei, fac <următoarea> întâmpinare împotriva magistrului Filip, împuternicit substituit de către domnul Santus, împuter-

¹⁾ cautionem. ²⁾ cum clausulis opportunis. ³⁾ actum, factum et... procuratum fuerit.
⁴⁾ dies feriata. ⁵⁾ sollenni. ⁶⁾ peremptorie.

nicitul capitlului Transilvaniei și împotriva cererii scrise înaintate de el, prin care numitul împuternicit Filip cere ca domnul Bertold, împuternicitul, să fie osândit la o mie de mărci de argint bun după greutatea de Buda, împreună cu daune, cheltueli și dobânzi, pentru faptul că, după cum susține suszsisul împuternicit Filip, trimișii și împuterniciții pomenitelor capitluri ¹⁾, în anul trecut, în luna Februarie, din porunca ziselor capitluri, au intrat în chip dușmănos și cu silnicie cu călăreți și pedestri înarmați în biserica sfântului Mihail și au pricinuit multe vătămări numitului capitlu al Transilvaniei, după cum se spune mai pe larg în acea cerere scrisă, < afirm că > eu, împuternicitul, în calitatea de mai sus, nu pot fi silit după lege a răspunde zisului magistru Filip și cererii sale scrise, pentru faptul că numitele capitluri < săsești > au înaintat apel la scaunul apostolic împotriva capitlului Transilvaniei, cu privire la faptele de pe urma cărora numitul magistru Filip spune în pomenita sa cerere scrisă că susnumitul capitlu al Transilvaniei a suferit multe vătămări, pe când, dimpotrivă, numitele capitluri < ale Sașilor > susțin și au susținut că prin acele fapte le-au fost aduse lor vătămări de către capitlu Transilvaniei, iar acest apel a fost primit și încredințat unui jude delegat, așa că faptele și acțiunile de pe urma cărora se spune și de o parte și de cealaltă, că s'au pricinuit vătămări, cât și cercetarea lor au fost, în deobște ²⁾, trecute ³⁾ scaunului apostolic, care < la rândul său > le-a trecut unui jude delegat ⁴⁾ și prin urmare, după lege, niciun judecător mai mic nu se poate amesteca < în acest proces >, deoarece atunci când din aceleași fapte se naște pricină ⁵⁾ de ceartă și de neînțelegere, aceasta nu trebuie cercetată și judecată înaintea unor judecători deosebiți, ci a unui singur.

Iar suszisa întâmpinare o fac, păstrându-mi < dreptul > de a ridica și altele, la locul și timpul său.

Joi, în a treia a luni Iulie, au fost înfățișate zisele întâmpinări și i s'a dat magistrului Filip, ca soroc fără amânare mâine la timpul vecerniei, ca să primească o copie de pe ele și să răspundă dacă va voi. Iar zisul Vagnolo a spus că e gata să răspundă la toate celelalte < lucruri >, la care e dator după lege să răspundă.

S'a amânat sorocul la toate pricinile ce se judecă între zisul capitlu, pe de o parte și între numiții decani, de cealaltă parte, pentru prima zi de judecată ⁶⁾ după viitoarea sărbătoare a sfântului Mihail.

Să fie cunoscut tuturor acelora care vor vedea scrisoarea de față, că eu, Herric paroh de Sebeș ⁷⁾, împuternicit al domnilor: Bertold decan de Sebeș ⁸⁾ și paroh de Călnic, Gotscalc paroh de Vințul de Jos, Nicolae paroh de Pianul de

---

¹⁾ cele șapte capitluri ale Sașilor. ²⁾ generaliter. ³⁾ de voluta. ⁴⁾ ad sedem apostolicam et iudicem delegatum ab ea... Corect ar fi fost: ad sedem apostolicam et ab ea ad iudicem delegatum devoluta. ⁵⁾ materia. ⁶⁾ diem juridicam. ⁷⁾ Mulubach. ⁸⁾ Zebus.

Jos¹⁾, Mihail, paroh de Petrești²⁾, Daniel paroh de Răhău³⁾, Baldiniu paroh de Reciul⁴⁾, Ioan paroh de Săsciori⁵⁾, Ailhelm paroh de Amnaș⁶⁾, Ioan paroh de Dobârca⁷⁾, Reinmer paroh de Apoldul de Sus⁸⁾ și al întregului capitol al aceluia decanat, de asemenea Nicolae decan de Coșdu și paroh al satului Iacobeni⁹⁾, împuternicit totodată al obștei parohilor din același decanat, de asemenea al lui Bertold decanului de Saschiz, paroh de Șaieș¹⁰⁾, al lui Ioan paroh de Sighișoara¹¹⁾, al lui Nicolae paroh de Apold¹²⁾, al lui Herrmann paroh de Daia¹³⁾ și al obștei parohilor aceluiași decanat; în numele meu și în calitatea mea de împuternicit al suszișilor, făgăduesc domnului Ioan de Arezzo, capelanul venerabilului părinte și domn, fratele Gentile, din mila lui Dumnezeu, cardinal-preot, legat al scaunului apostolic în țara Ungariei și în părțile învecinate, că voi plăti și da de azi până în cincisprezece zile¹⁴⁾ douăzeci de mărci de argint bun și fin¹⁵⁾ după greutatea de Buda, drept plată pentru apărarea înaintea judecării pe care e dator să mi-o facă mie în calitatea mea de mai sus¹⁶⁾, la curia zisului domn legat, atât timp cât va dăinui însărcinarea acestuia de legat¹⁷⁾ și anume în următoarele trei judecări pe care le am cu zisul capitol al Transilvaniei, adică: în judecata privitoare la darea pe care zisul capitol o cere dela suszișii sau dela unii dintre ei; de asemenea în judecata privitoare la apăsarea ce li se aduce¹⁸⁾ de către numitul capitol al Transilvaniei în așezarea și hotărîrea dării cuvenite pentru întreținerea¹⁹⁾ numitului domn legat și apoi în judecata privitoare la vătămurile pe care pretinde pomenitul capitol că i le-au adus unii din cei susnumiți, adică predialii²⁰⁾. Indatorirea de mai sus, pe care mi-am luat-o față de zisul domn Ioan <de Arezzo>, care a făcut propunerea²¹⁾ și s'a tocnit în numele tuturor și pentru care mă declar răspunzător principal în numele tuturor, făgăduesc s'o împlinesc și s'o păzesc sub pedeapsa afuriseniei și a <plătirii> îndoitoarei sumei de mai sus. Spre mărturia cărui lucru am pus să se întocmească această scrisoare și să fie întărită cu puterea peceții mele.

Făcut la Buda, în casa în care locuiește zisul domn Ioan, în anul domnului de mie trei sute nouă, indicția a șaptea în ziua de douăzeci și una a lunii Aprilie.

S'a amânat sorocul la toate pricinile ce se judecă între zisul capitol, pe de o parte și între numiții decani, de cealaltă parte, pentru întâia zi de judecată după sărbătoarea viitoare a sfântului Mihail.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 239—292.

Subtitlurile de pe marginea ediției latine sunt reproduse după textul original, dar din motive tehnice în traducere ele au fost așezate în text ca subcapitole în fruntea părților la care se referă.

1) *Peun*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). 2) *villa Petri*, sat tot acolo. 3) *Ryckove*, sat tot acolo. 4) *Resz*, sat tot acolo. 5) *de Suburbio*, sat tot acolo. 6) *Humlesz*, sat în raionul Sibiu. 7) *Dobrîca*, sat în raionul Sebeș. 8) *de Apoldia superiori*, sat tot acolo. 9) *villa Iacobi*, sat în raionul Agnita (reg. Sibiu). 10) *Zegus*, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu). 11) *Zegisvar*, oraș în reg. Sibiu. 12) *Apoldia*, sat în raionul Sighișoara. 13) *Dalida*, sat tot acolo. 14) *hinc ad XV dies*. 15) *boni et fini argenti*. 16) *nomine quo supra*. 17) a lui *Gentile*. 18) E vorba de clesicii din lista de mai sus. 19) *procurationum*. 20) *predialibus (vasali ai bisericii)*. 21) *praeferenti*.

1309 Martie 28, Avignon.

Clement, robulul robilor lui dumnezeu, venerabilului frate <Emeric> episcop de Oradea, mântuire și apostolică binecuvântare.

Ulric preotul ¹⁾ bisericii din Nadeș ²⁾ ne-a arătat prin cererea sa că, deși e dator să plătească din veniturile și intrările numitei biserici venerabilului nostru frate . . . episcopului de Alba și iubitului nostru fiu, . . . arhidiaconului de Târnava Mare ³⁾ din episcopia ⁴⁾ de Alba, o anumită dare pe ficcare an dimpreună cu tovarășii săi, și <deși> înaintașii lui au hotărît că trebuie să li se plătească numiților darea aceasta totuși episcopul și arhidiaconul, nemulțumiți cu această dare obișnuită, au mărit pomenita dare după bunul lor plac, împotriva hotărîrilor sinodului dela Lateran, cu toate că veniturile bisericii din Nadeș și ale celorlalte <biserici> nu au crescut cu atâta. Și pe deasupra, cu acest prilej, și-au însușit cu sila și împotriva dreptății niște dijme ale numitei biserici a sfântului Martin din Nadeș și a altor biserici ale aceluși decanat și ca să poată asupra și mai mult pe pomenitul preot și tovarășii săi ⁵⁾, au chemat împotriva lor sprijinul brațului lumesc, spre dăunarea și păgubirea însemnată a zisului preot și a tovarășilor săi, din care pricină ei au îndreptat apel la sfântul scaun.

Deoarece, însă, numiții preoți, după cum spun ei, temându-se cu drept cuvânt de silnicia pomenitului arhidiacon, nu se pot întruni în siguranță în orașul și dieceza de Alba, poruncim prin scrisoare apostolică frăției tale, ca, după ce vei fi chemat în fața ta pe cei care trebuiau chemați și după ce vei fi ascultat cele arătate de o parte și de alta asupra celor de mai sus și asupra altor nedreptăți, să hotărăști cum va fi drept, fără drept de apel, făcând prin pedepse bisericesti să păzească întocmai ceea ce vei hotărî în temeiul înputernicirii noastre. Iar, dacă martorii ce ar fi arătați ar căuta să se dea înapoi, din părtinire, din ură sau din teamă, să-i silești de asemenea prin pedepse bisericesti, fără drept de apel, să mărturisească adevărul.

Dat la Avignon, în a cincea zi înainte de calendele lui Aprilie, în al patrulea an al păstoriei noastre.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 293.

105

1309 Mai 24, Buda.

Augustin episcopul de Zagreb, din însărcinarea lui Gentile legat papal în Ungaria, hirotonisește ca preot pe diaconul Blasiu, fiul lui Iacob de Star, din

¹⁾ rector. ²⁾ Nadaz, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu). ³⁾ *Kukelu maiori*. ⁴⁾ *in ecclesia*. ⁵⁾ *sociis*.

dieceza Orăzii, care fusese propus <la aceasta> de către Emeric episcopul de Oradea.

Regest după textul lat. din *Mon. Vat. Hung.*, seria I, vol. II, p. 302.

106

1309 Iunie 15, Buda.

Guelilmo de Sanguineto notar public descrie încoronarea regelui Carol <Robert>, care s'a săvârșit în biserica cea mare a sfintei Maria din cetatea Buda, de față fiind cardinalul Gentile legat papal, numeroși prelați înalți și clerici mai mici, precum și baronii mai de seamă ai Ungariei. Cu acest prilej regele Carol a jurat pe evanghelie că va păzi drepturile țării și credința catolică, va cinsti pe papă și pe prelații țării, va păstra drepturile nobililor, apărându-i împotriva tiraniei, va căuta să fie de folos poporului său, etc. La rândul lor toți baronii de față, chemați pe nume de către arhiepiscopul de Strigoniu, au jurat că recunosc ca rege legitim pe Carol și au adus omagiul de credință. Intre cei care au luat parte la încoronare se pomenesc și Emeric episcop de Oradea și Benedict episcop de Cenad.

Regest după textul lat. din *Mon. Vat. Hung.*, seria I, vol. II, p. 304—307.

107

1309 Iunie 24, Buda.

<Arhiepiscopii și episcopii regatului Ungariei întăresc încoronarea regelui Carol Robert, făcută cu o coroană nouă, cea veche aflându-se în mâinile unui particular (Ladislau voevodul Transilvaniei). Intre episcopi>: Emeric de Oradea și Benedict de Cenad.

Regest după textul lat. din Theiner, I, p. 821—822.

108

1309 August, Buda.

Gentile legat papal în Ungaria reconandă lui Vincențiu arhiepiscop de Caloccea, pe Ioan canonic cantor al bisericii sf. Petru din Buda Veche <R. P. Ungară>, într'un post de canonic al capitolului din Transilvania.

Regest la Beke, nr. 61.

109

1309 August 31, Avignon.

Clement episcopul etc. iubitului fiu, magistrul Ioan arhidiacon de Târnava, din dieceza de Győr ¹⁾, mântuire, etc. Bucuroși întâmpinăm cu milostivirea aposto-

¹⁾ *arhidiacono Kukellensi in ecclesia Iauriensi.*

licei bunăvoințe pe aceia pentru care mijlocește la noi nu numai vrednicia virtuților lor, ci și sprijinul rugămintelor unor fețe prea înalte.

Intr'adevăr, cererea ta înfățișată nouă arată că tu, fiind arhidiacon de Târnava, în dieceza de Győr, ai primit prepozitura bisericii din Alba ¹⁾, din dieceza Vesprim, la care ai fost ales potrivit canoanelor. Dar cum din veniturile uneia dintre aceste demnități sau slujbe, venituri care, din pricina vitregiei vremurilor, s'au micșorat mult, tu nu poți ține ușor cuviința locului tău, ne-ai rugat cu smerenie să binevoim a ne îngriji de tine în această privință cu părintească luare aminte. Noi, așa dar, luând aminte vrednicia ta ce ne-a fost mult lăudată și pentru prea iubitul întru Hristos fiul nostru Carol, ilustrul rege al Siciliei, care smerit ne-a rugat pentru tine, care ești vicecancelarul prea iubitului nostru fiu Carol, ilustrul rege al Ungariei, nepotul pomeritului rege, voind noi să-ți arătăm milostivirea unei osebite bunăvoințe, îți îngăduim prin putere apostolică să poți păstra în același timp și slujba de arhidiacon și cea de prepozit, fără a putea fi piedică la aceasta hotărîrea sinodului general sau orice altă hotărîre potrivnică, fiind bine înțeles ca arhidiaconatul și prepozitura aceasta să nu fie păgubite de slujbele cuvenite și să nu se nesocotească în ele grija sufletelor, dacă <cumva> le-ar veni această îndatorire.

Nimănui, așa dar, <să nu-i fie îngăduit a călca cuprinsul> hotărîrii <noastre>.

Dat la Avignon, în a doua zi înainte de calendele lui Septembrie, în al patrulea an al păstoriei noastre.

Textul lat. la Theiner, I, p. 442.

110

<1309> Octombrie 20, Sibiu.

Noi, Giselbert decanul de Sibiu și fratele Walter magistrul ordinului cruciaților ²⁾ din Sibiu, trimiși de prea sfântul părinte, papa Clement al V-lea, ca judecători, către chibzuiții bărbați și cinstiții domni Bertold parohul de Călnic ³⁾, și Gundlin parohul de Ghirbom ⁴⁾, mântuire și dragoste întru domnul.

Veți ști că au primit scrisoarea prea sfântului părinte, papa Clement al V-lea, cu următorul cuprins și conținut: <Urmează actul papei Clement al V-lea din 28 Martie 1309>.

Și, deoarece nu putem trece peste porunca prea sfântului părinte, vă poruncim, în temeiul imputernicirii date nouă ca, îndată ce veți primi cele de față, luând bună mărturie, să mergeți să chemați pe magistrul . . . arhidiaconul de Târnava Mare ⁵⁾, cu preoții ⁶⁾ bisericilor din același arhidiaconat, ca să se înfățișeze înaintea noastră la Sibiu în a treizecea zi ⁷⁾, dacă nu va fi zi de sărbătoare, iar altfel, în

¹⁾ Alba Regală. ²⁾ *Cruciferorum*. ³⁾ *Kelnek*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu).
⁴⁾ *Piro*, sat tot acolo. ⁵⁾ *Kukulu maiori*. ⁶⁾ *rectores*. ⁷⁾ dela data documentului.

următoarea zi de judecată ¹⁾, spre a răspunde învinuirilor pe care vor voi să i le aducă. Altminteri, vom purcede împotriva lui așa cum cere legea.

Dat la Sibiu, în ajunul <șărbătorii> celor unsprezece iunii de fecioare.

Domnule Bertold, aduceți înapoi scrisoarea ²⁾.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 295.

111

1309 Decembrie 25, Pojon (R. Cehoslovacă).

Fratele Gentile, din milostivirea dumnezeiască, cardinal-preot al bisericii San Martino și Monti legat al scaunului apostolic, tuturor care vor vedea acest act mântuire întru domnul.

Fiind trimis de scaunul apostolic cu puteri depline ca legat pentru regatul Ungariei și părțile vecine ale acestuia, voind, după cum suntem datori prin această slujbă, să ne îngrijim cu zel neadormit de îndreptarea acelu regat cumplit năruiț de frământările multor lupte și neînțelegeri, precum și de starea pașnică și neturburată a măritului principe, domnul Carol ilustrul rege al Ungariei, precum și a celor ce trăesc în acel regat, am dat la iveală, cu sfatul și încuviințarea prelaților și a baronilor întruniți de noi în sinod³⁾ mai înainte la Buda, unele hotărâri⁴⁾ privitoare la starea regelui și a regatului și la libertățile bisericesti, între care, am găsit cu cale să punem cu deosebire această opreliște ca nimeni să nu mai îndrăzuească să ia în stăpânire <fără drept> sau să cotopească <bunuri> ce sunt ale regelui sau ale reginei numitului regat și să le țină fără drept pe cele luate în stăpânire sau cotoprite⁵⁾.

<Așa dar> hotărîm nestrămutat ca toți și fiecare în parte care au luat în stăpânire <bunuri> ce sunt ale regelui și ale reginei sau le țineau atunci în stăpânire să le înapoieze numitului rege în timp de trei luni, dacă nu li se vor cere anume, sau în răstimp de 10 zile după ce li se va cere aceasta de zisul rege sau din porunca acestuia și să lase ca acesta să le stăpânească liber, în pace și neturbat, dacă voesc să se ferească în orice chip de vina și pedeapsa necredinței. Iar aceia care s'ar înstăpâni sau ar cotopi de acum înainte pomenitele bunuri ale regelui și reginei, sau nu le-ar înapoia pe cele cotoprite sau luate în stăpânire după cum s'a spus, afară de împrejurarea când pe acelea sau pe unele din ele le-ar păstra cu încuviințarea acelu rege și a noastră, cât timp vom îndeplini slujba de legat, sau cu încuviințarea pomenitului rege și a sftnicilor săi sau a părții mai mari a acestora ori s'ar fi hotărît într'altfel între rege și deținători potrivit obiceiului regatului, clericul sau laicul de orice rang, treaptă, stare sau ordin călugăresc, chiar dacă

¹⁾ *die iudicialis*. ²⁾ traducere probabilă pentru: *litera reportatae*. ³⁾ *concilii*. ⁴⁾ *constitutiones*. Este vorba despre hotărârile sinodului dela Buda, promulgate de Gentile între 8 Mai și 14 Iulie 1309 (*Mon. Vat. Hung.*, seria I, vol. II, p. 268—297). ⁵⁾ Hotărîrea sinodală din 13 Iulie 1309 (*Ibidem*, p. 275—277).

ar avea rang de arhiepiscop sau de episcop, precum și acela care ar da sfat, ajutor sau sprijin pe față ori pe ascuns, ca să nu se înapoieze numitului rege sus zisele bunuri ale regelui sau ale reginei în timpul mai sus arătat, să cadă prin chiar acest fapt, dacă este o persoană luată în parte, sub pedeapsa afuriseniei, iar dacă este o obște sau adunare ¹⁾, sub interdict, fără să se țină seamă de privilegiile și de indulgențele date lor sau tagmelor lor de către scaunul apostolic. Și dacă le-ar duce cu îndărătnicie timp de o lună socotită dela trecerea sorocului pomenit, atunci toți vasalii lor, comiții, castelanii, juzii, iobagii și toți ceilalți să fie deslegați și liberi, în temeiul aceluiași decret, de credința, omagiul și de orice altă îndatorire la care erau legați față de ei prin jurământ sau prin alt legământ întărit. Și <aceia care> ar rămâne în orice clip alături de cei ce stăruie într'o îndărătnicie atât de mare după trecerea suszisului soroc, deoarece s'ar arăta că-i întăresc în această îndărătnicie, să fie legați cu lanțul afuriseniei și totodată trupurile lor și ale zișilor deținători <de bunuri regale>, care ar muri fără cuvenita îndreptare, le-am lipsit de înmormântarea creștinească poruncind cu strășnicie clerului și prelaților, scutiți și nescutiți ²⁾- chiar dacă ar fi din ordinele predicatorilor, minoriților și eremiților sfântului Augustin, de orice rang sau stare, ar fi ca niciunul să nu cuteze să înmormânteze trupurile unora care au murit în chipul acesta sau să ia parte într'un chip oarecare la înmormântarea lor. Iar dacă cineva ar încerca să se împotrivescă, dacă cumva e cleric mirean, să fie lipsit, în temeiul aceleiași hotărâri, de toate beneficiile bisericesti ca nevrednic ³⁾, iar dacă e călugăr, să fie osândit la închisoare pentru o neascultare atât de mare și să știe că e legat cu lanțul afuriseniei și totodată locurile unde ar fi înmormântate trupurile unor oameni ca aceștia, să fie puse sub interdict bisericesc. Iar oricare dintre laici pe care l-ar chema des pomenitul rege să-i dea ajutor credincios la recăștigarea susziselor bunuri, dacă s'ar împotrivi să-i dea ajutor potrivit cu supunerea și credința ce i-o datorează, să știe, că va cădea sub pomenitele pedepse și osânde.

Fără îndoială, dintre dorințele inimii noastre, niciuna nu ne mișcă mai mult decât aceea ca să poată spori curățejia credinței catolice spre slava lui Dumnezeu și spre bucuria sfintei biserici romane și a noastră, pretutindeni pe întreg pământul, dar mai ales în părțile și locurile legațiunii noastre, într'unele din care se spune că a rătăcit mult această credință și <de asemenea> ca să fie înlăturată prin străduința grijei noastre pata stricăciunii eretice din pământurile și locurile acelea, pe care le-a molipsit atât de mult acea stricăciune; căci lumea este otrăvită de cei priuși de această stricăciune și de învățătura lor ispititoare și turma credincioșilor este lovită de o molimă mai grea din pricina oilor bolnave.

Ni s'a adus odată la cunoștință printr'o povestire adevărată, pe când stăteam încă la Zagreb ⁴⁾ înaintea venirii noastre la Buda, că între nobilul bărbat Ladislau

¹⁾ *universitas seu collegium.* ²⁾ *prelatis exemplis et non exemplis.* ³⁾ *cum nota infamie.*
⁴⁾ în Septembrie 1308.

voevođul Transilvaniei, și domnul Ștefan regele Serbiei a fost încheiată o înțelegere potrivit căreia fiica aceluia Ladislau, catolică și născută din părinți catolici, trebuia să se unească prin căsătorie cu <Ștefan Uros al III-lea> fiul aceluia rege, care s'a abătut dela calea dreaptă a acestei credințe. Noi, luând aminte că nu se cuvenea și nici nu se cădea ca fiii ascultării să se amestece cu fiii nesupunerii prin mijlocirea vreunei legături, deoarece prin aceasta ușor ar putea fi vătămată curătenia credinții celor supuși și că se cuvenea să ne îngrijim în ce privește aceste lucruri de un leac potrivit atât spre folosul pomenitei credințe cât și din datoria slujbei noastre, am hotărît să-l îndemnăm cu prietenie, să-l rugăm în chip frățesc și să-l sfătuim cu dragoste odată și de mai multe ori pe acest Ladislau poruncindu-i totodată prin scrisoarea noastră, așa cum cerea datoria slujbei noastre, ca, părăsind această învoială de căsătorie, să nu cuteze nicidecum să unească prin căsătorie pe pomenita sa fiică cu fiul aceluia rege, până când — cu ajutorul aceluia care nu vrea moartea păcătoșilor ci mai degrabă ca ei să se întoarcă <la calea cea bună> și să trăiască — pomeniții rege și fiul său, îngrijindu-se de mântuirea lor și a regatului lor și ajutați de harul dumnezeesc, se vor întoarce la unitatea bisericii și până când se va întâmpla, ceea ce nădăjduiam că va fi în curând, ca prin mijlocirea râvnei noastre să mărturisească cu inima curată adevărata credință pe care o mărturisește, o învață și o predică maica bisericii. Și atunci îi va fi îngăduit și slobod pomenitului Ladislau și ori cărui catolic să încheie cu aceștia legături de prietenie, de tovărășie sau de rudenie fără jignirea majestății dumnezești și fără vătămarea sufletului lor.

După aceea, când am venit cu ajutorul milostivirii dumnezești în zisul loc, la Buda, am găsit cu cale să rânduim, cu sfatul și încuviințarea zisului sinod și chiar să punem opreliște ca nimeni de pe cuprinsul zisei legațiuni să nu cuteze de acum înainte să dea în căsătorie sau să unească în vreun alt chip pe fiica, pe nepoata sau pe vreo rudă de sânge ¹⁾ a sa cu vreun eretic patar, gazar, schismatic sau cu alt dușman al credinței creștine, îndeosebi cu Rutenii, Bulgarii, Sârbii ²⁾ și Lituanii care stăruie în erezie. Iar acela care ar da sau ar încuviința să dea sau ar da ajutor cu voință și cu bună știință la astfel de căsătorii nelegiuite, precum și femeia dată sau predată ³⁾ <în căsătorie>, care ar consimți la ea, deoarece prin aceasta se silește să desbine și să păteze religia creștină și să vină în ajutorul stricăciunii eretice, să știe că prin aceasta chiar e lovit de paloșul afuriseniei și lipsit de înmormântare bisericească. Iar dacă în timp de o lună dela vestirea acestei hotărâri, care trebuie făcută de către episcopul diecezan, nu se va întoarce la unitatea bisericii cu inimă pocăită și smerită, ca să dea o ispășire vrednică și cuvenită pentru o vătămare atât de mare, adusă numelui de creștin și credinței ortodoxe, atunci să se porceadă împotriva lui ca împotriva unui sprijinitor a ereticilor dușmani ai credinței însăși, potrivit legilor bisericești și civile ⁴⁾. Dar

¹⁾ consanguinea. ²⁾ Rasis. ³⁾ data seu tradita. ⁴⁾ sanctiones canonice et civiles.

cum despoienitul Ladislau, astupându-și urechile cu îndărătnicie la hotărârile, opreliștile, îndemmurile și poruncile acestea, întorcându-ne spatele cu disprețul trufaș al neascultării și întorcându-și fața cu desăvârșire dela Ierusalim și îndreptându-o spre Ierihon pe drumul pe care dai în mijlocul tâlharilor, nu s'a îngrijit nici să părăsească și să înapoieze la soroacele arătate în suszisa hotărîre bunurile regești pe care le ținea cotropite, nici să se lase și să renunțe la săvârșirea zisei căsătorii și deși, <a fost> chemat la supunere în mai multe rânduri în aceste privințe și a fost așteptat multă vreme după <trecerea> acelor soroace, și-a bătut joc cu îndrăsneală, ba chiar a și luat oarecum în răs răbdarea bunătații noastre, care ar fi trebuit să-l silească la o ascultare grabnică și la gândul sănătos al pocăinții. Aceste păcate nu ni se par așa dar atât de neînsemnate și nici disprețul și nepăsarea vinovată a cărnuiitorului nu <ni se par> a fi fără de vină pentru ca să le trecem cu vederea închizând ochii, deoarece faptul rușinos al nepedepsirii lui ar întinde îndrăsneala cutezătoare a celor de o seamă cu el nu numai la alți nobili ai aceluia regat, ci și la urmași ¹⁾).

Iar noi, luând aminte că înfățișăm în ființa noastră în susnumitul regat și în părțile sale pe locțiitorul lui Hristos și pe urmașul celui dintâi dintre apostoli, a cărui slujbă apostolică ²⁾ se știe că a fost rânduită de dumnezeu spre a pedepsi orice neascultare, astfel ca pedeapsa celor răi să fie cu folos spre lauda celor buni, vestim că pomenitul Ladislau, acest disprețuitor al hotărîrilor amintite a căzut, prin neascultarea și îndărătnicia sa vădite sub pedepsele și osândeale cuprinse în acele hotărîri, adică sub pedeapsa afuriseniei și că vasalii, comiții, castelanii, juzii și iobagii săi sunt deslegați de orice credință și de omagiul datorat, iar pe aceștia și pe ceilalți care s'ar alătura zisului Ladislau sau i-ar da ajutor, sfat ori sprijin, îi proclamăm înodați cu legătura afuriseniei și totodată trupurile lor, când vor muri, dacă vor muri înainte de cuvenita pocăință <vor fi> lipsite de înmormântarea bisericească. Și împotriva despomenitului Ladislau pentru faptul încheierii zisei căsătorii <rostim> această pedeapsă arătată în pomenita hotărîre ca să se porceadă <împotriva lui> ca împotriva unui sprijinitor al ereticilor și a unui dușman al credinței și tot pământul ce îi este supus și tot pământul celor ce i se alătură, îl sprijină, i se supun, sau îi dau în orice chip ajutor, sfat sau sprijin în Transilvania sau dincoace de Transilvania ³⁾ îl punem sub interdict bisericesc și vestim că este pus sub interdict.

În sfârșit, deoarece îl îndemnasem adesea pe pomenitul Ladislau, să înapoieze coroana sfântă a regatului Ungariei pe care o ține la el, <fie> nouă sau bisericii de Alba sau suszisului rege, ceea ce în îndărătnicia sa nu s'a îngrijit să facă până acum, îi poruncim iarăși prin puterea celor de față, ca să se îngrijească să înapoieze acea coroană până la viitoarea sărbătoare a întâmpinării domnului ⁴⁾, iar de nu

¹⁾ *generationes futuras.* ²⁾ *cuius apostolatus officium.* ³⁾ *ultra Silvas et citra Silvas.*
⁴⁾ 2 Februarie 1310.

poruncim ca prin însuși acel fapt să cadă sub pedepsele și măsurile cuprinse în hotărârile noastre, pe care le-am adus până acum împotriva aceluia care țin sau păstrează samavolnic acea coroană sau cealaltă pe care am pus de am sfințit-o ¹⁾.

Poruncim așa dar cu strășnicie, în temeiul puterii pe care o avem, venerabililor întru Hristos părinți arhiepiscopi și episcopi și tuturor întru Hristos iubiților fii prelați, mireni și călugări, scutiți și nescutiți, ai bisericilor, precum și priorilor ordinului fraților predicatori, miniștrilor ²⁾, custozilor ³⁾ guardianilor ordinului fraților minoriți și priorilor ordinului fraților ⁴⁾ eremiți și locțiitorilor lor aflători în slujbă între hotarele pomenitei legații ca, pe temeiul sfintei ascultări și sub pedeapsa afariseniei, să vestească obștește, în zilele de duminică și de sărbătoare, poporului adunat pentru slujbele dumnezești în bisericile lor sau în alte locuri unde li se pare potrivit, în sunetul clopotelor și cu lumânările aprinse, că suspomenitul Ladislau și ceilalți mai susziși au fost afuriși și că au căzut sub zisele pedepse și osânde și să-i ocolească și să facă <astfel> ca să fie ocoliți cu strășnicie și de ceilalți, până când, recunoscând păcatul neascultării, al nesocotirii și al îndărătniciei lor, nu se vor întoarce cu smerenie la sânul sfintei maici biserici romane și nu vor aduce ispășire așa cum sunt datori și nu se vor învrednici din partea noastră de binefacerea deslegării.

Iar suszisului Ladislau îi spunem deschis că dacă se va întoarce la supunere și ascultare față de biserică și față de noi și se va sili să îndrepte neascultarea și îndărătnicia mai suszisă prin convenita supunere a unei închinări binevenite și a unei grabnice îndreptări, ne vom îngriji nu numai să înlăturăm cu milostivire pomenitele pedepse și hotărâri, ci îl vom încărca și în alt chip cu milostiviri și binefaceri pe cât va răbda cuviința slujbei noastre.

Dat la Pojon ⁵⁾, în a opta zi înainte de calendele lui Ianuarie, în al cincilea an al păstoriei papei Clement al V-lea.

<Insemnări de cancelarie pe marginea de jos îndoită a pergamentului> ⁶⁾.

<Semnul iscăliturii:> <Alb>ertino de Parma prin autoritatea curiei <domnului legat>, din însărcinarea domnului <Iacob> ⁷⁾.

<Semnul iscăliturii:> Io<an> <de> Pon<tecurvo> prin autoritatea curiei <domnului legat>, din însărcinarea domnului I<acob> ⁸⁾.

Io<an> no<tar> din curia <domnului legat> ⁹⁾.

¹⁾ hotărârea sinodală din 8 Mai 1309. (Ibidem, p. 273—275). ²⁾ *ministris*. ³⁾ *custodibus*. ⁴⁾ *fratrum*. ⁵⁾ *Posonii*, azi Bratislava (R. Cehoslovacă). ⁶⁾ Aceste însemnări — pe care le dăm aci după fascimil — nu sunt reproduse la Hurmuzaki-Densușianu, iar în *Mon. Vat. Hung.*, se află numai o parte din ele, și acestea cu unele greșeli de lectură. ⁷⁾ <Signum> *Albertini Par<mensis> de curia <autoritate> de mandato domini*. I. Albertino de Parma făcea parte în calitate de capelan și notar din suita cardinalului Gentile (*Mon. Vat. Hung.*, vol. cit., p. LXXXII). ⁸⁾ Ioan de Pontecurvo, «notar, capelan, abreviator și corector <al scrisorilor> domnului legat» (loc. cit.). ⁹⁾ <Io<annes> no<tar> de curia>. Ioannes Anglicus, capelan și notar al aceluiași legat (op. cit., p. LXXXII, 114, 118)?

Ikacob> de Sancto Genesisio ¹⁾).

<Pe verso de o mână contemporană:> Hotărîre luată ²⁾ de domnul Gentile cardinal-preot și trimis ³⁾ al scaunului apostolic în părțile Ungariei, împotriva crotopitorilor, deținătorilor drepturilor, veniturilor, cetățîilor etc. domnului Carol regele Ungariei. De asemenea, hotărîri luate împotriva domnului Ladislau voevodul Transilvaniei, pentru faptul că zisul Ladislau voia ca fiica sa, creștină, să se căsătorească cu fiul schismatic al regelui Serbiei. Dat în anul al cincilea al păstoriei papei Clement al V-lea.

Textul lat. în *Mon. Vat. Hung.*, seria I, vol. II, p. 369—374 (și facsimil la sfârșitul vol.); Hurmuzaki-Densusianu, I, 1, p. 568—571.

112

1310.

Noi, palatinul Kopoz, prin cuprinsul acestei scrisori dăm de știre și facem cunoscut tututror căroră se cuvine că Ioan, zis Oproud, fiul lui Blasiu, nobil din comitatul Hotuon ⁴⁾ l-a tras în judecată pe Gavril, fiul lui Ioan din neamul Kata, înaintea comitelui curții <regești> ⁵⁾ și a celor patru juzi ai nobililor din comitatul Sătmar, învinuindu-l și arătând la judecată împotriva sa că acel Gavril l-a prins pe el și i-a luat doi cai, în preț de douăzeci de mărci. Și după ce l-a dovedit <vinovat> în atâtea și atâtea rânduri în fața suspomeniților judecători, pe temeiul scrisorilor judecătorilor mai susnumiți și după ce au ajuns la o împăcare potrivit hotărîrii ⁶⁾ unor oameni vrednici și nobili și a suspomeniților judecători, în așa fel că, dacă s'ar abate dela hotărîrea suspomeniților judecători și nobili, să fie pedepsit cu globire tot așa ca și când ar fi fost învins în arenă în duel, el, nesocotind acel legământ, s'a abătut dela acea hotărîre. Apoi, prin rânduiala judecății, ei au ajuns în fața noastră și numitul Gavril s'a supus față de mai sus zisul Ioan la mai multe gloabe, iar noi, văzând că nu i-am putea face dreptate celui ce se plînge altfel decât așa cum cere puterea legii, am hotărît împreună cu arbitrii și judecătorii susziși și cu ceilalți nobili din comitatele Bihor și Sătmar ca pentru pomenitele pagube și gloabe să-l punem pe Ioan în stăpânirea unei treimi din moșia numită Lazuri care i se cuvenea lui Gavril, totuși purtându-ne cu milă și purcezând după cum se cuvine, am făcut ca despomenitul Gavril să fie chemat la judecata mai sus amintită, pentru ca, fiind dovedit, să ne facă ispășire, nouă și pârișului, cu privire la toate gloabele la care fusese osândit Acela însă, purcezând cu îndărătnci nu s'a îngrijit nicicând să se întățișeze înaintea noastră. Iar noi, urmând

¹⁾ Sau I. de San Gineto, canonic și cămăraș în aceeași suită; e iscălit de două ori.

²⁾ *processus factus* (măsurî luate...). ³⁾ *nuncium*. ⁴⁾ *Hatuon*, oraș în comitatul Heves (R. P. Ungară). ⁵⁾ *curialis comes*. ⁶⁾ *arbitrium* = arbitraj.

«calea dreptății și făcând ca acea treime din moșia mai sus pomenită să fie prețuită de acei arbitri, înaintea omului capitlului din Oradea, fiind de față megieșii și vecinii și fiind ea prețuită la cincizeci de mărci, deoarece două părți din acea moșie Lazuri erau ale lui Nicolae, fiul lui Toma, moștenite de el, ca ei¹⁾ să nu lase să intre o mână străină în mijlocul moșiei mai sus amintite, am dat-o să fie răscumpărată pentru acele cincizeci de mărci, pe care cincizeci de mărci Nicolae «le-a și plătit» în fața noastră, în . . . »²⁾, iar «cealaltă» parte a plătit în întregime capitlului din Oradea, iar nouă și judecătorilor des amintiți ne-a îndestulat cu privire la gloabele la care pomenitul Gavril a fost osândit, fiind dovedit ca vinovat de către numitul Ioan. Pe aceasta, «Nicolae», deci noi l-am pus în suzisa a treia parte a pomenjtei moșii, ca s'o stăpânească cu drept deplin scutindu-l de plata judecătorilor și de celelalte cheltuieli în legătură cu această pricină.

În amintirea acestui lucru i-am dat această «scrisoare» purtând pecetea noastră, în anul domnului o mie trei sute zero

Textul lat. la Zichy, I, p. 141—143. (chirogral).

Transumpt în actul capitlului din Oradea din 19 August «1310».

113

1310, «Dealul Orășii».

Iacob prepozitul și conventul sfântului Ștefan din Dealul Orășii adevăresc împărțirea moșiei Paznad, din comitatul Békés «R.P. Ungară», între Mihail și Ladislau, fiii lui Ștefan din Paznad, pe de o parte și Mihail, Nicolae și Grigore, fiii lui Andrei pe de alta.

Regest după textul lat. din Knauz, II, p. 633—634.

114

1310, «Dealul Orășii».

Iacob prepozitul și conventul mănăstirii sfântului Ștefan din Dealul Orășii adevăresc împărțirea unor moșii ereditare între membrii neamului Gutkeled, la cererea comiților Briccius, Benedict, fiii lui Andrei, pe de o parte și a comitelui Mihail, fiul lui Felician, pe de alta.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 218—219.

115

1310 Martie 20, Barč (Jugoslavia).

«Carol Robert regele Ungariei dăruiește lui Pavel, fiul banului de Gara, Ștefan, din neamul Drusmi, pentru meritele sale ostășești, moșia Dornoch »³⁾ în comitatul

¹⁾ cei care au făcut punerea în posesie. ²⁾ Lacună în textul latin publicat. ³⁾ Drenovac (Jugoslavia.)

Požega». « Dat la Bors ¹⁾, de mâna cucernicului bărbat magistrul Ioan ²⁾ prepozitul bisericii din Alba, vicecancelarul curții noastre, arhidiacon de Târnava ³⁾, iubitul și credinciosul nostru, în a treisprezecea zi înainte de calendele lui Aprilie, în anul domnului o mie trei sute zece, iar al domniei noastre anul al zecelea, indicția șaptea ».

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 259—26r.

116

1310 Aprilie 1, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește un schimb de moșii între Bors de Ibraan, fiul lui Ioan, împreună cu nepotul său Laurențiu, fiul lui Ambrosie și Ioan și Simon, fiii lui Egidiu, cei dintâi dând moșia lor ereditară Bogus din comitatul Szabolcs (R.P. Ungară), în schimbul moșiei acestora Tupal de lângă Drava». « Dat miercuri înainte de duminica *Iudica mea*, în anul domnului o mie trei sute zece, Iwanka fiind prepozit, Chanadin lector, Ioan cantor <și> Iacob custode ».

Regest după textul lat. din Anjou, I, p.198—199.

117

<1310 Aprilie 3, Alba Iulia>.

Capitulul din Alba Iulia adeverește « . . . că Matei, fiul lui Gyuge de Herholm, în numele său și Andrei fratele său, pe de o parte și Iosif, fiul lui Ștefan de Măci-caș ⁴⁾, în numele său și Mihail și Dominic, frații săi, pe de altă parte, înfățișându-se înaintea pomenitului capitlu, numitul Matei în numele său și în numele fratelui său Andrei, mai sus pomenit, a mărturisit prin viu graiu, că numitul Gyuge, tatăl său a vândut pentru cincizeci de mărci și a lăsat pe veci și neștrămutat, odinioară, în al cincilea an după năvala sau trecerea anume a celor goi ⁵⁾, lui Ștefan, tatăl zisului Iosif și fiii fiilor pomenitului Ștefan ca s'o stăpânească, s'o țină în pace și s'o aibă, jumătate din pământul numit Măci-caș, aflător în comitatul Dobâca ⁶⁾, după cum a spus, cu toate folosințele ce țin de pomenita jumătate a numitului pământ Măci-caș, spre partea de apus, în vechile și neîndoelnicele hotare și semne, în care parte a fost ridicată și zidită o biserică de piatră, în cinstea sfântului Martin <și> care jumătate a pomenitului pământ Măci-caș este despărțită, după cum a mărturisit, de Mihail, fiul lui Laurențiu de Cubleş ⁷⁾, de un râu care coboară dintr'un deal dela poalele cetății numite ⁸⁾ până la locul zis Verser.

¹⁾ Barč (Jugoslavia.) ²⁾ Ithonis. ³⁾ Kukullew. ⁴⁾ Machkas, sat în raionul Cluj.

⁵⁾ Editorul acestui document crede că este vorba de evenimentele petrecute după incursiunea tătară din 1285, când Transilvania, timp de mai multe săptămâni, a fost turburată de bande de tâlhari. ⁶⁾ Doboka ⁷⁾ Kubulus, sat în raionul Gerla ⁸⁾ Diacul a omis numele cetății.

În această jumătate mai sus zisă a numitului pământ Măciçaș, vândută de numitul Cyuge, tatăl său sus pomenit, zisului Ștefan, amintitul Ștefan și după el fiii săi mai sus numiți, au stăpânit-o până acum, precum a mărturisit el, fără nicio turburare.

Numitul Matei, în numele său și în numele lui Andrei, fratele său mai sus zis, a mărturisit că a dat și a lăsat numita jumătate a aceluia pământ Măciçaș, cu toate folosințele sale zisului Iosif, pe atunci ginerele său, în temeiul unei rudenii stabilite din nou și din dragoste ¹⁾ pentru pomenitul Iosif și fraților săi amintiți, ca s'o stăpânească, s'o țină în pace și s'o aibă pe veci ».

Textul lat. la Aujou, VII, p. 146—147.

Rezumat în actul voevodului Transilvaniei, Andrei, din 2 Februarie 1358.

118

1310, Aprilie 8, Seghedin (R.P. Ungară).

Noi, Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, prin cuprinsul celor de față facem cunoscut tuturor căroră se cuvine că, din acest ceas și din această zi încolo, îl recunoaștem și îl primim ca domnul nostru firesc și legiuit, pe domnul Carol regele Ungariei, din mila lui Dumnezeu și ne legăm a-i sluji cu credință, ca stăpânului nostru firesc, noi înșine cu toate neamurile noastre care vor voi să primească sfatul nostru și <ne legăm> a-l sprijini întru toate cu ajutorul, sfatul și puterea pe care o avem și o vom avea.

Și, cu mâna pe lemnul crucii domnului, de viață dătătoare, din mâna venerabilului părinte, a domnului Toma, arhiepiscopul de Strigoniu, am făgăduit pe credința noastră că, oricând va voi să vină domnul nostru regele în părțile unde vom fi noi, îl vom primi cu toată cinstea și supunerea, cum se cuvine stăpânului nostru, și-i vom sluji cu credință, asigurându-l pe deplin <de credința noastră>.

Și coroana regatului său i-o vom aduce înapoi în ziua hotărâtă, adică la octavele fericitului Ioan Botezătorul ²⁾; sau, dacă stăpânul nostru va veni spre părțile Transilvaniei oricând înainte de sorocul pomenit, i-o vom înfățișa și i-o vom da înapoi, cu condiția ca, în aceeași zi și noi să-i supunem cererile noastre și să-i cerem a fi cinstiți și răsplățiți prin mărinimia regală, după cum se cade majestății regesti.

De asemenea, am făgăduit să-i dăm înapoi mina de argint dela Rodna, comitatul Bistrița ³⁾, comitatul Sibiu, comitatul Secuilor, orașele Dej ⁴⁾, Cluj și Sic ⁵⁾, împreună cu slujba cămării <domnești>, ce de obicei ține de aceste orașe.

¹⁾ *affectu dilectionis*. ²⁾ 1 Iulie. ³⁾ *Byzterche*, oraș în regiunea Rodna. ⁴⁾ *Dess*, oraș în reg. Cluj. ⁵⁾ *Zeek*, sat în raionul Gherla (reg. Cluj).

La ținerea și păzirea întocmai a acestora de către suszisul voevod Ladislau, noi, palatinul Omodeu <și> magistrul Dominic, ne legăm sub pedeapsa călcării de jurământ, jurând pe lemnul crucii domnului de viață dătătoare, împreună cu suszisul voevod Ladislau, în fața venerabilului părinte domnul Toma, din mila lui dumnezeu, arhiepiscop de Strigoniu și în fața călugărului Dionisie lector din ordinul fraților minoriți, duhovnicul¹⁾ și capelanul venerabilului părinte și domn fratele Gentile, din mila lui dumnezeu, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Montî și legat al scaunului apostolic.

Spre mărturia și veșnica trăinicie a acestui lucru am pus să se întărească scrișoarea de față cu pecetea noastră și cu acelea ale zișilor Omodeu și magistrul Dominic.

Dat la Seghedin, în cea dintâi miercuri după duminica *Judica me*, în anul domnului o mie trei sute zece.

Textul lat. la Zimmermanu-Werner, I, p. 295—296.

119

1310 Aprilie 16, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește împărțirea unor moșii ereditare între membrii neamului Gutkeled, la cererea comiților Bricciu, fiul lui Andrei și Laurențiu, fiul lui Hudus, pe de o parte și a comitelui Mihail, fiul lui Felician, pe de alta. Moșiile împărțite au fost: Zolmad, Geelse, Wylok, Tegey, Zylos, Rakamas, Batand și Bogata în <comitatele Szatmár și Szabolcs, R.P. Ungară>.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 201—202.

120

<1310> Mai 2, Pojon (R. Cehoslovacă).

Fratele Gentile, din milostivirea dumnezească, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Montî²⁾, legat al scaunului apostolic, venerabilului și cucernicului bărbat fratelui Benedict <episcop> ales al Transilvaniei, mântuire întru domnul.

Scrisoarea voastră trimisă nouă de curând, pe care am primit-o cu bunăvoință, cuprindea, printre altele, <știrea> că în părțile Transilvaniei, nici călugării și nici clericii mireni nu păzesc interdictul și că la ascultarea și săvârșirea <slujbelor> sfinte nu ați voit nicidecum să luați parte, decât doar în capelă <și> în numele vostru personal³⁾. Și deoarece nu v'am dat nici prin viu grai și nici în scris vreo însărcinare cu privire la cele de mai sus, ați șovăit să vă amestecați în <aceste> treburi. Lăudând râvna voastră în această privință, vă răspundem pe scurt, că ținem cu tot dinadinsul⁴⁾ ca interdictul să fie păzit de către toți în chip convenit, așa cum

¹⁾ poenitentiario. ²⁾ tituli Sancti Martini in Montibus. ³⁾ privatim. ⁴⁾ nostrae intentionis pro certo existit.

arată și face cunoscut cuprinsul măsurilor noastre ¹⁾. Vouă însă, după cum nu v'am dat, nu vă dăm nici de acum încolo vreo <însărcinare în această privință>, dar capitlului <bisericii> Transilvaniei îi poruncim prin altă scrisoare a noastră, pe care, dacă voiți, o puteți vedea, ca atât timp să păzească interdictul, până când Ladislau, reîntorcându-se cu smerenie la poruncile noastre și ale bisericii, va săvârși de fapt ceea ce a făgăduit că va împlini cu grijă pentru rege. Am dori mult însă ca Ladislau să ne trimită coroana prin mijlocirea voastră după cum ne-ați scris în altă scrisoare ²⁾ că a făgăduit el însuși, pentru ca treburile pe care le are el cu regele și cu noi să se încheie mai curând și în bună înțelegere ³⁾. Iar din dările de întreținere ⁴⁾ <cuvenite> nouă pentru întâiul și al doilea an, orice ați strâns până acum sau puteți să mai strângeți, să porunciți să fie adus la cămara noastră când vă veți reîntoarce la noi, călăuziți de domnul. Să știți că noi, printre altele, scriem numitului capitlu, că dacă <membrii> săi nu ne plătesc acum pe de-a întregul dările de întreținere, în afară de pedepsele noastre duhovnicești, de care ei știu că vor fi loviți spre primejduirea sufletelor lor, vom face, cu ajutorul domnului, să fie strânse dela ei întreit, fie de către numitul Ladislau, căruia îi vom încredința strângerea lor, fie în alt chip <potrivit> cu porunca osebită a stăpânului nostru, pontificală supremă. Ii sfătuim așa dar să ne îndestuleze pe dată și să nu aștepte să fie osândiți.

Dat la Pojon ⁵⁾, în ziua a șasea înainte de nonele lui Mai.

<Pe verso>: Venerabilului și cucernicului bărbat fratelui Benedict <episcop> ales al Transilvaniei.

Textul lat. în *Mon. Vat. Hung.*, seria I, vol. II, p. 380 — 381 (cu data greșită: 2 Mai 1311; cf. pentru data corectă: Fejér, VIII. 1, p. 381—382 și Karácsonyi, p. 140).

121

1310 Iulie 6, Pojon (R. Cehoslovacă).

<Gentile legat papal în Ungaria după ce constată că Ungaria a decăzut din pricina certurilor dintre nobili și a împotrivirii lor față de regele Carol Robert, căruia numai biserica română i-a ajutat să-și recapete tronul, spune că, spre a reface regatul, s'a gândit să-și ia un colaborator destoinic în persoana palatinului Matei. Dar nădejdea lui a fost cu totul înșelată. Acesta s'a arătat nerecunoscător și, prin purtarea lui, s'a dovedit a fi mai de grabă unul din cei mai primejdioși dușmani ai regelui și ai țării sale. Legatul scrie între altele: > «când nobilul bărbat Ladislau voevodul Transilvaniei a venit cu smerenie, mulțumită iscusinței purtării noastre de grijă, la porunca regelui și a noastră <aducând> cu sine

¹⁾ *tenor nostrorum processuum.* ²⁾ *rescripsistis.* ³⁾ traducere liberă a pasajului: *quoniam erga regem et nos haberet locum citius eius negotium gratiose.* ⁴⁾ *procuracionibus.* ⁵⁾ Azi Bratislava, oraș, în R. Cehoslovacă.

coroana sfântului rege Ștefan, pe care o ținuse cu silnicie în stăpânirea sa, pentru ca numitul rege ¹⁾ să se bucure de o nouă încoronare și noi i-am pus în vedere suspo-
menitului Matei, ca sfetnicul cel mai de frunte ²⁾ ca să vină împreună cu prelații,
baronii și nobilii regatului care se adunaseră cu însuflețire la această încoronare...
el a lipsit cu desăvârșire dela încoronare și dela sfaturi. Și nu a voit să se alăture
regelui care se ducea după această încoronare, din îndemnul nostru, în părțile Tran-
silvaniei, nici să-i țină tovărășie, după cum făgăduise și după cum e dator; ba
mai mult, când regele zăbovea în aceste părți, el a răpit pământurile de sub atâr-
narea sa și bunurile credincioșilor săi date în folosință și ale celor ce se alātu-
raseră regelui... Căci după întoarcerea regelui din părțile amintite, năvălind
pe neașteptate... a jefuit <tot> pământul cuprins între Vag și Tisa, ce era al
slujitorilor numitului rege, a pustiit <totul> în chip groaznic și a dat totul piecii».
<Toate strădaniile legatului papal și ale bisericii romane pentru a-l readuce la calea
cea dreaptă s'au dovedit zadarnice. De aceea legatul l-a excomunicat și,
pentru că aceasta se pare că nu l-a intimidat pe vinovat, a amenințat cu
agravarea acestei afurisenii prin deslegarea nobililor și a oamenilor dependenți
de palatin, de orice jurământ de credință față de el și amenințând cu afurisenia
pe toți cei care îi vor rămâne credincioși sau îi vor da ajutor, dacă în termen de zece
zile dela data acestui act Matei nu va da ascultare poruncilor legatului; iar dacă
se va supune, ca un fiu ascultător al bisericii, aceasta îl va ierta de toate păcatele
din trecut și îl va copleși iar cu favorurile ei>, « în măsura în care cuviința slujbei
noastre va îngădui aceasta ».

Regest după textul lat. din Theiner, I, p. 826—830.

122

<1310> Iulie 26, Adryan.

Chibzuiților bărbați și cinstiților prieteni din capitlul bisericii din Oradea
palatinul Kopoz <cu> toată prietenia.

Rugăm stăruitor prietenia voastră ca pentru întărirea scrisorii noastre deschise
de mărturie întocmite cu privire la a treia parte <din moșia Lazuri> să binevoiți
a da magistrului Nicolae, fiul lui Toma, sau omului său, prin care va fi înfățișată
scrisoarea aceasta, o scrisoare a voastră cuprinzând șirul scrisorii noastre. Altfel
să nu binevoiți a face.

Dat la Adryan ³⁾, în cea dintâi duminică după sărbătoarea fericitului apostol
Iacob.

Textul lat. la Zichy, I, p. 141—142 (chirograf).

Transumpt în actul capitlului din Oradea din 19 August <1310>.

¹⁾ Carol Robert. ²⁾ *primus et consiliarius*. ³⁾ Cetate și așezare dispărută lângă Salard,
raionul Oradea.

<1310> August 19, <Oradea>.

Noi, capitlul bisericii din Oradea, prin cuprinsul celor de față facem cunoscut tuturor cărora se cuvine că am primit scrisorile palatinului Kopoz având următorul cuprins: <Urmează scrisoarea palatinului Kopoz către capitlul din Oradea, Adryan, 26 Iulie 1310 și scrisoarea de mărturie a aceluiași palatin din 1310>.

Noi, așa dar, la cererea palatinului Kopoz și după dreptul obștesc ¹⁾, întărind pomenita scrisoare, cuprinsă cuvânt cu cuvânt în cele de față, am poruncit să fie pecetluită prin punerea peceții noastre.

Dat în cea dintâi miercuri înainte de octava adormirii slăvitei fecioare, în anul doinnului ca mai sus.

Textul lat. la Zichy, I, p. 142—143 (chirograf).

Transumpt în actul capitlului din Oradea din 13 Aprilie 1313.

124

<circa 1310> Septembrie 7, Seghedin (R. P. Ungară).

Noi, comitele Ioan judele curții lui Ladislau voevodul Transilvaniei, dăm <de știre> că am hotărât să amânăm, cu învoirea părților, pricina ce se judeca între magistrul Zemlek, pe de o parte și magistrul Angathan, pe de alta, pe ziua a douăzeci și doua, după întoarcerea domnului voevod din Ungaria în Transilvania. În așa fel totuși că amândouă părțile vor trebui și vor fi datoare să aducă la suszisu! soroc patru oameni nobili ale căror nume sunt acestea: anume, pe magistrul Ioan, zis Putur, pe comitele Pavel, fiul lui Iacob, pe magistrul Petru stolnicul ²⁾ domnului voevod și pe comitele Nicolae, zis Iuh. Iar dacă cineva dintre ei n'ar voi să primească ceea ce vor rânduî între părți acești susziși nobili, partea aceea să fie datoare a plăti trei mărci.

Dat la Seghedin ³⁾, în ajunul sărbătorii nașterii fericitei fecioare. Și le-am rânduî lor loc <de judecată> în satul Feleac ⁴⁾.

<Pe verso>: Pentru magistrul Zemlek împotriva magistrului Angathan.

Textul lat. la Zichy, I, p. 122 (cu data aproximativă greșită: 1308; pentru dată mai probabilă cf. Karácsouyi, *Hamis*, p. 138).

125

1310 Octombrie.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Martin, fiul lui Bogar, moșia Hulete, din comitatul Pojon <R. Cehoslovacă>, ca răsplată pentru credincioa-

¹⁾ *communi iuri*. ²⁾ *dapiſerum*. ³⁾ *Zegedino*. ⁴⁾ *Fellok*, sat în raionul Beclean (reg. Rodna).

sele sale slujbe. « Dat de mâna chibzuitului bărbat m<agistrul> Ioan prepozitul bisericii din Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava ».

Regest după textul lat. din Katona, *Hist. crit.*, I, 8, p. 202—203.

126

1310 Octombrie 8, <Cluj-Mănăștur>.

Noi, H., din milostivirea dumnezească, abate în Cluj-Mănăștur și întregul convent al aceluiași loc, dăm de știre că s'au înfățișat înaintea noastră pe de o parte magistrul Nicolae, fiul lui Mikula și Ioan, fiul lui Ilie, iar pe de alta Ioan, Nicolae de Mera ¹⁾ și Ladislau, fiul lui Andrei, fiul lui Feltew și <au mărturisit> că în pricina care se desbătea între dâșii au ajuns la o învoială pașnică și anume suszișii Nicolae și Ioan <au recunoscut> că moara de pe râul Nadoș ²⁾ e a lui Andrei, fiul lui Feltew și a fiului său Ladislau, iar ei, mai suszișii Nicolae și Ioan, le-au lăsat-o lor s'o păstreze linistit în așa chip, încât nimeni să nu cuteze a pescui în iazul morii fără încuviințarea lui Andrei și a fiilor săi, nici chiar dacă zisa moară ar fi mutată de acolo în alt loc ; iar suszișilor Nicolae și Ioan să nu li se întâmple vreo supărare sau nedreptate din pricina acelei mori în <folosința> liveziilor sau a altor <locuri>

Dat joi după octavele sfântului Mihail, în anul domnului o mie trie sute zece.

<Pe verso>: Act privitor la moara lui Andrei, fiul lui Feltew.

Textul lat. la Teleki, I, p. 29—30.

127

<circa 1310> Octombrie 25, Timișoara.

Nobilului bărbat și cinstitului său prieten, vrednicului de cinstire magistrul Donch, magistrul Mykch judele curții doamnei regine, prietenie adevărată și deplină cu multă dragoste.

Ne-ați încredințat nouă <pricina> vătămării și nedreptății aduse vouă de către Toma și Petru Clericul, slujitorii magistrului Filip, și ne-am îngrijit să vi se trimită scrisoarea pomenitului magistru Filip cu privire la aceasta. Pe lângă aceasta, în ceea ce ne-ați arătat cu privire la moșia numită Baranca ³⁾, până la sosirea regelui nu vă putem aduce la cunoștință nicio hotărîre. Mai departe ne-ați vestit prin Ioan că dacă vom socoti că avem nevoie de calul vostru și v'am înștiințat <despre aceasta>, voi ni l-ați trimite. De aceea rugăm cu stăruință prietenia voastră să ne trimiteți suszișul vostru cal la înfățișarea <scrisorii> de față și orice ne-ați cere pentru aceasta noi vă vom trimete ; și dacă voi, cugetând la prietenia noastră ⁴⁾, nu veți face altfel decât vă cerem, atunci și noi în viitor avem de gând ⁵⁾, dacă veți primi cererile noastre de acum, să vă dăruim și să vă întoarcem cu prisosință și mai multe.

¹⁾ Sat în raionul Cluj. ²⁾ În text: *Nadaes*. ³⁾ Așezare necunoscută. ⁴⁾ În text: *ami*, probabil pentru *amicitiae nostrae*. ⁵⁾ *cordi... nostri est*.

Dat la Timișoara, în duminica de după sărbătoarea celor unsprezece mii de fecioare.

<Pe verso>: Prietenului său vrednic de cinstire, magistrului Douch, fiul comitelui Toma.

Textul lat. la Ortway, I, p. 8.

128

1310 Noembrie 2.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungarei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de acum, cât și celor viitori, care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Se știe că este de datoria înălțimii regale să răsplătească cu bunăvoință credincioasele slujbe ale supușilor și să încuviințeze, să consfințească și să întărească daniile pe care le-au făcut părinții lor.

Drept aceea, prin rândurile de față aducem la cunoștința tuturor că, înființându-se înaintea noastră iubii și credincioșii noștri Reneriu, Cristian și Heys, comiți din Vințul de Jos ¹⁾, în numele și în locul tuturor oaspeților noștri din satul Vinț, ne-au arătat o scrisoare privilegială întocmită de răpostul domn Ștefan regele cel tânăr al Ungariei, duce al Transilvaniei și domn al Cumanilor, iubitul nostru bunic de fericită pomenire, privitoare la libertățile <lor> și la alte danii făcute acelor oaspeți, cerându-ne stăruitor, cu smerenie și supunere, să binevoim a încuviința acea scrisoare privilegială și a o întări cu privilegiul nostru. Cuprinsul scrisorii e acesta: < *Urmează actul lui Ștefan «regele cel tânăr» al Ungariei, din 1265, împreună cu actul lui Laurențiu voevodul Transilvaniei, din 1248.*

Așa dar noi, ascultând cererile drepte ale oaspeților noștri din Vinț <și> fiindcă cercetând zisa scrisoare privilegială cuprinsă cuvânt cu cuvânt în cele de față <am găsit-o că> este cu pergamentul și cu pecetea întreagă ²⁾, fără tăieturi și fără ștersături, fără răsături și nesticată în nicio parte a sa, o încuviințăm și o întărim cu puterea noastră regească.

Spre mărturia acestui lucru, am dat oaspeților din Vinț scrisoarea de față întărită cu puterea dublei noastre peceti.

Dat de mâna magistrului Ioan prepozit de Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava ³⁾, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie trei sute zece, în a patra zi înainte de nonele lui Noembrie, în al zecelea an al domniei noastre.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 296—297.

¹⁾ *Wynch inferiori*, sat în raionul Alba (reg. Hunedoara). ²⁾ *in charta et in cera*
³⁾ *Kykullew*.

1310 Noembrie 4.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Camaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos cari vor vedea această scrisoare mântuire întru mântuitorul tuturor.

Prin slujba ocârmuirii pe care ea și-a luat-o asupra-și, înălțimea regească e datoare să întâmpine cu milotivire faptele supușilor săi săvârșite cu supunere și credință pentruca prin pilda lor să fie îndemnați și ceilalți să săvârșească mai cu răvnă fapte <și> lucruri credincioase și a urmări regeștile făgașuri. Drept aceea, prin rândurile de față vrem să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de acum, cât și a celor viitori că, ținând seama de slujbele credincioase și vrednice de răsplată ale comitelui Reneriu, fiul lui Reneriu, iubitul și credinciosul nostru din Vințul de Jos ¹⁾, pe care cu bună voie și neobosit ni le-a făcut prin ducerea la bun sfârșit la timpul potrivit a treburilor noastre; după sfatul prelaților și al credincioșilor noștri baroni și pentru că după obiceiul vechi și încuviințat al țării noastre ține de dreptul nostru de danie, am dat, am dăruit și am hărăzit pe veci mai suszisului comite Reneriu, moștenitorilor lui și urmașilor moștenitorilor lui un pământ numit Archișul Românesc ²⁾, aflător între pământurile Vinerea ³⁾, Archișul Săsesc ⁴⁾ și Pian ⁵⁾ pământ al lui Nicolae, fiul lui Alard, mort fără moștenitor bărbătesc, pe care îl dobândise prin fiica zisului Nicolae, soția comitelui Reneriu, împreună cu toate folosințele lui și cele ce țin de el, în aceleș hotare și margini, în care l-a avut mai înainte zisul Nicolae, socrul său, atât pentru doamna soția sa cât și din pricina meritelor câștigate prin credința și supunerea sa.

Pentru ca însă scrisoarea privitoare la această hărăzire și danie a noastră să capete tăria veșnicii trăinicii, ca în curgerea vremii să nu poată fi tăgăduit de cineva, am pus să se dea des numelui Reneriu scrisoarea noastră privilegială întărită cu puterea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii de Alba Regală, vicescencelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava ⁶⁾, iubitul și credinciosul nostru, în patru Noembrie, în anul domnului o mie trei sute zece.

Acad. R.P.R., Filiala din Cluj, Arh. Ist.
Orig. lat. perg., urme de pecete atârnată.

¹⁾ *Vinch inferior*, sat în raionul Alba (reg. Hundoara). ²⁾ *Olaharcus, archiș*, azi parte a satului Cioara, raionul Orăștie. ³⁾ *Felkuner*, sat în raionul Orăștie (reg. Hundoara). ⁴⁾ *Arcus Saxonicalis*, așezare dispărută tot acolo. ⁵⁾ *Pyen*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). ⁶⁾ *Kukullew*.

1310 Decembrie 8, sfântul Mihai.

Noi, Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, prin cuprinsul celor de față aducem la conștiința tuturor cărora se cuvine că noi, din respect și pentru cinstea datorită slăvitei fecioare și din dragoste pentru cinul și starea monahală, am hotărît să hărăzim pe veci călugărilor bisericii fericitei Maria din Dej¹⁾, din ordinul fraților eremiți ai sfântului Augustin, această milostivire, ca orice car ce duce sare dela Ocna Dejului²⁾ la Dej să fie dator a plăti sau a da fraților bisericii fericitei fecioare din acel oraș Dej câte doi bolovanii de sare și ca zișii frați să aibă voie a vinde slobod, ori unde, sarea lor, câștigată în chipul acesta, sau chiar și altă sare a lor, pe care o vor putea dobândi în orașele noastre mai sus numite pentru nevoile pomenitei biserici sau pentru folosul și hrana lor cu ajutorul dat de credincioșii lor sau prin milostenii, fie acolo la Ocna Dejului fie la Dej, fie la Satu Mare, fie în orice altă parte le va place, fără a plăti vreo dare.

Și nimeni dintre comiții cămării noastre sau dintre oricare alți slujbași să nu poată sau să cuteze a turbura pe numiții frați când își vor vinde sarea luându-le vreun bir sau vreo plată oarecare în vreun loc oarecare.

Dat aproape de Sind³⁾, în satul sfântului Mihail⁴⁾, la sărbătoarea zămislirii fericitei fecioare, în anul o mie trei sute zece dela întruparea domnului,

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 298.

131

1310 Decembrie 8.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de față, cât și celor viitori, care vor vedea scrisoarea, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Deși bunătatea regească trebuie să întindă tuturor o mână darnică, totuși ea trebuie să miluiască cu dărnicie mai mare pe cei a căror destoinicie încercată și-a atras laude și în împrejurări fericite și în împrejurări potrivnice, pentru ca alții îndemnați de pildele lor să se înflăcăreze mai tare spre fapte de credință.

Drept aceea, voim ca prin aceste rânduri să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de acum, cât și a celor viitori, că ținând seama de dovezile de credință⁵⁾ ale magistrului Nicolae, fiul banului Mykud, iubitul și credinciosul nostru și în deosebi de acelea pe care cu tot sârgul credinței ni le-a arătat cu vred-

¹⁾ *Deesvar*, oraș în reg. Cluj. ²⁾ *Deesakna*, sat lângă Dej. ³⁾ *Zinda*, sat în raionul Turda (reg. Cluj), azi Săndulești. ⁴⁾ *in villa beati Michaelis*. Denumirea actuală a satului este Mihai Viteazul (raionul Turda). ⁵⁾ *fidelitates*.

nicie și cu supunere în satul său numit Agriș ¹⁾ la intrarea sau pășirea noastră dintâi în părțile Transilvaniei și ne-a ospătat în acel sat al său Agriș cu cinste, precum se cuvine majestății noastre regale, la stăruința și cererea celui magistru Nicolae și a rudelor sale de sânge, cu sfatul și învoirea arhiepiscopilor și a baronilor noștri am hotărât să-i facem această osebită milostivire, și <anume> i-am îngăduit și i-am, hărăzit ca de fiecare car încărcat, ducând sare sau alte mărfuri, <precum> și dela celelalte ce trec prin acel sat Agriș <și> dela care, potrivit îngăduinței regilor de demult²⁾ ai Ungariei, înaintașii noștri de fericită pomenire s'a obișnuit a se da și a se plăti ca vamă în numitul sat Agriș un dinar, de acum înainte va trebui să se dea și să se plătească drept vamă, pomenitului magistru Nicolae, stăpânul pământului Agriș, precum și urmașilor săi, doi dinari din cei ce vor umbla atunci ³⁾ Intru aducerea aminte și veșnica trăinicie a acestui lucru, am dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul <Ioan> ⁴⁾, prepozitul bisericii din Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava ⁵⁾, iubitul și credinciosul nostru, în a șasea zi înainte de idele lui Decembrie, în anul domnului o mie trei sute zece și în anul al zecelea al domniei noastre.

Textul lat. în *Codex. dipl. patrius*, VII, p. 362—363.

132

<1310 Decembrie 8-1320 Mai 4>.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Cumaniei și Bulgariei, tuturor cărora se cuvine, atât celor de acum, cât și celor viitori, care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru domnul mântuitorul nostru.

Se cade înălțimii regale să-și plece urechea la vrednicile și stăruitoarele rugăminți, la dreptele cereri ale supușilor; o cere aceasta și rânduiala dreptului și puterea dreptății, ca să sporească astfel numărul acelor care săvârșesc fapte credincioase și slujbe vrednice de răsplată.

Drept aceea, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor că oaspeții noștri din Ocna Dejului ⁶⁾, venind înaintea noastră, ne-au înfățișat scrisoarea privilegială a domnului Andrei regele Ungariei, înaintașul nostru prea iubit de fericită pomenire, întocmită cu privire la libertățile lor, cerându-ne stăruitor să binevoim a o consfinți, încuviința și întări. Cuprinsul numitei scrisori este acesta: <Urmează actul lui Andrei al III-lea regele Ungariei, din 6 Ianuarie 1291> ⁷⁾.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 298—299.

¹⁾ *Egreeg*, sat în raionul Jibou (reg. Cluj). ²⁾ *antiquorum*. ³⁾ *pro tempore currentes*. ⁴⁾ În textul lat. publicat lipsește numele. ⁵⁾ *Kukullu*. ⁶⁾ *Desakna*, sat lângă orașul Dej, în reg. Cluj. ⁷⁾ Sfârșitul documentului lipsește în actul conventului din Cluj-Mănăstur din anul 1447, în care ni s'a păstrat ca transumpt acest document.

1310 Decembrie 13, < Oradea > .

Noi, capitlul bisericii din Oradea, dăm de știre că înfățișându-se înaintea noastră comitele Cosma cel mic, ne-a mărturisit că a aflat de îndatorarea moșiei sale de cumpărătură numită Parhida¹⁾ făcută de fiul său magistrul Ioanka și făcând întâmpinare împotiva lui Drug, fiul lui Petru și frații săi și Ioan, fiul lui Nicolae și frații acestuia i-a oprit dela acea îndatorare.

De asemenea, l-a oprit pe pomenitul <Ioanka> dela vânzarea, zălogirea și dela orice fel de înstrăinare, precum și dela îndatorarea celorlalte moșii ale sale din cele dobândite de el, vestind că moșia numită Parhida este a lui, despărțită și deosebită de fiul său mai sus zis, ceea ce magistrul Ioanka, care se afla de față, nu a tăgăduit.

Dat la octavele sărbătorii sfântului Nicolae, în anul domnului o mie trei sute zece.

Textul lat. la Anjou, I, p. 215.

1310 Decembrie 15, Pojon (R. Cehoslovacă).

Noi, fratele Gentile, din milostivire dumnezească, cardinal: preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, facem cunoscut tuturor care vor vedea această scrisoare că am primit prin mâna negustorului nostru ²⁾ Francesco Lapi Rocchetti dela iubitul fiu întru Hristos Benedict <episcop> ales al Transilvaniei cincisprezece mărci în argint bun, fiu și curat după greutatea de Buda ³⁾, drept o parte din întreținerea cuvenită nouă. Pentru aceste cincisprezece mărci dăm aceluiași <episcop> ales scrisoarea de față drept adeverință și i-o facem ca dovadă, întărind-o cu puterea peceții noastre.

Dat la Pojon, în a optsprezecea zi înainte de calendele lui Ianuarie, în anul al șaselea al păstoriei domnului papă Clement al V-lea.

Textul lat. în *Mon. Vat. Hung.*, seria I, vol. II, p. 377.

<1311-1319 August 1>, Buda.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei iubiților și credincioșilor săi, chibzuților bărbați din capitlul Transilvaniei, mântuire și milostivire plină de dragoste.

¹⁾ *Privarthyda*, sat în raionul Oradea. ²⁾ *mercatoris nostri*. ³⁾ *ad pondus Budense*.

După cum se cuvine să se împace drepturile <unora> cu drepturile <altora>, tot astfel se cade să se unească într'o <singură> părere și slujitorii dreptului și părțile trebuie neîncetat să se potrivească întregului lor, mai ales atunci când li se cere ceva ce e drept și cinstit și se vede că însăși nepărtinirea legii încuviințează <acest lucru>. Drept aceea, cum am îndreptat adesea și în multe rânduri cererile noastre în scris venerabilului întru Hristos părinte Benedict din milostivirea dumnezească, episcopul vostru, iubitul și credinciosul nostru, precum și vouă pentru dăruirea unui canonicat în biserica voastră lui Matei parohul din Bradu¹⁾, capelanul nostru credincios și omul nostru de încredere, care prin credincioasele sale slujbe s'a silit atât de mult să ne fie pe plac, încât a îndatorat aproape bunăvoința milostivirii noastre regești <față de el>, <și cum episcopul> s'a rugat de iertare că deocamdată nu e liberă nicio prebendă, în cele din urmă totuși, când același venerabil părinte s'a înfățișat înaintea noastră împreună cu domnul arhiepiscop de Strigoniu și cu alți prelați și baroni ai țării noastre, în aceeași pricină, <spunând> că, dacă nu este o prebendă liberă, nu i se poate da un canonicat <numitului capelan>, noi am stăruit că trebuie cu toate acestea să fie numit, pe alt temei de drept și anume că, acolo unde nu este un număr hotărît de canonici, cineva poate fi numit canonic chiar dacă nu este un loc liber. <Atunci> acest venerabil părinte a spus în apărarea sa că nu poate nicidecum face acest lucru fără învoirea voastră canonică și că, din partea lui, el încuviințează oricum hotărîrea voastră, dar a amânat și a întors dela el îndeplinirea acestui lucru, <legându-l> de încuviințarea voastră.

Deci având în vedere că, deși dreptul oprește a se da o prebendă care nu e liberă, totuși <aceasta se poate face> pe alt temei de drept, anume <pe temeiul> că, acolo unde nu e hotărît un număr anumit de canonici, cineva poate fi ales canonic, chiar dacă nu e nicio prebendă liberă, deoarece se înțelege că <acela> e ales la un drept care începe să ființeze odată cu alesul și încetează odată cu moartea lui. Și având în vedere că uneori, chiar atunci când numărul canonicilor este dinainte hotărît, <totuși> în împrejurări deosebite²⁾ când nevoia o cere sau folosul îndeamnă la aceasta, chiar dacă nu este o prebendă liberă se poate numi, cu învoirea aleșilor, un nou canonic, cu un drept oarecum legat de ființa lui și care încetează odată cu moartea lui.

Așa dar, deoarece împlinirea cererii noastre atârnă doar de darea încuviințării voastre și nu este nicio greutate canonică în această privință, decât ca să încuviințați prin hotărîrea voastră cererea noastră și a numitului vostru prelat; pentru ca mădularele să asculte de capul lor și slujitorii legii să se unească în păreri asupra acestei cereri a noastre drepte și canonice și ca să dați ascultare dorinței majestății noastre regale, cerem stăruitor prin scrisoarea de față credincioasei voastre chibzuințe, ca purtându-vă ca niște

¹⁾ Feuneufolua, sat în raionul Sibiu. ²⁾ *praesertim* (în mod excepțional).

cucernici slujitori ai dreptului și având în vedere dragostea, milostivirea și folosul pe care le puteți avea dela majestatea noastră regală pentru biserica voastră de pe urma numitului paroh Matei, să vă dați învoirea și încuviințarea, spre a se da de către pomenitul vostru prelat numitului paroh Matei un canonicat împreună cu prebenda <cuvenită>, deși, după cum s'a spus, el <este> peste numărul <hotărît>, dar nu împotriva decretelor canonice ale <sfinților> părinți.

Dat la Buda, la sărbătoarea fericitului Petru în lanțuri.

<Pe verso>: Chibzuiților bărbați, iubiți și credincioși, din capitlul Transilvaniei.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 302—303.

136

1311.

<Capitulul din Požega (Jugoslavia) adeverește împărțirea moșiilor Nekchepagarach, Chabamezeu, Benezurduka (Jugoslavia), etc. precum și> «Socodor¹⁾, Vârșand²⁾, Arkychalan³⁾ și altele pe care le au între râurile Crișul Alb⁴⁾ și Mureș», <între Dumitru și Nicolae, fiii comitelui Alexandru din neamul Aba, pe de o parte și Lukach, Petru și Dimitrie, precum și Ladislau și Ștefan, fiii comitelui Petru din același neam Aba>.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 241—245.

137

1311 Ianuarie 1, <Oradea>.

Noi Emeric, prin milostivirea dumnezească, episcop de Oradea și capitlul bisericii sale, dăm de știre că înfățișându-se înaintea noastră comitele Ivanka, fiul lui Odum și Nicolae, fiul său, în numele său și al altor fii ai săi, precum și magistrul Ivanka, fiul comitelui Cosma, în numele său și al suspomenitului său tată, au tăgăduit că palatinul Kopoz ar fi purces la prinderea lui Drug, fiul lui Petru și a lui Ioan, fiul lui Nicolae, ci la arderea cetății lor după sfatul și îndemnul lor sau din pricina patronatului asupra mânăstirii din Egged⁵⁾, cu privire la care se judecă între dânșii⁶⁾ și <a făcut aceasta> din pricina multelor și nenumăratelor nelegiuiri și vătămări pe care <inviniuții> le-au săvârșit și le-au adus întregului comitat.

Dat la octavele nașterii domnului, în anul acestuia o mie trei sute unsprezece.

Textul lat. în Anjou, I, p. 219—220.

138

1311 Ianuarie 9, <Cenad>.

Noi, capitlul bisericii din Cenad, prin cuprinsul celor de față dăm de știre tuturor cărora se cuvine, că înfățișându-se înaintea noastră pe de o parte comitele

¹⁾ *Zekuduor*, sat în raionul Criș (reg. Arad). ²⁾ *Wassyan*, sat tot acolo. ³⁾ Așezare dispărută tot acolo. ⁴⁾ *Feivkeris*. ⁵⁾ Așezare dispărută lângă Diosig (raionul Săcuieni, reg. Bihor). ⁶⁾ Între persoanele ce s'au înfățișat înaintea episcopului și capitlului și între cei arestați.

Mihail de Beez, cu fiul său Ioan și cu doamna¹⁾ soția sa, fiica răposatului Mihail banul, sora magistrului Ioan, fiul lui Petru, a lăsat și a dat pomenitului magistrul Ioan, pentru el și pentru fiii lui de asemenea înfățișați în persoană înaintea noastră niște moșii numite Sap²⁾, Kalanda³⁾ și Mourouch⁴⁾, împreună cu toate celelalte moșii dobândite și stăpânite odinioară de pomenitul Mihail banul, cu toate foloasele lor și cu toate cele ce țin de ele, spre a le stăpâni pe veci în pace și în liniște, primind dela acela un rob⁵⁾ și trei mărci, în <dinari> banali vechi⁶⁾.

Dat în sâmbăta dinainte de octavele Bobotezii, în anul domnului o mie trei sute unsprezece.

Textul lat. la Ortway, I, p. 9.

139

1311 Februarie 24, Buda.

Noi Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei dând de știre facem cunoscut prin cuprinsul celor de față tuturor căroră se cuvine că noi, pentru faptele de credință și slujbele vrednice de răsplată ale lui Ioan, fiul lui Geubul din Bistrița⁷⁾, ce ni le-a făcut și adus cu toată ardoarea credinței în multe făptuiri și treburi ale noastre, i-am dat, i-am dăruit și i-am hărăzit lui și printr'însul moștenitorilor lui și urmașilor moștenitorilor lui o moșie numită Pettendorf⁸⁾, aflătoare între Iad⁹⁾ și munți, în comitatul Bistrița, care este pământ regesc și ține de dreptul nostru de danie dimpreună cu toate folosințele și cele ce țin de ea, ca s'o stăpânească și s'o aibă în pace și liniște pe veci făgăduindu-i că, îndată ce ne va fi adus înapoi cele de față, îi vom întări prin scrisoarea noastră privilegială dania pe care i-am făcut-o.

Dat la Buda, în ziua Păresimilor¹⁰⁾, în anul domnului o mie trei sute unsprezece.

Textul lat la Zimmermann-Werner, I, p. 299—300.

140

1311 Februarie 27, <Oradea>.

Prea înălțatului său domn Carol, din mila lui Dumnezeu, ilustru rege al Ungariei, capitlul bisericii din Oradea, rugăciuni cuvenite și cucernice întru domnul.

Primind porunca luminăției voastre, ce ni s'a dat în scris, am trimis împreună cu omul vostru Petru de Santău¹¹⁾ pe preotul Ladislau vicar de Debrețin, ca <om de> mărturie din partea noastră, pentru aflarea și cercetarea pagubelor și nedrep-

¹⁾ *domino* în loc de *domina*. ²⁾ Așezare dispărută în împrejurimile satului Bobda (raionul Timișoara). ³⁾ Așezare dispărută tot acolo. ⁴⁾ Așezare necunoscută (probabil a dispărut). ⁵⁾ *mancipio*. ⁶⁾ *antiqourum banalium*. ⁷⁾ *Bezterce*, oraș în reg. Rodna. ⁸⁾ Așezare dispărută în ținutul Bistriței. ⁹⁾ *Iaad*, sat tot acolo. ¹⁰⁾ *die cinerum*. ¹¹⁾ *Zamtou*, Santăul Mare, sat în raionul Oradea (reg. Bihor).

tăților aduse magistrului Beke și celor ce țin de el. Iar acest om al vostru înapoiindu-se la noi, împreună cu <omul nostru de> mărturie, ne-a arătat că Ladislau, fiul lui Benedict, fiul lui Mortunus și Doncl, fratele său, l-au ținut rănit în prisoare timp de cinci luni pe Alexandru, fiul lui Rorand, slujitorul ¹⁾ aceluia magistrului Beke și au rănit <alți> trei slujitori ai aceluiași <și> după cinci <luni> l-au adus pe pomenitul Alexandru la conventul din Lelez²⁾ și acolo pomeniții fii ai lui Benedict împreună cu numitul Alexandru au pus să se întocmească scrisori de descărcare ³⁾ cu privire la cele de mai sus. Asupra celor de mai sus au făcut cercetare, după cum <ne>au spus, printre oamenii de orice stare ai aceluia ținut.

Dat în sâmbăta lăsatei secului, în anul domnului o mie trei sute unsprezece.

<Pe verso>: Domniei sale regelui, pentru Alexandru, fiul lui Rorand, împotriva lui Benedict, <scrisoare> de cercetare.

Textul lat. la Zichy, I, p. 130.

141

1311 Februarie 27, <Oradea>.

Capitulul din Oradea dă seamă lui Carol Robert regele Ungariei că a trimis pe omul său, pe preotul Ladislau, ca împreună cu Petru de Santău, omul regelui, să cerceteze pagubele și nedreptățile aduse magistrului Beke și oamenilor acestuia de către Dominic, Mokus și Nicolae, fiii lui Job, precum și de alții <amintiți în document>, care au jefuit satul Comorou ⁴⁾, posesiunea unui slujitor ⁵⁾ al lui Beke.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 131.

142

<1311 Martie 17 — 1313 Martie 21, Buda>.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, credincioșilor săi din capitulul bisericii sfântului arhanghel Mihail din Transilvania, mântuire și milostivire.

Deoarece noi am dat și am dăruit, drept răsplată pentru vrednicia credincioaselor sale slujbe, magistrului Moyus, fiul lui Moyus, marele nostru paharnic și comite de Bistrița ⁶⁾, un sat numit Petriș ⁷⁾ ce se află în districtul Crainimăt ⁸⁾, poruncim cu tărie credinței voastre ca, îndată ce veți vedea <scrisoarea> de față să dați lui Egidiu, fiul lui Benedict, omul nostru, un om al vostru vrednic de încredere ca martor în fața căruia acest om al nostru să hotărânicească pământul mai sus zis în hotarele sale vechi și de demult după ce va fi chemat vecinii și megieșii și

¹⁾ *servientem*. ²⁾ Sat în comit. Zemplén (R. Cehoslovacă). ³⁾ *litteras expeditorias*.

⁴⁾ *Komord*, sat în comit. Szabolcs (R.P. Ungară). ⁵⁾ *servientis*. ⁶⁾ *Besterce*, oraș în reg. Rodna. ⁷⁾ *Petresfolua*, sat în raionul Bistrița (reg. Rodna). ⁸⁾ *in districtu Kyrali*, în raionul Bistrița (reg. Rodna).

să-l treacă pe seama și să-l dea în stăpânirea magistrului Moyus, credinciosul nostru și omul nostru de încredere ¹⁾, dacă nu s'ar împotrivi nimeni. Iar dacă s'ar ivi unii care s'ar împotrivi, să-i cheme în fața noastră la un soroc potrivit. Iar după aceasta să ne răspundeți în scris întocmai, prin scrisoarea voastră, despre ziua chemării și sorocul <hotărît>, despre numele celor chemați și despre felul cum s'au petrecut lucrurile și altfel nu trebuie să faceți.

Dat la Buda, miercuri după duminica *Oculi mei*.

<Pe verso>: Credincioșilor săi din capitlul bisericii Transilvaniei.

Omul regelui Egidiu, fiul lui Benedict.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 300.

143

1311 Aprilie 7, Pojon (R. Cehoslovacă).

Gentile legat papal în Ungaria poruncește lui Ioan de Arezzo, canonic de Oradea și altor doi clerici să pună pe Ioan de Milisin în folosința unui canonicat la biserica din Pojan <R. Cehoslovacă>.

Regest după textul lat. din *Törtenelmi ldr*, 1886, p. 198.

144

1311 Mai 7, <Alba Iulia>.

Capitulul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de față, cât și a celor viitori, că, înfățișându-se înaintea noastră Daniel parohul din Răhău ²⁾, fiul răposatului comite Iacob, fiul lui Chelon, în numele său și al fratelui său Solomon, pe de o parte și comitele Daniel, unchiul lui, fiul aceluiași Chelon, pe de alta, numitul paroh Daniel a mărturisit prin viu graiu că a vândut și a dat jumătate din pământul numit Dumitra³⁾, adică partea lor din pământul Dumitra, care-l privește pe el și pe fratele său Solomon, împreună cu toate folosințele sale, fără a vătâma dreptul altuia, pentru douăsprezece mărci de argint bun ⁴⁾ primite și luate pe de-a 'ntregul de ei, după cum a spus, zisului comite Daniel, ruda sa, și, prin dânsul moștenitorilor săi și urmașilor moștenitorilor săi, ca s'o stăpânească, s'o țină și s'o aibă în pace pe veci și nestrămutat.

Spre mărturia și veșnica trăinicie, a acestui lucru am dat părților, la stăruitoarea lor cerere, scrisoarea de față, întărită cu puterea peceții noastre.

¹⁾ *familiari*. ²⁾ *Ryho*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). ³⁾ *Demeterpalaka*, sat în raionul Alba (reg. Hunedoara). ⁴⁾ *fini argenti* (90% argint).

Dat în cea dintâi vineri după sărbătoarea aflării sfintei cruci, în anul domnului o mie trei sute unsprezece, magistrul Grigore fiind prepozit al bisericii noastre, Toma cantor, Vincențiu custode, iar Grigore decan.

<Pe verso, în limba germană de o mână din sec. al XV-lea>: Această scrisoare ține de pământul mamei.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 300 — 301.

145

<1311 Mai 21 — 1342 Mai 10>, Haznus.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, iubiților și credincioșilor săi: judeului, juraților și tuturor Sașilor din Sibiu și ținători de Sibiu, sănătate și milostivire.

Deoarece am înapoiat și am dat îndărăt <bisericii sfintei fecioare din Igrîș²⁾, biserică a noastră, niște moșii, anume satul Apoșul²⁾, Cenade³⁾, Șoroștin⁴⁾ și o parte din satul Șeica Mică⁵⁾, dimpreună cu toate folosințele și toate cele ce țin de ele, despre care fratele Egidiu abatele acelei biserici, venind înaintea noastră a spus și a susținut în fața prelaților, baronilor și nobililor țării noastre, ce se aflau împreună cu noi, că sunt ale suszisei biserici și că au fost cuprinse cândva de voevodul Ladislau și cum noi suntem ocrotitorul și apărătorul tuturor bisericilor din Ungaria și trebuie să păstrăm și să ținem pe fiecare din ele neturburată în drepturile sale, — prin <scrisoarea> de față poruncim cu tărie și cu strășnicie credinței obștei voastre, să ocrotiți și să apărați, în temeiul împuternicirii noastre regești, pe oamenii care locuiesc pe acele moșii împotriva tuturor acelorora care ar voi să-i supere, atât dintre ai noștri cât și dintre alții și să-i lăsați să slujească nestingheriți numitei biserici, deoarece i-am luat pe aceștia sub osebita noastră oblăduire. Și altfel să nu faceți cu privire la cele de mai sus, dacă țineți la dragostea și milostivirea noastră și doriți să le aveți și în viitor.

Dat la Haznus⁶⁾, a doua zi după sărbătoarea înălțării domnului.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 301—302.

146

1311 Mai 22, Pojon (R. Cehoslovacă).

Fratele Gentile etc. întru veșnica pomenire a acestui lucru. Deși autorii sfințelor canoane, ca să purceadă cinstit și fără strămbătate la îndreptarea stării bisericilor vacante, s'au silit să facă acest lucru cu atât mai mare râvnă, cu cât

¹⁾ *Egrus*, sat în raionul Sănnicolaul Mare (reg. Timișoara). ²⁾ *villam Abbatis*, sat în raionul Agnita (reg. Sibiu). ³⁾ *Salencen*, sat tot acolo. ⁴⁾ *Sorensten*, sat tot acolo. ⁵⁾ *Salchelk*, sat tot acolo. ⁶⁾ Sat dispărut în comit. Caraș pe malul stâng al Mureșului.

<ar fi fost> mai vrednic de osândă <dacă> nu s'ar fi îngrijit de aceasta atunci când vedeau primejdiile pentru suflete și pagubele grele pentru biserici, invitate de pe urma uzurpării acestora; totuși deoarece rodnică experiență, povățuitoarea faptelor, a arătat că unii din supușii noștri din regatul Ungariei, ba chiar — lucru pe care îl amintim cu durere — aproape toți acei care au sarcina de a se îngriji de alegerile, propunerile sau numirile ¹⁾ la bisericile văduvite, se arată nepăsători în păzirea canoanelor pomenite, făcând aceste alegeri, propuneri sau numiri după rugămințile stăruitoare, amenințătoare sau chiar poruncitoare și supărătoare ale principilor, baronilor, nobililor și altor oameni puternici și ascunzând adevărul faptelor înaintea celorla căroră li se cuvine, potrivit slujbei lor să cerceteze temeinicia alegerilor; noi, dorind să înlăturăm primejdioasa lor nepăsare prin aducerea la îndeplinire a legii și să preîntâmpinăm atât primejdiile sufletelor cât și pagubele bisericilor, am dat cu privire la aceasta, după sfatul și încuviințarea lui <Toma> arhiepiscopul de Strigoniu, multor episcopi, electori și prelați mai mici din zisul regat, un edict perpetuu, potrivit căruia capitlurile, colegiile sau conventurile bisericilor catedrale regulate sau colegiate sau orice alte fețe bisericesti din numitul regat care ar avea în orice chip dreptul de a alege, de a propune sau de a numi în bisericile mai susnumite, să nu cuteze să aleagă, să propună sau să numească pe cineva la conducerea acestor biserici, catedrale regulate sau colegiate sau la vreo demnitate oarecare a acestora dacă s'au pus stăruințe pentru el dintr'un interes particular de vreo față bisericască sau mireană, de orice rang, stare sau treaptă ar fi, decât dacă acei care l-au ales, l-au cerut sau l-au numit pe acela, pentru care s'au pus stăruințele, l-ar fi ales pentru folosul bisericii și datorită însușirilor lui osebite. Dacă însă cineva va fi îndrăznit să săvârșească asemenea alegeri, propuneri sau numiri, pe care le declarăm prin chiar acest fapt lipsite de orice drept, deoarece a pus mai presus de biserică dela care a primit beneficiul, dragostea sa față de cel care rugat acela să fie lipsit de dreptul de a alege, a propune și a numi în posturile vacante din biserici, mănăstiri sau demnități și să fie lovit prin chiar acest fapt în temeiul așezământului ²⁾ de față de pedeapsa afuriseniei. Si să știe că e suspendat pe timp de trei ani dela <folosința> beneficiilor ce le are în biserică pe care a disprețuit-o, iar dacă se va amesteca în acest timp <în administrarea> lor, din propria lui îndrăzneală, să fie lipsit pe drept de ele de-a pururea. Acela însă care ar fi încuviințat cu știință vreo alegere, propunere sau numire astfel săvârșită, să devină nevrednic de a fi ales și să nu poată să fie ales la vreo treaptă oarecare fără dispensă. Hotărîm să fie supuși acelorași pedepse și acei care pe față și prin stăruințe s'au îngrijit să fie astfel aleși ei înșiși. Poruncim pe deasupra tuturor arhiepiscopilor și episcopilor regatului suspomenit, în temeiul ascultării <ce ne-o datorează> și sub amenințarea

¹⁾ *electiones, postulationes vel provisiones.*   ²⁾ *constitutiones.*

osândeii veşnice, ca pe toţi cei pe care îi vor găsi că au călcat acest aşezămînt să-i arate în faţa tuturor ¹⁾ pentru a fi puşi ²⁾ sub pedepsele şi hotărîrile cuprinse în acest aşezămînt şi să facă să fie păzite neclintit pomenitele hotărîri şi pedepse date cu privire la aceasta.

Dat la Pojon, în a unsprezecea zi înainte de calendele lui Iunie, în al şaselea an al păstoriei domnului papă Clement al V-lea.

Textul lat. în *Mon. Vat. Hung.*, seria I, vol. 11, p. 381—382.

147

1311 Mai 22, Pojon (R. Cehoslovacă).

Fratele Gentile, întru veşnica pomenire a acestui lucru.

Am aflat de obiceiul care a cuprins regatul Ungariei, anume că după moartea arhiepiscopilor, episcopilor, abaţilor, priorilor, prepoziţilor şi a altor prelaţi ai bisericilor, principii, baronii, castelanii şi alţi nobili şi ceilalţi clerici şi laici, — pe ale căror moşii se întâmplă să rămână văduvite bisericile, ce ar trebui să fie păzite şi apărate de ei spre cinstea domnului şi a bisericii — cotropesc, puu stăpânire cu sila, răpesc şi jefuesc bunurile mişcătoare şi nemişcătoare ale acestor biserici văduvite. Noi socotind aceasta drept o nelegiuire ³⁾, deoarece este potrivnică sfintelor canoane, după sfatul şi încuviinţarea arhiepiscopului <Toma> de Strigoniu, a mai multor episcopi, <episcopi> aleşi ⁴⁾ şi prelaţi mai mici, întruniţi anume pentru aceasta, pe temeiul autorităţii ce ne-a fost încredinţată, osândim şi hotărîm cu tărie ca niciun cleric de mir sau călugăr, sau vreun mirean, oricât de înalt, de orice rang, stare sau treaptă ar fi, să nu îndrăznească de aici înainte să cotropască, să pustiască, să sustragă sau să folosească în vreun chip prin ei înşişi sau prin alţii, pe faţă sau în ascuns, bunurile mişcătoare sau nemişcătoare ale acestor biserici, lăsate de răposăţii lor prelaţi sau dobândite în timpul vacanţei. Dacă însă cineva ar îndrăzni să se împotrivescă, <atunci> pe lângă pedepsele date de lege, prin însuşi faptul <nesupunerii> să fie lovit de osânda afuriseniei, căci ar fi neiertat ca cele ce au fost dăruite sau lăsate cinstitelor biserici pentru iertarea păcatelor, sau cele dobândite prin alte mijloace legiuite, să fie întrebuinţate pentru scopuri străine. De această <osândă> să nu fie iertat decât numai cu întoarcerea îndoită a bunurilor, dacă va avea <de unde>, altfel să înapoieze pe cât îi îngăduie mijloacele sale ⁵⁾ şi să despăgubească biserica pe care a lovit-o pentru pagubele şi nedreptăţile pricinuite. Iar acela care îşi va sfârşi viaţa într'o atare afurisenie, să fie lipsit de înmormântarea bisericască de care s'a făcut nevrednic, cât nu a implinit despăgubirea aşa cum se arată. Totodată oprim şi în temeiul sfintei supunerii ⁶⁾ poruncim cu străşnicie arhiepiscopilor, episcopilor, abaţilor, priorilor,

¹⁾ publice. ²⁾ incurrisse. ³⁾ corruptela. ⁴⁾ electorum. ⁵⁾ si quantum facultatum suarum vires patientur. ⁶⁾ sancte obedientie.

prepozițiilor și altor clerici, de mir sau călugări, scutiți și nescutiți, din ordinele cisterciților, premonstratensilor și al sfântului Benedict și al predicatorilor, al minoriților și al eremiților sfântului Augustin și din alte ordine, precum și priorilor și preceptorilor sfântului Ioan din Ierusalim și ai fericitei Maria a Teutonilor, ca să nu îndrăznească să îngroape cumva trupurile unor <vinovați> ca aceștia în cimitire și nici să ia parte în vreun chip oarecare la înmormântarea lor. Cel ce se va împotrivi, să fie prin chiar acest fapt cuprins de lanțul afuriseniei ¹⁾, iar locul în care au fost îngropate trupurile unor atare osândiți, ca și lăcașurile ²⁾ acelora care împotriva opreliștei de față au îndrăznit cu îngăduința prelaților lor să ia parte la îngroparea unor asemenea trupuri, să fie supuse interdictului bisericesc. Mai poruncim arhiepiscopilor și episcopilor să pună să se păzească neclintit ³⁾, de către toți clericii de mir sau călugării mai sus pomeniți, prin pedepsele cuprinse în această <hotărîre> sau altfel, după cum vor găsi cu cale, această hotărîre ⁴⁾, care va fi folositoare întru totul bisericilor ⁵⁾ și să aducă la cunoștință că atât cei ce calcă această <hotărîre, cât> și lăcașurile lor vor fi lovite de pedepsele suspomenite.

Dat și vestit la Pojon, în a unsprezecea zi înaintea de calendele lui Iunie, în al șaselea an de păstorie ⁶⁾.

<Pe margine și la sfârșit se citește>: Pecetea de ceară era atârnată cu o sfoară de cânepă.

Textul lat. în *Mon. Vat. Hung.*, seria I, vol. II, p. 382—384.

148

<1311> Mai 22, Pojon (R. Cehoslovacă).

Ioan de Arezzo, canonic de Oradea, din porunca legatului papal Gentile, cere capitlului din Pojon <R. Cehoslovacă> să primească pe Ioan de Milisin în calitate de canonic cu toate drepturile convenite.

Regest după textul lat. din *Történelmi Tár*, 1886, p. 198—202.

149

1311 Iunie 27, <Oradea>.

<Capitulul din Oradea adeverește împărțirea unor moșii (din comitatul Szabolcs, R. P. Ungară) făcută între comitele Bricciu, fiul comitelui Andrei din neamul Guthkeled și Ladislau și Laurențiu, fiii comitelui Hwdus din același neam>. «Dat la sărbătoarea fericitului rege Ladislau, în anul domnului o mie trei sute unsprezece, chibzuiții bărbați: Iwanka prepozitul, Chenadi<n> lectorul, Ioan cantorul <și> Iacob custodele fiindând cu bine ca domni și magiștri canonici ai bisericii noastre».

Regest după textul lat. diu Anjou, I, p. 230-231.

¹⁾ *excommunicationis laqueo involvatur.* ²⁾ *loca*, E vorba de mănăstiri sau așezăminte religioase. ³⁾ *inviolabiliter.* ⁴⁾ *sanctionem.* ⁵⁾ *ecclesiis utique profuturam.* ⁶⁾ 22 Mai.

1311 Iulie 1, <Oradea>.

Capitulul din Oradea transcrie sub formă de privilegiu, la cererea lui Nicolae, Mauriciu și Kadicsa, fiii lui Mauriciu, nepoții lui Bucsa și a lui Nicolae și Ladislau, fiii lui Ioan Inancs, nobil din Fughiu¹⁾, scrisoarea sa patentă din 1284, dată lui Mauriciu, fiul lui Bucsa, în care cuprinsese scrisoarea din 1283 privitoare la împărțirea moșiilor magistrului Mauriciu și a rudelor sale.

Regest la Szabó, Erdélyi Muzeum, p. 10.

1311 Iulie 15, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește că Vincențiu, iobagul lui Ladislau și Privard, fiii lui Aladar, a oprit, în numele acestora, pe Gabriel, fiul lui Ioan, de a vinde, zălogi sau înstrăina moșia Papi²⁾, din comitatul Bereg <U.R.S.S.>, și pe Ladislau, fiul lui Benedict, de a o cumpăra, pe temeiul vecinătății³⁾.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 131—132.

1311 Iulie 24, Alba-Iulia.

În numele domnului, amin. În anul aceleiași o mie trei sute unsprezece, în a noua zi înainte de calendele lui August, înaintea voastră, cucernicilor bărbați, domnul Hederic abate de Cluj-Mănăstur și a conventului aceleiași loc, eu fratele Benedict, din milostivirea dumnezeiască, episcop al Transilvaniei, auzind și înțelegând că se apropie așezarea dării pe al patrulea an, pentru legațiunea venerabilului părinte și domn, a fratelui Gentile cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti⁴⁾, legat al scaunului apostolic și că a și fost pusă asupra bisericilor regatului Ungariei, temându-mă și îngrijindu-mă ca nu cumva eu și biserica mea și întreg clerul din dieceza mea să fim încărcăți cu cinci sute sau patru sute cincizeci de mărci de argint bun, după greutatea de Buda, la plata căroră episcopia și biserica din Transilvania dimpreună cu tot clerul ei au fost și sunt împovărați pe nedrept, împotriva lui Dumnezeu și a dreptății, atât pe timpul fostului legat Nicolae⁵⁾ cât și acuma în vremea domniei sale fratele G<entile> legat al scaunului apostolic, când arhiepiscopia de Calocsa, dimpreună cu celelalte cinci <biserici> sufragane — fără îndoială — are mai multe⁶⁾ venituri și mijloace, decât cele pe care se știe

¹⁾ *Fugy*, sat în raionul Oradea (reg. Bihor). ²⁾ Pop. ³⁾ cf. un alt act cu aceeași dată, având un cuprins aproape identic (Zichy, I, p. 132). ⁴⁾ *Martini in montibus*. ⁵⁾ În textul publicat la Fejér, VIII, I, p. 413, urmează: și a fostului legat Pavel. ⁶⁾ În transumptul citat: mult mai multe (notă în Mon. Vat., s. I, vol. II, p. 392, nr. 4).

că le are biserica și dieceza Transilvaniei; și văzând că biserica mea și clerul din dieceza mea se împovărează și sunt împovărați și că pentru aceasta nu ajung mijloacele mele, ale bisericii mele și <nici> ale clerului întreg, căci prin plata cheltuielilor de întreținere a legațiunilor de mai înainte, așezate în chip nedrept ¹⁾ împotriva lui Dumnezeu și a dreptății, am ajuns dimpreună cu clerul întru așa mare sărăcie și lipsă, încât mijloacele bisericilor nici nu ajung pentru hrana noastră, <și văzând> că suszișii așezători ai dărilor ²⁾ nu l-au avut pe Dumnezeu în fața ochilor și nici nu au luat seama la faptul că biserica Transilvaniei, dimpreună cu tot clerul ei, a fost despoiată cu desăvârșire de veniturile și mijloacele ei, prin jefuirile mirenilor ³⁾, după cum se știe în tot regatul, din pricina unei lungi văduviri ⁴⁾ de trei ani și jumătate: anume un an înainte de venirea domniei sale fratelui Gentile legat al scaunului apostolic și doi ani și jumătate după sosirea în provincie a numitului legat ⁵⁾, că porunca de căpetenie atât a scaunului apostolic cât și a domnului legat prevede ca așezarea dării ⁶⁾ să se facă potrivit cu veniturile și mijloacele bisericilor și că atât capitlul cât și clerul au făcut apel pe când scaunul era liber, dar deoarece scaunul era liber și din lipsa celor trebuitoare și a sărăciei clerului această cerere de apel n'a putut fi dusă mai departe, de aceea eu împreună cu clerul meu apelez, apelez și din nou apelez la scaunul apostolic împotriva acestei stoarceri nedrepte făcute împotriva lui Dumnezeu și a dreptății, precum și împotriva hotărârii domnului legat, dacă se va da sau se va rosti vreuna în pricina așezării acestei plăți. Și dela voi, bărbați cucernici susnumiți, eu cer și cer cu stăruință scrisoarea de înaintare a acestui apel ⁷⁾ încredințând ocrotirii scaunului apostolic ființa mea, biserica mea, bunurile mele mișcătoare și nemișcătoare, orașul și întregul meu cler, precum și bunurile și bisericile lor. Iar dacă s'ar ridica întrebare de ce s'a apelat împotriva așezării nedrepte a plății de-a dreptul, trecând peste <treapta> de mijloc ⁸⁾, adică <trecând> peste domnul legat, vom răspunde că domnul legat este acela în numele căruia lucrează acei așezători ai dării și că el obișnuia să dea osânde și pedepse potrivit cu părerea acestora. Iată de ce era primejdios să ne judecăm înaintea domnului legat însuși într'o pricină a sa și împotriva unor hotărâri ale sale. Pentru aceea apelez, apelez și iar apelez la scaunul apostolic și așa, cum am mai spus, cer dela voi, bărbați venerabili, scrisoare de înaintare a acestui apel și cer cu cea mai mare stăruință să-mi fie dată și pun pentru urmărirea apelului sorocul pe care mi-l îngăduie legea.

Dat și făcut la Alba-Iulia, în ziua și sorocul mai sus pomenit.

Textul lat. în *Mon. Vat. Hung.*, seria I, vol. II, p. 391—393.

¹⁾ *indebite*. ²⁾ *taxatores*. ³⁾ *seculares*. ⁴⁾ *vacationem*. ⁵⁾ În transumptul conventului din Budafelhéviz publicat la Fejér, VIII. 1, p. 414: un an dela moartea episcopului Petru, care se știe că s'a întâmplat în anul o mie trei sute șapte, iar doi ani și jumătate la declararea scaunului ca vacant după venirea domnului <și> fratelui Gentile, legat al scaunului apostolic, care de atunci stă în provincie. ⁶⁾ *taxatio*. ⁷⁾ *apostolos*. ⁸⁾ *omisso medio*.

1311 Iulie 24, <Ócsa, R. P. Ungară>.

Noi, fratele Ștefan, împuternicitul cuvioaselor doamne <călugărițe> care slujesc lui dumnezeu în insula sfintei fecioare Maria, prin cuprinsul <scrisorii> de față dând de știre, facem cunoscut tuturor căroră se cuvine că, deoarece comitele Blasiu, fiul lui Olciu de Kezd¹⁾, aflându-se în slujba²⁾ regelui fusese cuprins de o boală grea, zăcând de moarte în satul numit Olcha³⁾ și simțind că va pleca din această vale a durerii, a întocmit următorul testament în fața noastră și a altor bărbați vrednici pe care îi chemase acolo. A lăsat ca trupul lui să fie înmormântat în cimitirul suszisei biserici a sfintei fecioare Maria de pe acea insulă. De asemenea a lăsat pomenitei biserici pentru mântuirea sufletului său un cal, o cupă⁴⁾ de argint și o cingătoare de argint. De asemenea, a lăsat bisericii sfintei Clara în care slujesc domnului frații minoriți, un cal. De asemenea, <a lăsat> un cal bisericii sfintei fecioare Maria din Olcha. De asemenea, a lăsat, pentru mântuirea sa, ca slugile și slujnicile⁵⁾ sale, anume Ana, Cartanea cu fiul ei, Chyhurka împreună cu fiul ei, Ioan cel mic, Vrcheh, precum și Casta și Matei cu copiii lor să se bucure de libertate veșnică, în așa fel ca, începând de azi și de acum înainte să nu fie niciodată turburați de rudele sale sau de alții din pricina stării lor de mai înainte. De asemenea a lăsat pământul său numit Valea-Seacă⁶⁾ lui Ștefan, Nicolae, Dumitru și Petru, fiii comitelui Ioan, fiul lui Opor, fratele său, ca să-l stăpânească în veci înlăturând orice temeii de pricină ce s'ar putea ivi pe urmă în legătură cu cele de mai sus. Spre aducerea aminte și mărturia acestui lucru, am întărit scrisoarea de față cu pecetea noastră.

Dat în ajunul <sărbătorii> sfântului apostol Iacob, în anul domnului o mie trei sute unsprezece.

Textul lat. în *Székhely Okl.*, I. p. 33—34.

<1311> August 13, <Cluj-Mănăștur>.

Noi, fratele H<ederic> abate de Cluj-Mănăștur și conventul aceluși loc dăm de știre tuturor căroră se cuvine că înfățișându-se înaintea noastră venerabilul părinte întru Hristos, fratele Benedict, din milostivirea dumnezeiască, <episcop al Transilvaniei> a pus să se citească o cerere de apel, având următorul cuprins: <Urmează apelul lui Benedict episcopul Transilvaniei, din 24 Iulie 1331>.

Iar noi, îndemnați de îndatorirea legii obștești, punând ca să fie cuprinsă

¹⁾ *Kizdy*, scaunul secuesc *Kézdi*. ²⁾ În copia făcută de I. Kemény e « *territorio* », dar editorul mai nou al documentului C. Szabó crede că în original trebuie să fi fost « *servicio* »: în slujbă. Cf. *Székhely okl.*, I, p. 33, nota 2. ³⁾ *Ócsa*, sat în comitatul Pest (R. P. Ungară). ⁴⁾ *sciphum*. ⁵⁾ *servos et ancillas*. ⁶⁾ *Zarazpatak*, cătun în raionul Târgu-Secuesc (reg. Stalin).

cuvânt cu cuvânt suspomenita cerere în scrisoarea de față, am poruncit să i se pună pecetea noastră, ca mărturie a apelului făcut.

Dat și întocmit vineri înaintea sărbătorii adormirii maicii domnului, în anul ca mai sus.

Textul lat. în *Mon. Val. Hung.*, seria I, vol. II, p. 392—393.

155

1311 Septembrie 12, Wiener Neustadt (Austria).

Noi, frațele Gentile, din milostivirea dumnezeiască, cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic, facem cunoscut tuturor care vor vedea această scrisoare, că am primit prin mâna lui Francesco Lapi Rocchetti, negustor de-al nostru¹⁾, dela venerabilul întru Hristos părinte <Benedict> din mila lui Dumnezeu, episcop al Transilvaniei, care a dat și a plătit pentru sine și în numele său, al capitlului și al clerului scutit și nescutit²⁾ din orașul și dieceza Transilvaniei³⁾, cinci sute douăzeci de mărci și jumătate de argint bun, fin și curat după greutatea de Buda, în socoteală celor nouă sute treizeci și opt de mărci și jumătate cu care ne era dator pentru dările întreținerii noastre, pe anul întâi, al doilea și al treilea al legațiunii noastre. Prin această scrisoare dăm suszișilor episcopi capitlu și cler dovadă deplină⁴⁾ pentru cele cinci sute douăzeci de mărci și jumătate, deslegându-l⁵⁾, în temeiul autorității pe care o avem, de pedepsele și sentințele noastre la care ar trebui să se supună, dacă n'ar plăti la soroacele hotărâte acele dări de întreținere și scutindu-l, în temeiul aceleiași autorități apostolice care ni s'a dat în chip osebit în această privință, de acele pedepse la care ar fi fost supus dacă <în asemenea împrejurare> s'ar fi amestecat în slujbele dumnezeiești. Iar pentru cele patru sute optsprezece mărci pe care ni le datorează pentru aceiași ani îi dăm milostiv o amânare până la Paștile viitoare ale învierii, cu condiția însă ca să ne fie plătite în întregime dările de întreținere, trimițându-se lui Hambott, cetățean din Pojon, sau negustorilor din societatea Peruzzi⁶⁾ din Veneția pe răspunderea și cheltuiala <episcopului>. Altfel, voim ca pedepsele și sentințele noastre să cadă asupra episcopului prin însuși faptul <nesupunerii sale>.

Dat la Neustadt⁷⁾, în a doua zi înainte de idele lui Septembrie, în anul al șaselea al păstoriei domnului papă Clement al V-lea.

Textul lat., în *Mon. Val. Hung.*, seria I, vol. II, p. 398—399.

156

<1311> Septembrie 13, Budafelhéviz (R. P. Ungară).

Noi, fratele Petru priorul și conventul bisericii sfintei treimi din Budafelhéviz⁸⁾, dăm de știre prin cuprinsul scrisorii de față tuturor cărora se cuvine, că magistrul

¹⁾ *mercatoris nostri* (aici de fapt bancher, însărcinat cu afacerile financiare ale legatului).
²⁾ *exempti et non exempti*. ³⁾ *civitalis et diocesis transilvaniensis*. ⁴⁾ *quietationem plenariam*. ⁵⁾ *eum* (pe episcop). ⁶⁾ *Perucliorum*. ⁷⁾ *Nova Civitas*. ⁸⁾ *Calide Aque*, lângă Budapesta.

Petru, notarul venerabilului părinte fratele B<enedict>, din mila domnului, episcop al Transilvaniei, s'a înfățișat înaintea noastră, în anul domnului o mie trei sute unsprezece, luni înainte de octavele nașterii slăvitei fecioare ¹⁾ și în locul și în numele domnului său a citit următoarea cerere de apel ²⁾: Înaintea voastră a cucer- nicilor și iubiților de Dumnezeu bărbați, a fratelui Egidiu priorul și a altor frați din ordinul fraților predicatori, <precum> și a priorului Pavel și a altor frați din ordinul fraților eremiți ai sfântului Augustin din conventele din Alba-Iulia³⁾. <Urmează apelul lui Benedict episcopul Transilvaniei, din 24 Iulie 1311, la scaunul apostolic>.

Iar noi, îndemnați de îndatorirea legii obștești am poruncit ca susnumita cerere de apel să fie cuprinsă cuvânt cu cuvânt în scrisoarea de față și ca mărturie a apelului făcut am poruncit să i se pună pecetea noastră.

Dat și întocmit vineri înainte de sărbătoarea adormirii maicii domnului, în anul ca mai sus.

Textul lat. la Fejér, VIII. I., p. 412—415 (cf. și *Mon. Vat. Hung.*, seria I, vol. II, p. 393, nr. 2).

157

<circa 1311> Octombrie 12, Oradea.

Dovadă judecătorească despre neînfrățirea lui Albert, fiul comitelui Zoland și a lui Ivanca, fiul lui Oduu, în termen, la judecată împotriva lui Toma de Mezeu

Regest după textul lat. din *Codex dipl. patrius*, VII, p. 367.

158

1312.

<Carol Robert regele Ungariei acordă diferite libertăți Sașilor din Zips>. « Dat de mâna cinstitului bărbat magistrul Ioan prepozitul de Alba, vicecancelarul curții noastre și arhidiacon de Târnava ⁴⁾, iubitul și credinciosul nostru ». <În lista demnitarilor, între alții:> Emeric episcop de Oradea, Benedict episcop de Cenad și Benedict episcop al Transilvaniei.

Regest după textul german din Fejér, VIII. I., p. 435—439.

159

1312, Sárospatak (R. P. Ungară).

<Carol Robert regele Ungariei dăruiește lui Alexandru din neamul Aba moșia Templierilor numită Szent Márton, lângă Nașica (Jugoslavia). Printre martori:> Emeric ⁵⁾ episcop de Oradea și Nicolae voevodul <Transilvaniei>.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 325—329.

¹⁾ 13 Septembrie. ²⁾ *libellus appellationis*. ³⁾ Mai departe, ca în transumptul conventului din Cluj-Mănăștur, din 13 August 1311. ⁴⁾ *Kiklbürg*. ⁵⁾ *Hemricus*.

1312, <Buda>.

Capitulul bisericii din Buda tuturor credincioșilor întru Hristos, care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Voim ca prin cuprinsul acestei scrisori să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de acum cât și a celor viitori, că venind în fața noastră comitele Mihail, fiul lui Barch¹⁾ cel mare și Petru, fiul său²⁾, din neamul Csak, ne-au mărturisit prin viu graiu că Nicolae, fiul lui Briccius, care era și <el> de față, la fel același Briccius, fiul lui Barch cel mare și în numele său³⁾, amintitul Nicolae are împreună cu acel <Mihail și> cu același Petru fiul său, de asemenea cu Barch și Ugrin, fiii lui Barch cel mare, frații săi, o pătrime în moșiile lor de moștenire adică în Chopok⁴⁾ și în Feél⁵⁾ din comitatul Somogy, tot așa în toate moșiile din Vértes⁶⁾, tot așa în moșia numită Pouszlaka⁷⁾, de dincolo de râul Zodva, tot așa în Hod⁸⁾ și în Barchkasa⁷⁾ aproape de Tisa, tot așa în toate moșiile lor de dincolo de râul Mureș⁹⁾, tot așa în moșiile din comitatul Sătmár¹⁰⁾ numite Felseő Dara, Egyházas, Darah¹¹⁾, Viszl¹²⁾, Dumbo¹³⁾, Oariu¹⁴⁾ și Szenne¹⁵⁾ aflătoare <lângă râul>¹⁶⁾ Someș¹⁷⁾, de asemenea în moșia numită Șilindru¹⁸⁾ din comitatul Bihorului, tot așa în moșia numită Maryna¹⁹⁾, <de asemenea în moșia>¹⁶⁾ Paganykutl¹⁹⁾ în comitatul Szabolcs. <Ei au mai mărturisit că> acele moșii nu sunt împărțite între ei. Comitele Mihail și Petru, fiul său, s'au legat în al lor <nume>, precum și Barch și Ugrin mai sus pomeniți, că Nicolae, fiul lui Briccius să fie liber a face împărțeala cu ei ori în ce parte ar vrea el sau i-ar plăcea. Comitele Mihail și Petru, fiul său, au mai hotărât că, dacă <ei> ar fi primit²⁰⁾ în orice chip până în clipa de față vreo scrisoare privitoare la împărțeală, împotriva lui Briccius sau împotriva lui Nicolae, fiul său, <atunci> o socotesc zadarnică și fără putere, oriunde ar fi înfățișată ea împotriva aceluia Nicolae.

¹⁾ În text: *Barcs, Barch*. ²⁾ al lui Mihail. ³⁾ *pro eo*. Se pare că e vorba de Briccius. ⁴⁾ Așezare dispărută în comit. Somogy (R. P. Ungară). ⁵⁾ Azi: Fer, pustă tot acolo. ⁶⁾ munții Vértes în Ungaria Transdanubiană. ⁷⁾ Așezare azi necunoscută. ⁸⁾ Azi Hodmezővásárhely, oraș în R. P. Ungară. ⁹⁾ În text: *Moruch*. ¹⁰⁾ *Zathmar*. ¹¹⁾ În raionul Satu Mare (reg. Baia Mare), există azi un singur sat cu numele Dara. ¹²⁾ Azi Vizsoly, pustă aproape de Dara (raionul Satu Mare). ¹³⁾ Azi Komlótótfalu, sat în comit. Szatmár (R. P. Ungară). ¹⁴⁾ *Ováry*, azi Oar, sat în raionul Satu Mare (reg. Baia Mare). ¹⁵⁾ Probabil lectură greșită. În Evul Mediu a existat o așezare cu numele Cseke (Scekek) între satele Dara și Vetis. ¹⁶⁾ Lacună în textul latin publicat. ¹⁷⁾ *Somus*. ¹⁸⁾ *Serind*, sat în raionul Săcueni (reg. Bihor). ¹⁹⁾ Ia Csáky nu se găsește. ²⁰⁾ Pasagiul din urmă este corupt în copia târzie în care s'a păstrat acest act. S'a încercat aici restaurarea lui, pe baza formulelor asemănătoare din actele aceluiași capitolu. Pentru forma corectă a acestui pasagiul cf. Knauz, II, p. 715; Anjou, I, p. 406, 592, 640; Károlyi, I, p. 54.

Intru amintirea și veșnica trainicia a acestui lucru, am dat, la cererea nobililor mai sus pomeniți, scrisoarea de față, întărită cu puterea peceteii noastre.

Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Petru, lectorul bisericii noastre, în anul domnului o mie trei sute doisprezece, magistrul Petru fiind cantor, Petru custode, domnul Nicolae preot, Benedict și Dominic magiștri, Posonius, Petru și Petru, zis Zekul, preoți, Ioan și Toma magiștri și ceilalți canonici.

Textul lat. la Csáky, I, p. 37—38 (după o transcriere greșită din sec. XVIII, după cum se vede și din ortografia modernă a unor nume).

161

1312 Ianuarie 15. <Oradea >.

Capitulul din Oradea adeverește că unul ce-și zice Ioan, fiul banului Ilie, stăpânul moșiei Loskud¹⁾ l-a oprit pe Petre zis Churgo de a vinde acea moșie, sub un nume schimbat, lui Alexandru, fiul banului Alexandru de Karas²⁾; iar pe acesta din urmă de a cumpăra pomenita moșie. De asemenea comitele Cosma, fiul lui Chepan, declară aceeași opreliște ca megieș al moșiei Loskud.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 247.

162

<1312 > Ianuarie 22, Adryan.

Chibzuților și cinstiților bărbați, prietenilor săi vrednici de cinstire din capitlul Orăzii, palatinul Kopoz, cuvenita prietenie.

Magistrul Petru, fiul lui Petru și Andrei zis Vrdung și Gheorghe fiul lui Endus, ne spun că ei sunt rudele cele mai apropiate și moștenitorii lui Andrei, fiul lui Myke și că moșiile lui Andrei li se cuvin mai degrabă lor decât altora, deși știm că se mai află și alți mulți moștenitori ai susnumitului Andrei și de aceea poruncim chibzuinții voastre, ca să ne dați <un om> al vostru de mărturie, în fața căruia omul nostru, Avram de Gyssci, să pună în stăpânirea moșiilor suszisului Andrei, numite Culciu³⁾, Vetiș⁴⁾ și Olacha⁵⁾, cât și a celorlalți, pe magiștrii Petru, Andrei și Gheorghe, dacă pomenitele moșii li se cuvin lor mai degrabă și dacă nu s'ar împotrivi nimeni. Iar dacă ar fi unii care să se împotrivescă, să fie chemați înaintea noastră, păzindu-se rânduiala dreptului. De asemenea, dacă nobilele doamne văduve ale lui Myke și Andrei se vor putea înțelege, asupra zestrei și asupra darurilor de nuntă, cu rudele lor sus pomenite, bine va fi, dacă însă zestrea lor va trebui plătită, atunci împreună cu omul nostru și cu omul celor patru juzi ai nobililor din comitatul Sătmár, de față fiind <omul> vostru de mărturie,

¹⁾ *Laskod*, sat în comit. Szabolcs (R. P. Ungară). ²⁾ *Kárász*, sat tot acolo. ³⁾ *Kulch*, sat în raionul Satu Mare (reg. Baia Mare). ⁴⁾ *Vetesz*, sat tot acolo. ⁵⁾ *Olcsua*, sat în comit. Szatmár (R. P. Ungară).

să statorniciți un soroc de plată, ca să plătească bunurile de zestre și după aceasta să ne răspundeți în scris despre felul cum s'au petrecut toate lucrurile.

Dat la Adryan¹⁾, în sâmbăta dinaintea duminicii *Circumdederunt*

Textul lat. la Károlyi, I, p. 39—40.

Trausumpt în actul capitlului din Oradea, din 16 Februarie 1312.

163

1312 Februarie 16, <Oradea>.

Noi capitlul bisericii din Oradea dăm de știre că am primit scrisoarea palatinului Kopoz cu următorul cuprins: <Urmează actul dat de Kopoz, palatinul Ungariei, la 22 Ianuarie 1312.

Iar noi, încuviințând cererea numitului palatin am trimis spre mărturie, împreună cu omul mai sus pomenit, pe Ladislau preotul din strana bisericii noastre, capelan al altarului sfântului rege Ladislau, din biserica <noastră> catedrală. Intorcându-se, omul palatinului împreună cu omul nostru de mărturie ne-au spus că au pus în stăpânirea moșiei sus zisului Andrei, numită Culciul Mic²⁾, în care își avea locuința văduva numitului Andrei și în alta numită Culciul Mare³⁾ pe sus pomeniții Petru zis Zunga, fiul lui Petru, fiul lui Simion, Andrei zis Vrdung și Gheorghe, fiul lui Endus, neivindu-se nimeni care să se împotrivescă; iar zișii nobili vor plăti numitei doamne pentru acestea cincizeci de mărci în socoteala zestrei și a darurilor de nuntă, din care omul palatinului și al nostru au spus că i-au fost plătite în fața lor pomenitei doamne douăzeci și șase de mărci, iar cele douăzeci și patru de mărci rămase le vor plăti parte în bani, parte <în lucruri> după o prețuire convenită potrivit cuprinsului scrisorii lui Petru parohul din Sătmar și a celor patru juzi ai nobililor din același comitat. Cât privește moșia lui Andrei numită Vetiș, în care își avea locuința doamna mamă a pomenitului Andrei, au pus în stăpânirea ei, de asemenea fără să se ivească niciun împotrivor, pe suszișii Petru Zunga, Andrei Vrdung și Gheorghe, fiul lui Endus. Pomeniții Petru, Andrei și Gheorghe îi vor plăti în socoteala zestrei și a darurilor de nuntă, cincizeci de mărci parte în bani, parte după o convenită prețuire, în fața noastră, la soroacele scrise mai jos și anume: șasesprezece mărci la duminica Floriilor ce va veni încurând, șaptesprezece mărci la sărbătoarea sfântului Gheorghe, iar celelalte șaptesprezece mărci rămase în cea dintâi miercuri după sărbătoarea Rusaliilor, urmând ca, dacă nu vor ține seama de întâiul soroc, vor fi pedepsiți cu o amendă judecătorească, dacă nu <vor ține seama> de al doilea, vor fi osândiți la plata îndoită, iar dacă nu <vor ține seama> de al treilea, vor pierde banii plătiți până atunci. I-au mai lăsat pe viață numitei doamne curtea sau gospodăria⁴⁾ în care locuia ea, dacă ar dori să locuiască mai departe acolo,

¹⁾ Așezare dispărută lângă Salard în raionul Oradea. ²⁾ *Iljekolchya*, sat în raionul Satu Mare (reg. Baia Mare). ³⁾ *Eghazasholchya*, sat tot acolo. ⁴⁾ *mansionem*.

statornicindu-se ca până la <plata>¹⁾ întreagă a zestrei și a darurilor de nuntă suspomenite, numita doamnă să stăpânească pomenita moșie Vetiș și să culeagă roadele și folosințele ei. Iar atunci când au voit ei să se ducă la moșia numită Olcha a lui Andrei, ieșindu-le înainte slujbașul magistrului Beke din Sumuszeg²⁾, le-a spus că, deși moșia aceea se cuvine mai degrabă numiților Petru, Andrei și Gheorghe, decât altora și e a lor, totuși numitul magistrul Beke a fost pus...³⁾ ca jude asupra acestei <moșii> și de aceea nu i-a lăsat să intre pe acea moșie. Se mai adaugă că numita doamnă, mama suspomenitului Andrei, e datoare să dea în fața noastră nobililor sus arătați la cel din urmă soroc de plată, scrisorile sau privilegiile avute și întocmite cu privire la mai sus zisele moșii, dacă cumva ar fi având asemenea scrisori sau privilegii.

Dat la octavele începutului Păresimilor⁴⁾, în anul domnului o mie trei sute doisprezece.

Textul lat. la Károlyi, I, p. 39—41.

164

1312 Aprilie 20, Pojon (R. Cehoslovacă).

Noi, fratele Ștefan guardianul⁵⁾ și ceilalți frați din conventul din Pojon, dând de știre aducem la cunoștința acelor cărora se cuvine că vrednicul de cinste bărbat, chibzuitul magistrul Ioan zis Nobilis arhidiacon de Cluj, protonotarul venerabilului părinte, domnul Benedict episcopul Transilvaniei, înfățișându-se înaintea noastră s'a plâns că în urma unei neînțelegeri <ivite> între dânsul pe de o parte, în numele suszisului său stăpân, ca imputernicit al acestuia pentru plata unei sume de bani, adică trei sute șaptezeci de mărci și o sută de fertuni de argint bun, după greutatea de Buda și pe de altă parte, între comitele Hamboth⁶⁾ cetățean din Pojon, imputernicit al domnului frate cardinalul Gentile, fost legat în Ungaria, spre a primi în numele pomenitului legat, suma suszisă, numitul magistrul Ioan <în urma acestei neînțelegeri> cu privire la zecimea⁷⁾ acelei sume pe care pomenitul Hamboth o cerea foarte stăruitor dela dânsul pe temeiul unei porunci care ar fi fost date în această privință de către legat, a refuzat hotărît, în numele stăpânului său, fără de știrea și porunca acestuia <să facă plata>, de teamă ca nu cumva stăpânul său în lipsa sa⁸⁾ să sufere în viitor vreo pagubă din partea zisului Hamboth. De aceea <magistrul Ioan> ne-a cerut să-i dăm această scrisoare de protest⁹⁾ ca mărturie că a tăgăduit să plătească zecimea sumei pomenite, pe care desnumitul Hamboth se străduia s'o ceară și s'o pretindă dela dânsul și ca <mărturie> că el

¹⁾ Lacună în text; se poate întregi prin <solutio>nem. ²⁾ Szamoszeg, sat în comit. Szatmár (R. P. Ungară). ³⁾ *dictis... constituisset iudicem*. Intregirea lacunei după sens. ⁴⁾ *in octava Cinerum*. ⁵⁾ *guardianus*. ⁶⁾ În text: *Hombot*; *Hambot*. În alte documente: *Hambolto*. ⁷⁾ dobândă? ⁸⁾ e vorba despre stăpân. ⁹⁾ *litterae protestationales*.

nu a vrut, fără știrea stăpânului său, să-l îndatoreze cumva pe acesta la plata acum saú în viitor a numitei sume plătite și care este de plată ¹⁾.

Dat la Pojon, în joia dinaintea sărbătorii fericitului mucenic Gheorghe, în anul domnului o mie trei sute doisprezece.

Inst. de Istorie și Filosofie din Cluj.
Fotocopie după origl. at. aflat în Arh. Capitl. din Alba-Iulia.

165

1312 Iulie 8, Sárospatak (R. P. Ungară).

<Carol Robert regele Ungariei dăruiește lui Nicolae, fiul lui Ștefan de Hanua, din neamul Hunth-Pazman, două moși în comitatul Požega (Jugoslavia). Intre demnitari>: Emeric²⁾ episcop de Oradea.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 312—313.

166

1312 Iulie 20, Patak (R. P. Ungară).

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Lodomeriei, Galiției, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de față cât și celor viitori, mântuire întru dăruitorul mântuirii.

Se cuvine majestății regale să se gândească la meritele slujbelor fiecăruia dintre credincioși și să le răspundă cu darul răsplăților regești, pentru ca cei ce îndeplinesc slujbe credincioase să fie sprijiniți în faptele lor, iar ceilalți, urmându-le pîldele, să se îndemne spre fapte de credință.

De aceea, prin cuprinsul celor de față voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de acum cât și a celor viitori că am luat în seamă faptele de credință și meritele slujbelor magistrului Grigore, fiul lui Laurențiu de Valea-lui Mihai ³⁾, iubitul și credinciosul nostru, săvârșite și aduse de el luminăției noastre în multe împrejurări ale treburilor noastre și mai ales când Dumitru, fiul lui Nicolae, pătruns de turbarea necredinței, porinind cu gânduri dușmănoase împotriva majestății noastre, cu toți <părtașii> săi și adăugându-i-se toată puterea lui Matei de Trynchun ⁴⁾, precum și împreună cu Ioan și ceilalți fii ai lui Omodeu, au început și au dat lupta sau bătălia de lângă Cass ⁵⁾, unde cu voia milostivirii dumnezeiești și prin mijlocirea ajutorului și a sprijinului fericitilor regi, am dobândit o victorie strălucită. Atunci suszisul magistrul Grigore, împotrivindu-se asprelor încercări ale soartei, dorind să moară cu cinste întru credință regală, scăldat în sudoarea

¹⁾ sens nelămurit. ²⁾ Hemricus. ³⁾ *Nogmyhal*, sat în raionul Săcueni. ⁴⁾ Trinčin, oraș în R. Cehoslovacă. ⁵⁾ *Kosice*, oraș tot acolo.

luptei și cu vărsarea sângelui trupului său, s'a luptat în chip vrednic de laudă, sub ochii luminăției noastre.

Luând în seamă slujbele sale credincioase, ne-am îndemnat să-i aducem jertfele iubirii regești și cu toate că am fi datori să dăruim pe acel magistrul Grigore cu o mai mare răsplată pentru credincioasele sale slujbe, totuși în semnul și spre aducerea aminte a unei cuprinzătoare iubiri, am hotărât să-i facem, lui și prin el moștenitorilor săi, această milostenie, cu drept veșnic. Ținând sfat cu credincioșii noștri baroni, anume cu Kopaz palatinul, cu domnul Ștefan episcopul de Vesprim, cancelarul curții doamnei regine, soția noastră prea iubită, cu domnul Henric episcopul de Oradea și cu domnul Martin <episcop> de Agria, apoi cu magistrul Ioan judele curții noastre, cu magistrul Ioan prepozitul de Alba și cu alți nobili ai țării noastre, i-am dat dreptul de a lua vamă pe acea moșie a sa numită Valea lui-Mihai. In așa fel ca să ia de acum întotdeauna și să poată avea dela fiecare car încărcat cu sare patru <bulgări> de sare ¹⁾, dela un car gol patru <dinari> vienezi, pentru un cot de postav curat ²⁾ o jumătate de ponderă, pentru un cot de postav cenușiu ³⁾ doi dinari vienezi, deasemenea dela un car mare încărcat, numit « masa » ⁴⁾, o jumătate de fertun, de asemenea pentru un butoiăș cu vin o ponderă, deasemenea pentru un cal sau vită grasă de vânzare un dinar vienez.

Spre pomenirea și trăinicia veșnică a acestui lucru sau dani, pentru ca dăruirea sau dania făcută să aibă trăinicie neclintită, am pus pe cele de față puterea peceții noastre duble sau adevărate, întărind cele de mai sus.

Dat la Potoc ⁶⁾, de mâna cinstitului bărbat magistrul Ioan prepozitul de Alba, vice-cancelarul nostru, la sărbătoarea fericitului Ilie, în anul domnului o mie trei sute doisprezece.

Textul lat. la Sztaray, I, p. 40—41.

167

1312 Iulie 29.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de față cât și viitori care vor vedea scrisoarea⁶⁾ aceasta, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Deși înălțimea regească trebuie să privească cu bunăvoință meritele tuturor celor care-i slujesc cu credință, totuși ea trebuie să încarce cu o dărnicie și mai mare pe cei a căror încercată cinste s'a învrednicit de laudă în împrejurări fericite.

Drept aceea, voim să ajungă la cunoștința tuturor, prin aceste rânduri, că venind în fața luminăției noastre magistrul Nicolae, fiul lui Toma din neamul Cenad⁷⁾, iubitul și credinciosul nostru și înfățișând și arătând feluritele sale slujbe

¹⁾ sales. ²⁾ de *petia puri panni*. ³⁾ *grisei panni*. ⁴⁾ Dela termenul maghiar *mazsa* = 100 kg. *Sarospotok*, oraș în R. P. Ungară. ⁶⁾ *paginam*. ⁷⁾ *Chanad*.

credincioase făcute majestății noastre, ne-a cerut vama într'un sat al său numit Tileagd¹⁾, aflător în comitatul Bihor.

Așa dar, noi, ținând seama de faptele de credință și de strălucitele merite ale slujbelor magistrului Nicolae, prin care s'a silit în multe chipuri să ne fie pe plac și să se arate îndatoritor în tot felul și în deosebi gândindu-ne că atunci când ne-am bătut cu necredinciosul nostru Matei de Trenčin²⁾ lângă râul Tarcha, în apropierea orașului nostru Cașovia³⁾, pomenitul magistru Nicolae, luptând cu vitejie în văzul tuturor⁴⁾ a fost greu rănit⁵⁾, am hotărît din milostivirea bunătății regești să-i dăm pe veci în pomenitul său sat Tileagd acest fel de vamă⁶⁾, anume ca numitul magistru Nicolae și moștenitorii săi și urmașii moștenitorilor săi să aibă pe veci dreptul de a cere vamă doi dinari banali⁷⁾ de fiecare car gol, mergând după sare în părțile Transilvaniei și tot doi dinari banali și patru drobi de sare⁸⁾ de <fiecare car> încărcat cu sare, care se reîntoarce din acele părți. De asemenea, câte un fertun de fiecare car încărcat, numit în limba obișnuită masa. De asemenea două pondere⁹⁾ de <fiecare> bucată¹⁰⁾ de postav de Ypres¹¹⁾. De asemenea, o ponderă de bucată de postav de Tournai¹²⁾. De asemenea, o jumătate de ponderă de bucată de postav de Haga¹³⁾. De asemenea, o ponderă de <fiecare> butoi iș de vin¹⁴⁾. De asemenea, de fiecare cal de vânzare o ponderă, iar de fiecare bou un dinar. De asemenea, un dinar pentru două vite mici.

În amintirea acestui lucru și spre veșnica sa trăinicie, am dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii din Alba, vicecancelarul curții noastre și arhidiacon de Târnava¹⁵⁾, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie treisute doisprezece, în a patra <zi> înainte de calendele lui August, iar în al domniei noastre de asemenea al doisprezecelea.

Textul lat. la Anjou, I, p. 263—264.

168

1312 August 28, <Alba-Iulia>.

Capitulul bisericii din Transilvania, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea¹⁶⁾ de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de față, cât și a celor viitori că, înfățișându-se înaintea noastră nobilii bărbați: comitele

¹⁾ *Thelegd*, sat în raionul Aleșd. (reg. Bihor). ²⁾ *Trinčin*, oraș în R. Cehoslovacă. ³⁾ *Kassa*, azi Košice, oraș tot acolo. ⁴⁾ *manifeste*. ⁵⁾ *letaliter extitit vulneratus*. ⁶⁾ *tributum*. ⁷⁾ *banales*. ⁸⁾ *sales*. ⁹⁾ *pondera*. ¹⁰⁾ *pecia*. ¹¹⁾ *Yppri*, oraș în Flandra. ¹²⁾ *Dorni*, oraș în Flandra. ¹³⁾ *Hay*. ¹⁴⁾ *tunella*. ¹⁵⁾ *Kykewlew*. ¹⁶⁾ *paginam*.

Renold, fiul lui Ioan din neamul Kukesrodold și magistrul Petru, fiul lui Mihail de Kathyz ¹⁾, fratele doamnei soții a celui comite Renold, numitul comite Renold a mărturisit prin viu grai că, în temeiul înrudirii și din simțământul dragostei a dat, a dăruit și a hărăzit niște pământuri sau moșii ale sale, dobândite de el dela prea înălțații și ilustrii regi ai Ungariei pentru slujbele sale credincioase și vrednice de răsplată, moșii numite Orman²⁾ și Kepesteluk³⁾ aflătoare în comitatul Solnoc, împreună cu toate folosințele și cu toate cele ce țin de ele, în aceleași hotare și margini în care le-a avut și le-a stăpânit numitul comite Renold și în care au fost hotărnicite și stăpânite din vechime de înaintașii lui și în fața noastră le-a dat, le-a dăruit și le-a hărăzit susziului magistru Petru și, printr'însul moștenitorilor și urmașilor moștenitorilor lui, ca să le stăpânească, să le țină și să le aibă în pace, pe veci și nestrămutat, mai îndatorându-se același comite Renold ca să-l apere cu osteneala și cheltuielile sale pe numitul Petru împotriva tuturor acelora care, în curgerea vremii, ar voi să-l supere sau să-l turbure pentru susnumitele pământuri Orman și Kepesteluk și să-l păstreze necurmat în stăpânirea pașnică a ziselor pământuri.

Spre mărturia și veșnica trăinicie a acestui lucru, am dat la stăruința și cereerea pomenitului comite Renold scrisoarea noastră de față întărită cu puterea peceții noastre.

Dat în cea dintâi luni după octavele adormirii fericitei fecioare Maria, în anul domnului o mie trei sute doisprezece, Grigore fiind prepozit, Toma cantor, Vinčențiu custode, iar Ioan Secuiul, decan al bisericii noastre.

<Pe verso, în limba germană de o mână din sec. al XV-lea>: Această scrisoare ține de Ormand și Kwkenes.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 304—305.

169

<1312> Decembrie 27.

Noi magistrul Grigore, fiul lui Laurențiu, dăm de știre că, Carol, din mila lui dumnezeu, regele Ungariei, pentru vărsarea sângelui nostru și pentru slujba noastră ne-a dăruit vama din Valea-lui-Mihai ⁴⁾. Iar noi am dat, pentru mântuirea sufletului nostru, a zecea parte bisericii sfântului Gheorghe. Fiecare preot ce va fi la ea să trebuiască să facă două liturghii pe săptămână: o liturghie luna, pentru morți, iar alța joi <în cinstea> sfântului Gheorghe. Și oricare preot care nu le va ține să cadă sub afurisenia <sfântului> Ladislau și fiecare dintre megiși sau dintre rude va vrea să primească să-i facă lui parte sfântul Ladislau ⁵⁾.

Dat la sărbătoarea sfântului Ioan, deapururea.

Textul lat. la Sztaray, I, p. 40—41 (însemnare pe actul de danie al regelui Carol Robert din 20 Iulie 1312).

¹⁾ Neam de nobili. ²⁾ *Urman*, sat în raionul Gherla (reg. Cluj). ³⁾ Așezare dispărută tot acolo. ⁴⁾ *Nogmichal*, sat în raionul Săcueni. ⁵⁾ *in communicatione sancti Ladislai sit.*

<1313>.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de acum cât și celor viitori, care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Se știe că i se cade slavei înălțimii regești din datoria cârmuirii ce și-a luat-o asupra-și, ca cele ce au fost închinare și trecute în chip cucernic între bunurile sfintei maici biserici prin daniile regilor, pentru slujba dumnezeiască, să rămână neclintite cu drept de veci; căci e o faptă cucernică pentru urmași să păzească neatinse daniile evlavioase ale înaintașilor lor întru dobândirea fericită a mântuirii lor.

Drept aceea, voim să ajungă la cunoștința tuturor, prin aceste rânduri, că venind în fața noastră magistrul Dominic arhidiacon de Dobâca și canonic al bisericii Transilvaniei ne-a arătat o scrisoare privilegială a domnului Andrei ilustrul rege al Ungariei, de fericită pomenire, înaintașului nostru, prin care se întărește scrisoarea privilegială a lui Ladislau ilustrul rege al Ungariei, vărul nostru, întocmită cu privire la hărăzirea ocnei dela Turda și la scutirea de dijme a oamenilor <acelui> capítlu suszis, care scrisoare privilegială ne-a mai fost înfățișată de acel capítlu al bisericii Transilvaniei, după încoronarea noastră și am fost la Alba-Iulia de față cu vernerabilii părinți Toma, din aceeași <milă a lui Dumnezeu>¹⁾, arhiepiscop de Strigoniu și Vincențiu, răposatul arhiepiscop de Caloccea, de bună pomenire, cerându-ne cu stăruință acel magistrul Dominic arhidiaconul, în locul și în numele aceluia capítlu, ca să binevoim a încuviința și întări aceea scrisoare privilegială prin scrisoarea noastră privilegială. Cuprinsul acelei scrisori este următorul: <Urmează actul lui Andrei al III-lea regele Ungariei, din 22 Februarie 1291>.

Noi așa dar, <ascultând din milostivire regească cu bunăvoință drepte, legiuitele și cinstitele cereri ale numitului magistrul Dominic arhidiaconul, deoarece am aflat acel privilegiu> întreg în ce privește pergamentul și pecetea, fără ștersături, fără răsături, fără de bănuială și fără a fi stricat în vreo parte a sa <incuviințăm și întărim cu puterea regească acea danie și întărire cuvânt cu cuvânt în scrisoarea de față, socotind-o bună și mulțumitoare>.

Spre amintirea și trăinicia veșnică a acestui lucru am poruncit să se dea <acelui capítlu scrisoarea noastră privilegială>, <întărită cu puterea și prin atârnarea pecetii noastre duble>.

¹⁾ *per eandem <gratiam dei>*, cu raportare la formula de devoțiune din intitulăția regelui. cf. Fejér, VIII, I, p. 511: *per eandem <divinam miserationem>*.

Dat de mână chibzuitului bărbat magistrul Ioan prepozit al bisericii de Alba, vicecancelar > al curții noastre și arhidiacon de Târnava, iubitul și credinciosul nostru, < . . . în anul domnului o mie trei sute treisprezece >, iar în anul domniei noastre < de asemenea al treisprezecelea >.

Inst. de Istorie și Filosofie din Cluj.

Fotocopie după orig. lat. aflat în arh. Capitl. din Alba-Iulia.

Lacunele au fost întregite după alte documente și după context. Regest la Zimmermann-Werner, I, p. 355, nr. 384, cu data greșită: 1321—1322 ¹⁾.

171

<1313>.

<Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galității, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei>, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de acum cât și celor viitori, care vor vedea scrisoarea de față mântuire <întru mântuitorul tuturor>.

Se știe că i se cade slavei înălțimii regești din datoria cârmuirii ce și-a luat-o asupra-și, ca cele > ce au fost închinat <și trecute> în chip cucernic între bunurile sfintei maici biserici prin daniile regilor, pentru slujba dumnezeiască, <să rămână neclinte cu drept de vecie căci e o faptă cucernică pentru urmași> să păzească neatînse <daniile evlavioase ale înaintașilor lor întru dobândirea fericită a mântuirii lor>.

Drept aceea, voim să ajungă la cunoștința tuturor prin aceste rânduri, <că venind> în fața noastră <magistrul Dominic arhidiacon de Dobâca și canonic al bisericii Transilvaniei, în locul și în numele capitlului acelei biserici> a Transilvaniei, ne-a arătat o scrisoare privilegială a domnului Andrei, ilustru rege al Ungariei, de fericită pomenire ca înaintașul nostru, întocmită cu privire la dania a șaisezeci de gospodării de Români făcută acelu capitlu, care scrisoare privilegială ne-a mai <fost înfățișată> de acel capitlu <al bisericii Transilvaniei> când am pășit pentru întâia dată pe pământul Transilvaniei, <după încoronarea noastră și am fost la Alba-Iulia de față cu venerabilii părinți Toma, din aceeași milă a lui Dumnezeu, arhiepiscop> de Strigoniu ²⁾ și Vicențiu, răposatul arhiepiscop de Calocea, de bună

¹⁾ Datarea din Zimmermann-Werner se întemeiază în parte pe afirmația falsă că în actul de față Toma arhiepiscopul de Strigoniu ar fi arătat ca fiind mort. În realitate, acest document este din anul 1313, după cum rezultă din compararea lui cu privilegiul din același an, în care se vorbește despre cele șaisezeci de gospodării românești de pe posesiunile capitlului din Alba-Iulia, privilegiu cu care prezintă un text în cea mai mare parte identic și cu ajutorul căruia se poate reconstitui și data lui de an. De altfel, regele Carol Robert a dat un act de confirmare și episcopului Benedict al Transilvaniei, la 20 Iulie 1313 (Zimmermann-Werner, I, p. 311—312). Deci este vorba de un grup de trei documente în legătură cu biserica Transilvaniei care datează din anul 1313. ²⁾ Toma a murit pe la anul 1321.

pomenire ¹⁾ <cerându-ne> cu stăruință <acel magistru Dominic arhidiaconul, în locul și în numele pomenitului capitu, ca să binevoim> a încuviința și a întări acea scrisoare privilegială prin scrisoarea noastră privilegială. <Cuprinsul acelei scrisori este următorul>: <Urmează actul regelui Andrei al III-lea, din 7 Noembrie 1293>. <Noi așa dar, ascultând din milostivire regească cu bunăvoință dreptele, legiuitele și cinstitele cereri ale numitului magistru Dominic arhidiaconul, înfățișate în locul și în numele acelu> capitu, găsind dania și pomenitul privilegiu al regelui Andrei fără ștersături, fără a fi micșorat și fără a fi stricat în vreo parte a sa, <și> punând să fie trecut cuvânt cu cuvânt în cele de față, îl întărim <prin privilegiul nostru>.

<Spre amintirea și trăinicia veșnică a acestui lucru am poruncit să se dea acelu capitu scrisoarea noastră privilegială întărită cu puterea și prin atârnarea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat magistrul> Ioan prepozit al bisericii de Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava, iubitul și credinciosul nostru, <. . . în anul domnului o mie trei sute treisprezece, iar în anul domniei> noastre <de asemenea> al treisprezecelea.

Inst. de Istorie și Filosofie din Cluj.

Fotocopie după orig. lat. aflat în arh. Capitl. din Alba Iulia. Lacunele au fost întregite după alte documente. Regest. la Beke (nr. 1024), cu data greșită: 1323.

172

<circa 1313, Oradea>

Capitulul din Oradea adeverește plata făcută de comitele Mihail, fiul lui Ubul, lui Pavel, fiul lui Rofoin, în valoare de șase mărci.

Regest după textul lat. din *Hazaí ohi.*, VII, p. 37.

173

<circa 313, Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește că Pavel, fiul lui Rofoyn, recunoaște că a primit dela comitele Mihail, fiul lui Ubul și dela fiii lui datorია de șase mărci, pe care trebuiau să i-o dea în a 15-a zi dela lăsarea la vatră a oastei.

Regest la Kállay, I, p. 23, nr. 64.

---

¹⁾ Vincențiu a murit înainte de 8 August 1313, când a amintit Ștefan, «ales și sfințit ca arhiepiscop al bisericii de Caloceca» (Fejer, VIII, I, p. 511—512).

1313 Ianuarie 4, <Alba-Iulia>.

Noi, fratele Teodor priorul mănăstirii¹⁾ sfintei Maria a ordinului fraților predicatori din Alba și întregul convent al acelei mănăstiri²⁾, prin cuprinsul celor de față, facem cunoscut tuturor căroră se cuvine, că venerabilul părinte și domn fratele Benedict, din mila lui Dumnezeu, episcop al Transilvaniei ne-a înfățișat prin mijlocirea magistrului Petru, notarul său osebit, trimisul și împuternicitul său, trimis anume pentru aceasta, un privilegiu al lui Ladislau, răposatul ilustru rege al Ungariei, de vestită pomenire, întocmit cu privire la satul Cluj³⁾, cerându-ne spre chezășie și mai mare siguranță și pentru ca să poată fi dus și arătat acolo unde e îngăduit⁴⁾ și se cuvine să punem să fie scris din nou cuvânt cu cuvânt și să fie întărit cu pecetea noastră. Cuprinsul acestui privilegiu este următorul: <Urmează actul regelui Ladislau al IV-lea, din 1275.>

Așa, dar noi, întrunindu-ne cu frații noștri din convent, am văzut numitul privilegiu și l-am găsit fără ștersături, fără tăieturi, fără răsături și nestricat în nicio parte a sa, ci cu pergamentul, cu pecetea și cu scrisul întreg și nevătămat. Drept aceea, încuviințând dreptele cereri ale pomenitului venerabil părinte și nevoind a-i tăgădui încuviințarea, am pus să se înscrie cuvânt cu cuvânt numitul privilegiu și să fie întărit cu pecetea de care ne slujim noi și conventul nostru.

Dat în cea dintâi joi după tăierea împrejur a domnului, în anul domnului o mie trei sute treisprezece.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 305.

1313 Martie 9, <Oradea>.

Capitulul din Oradea raportează palatinului Kopoz — pe baza cercetărilor preotului Petru din același capitol, împreună cu Emeric, fiul lui Pancrațiu, delegat al palatinului — despre silniciile făptuite de Ladislau, fiul lui Aladar, asupra lui Martin, iobagul lui Alexandru, fiul lui Roland, din satul Komarou <din comitat Szabolcs, R. P. Ungară> și despre conflictul dintre Alexandru și iobagii săi Ștefan și Dumitru.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 139—140.

¹⁾ domus. ²⁾ loci. ³⁾ villa Clusvar. ⁴⁾ în text: ubi liquet.

1313 Martie 11, Trnava (R. Cehoslovacă).

Grigore¹⁾ parohul de Trnava, Roland guardianul și conventul ordinului fraților minoriți, precum și alții din aceeași localitate, adevăresc cuprinsul testamentului magistrului Egidiu, fiul magistrului Grigore de Monosio, în care — printre altele — se amintește de moșia Nădlac²⁾, de lângă Mureș, dăruită bisericii sf. Adalbert din muntele Strigoniului.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 1, p. 524—525.

1313 Martie 29, <Oradea>.

Capitulul din Oradea, la cererea comitelui Cosma cel mic³⁾ din neamul Guthkeled, transcrie și întărește actul său, <al capitulului>, din 18 Aprilie 1308, conform căruia, deoarece între timp Ivanca, fiul lui Cosma, amintit în acel act, a murit nelăsând decât un nepot, în cazul când acesta ar muri fără urmași, toate moșiile înșirate în același act vor fi moștenite de fiica sa: Elisabeta, văduva magistrului Arcolf, de fiii lui Ștefan din Borș⁴⁾ și ai Agneteii, altă fiică a lui Cosma și de Clara a treia fiică, soția magistrului Emeric, fiul comitelui Ivanca și de urmașii ei.

Regest la Kállay, I, p. 22—23, nr. 62.

Transumpt în actul aceluiași capitolu din Oradea din 27 Septembrie 1425.

1313 Aprilie 12, <Dealul Orăzii>.

Noi, Martin prepozitul și conventul mănăstiri sfântului Ștefan protomartirul din Dealul Orăzii, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de față cât și celor viitori, mântuire întru dăruitorul mântuirii tuturor.

Prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor că înfățișându-se înaintea noastră Gheorghe, fiul lui End<us>. . .⁵⁾, fiul lui Simion și fratele Deun, din neamul Koplen⁶⁾, pe de o parte și magistrul Gygo, fiul lui Benke, pe de alta, numiții Gheorghe și Deun au spus prin viu graiu, că, deoarece tatăl lor, ajuns de moarte⁷⁾, le-a poruncit hotărât cu limbă de moarte <că întrucât n'a ajuns> s'o înzestreze și s'o înstărească⁸⁾ după cuviința rangului său și al lor pe sora

¹⁾ sau Gheorghe, fiind amintit mai întâi într'o formă apoi în cealaltă în textul latin publicat. Greșala se datorește de sigur unei lecturi eronate. ²⁾ *Nogloh*, sat în raionul Arad. ³⁾ *Parvus*. ⁴⁾ Sat în raionul Oradea (reg. Bihor.) ⁵⁾ Lacună în textul latin publicat. ⁶⁾ corect: Kaplou. ⁷⁾ *provenctus* (adică surprins de moarte înainte de a fi luat măsuri în privința aceasta) ⁸⁾ În text: *ordonare et ornare*. Completarea lacunei din textul latin publicat.

lor numită Elena, s'o înstărească și s'o înzestreze ei pe sora lor, adică pe soția <magistrului>¹⁾ Gygo, potrivit cu purtarea de grijă părintească și cu dragostea frățască. Drept aceea, ei i-au rânduit, i-au dăruit și i-au lăsat numitei doamne Elena și printr'însa moștenitorilor ei și urmașilor moștenitorilor ei moșia lor numită. . .²⁾ adică partea lor atât cât le vine la împărțeală³⁾ atât în socoteala părții a patra <cuvenită fetelor>, cât și a înzestrării⁴⁾, ca s'o stăpânească pe veci și nestrămutat, cu toate folosințele ei și cu cele ce țin de ea, cu îndatorirea ca ei să apere cu cheltuiala și ostenele lor pe zisul magistru Gygo sau pe soția lui suspomenită și pe moștenitorii lor împotriva rudeniilor lor prin orice spiță de înrudire s'ar afla legați de ei, care ar voi să-i turbure din pricina pomenitei moșii și <de asemenea> să le dăruiască pe veci acea moșie.

Spre mărturia și veșnica trăinicie a acestui lucru le-am dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre atârinate.

Dat la cina domnului, în anul o mie trei sute treisprezece.

Textul lat. la Károlyi, I, p. 42—43.

179

1313 Aprilie 13, <Oradea>.

Capitulul bisericii din Oradea tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea această scrisoare, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Prin cuprinsul acestei scrisori voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de față, cât și a celor viitori, că înfățișându-se înaintea noastră nobilul bărbat, magistrul Nicolae, fiul comitelui Toma fiul lui Gavril, însoțit de Gavril, fiul lui Ioan, fiul aceluiași Gavril, ne-a arătat o scrisoare deschisă a noastră, cuprinzând scrisoarea palatinului Kopoz, întocmită cu privire la răscumpărarea părții a treia din moșia numită Lazuri⁵⁾, făcută pe cincizeci de mărci, cerându-ne să binevoim a întări acea scrisoare prin privilegiul nostru. Cuprinsul acesteia este următorul: <Urmează scrisoarea capitulului din Oradea, din 19 August 1310>. A mai spus acel Nicolae că, fiindu-i milă de numitul Gavril, care îi era rudă și era lipsit, a mai adaos alte cincizeci de mărci pe lângă cele cincizeci de mărci de mai înainte și pe care acest Gavril a recunoscut că le-a primit, pentru ca el, Nicolae și moștenitorii și urmașii lui să poată stăpâni susnumita a treia parte din moșia Lazuri în chip mai sigur și mai hotărît, cu o neclintită trăinicie. În amintirea și veșnica trăinicie a acestui lucru, am dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre.

¹⁾ Lacună în textul latin publicat întregită de editor. ²⁾ Lacună în textul latin publicat.

³⁾ *portionem ipsorum tantum in divisione sibi succedentem.* ⁴⁾ *ratione adorna<tionis>.* Completarea lacunei din textul latin publicat. ⁵⁾ *Lazar*, sat în raionul Satu Mare (reg. Baia Mare).

Dat în vinerea mare, în anul domnului o mie trei sute treisprezece. În timpul magiștrilor: domnul Iwanka prepozitul, Chanadin lectorul, Ioan cantorul, Iacob custodele.

Textul lat. la Zichy, I, p. 141—142 (chirograf).

180

1313 Mai 8, <Dealul Orăzii>.

Martin prepozitul și conventul sfântului Ștefan din Dealul Orăzii adevăresc că Durug și Iwachun, fiii lui Petru din neamul Guthkeled, pe de o parte, Ioan, Nicolae, Leukus și Keleed pe de alta, au schimbat între ei mai multe moșii <din deosebite comitate din R. P. Ungară>.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 297—298.

181

1313 Mai 29, <Alba-Iulia>.

Capitulul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea ¹⁾ de față, mântuire întru mântuitorul tuturor. Fiindcă faptele săvârșite în timp pier odată cu timpul, iar faptele muritorilor de cele mai multe ori sunt acoperite de vitrega uitare, cugetul înțelept a găsit cu cale să veșnicească prin scrisul ce ființează în veac faptele care au nevoie de o cât mai îndelungată <dăinuire> și de o nestrămutată trăinicie.

Drept aceea, prin rândurile acestea voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de față cât și a celor viitori, că înfățișându-se înaintea noastră măritul bărbat Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, în numele său și al lui Ladislau și al celui alt Ladislau, fiii săi, pe de o parte; și comitele Daniil, fiul lui Chel de Câlnic ²⁾, de asemenea pentru sine și pentru Nicolae și Mihail, fiii săi, cât și Nicolae, fiul comitelui Solomon, în numele său și al tatălui său și al lui Mihail, fratele său, pe de altă parte, numiții Ladislau voevodul și comitele Daniil și Nicolae au mărturisit că au făcut și încheiat între dânșii acest schimb cu privire la niște pământuri sau moșii ale lor mai jos numite și l-au încheiat în fața noastră în chipul următor. Anume zisul Ladislau voevodul <le-a dat> niște pământuri sau moșii ale sale, anume una din ele numită Ungurei ³⁾, din care jumătate, după cum a spus, a trecut în chip legiuit în stăpânirea sa dela un om numit Tyuan, mort fără de moștenitori <de parte bărbătească>, din care a patra parte ⁴⁾ cuvenită după dreptul firesc fiicelor numitului Tyuan, Margareta și Scolastica, a răscum-părat-o dela ele pe douăsprezece mărci de argint bun, după cum au mărturisit cele

¹⁾ paginam. ²⁾ Kelnuh, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). ³⁾ Gregorjaya, sat tot acolo.
⁴⁾ quartam (= cartam).

două doamne în fața noastră, că au vândut a patra parte <cuvenită> lor numitului Ladislau voevodul pe douăsprezece mărci, pe care pomenitul comite Daniil și Nicolae, fiul lui Solomon, fratele lui, le-au plătit întregi numitelor doamne înaintea noastră, îndatorându-se <cele două doamne> să apere cu osteneala și cheltuelile lor pe numitul Ladislau și pe moștenitorii lui împotriva tuturor aceluia ce ar voi în curgerea vremii să-i dea în judecată sau să-i turbure din pricina acestei pătriini și să-i păstreze necurniat în stăpânirea acestei pătriini. Iar cealaltă jumătate a pământului Ungurei i-a venit chiar acestui voevod Ladislau dintr'o dreaptă judecată¹⁾ după cum a mărturisit numitul Ladislau voevodul. De asemenea a dat, a lăsat și a hărăzit un alt pământ sau moșie a sa numită Roșia de Secaș²⁾ aflătoare în Secaș³⁾, împreună cu toate folosințele și cele ce țin de ea, în aceleași vechi margini și hotare în care au fost stăpânite și ținute de voevodul Ladislau, zișilor comite Daniil și Nicolae, fiul lui Solomon și, prin dânșii, moștenitorilor lor și urmașilor moștenitorilor lor, ca să le stăpânească, să le țină și să le aibă în pace pe veci și nestrămutat.

Semnele de hotar ale pământurilor Ungurei și Roșia de Secaș, așa după cum au fost statornicite comitelui Daniil și fratelui său Solomon și fiilor lor de către magistrul Ștefan castelanul din Kechkes⁴⁾, pentru pământul Ungurei și de către magistrul Ioan zis Nakas, castelanul de Egurwar⁵⁾, pentru moșia Roșia de Secaș în fața omului nostru, magistrul Elia arhidiaconul de Hunedoara⁶⁾ în locul și în numele zisului voevod Ladislau, se deosebesc și merg în chipul următor: Cel dintâi semn de hotar al numitului pământ Ungurei începe lângă Spring⁷⁾, pe munte, unde se află trei movile de hotar, dintre care una face hotarul din spre pământul Ungurei, cealaltă din spre pământul Spring, iar a treia, din spre pământul Ryngerkerh⁸⁾, care acum este al lui Alard, zis Jung. Apoi merge pe creastă⁹⁾ și ajunge la două movile de hotar, dintre care una face hotarul din spre pământul Ungurei, iar cealaltă din spre pământul Ryngerkerh. După aceea se îndreaptă pe aceeași creastă spre două movile de hotar, din care de asemenea una face hotarul în spre pământul Ungurei, și cealaltă din spre Ryngerkerh. După aceea merge pe aceeași creastă și ajunge la trei semne de hotar vechi, dintre care unul face hotarul în spre pământul Ungurei, altul, din spre pământul Ryngerkerh, și al treilea din spre pământul capitlului, anume al bisericii sfântului Mihail, numit Cunța¹⁰⁾. De aci merge pe aceeași creastă printre semne așezate două câte două în tre ilocuri, dintre care unul face mereu hotarul spre Ungurei, iar celălalt din spre pământul Cunța. După aceea, <hotarul> merge și ajunge la trei movile de hotar,

¹⁾ *pro iusto iudicio*, adică drept cheltueli de judecată. ²⁾ *Veresegihaz*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). ³⁾ *Zehes*. ⁴⁾ Ruinele acestei cetăți se află lângă satul Bucerdea Vimoasă, raionul Alba (reg. Hunedoara). ⁵⁾ *Egervár*, cetate și sat în comitatul Vas (R. P. Ungară). ⁶⁾ *Hunad*. ⁷⁾ *Spreng*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). ⁸⁾ *Ringerkerch*; așezare dispărută tot acolo. ⁹⁾ *berch*. ¹⁰⁾ *Kohna*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu).

dintre care una face hotarul din spre pământul Ungurei, cealaltă din spre pământul Cunța, iar a treia, din spre pământul fiilor lui Pouka, numit Păuca¹). De aci merge pe aceeași creastă spre răsărit printre niște movile de hotar așezate des două câte două în douăzeci și două de locuri, din care una <așezată într'o parte> face mereu hotarul din spre Roșia de Secaș, iar cealaltă așezată în partea cealaltă face hotarul din spre pământul fiilor lui Pouka. Apoi merge și trece printr'o livadă și ajunge la trei movile de hotar la capătul unui munte, dintre care una face hotarul spre pământul Roșia de Secaș, alta din spre pământul fiilor lui Pouka, iar a treia din spre pământul nobililor de Galda de Jos²). De aci pornește și vine la un semn se hotar aflător pe un muncel, care desparte pământul Roșia de Secaș de pământul nobililor de Galda de Jos. Apoi pornește și trece peste râul Secaș³) către două movile de hoar, care sunt lângă drumul mare, de unde, mergând pe coasta unei creste sau munte, ajunge la capătul unei păduri în spre apus, la două movile de hotar așezate pe vârful muntelui, dintre care una face hotarul spre pământul Roșia de Secaș, iar cealaltă spre pământul Cergăul Mic⁴) al nobililor de Geoagiu⁵). De aci o ia pe creastă spre apus și ajunge la două semne de hotar, dintre care unul face hotarul spre pământul Roșia de Secaș, iar celălalt, din spre pământul Cergăul. De aci, mergând pe aceeași creastă, ajunge la trei semne de hotar, dintre care unul face hotarul din spre pământul Roșia de Secaș, altul din spre pământul Cergăul Mic al nobililor de Geoagiu și al treilea, din spre pământul Cergăul Mare al capitlului, anume al bisericii sfântului Mihail. De aci iese și merge spre un semn de hotar pe vârful muntelui apoi se îndreaptă din nou spre un semn de hotar ce se află tot pe vârful muntelui, și, după aceasta, luând-o spre apus pe aceeași creastă, ajunge la trei semne de hotar, dintre care unul face hotarul din spre pământul Roșia de Secaș, altul, din spre pământul Cergăul Mare al capitlului și al treilea, din spre pământul lui Blasiu, fiul lui Herbord. Apoi o ia în jos de pe creastă spre apus, prin semne dese de hotar așezate câte două, spre locul numit Bozkosar. De aci cotește spre miazănoapte prin semne dese de hotar așezate câte două și merge până la locul numit Hygysholm pe care se află trei semne de hotar, dintre care unul este semnul <moșiei> Secaș ce face hotarul din spre pământul Roșia de Secaș, celălalt a susținut comitele Blasiu că este al său, iar despre al treilea au susținut fiii lui Andrei de Geoagiu că este semnul lor, după cum ne-a înștiințat omul nostru, magistrul Elia. Apoi se coboară de pe creasta aceea spre apus, spre râul numit Soustou și merge pe albia lui până la râul Târnavă⁶), unde se sfârșește; iar de partea cealaltă, râul Secaș face hotarul dintre pământul Roșia de Secaș și dintre pământul episcopal numit Lotryd și pământurile altora. Pe urmă iese din râul Secaș, în sus, spre miazăzi, merge pe același râu Secaș până la Zynpotoka

¹) *Cheuturn*, sat tot acolo. ²) *Galda*, sat în raionul Alba (reg. Hunedoara). ³) *Zekes*.
⁴) *Chevgoud*, sat în raionul Mediaș (reg. Sibiu). ⁵) *Gyög*, sat în raionul Orăștie (reg. Hunedoara). ⁶) *Kuhullu*.

și, pe zisul râu Zynopotoka, merge în sus până la cele trei semne numite mai înainte și acolo se sfârșește.

În schimbul pământurilor numite Ungurei și Roșia de Secaș, la rândul său, numitul comite Daniil, în numele său și al fiilor lui, cât și Nicolae, în numele său și în acela al tatălui său Solomon și al fratelui său, au dat, au lăsat și au statornicit zisului voevod Ladislau și prin el moștenitorilor săi, un pământ sau moșie a lor de cumpărătură numită Șona¹⁾, aflătoare în comitatul Târnava, de asemenea cu toate folosințele și toate cele ce țin de ea, între aceleași vechi hotare și margini în care au ținut-o și au stăpânit-o din vechime numiții comite Daniil și Solomon, fratele său și înaintașii lor ca să o stăpânească, să o țină și să o aibă în pace, pe veci și nestrămutat, îndatorându-se acești voevod Ladislau și comite Daniil și Nicolae, în numele lor, al fiilor și al fraților lor, ca oricine ar turbura în curgerea vremii zisele pământuri Ungurei și Roșia de Secaș, date și lăsate de către voevodul Ladislau comitelui Daniil și lui Nicolae și moștenitorilor lor și pământul Șona dat și lăsat în schimb de către comitele Daniil și Solomon, fratele său și de către fiii lor voevodului Ladislau, partea cealaltă să fie datoare să apere întru toate cu osteneala, și cheltuielile sale partea turburată și să o păstreze necurmat în stăpânirea pașnică a ziselor pământuri. De asemenea, părțile s'au mai legat și îndatorat, ca să-și dea una alteia privilegiile sau actele în temeiul cărora au stăpânit suszisele moșii, ca să le păstreze sau să le nimicească în așa fel ca dacă una din părți nu dă celeilalte privilegiile sau actele sale, oricând, oriunde și în fața oricărui judecător ar fi înfățișate spre a împicina partea cealaltă, ele să fie socotite zadarnice, deșarte și lipsite de putere și să nu aibă de acum înainte nicio tărie, așa după cum părțile s'au legat de bunăvoie în fața noastră.

Pentru ca, așa dar, pomenitul schimb al susziselor pământuri, făcut în fața noastră, să capete tăria veșniciei trăinicii, ca nu cumva în curgerea vremii să poată fi schimbat sau zădărnicit de către cineva, la stăruința și cererea părților, le-am dat scrisoarea noastră de față întărită cu puterea peceții noastre.

Dat în cea dintâi marți după înălțarea la cer a domnului, în anul domnului o mie trei sute treisprezece, Grigore fiind prepozit, Toma cantor, Vincențiu custode și Benedict parohul de Cluj, decanul bisericii noastre.

<Pe verso, în limba germană, de o mână din secolul al XV-lea>: Această scrisoare ține de hotarul ²⁾ Rodkirg ³⁾.

Textul lat la. Zimmermann-Werner, I, p. 305—308.

182

1313 Iunie 14, <Oradea>.

Noi, capitlul bisericii din Oradea, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor cărora se cuvine că, înfățișându-se înaintea noastră chibzuitul bărbat, magistrul Benedict arhidiaconul de Ozd, vicarul venerabilului părinte

¹⁾ *Scepmezou*, sat în raionul Târnăveni (reg. Mureș). ²⁾ *halert*. ³⁾ *Rothkirch* = Veres-egyh.

Benedict, din mila lui Dumnezeu, episcop al Transilvaniei, în locul și în numele capîtlului bisericii din Transilvania, <ne->a arătat că, din pricina feluritelor primejdii ale drumurilor și a altor rele neașteptate, care s'au întîmplat și se pot întîmpla multora datorită vremurilor turburi de față <canonicii din capîtlu> se tem și nu îndrăznesc să ducă cu sine sau să trimită privilegiul sau actul acelu capîtlu pentru dovedirea pricinilor sau pentru înfățișarea sa la judecăți și ne-a rugat foarte stăruitor să facem de aceea să se înscrie și să se cuprindă în scrisoarea noastră, pentru <mai mare> chezășie, un privilegiu al prea înălțatului principe, domnul Ladislau, din mila lui Dumnezeu, ilustrul rege al Ungariei, de slăvită pomenire. Și ne-a înfățișat privilegiul care are următorul cuprins: <Urmează actul lui Ladislau al IV-lea regele Ungariei, din 1278>.

Noi, așa dar, la cererea acelu magistru Benedict și mai ales din grija pentru dreptul obișnuit și pentru dreptate, am pus să se întărească cu puterea pecetii noastre suszisul privilegiu înscris întocmai, cuvânt cu cuvânt, în scrisoarea de față, care <privilegiu> nu are răsături, nici ștersături și nu e stricat în vreo parte a lui și nici nu dă de bănuît, ci dimpotrivă e lipsit de orice bănuială.

Dat la sărbătoarea trupului lui Hristos, în anul domnului o mie trei sute trei-sprezece.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 309.

183

1313 Iunie 22.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea de față mîntuire întru mîntuitorul tuturor.

E lucru de o dreptate dovedită și e și potrivit cu înțelepciunea ca învoielile ce se încheie după cerința timpului să fie statornicite pe veci și să fie întărite, spre veșnica lor aducere aminte, cu oblăduirea privilegiilor domnitorilor¹⁾.

Drept aceea, prin rîndurile de față voim să ajungă la cunoștința tuturor, atît a celor de acum cît și a celor viitori, că înfățișându-se înaintea noastră mărîtul bărbat Ladislau voevodul Transilvaniei²⁾ și comite de Solnoc, în numele său și al lui Ladislau cel mare cît și al lui Ladislau cel mic, tîii săi, <pe de o parte> și pe de altă parte comitele Daniil de Câlnic³⁾, în numele său și al fiilor săi, precum și Nicolae, fiul lui Solomon, în numele său și al tatălui său și al lui Mihail, fratele său, ne-au mărturisit că au rînduit și au încheiat între ei următorul schimb:

¹⁾ *perpetua stabilitate fulciantur et sanctionibus pragmaticis principum patrucinio in perpetuae memoriae argumentum roborantur.* ²⁾ *Transsilvanus*, lipsește din al doilea exemplar original și din transumptul capîtlului din Alba-Iulia dela 1320. ³⁾ *Kelnuk*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu).

suszisul voevod Ladislau a dat comitelui Daniil și fiilor lui, <precum și> lui Nicolae și fraților săi suspomeniți niște pământuri sau moșii ale sale aflătoare în Secaș¹⁾ numite Roșia de Secaș²⁾, dobândită de el dela regii Ungariei înaintașii noștri, și Ungurei³⁾, care i-a venit lui în timpul voevodatului său și i-a rămas de pe urma unei judecăți, <și> din <care> trebuia să se dea a patra parte <ce se cuvenea> fiicelor lui Tyan, pe care le-a plătit deplin în fața capitlului bisericii sfântului arhanghel Mihail din Transilvania, precum au mărturisit ele, ca să le stăpânească, să le țină și să le aibă pe veci între hotarele neîndoioase și marginile străvechi, în care le-a avut și le-a stăpânit el însuși. La rândul lor, în schimbul pomenitelor pământuri, suszisul comite Daniil și susscrisele Nicolae au dat și au lăsat voevodului Ladislau și fiilor săi suspomeniți un pământ sau o moșie a lor numită Șona⁴⁾ dobândită prin cumpărare după cum au mărturisit, aflătoare lângă Târnava⁵⁾, în hotar sau învecinată cu moșiile suszisului voevod Ladislau, ca s'o stăpânească, s'o țină și s'o aibă în veci, de asemenea între hotarele neîndoioase și marginile străvechi în care o stăpâniseră ei mai înainte. Indatorându-se părțile una față de alta ca, dacă în curgerea vremii suszisul voevod Ladislau și fiii săi ar fi supărați de oricine sau ar fi chemați în judecată din pricina moșiei numite Șona, și dimpotrivă, dacă numitul comite Daniil și Nicolae și fiii, precum și frații lor ar fi turburați din pricina susziselor moșii în felul arătat mai sus, o parte va fi datoare să apere cu osteneala și cheltuielile sale partea <cealaltă> de asuprirea orișicui și să o păstreze în pașnica stăpânire <a lor>.

Ca urmare, voevodul Ladislau, comitele Daniil și Nicolae ne-au rugat stăruitor să binevoim a încuviința și a întări cu privilegiul nostru acest schimb. Noi, așa dar, încuviințând cu bunăvoință dreptele și legiuitele cereri ale voevodului Ladislau, ale comitelui Daniil și ale lui Nicolae, socotim bun, încuviințat și trainic pomenitul schimb și am hotărât să-l întărim cu puterea noastră regească. Spre pomenirea și veșnica trăinicie a acestui lucru am hotărât să li se dea scrisoarea noastră privilegială întărită cu puterea și atârănarea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozit al bisericii de Alba, vicescancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava, iubitul și credinciosul nostru, în a zecea zi înainte de calendele lui Iulie, în anul domnului o mie trei sute treisprezece, iar al domniei noastre de asemenea al treisprezecelea.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p 309—311.

184

1313 Iunie 25, <Oradea>.

Capitulul din Oradea face cunoscut că Simon, fiul lui Emich⁶⁾ de Tunig⁷⁾, nu s'a înfățișat la sorocul stabilit pentru a-și răscumpăra o parte din pământul său

¹⁾ *Secus*. ²⁾ *Werusighaz*. ³⁾ *Gregorjaya*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). ⁴⁾ *Scepmezcu*, sat în raionul Târnăveni (reg. Mureș). ⁵⁾ *Kukullew*. ⁶⁾ În text corupt: *Emuch*. ⁷⁾ *Tunyog*, sat în comit. Szatmár (R. P. Ungară).

Tunig, pe care îl zălogise pentru șapte mărci în dinari lui Ladislau și Mihail, fiii lui Mihail, fiul lui Ubul.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 1, p. 519.

185

1313 Iulie 4.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de acum cât și celor viitori care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru dăruitorul mântuirii.

Prin cuprinsul acestei scrisori voim să ajungă la cunoștința tuturor că venind în fața noastră comitele Egidiu, fiul lui Kolondus și Dionisie, fiul lui Tolon, Secui de Arieș¹⁾, credincioșii noștri, în numele lor și al tuturor Secuilor de lângă Arieș, ne-au arătat privilegiul răposatului rege al Ungariei Andrei, înaintașul nostru de bună pomenire, întărind privilegiul ilustrului rege Ladislau, de fericită pomenire, prea măritul nostru unchiu²⁾, întocmit cu privire la dania unui pământ numit Arieș³⁾, al cetății noastre dela Turda, aflător lângă și între râurile Mureș și Arieș⁴⁾, rugându-ne cu stăruință ca, înnoind acest privilegiu, să încuviințăm cu milostivire regească dania zisului pământ și să o întărim cu privilegiul nostru. Cuprinsul acestui privilegiu este următorul: <Urmează actul lui Andrei al III-lea regele Ungariei, din 12 Martie 1291>.

Noi, așa dar, văzând că această scrisoare privilegiată e fără ștersături, nici răsături și fără a fi stricată în vreo parte a sa, luând seama la credința și slujbele vrednice de răsplătă, cu care așa precum s'au străduit întotdeauna să mulțumească pe strămoșii noștri, tot astfel s'au îngrijit din răputeri să ne aducă slujbe mulțumitoare și nouă acești credincioși Secui ai noștri de lângă Arieș, necurmat, în toate expedițiile și treburile noastre, plecându-ne binevoitor din milostivire regească spre cererile lor drepte și legiuite, încuviințăm suszisa danie a pomenitului pământ al cetății Turda, numit Arieș, făcută acestor Secui de înaintașii noștri și, poruncind să fie cuprins despomenitul privilegiu de întărire cuvânt cu cuvânt în scrisoarea aceasta, o consfințim prin cele de față cu puterea noastră regească. Spre amintirea și trăinicia veșnică a acestui lucru, am dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre duble.

Dat de mâna cinstitului bărbat, magistrul Ioan prepozit al bisericii de Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava⁵⁾, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie trei sute treisprezece, iar în anul domniei noastre de asemenea al treisprezecelea, în ziua a patra înainte de nonele lui Iulie.

Textul lat. la Hurmuzaki-Densușianu, I, 1, p. 573—574⁶⁾.

¹⁾ *Aranos*, scaunul secucesc Arieș (azi în raionul Turda, reg. Cluj). ²⁾ În textul latin publicat: *patruelis nostri*, probabil greșit în loc de *patrui nostri*. ³⁾ *Aranas*. ⁴⁾ *Morus et Aranas*. ⁵⁾ *Kukullew*. ⁶⁾ În această publicație se reproduce în cadrul documentului de față și actul întărit al lui Andrei al III-lea.

1313 Iulie 20.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de față cât și viitori, care vor vedea scrisoarea ¹⁾ aceasta, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Cu toate că înțelepciunea cumpănită a principelui cârmuitor trebuie din chiar datoria slujbei sale să păstreze neatinsse drepturile și libertățile țării sale, după chipul aceluia care toate le orânduiește, totuși cu mai mari și osebite privilegii trebuie să îngrijească și să păzească drepturile maicei biserici, astfel ca pe aceea pe care a înălțat-o cu privilegii și a împodobit-o cu legea harului său împăratul cel ceresc, pe aceea trebuie s'o păstreze în tot chipul cu căldura râvnei sale neobosite, ca un slujitor și împlinitor credincios și cârmuitorul pământesc, în toate drepturile ²⁾ ei, mai ales în acelea cu care se știe că au cinstit-o și au înzestrat-o înaintașii săi și trebuie să-i întărească dreptul ce i-a fost statornicit și hărăzit.

Drept aceea, prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor, că venerabilul întru Hristos părinte Benedict, prin dumnezeiasca milostivire, episcopul Transilvaniei, iubitul și credinciosul nostru, înfățișându-se însuși înaintea noastră, ne-a arătat un privilegiu al regelui Ladislau de fericită pomenire, unchiul nostru, întocmit și hărăzit cu privire la dăruirea satului numit Cluj ³⁾, pomenitei biserici a Transilvaniei de către strămoșii noștri, anume de regii Ștefan și Ladislau de fericită pomenire, rugându-ne stăruitor să binevoim a încuviința acea danie și a o întări cu privilegiul nostru. Cuprinsul aceluși privilegiu este următorul: <Urmează actul lui Ladislau al IV-lea regele Ungariei, din 1275>.

Noi, așa dar, care din datoria cârmuirii pe care am luat-o asupra noastră trebuie să păstrăm în drepturile sale pe oricine și cu deosebire sfânta biserică, încuviințând cu bunăvoință cererile drepte și legiuite ale venerabilului părinte Benedict episcopul Transilvaniei, deoarece am văzut că acea scrisoare n'are ștersături, nici răsături și că nu e stricată în nicio parte a sa, am hotărît să fie înscrisă cuvânt cu cuvânt în scrisoarea noastră de față și, încuviințând zisa danie a strămoșilor noștri, o întărim prin puterea scrisorii de față. Spre pomenirea și veșnica trăinicie a acestui lucru am dat scrisoarea noastră privilegială de față întărită prin atârănarea pecetii noastre duble.

Dat de mâna chibzuitorului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii noastre de Alba și arhidiacon de Târnava, vicecancelar al curții noastre, iubitul și credinciosul nostru, în anul dela întruparea domnului o mie trei sute treisprezece, în a treisprezecea zi înainte de calendele lui August, iar în anul domniei noastre de asemenea al treisprezecelea. .

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 311—312.

¹⁾ paginam. ²⁾ iure generale. ³⁾ villae Kuluswar.

1313 August 8, in Campo Seme¹⁾.

Toma arhiepiscopul de Strigoni^u, dimpreună cu mai mulți episcopi, printre care Emeric episcop de Oradea și Benedict episcop al Transilvaniei, transcriu un privilegiu din 1302 al regelui Carol Robert, privitor la dăruirea comitatului Nitra <R. Cehoslovacă> episcopului de acolo.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII.1, p. 511—512.

1313 August 29.

Carol Robert regele Ungariei întărește un act al capitlului de Čazma <Iugoslavia>, din 18 Iulie 1307. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava ²⁾.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 342.

1313 Octombrie 26, Buda (R. P. Ungară).

<Ștefan episcop de Vesprim cedează lui Carol Robert regele Ungariei dijmele din insula Csepel <pe Dunăre>³⁾ convenite episcopiei. In lista demnitarilor, între alții>: Emeric episcop de Oradea.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 1, p. 512—513.

1313 Noembrie 1.

<Carol Robert regele Ungariei, dăruiește comitatul Nitra <R. Cehoslovacă> episcopului Ioan și episcopatului de Nitra. In lista demnitarilor bisericești, între alții >: Emeric episcop de Oradea. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Battyáni, III, p. 149—150.

1313 Noembrie 1, Buda (R. P. Ungară).

<Sinodul dela Buda cere papei Clement al V-lea să ajute pe Toma arhiepiscopul de Strigoni^u împotriva lui Matei de Trenčín, răsculat împotriva lui Carol Robert. In lista episcopilor>: Emeric de Oradea.

Regest după textul lat. din Battyáni, III, p. 147—148.

¹⁾ Fejér: *Semch*; Batthányi, III, p. 147: *Semech* (= Szemere?, R. P. Ungară). ²⁾ *Kucullu*.
³⁾ *Insula magna*, în R. P. Ungară.

1313 Noembrie 5.

< Carol Robert regele Ungariei întărește actul de danie al regelui Andrei al III-lea din 31 Decembrie 1291, privitor la moșia Rosnobanya (R. Cehoslovacă). In lista demnitarilor, între alții>: Emeric episcop de Oradea. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Katona, VIII, p. 271—278.

193

1313 Noembrie 13, Karasz (R. P. Ungară).

Juzii nobililor din comitatul Szabolcs adevăresc că Dominic, fiul lui Nicolae și-a zălogit moșia Hene din comitatul Szabolcs <R. P. Ungară> magistrului Beke, fiul lui Toma, comitele de Bihor, de Szabolcs și de Békés.

Regest după textul lat. din Bánffy, I, p.40—41.

194

1313 Noembrie 22, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adevărește că comitele Cosma, fiul comitelui Cosma din neamul Guthkeled, a dăruit moșia sa Possathyvisse ¹⁾ și jumătate din insula Kerthweles ²⁾ de lângă Possathyvisse fiicei sale Clara, soția castelanului Beke din Cheresig ³⁾.

Regest în Kállay, I, p. 23.

Transumpt în actul aceluiași capitolu, din 27 Septembrie 1425.

195

1314, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adevărește că moșiile Huzdou și Zubugya <R. Cehoslovacă> au revenit, prin schimb, lui Laurențiu, fiul lui Andrei <din Nagymihály>.

Regest după rezumatul lat. din Sztáray, I, p. 43.

196

1314 Ianuarie 4, <Alba-Iulia>.

Noi, capitulul bisericii fericitului arhangel Mihail din Transilvania dăm de știre că, deoarece, potrivit cuprinsului scrisorii noastre memoriale ⁴⁾ întocmită

¹⁾ *Possathyvisse*, așezare dispărută lângă Parhida, în raionul Oradea (reg. Bihor).

²⁾ Nume de hotar. ³⁾ *Kereszegh*, fostă cetate, azi sat în raionul Oradea (reg. Bihor).

⁴⁾ *littere memoriales*.

atunci, Pouch, fiul lui Grigore, trebuia să plătească <la> octavele nașterii domnului în fața noastră, la Alba-Iulia, nobilului bărbat domnului Eheleu vicevoevodul Transilvaniei, douăzeci și două de mărci, pentru răscumpărarea a două părți din pământul Uifalău ¹⁾, la sosirea sorocului s'au înfățișat pentru a primi banii, în numele lui Eheleu vicevoevodul Transilvaniei, slujbașul acestuia, comitele Ștefan, fiul lui David și notarul său magistrul Pavel. Iar pomenitul Pouch a venit în persoană, împreună cu comitele Nicolae zis Kugh, ruda sa și a spus că ar avea gata banii pentru a-i plăti, dar deoarece la această întâia plată nu va fi pus în stăpânirea moșiei sale suspomenite, ci de abia la a doua plată el va plăti, cu prilejul celei de a doua plăți, atât pe cea dintâi cât și pe cea de a doua plată ca să poată fi pus atunci în stăpânirea acestei moșii a sa, potrivit cuprinsului scrisorii noastre de mai înainte și] va plăti atunci, poate, chiar în întregime, <adică> va face și cea de a treia plată.

Dat în a patra zi de la octavele suspomenite ale nașterii domnului, în anul domnului o mie trei sute patrusprezece.

<Pe verso:> scrisoare pentru Eheleu vicevoevodul Transilvaniei, împotriva lui Pouch, fiul lui Grigore, cu privire la neplata celor douăzeci și două de mărci la octavele nașterii domnului.

Acad. R.P.R. Filiala Cluj, Arh. Ist.

Orig. lat., perg., pecete.

197

1314 Ianuarie 16, <Alba-Iulia>.

Noi, capitlul bisericii sfântului arhanghel Mihail din Transilvania, facem cunoscut că, venind în fața noastră Simion și Iacob, fiii lui Laurențiu din satul Gănești ²⁾, în numele lor și în acela al lui Ilie, fratele lor, pe de o parte, iar pe de altă parte comitele Gal, fiul lui Ștefan, din același <sat>, numiții Simion și Iacob au mărturisit că s'au îndatorat să zălogească pomenitului comite Gal-jumătatea părții pe care o au în pământul numit Gănești, aflătoare în vecinătatea părții de pământ a comitelui Gal, dimpreună cu toate folosințele sale, pentru douăzeci de mărci după <greutatea> mare și anume socotind cincizeci de dinari banali pentru un fertun, <pe care le> datoresc ca pedeapsă sau răscumpărare pentru uciderea lui Ștefan fratele susamintitului comite Gal și pe care vor trebui să le plătească la două soroace arătate mai jos: dela data actului de față până la octavele botezului domnului ³⁾ în răstimp de un an, adică în așa fel că zișii fii ai lui Laurențiu vor da comitelui Gal zece mărci, parte în argint bun ⁴⁾ sau în dinari și parte în <lucruri> după o prețuire

¹⁾ *Wyfalu*, Uifalăul Unguresc, azi Vultureni, sat în raionul Gherla (reg. Cluj).
²⁾ *Galfalva*, sat în raionul Târnăvei (reg. Mureș). ³⁾ 13 Ianuarie 1315. ⁴⁾ *in argento fino*.

cuvenită, la octavele sfântului mucenic Gheorghe¹⁾, iar celelalte zece mărci în argint sau în dinari le vor plăti numai la octavele următoare ale botezului domnului, făcând <atunci> ultima plată, cu această îndatorire ca, dacă fiii lui Laurențiu nu s'ar îngriji să plătească numitului comite Gal cele zece mărci chiar la octavele sfântului Gheorghe, ca întâiul soroc, atunci în ziua următoare jumătatea acelei bucăți²⁾ de pământ dată ca zălog de fiii lui Laurențiu, adică a patra parte din întreaga parte³⁾ a acelorași fii ai lui Laurențiu, dimpreună cu toată folosința ei să ajungă în stăpânirea comitelui Gal în schimbul celor zece mărci; iar dacă la al doilea și cel din urmă soroc, adică la octavele botezului domnului, nu se vor îngriji să plătească celelalte zece mărci, atunci de asemenea în ziua următoarei toată jumătatea părții de pământ a fiilor lui Laurențiu dată ca zălog numitului comite Gal, după cum s'a spus mai sus, să fie dată în veșnică stăpânire despomenitului comite Gal, în schimbul celor douăzeci de mărci și fiii lui Laurențiu, în ceea ce privește această dare pe veci⁴⁾ a jumătății părții întregi a lor de pământ, vor fi datori ca, venind în fața noastră, să dea și să facă a i se da numitului comite Gal actul nostru privilegial, așa după cum s'au legat. S'a mai spus că, în <tot acest> răstimp, dela darea acestui act până la octavele botezului domnului oamenii aceluiași comite Gal să se poată folosi de nuiele și de uscături din pădurea⁵⁾ acelor fii ai lui Laurențiu, din spre pământul Săuca⁶⁾, adică dela drumul care merge la moara lui Grigore până la pământul Săuca. Nici aceasta nu s'a lăsat la o parte, că, dacă aceiași fii ai lui Laurențiu vor putea plăti comitelui Gal amintitele zece mărci la acele octave ale sfântului Gheorghe, atunci oamenii comitelui Gal vor fi ținuți să renunțe la folosința acelei păduri a fiilor lui Laurențiu.

Dat în cea dintâi miercuri după octavele botezului domnului, în anul aceluiași o mie trei sute patrusprezece.

<Pe verso:> Scrisoare de mărturie pentru comitele Gal, fiul lui Ștefan, împotriva lui Simion, Iacob și Ilie, fiii lui Laurențiu, cu privire la plata a zece mărci la octavele fericitului Gheorghe și a altor zece mărci la octavele botezului domnului.

Acad. R.P.R., Filiala Cluj, Arb. Ist.

Orig. lat., perg., pecete aplicată.

198

1314 Ianuarie 20, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește că Ioan, fiul lui Ioan Balogh din neamul Deers Iyvanos, vinde partea sa de pământ din Gaman⁷⁾ lui Ivan și Simion pentru 20 de mărci.

Regest în Kállay, I, p. 23.

¹⁾ 1 Mai. ²⁾ *particule*. ³⁾ *totalis portionis*. ⁴⁾ *perpetuatione*. ⁵⁾ *nemore sive silva*. ⁶⁾ *Zeuke*, sat în raionul Târnăveni (reg. Mureș). ⁷⁾ Gyomán, sat în comit. Szabolcs (R.P. Ungară).

1314 Februarie 1, Avignon.

Tuturor credincioşilor întru Hristos aflători în regatul Ungariei. Intrucât după cum nis'a arătat din partea voastră, voi şi credincioşii bisericii romane din celelalte părţi vecine cu regatul Ungariei pătimiţi, din partea schismaticilor, a Tătarilor, a păgânilor şi a altor neamuri amestecate de necredincioşi, năvăliri, pustiri, robiri, luări în prinsoare, întemniţări şi alte năpaste de multe feluri şi nenumărate chinuri, pe care nu le puteţi preîntâmpina prin voi înşivă şi nici nu vă puteţi împotrivi lor, noi, cu dragoste părintească compătîmîndu-vă din adâncul <inimii>¹⁾ pentru aceste nenorociri, pătimiri şi asupriri atât de mari ale voastre, vă venim cu dragă inimă şi în chip milostiv în ajutor cu sprijinul duhovnicesc ce ne stă în putere <şi> care este mai puternic decât orice <sprijin> lumesc.

Aşa dar, ca să vă însufleţim pe voi şi pe ceilalţi credincioşi întru Hristos la apărarea credinţii catolice împotriva schismaticilor şi a celor necredincioşi cu atât mai mult, cu cât prin aceasta veţi nădăjdui că schimbaţi viaţa cea trecătoare pe cea veşnică, noi, din milostivirea atotputernicului dumnezeu şi încrezători în împuternicirea fericitorilor apostoli Petru şi Pavel, vă dăm iertare deplină pentru toate păcatele voastre, de care vă veţi fi căit din inimă şi pe care le veţi fi mărturisit, vouă tuturor şi celorlalţi credincioşi întru Hristos, care s'ar întâmpla să moară pentru apărarea credinţei catolice în războaiele sau în luptele purtate în regatul Ungariei ori în pomenitele ţări şi ţinuturi vecine cu acel regat sau vecine aceluia împotriva schismaticilor, Tătarilor, păgânilor şi a celorlalte suszise neamuri nelegiuite de necredincioş, sau <s'ar întâmpla să moară> pe urmă din pricina rănilor primite în acele războaie sau lupte.

După trei ani cele de faţă nu vor mai avea nicio putere.

Dat la Avignon, la calendele lui Februarie, în anul al nouălea.

Textul lat. la Hurmuzaki-Densuşianu, I, I, p. 574—575.

1314 Februarie 15.

Carol Robert regele Ungariei scuteşte pe magistrul Martin, fiul banului Andrei, de venitul cămării. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba şi arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 351.

¹⁾ *ab internis.*

1314 Februarie 15.

Carol Robert regele Ungariei scutește de plata dijmelor moșiile lui Toma, fiul lui Petru de Požega <Iugoslavia>. Vicecancelar Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 350.

1314 Februarie 17.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește moșia Kijz-dijr <în comitatul Baranya, R. P. Ungară> bisericii din Pécs. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII, 2, p. 465—466.

Transumpt în actul aceluiași rege din 22 August 1323.

1314 Aprilie 1.

<Carol Robert regele Ungariei dăruiește episcopului de Zagreb două familii de iobagi ai cetății Zagreb. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava¹⁾. Printre demnitari: Emeric episcop de Oradea, Benedict episcop de Cenad, Benedict episcopul Transilvaniei.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 354—355.

1314 Aprilie 22, <Dealul Orăzii>.

Noi, Martin prepozitul și conventul <mănăstirii> sfântului Ștefan protomartirul din Dealul Orăzii, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor căroră se cuvine că, înfățișându-se înaintea noastră magistrul Elek, fiul comitelui Mihail din neamul Akus, în numele său, al lui Akus și Mykch, frații săi mai mari, pe de o parte și comitele Ștefan, fiul lui Apa din neamul Zuard și Ambroziu, fiul său, pe de alta, comitele Ștefan și fiul său Ambroziu au mărturisit prin viu graiu, că deoarece Nicolae, Mauriciu și Kadych, fiii lui Mauriciu din Fughiu²⁾, precum și Ladislau și Nicolae, fiii lui Ioan, tot de acolo, din spița neamului lor, au pornit împotriva lor o pără, prin care pără i-au împovărat foarte și <întrucât>

¹⁾ *Kukulleu*. ²⁾ *Fudy*, sat în raionul Oradea.

din pricina <marei> lor lipse nu au putut să-i despăgubească decât vânzându-și o moșie, de aceea ei au vândut și au dat magistrului Elek și fraților săi mai sus numiți și, prin dâșii, moștenitorilor lor și urmașilor moștenitorilor lor, pentru douăzeci și șapte de mărci, pe care magistrul Elek le-a plătit în fața noastră, parte în bani, parte într'o valoare corespunzătoare, o moșie numită Baanrewy¹⁾, aflătoare în nemijlocita vecinătate a moșiei cu același nume a fiilor comitelui Mihail din neamul Akus, așezată lângă Crișul Mare, în comitatul Solnoc, ca s'o stăpânească și s'o țină pe veci și nestrămutat cu drept de moștenire. Iar Nicolae, Mauriciu și Kadych, fiii lui Mauriciu din Fughiu, care erau de față, și-au dat fără înconjur încuviințarea și învoirea la vânzarea suspomenitei moșii. Totuși cu legământul ca pomenitul comite Ștefan și Ambroziu fiul său să fie datori să apere cu osteneala și cheltuielile lor pe magistrul Elek și frații săi, împotriva tuturor acelora care ar voi să-i turbure din pricina cumpărării numitei moșii Baanrewy.

Dat luni, după a cincisprezecea zi dela Paști, în anul domnului o mie trei sute patrusprezece. Când ni se va aduce înapoi această scrisoare, o vom întări cu pecetea noastră atârnată.

Textul lat. la Anjou, f. p. 340—341.

205

1314 Iunie 26, <Alba-Iulia>.

Noi, capitlul bisericii fericitului arhangel Mihael din Transilvania dăm de știre că s'a înfățișat înaintea noastră magistrul Petru slujbașul²⁾ magistrului Toma, fiul lui Ambroziu și ni s'a plâns în numele său și al rudelor sale Ladislau, Dominic, Toma și Grigore, fiii lui Ioan, fiul lui Dominic din Nădășelu³⁾, că suszisul Ioan, fiul lui Dominic, tatăl lui Ladislau, Dominic, Toma și Gheorghe, a dăruit și a lăsat, pe când ei erau copii și fără încuviințarea lor, o parte din moșia lor Nădășelu aflătoare în comitatul Cluj, rudelor sale Enard, Lucaci, Egidiu și Gall, fiii lui Lorand, spre marea păgubire și pierdere a fiilor săi susziși. Drept aceea, magistrul Petru, făcând cuvenita plângere a oprit în fața noastră, în numele său și în numele rudelor sale de mai sus, pe Ioan, fiul lui Dominic, să dăruiască sau să înstrăineze în vreun chip oarecare vreo parte din moșia Nădășelu pomenită mai sus, iar pe fiii lui Lorand de a păstra, ține sau cuprinde vreo bucată din pomenita moșie Nădășelu.

Dat în a treia zi după nașterea sfântului Ioan botezătorul, în anul domnului o mie trei sute patrusprezece.

1) Așezare dispărută lângă Mezötur (R.P. Ungară). 2) *officialis*. 3) *Nadas*, sat în raionul Cluj.

<Pe verso:> <Scrisoare> de opreliște¹⁾ dată în folosul fiilor lui Ioan, fiul lui Dominic, împotriva tatălui lor Ioan, cu privire la înstrăinarea nedreaptă a unei bucăți de pământ fiilor lui Lorand, rudele lor.

Textul lat. la Teleki, I, p. 32—33.

206

1314 Iulie 13, Cojoena.

Noi, Iacob comite de Cluj²⁾, Ștefan de Jucul de Jos³⁾ și magistrul Mihail, juzi ai nobililor din acest comitat, dăm de știre prin scrisoarea de față tuturor cărora se cuvine, că Andrei, zis Luas de lângă Nadăș⁴⁾, fiind osândit prin judecată dreaptă pentru <omorîrea> a doi slujitori⁵⁾, a lui Ioan și Nicolae din Mera⁶⁾, a fugit din fața judecății noastre în taină și pe furiș. De aceea, moara cu locul său, clădirile și livada aflătoare lângă Nadăș ne-au rămas nouă, slobode și fără vătămarea drepturilor altora, ca gloabă <statornicită> înaintea vicevoevodului Ehelleu în socoteala gloabelor <datorate> pentru omorîrea celor doi oameni. Iar noi, nevoiți să vindem moara, livada și locul și deoarece moara, livada cu locul său se învecinează cu moșiile lui Andrei, fiul lui Felteu și ale lui Ladislau, fiul său, din care au fost înstrăinate, rupte și despărțite mai de mult și fiindcă, potrivit hotărîrii și judecății unor oameni vrednici din comitatul lor, dreptul și puțința de a le cumpăra au fost recunoscute lui Andrei, fiul lui Felteu și fiului său Ladislau și nu altor megieși; de aceea le-am dat și le-am vândut pe veci și nestrămutat lui Andrei fiul lui Felteu și fiului său Ladislau și prin ei moștenitorilor și urmașilor lor, pentru șase mărci în dinari⁷⁾, plătite și primite de noi în întregime dela ei. Ne-am îndatorat <tôtodată> să apărăm prin osteneala și pe cheltuiala noastră pe Andrei și Ladislau și pe urmașii lor împotriva tuturor acelora care ar voi să-i turbure sau să-i supere din pricina morii, a locului și a livezii.

Dat la Cojocna⁸⁾, la sărbătoarea sfintei fecioare Margareta, în anul domnului o mie trei sute patrusprezece.

Textul lat. la Teleki, I, p. 33—34.

207

1314 Iulie 20, <Oradea>.

Noi, capitulul bisericii din Oradea, prin cuprinsul celor de față facem cunoscut tuturor cărora se cuvine că venind în persoană în fața noastră magistrul Roland⁹⁾, fiul comitelui Dees, în numele lui și în acela al fratelui său, pe de o parte, iar pe de

¹⁾ *protestationalis prohibitio*. ²⁾ *Clusiensis*. ³⁾ *Suk*, sat în raionul Cluj. ⁴⁾ *Nadas*. ⁵⁾ *servientes*. ⁶⁾ sat în raionul Cluj. ⁷⁾ *sex marcis denariorum*. ⁸⁾ *Clusakna*, sat în raionul Cluj. ⁹⁾ In text: Rorand.

altă parte, magistrul Solumus și Nicolae, fiii aceluiași comite Dees, în numele lor și în acela al lui Ladislau prepozitul de Arad, ne-au adus la cunoștință că, din voința tuturor și în înțelegere deplină, au făcut și au rânduit între ei următoarea împărțeață a moșiilor lor de moștenire și de dobândire, ce spuneau că sunt ale lor, că lui Solumus și Nicolae, precum și prepozitului Ladislau le-au venit moșiile Tobu¹⁾ și Wrusy²⁾, aflătoare în comitatul Bihorului și moșia Markus³⁾, în comitatul Solnoc, dimpreună cu toate folosințele și cele ce țin de ele, și prin ei moștenitorilor și urmașilor lor, ca să le stăpânească pe veci. Iar moșiile Aka⁴⁾, și Zelesde⁴⁾ aflătoare în comitatul Solnoc, precum și Beseneu⁵⁾ din comitatul Bihor, de asemenea cu toate folosințele și cele ce țin de ele, au rămas amintiților Roland și Blasiu și prin ei moștenitorilor și urmașilor lor, ca să le stăpânească pe veci.

S'a adăugat la aceasta că, dacă unii dintre ei ar muri fără moștenitor, părțile acestora să rămână laolaltă fraților rămași în viață.

De asemenea, au mai spus, că oricine ar călca amintita împărțeață să fie dator a plăti cincizeci de mărci celor ce vor păzi împărțeața. Fără vătămarea dreptului altuia. Iar atunci când cele de față ne vor fi aduse înapoi, vom da privilegiul nostru.

Dat în sâmbăta dinaintea sărbătorii Mariei Magdalena, în anul domnului o mie trei sute patrusprezece.

Textul lat. la Zichy, I, p. 148.

208

1314 Iulie 22, Viena.

Toma arhiepiscopul de Strigionu întărește mănăstirii cistercite din Heiligenkreuz⁶⁾ moșia Parendorf⁷⁾, locuită mai înainte de Secui.

Regest după textul lat. din *Székely okl.*, III, p. 7—8.

209

1314 Octombrie 7.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Cricăției, Ramei Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de față, cât și a celor viitori, că venind înaintea noastră comitele Ioan, fiul lui Geubiul din Bistrița⁸⁾, credinciosul nostru, ne-a înfățișat și înaintat o scrisoare a noastră

¹⁾ Așezare dispărută, amintirea căreia a păstrat-o denumirea românească a satului Vörösgyan (Toboliu, în raionul Oradea). ²⁾ Așezare dispărută lângă Mezögyán în comit. Bihar (R.P. Ungară). ³⁾ Probabil identic cu satul Marca în raionul Șimleul Silvaniei (reg. Bihor). ⁴⁾ Așezări necunoscute. ⁵⁾ Așezare dispărută lângă Berekböszörmény în comit. Bihar (R.P. Ungară). ⁶⁾ Heiligenkreuz, sat în Austria. ⁷⁾ Parendorf, sat în comit. Moson (R.P. Ungară). ⁸⁾ Bezlerce, oraș în reg. Rodna.

deschisă, însemnată cu pecetea noastră cu cruce, întocmită cu privire la dania unei moșii numite Pettendorf¹⁾, pe care i-am dăruit-o odinioară, rugându-ne stăruitor să binevoim a întări acea danie și a întocmi numita scrisoare în formă de privilegiu, așa după cum îi făgăduisem că o vom întări prin privilegiul nostru, când ni se va aduce înapoi. Cuprinsul scrisorii e următorul: <Urmază actul lui Carol Robert regele Ungariei, din 24 Februarie 1311>.

Așa dar, noi, luând aminte că cele ce sunt dăruite și lărzite de către domnitori în chip legiuit și cuvenit trebuie să dăinuiască veșnic, ascultând dreapta cerere a nuntului comite Ioan, credinciosul nostru, am poruncit să se întocmească scrisoarea noastră în formă de privilegiu fără a vătămă dreptul altuia, consfințind și întărind dania pe care i-am făcut-o mai înainte. Spre pomenirea și veșnica trăinicie a aceastui lucru, i-am dat scrisoarea de față, întărită cu puterea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului și măritului bărbat Ioan prepozitul bisericii din Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava, iubitul și credinciosul nostru, în anul dela întruparea domnului, o mie trei sute patrusprezece, la nonele lui Octombrie, iar în anul domniei noastre de asemenea al patrusprezecelea.

Textul lat la Zimmermann-Werner, I, p. 312—313.

210

1315.

Ioan provincialul Augustinilor, dobândește dela regele Carol Robert întărirea, pentru mânăstirea din Dej²⁾, a privilegiului sării, pe care îl dăruise cu cincisprezece³⁾ ani mai înainte. Anul o mie trei sute cincisprezece.

Regest după regestul lat. din Fejér, VIII, 1, p. 582—583 (după Schier *Mem. prov. Aug.*, p. 17).

211

1315 Ianuarie 12.

<Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Mihai din neamul Akus pentru slujbele sale ostășești, moșiile Pazdics și Dereguyeő (comit. Zemplén, R. P. Ungară).> «Dat de mâna chibzuitului bărbat magistrul Ioan prepozit de Alba, vicecancelarul curții noastre și arhidiacon de Târnava⁴⁾, iubitul și credinciosul nostru».

Regest după textul lat. din Fejér, VIII, 1, p. 561—563.

¹⁾ Așezare dispărută aproape de satul Iad, raionul Bistrița. ²⁾ *Deesuariensi*. ³⁾ Indreptare făcută de Fejér. În adevăr e vorba de actul aceluiași rege, din 8 Decembrie 1310
⁴⁾ *Küküllő*.

1315 Ianuarie 19, <Oradea>.

Noi, capitlul bisericii din Oradea, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor căroră se cuvine că magiștrii Onth și Leel, înfățișându-se în persoană înaintea noastră pentru ei și pentru frații și rudele lor, <ne> au spus că dcoarece se tem și nu îndrăznesc să ducă cu sine sau să trimeată prin alții privilegiile sau actele lor pentru dovedirea drepturilor lor sau pentru înfățișarea lor la judecată, din pricina feluritelor primejdii ale drumurilor și a altor rele neașteptate ce s'au întâmplat și se pot întâmpla multora în vâltorile acestor vremuri și de aceea ne-au cerut cu stăruință, să punem să fie transcris și trecut, spre <mai mare> cheazăsie, într'o scrisoare de a noastră un privilegiu al lui Emeric regele Ungariei, de fericită pomemire. Cuprinsul acestui privilegiu este următorul: <Urmează actul lui Emeric regele Ungariei, din 1199>.

Noi, așa dar, la cererea magiștrilor Onth și Leel și mai ales în temeiul dreptului și al dreptății obștești, am pus să se treacă cuvânt cu cuvânt în <scrisoarea> de față și să se întărească cu pecetea noastră privilegiul suspomenit, <pe care l-am găsit> fără tăieturi, fără răsături, fără ștersături, nesticat în nicio partea lui și nedând nimic de bănuț.

Dat în duminica *Circumdederunt*, în anul domnului o mie trei sute cincisprezece.

Textul lat. la Rejér, VIII. 1, p. 584—585.

213

1315 Martie 14, Zanagh.

« <Scrisoarea> regelui Carol dată în satul Zanagh, vineri după duminica *Iudica*, în anul domnului 1315, arăta ¹⁾ că Kondam și Juhpogo din neamul Kool ²⁾ credincioșii Cumani ai zisului rege, înfățișându-se înaintea acestuia și susținând că moșia și pământul Beba-Veche ³⁾, aflător în comitatul Cenad este al lor <și a fost> al înaintașilor lor », care îl primiseră dela regele Ștefan <al V-lea>, l-au rugat pe regele Carol Robert să li-l dea înapoi. Ca urmare, regele a dat o poruncă prin care le-a îndeplinit cererea.

Regest cu traducerea unui fragment de text lat. la Gyáriás, p. 508—509 (rezumat într'un act din 1385).

214

1315 Martie 20, <Dealul Orăzii>.

Conventul din Dealul Orăzii adeverește că magistrul Peibarth și fratele său Ladislau au dat moșia lor din Monoros <comitatul Szabolcs, R. P. Ungară> în schimbul pământului Kis Ayk ⁴⁾ al nobililor de Duge.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 150.

¹⁾ În textul latin publicat: *exprimebanš* greșit în loc de *exprimebat*. ²⁾ sau *Koos*, ultima literă fiind corectată (observația editorului). ³⁾ *Beeb*, sat în raionul Sănnicolaul Mare (reg. Timișoara). ⁴⁾ *Ayk minor*, sat în comit Szabolcs (R.P. Ungară).

1315 Mai 4, Alba-Iulia.

Fratele Benedict, din milostivirea dumnezească, episcop al Transilvaniei tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de acum cât și celor viitori care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor. Dreptul cere și se știe că e potrivit cu judecata minții ca săvârșirea faptelor omeneste, pe care obișnuiau să le întunece cu vitregie lunga trecere a timpului și uitarea, să fie încredințate mărturiei actelor și să fie întărite prin scrisori legiuite ¹⁾, întru necurmata lor amintire.

Drept aceea, prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor că înfățișându-se înaintea noastră nobilul bărbat, comitele Nicolae, fiul răposatului Dees, a spus că fiind lipsit de mângâierea unor moștenitori și însuflețit de cugetul mântuitor de a pune cele cerești mai presus de cele pământești și de a schimba cele vremelnice pe cele nepieritoare <cu gândul> la judecata dumnezească, a mărturisit și a arătat că a rânduit capitulul bisericii noastre ca moștenitor al moșiei sale și al satului său numit Boiul Mare ²⁾, aflător lângă râul Târnavă Mare ³⁾, <ce a> ajuns în stăpânirea sa printr'un schimb cu moșiile sale de moștenire și l-a rânduit moștenitor în fața noastră și a dat și a dăruit numitul sat Boiul-Mare cu moara și via și cu toate folosințele și cele ce țin de el, ca danie între vii și ca danie pentru moarte, suszisului capitolu al bisericii noastre. Vrând și înțelegând suszisul comite Nicolae să nu moară fără moștenitori, deoarece nu e de înțeles <a muri fără moștenitor> și-a lăsat ca moștenitor pe Isus Hristos și a dat satul acela pomenitului capitolu ca să-l stăpânească, să-l țină și să-l aibă pe veci și nestrămutat, dar cu această îngrădire ca numitul capitolu să dăruiască roadele dijmelor suszisului sat Boiul-Mare comitelui Nicolae până la sfârșitul vieții sale pentru nevoile traiului său, ceea ce i-au îngăduit cu dragă inimă înaintea noastră frații noștri din capitolu pe tot timpul vieții sale.

Pe deasupra a mai voit și a rânduit suszisul comite Nicolae ca timp de șase ani dela darea scrisorii de față, dacă viața lui s'ar lungi într'atâta, el să aibă dreptul de folosință asupra pomenitului sat Boiul Mare și să culegă ca și mai înainte toate foloasele și veniturile, capitolul rămânând <însă> adevăratul stăpân. Dacă însă, chemat de dumnezeu, ar muri mai înainte, <adică în acest răstimp>, atunci suszisul capitolu să intre de îndată în stăpânirea satului Boiul Mare și a tuturor drepturilor sale ca netăgăduit moștenitor <bine> rânduit și chiar de plin drept pe temeiul daniei pentru moarte. Iar dacă numitul comite Nicolae ar trăi sau dacă ar fi în viață după trecerea celor șase ani <atunci> satul acela să treacă și să fie socotit ca trecut, împreună cu toate folosințele și cele ce țin de el, cu folosința ⁴⁾

¹⁾ *scripturis authenticis.* ²⁾ *Bun. Azi Boiu, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu).*
³⁾ *Kukulleu maiorem.* ⁴⁾ Completarea editorilor <de cimarum> pare greșită și în orice caz inutilă.

cu drepturile și veniturile sale, în bunurile celui capitlu, în temeiul dreptului de danie între vii și a rânduiri ca moștenitor, comitele Nicolae mulțumindu-se doar cu moara, cu via și cu roadele dijmelor pentru trebuințele sale și ducerea traiului său. De asemenea, comitele Nicolae, deoarece este încă și acum patronul ¹⁾ acelei biserici, a dobândit să rămână jude oficial ²⁾ în satul acela cât timp va trăi, iar capitlul să nu pună acolo alt jude până la sfârșitul vieții sale, ceea ce frații noștri i-a u îngăduit cu mărinimie. Aceasta a fost și a rămas dorința voinței depline a comitelui Nicolae, ca satul [Boiul Mare împreună cu toate folosințele și cele ce țin de el, să treacă în stăpânirea pomenitului capitlu și să rămână în stăpânirea lui, prin folosirea oricărui drept, adică dreptul de danie între vii, dreptul de danie pentru moarte, dreptul de a-și rândui moștenitor, dreptul de a lăsa moștenire și a face adăogire la testament ³⁾ și pe orice cale, dacă nu printr'una atunci prin alta, dacă nu în temeiul unui drept, atunci în temeiul altuia, rânduite spre folosul bisericilor, iar capitlul să se bucure cu drept deplin și pe veci de pașnica proprietate și stăpânire a celui sat.

Așa dar, la stăruința numitului comite și a capitlului bisericii noastre, deoarece comitele Nicolae nu a putut să meargă acum, după obiceiul țării, la alte capitluri, pentru întocmirea actelor, dar a făgăduit și s'a îndatorat să meargă cât va putea mai curând și mai bine, am dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre.

Dat la Alba, în a patra zi a octavelor fericitului mucenic Gheorghe, în anul domnului o mie trei sute cincisprezece.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 313—314.

216

1315 Mai 8, <Alba-Iulia>.

Capitulul din Alba-Iulia adeverește, la cererea lui Andrei ⁴⁾ voevodul Transilvaniei și a magistrului Nicolae de Geoagiu, actul regelui Ladislau al IV-lea din 19 Octombrie 1289 privitor la pământul Gomorod.

Regest după textul lat. din Zimmermann-Werner, I, p. 314.

217

1315 Mai 13, Lipto (R. Cehoslovacă).

Noi Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor cărora se cuvine că magistrul Doja cumătrul ⁵⁾ și

¹⁾ *patronus*. ²⁾ *officialis iudex*. ³⁾ *iureque legati codicili testamentorioque*. ⁴⁾ Nu e vorba despre un voevod al Transilvaniei, după cum afirmă greșit Zimmermann și Werner în regestul lor, ci despre un voevod local (cf. doc. din 16 Oct. 1303 și doc. din 27 Oct. 1325, ⁵⁾ *compater*.

credinciosul nostru, înfățișându-se înaintea noastră, s'a îngrijit să ne spună plângându-se ¹⁾ că moșia sa și satul numit Panatul Nou ²⁾, aflător în comitatul Arad, a fost și este al său de moștenire și că-i fusese cuprins cu puterea de către Ladislau, fostul voevod al Transilvaniei, cerându-ne stăruitor să binevoim a-i-l înapoia și a-l păstra în stăpânirea sa ³⁾, prin milostivirea noastră regească.

Drept aceea noi, ținând seamă de credința și de vrednicia credincioaselor slujbe ale pomenitului magistru Doja, cu care s'a silit întotdeauna să ne între în voie, i-am înapoiat și i-am redat numitului magistru Doja moșia sau satul numit Panatul Nou, pentru ca așa cum l-au stăpânit înaintașii lui, tot așa să-l stăpânească și el și pe cât drept are asupra lui, pe atât să-l stăpânească în pace și neturburat ⁴⁾.

Dat la Lipptoa ⁵⁾, în a treia zi după sărbătoarea Rusaliilor, în anul domnului o mie trei sute cincisprezece.

Textul lat. la Anjou, I. p. 380.

218

1315 Iunie 5, <Oradea>.

Capitulul bisericii din Oradea, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Din zorile zidirii celui dintâi om, urmașii lui bicisnici au ajuns la o așa înegurare de păcate, încât nu numai lungimea <nesfârșită> a vremurilor, ci însăși trecerea lor le învăluie amintirea, dând uitării ceea ce îi fusese încredințat și ceea ce fusese întipărit în ea. Totuși, purtarea de grije a prea înaltului ziditor a toate, care nimic n'a lăsat fără de mângâierea unui leac, s'a revărsat în mințile oamenilor chibzuiți, sub imboldul căreia iscusința lor a izvodit mijlocul ca faptele oamenilor, daniile, lăsămintele și învoielile de orice fel, legiuit făcute, să fie întărite prin acte publice și să fie încredințate pe veci cheazășiei credincioase a actelor și scrisorilor legiuite.

Drept aceea, prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor atât a celor de față cât și a celor viitori, că nobilul bărbat comitele Renold, fiul lui Ioan, din neamul Kukenus, înfățișându-se înaintea noastră, mânat de gândul evlavios de a schimba cele pământești cu cele cerești și cele lumești cu cele sufletești și voind să și-l rânduiască pe Hristos ca moștenitor al său, a mărturisit că a dăruit, a dat, a lăsat și a hărăzit două sate din cuprinsul moșiilor sale aflătoare în părțile Transilvaniei și anume Băița ⁶⁾ și Cosma ⁷⁾ împreună cu toate folosințele și cele ce țin de ele, între semnele de hotar și despărțirile

¹⁾ *per modum protestacionis nobis dicere curavit.* ²⁾ *Panađ*, sat în raionul Arad.
³⁾ *ispum in ipsa conservare.* ⁴⁾ este o aplicare a formulei, *uti possidetis.* ⁵⁾ *Liptó-Ujvár* (Hradek), cetate în R. Cehoslovacă. ⁶⁾ *Bany*, sat în raionul Reghin (reg. Mureș).
⁷⁾ *Kuzmateluke*, sat tot acolo.

îngrijite și însemnate din vechime, și în fața noastră prin viu graiu, cu mintea întregă și de bună voie, le-a dat, le-a lăsat și le-a hărăzit episcopiei bisericii Transilvaniei ca să le stăpânească pe veci; cu îngrădirea ca numitul comite Renold să stăpânească cu drept deplin numitele sate până la moartea sa. Iar când, chemat de domnul, va părăsi această viață, susnumitele sate să treacă de plin drept în stăpânirea episcopiei numitei biserici a Transilvaniei, fără nicio greutate și fără să se țină seamă de împotrivirea cuiva, iar episcopul Transilvaniei să fie pus în stăpânirea și proprietatea lor ca un <adevărat> moștenitor în temeiul dreptului de moștenire. Spre pomenirea și veșnica trăinicie a acestui lucru, la stăruința și cererea numitului comite Renold și a vrednicului de cinstire părinte și domn fratele Benedict, din mila lui Dumnezeu, episcopul Transilvaniei, care fiind de față¹⁾ a primit și preluat acea danie, i-a dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre.

Dat în a cincisprezecea zi după sărbătoarea *Corpus Christi*, în anul domnului o mie trei sute cincisprezece. Fiind magiștrii: Iwanka prepozit, Chanadin lector, Ioan cantor, Iacob custode.

Inst. de Ist. și Filosofie din Cluj.

Fotocopie după orig. lat. aflat în arh. Capit. din Alba-Iulia. Text aproape identic cu acela din Zimmermann-Werner, I, p. 317--318, dar mai corect.

219

1315 <Iunie 5, Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește dăruirea, prin testament, a satelor Ocnia²⁾, Comlod²⁾ și Milaș²⁾, de către comitele Renold, fiul lui Ioan din neamul Kukesnesrenold³⁾, capitulului din Alba-Iulia. Donatorul își rezervă dreptul de a stăpâni până la moartea sa satele amintite. Actul a fost întocmit la cererea comitelui Renold pe de o parte și a canonicilor și magiștrilor arhidiaconi, Ioan de Alba și Benedict de Ozd, împuterniciți ai capitulului de Alba-Iulia, pe de alta. În timpul magiștrilor canonici ai bisericilor din Oradea: Ioan prepozit, Chanadin lector, Ioan cantor, Iacob custode.

Regest după textul lat. din Zimmermann-Werner, I, p. 317--318 (text aproape identic cu documentul anterior¹⁾).

¹⁾ *presentialiter*. ²⁾ *Aknay*, *Komloud* și *Nalas*, sate în raionul Reghin (reg. Mureș). ³⁾ În textul latin publicat, greșit: *Kukenesulenld*. ⁴⁾ Editorii l-au publicat cu indicarea numai a anului, căci formula datei e defectuoasă din cauza unei lacune. Dar cu ajutorul actului similar eliberat de capitulul din Oradea în aceeași zi (vezi documentul anterior), data poate fi întregită: *Datum in quocindenis festivitatis Corporis Christi, anno domini M. CCCC. quinto decimo*.

1315 Iunie 9, Timișoara.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, iubiților și credincioșilor săi din capitlul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Alba-Iulia, mântuire și milostivire deplină.

Ne spune Nicolae, fiul lui Ștefan, judele din Hațeg, că, în aceste vremuri turburi, niște Români¹⁾ s'au coborât și au cotropit cu sila, spre paguba și vătămarea sa, un pământ al lui numit Brethonia²⁾ ce i-a fost dat și lăsat în chip legiuit de bunicul său, Toma. Drept aceea, poruncim cu tărie credinței voastre ca îndată ce veți vedea scrisoarea de față să trimitеți, împreună cu comitele Gheorghe Dalez, omul nostru, un om al vostru vrednic de mărturie, în fața căruia omul nostru să afle și să cerceteze dacă pomenita moșie e a numitului Nicolae prin moștenire. Dacă va afla că e așa, să i-o întoarcă și să i-o dea înapoi numitului cu deplin drept, dacă nu va întâmpina nicio împotrivire. Pe cei ce s'ar împotrivi să-i cheme înaintea noastră la sorocul cuvenit. După aceasta să ne răspundeți în scris cum ați săvârșit lucrul acesta, ziua chemării, sorocul statornicit și numele celor chemați.

Dat la Timișoara, în sâmbăta dinaintea sărbătorii sfântului apostol Barnaba.

Acad. R.P.R., Filiala Cluj, Arh. Ist.

Transumpt în orig. lat. al lui Carol Robert din 11 August 1315.

1315 Iunie 27, Timișoara.

Noi Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, dăm de știre prin această scribare tuturor căroră se cuvine, că au venit în fața noastră magiștrii Toma și Ștefan, comiți ai Secuilor noștri, fiii lui Dionisie și ni s'au plâns, arătându-ne că pământul numit Lăpuș³⁾ din comitatul Solnoc cu minele de aur și cu toate cele ce țin de el, adică cu pământul Mănăsturel⁴⁾, Cusdrioara⁵⁾, Gârboul Dejului⁶⁾, Bogata de Jos⁷⁾ și Maia⁸⁾ și altele, era al lor ca moșie de moștenire, dar le-a fost luat și ținut cu sila de către Ladislau voevodul Transilvaniei. Ei ne-au cerut cu stăruință să binevoim din milostivirea noastră regească a-i păstra în drepturile lor și a le înapoia și a le da îndărăt suszisul pământ numit Lăpușul împreună cu cele ce țin de el. Așa dar, noi, care prin slujba cârmuirii pe care ne-am luat-o asupra noastră, trebuie să păstrăm pe fiecare în drepturile sale, luând aminte la credincioasele slujbe ale acelor magiștrii, Toma și Ștefan,

¹⁾ Valachi. ²⁾ Așezare dispărută aproape de Breazova (reg. Hunedoara). ³⁾ terra Lăpus, în regiunea Baia Mare. ⁴⁾ Munushturzeg, sat în raionul Dej (reg. Cluj). ⁵⁾ Kozarwar, sat tot acolo. ⁶⁾ Vrbou, sat tot acolo. ⁷⁾ Bogath, sat tot acolo. ⁸⁾ Mana, sat tot acolo.

pe care s'au străduit să ni le aducă cu bunăvoință în multe rânduri și voind să-i punem iar și să-i păstrăm în drepturile lor, precum și să le răsplătim cu milostivire regească slujbele lor, le înapoiem și le dăm îndărăt numiților Toma și Ștefan, fiii lui Dionisie, pomenita moșie sau pământ numit Lăpușul, împreună cu toate folosințele și cele ce țin de el și toate pământurile mai sus arătate care țin de el, cu același drept de moștenire cu care l-au avut și l-au stăpânit ei mai de mult, ca să-l stăpânească în pace și liniște așa cum l-au stăpânit mai înainte. Și vrem ca nimenea din cei cărora li se va arăta scrisoarea de față, să nu îndrăznească sau să cuteze în niciun chip să supere sau să turbure pe acești fii ai lui Dionisie din pricina celui pământ sau moșii.

Dat la Timișoara¹⁾, la sărbătoarea măritului rege Ladislau, în anul domnului o mie trei sute cincisprezece.

Textul lat. la Bánffy, I, p. 42.

222

1315 Iulie 1, <Alba-Iulia>.

Prea înălțatului său stăpân Carol, din mila lui Dumnezeu, ilustrul rege al Ungariei, capitulul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania, rugăciuni întru domnul cu veșnică credință.

Am primit scrisoarea luminății voastre cu următorul cuprins: <Urmează actul lui Carol Robert regele Ungariei, din 9 Iunie 1315>. Noi, așa dar, supunându-ne poruncii înălțimii voastre, după cum se cuvine potrivit credinței datorate, am trimis în numele nostru pentru mărturie împreună cu pomenitul comite Gheorghe, omul vostru, un om vrednic pe Ioan preotul din satul sfânta Maria. Acesta întorcându-se, a spus cu privire la felul cum a săvârșit lucrurile omul vostru că, de față cu el, pomenitul om al vostru s'a dus, în joia după sărbătoarea nașterii fericitului Ioan Botezătorul²⁾, la suszisa moșie numită Brethonia și, după ce au întrunit pe megieși și vecini, a cercetat și a aflat că, fără îndoială, numitul pământ i-a fost dat și lăsat ca moștenire lui Nicolae, fiul lui Ștefan, de către bunicul său mai sus zis Toma. După ce a făcut această cercetare, întrucât nu s'a împotrivit nimeni, a dat înapoi numitul pământ pomenitului Nicolae, potrivit poruncii înălțimii voastre, ca să-l stăpânească cu deplin drept.

Dat în duminica din octavele nașterii fericitului Ioan Botezătorul, în anul domnului o mie trei sute cincisprezece.

Acad. R.P.R., Filiala Cluj, Arh. Ist..

Transumpt în Orig. lat. al lui Carol Robert din 11 August 1315.

¹⁾ Temeswar. ²⁾ 28 Iunie.

1315 Iulie 1, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Toma comite de Bereg și de Ugocea, drept răsplată pentru serviciile sale, moșiile Iwank și Hermanzeg din comitatul Szatmár <R. P. Ungară>, pe care le luase dela palatinul Kopaz.

Regest in *Történelmi Társ.*, 1903, p. 120.

1315 Iulie 1, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Toma, fiul lui Dionisie comite de Bereg și de Ugocea, drept răsplată pentru serviciile sale în lupta împotriva fiilor palatinului Ștefan, necredincioși față de rege, moșiile Turulung¹⁾ Belryuche²⁾, Kijuriche³⁾ din comitatul Sătmar, pe care le luase dela fiii palatinului Ștefan.

Regest in *Történelmi Társ.*, 1903, p. 120—121.

1315 Iulie 8, Lipova.

Lambert judele curții regale și comite de Cenad adeverește că magistrul Serephil, fiul lui Bugumel de Ruzka <comit. Abauj în R. P. Ungară>, și-a zălogit moșia sa ereditară Scemse, fiiilor lui Nicolae cel negru⁴⁾, pentru cincizeci de mărci.

Regest după textul lat. din *Codex dipl. patvius*, VII, p. 372.

1315 Iulie 12.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galității, Lodomeriei, Cumaniei și al Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos, care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Se cuvine ca înălțimea regească să privească cu luare aminte <și> cu ochi plini de bunăvoință la faptele de credință ale fiecăruia și să întindă spre ei dreapta plină de dărnicie a majestății sale, pentru ca cei credincioși atunci când vor vedea că au primit răsplăți potrivite meritelor lor, să râvnească cu și mai mare grije și însuflețire spre săvârșirea de fapte și mai pline de credință. Drept aceea, voim

¹⁾ *Terebes*, sat în raionul Oașului (reg. Baia Mare). ²⁾ *Turricse*, sat în comitatul Szatmár (R.P. Ungară). ³⁾ Așezare dispărută tot acolo. ⁴⁾ *Nigri*.

ca prin rândurile acestea să ajungă la cunoștința tuturor atât a celor de față cât și a celor viitori, că venind înaintea noastră magistrul Sumurakus, fiul lui Andrei, fiul lui Iwancha, iubitul și credinciosul nostru, a mărturisit înaintea noastră după cum urmează <și anume>: că socrul său, comitele Nicolae, fiul lui Alard, pe când trăia încă a dat și a hărăzit fiicei sale, domnei Elisabeta, adică soției magistrului Sumurakus, unsat al său numit Archiș ¹⁾ ca să-l stăpânească pe veci. <El> ne-a cerut cu stăruință ca, încuviințând dania tatălui ei, să binevoim a hărăzi și a da pomenitei doamne Elisabeta acea moșie spre a o stăpâni tot timpul vieții sale, iar după moartea sa pomenita moșie numită Archiș să binevoim a o hărăzi și dărui fiilor săi, adică fiului său mai mare, pe care l-a avut dela fostul său bărbat adică dela Reyner de Vințul de Jos²⁾, precum și celorlalți fii pe care îi va avea cu pomenitul magistrul Sumurakus, ca unora care au drept <la acea moșie> din dania bunicului lor.

Așa dar, auzind noi declarațiile și dreptele cerei ale pomenitului magistrul Sumurakus, ținând seamă de faptele lui de credință și de meritele credincioaselor sale siujbe, prin care am văzut că s'a silit să ni se facă plăcut, voim să întâmpinăm cu bunăvoință regească vrednicele slujbe ale acestuia, încuviințând pe viață numitei doamne Eliabeta, soția sa și fiilor ei, adică celui avut dela soțul ei dintâi, precum și celorlalți pe care îi va avea cu pomenitul magistrul Sumurakus³⁾, acea moșie Archiș, să o stăpânească, să o țină și să o aibă pe veci cu toate folosințele și toate cele ce țin de ea, cu același drept cu care i-a fost dăruiată precum s'a arătat mai sus, fără a păgubi însă dreptul altora. Spre mărturia și veșnica trăinicie a acestui lucru am dat scrisoarea noastră privilegială de față, întărită cu puterea pecetii noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat magistrul Ioan prepozitul bisericii din Alba, vicecancelarul curții noastre și arhidiacon de Târnava ⁴⁾, iubitul și credinciosul nostru, în a patra zi înainte de idele lui Iulie, în anul întrupării domnului o mie trei sute cincisprezece, iar în al domniei noastre de asemenea al cincisprezecelea an.

Acad. R.P.R., Filiala Cluj. Arh. Ist.

Orig. lat., perg., pecete atârnată.

227

1315 Iulie 13, Timișoara.

Noi, Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, prin cuprinsul celor de față facem cunoscut tuturor cărora se cuvine că, înfățișându-se înaintea noastră comitele Blauuz, fiul lui Arnold, credinciosul nostru, ne-a arătat că moșia numită Vulcan⁵⁾ e a sa dobândită prin cumpărare și ne-a cerut stăruitor să întărim această cumpărare <și> să-i îngăduim s'o stăpânească cu încuviințarea și învoirea noastră.

¹⁾ *Olaherkes*, azi partea satului Cioara, raionul Orăștie (reg. Hunedoara). ²⁾ *Wynch inferior*, sat în raionul Alba (reg. Hunedoara). ³⁾ În original: *Sumrakus*. ⁴⁾ *Kukullw*. ⁵⁾ *Wolquinlaka*, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu).

De aceea noi, ținând seamă de credința și de vrednicia credincioaselor slujbe ale numitului comite Blauuz, i-am lăsat moșia aceea s'o stăpânească cu același drept cu care a stăpânit-o. Drept aceea, voim și poruncim cu tărie tuturor comiților și juzilor și slujbașilor noștri, aflători în slujbă în orice timp și îndeosebi vouă, Mihail, fiul lui Helwych, comite de Albești ¹⁾, să nu cutezați în niciun chip a supăra pe numitul comite Blauuz sub cuvântul dreptului de judecată cu privire la suszisa moșie sau sat numit Vulcan și nici a sili pe oamenii de pe acea moșie să se înfățișeze înaintea judecății voastre. Altfel să nu faceți dacă vreți să vă bucurați de deplina noastră dragoste.

Dat în satul Timișoara ²⁾, la sărbătoarea fericitei fecioare și mucenice Margareta, în anul domnului o mie trei sute cincisprezece..

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 315.

228

1315 Iulie 15, Timișoara.

Toma arhiepiscopul de Strigoniu, episcopii Ștefan de Vesprim și Benedict de Cenad, «atunci când ne-am întrunit la Timișoara, la stăpânul nostru Carol ilustrul rege al Ungariei, pentru a lua acolo măsuri cu privire la îmbunătățirea stării regatului» au chemat în fața lor pe magistrul Nicolae, fiul lui Matei din neamul Chaak, să dovedească cu acte dreptul de proprietate asupra moșiei Bonțida ³⁾.

Regest lat. la Knauz, II, p. 700—709.

229

1315 August 1, Lipova ⁴⁾.

<Carol Robert regele Ungariei dăruiește lui Toma arhiepiscopul de Strigoniu cetatea Komarno (R. Cehoslovacă). În lista demnitarilor între alții>: Emeric episcop de Oradea, Benedict de Cenad, Benedict al Transilvaniei, Nicolae voevodul Transilvaniei.

Regest după textul lat. din Batthyány, I, p. 464—466.

230

<1315—1318> August <5—9>, Lipova.

Prea iubitelor sale rude, magiștrilor Ladislau și Donch, Nicolae și Francisc, fiii lui Boxa, Nicolae voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc cu datoria rudeniei și gata întru totul ⁴⁾.

¹⁾ Feyereghaz, sat tot acolo. ²⁾ Temeswar. ³⁾ Bonchya, sat în raionul Cluj. ⁴⁾ Lipova.
⁵⁾ *proximitatis debitum et se totum.*

Deoarece avem o încredere și o nădejde deosebită în voi rudele noastre, iar acum a sosit și este vremea să vă puteți dovedi într'adevăr rudele noastre, vă rugăm cu stăruință, ca pe niște rude, ca îndată ce veți vedea <scrisoarea> de, față, să ne trimiteți la noi la Medieșul Aurit ¹⁾, cât mai cuviincios veți putea și cu cât mai mare cinste pe câțiva dintre voi și alți nobili aflători în părțile acelea, împreună cu fiii lui Iacob și fiii banului Pavel <și făcând> aceasta ne veți afla gata la nevoie în toate <treburile> voastre. Pe lângă aceasta, vom împlini întru toate voia voastră și a acelora dintre voi pe care-i veți fi trimis la noi. Și precum ne încredem în voi, să binevoiți să nu faceți altfel.

Dat la Lipova ²⁾, în sâmbăta dinaintea sărbătorii fericitului mucenic Laurențiu. <Pe verso:> Rudelor sale prea iubite, magiștrilor Ladislau, Donch, Nicolae și Francisc.

Textul lat. la Wenzel, XII, p. 207 (cu data greșită: circa 1277; pentru data corectă cf. M. Wertner, în *Erdélyi Muzéum*, 1901, p. 349).

231

1315 August 11.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galității, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea această scrisoare, mântuire întru dătătorul mântuirii.

Prin cuprinsul celor de față voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de acum cât și a celor viitori că înfățișându-se înaintea noastră Nicolae, fiul lui Ștefan, judele din Hațeg ³⁾, s'a plâns că moșia lui numită Brythonia, aflătoare în comitatul Hațeg, care a fost și este a lui prin moștenire, a fost cotropită cu silnicie și pe nedrept de către cnejii Dan și Stanislau ⁴⁾ și ne-a rugat stăruitor să binevoim a-i înapoia pomenita moșie prin regeasca noastră milostivire. Dar, deoarece noi nu cunoașteam adevărul cu privire la starea aceluia pământ și moșie, am dat poruncă credincioșilor noștri, adică capitlului bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania, ca, împreună cu omul nostru, comitele Gheorghe de Lelez, să trimită un om al lor de mărturie spre a cerceta adevărul în această pricină. Aceștia ne-au răspuns în scris în chipul următor: <Urmează actul capitlului din Alba Iulia din 1 Iulie 1315>.

Iar noi care, potrivit slujbei cărmuirii pe care am luat-o asupra noastră, suntem datori a păstra pe fiecare în dreptul lui și a da fiecăruia înapoi ceea ce e a lui, am hotărât că numita moșie Brythonia, cu toate folosințele ei și cu toate cele ce țin de ea, trebuie să fie înapoiată pomenitului Nicolae și, priuțr'însul, moștenitorilor lui și urmașilor moștenitorilor lui, în aceleași hotare și margini, în care a avut-o și a stăpânit-o el mai înainte, ca s'o stăpânească, s'o țină și s'o

¹⁾ *Medyes*, orașel în reg. Baia Mare. ²⁾ *Lippua*, oraș în reg. Arad. ³⁾ *Hatzak*, orașel în reg. Hunedoara. ⁴⁾ *Zlonizlov*.

aibă, cu drept de veci și neclintit în pace și liniște. Spre amintirea și veșnica trăinicie a acestui lucru, i-am dat scrisoarea privilegială de față întărită prin atârna-rea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii din Alba și arhidiacon de Târnava, iubitul și credinciosul nostru, în anul o mie trei sute ciucisprezece, în a treia zi înainte de idele lui August, în anul domniei noastre de asemenea al cincisprezecelea.

Acad. R.P.R., Filiala Cluj, Arh. Ist.

Orig. lat., perg., pecete atârnată.

232

1315 August 12.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea¹⁾ de față, mântuire întru hărăzitorul mântuirii.

Chibzuința purtării de grijă a regelui cărmuește bine țara atunci când, după cum îi păstrează pe cei de sus rânduiți în <ranguri> înalte, tot astfel și pe cei de jos, în treptele ce li se cuvin după măsura vredniciei lor, purtându-se după pilda puterii dumnezeiești, care coboară din scaunul lor pe cei puternici și înalță pe cei smeriți, tot astfel pune la loc pe cei scoși din starea lor și coboară pe cei ce s'au ridicat cu îndrăzneală, păzind și într'o parte și în cealaltă calea dreptății din datoria slujbei ce și-a luat-o asupra sa.

Drept aceea, prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor atât a celor de acum cât și a celor viitori că, venind înaintea noastră Andrei de Ațel²⁾, Petru, fiul lui Konc și Herbord de Moșna³⁾, credincioșii noștri Sași, în numele lor și în acela al întregii obști a Sașilor din Mediaș⁴⁾, Șeica Mare⁵⁾, Biertan⁶⁾, și din alte locuri ce țin de ei și înfățișându-ne privilegiile lor⁷⁾, s'au silit să ne arate și să ne aducă la cunoștință odată și încă odată și de multe ori aceasta: că odinioară trăiau laolaltă bucurându-se de aceeași libertate ca a Sașilor de Sibiu, hărăzită de sfinții regi, înaintașii noștri, iluștri regi ai Ungariei, dar prin fapta și silnicia lui Ladislau, răposatul voevod al Transilvaniei, au fost cotropiți și despărțiți de acea obște a Sașilor de Sibiu și în urmă au fost ținuți până acum împotriva libertății lor, de către fiul acestuia, numit de asemenea Ladislau voevodul Transilvaniei, cerându-ne stăruitor cu rugă prea plecată să binevoim a-i așeza din nou pe deplin⁸⁾ în vechiile lor libertăți și să-i unim și să-i contopim cu obștea Sașilor

¹⁾ *paginam*. ²⁾ *Ecul*, sat în raionul Mediaș (reg. Sibiu). ³⁾ Sat în raionul Mediaș (reg. Sibiu). ⁴⁾ *Medyes*, oraș în reg. Sibiu. ⁵⁾ *Selk*, sat în raionul Mediaș. ⁶⁾ *Beretholm*, sat tot acolo. ⁷⁾ *seriem libertalis eorum*. ⁸⁾ *restituere in integrum*.

de Sibiu, cu care și mai înainte făceau una, urmându-se datina stării¹⁾ lor străvechi.

Iar noi, sfātuindu-ne și chibzuind despre aceasta cu credincioșii noștri baroni, anume cu Dominic palatinul nostru, cu Nicolae voevodul Transilvaniei cu venerabilul părinte, domnul Benedict episcopul de Cenad, cu magistrul Petru, fiul lui Kompold și cu alți mulți nobili ai țării noastre, care erau atunci de față împreună cu noi și încredințându-ne de aceasta, că numiții Sași din Mediaș, Șeica Mare, Biertan și din locurile ce țin de ele, țineau de aceeași obște a Sașilor de Sibiu, ca unii ce se bucurau de aceleași privilegii ca și aceștia, am așezat din nou, în numele domnului, pe numiți Sași din Mediaș, Șeica Mare și Biertan în vechile lor libertăți, scoțându-i de sub orice stăpânitor nedrept <și> am hotărît să fie uniți <cu obștea Sașilor din Sibiu>, în așa fel, ca atât ei, cât și fiii fiilor lor să se bucure pe veci ca și obștea Sașilor din Sibiu de una și aceeași libertate dată și rânduită lor de sfinții regi străbunii noștri, slujind în oaste, plătindu-ne același bir pe pământ sau cens ²⁾ și îndeplinind și celelate îndatoriri ce sunt cuprinse în privilegiul acelor Sași din Sibiu.

Spre amintirea și veșnica trăinicie a acestui lucru, am dat numiților Sași ai noștri din Mediaș, Șeica Mare și Biertan, scrisoarea noastră privilegială, întărită cu puterea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii de Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava ³⁾, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie trei sute cinsprezece, în a doua zi înainte de idele lui August și de asemenea în al cincisprezecelea an al domniei noastre.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 315—316.

233

1315 Septembrie 6, Dej.

Noi, Nicolae voevod al Transilvaniei și comite de Solnoc, dăm de știre, că după ce la stăruința comitelui Iacob, fiul lui Apa, am trimis în sâmbăta dinaintea nașterii fericitei fecioare⁴⁾ pe Nicolae de Măcicașu⁵⁾, omul nostru, spre a opri pe oamenii de pe moșiile Vița⁶⁾ și Ceaba⁷⁾ ale celor doi magiștri <numiți> Ladislau, fiii răposatului voevod al Transilvaniei Ladislau, dela foloasele și folosințele, moșiilor Babus⁸⁾ și Beudin⁹⁾ ale numitului comite Iacob, acel om al nostru, întorcându-se la noi în aceeași zi, ne-a spus că s'a dus la fața locului, la moșiile susnumite ale comitelui Iacob și i-a oprit cu tărie pe zișii oameni din Vița și Ceaba dela folosirea și strângerea de aici înainte a tuturor foloaselor și folosințelor acelor moși.

¹⁾ *contionis*, greșit pentru *conditionis*. ²⁾ *terragium seu censum* ³⁾ *Kuhullu*. ⁴⁾ 6 Septembrie. ⁵⁾ *Machkas*, sat în raionul Cluj. ⁶⁾ *Wyche*, sat în raionul Beclean (reg. Rodna). ⁷⁾ *Chaba*, sat în raionul Ghela (reg. Cluj). ⁸⁾ Așezare dispărută lângă Vița (raionul Beclean). ⁹⁾ *Beud*, sat tot acolo.

Dat la Dej, în sâmbăta arătată mai sus, în anul domnului o mie trei sute cincisprezece.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 316—317.

234

1315 Noembrie 9, <Cluj-Mănăştur>.

Noi, fratele Nicolae, din milostivirea dumnezească, abate de Cluj-Mănăştur¹⁾ şi întregul convent al aceleiaşi mănăstiri²⁾ dăm de ştire prin scrisoarea de faţă tuturor căroră se cuvine, că au venit înaintea noastră Ioan, fiul lui Pavel de Sumurduc³⁾, împreună cu omul voevodului Nicolae, anume cu Nicolae, fiul lui şi cu judele nobililor, anume Nicolae, fiul lui Mikola de Dezmir⁴⁾ . . .⁵⁾ şi au primit dela el scrisoarea voevodului Nicolae, din care am aflat, că trebuie să dăm numitului Ioan pe omul nostru, anume pe Toma . . .⁵⁾. Când au venit la noi, ne-au arătat că suszişii omul nostru şi al voevodului Nicolae, cu Nicolae comitele nobililor din Cluj, împreună cu megieşii au mers la hotarele moşiei Sumurduc⁶⁾ şi ale celorlalte.

Intorcându-se apoi la noi, au mărturisit într'un glas că întâiul semn de hotar din spre partea lui Nicolae, fiul lui Beden, <se găseşte> lângă un heleşteu, al doilea se află înapoia unui munte gol, tufos <numai> spre vârf, iar un altul mai sus pe locul numit Zaldoberch. Acolo ei au aflat trei semne de hotar, întâiul al lui Nicolae, fiul lui Beden, al doilea al lui Ioan, iar al treilea ţine până la <moşia> numită Maria Magdalena Theleke⁷⁾. Întâiul semn de hotar din spre <moşia> numită Maria Magdalena Theleke, e aşezat pe un vârf de munte, unde se află groapa vulpilor. Mergând de aci la fântâna regelui, au aflat acolo semnul de hotar, din care unul e al aceluiaşi, iar al doilea al moşiei suszisei biserici, care adică se numeşte Mariatheleke, după cum au mărturisit într'un cuget Bede, Bene, Pavel cel mare şi alţii. Intorcându-se, au văzut un alt semn de hotar la poalele muntelui numit Dealul lui Bede⁸⁾. Acolo, fiind de faţă nobilii din Deuşu⁹⁾, Nicolae şi Ioan, fiii voevodului Ioan şi nobilii din Vechea¹⁰⁾ Mihail şi Nicolae, fiii . . .⁵⁾ pornind dela semnul de hotar al <moşiei> Dealul lui Bede, au statornicit hotarul pe muntele acela dincolo de drumul mare, precum au mărturisit suszişii nobili şi au despărţit-o de <moşia> pomenită . . .⁵⁾. Venind apoi la . . .⁵⁾ <au aflat> că semnul de hotar fusese strîcat cu plugul, dar locul semnului se mai vedea. Infăţişând scrisoarea privitoare la semnul acela de hotar, numitul Ioan a oprit pe oameni şi plugul . . .⁵⁾ <Fiind de faţă> nobilii din Vechea şi Ioan au aflat un semn de hotar care se numeşte Herethalm . . .⁵⁾ nobilii au mărturisit, din nou . . .⁵⁾ numit Mihăieşti¹¹⁾. Au trecut apoi la drumul mare şi acolo fiind de faţă nobilii . . .⁵⁾, fiii lui Mykola, care mărturisiseră că semnul de hotar care se află între ei aproape de Mihă-

1) Kolosmonostră. 2) loci. 3) Zomordok, sat în raionul Cluj. 4) Desmer, sat încorporat oraşul lui Cluj. 5) Lacună în textul latin publicat. 6) Numele e şters în textul original. 7) Aşezare dispărută aproape de oraşul Cluj. 8) Bedehalma (în ung.). 9) Gyos, sat în raionul Cluj. 10) Buđa, sat tot acolo. 11) Sancti Michaelis Theleky, sat în raionul Cluj.

ești...¹⁾ e așezat, care semn de hotar se află în apropierea râului...¹⁾ la a moșiei Mihăiești. Nimeni n'a îndepărtat semnul acela. Apoi hotarul trece prin Bechenyeth²⁾ și au aflat semnele de hotar într'o pădure...¹⁾. Apoi au aflat două semne de hotar în aceeași pădure pe un vârf de munte, despre care nobilii de mai sus Toma și Nicolae au spus că arată hotarul cel adevărat. Mergând în aceeași pădure, la izvorul unui râu, se află un semn de hotar care desparte <moșia> numită Gyeckthel³⁾...¹⁾ de <moșia> Sumurduc. Acolo unde râul acela se varsă în râul Sumurduc au aflat noi semne de hotar, pe care le ridicase magistrul Gywla. Magistrul Gywla de mai sus a mărturisit înaintea lor că pomenitul hotar este al tuturor, iar megieșii moșiilor din jur nu s'au împotrivit deloc acelu hotar. Deoarece era iarnă și nu putuseră să îndrepte hotarele, au rânduit ca Ioan, în orice timp ar vrea, să cheme <oamenii> la punerea semnelor de hotar.

Dat la Cluj-Mănăstur, în cea din urmă duminică înainte de sărbătoarea jericitului Martin mărturisorul, în anul domnului o mie trei sute cincisprezece.

Textul lat. la Teleki, I, p. 34-36.

235

1315 Noembrie 13, Cluj.

Noi, Nicolae voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor cărora se cuvine că înfățișându-se înaintea noastră Ioan, fiul lui Tormach, pe de o parte și Ioan, fiul lui Emuch și Iacob, fiul lui Choma, în numele său și al comitelui Nicolae zis Vos Castelanul, pe de alta, ne-au adus la cunoștință că au împărțit între ei pe veci o moșie a lor numită Sântejude⁴⁾. Fiind de față martorul abatelui și al conventului din Cluj-Mănăstur, precum și Lorand, fiul lui Ortalf, Julia, iratele său și Ioan, fiul lui Martin, juzi ai nobililor din Dobâca, oamenii noștri⁵⁾ aduși acolo pentru aceasta au împărțit numita moșie Sântejude în trei părți deopotrivă, despărțindu-le una de alta cu hotarele și semnele mai jos arătate. Două din aceste părți aflătoare în spre răsărit, împreună cu toate folosințele lor și cu toate cele ce țin de ele, i-au venit lui Ioan, fiul lui Tormach și moștenitorilor lui, ca să le stăpânească și să le aibă cu drept de veci. Partea a treia, aflătoare spre apus, de asemenea împreună cu folosințele ei și cu toate cele ce țin de ea rămânând fiilor lui Emuch și Iacob și moștenitorilor lor, ca s'o stăpânească și s'o aibă pe veci și nestrămutat.

Hotarele și marginile prin care se despart una de alta acele părți de moșie pe care le-au statornicit în fața pomenitului martor și a oamenilor noștri, după cum ne-au arătat părțile înaintea noastră, se deosebesc în chipul acesta: <Ho-

¹⁾ Lacună în textul latin publicat. ²⁾ Corectat de o mână din secolul al XV-lea: *Bechenyeth*. ³⁾ Numele a fost corectat de o mână din sec. al XV-lea în: *Gyomckthel*. ⁴⁾ *Vasculleleke*, sat în raionul Gherla (reg. Cluj). ⁵⁾ adică ai voevodului.

tarul > începe mai întâi din spre partea de apus, la trei semne de hotar de început¹⁾ mari și și vechi, dintre care unul face hotarul din spre satul numit Sic²⁾, celălalt, din spre Buziaș, iar al treilea este semnul lor de hotar. De aici ia drept spre răsărit și ajunge la o movilă de hotar, ce se află pe o creastă³⁾. Apoi hotarul coboară de-a-dreptul și ajunge la un semn de hotar ce se află pe un muncel, de unde, coborând aceeași parte, ajunge la un semn de hotar ce se află pe niște pământuri de arătură. Aci <hotarul> coboară drept și ajunge la un izvor lângă care sunt două semne de hotar: unul vechiu și altul nou. Mergând de-a-lungul aceluiași pârâu, <hotarul> ajunge la două semne de hotar ce se află la marginea satului. De aici cotește spre miază-zi și în mijlocul satului ajunge la un semn de hotar, și mergând dela un semn de hotar la celălalt în mijlocul satului, ajunge la trei semne de hotar. Și mergând într'acolo în aceeași parte, <hotarul> ajunge la un semn care se află înaintea casei preotului. De aici hotarul urcă spre deal și ajunge la un semn ce se află lângă drum. Apoi suie pe același deal și ajunge la un semn de hotar așezat lângă niște arbori. Și, tot suind spre vârful aceluși deal, <hotarul> ajunge la trei semne de început, dintre care unul se numește Licashater, ce face hotarul spre pământul <numit> Puini⁴⁾ și acolo <hotarul> se sfârșește.

Afară de aceasta, numitele părți s'au legat ca nici una din ele să nu poată sau să trebuiască vreodată în curgerea vremii să strice sau să zădărnicească pomenita împărțire. Iar dacă numitul comite Nicolae Wos, în numele căruia s'au înfățișat zișii Ioan și Iacob, ar încerca s'o strice, atunci zișii Ioan și Iacob atât în numele lor cât și al numitului Nicolae, s'au legat să nu dea nici stat, nici sprijin, nici ajutor bănesc lui Andrei și lui Petru, fiii lui Lood, în judecata pornită împotriva lui Ioan, fiul lui Tormach. Iar numitul Julz, judele nobililor, omul nostru, înfățișându-se înaintea noastră, ne-a încredințat că toate cele de mai sus s'au săvârșit între părți, așa cum s'a spus.

Dat la Cluj⁵⁾, în a treia zi după sărbătoarea sfântului Martin mărturisitorul, în anul domnului o mie trei sute cincisprezece.

Textul lat. la Anjou, I, p. 387—389.

236

1315 Noembrie 14, <Cluj-Mănăstur>.

<Conventul din Cluj-Mănăstur scrie>:

...s'au îngrijit să ne înfățișeze, copiindu-le cuvânt cu cuvânt, scrisoarea deschisă dată de măritul bărbat Nicolae, răposatul voevod al Transilvaniei și comite de Solnoc, în anul domnului o mie trei sute cincisprezece, la Cluj⁵⁾, în a patra

¹⁾ *metas capitales*. ²⁾ *Sechakna*, sat în raionul Gherla (reg. Cluj). ³⁾ *berck*. ⁴⁾ *Pulum*, sat în raionul Gherla (reg. Cluj). ⁵⁾ *Clusuar*.

zi după sărbătoarea fericitului Martin mărturisitorul ¹⁾ și scrisoarea de răspuns ²⁾ a călugărului, fratele Nicolae abatele și a întregului convent al vostru către voevodul Nicolae întocmită în același an. Din cuprinsul scrisorii pomenitului frate abate Nicolae și a conventului vostru am aflat, printre altele, că au primit scrisoarea suszislului voevod Nicolae în care se cerea, printre altele, să trimită spre mărturie un om al lor vrednic de încredere, în fața căruia Nicolae, fratele lui D. . . ³⁾ și comitele Jula, fiul lui Ortolph, jude al nobililor, oamenii suszislului voevod Nicolae, să se ducă la fața moșiei numită Luna de Jos ⁴⁾ a lui Ioan, fiul lui Petru Fynta, a lui Mihail și Kopplen, frații săi, ce se află în comitatul Dobâca și adunând pe megieși și pe vecini, să o hotărnicască potrivit semnelor de hotar vechi și de demult, iar sennele de hotar vechi pe care le vor afla dărămate să le înnoiască, ridicând semne noi, dacă nu vor întâmpina nicio împotrivire. Pe cei care se vor împotrivi, ori cine ar fi ei, să-i cheme față de acei fii ai lui Petru înaintea zisului voevod Nicolae la un soroc potrivit.

Iar abatele și conventul său supunându-se cererii voevodului Nicolae, după cum sunt datori, au trimis un bărbat de al lor vrednic, care întorcându-se la ei, a spus că oamenii de mai sus ai pomenitului voevod Nicolae s'au dus în sărbătoarea fericitului Gal mărturisitorul de curând trecută ⁵⁾ la fața moșiei numită Luna de Jos, unde fiind de față el însuși și după ce au fost adunați megieșii și vecinii, au hotărnicit moșia aceea potrivit vechilor semne de hotar și au găsit mai multe semne dărămate, ale căror locuri se vedeau lămurit. Semnele acelea de hotar vechi și înnoite, după cum a spus omul zisului voevod Nicolae, urmează în chipul aceasta: Hotarul începe la miazănoapte aproape de casa numită Inok a iobagului cetății ⁶⁾ de lângă râul Lona la două semne de hotar, dintre care unul este vechiu, celălalt nou, așezate la locul numit Zazholm. De aici hotarul urcă pe un vârf, pe care merge drept până la un <bot de deal> ⁷⁾, unde se învecinează două semne de hotar, dintre care unul e vechiu, celălalt nou. Hotarul coboară apoi la un pârâu ⁸⁾ sec. Trecând peste el urcă din nou și ajunge la un deal, pe care se găsește un semn de hotar. De aici coboară către miazăzi și merge pe lângă niște măcănișuri numite Harazt până la două semne de hotar. Mergând apoi pe același deal, ajunge spre sfârșitul măcănișului de mai sus la un semn vechiu de hotar. De aci se întoarce spre miazăzi și coborând atinge un alt semn nou de hotar. Apoi hotarul ajunge la pârâul numit Pastaaya, lângă care se află un semn de hotar nou. Acolo hotarul trece peste pârâu și urcă în spre aceeași parte pe o culme ⁹⁾, în vârful căreia atinge un semn de hotar, de unde se întoarce spre apus. Mergând drept înainte, hotarul ajunge la o colină ¹⁰⁾ unde sunt două semne de hotar vechi, De aici merge pe același deal spre altă colină, pe care se găsește un semn de hotar. Mergând pe aceeași colină, hotarul ajunge

¹⁾ 14 Noembrie. ²⁾ *litoras prescriptionales*. ³⁾ Iacună în textul latin publicat. ⁴⁾ Lona, sat în raionul Gherla (reg. Cluj). ⁵⁾ 16 Octombrie. ⁶⁾ *iobagionis castri*. ⁷⁾ or (în ung) ⁸⁾ *potok* (în ung). ⁹⁾ *berch*. ¹⁰⁾ *holm*.

la trei dealuri numite cele trei Coline ¹⁾). Pe cel din urmă din ele este un semn de hotar nou, care se află deasupra satului numit Borșa ²⁾). Semnul acesta desparte <moșia> de satul Borșa și de satul Dobâca ³⁾ și aici sfârșește hotarul. Nici unul din megieși sau vecini nu s'a împotrivit fiilor lui Petru la hotărnicire sau la ridicarea noilor semne de hotar.

Rezumat lat. în scrisoarea de hotărnicie a conventului din Cluj-Mănăștur, din 5 Mai 1370, la Teleki, I, p. 36—37.

237

1316.

<Dispozițiile regelui Carol Robert cu privire la străngerea gloabelor>:

... la această parte trebuie să se adauge ⁴⁾ că se știe că mai înainte de a se fi întărit ⁵⁾ puterea prealuminatului principe, a domnului Carol, fostul rege al Ungariei de fericită amintire, în deosebite părți ale regatului se săvârșeau nenumărate semeții, neînțelegeri, certuri, războaie și fapte de siluicie, încât cei săraci și fără putere erau apăsați fără nicio milă de cei bogați și puternici; dreptate nu domnea <în țară> sau era puțină. De aceea pomenitul domn, regele Carol, folosindu-se de sfatul chibzuit al prelaților și baronilor din regatul său a întocmit un așezământ ⁶⁾ sau poruncă asupra străngerii ⁷⁾ cheltuelilor de judecată ⁸⁾ sau a gloabelor ⁹⁾ pe care le-a întărit cu scrisorile sale astfel: ca pomenitele gloabe să nu poată fi strânse dela cei osândiți prin oamenii amintiților: judecător al curții sau al palatinului țării, ai comiților și judecătorilor ¹⁰⁾, decât prin mijlocirea omului regelui cu mărturia vreunui capitlu sau a unui convent vrednic de crezare ¹¹⁾. Acest așezământ regal are cuprinsul următor că oricare dintre străngătorii amenzilor când sunt trimiși de mai marii lor să strângă <aceste> gloabe, trebuie, după primirea scrisorii regale, să treacă mai întâiu, pe la locurile de mărturie ¹²⁾; și luând și ducând cu sine pe omul regelui și pe martorul capitlului sau conventului, trebuie să treacă la scaunul de judecător al comitelui, în care urmează să se strângă <gloabele> arătate mai sus. Și acolo, după citirea scrisorii regale și a registrului ¹³⁾ stăpânului său mai mare <peste el>, anume al judeului curții regale sau al domnului palatin

¹⁾ Harumholm (în ung.). ²⁾ Borsaharazla, sat în raionul Gherla (reg. Cluj).

³⁾ Doboka, sat tot acolo. ⁴⁾ *iuxta quam partem est sociendu* <=sociandum>. ⁵⁾ *ante convalescentiam*. ⁶⁾ *statutum*. ⁷⁾ *exactio*. ⁸⁾ *iudicia*. ⁹⁾ *iudiciorum seu birsagiorum* ¹⁰⁾ *iudiciales*.

¹¹⁾ *credibilis conventus*. E vorba despre așa zisele «locuri autentice», care eliberau acte de valoare legală în tranșacțiile dintre particulari și îndeplineau anumite însărcinări oficiale din partea organelor puterii de stat. Asemenea așezăminte, după cum ne arată chiar documentele noastre, erau capitlul din Alba Iulia și din Oradea, conventul din Cluj-Mănăștur și din Oradea, etc. ¹²⁾ *ad ipsa loca testimonialia*. E vorba de capitlurile și conventurile amintite mai sus ¹³⁾ *registrum*.

sau al comitelui al juzilor nobililor¹⁾ din partea căroră adică a fost trimis strângătorul gloabelor și după împărțirea lor nobililor din acel comitat — în limba obișnuită²⁾—<strângătorii gloabelor> sunt datori să hotărască un soroc potrivit de judecată vestindu-l și făcându-l cunoscut astfel ca cei osândiți să vină la scaunul nostru pentru a se îngriji de plata <gloabelor>. potrivit registrului mai sus arătat. Iar dacă nu se vor îngriji să plătească până la sorocul hotărât de acești strângători de gloabe și de oamenii regelui, ai capitlului sau conventului hotărâți pentru aceasta, atunci aceștia să fie ștersi din registru în fața omului regelui sau al capitlului și să primească scrisori de descărcare³⁾ din partea strângătorilor gloabelor pomenite. Și pentru mai mare cheazășie această scrisoare se întărește după aceea de vreun capitlu sau convent oarecare. Mulți nobili însă, pentru mai mare siguranță, se îngrijesc să dobândească pentru descărcarea lor nu o scrisoare din partea numiților strângători, ci o adeverință⁴⁾ din partea oamenilor regelui sau ai capitlului sau conventului. Dacă însă nobilii sau oamenii de orice stare osândiți la judecată nu se vor îngriji să se descarce la sorocul hotărât față de strângătorii gloabelor, așa cum s'a arătat mai sus, atunci strângătorul împreună cu pomeniții oameni ai regelui, capitlului sau conventului, sunt datori să neargă la moșiile sau locuințele⁵⁾ celor osândiți prin judecată; și sosind la capătul satului lor, să înfigă o suliță cu fierul în pământ în semn de pace și de dreptate și să fie datori să aștepte acolo timp de trei zile după facerea legiuitei înștiințări, plata și acoperirea⁶⁾ gloabelor susamintite, fără să primească nimic altceva decât cele trebuitoare traiului. Și dacă cel osândit va plăti acolo fără murmur, să fie de asemenea șters din registru și să <i> se dea de asemenea scrisoare de descărcare. Altminteri, după trecerea celor trei zile strângătorii amenzilor trebuie să ia bunurile lui mișcătoare și nemișcătoare — după legea zalogirii⁷⁾, — atât cât va ajunge⁸⁾ sau se va ridica pentru împlinirea sumei gloabelor.

În al doilea rând trebuie să se ia aminte: dacă la astfel de pricini purced strângătorii domnului palatin sau ai judelei curții, atunci sunt datori să ia cu ei, ca martori, pe omul regelui, pe martorul capitlului sau conventului, ca mai sus și pe omul comitelui, precum și unul sau doi din cei patru juzi. Iar strângătorii amenzilor trebuie să împartă între ei bunurile luate în locul amenzilor astfel: mai întâi a zecea parte să fie dată deodată oamenilor pomeniți ai regelui, capitlului și conventului, apoi a treia parte comitelui și juzilor nobililor, iar două părți trebuie să le rețină pentru mai marele lor. Dacă însă purced la asemenea pricini strângătorii gloabelor comitelui și ale juzilor nobililor, atunci nu mai sunt datori să <purcedă> într' astfel, ci să ducă cu ei numai pe omul regelui și pe martorul capitlului sau conventului; și a zecea parte <din cheltuelile strânse> trebuie dată oamenilor regelui,

¹⁾ *iudicium* (= *iudices nobilium*). ²⁾ *in layca lingua reseratis*. ³⁾ *litterae expeditoriae*
⁴⁾ *relatione*. ⁵⁾ *loca habitationes*. ⁶⁾ *solutio et satisfactio*. ⁷⁾ *sub foedere impignoracionis*.
⁸⁾ *quantum aequum polleret*.

capitlului sau conventului, iar ce rămâne să fie împărțit între dânșii. Așa este obiceiul lor. Și după ce <pricinile privitoare> la toate gloabele se sfârșesc în vreun comitat, iar purcederea lor se sfârșește în chip legiuit, strângătorii gloabelor despomenite trebuie să se reîntoarcă la capitlul sau conventul dela care au luat mărturia pentru aducerea la îndeplinire a străngerii <gloabelor> și să fie datori să dea fiecăruia o scrisoare de descărcare și să primească și pentru ei înșiși <o asemenea scrisoare de descărcare>. De asemenea să fie datori a da scrisoare de descărcare și suspomenitul comite și suspomeniții patru juzi ai nobililor, după darea de seamă a omului regelui și a omului pomenitului capitlu sau convent, pe rând, pentru o <mai mare> chezășie, așa după cum se arată acestea precum și altele mai lămurit, mai deslucșit și mai limpede în așezămintele regelui Carol, care așezăminte ¹⁾ se găsesc și se păstrează însemnate în scrisoarea acestui domn <al nostru> Carol în toate comitatele regatului Ungariei.

Fragment lat. la Fejér, VIII. 1, p. 612—615.

238

1316 Ianuarie 7, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei poruncește conventului din Zala <R. P. Ungară> să pună pe magistrul Nicolae zis Treutul, comite de Timiș și castelan de Tokw <R. Cehoslovacă> în stăpânirea moșiei Gelse <R. P. Ungară>.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII 1, p. 595—596.

239

1316 Ianuarie 22, <Dealul Orăzii>.

Conventul și prepozitul din Dealul Orăzii adevăresc că Andrei, fiul lui Korath din Luk ²⁾, a vândut jumătate din moșia sa numită Luk.

Regest la Kállay, I, p. 24.

240

1316 Aprilie 7, Sibiu.

Fiindcă cele ce se întâmplă în timp, din pricina necurmății curgerii a timpului, pier și trec odată cu acesta și astfel nu se pot veșnici prin sine, s'a obișnuit să fie veșnicite, dacă nu prin mărturia graiului, cel puțin prin aceea a scrisului.

Așa dar, noi, comitele Nicolae, fiul comitelui Goblin, judele provinciei Sibiului³⁾, aflător pe atunci în slujbă, împreună cu obștea locuitorilor din provincia Sibiului, prin rândurile acestea voim să ajungă la cunoștința tututor, atât a

¹⁾ *in statutis*. ²⁾ *Tiszalök*, sat în comit. Szabolcs (R.P. Ungară). ³⁾ *index provincialis* <e vorba despre Nicolae>.

celor de acum cât și a celor viitori că noi, ținând seama de vrednicia și credința de care comitele Daniel de Călnic ¹⁾ a dat dovadă față de noi în toate treburile ținutului ²⁾ <nostru>, și cum are niște bunuri de moștenire ³⁾ în Albești ⁴⁾, pe care le-a cumpărat după rânduială și dreptate, luându-le pe banii săi și anume două mori așezate la capătul de sus și cel de jos al numitului sat și, împreună cu acestea, o livadă vecină cu ogoarele alăturate, bunuri pe care, după ce le-a stăpânit numitul comite Daniel, aproape douăzeci și patru de ani, fără a fi turburat de nimeni, a fost acum nevoit să dea silit și nu de bună voie, o parte sătenilor din acel sat, noi prin scrisoarea de față zădărnici și nimicim ca nedreaptă acea împărțire. Ba încă îi înapoiem în mâinile sale acele bunuri de moștenire, întregi și neîmpărțite și i le lăsăm lui și moștenitorilor lui și urmașilor moștenitorilor lui ca să le stăpânească, să le țină și să le aibă slobod și fără nicio turburare din partea cuiva în felul în care le-a stăpânit neturburat de nimeni ⁵⁾, după cum s'a spus și i le înapoiem să le stăpânească pe veci și cu drept de moștenire.

Pentru ca așa dar acestea să rămână consfințite și neclintite și ca nimeni să nu cuteze în viitor să pornească vreo pără pentru aceste moșii, împotriva comitelui Daniel, sau să ceară vreo împărțeață a lor, reînnoim privilegiul pe care cu câțiva ani înainte i l-am dat privitor la aceste moșii și de aceea i-am dat ca mărturie asupra acestora scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre.

Dat la Sibiu, în miercurea din săptămâna mare ⁶⁾, în anul domnului o mie trei sute șasesprezece.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 318—319.

241

1316 Iunie 1, <Oradea>.

Noi, capitlul bisericii din Oradea, prin cuprinsul scrisorii de față facem cunoscut tuturor căroră se cuvine că, înfățișându-se înaintea noastră pe de o parte Petru, fiul lui Petru și Pavel, fiul lui Oliver, fratele numitului Petru, nobili de Resighea ⁷⁾ din comitatul Sătmăruului, iar pe altă parte Alexandru, fiul lui Alexandru, tot din Resighea, au spus și au mărturisit într'un glas, prin viu graiu, cu mintea întreagă și de bună voie, că așa cum înaintașii lor au împărțit odinioară între dânșii numita moșie Resighea, tot astfel și ei întăresc acum, prin scrisoarea noastră de față, acea împărțire. Precum ne-au spus, ei au despărțit și împărțit ⁸⁾ atât locul de sesie cât și celelalte pământuri de folosință ⁹⁾ ale acestei moșii în felul următor: că începând mai întâi dela fereastra altarului ¹⁰⁾ bisericii

¹⁾ *Kelnuk*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). ²⁾ *terrae*. ³⁾ *hereditales*. ⁴⁾ *in Alba ecclesia*, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu). ⁵⁾ În textul latin publicat: *anima nona impetitus*, greșit pentru *a nemine impetitus*. ⁶⁾ *septimana Parasceve*. ⁷⁾ *Rezege*, comună în raionul Carei (reg. Baia Mare). ⁸⁾ *distinxissent et divisissent*. ⁹⁾ *terras usuales*. ¹⁰⁾ *sanctuarii*.

fericitei fecioare și mucenice Margareta, ridicată pe numita moșie, <care e> la mijloc între cele două ferestre lăturalnice ale zisei clădiri, purcede spre partea de răsărit și ajunge la un păr mare, sădit și roditor, nu pădureț, pe care îl lasă în partea de miazănoapte. De aci merge mai departe tot spre răsărit și ajunge la o mulțime de pomi roditori numiți Pometul lui Langas ¹⁾, dintre care lasă spre miazănoapte partea cea mai mare, iar partea mai mică, spre miazăzi. La mijloc între ele au sădit, ca semn de hotar, o salcie, apoi, trecând pe o mică întindere tot spre răsărit, se ajunge la o albie <de râu> pe care de asemenea au ales-o ca semn de hotar și înaintând puțin dela pomenita albie, <hotarul> dă în drumul numit Irynyutli ²⁾, pe care, mergând o bună bucată, ajunge la un tufiș numit Tufă de aluniș³⁾, unde este și care este străvechiul lor semn de hotar, după cum ne-au spus ei. De aici <hotarul> mergând pe același drum de asemenea spre răsărit, se ajunge la două movile de hotar, așezate și ridicate spre partea de miazănoapte lângă drumul pomenit. În sfârșit, trecând dincolo de drum spre răsărit-miazăzi ⁴⁾, ajunge la drumul mare ⁵⁾ numit Sashtutli, trecând și peste acel drum tot în spre răsărit-miazăzi <hotarul> ajunge de asemenea la două movile de hotar. De aci <hotarul> merge mai departe în aceeași linie ⁶⁾ și ajunge la un delușor numit în limba obișnuită ⁷⁾ creastă ⁸⁾, pe al cărui vârș se află trei semne de căpetenie, dintre care unul desparte și deosebește de moșia Petrești ⁹⁾, celălalt de moșia Pecenegul Mic¹⁰⁾, iar al treilea de moșia acestora susnumită Resighea. Și acolo, se sfârșesc numitele semne de hotar.

Aceste hotare și semne socotite ca hotare hotărnicesc din spre miazănoapte pentru Petru, fiul lui Petru și pentru Pavel, fiul lui Oliver, mai sus pomeniți, iar din spre miazăzi pentru Alexandru, fiul lui Alexandru. De aci întorcându-se¹¹⁾ la numita biserică a fericitei fecioare Margareta, ei, după cum am spus, au împărțit între dânșii pădurea și celelalte pământuri de folosință ale lor, în următorul chip: <hotarul>, începând din spre miazănoapte dela al cincilea picior sau linie ¹²⁾ a bisericii pomenitei fericite fecioare Margareta, mergând puțin, dă în drumul mare, care merge pe mijlocul pădurii lor și purcezând pe aceeași cale o bună bucată de drum, ajunge la un stejar însemnat cu semnul crucii, pe care înaintașii lor și ei înșiși îl aleseseră ca semn de hotar. Apoi, înaintând puțin pe același drum în spre miazăzi-apus, ajunge la o livadă numită Livada Popii¹³⁾ și trecând pe lângă ea și ieșind din acea pădure merge înainte spre apus la o culme ce se află mai sus de livada numită Păpurișul Ursului¹⁴⁾. Și coborând de pe această culme tot spre apus, <hotarul> ajunge la două movile de hotar. Apoi merge mai departe tot în aceeași parte și ajunge la un alt

1) Langasgemelche (în ung.). 2) Drumul spre satul Irina (din raionul Carei). 3) Zylbukur (în ung.). 4) *ad partem orientalem estivalem*. 5) *viam publicam*. 6) *ad eandem zonam*. 7) *vulgariter*. 8) berch. 9) Mezeupetri, sat în raionul Carei. 10) Kysbesenew (în ung.). 11) în ce privește operațiunea hotărnicirii. 12) *in quinto pede seu linca*. 13) Poprethe (în ung.). 14) Medvenadasa (în ung.).

deal¹⁾ numit Nyrberch, unde se află de asemenea două movile de hotar. De aci mergând ²⁾ spre apus se ajunge la o livadă numită Lacul lui Fynth³⁾, unde ține hotar cu moșia Zenthmiclos. Iar după ce trece de aceasta, <hotarul> se suie pe un delușor unde se află de asemenea două movile de hotar. Și aci, după cum au spus ei, se isprăvesc semnele de hotar ale moșiei Resighea.

Aceste hotare și semne de hotar, așezate și socotite ca semne de hotar, precum s'a arătat mai sus, stau ca hotar pentru locurile de sesie, pădurile, pământurile arătoare și orice alte pământuri de folosință, după cum au spus, din spre miazănoapte pentru Petru, fiul lui Petru și Pavel, fiul lui Oliver, iar din spre miazăzi au trecut deapururi lui Alexandru, fiul lui Alexandru și moștenitorilor lor, cât și urmașilor acestor moștenitori, spre a fi stăpânite pe veci și nestrămutat. Spre amintirea cărui fapt le-am dat această scrisoare a noastră deschisă, întărită cu pecetea noastră adevărat.

Dat în cea dintâi marți după sărbătoarea Rusaliilor, în anul domnului o mie trei sute șasesprezece. Când ne vor fi aduse înapoi cele de față vom da privilegiul nostru cu privire la aceasta.

Textul lat. la Károlyi, I, p. 44—46.

242

1316 August 19.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru adevăratul mântuitor.

Deoarece acela se poate numi cu drept cuvânt rege mărit peste neamurile sale, care se bucură de mulțimea noroadelor sale și se fălește că cetatea sa șade în frumusețea păcii și în tihna liniștei, plină de popor și înfruptându-se de un traiu îmbelșugat.

Drept aceea, chibzuitul bărbat, Benedict parohul din Cluj⁴⁾ și canonic de Alba și comitele Tark, jude tot de Cluj, înfățișându-se înaintea noastră, în numele lor și al tuturor oaspeților noștri de acolo, ne-au rugat prea plecat arătându-ne într'astfel: că, deoarece Ștefan, ilustrul rege al Ungariei, răposatul nostru străbun și strămoș de bună pomenire, voind să întemeieze odinioară și să așeze ⁵⁾ susnumita cetate Cluj, îi dăruise și îi înzestrase pe ei cu multe privilegii, pe urmă decâzând starea lumii din pricina primejdiilor vremurilor turburi, numiții noștri oaspeți au ajuns rău și au căzut din calea drepturilor lor și ne-au cerut stăruitor să binevoim a-i așeza din nou în libertățile lor vechi și de demult și a-i păstra în ele. Deci acum acultând rugămintile și cererile lor ni s'a ivit în cuget gândul, că la această

¹⁾ ad alium montem, E vorba despre o regiune de câmpie. ²⁾ în hotărnicire. ³⁾ Fynt-hatowa (în ung.). ⁴⁾ Kulluswar. ⁵⁾ În text *congregare* cu sensul de a coloniza.

împrejurare i se potrivește și îi vine sprijin acea învățătură adevărată¹⁾: Împăratul păcii a rânduit cu milostivă îndurare ca supușii săi să fie pașnici și liniștiți și mulțimile lor să se bucure de libertate²⁾. Noi, așa dar, voind să ne purtăm după pilda lui³⁾ și ținând seama de faptele de credință ale numiților oaspeți și Sași ai noștri și de slujbele pe care s'au străduit să ni le aducă cu marea credință a slujbelor lor, punând în cumpănă nu numai averile și bunurile lor, ci <primejduindu-și> chiar viața în întâmplări neașteptate, ba chiar în primejdii neîndoioase, și încă îndurând, ca dovadă a celei mai mari credințe, multe pierderi în oameni morți și uciși și mai ales în aceste vremuri din urmă când, mergând împotriva dușmanilor noștri, ne-au slujit cu credință și cu pierdere nu tocmai mică în bunurile și oamenii lor: noi, așa dar, deoarece din datoria ce cade în sarcina majestații noastre nu trebuie să lăsăm pe nimeni fără ajutor în apărarea dreptului său, ba chiar suntem datori să schimbăm nedreptatea în dreptate, ascultând dreptele cereri ale acestor oaspeți ai noștri, i-am reașezat și i-am pus iar pe ei și prin ei pe moștenitorii lor, în aceleași libertăți vechi și de demult ale lor, ca să se bucure și în vremea noastră de privilegiul libertăților ce le fuseseră <date> de pomenitul rege Ștefan încă dela întemeierea și înființarea⁴⁾ suszisei cetăți și care <libertăți> am hotărît să le arătăm și să le înșirăm în cuprinsul scrisorii de față⁵⁾.

Toți oaspeții noștri din suszisa cetate care au pământ⁶⁾ să plătească fiecare în fiecare an, la sărbătoarea sfântului Martin⁷⁾, câte un fertun de greutate regească⁸⁾, ceilalți oaspeți, care nu au pământ, ci case, să plătească fiecare în fiecare an câte trei pondere⁹⁾ la suszisa sărbătoare, iar jelerii¹⁰⁾ să plătească, la suszisul soroc, câte o ponderă și jumătate ca bir pe pământ, în chipul arătat mai sus. Afară de acestea, ei vor fi datori să trimită oastei noastre de fiecare număr de câte șasezeci de gospodării câte un ostaș bine înarmat.

De asemenea, să-și aleagă liber cu încuviințarea și cu învoirea tuturor, pe acela pe care vor voi să-l pună jude¹¹⁾). Acesta va putea judeca pricinile iscate între ei și înăuntrul hotarelor lor, afară de cele privitoare la omor, furt, tâlhărie, punere de foc și răniri, care se numesc în limba obișnuită boyseb¹²⁾, pe care le vor judeca laolaltă judele nostru și judele lor aflători în slujbă, împărțind între ei amenzile, astfel, ca

1) *illud authenticum*. 2) In text *suae multitudinis*, probabil greșit în loc de *suae multitudines*. 3) adică a împăratului păcii, Isus Hristos. 4) *congregatione*. 5) In confirmarea acestui document făcută în 1336 de conventul din Cluj-Mănăstur dela: Toți oaspeții... până la: șasezeci de gospodării... se află următorul text: Orașul nostru numit Cluj va trebui să ne plătească nouă și urmașilor noștri în felul arătat mai sus, în fiecare an la sărbătoarea sfântului mucenic Martin, cincizeci și două de mărci de greutate regească. Afară de acestea de fiecare număr de câte șasezeci de gospodării. 6) *aratra*, în sens de întindere de pământ după măsura de suprafață care o poartă acest nume. 7) 11 Noembrie. 8) *cum pondere regali*. 9) *tria pondera*. 10) *inquilini*. 11) *villicum*. 12) *boyseb*, (=bajseb), cu sensul de răniri (în vechea limbă maghiară).

două părți din acestea să-i vină judecătorului nostru, iar a treia parte, în zisele pricini, să o primească judele lor.

De asemenea, le-am mai îngăduit acelor oaspeți ai noștri, ca între hotarele părților Transilvaniei, atât în orașe, cât și în alte locuri, să nu plătească nicio dare după mărfurile și lucrurile lor. De asemenea, vor putea alege liber pe preotul și parohul lor, cu învoirea obștească, așa cum se obișnuiește în celelalte orașe ale noastre și vor fi datori a-i da toate drepturile ce i se cuvin după lege.

Le-am mai îngăduit de asemenea, ca pământurile din jurul lor pe care le-au avut și le-au stăpânit pe drept până acum, împreună cu pădurile, dumbrăvile, livezile, pământurile arătoare și cu toate celelalte folosințe ale lor, să le aibă și să le stăpânească; și după cum le-au stăpânit și până acum pe drept, <tot> așa să le stăpânească în pace și liniște, dar fără a vătăma dreptul altuia. Făgăduind <noi> să păzim neclintit acestea și toate celelalte pe care li le hărăzise pomenitul rege Ștefan. Spre pomenirea acestui lucru și veșnica trăinicie a sa le-am dat scri-soarea noastră privilegială de față întărită cu puterea pecetii noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii din Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava ¹⁾, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie trei sute șasesprezece, în a patrusprezecea zi înainte de calendele lui Septembrie, iar în anul domniei noastre de asemenea al șaisprezecelea.

Textul lat. la Zimmermann-Werner. I. p. 319--320.

243

<1316 Septembrie 5 — 1334 Decembrie 4>

Inscemnare despre taxele ²⁾ bisericilor în timpul papei Ioan al XXII-lea.

Arhiepiscopul de Caloccea . . . ai cărui sufragani sunt . . . cel din Oradea ³⁾, cu două mii de florini . . . cel al Transilvaniei zis și al Ultrasilvaniei ⁴⁾ cu o mie cinci sute de florini cel de Cenad zis și de Chanad nouă sute de florini. . .

Și să se știe că în vechea biserică ⁵⁾ s'a statornicit și hotărât de papă ⁶⁾ cu sfa-tul fraților ⁷⁾ săi în ce fel trebuiau să vină la biserica romană pentru a plăti tribu-tul către papă. Iar acesta se înțelege cu privire la prelații scutiți ai bisericilor ca-tedrale și ai altor biserici, ai mănăstirilor și locașurilor călugărești ⁸⁾, precum și ai caselor ⁹⁾ și spitalelor și cu privire la alții care țin feude din partea bisericii ro-

¹⁾ Kukulleu. ²⁾ *taxe . . . conscripte* (lista taxelor). ³⁾ *Vaccadiensis*, corupt în loc de *Varadiensis*. ⁴⁾ *Ultrasilvaniensis*. ⁵⁾ *primitiva ecclesia*. ⁶⁾ *dominum papam*. ⁷⁾ *cardinalii*. ⁸⁾ *locorum religiosorum*. ⁹⁾ *domorum*.

mane, <dobândite>¹⁾ de ei înșiși sau prin împuterniciți legiuți și sunt astfel însemnați pentru plata tributului din doi în doi ani, anume: Germanii, Ungurii și Sicilienii ²⁾).

Textul lat. la Theiner, I, p. 601—602 (extras).

244

1316 Septembrie 16, Timișoara.

Aceasta este copia ³⁾ unei scrisori a regelui Ungariei întărită cu întipărirea peceții lui de ceară ⁴⁾ având cuprinsul următor:

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, tuturor negustorilor și fiecăruia în parte, care vor purcede prin regatul nostru ⁵⁾, sănătate cu dragoste.

Vă aducem la cunoștință prin cuprinsul celor de față și vă vestim pe temeiul credinței noastre regale, că dacă veți veni în oricare parte a regatului nostru cu lucruri și mărfuri ⁶⁾, să umblați slobози și nevătămați în ființa voastră, atât la venire cât și la plecare plătind vămile ⁷⁾, datorate potrivit obiceiului din vechime, încuviințat de înaintașii noștri și plătind tricesima ⁸⁾ sub cetatea noastră pe care am zidit-o la vadul ⁹⁾ Savei.

Dat la Timișoara, în ziua de șasesprezece Septembrie, în anul domnului o mie trei sute șaisprezece.

Să se ia aminte¹⁰⁾ că scrisoarea originală, după care s'a făcut această copie, a fost dată dregătorilor dela Fondaco dei Tedeschi ¹¹⁾.

Textul lat. la Wenzel, *Magyar dipl.*, I, p. 207.

245

1316 Septembrie 30, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește că magistrul Nicolae Kuche a declarat nevinovat pe Andrei, fiul lui Azarie, de moartea lui Toma zis Tulus din Hudus ¹²⁾.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 402.

---

¹⁾ Intregire probabilă a traducerii. ²⁾ *Siculi*. Este vorba despre așezămintele bisericești din regatul de Neapole sau — cum i se mai spune — al «celor două Sicilii», feud papal, iar nu despre Secui (arătați de asemenea cu numele latinizat de *Siculi*), cari n'aveau o organizație statală și bisericească deosebită. ³⁾ *exemplum*. ⁴⁾ *impressionem sui sigilli cerei*, e vorba despre o pecete aplicată. ⁵⁾ *per regnum nostrum procedentibus*. ⁶⁾ *cum rebus et mercimoniis*. ⁷⁾ *tributis*. ⁸⁾ *tricesimo*. ⁹⁾ *portu*. ¹⁰⁾ *nota*. ¹¹⁾ *vicedominis Fontici Teuthonicorum*. ¹²⁾ Nagyhodos, sat în comit. Szatmár (R. P. Ungară).

1316 Octombrie 8, <Oradea>.

Capitulul din Oradea face cunoscut că Chepan, fiul lui Chepan de Jakou ¹⁾, în numele său și a altor rude, l-a oprit pe Ioan, fiul lui Paul, dela înstrăinarea mai multor moșii <din comitatul Szabolcs, R. P. Ungară>; iar alții la cumpărarea lor.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 402—403.

247

1316 Octombrie 22, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește comitelui Dala satul Novoselo, în comitatul Sirmiu <Jugoslavia>.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 434—435.

248

1316 Decembrie 8, <Avignon>.

Papa Ioan al XXII-lea însărcinează pe arhiepiscopii de Strigoniu și Caloccea și pe Rufin de Civinio, arhidiacon de Tolna <R. P. Ungară>, cu strângerea veniturilor bisericești ale beneficiilor vacante din părțile Ungariei.

Regest după textul lat. din Theiner, I, p. 448—449.

249

1316 Decembrie 9, Géc (R. P. Ungară).

Noi, P., fiul lui Gek, vicecomitele de Sătmar și cei patru juzi ai nobililor din acelaș comitat dăm de știre că Iacob, fiul lui Iuahun, <și-a retras> pâra pe care o pornise împotriva lui Petru de Panala ²⁾ pentru luarea sa și a fiului său în prinsoare, precum și pentru o daună; <și> în cele din urmă venind ei dela locul jurământului s'au împăcat, după cum au mărturisit, pe șase pense în dinari, dela data ³⁾ scrisorii de față, lăsând de o parte toate pricinile dintre ei. Iar pomenitul Iacob primind cele șase pense, l-a socotit pe acel Petru descărcat întru totul de toată pâra sa de mai sus, legându-se să nu pornească vreo altă pâra ⁴⁾.

Dat la Sych ⁵⁾, în ziua a patra <a sărbătorii> sfântului Nicolae mărturisitorul, în anul domnului o mie trei sute șaisprezece.

Textul lat. la Anjou, I, p. 410.

¹⁾ *Jdka*, în comit. Szabolcs (R. P. Ungară). ²⁾ *Panyola*, sat în comit. Szatmár (R. P. Ungară). ³⁾ În text, greșit: *et data* în loc de *a data*. ⁴⁾ *suscitare quescionem*. ⁵⁾ Forma probabil corectă: *Gych* (cf. Kállay, I, p. 240). Azi: *Kis* și *Nagygech*, sate în comit. Szatmr (R. P. Ungară).

1316 Decembrie 15, Lipova.

Carol Robert regele Ungariei adevărește că Ioan Merai și Ioan Perényi au împărțit între ei în mod egal o moară aflătoare în hotarul Felnempti, aproape de satul Zyna <R. Cehoslovacă>.

Regest în *Történelmi Tár.* 1903, p. 121.

<1317—1320>.

Socotelele magistrului Rufin de Civinio, trimis al scaunului apostolic cu privire la dările de întreținere a cardinalului Gentile de bună pomenire.

Socoteala magistrului Rufin de Civinio cu privire la niște dări de întreținere a domnului <și> fratelui Gentile de bună pomenire, cardinal-preot al bisericii San-Martino ai Monti, fost legat al scaunului apostolic în Ungaria.

În numele domnului, anuș. Să fie cunoscut tuturor, că eu, Rufin de Civinio ¹⁾ fost arhidiacon de Tolna ²⁾, din diecezea de Pécs, am fost trimis de către prea sfântul părinte și domn al nostru, domnul, prin pronia dumnezească, papă Ioan al XXII-lea în părțile țării Ungariei, atât pentru strângerea veniturilor ³⁾ anului întâi dela beneficiile libere ⁴⁾ din orașele, diecezele și comitatele de Strigoniou și Caloceza, cât și pentru acelea oprite de numitul nostru stăpân ⁵⁾ pe seama cămării sale, pe trei ani, pentru nevoile lui, precum și pentru a cere dela vrednicii de cinstire părinți domnii <Toma> arhiepiscopul de Strigoniou și episcopii <Benedict> al Transilvaniei <Ladislau Korogh> de Pécs și <Ștefan> de Vesprim, anume dela acel arhiepiscop șase sute trei și jumătate <mărci de argint>, dela <episcopul> Transilvaniei, nouă sute cincizeci și trei, dela cel de Pécs treizeci și jumătate, iar dela cel de Vesprim o sută douăzeci și patru mărci de argint după greutatea de Buda. Acestea le datorau zișii arhiepiscop și episcopi, domnului de bună pomenire fratelui Gentile cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, legat al scaunului apostolic în acele părți ca o rămășiță din dările de întreținere ce i se cuveneau de pe când trăia, din partea lui Hambotto din Pojon ⁶⁾, atunci oaspe al acelui cardinal și din partea lui Otto al lui Conrad de Eslaren din Viena, mireni din diecezele de Strigoniou și Passau ⁷⁾, împuterniciți ai domnului cardinal, precum și alții care le-au adunat.

¹⁾ *de Civinio.* ²⁾ *Tollensis*, Tolna, comitat în R. P. Ungară. ³⁾ *pro recolligendis fructibus.*
⁴⁾ *beneficiorum vacantium.* ⁵⁾ adică papa. ⁶⁾ *de Posonio* (Bratislava, R. Cehoslovacă).
⁷⁾ *Pattaviensis* (= *Passaviensis*).

Fiind anume trimes, am plecat din Avignon și am intrat în zisa țară a Ungariei în ziua de 22 a lunii Octombrie, la Zambor ¹⁾, în dieceza Zagrebului, în anul 1317 dela nașterea domnului și am ieșit din zisa țară în ziua de 12 Martie în anul de față 1320. Tot ce am aflat cu privire la zisele venituri și tot ce mi s'a plătit mie, suszisul Rufin, din acele venituri, în numele stăpânului meu, se cuprinde aci mai jos... ²⁾.

Plata făcută magistrului Rufin de episcopul Transilvaniei.

Din suszisele nouă sute cincizeci și trei de mărci de argint pe care trebuia să le plătească zisul episcop al Transilvaniei, magistrul Ioan Nobilul arhidiacon de Alba din biserica Transilvaniei, în numele domnului episcop și al bisericii Transilvaniei, în ziua de 20 Septembrie din anul domnului 1318, mi-a plătit mie Rufin, care le-am primit în numele stăpânului nostru papa și al scaunului apostolic, patruzeci și patru de mărci și jumătate și șapte pondere și jumătate de argint bun, după greutatea de Buda, fiecare marcă având prețul de patru florini de aur, după cum se vede din actul public ³⁾ scris de mâna notarului Dionisie Bindi de Calenzano.

Altă plată făcută aceluiași magistrului Rufin de domnul episcop al Transilvaniei.

De asemenea, în același an, în ziua de 25 Octombrie, pomenitul domn episcop al Transilvaniei, din suszisa și susnumita cantitate de mărci mi-a plătit mie, suszisul Rufin, care le-am primit <în numele> aceluiași papă și al bisericii romane, două mărci și patru pondere și jumătate de argint, după greutatea de Buda, după cum se vede din alt act public, scris de mâna zisului notar Dionisie. Și astfel prețuește în total patruzeci și șase de mărci și trei fertuni, care, socotite în florini, prețuesc o sută optzeci și șapte de florini.

Altă plată făcută magistrului Rufin de zisul episcop al Transilvaniei.

De asemenea, în anul dela nașterea domnului 1320, în ziua de 13 Ianuarie, călugărul Mihail de Buda ⁴⁾, dela mănăstirea sfântului Nicolae din Buda, a ordinului predicatorilor, pentru zisul domn episcop și biserica Transilvaniei mi-a plătit mie, Rufin, care le-am primit în numele aceluiași ca și mai sus, patruzeci și trei de mărci de argint după greutatea de Buda, depuse la el din partea zisului episcop pentru a fi plătite mie, Rufin și anume treizeci și șapte de mărci, ca dijmă ⁵⁾ oprită de Hambotto din Pojon, împuternicitul numitului domn cardinal, și datorată aceluui Hambotto pentru cheltuielile ce trebuie să le facă spre a trimete la Veneția trei sute șaptezeci de mărci. Din cele nouă sute cincizeci și trei de mărci plătite de zisul episcop, <am mai dat> aceluiași Hambotto, împuternicitul numitului domn cardinal, alte șase mărci pentru cheltuielile ce trebuie să le facă spre a trimete la Veneția patruzeci și șapte de mărci și un fertun, plătite mie în Un-

¹⁾ *Samobor*, în comitatul Zagreb. ²⁾ Urmează însemnări care nu privesc Transilvania.

³⁾ *publicum instrumentum*. ⁴⁾ *Michael Budensis*. ⁵⁾ *pro decimo*.

garia. Fiindcă argintul acela, deși eu l-am primit ca argint bun¹⁾ de Buda, totuși, de fapt acel argint n'a fost argint bun, ci l-am primit ca argint bun, deoarece așa a fost depus la numitul frate, iar acel călugăr nu voia să-l dea decât ca argint bun; într'aceasta eu, având în vedere că acel episcop murise și că pomenitul argint putea să se piardă, mai bine l-am primit ca argint bun. Iar dacă ar fi fost argint bun așa fi avut de fiecare marcă patru florini de aur și s'ar fi ridicat la suma de o sută șaptezeci și doi de florini de aur; dar fiindcă n'a fost argint bun am avut cu douăzeci și patru de florini mai puțin din suma întreagă. Și astfel se face că din zisele patruzeci și patru de mărci am avut o sută patruzeci și opt de florini de aur.

Arătarea²⁾ plății de cincisute douăzeci de mărci și jumătate de argint, făcută de episcopul Transilvaniei numitului domn cardinal.

Cât despre suszisele nouă sute cincizeci și trei de mărci rămase, pe care numitul episcop trebuia să le plătească, domnul Petru arhidiaconul de Solnoc³⁾ și canonic de Transilvania, trimisul zisului domn episcop și în numele aceluși episcop și pentru acela a arătat în fața mea o scrisoare a numitului domn cardinal, pecetluită, pe cât se pare la prima vedere⁴⁾, cu pecetea lui, și arătând că zisul domn episcop plătitese aceluși domn cardinal cincisute douăzeci de mărci și jumătate dintr'un număr oarecare de mărci cu care era dator pentru dările de întreținere pe întâiul, al doilea și al treilea an al slujbei sale de legat. Cuprinsul întreg al acelei scrisori este acesta: <Urmează actul cardinalului Gentile, din 12 Septembrie 1311>.

Arătarea unei plăți făcute de zisul episcop al Transilvaniei lui Hambotto de Pojon, împuternicitul numitului domn cardinal.

De asemenea, numitul trimis, domnul Petru, în numele zisului domn episcop, a adus înaintea mea și mi-a arătat o altă scrisoare, a lui Hambotto, cetățean din Pojon, împuternicitul numitului domn cardinal, arătând că zisul Hambotto, împuternicitul numitului domn cardinal, a primit dela zisul episcop al Transilvaniei, prin mâna lui Ioan zis Nobilul, cancelarul său, trei sute șaptezeci de mărci de argint bun, după greutatea de Buda, din dările de întreținere a numitului domn cardinal, la sorocul plății celui dintâi, a celui de al doilea și a celui de al treilea an al slujbei de legat al aceluși domn cardinal; ceea ce numitul Hambotto a mărturisit de bună voie că a primit și de aceea s'a pus mai jos însemnarea acelor <mărci> pe care numitul Hambotto, împuternicitul, le-a primit din pomenitele dări de întreținere.

Arătarea unei plăți de cincisprezece mărci de argint făcută de episcopul Transilvaniei, numitului domn cardinal.

De asemenea, zisul episcop al Transilvaniei a arătat o scrisoare a numitului domn cardinal, pecetluită, pe cât se pare la prima vedere, cu pecetea lui, arătând

¹⁾ *pro fino argento.* ²⁾ *proauctio.* ³⁾ *Zonico.* ⁴⁾ *prima facie.*

că domnul Benedict <episcopul> ales al Transilvaniei a plătit aceluiași domn cardinal cincisprezece mărci ca parte a dărilor de întreținere a numitului domn cardinal, în argint bun, după greutatea de Buda. Cuprinsul întreg al acelei scrisori este acesta: <Urmează actul cardinalului Gentile, din 15 Decembrie 1310>...¹⁾.

Insemnarea acelorora pe care le-a primit Hambotto de Pojon, împuternicitul domnului cardinal.

De asemenea, însemnare că suszisul Hambotto, împuternicitul numitului domn cardinal, a primit dela episcopul Transilvaniei, cum s'a spus mai sus, trei sute șaptezeci de mărci și trei fertuni în argint bun, după greutatea de Buda, pe care acel episcop trebuia să le plătească drept rămășiță din dările de întreținere a numitului domn cardinal...¹⁾.

Suma întreagă a mărcilor.

Suma întreagă a tuturor mărcilor pe care eu, Rufin, le-am primit dela arhiepiscopul de Strigoniu, dela episcopii <Benedict> al Transilvaniei, <Ștefan> de Vesprim și <Ladislau Korogh> de Pécs și dela Hambotto din Pojon, împuternicitul numitului domn cardinal, din dările de întreținere ale aceluiași domn cardinal, <este de> două sute șazeci și nouă de mărci și jumătate, socotind patruzeci și trei de mărci care n'au fost de argint bun și socotind o sută treizeci și una de mărci și jumătate, atât din argint bun cât și din argint de rând ²⁾ primite dela episcopul de Vesprim pentru o sută douăzeci și patru de mărci de argint bun, pe care trebuia să le plătească. Și s'a socotit fiecare marcă de argint bun cât patru florini de aur și zisele patruzeci și trei de mărci atât cât a fost prețul lor, după cum s'a spus mai sus.

Textul lat. în *Mon. Val. Hung.*, seria I, vol II, p. 464—472.

Subtitlurile de pe marginea ediției latine sunt reproduse după textul original, dar din motive tehnice în reproducere ele au fost așezate în text ca subcapitole în fruntea părților la care se referă.

252

<1317—1320>.

Socotilele lui Rufin de Civinio, trimis al papei Ioan al XXII-lea, strângător al roadelor pe anul întâi dela beneficiile libere din regatul Ungariei.

În numele domnului, amin. Să fie cunoscut tuturor că eu, Rufin de Civinio, fost arhidiacon de Tolna din dieceza de Pécs, trimis anume de către prea sfântul părinte și domn al nostru, domnul prin pronia dumnezească papă Ioan al XXII-lea în părțile țării Ungariei, pentru strângerea roadelor³⁾ anului întâi dela beneficiile libere⁴⁾ din orașele, diecezele și comitatele de Strigoniu și Calocsa, oprite pentru trei ani de către stăpânul nostru⁵⁾ pe seama cămării sale și pentru strângerea

¹⁾ Urmează însemnări care nu privesc Transilvania și care se omit. ²⁾ *tam fini quam communis argenti.* ³⁾ *fructum.* ⁴⁾ *beneficia vacantia.* ⁵⁾ papa.

anumitor sume de bani datorate pentru dările de întreținere a domnului de bună pomenire, fratele Gentile cardinal-preot al bisericii San Martino ai Monti, fost legat al scaunului apostolic în acele ținuturi. Plecând din Avignon, am intrat în zisa țară a Ungariei în ziua de 22 a lunii Octombrie la Zamber din dieceza Zagrebului, în anul 1317 dela nașterea domnului și am ieșit din zisa țară în ziua de 12 Martie, în anul de față 1320.

Și fiindcă în pomenitele orașe, dieceze și comitate beneficiile susamintite nu aveau așezate dijmel¹⁾, suszisul nostru domn, după întâia însărcinare dată . . arhiepiscopilor . . și episcopilor și mie din orașele, diecezele și comitatele arătate, pentru strângerea pomenitelor roade, a dat o nouă însărcinare zișilor arhiepiscopi și episcopi și mie și anume ca să strângem pentru cămara sa jumătate din roadele dela beneficiile libere, prețuite, la peste șase mărci de argint pe an, iar cealaltă <jumătate> să o lăsăm beneficiarilor spre a putea acoperi din ea sarcinile beneficiilor. De aceea, eu am împlinit cât am putut mai bine însărcinarea dată de pomenitul papă și aci mai jos am însemnat toate beneficiile libere despre care am putut lua cunoștință și care, în acel loc, au fost libere sub trei ani²⁾ și prețuirea roadelor dela numitele beneficii și plățile primite de mine pentru roadele susamintite.

Mai întâi trebuie știut că . . arhiepiscopul de Strigoniu are șase sufragani și anume:

	Cel de Győr ³⁾
Arhiepiscopul de Strigoniu are ca	„ „ Vesprim ³⁾
episcopi sufragani pe	„ „ Pécs ³⁾
	„ „ Agria ³⁾
	„ „ Vaț ³⁾
	„ „ Nitra ⁴⁾
	Cel de Transilvania
De asemenea, arhiepiscopul de Calocșa	„ „ Oradea
are alți șase episcopi sufragani și	„ „ Cenad
anume:	„ „ Zagreb ⁵⁾
	„ „ Bosnia ⁵⁾
	„ „ Ku ⁵⁾

<Cetatea și dieceza de Strigoniu>.

. . . Prețuirea ⁶⁾. De asemenea a fost liberă odată parohia ⁷⁾ de Sibiu din numita dieceză, ale cărei roade se ridicau cu totul la suma de treizeci și șase de mărci de argint bun ⁸⁾ după greutatea de Buda, din care pentru domnul nostru am luat

¹⁾ non essent beneficia taxata ad decimam ²⁾ infra dictum triennium vacaverunt. ³⁾ în R. P. Ungară. ⁴⁾ în R. Cehoslovacă. ⁵⁾ în Jugoslavia. ⁶⁾ acstimatio. ⁷⁾ plebes. ⁸⁾ fine argenti.

jumătate, adică optsprezece mărci, prețuind fiecare patru florini de aur. Numitul arhiepiscop de Strigoniu și cu mine am pus, în ziua de 29 Octombrie din anul domnului 1318, numita parohie la plata pomenitelor optsprezece mărci domnului Hermann parohul bisericii din Agnita ¹⁾ <care e> ales ca paroh și al numitei parohii din Sibiu din care parohia a făgăduit să plătească jumătate până la octavele învierii domnului ²⁾, iar cealaltă <jumătate> până la sărbătoarea adormirii fericitei fecioare ³⁾. Iar după aceea, în anul domnului 1319 în ziua de 26 Noembrie, zisul domn Hermann mi-a plătit mie, numitului Rufin, pomenitele optsprezece mărci de argint bun ce prețuesc șaptezeci și doi de florini de aur.

Prețuirea. De asemenea a mai fost liberă odată biserica din muntele Sibiului ⁴⁾, din prepozitura de Sibiu a pomenitei dieceze, ale cărei roade se ridicau cu totul la suma de douăsprezece mărci de argint bun, din care jumătate, am luat pentru domnul nostru și anume șase mărci, fiecare din ele prețuind patru florini de aur. Pe aceste șase mărci, având prețul de douăzeci și patru florini de aur, numitul Hermann, ales ca paroh al parohiei de Sibiu, în numele domnului Matia conducătorul ⁵⁾ bisericii numite, mi le-a plătit mie, Rufin, în ziua de 28 Noembrie, în anul nașterii domnului 1319.

Prețuirea. Tot așa a fost liberă odată biserica sfintei Maria de Vărd ⁶⁾, din numita prepozitură Sibiu a aceleiași dieceze, ale cărei roade se ridicau cu totul la suma de șase mărci de argint bun, din care am luat jumătate pentru domnul nostru, adică trei mărci, fiecare prețuind patru florini de aur. Pe aceste trei mărci, prețuind doisprezece florini de aur, domnul Ioan, conducătorul bisericii numite, nu le-a plătit mie, Rufin, în anul nașterii domnului 1319, în ziua de 28 Noembrie.

Prețuirea. De asemenea, a fost liberă odată biserica de Hosman ⁷⁾ din prepozitura de Sibiu a diecezei cu același nume, ale cărei roade se ridicau cu totul la suma de zece mărci banale, socotind câte o sută șaptezeci și șase de <dinari> banali pentru o marcă, din care pentru domnul nostru am luat jumătate, adică cinci mărci banale, fiecare prețuind trei florini de aur. Pe aceste cinci mărci, prețuind cinsprezece florini de aur, mi le-a plătit mie, Rufin, domnul Henric, conducătorul pomenitei biserici, în anul domnului 1319, în ziua de 28 Noembrie.

Prețuirea. De asemenea, a fost liberă odată biserica din Boholț ⁸⁾ din pomenita prepozitură de Sibiu a diecezei cu același nume, ale cărei roade se ridicau cu totul la suma de opt mărci banale, socotind o sută șaptezeci și șase <dinari> banali de fiecare marcă, din care am luat pentru domnul nostru jumătate, adică patru mărci, fiecare prețuind trei florini de aur. Pe aceste <patru mărci> am poruncit lui Henric de Boholț, în ziua de 28 a lunii Noembrie din anul 1319, să le plătească

¹⁾ *de valle sanctae Agnetis*, orașel în reg. Sibiu. ²⁾ 15 Aprilie 1319. ³⁾ 15 August 1319. ⁴⁾ Lângă Orlat, în raionul Sibiu. ⁵⁾ *rectore*. ⁶⁾ *Wert*, sat în raionul Agnita (reg. Sibiu). ⁷⁾ *Helzmenia*, sat tot acolo. Ia Theiner, *Mon. Slav.*, I, p. 138 și *Zimmermann-Werner*, I, p. 325, *Holzmenia*. ⁸⁾ *Bolcholz*, sat în raionul Făgăraș (reg. Sibiu).

părintelui preot ¹⁾ Herbord, conducătorul numitei biserici, marșea următoare, socotind ziua întregă. Iar după aceea, în acelaș an, la 6 Decembrie, Ioan de Polonia, în locul numitului Herbord mi-a plătit mie, Rufin, cele patru mărci banale în preț de doisprezece florini de aur.

Cetatea și dieceza de Oradea.

Prețuirea. Mai întâi a fost liberă odată prepozitura de Oradea, ale cărei roade se ridicau cu totul la suma de cincizeci de mărci de argint bun ²⁾ după greutatea de Buda, din care pentru domnul nostru am luat jumătate adică douăzeci și cinci de mărci de argint bun, prețuind fiecare patru florini de aur. În ziua de 3 Octombrie din anul domnului 1318 am poruncit domnului Cenadin prepozitul de Oradea, ca să plătească până la întâia duminică a Păresimilor ³⁾, ce urma atunci. În ziua de 2 Februarie din anul domnului 1319 acel prepozit mi-a plătit mie, Rufin, acele douăzeci și cinci de mărci, care prețuesc cu totul o sută de florini de aur.

De asemenea, a fost liberă odată slujba de lector ⁴⁾ din Oradea, ale cărei roade se ridicau cu totul la suma de optsprezece mărci de argint bun, după greutatea pomenită, din care pentru domnul nostru am luat jumătate, adică nouă mărci, prețuind fiecare patru florini de aur. În ziua de 5 Octombrie din anul domnului 1318 am poruncit domnului Ioan lectorul din Oradea, ca să plătească până la sorocul scris mai sus ⁵⁾. Iar după aceea, în ziua de 2 Februarie din anul domnului 1319, zisul prepozit de Oradea, în locul zisului lector, mi-a plătit mie, Rufin, cele nouă mărci în preț de treizeci și șase florini de aur.

Prețuirea. De asemenea, a fost liber în biserica Oradei un canonicat, pe care l-a primit după aceea domnul Mauriciu canonic de Oradea, ale cărei roade se ridicau cu totul la suma de șaisprezece mărci de argint bun, după greutatea pomenită, din care pentru domnul nostru am luat jumătate, adică opt mărci, prețuind fiecare patru florini de aur. În ziua de 7 a zisei luni Octombrie din același an 1318, am poruncit acelui domn Mauriciu ca să plătească până la sorocul de mai sus. Iar după aceea în ziua de 2 Februarie din anul 1319, zisul prepozit, în locul acelui domn Mauriciu mi-a plătit mie, Rufin, cele opt mărci ce prețuesc treizeci și doi de florini de aur.

Prețuirea. De asemenea, a fost liberă slujba de cantor ⁶⁾ la Oradea, ale cărei roade se ridicau cu totul la suma de opt mărci de argint bun, după greutatea pomenită, din care pentru domnul nostru am luat jumătate, adică patru mărci, prețuind fiecare patru florini de aur. În ziua de 6 a zisei luni Octombrie, din același an 1318, am poruncit domnului Iacob cantorul din Oradea să plătească până la sorocul de mai sus. Iar după aceea, în ziua de 2 Februarie din anul 1319,

¹⁾ *presbyteri.* ²⁾ *fini argenti.* ³⁾ *quadragesime*; 25 Februarie 1319. ⁴⁾ *lectoría Waradiensis.* ⁵⁾ *terminum proxime scriptum.* ⁶⁾ *cantoria Waradiensis.*

același prepozit de Oradea, în locul zisului cantor, mi-a plătit mie, Rufin, cele patru mărci ce prețuesc șaisprezece florini de aur.

Prețuirea. De asemenea, a fost liber odată arhidiaconatul de Cluj ¹⁾ din numita biserică a Orăzii, ale cărei roade se ridicau cu totul la suma de cinci mărci de argint bun, după greutatea pomenită, din care pentru domnul nostru am luat jumătate, adică două mărci și jumătate, prețuind fiecare patru florini de aur. În ziua de 6 a suszisei luni Octombrie, din același an 1318, am poruncit domnului Ștefan arhidiacon de Oradea, să plătească până la sorocul de mai sus. Iar după aceea, în ziua de 14 Februarie din același an 1319, Nicolae prebendarul ²⁾ zisei biserici din Oradea în locul numitului arhidiacon, mi-a plătit mie, Rufin, cele două mărci și jumătate, ce prețuesc zece florini de aur.

Prețuirea. De asemenea, a fost liber un canonicat în numita biserică din Oradea, pe care l-a avut domnul Ștefan arhidiaconul, ale cărui roade se ridicau cu totul la suma de șaisprezece mărci de argint bun, după greutatea pomenită, din care pentru domnul nostru am luat jumătate, adică opt mărci, prețuind fiecare patru florini de aur. În ziua de 6 a zisei luni Octombrie am poruncit acelui domn Ștefan să plătească până la sorocul de mai sus. Iar după aceea, în ziua de 14 Februarie din anul domnului 1319, suszisul Nicolae prebendarul, în locul suszisului domn Ștefan, mi-a plătit mie, Rufin, cele opt mărci, ce prețuesc treizeci și doi de florini de aur.

Prețuirea. De asemenea, a fost liber tot acolo un alt canonicat, pe care după aceea l-a avut domnul Dumitru canonicul de Oradea ale cărei roade se ridicau cu totul la suma de șaisprezece mărci de argint bun, după greutatea pomenită, din care pentru domnul nostru am luat jumătate, adică opt mărci, prețuind fiecare patru florini de aur. În ziua de 6 a zisei luni Octombrie, au poruncit domnului <Ioan> episcopul de Oradea, în locul numitului domn Dumitru, să plătească până la sorocul de mai sus. Iar după aceea, în pomenita zi de 14 Februarie din același an 1319, numitul Nicolae prebendarul, în locul numiților episcop și canonic mi-a plătit mie, Rufin, cele opt mărci, ce prețuesc treizeci și doi de florini de aur.

Prețuirea. De asemenea, a fost liber odată arhidiaconatul de Bihor din zisa biserică de Oradea, ale cărui roade se ridicau cu totul la suma de nouăsprezece mărci de argint bun, după greutatea pomenită, din care am luat pentru domnul nostru jumătate, adică nouă mărci și jumătate, prețuind fiecare patru florini de aur. Iar după aceea, în pomenita zi de 14 Februarie din același an 1319, numitul Nicolae prebendarul, în locul numitului arhidiacon, mi-a plătit mie, Rufin, cele două mărci și jumătate, ce prețuesc treizeci și opt de florini de aur.

Prețuirea. De asemenea a fost liber un alt canonicat în aceeași biserică a Oradiei, — pe care după aceea l-a primit domnul Ioan Nobilul, — ale cărei roade se ridicau

¹⁾ Kolosuar. ²⁾ *prebendarius*, titularul prebendei.

cu totul la suma de opt mărci de argint bun, după greutatea pomenită, din care pentru domnul nostru am luat jumătate, adică patru mărci, prețuind fiecare patru florini de aur. Iar după aceea, în ziua de 6 Noembrie din același an 1319, domnul Iuanka episcopul de Oradea, în locul numitului domn Ioan Nobilul, mi-a plătit mie, Rufin, cele patru mărci, ce prețuesc șaisprezece florini de aur.

Prețuirea. De asemenea, a fost liberă odată o altă slujbă de cantor în aceeași biserică, — pe care după aceea a primit-o domnul Andrei cantor din Oradea — ale cărei roade se ridicau la suma de șase mărci de argint bun, după greutatea pomenită, din care pentru domnul nostru am luat jumătate, adică trei mărci, prețuind fiecare patru florini de aur. Iar după aceea, în ziua și anul mai sus scrise, acel episcop, în locul zisului cantor de Oradea, mi-a plătit mie, Rufin, cele trei mărci, ce prețuesc doisprezece florini de aur.

Suma tuturor mărcilor primite de mine, Rufin, în zisa cetate și dieceză a Oradei <este de> optzeci și una de mărci de argint bun, după greutatea de Buda, prețuind fiecare patru florini de aur. Și astfel socotite în florini prețuesc cu totul trei sute douăzeci și patru florini de aur.

Cetatea și dieceza Cenadului.

Prețuirea. Mai întâi a fost liber odată arhidiaconatul de peste Mureș¹⁾ din dieceza de Cenad, ale cărei roade se ridicau cu totul la suma de zece mărci de argint bun, după greutatea de Buda, din care pentru domnul nostru am luat jumătate, adică cinci mărci, prețuind fiecare patru florini de aur. În ziua de 7 Noembrie din anul domnului 1319, domnul Benedict episcopul de Cenad, în locul domnului Nicolae arhidiaconul zisului arhidiaconat, mi-a plătit mie, Rufin, cele cinci mărci. Și astfel prețuesc cu totul douăzeci de florini de aur.

Suma tuturor mărcilor primite de mine, suszisul Rufin, în pomenita cetate și dieceză a Cenadului este de cinci mărci de argint bun, după greutatea de Buda, ce prețuesc cu totul douăzeci de florini de aur.

Cetatea <de scaun> și dieceza Transilvaniei.

Prin mijlocirea episcopului. Mai întâi a fost liber odată arhidiaconatul de Tiledg²⁾ ținând de biserica Transilvaniei, din ale cărei roade domnul Corradus parohul de Orăștie³⁾, din dieceza Transilvaniei, trimis anume ca subcolector⁴⁾ în orașul și dieceza susnumită de către . . episcopul Transilvaniei, a cerut, drept jumătate <din suma> convenită visteriei domnului nostru, douăzeci de mărci de argint bun, după greutatea de Buda, la cât fusese prețuită de către numitul episcop jumătatea susamintită, după cum mi-au mărturisit însuși episcopul și subcolectorul. După care din anul nașterii domnului 1319, în ziua de 6 Septembrie, numitul substrângător, în numele magistrului Benedict, arhidiaconul numitului arhidiaconat, mi-a plătit

¹⁾ *Transmorginus.* ²⁾ Arhidiaconat în Secuime. ³⁾ *De Varasio*, oraș în reg. Hunedoara, ⁴⁾ *subcollector.*

mie, Rufin, cele douăzeci de mărci, prețuind fiecare câte patru florini, adică cu totul optzeci de florini de aur.

Prin mijlocirea diecezanului. De asemenea, a fost liber odată arhidiaconatul de Ozd ¹⁾ din numita biserică a Transilvaniei, din ale cărei roade tot subcolectorul susnumit a cerut, drept jumătatea cuvenită domnului nostru, zece mărci de argint bun la greutatea susnumită, fiecare <marcă> prețuind câte patru florini de aur, la care fusese prețuită pomenita jumătate, după cum mi-au mărturisit același episcop și subcolectorul pomenit. După care numitul subincasator în numele domnului Ioan arhidiaconul numitului arhidiaconat, în ziua de 6 Septembrie a anului 1319, mi-a plătit mie, Rufin, cele zece mărci, fiecare prețuind cu totul patruzeci florini de aur, fiecare fiind socotită ca mai sus.

Prin mijlocirea diecezanului. De asemenea, a fost liberă odată parohia de Sebeș ²⁾ sau din Mulunak din pomenita dieceză, din ale cărei roade numitul subcolector a cerut, drept jumătatea cuvenită domnului nostru, douăzeci de mărci de argint bun, fiecare prețuind patru florini de aur, la cât fusese socotită pomenita jumătate după cum mi-au mărturisit zisul episcop și subincasatorul. După care în anul nașterii domnului 1319, în ziua de 6 Septembrie, zisul subincasator, în numele domnului Daniel parohul zisei parohii mi-a plătit mie, Rufin, douăzeci de mărci de argint, prețuind fiecare cu totul pomeniții optzeci de florini de aur, fiecare fiind socotită ca mai sus.

Prin mijlocirea diecezanului. De asemenea, a fost liberă odată parohia de Călnic ³⁾ a numitei dieceze din ale cărei roade zisul subcolector a cerut, drept jumătatea cuvenită domnului nostru, douăzeci de mărci de argint bun, fiecare prețuind patru florini de aur, la cât fusese prețuită zisa jumătate de către numitul episcop, după cum ne-au mărturisit el însuși și pomenitul subcolector. După care în anul nașterii domnului 1319, în ziua de 6 Septembrie, zisul subcolector în numele domnului Mihail parohul zisei parohii mi-a plătit mie, Rufin, pomenitele douăzeci de mărci de argint, prețuind cu totul optzeci de florini de aur, fiecare marcă fiind socotită ca mai sus.

Prin mijlocirea diecezanului. De asemenea, a mai fost liberă de două ori parohia sau biserica de Petrești ⁴⁾ din zisa dieceză, din ale cărei roade pomenitul subcolector a cerut, drept jumătatea cuvenită domnului nostru paisprezece mărci de argint bun la greutatea susnumită, fiecare prețuind patru florini de aur, la cât zisa jumătate fusese socotită de către zisul episcop, după cum mi-au mărturisit el însuși și pomenitul subcolector. După care în anul, luna și ziua aici amintite, numitul subcolector în numele domnului Iacob parohul zisei parohii mi-a plătit mie, Rufin, amintitele paisprezece mărci, prețuind cu totul cincizeci și șase de florini de aur, fiecare <marcă> fiind socotită ca mai sus.

¹⁾ Din partea de răsărit a fostului județ Cluj. ²⁾ *Sceps*, oraș în reg. Sibiu ³⁾ *Kelnek*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). ⁴⁾ *villa Petri*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu.)

Prin mijlocirea diecezanului. De asemenea, a fost liberă odată parohia sau biserica de Săsciori ¹⁾ din numita dieceză, din ale cărei roade pomenitul subcolector a cerut drept jumătatea cuvenită domnului nostru șase mărci de argint bun, la greutatea susnumită, la care zisa jumătate fusese prețuită, după cum mi-au mărturisit însuși episcopul și subcolectorul. După care, în anul, luna și în ziua mai sus aminte numitul subcolector, în numele domnului Nicolae, parohul pomenitei parohii, mi-a plătit mie, mai înainte amintitului Rufin, cele șase mărci, prețuind cu totul douăzeci și patru florini de aur, fiecare fiind socotită ca mai sus.

Prin mijlocirea diecezanului. De asemenea, a fost liberă odată parohia de Răhău ²⁾ din zisa dieceză, din ale cărei roade pomenitul subcolector a cerut drept jumătatea cuvenită domnului nostru șapte mărci de argint bun, la greutatea sus-amintită, la care numita jumătate fusese prețuită de numitul episcop, după cum a mărturisit el însuși și subcolectorul. După care, în anul nașterii domnului 1319, în ziua de 6 Septembrie, pomenitul subcolector, în numele lui . . . a parohului numitei parohii, mi-a plătit mie, Rufin, amintitele șapte mărci, prețuind cu totul douăzeci și opt de florini de aur, fiecare fiind socotită ca mai sus.

Prin mijlocirea diecezanului. De asemenea a fost liberă odată parohia de Bistrița ³⁾ din numita dieceză, din ale cărei roade, zisul subcolector a cerut drept jumătatea cuvenită domnului nostru zece mărci de argint, la care fusese prețuită zisa jumătate de numitul episcop, după cum mi-au mărturisit el însuși și zisul subcolector. După care, în anul nașterii domnului 1319, în ziua de 6 Septembrie, același subcolector, în numele domnului Nicolae, parohul numitei parohii, mi-a plătit mie, Rufin, zisele zece mărci, prețuind cu totul patruzeci de florini de aur fiecare, fiind socotită ca mai sus.

Prin mijlocirea diecezanului. De asemenea, a fost liberă odată parohia sau biserica de Dumitra ⁴⁾ din numita dieceză, din ale cărei roade numitul subcolector a cerut, drept jumătatea cuvenită domnului nostru, șase mărci de argint bun, la greutatea susnumită, la care fusese prețuită zisa jumătate de către pomenitul episcop, după cum mi-au mărturisit el însuși și subcolectorul pomenit mai sus. După care în anul nașterii domnului 1319, în ziua de 6 Septembrie, zisul subcolector, în numele domnului Nicolae parohul zisei parohii mi-a plătit mie, Rufin, pomenitele șase mărci, prețuind cu totul douăzeci și patru florini de aur, fiecare fiind socotită ca mai sus.

Prin mijlocirea diecezanului. De asemenea, a fost liber odată un canonicat din numita biserică a Transilvaniei, pe care după aceea l-a căpătat Petru Ruffus canonic de Transilvania, din ale cărui roade zisul subcolector a cerut, drept jumătatea cuvenită domnului nostru, opt mărci de argint bun, la greutatea susnu-

¹⁾ *Sub castro Petri*, Săsciori, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). ²⁾ *Ryho*, sat tot acolo. ³⁾ *Nosna*, oraș în reg. Rodna. ⁴⁾ *villa Demetrii*, azi Dumitra, sat în raionul Năsăud (reg. Rodna).

nită, la care a fost prețuită zisa jumătate de către pomenitul episcop, după cum mi-au mărturisit el însuși și subcolectorul amintit. După care, în anul dela nașterea domnului 1319, în ziua de 6 Septembrie, numitul subcolector, în numele zisului donu Petru Ruffus, mi-a plătit mie, Rufin, din pomenita sumă de opt mărci de argint bun, cinci mărci, în preț de douăzeci de florini de aur. În sfârșit, în anul nașterii domnului 1320, în ziua de 13 Ianuarie, fratele Mihail de Buda, din ordinul predicatorilor, din conventul sfântului Nicolae de Buda, din banii depuși la el de zisul subcolector, în numele susamintitului donu Petru Ruffus, mi-a plătit mie, Rufin, cele trei mărci rămase, care mai erau de plătit din amintitele opt mărci și așa sunt cu totul opt mărci, în preț de treizeci și doi de florini de aur.

Prin mijlocirea diecezanului. De asemenea, a fost liber un canonicat în numita biserică a Transilvaniei, pe care după aceea l-a căpătat Petru Tartarus canonic de Transilvania, din ale cărui roade, subcolectorul a cerut, drept jumătatea cuvenită domnului nostru, opt mărci de argint bun, la greutatea arătată, la care fusese prețuită numita jumătate de către zisul episcop, precum mi-au mărturisit picopul însuși și numitul subcolector. După care, în anul nașterii domnului 1320, în ziua de 13 Ianuarie, zisul frate Mihail, din banii depuși la el de către pomenitul subcolector, în numele zisului Petru Tartarus, mi-a plătit mie, Rufin, cele opt mărci, prețuind cu totul treizeci și doi florini de aur.

De asemenea, a fost liber un alt canonicat în numita biserică a Transilvaniei, pe care după aceea l-a căpătat Ioan al lui Mauriciu, canonic de Transilvania, din ale cărui ¹⁾ roade zisul subcolector a cerut, drept jumătatea cuvenită domnului nostru, opt mărci de argint bun, la care fusese prețuită numita jumătate de către zisul episcop, după cum mi-au mărturisit episcopul însuși și zisul subcolector. După care, în anul nașterii domnului 1320, în ziua de 13 Ianuarie, amintitul frate Mihail, din banii depuși la el de către zisul subcolector, în numele numitului Ioan al lui Mauriciu, mi-a plătit mie, Rufin, cele opt mărci, prețuind cu totul treizeci și doi de florini de aur.

De asemenea, a fost liber odată arhidiaconatul de Târnava ²⁾ al numitei dieceze. Jumătate din roadele acestuia zisul episcop al Transilvaniei a prețuit-o, pentru domnul nostru, la treizeci și cinci de mărci de argint bun, după greutatea de Transilvania, din care zisul subcolector a cerut, după cum a mărturisit el, numai treizeci de mărci, din care treizeci de mărci numitul subcolector mi-a plătit mie, des amintitului Rufin, odată trei mărci de argint. După aceea, în anul nașterii domnului 1320, în ziua de 13 Ianuarie, suszisul frate Mihail, în numele zisului subcolector, mi-a plătit mie, ades numitului Rufin, douăzeci și șase de mărci, depuse la el de către pomenitul subcolector. Și așa, măcar că numitul subcolector

¹⁾ se referă la canonicat. ²⁾ *Cucullo.*

a primit treizeci de mărci, el însuși nu a plătit și nici n'a spus să se plătească decât numai douăzeci și nouă de mărci, care, prețuite după greutatea de Buda, fac douăzeci și patru de mărci și trei uncii și a treia parte dintr'o uncie și două cincizecișeptimi dintr'o uncie, socotite după greutatea de Buda, fiecare <marcă> prețuind patru florini de aur. Și așa suma întregă, socotită după greutatea de Buda, face douăzeci și patru de mărci și trei uncii și o treime dintr'o uncie și două cincizecișeptimi dintr'o uncie, care prețuesc nouăzeci și șapte de florini și unsprezece groși de Boemia ¹⁾. Mai rămân de plătit șase mărci.

De asemenea, la sfârșitul răstimpului de trei ani ²⁾ și după moartea <lui Benedict> ³⁾ episcopul Transilvaniei, au rămas libere în numita dieceză beneficiile mai jos însemnate, din ale căror roade jumătate sunt datorite domnului nostru pe un an. Privitor la care beneficii și la prețul ⁴⁾ lor, am cercetat cu sârguință, pe cât am putut și ce se datorește din ele domnului nostru se va arăta mai jos. Și fiindcă numita biserică n'avea preot, iar mie singur fără diecezan nu mi se dădea crezare, n'am putut cere jumătatea din roade; totuși am îndemnat cu stăruință capitulul numitei biserici să se ocupe cu aceste roade. Iată care sunt beneficiile libere amintite mai sus:

Întâi, pentru roadele bisericii din Șibot ⁵⁾ din numita dieceză, ce se ridicau cu totul la douăsprezece mărci, se datoresc domnului nostru șase mărci de argint bun.

De asemenea, pentru roadele bisericii satului Petrifalău, ce se urcau la suma de patruzeci de mărci, deși după prețuirea diecezanului au fost numai paisprezece mărci pentru întâia dată când locul a fost liber, se datoresc domnului nostru douăzeci de mărci de argint bun.

De asemenea, pentru roadele bisericii de Vurpăr ⁶⁾ din numita dieceză, ce se ridică pe an la suma de treizeci de mărci sau aproape, se datoresc domnului nostru cincisprezece mărci de argint bun.

De asemenea, pentru roadele bisericii din Aiud ⁷⁾ din numita dieceză, ce se ridică pe an la suma de douăzeci de mărci sau aproape, se datoresc domnului nostru zece mărci de argint bun.

De asemenea, pentru roadele bisericii de Brărbănt ⁸⁾ ale numitei dieceze, ce se ridică pe an la suma de douăsprezece mărci sau aproape, se datoresc domnului nostru șase mărci de argint bun.

De asemenea, pentru roadele bisericii de Sângeorgiu ⁹⁾ din numita dieceză, ce se ridică pe an la suma de douăzeci de mărci și mai bine, se datoresc domnului nostru zece mărci și mai bine de argint bun.

¹⁾ *XI Boemos*. ²⁾ Trieniul acesta, după cum spune mai sus Rufin, se termină la 12 Martie 1320. ³⁾ mort pe la 1319. ⁴⁾ valoarea, adică venitul pe care-l aduceau. ⁵⁾ *Cogner*, sat în raionul Orăștie (reg. Hunedoara). ⁶⁾ *Burperg*, sat în raionul Orăștie. ⁷⁾ *Egnudin*, oraș în reg. Cluj. ⁸⁾ *Barbantina*, sat în raionul Alba (reg. Hunedoara). ⁹⁾ *de sancto Georgio*, azi Sângeorgiul Nou sat în raionul Beclean (reg. Rodna).

De asemenea, pentru roadele bisericii din Apoldul de Sus ¹⁾ din numita dieceză, ce se ridică pe an la suma de patruzeci de mărci sau aproape, se datoresc domnului nostru douăzeci de mărci de argint bun.

De asemenea, privitor la roadele bisericii din Albkarak ²⁾ din numita dieceză și la prețul lor, nu am putut afla adevărul, deși am făcut cercetări asupra acestui lucru, fiindcă murise episcopul Transilvaniei și mie, nefiind însoțit de diecezan nu mi se dădea ascultare. Am auzit totuși că <și acestea> se opresc pe seama <papei> ³⁾.

Tot așa cu privire la roadele canonicatului pe care-l are domnul Nicolae în biserica Transilvaniei n'am putut afla adevărul. Totuși un alt canonicat al numitei biserici a Transilvaniei a fost prețuit de .. episcopul Transilvaniei la opt mărci de argint bun, după greutatea de Buda.

Suma tuturor mărcilor de argint bun după greutatea de Buda primită de mine, Rufin, în orașul și dieceza susamintite din Transilvania, se ridică la o sută treizeci și șapte de mărci, fiecare prețuind patru florini de aur, iar socotită în florini face cinci sute patruzeci și opt de florini de aur.

Suma mărcilor de argint bun după greutatea de Transilvania primită de mine, susnumitul Rufin, din orașul și dieceza ades amintite, după cum se arată mai sus, se ridică la douăzeci și nouă de mărci, care fac douăzeci și patru de mărci și trei uncii și o treime de uncie și două cincizecișeptimi dintr'o uncie, după greutatea de Buda, prețuind fiecare patru florini de aur și care fac cu totul nouăzeci și șapte de florini de aur și unsprezece groși de Boemia ⁴⁾.

Intreaga sumă a tuturor mărcilor primite de mine, susnumitul Rufin, în cetatea și dieceza ades amintite, socotite în florini de aur, după cum se arată mai sus, se ridică la șase sute patruzeci și cinci de florini de aur și unsprezece groși de Boemia.

Suma rămășițelor din pomenitul oraș și dieceză se ridică la șase mărci de argint bun, după greutatea de Transilvania, în afară de beneficiile susamintite, cu privire la care nu s'a făcut nicio învoială.

Suma provinciei Calocea.

Intreagă sumă a tuturor mărcilor primite în zisa cetate, dieceză și provincie Calocea, mai întâi anume în argint bun, după greutatea de Buda, este de două sute treizeci și șase de mărci, prețuind fiecare patru florini de aur.

De asemenea, douăzeci și nouă de mărci din argint bun, după greutatea de Transilvania, prețuind douăzeci și patru de mărci și trei uncii și a treia parte

---

¹⁾ *Apoldia*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). ²⁾ Probabil lectură greșită, pentru Halbenkragu, localitate din comitatul Târnava Marc ³⁾ *cadit sub reservatione*. Venituri ce revin camerei papale. ⁴⁾ *XI Boeminos grossos*.

dintr'o uncie și de două ori a cincizeci și șaptea parte dintr'o uncie, prețuind fiecare patru florini de aur.

Textul lat. în *Mon. Vat. Hung.*, seria I, vol. I, p. 13—37; în parte la Zimmermann-Werner, I, p. 324 — 330. Subtitlurile de pe marginea ediției latine sunt reproduse după textul original, dar din motive tehnice în traducere ele au fost așezate în text ca subcapitole în fruntea părților la care se referă.

253

1317.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește lui Toma voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc niște moșii pe care le-a luat dela Mihail, fiul lui Petru, care a trădat pe rege, trecând de partea rebelului Matei de Trenčin.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 48.

254

1317 Ianuarie 4, <Cenad>.

Noi, capitulul bisericii din Cenad facem cunoscut că magistrul Semlek înfățișându-se în persoană înaintea noastră a pus și a rânduit pe slujitorul ¹⁾ său Ștefan din Babna ²⁾, venit de asemenea în persoană înaintea noastră drept adevăratul și legiuitul său împuțernicit, în judecata în care spunea ³⁾ că trebuie să se înfățișeze înaintea judeului curții regelui, la apropiatele octave ale botezului domnului ⁴⁾, împotriva magistrului Nicolae. <A declarat de asemenea> că va consfinți și va întări tot ce va fi făcut sau hotărât numitul Ștefan în acea judecată.

Dat luni înainte de sărbătoarea botezului domnului, în anul domnului o mie trei sute șaptesprezece.

<Pe verso>: Scrisoarea de împuternicire pentru Ștefan din Babna împotriva lui Nicolae, fiul lui Dionisie.

Textul lat. la Zichy, I, p. 154.

255

1317 Februarie 1, Kisvárdá (R. P. Ungară).

Walter arhidiaconul din Borsova ⁵⁾ adeverește mărturia preotului Pavel din Kisvárdá ⁶⁾ și a altor preoți, cu privire la declarația comitelui Petru, fiul lui Keled din Anarcs ⁷⁾, că împreună cu fratele său Ștefan a schimbat moșia lor Ewzud ⁸⁾ cu o vie și un loc al rudei lor Ioan, Sárospatak ⁹⁾. Actul de schimb a fost întocmit de capitulul din Oradea.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 154—155.

¹⁾ *servientem*. ²⁾ Probabil Bobda din raionul și reg. Timișoara. ³⁾ adică: Semlek.

⁴⁾ 13 Ianuarie. ⁵⁾ *Borsua*. ⁶⁾ Varada, în comit. Szabolcs (R. P. Ungară). ⁷⁾ *Onorch*.

⁸⁾ *Őszöd*, în comit. Somogy (R. P. Ungară). ⁹⁾ *Pothóka*, în comit. Zemplén (R. P. Ungară).

1317 Februarie 20, Timișoara.

Noi, Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, prin cuprinsul celor de față facem cunoscut tuturor căroră se cuvine că, venind în fața noastră comitele Petru, fiul lui Meggyes, în numele său și al lui Mihail, fiul său, apoi Nicolae, Ștefan cel roșu ¹⁾, fiii lui Dominic, precum și Mihail, fiul lui Nicolae, fiul lui Meggyes Secuiul, credincioșii noștri, ne-au înfățișat o scrisoare deschisă a lui Ladislau ilustrul rege de odinioară al Ungariei, de fericită pomenire, unchiul nostru preaiubit, curpinzând privilegiul lui Ștefan, răposatul ilustrul rege al Ungariei, de fericită pomenire, străbunul nostru prea iubit, întocmit cu privire la pământul Tirimia Mare ²⁾, rugându-ne prea plecat ca să înscriem cuprinsul ei în scrisoarea noastră deschisă, Cuprinsul ei este acesta: <Urmază actul regelui Ladislau al IV-lea privitor la moșia Tirimia Mare, din 1285 >.

Noi așa dar, ascultând cu milostivire regală dreptele și legiuitele cereri ale pomenitului comite Petru și ale fraților săi susziși, am poruncit să se cuprindă și să se înscrie cuvânt cu cuvânt cuprinsul pomenitei scrisori în scrisoarea noastră de față, întărind-o cu puterea peceții noastre și făgăduind ca atunci când ni se vor aduce înapoi cele de față și văzând privilegiul întărit al pomenitului rege Ștefan, să facem ca <acel> cuprins al ei să fie întocmit sub formă de privilegiu al nostru.

Dat la Timișoara ³⁾, în duminica *Invocavit*, în anul domnului o mie trei sute șaptesprezece.

Textul lat. în *Székhely okl.*, IV, p. 5—6.

<1317> Martie 1, Timișoara.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, credincioșilor săi din capitlul Cenad, mântuire și deplină milostivire.

Înfățișându-se înaintea noastră comitele Ioan, fiul lui Petru de Bobda ⁴⁾, credinciosul nostru și înșirându-ne și reamintindu-ne slujbele sale vrednice de răsplată, ne-a cerut să-i dăm un pământ pustiu numit Peel ⁵⁾, care se află în comitatul Timiș și ține de dreptul nostru regesc de danie.

Dar fiindcă noi nu suntem lămuriți despre felul și întinderea acestui pământ și nici dacă ține sau nu de dreptul nostru de danie, poruncim credinței voastre, să ne trimiteți dintre voi un om potrivit ca martor, în fața căruia Pavel, fiul lui Iwanka, adunând pe megieși și pe vecini să hotărnicască zisul pământ

¹⁾ *rufus*. ²⁾ *Teremy*, sat în raionul Târgu-Mureș (reg. Mureș). ³⁾ *Themeswar*. ⁴⁾ *Popdi*, sat în raionul Timișoara. ⁵⁾ Așezare dispărută din același ținut.

potrivit hotarelor sale vecli și de demult și să-l pună pe numitul comite Ioan în stăpânirea lui împreună cu folosințele sale și cele ce țin de el, dacă nu se va împotrivi nimeni, iar dacă ar fi unii care să se împotrivească, să-i chemați în fața noastră la un soroc potrivit și după aceea să ne faceți întocmai o dare de seamă în scris cu privire la ziua chemării și la sorocul <statornicit>, ca și la numele celor ce se vor fi împotrivit și la mersul hotarelor.

Dat la Timișoara ¹⁾, în cea dintâi marți după duminica *Reminiscere*.

Textul lat. în Anjou, I, p. 424—425.

Transumpt în darea de seamă a capitlului din Cenad către Carol Robert regele Ungariei, din 6 Mai 1317.

258

1317 Martie 18, Satu-Mare.

Petru plebanul și vicarhidiaconul de Satu Mare adeverește că Petru plebanul din Szöllös ²⁾ și tatăl său magistrul Ștefan, fiul lui Mihail, au înapoiat niște haine zălogite de magistrul Ioan cantorul bisericii din Vaț < R. P. Ungară >.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 416—417.

259

1314 Martie 29, Timișoara.

Noi Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, prin cuprinsul <scrisorii> de față facem cunoscut tuturor cărora se cuvine că, deoarece l-am primit iarăși ³⁾ în cetatea și în rândurile credincioșilor noștri slujitori pe banul Simion, care a trecut în slujba noastră și deoarece am luat sub osebita noastră ocrotire toate moșiile ⁴⁾ sale și îndeosebi pe cele numite Almaș ⁵⁾, Dârlos ⁶⁾ și Șmig ⁷⁾, vă punem în vedere și vă poruncim cu tărie <vouă>, tuturor juzilor, comiților și slujbașilor <noștri> și mai ales tuturor Sașilor și oaspeților din Mediaș ⁸⁾ și celor care țin de această <cetate>, să ocrotiți și să apărați zisele moșii ale pomenitului ban Simion și oricare altele împotriva tuturor.

De asemenea, voim ca orice oameni de stare slobodă care ar dori să vină să se așeze pe pomenitele moșii, să se poată aduna slobod și să stea acolo neturburați sub osebita noastră ocrotire. Și voim ca acestea să fie vestite prin piețe și prin locurile obștești.

Dat la Timișoara ⁹⁾, marți după duminica Floriilor, în anul domnului o mie trei sute șaptesprezece.

Textul lat. la Zimmermann—Werner, I, p. 321—322.

¹⁾ *Themeswar*. ²⁾ *Zeuleus*, așezare dispărută în comit. Szaboles (R. P. Ungară). ³⁾ *recollegerimus*. ⁴⁾ *possessiones*. ⁵⁾ *Almas*, sat în raionul Mediaș (reg. Sibiu). ⁶⁾ *Darlas*, sat tot acolo. ⁷⁾ *Sumugun*, sat tot acolo. ⁸⁾ *Medyes*. ⁹⁾ *Temuswar*.

<1317> Aprilie 11, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește lui Ioan și Leucus, fiii lui Bricius de Batur, moșia Țcsed din comitatul Sătmar, luând-o de la Dominic, fiul lui Durus cel Orb și fiii lui Leucus, fiul lui Durus, pentru răsvrătirea lor, alăturându-se fostului palatin Kopoz.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 1, p. 227—228 (cu indicarea greșită a anului: 1307; pentru data corectă cf. Karácsouyi, *Hamis*, p. 68).

261

1317 Mai 6, <Cenad>.

Prea înalțatului său stăpân, domnul Carol, din mila lui Dumnezeu, ilustrului rege al Ungariei, capitlul bisericii din Cenad, prinosul cucernicelor sale rugăciuni. Să afle înălțimea voastră, că am primit scrisoarea majestății voastre regale cu următorul cuprins: <Urmează actul lui Carol Robert regele Ungariei, din 1 Martie 1317>.

Noi așa dar, supunându-ne poruncii majestății voastre, după cum suntem datori, am trimis împreună cu Pavel, fiul lui Iwanka, omul vostru, pe omul nostru, adică pe magistrul Hipolit, ajutorul de cantor al bisericii noastre. Aceștia întorcându-se apoi, ne-au spus amândoi într'un glas că în cea dintâi miercuri după octavele sfântului mucenic Gheorghe ¹⁾ sosind la locul pământului numit Peel, aflător în comitatul Timiș și întrunind pe megieși și pe vecini, adică pe magistrul Desideriu ²⁾ și pe Mihail, fiul lui Pavel, împreună cu Pavel, omul vostru și cu fratele său Dimitrie, l-au hotărnicit și neîntâmpinând nicio împotrivire, l-au pus în stăpânire pe pomenitul magistru Ioan.

Mersul hotarelor acelu pământ se deosebește în chipul acesta: hotarul întâi începe din partea de răsărit lângă hotarul unui pământ pustiu numit Baak ³⁾. În locul acela au ridicat două semne de hotar noi, ridicând apoi unsprezece semne de hotar în șase locuri, alături de cele șase semne de hotar vechi. <Apoi hotarul> cotește spre miazăzi, până la un loc numit Medyesholm. După aceea se îndreaptă spre apus pe lângă moșia acelu Ioan, până la pământul lui Pavel și Dimitrie, numit Vche ³⁾. De aci însă cotește spre miazănoapte, trecând pe lângă cincisprezece semne de hotar vechi. Apoi cotește spre răsărit până la semnul de hotar de început și acolo sfârșește.

Dat în cea dintâi vineri după octavele pomenite mai sus, în anul domnului o mie trei sute șaptesprezece.

Textul lat. la Anjou, I, p. 424—425, (cu data greșită: 19 Mai 1317).

¹⁾ 4 Mai. ²⁾ *Descro*. ³⁾ Așezări dispărute în raionul Timișoara.

1317 Mai 9, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei cere capitlului din Buda Veche să cerceteze pagubele făcute de Ladislau, fiul lui Leustachie, satelor Tököl și Rogál <R. P. Ungară> ale călugărițelor din insula sf. Margareta <azi în Budapesta>.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 423—424.

263

1317 Mai 19.

<Intr'o scrisoare de danie a lui Carol Robert regele Ungariei, către Ioan Popdi din 19 Mai 1317 se spune că acea danie se face>:

« ..pentru acoperirea pagubelor sale, pe care i le-a făcut oștirea noastră, pe care o îndreptasem din pricini grele și de neînălăturat spre un sat al său, numit Beregsăul Mic ¹⁾, care prin șederea necurmată a acestei oștiri a noastră, a fost jalnic sărăcit și prăpădit în mai toate bunurile sale mișcătoare și nemișcătoare, împrejurare în care acel comite Ioan pătîmind cu răbdare pentru noi, a îndurat o pagubă de două sute de mărci »,

Textul lat. la Anjou, I, p. 425, nota.

264

1317 <Mai 25>.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Bulgariei și Cumaniei, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea aceasta, mântuire întru mântuitorul tuturor. Prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor că, înfățișându-se înaintea noastră comiții Blafuuz ²⁾ și Hennyng, în numele întregii obști a Sașilor din Sibiu ³⁾ și a celor ce țin de scaunul Sibiului, ne-au arătat o scrisoare ⁴⁾, cuprinzând privilegiul întocmit asupra libertății lor, rugându-ne cu stăruință să binevoim a-l consfinți, a-l încuviința și întări cu privilegiul nostru. Cuprinsul acestei scrisori e următorul: <Urmează actul lui Andrei al II-lea din 1224>.

Iar noi, ascultând cererea zișilor comiți Blafuuz și Hennyng și a întregii obști a Sașilor pomeniți, încuviințăm și întărim cuprinsul zisului lor privilegiu, în măsura în care am găsit și am aflat că este volnic ⁵⁾, înscriindu-l cuvânt cu cuvânt în actul de față.

¹⁾ *Nempti*, sat în raionul Timișoara. ²⁾ În text: *Blafuuz*, *Blauuz*. ³⁾ *Chybinio chartani*. ⁵⁾ *valentem*.

Spre pomenirea acestui lucru am dat scrisoarea aceasta întărită cu puterea peceții noastre duble. Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii de Alba și arhidiacon de Târnava ¹⁾, iubitul și credinciosul nostru, vicescancelar al curții noastre, în anul domnului o mie trei sute șaptesprezece, iar în anul domniei noastre de asemenea al șaptesprezecelea.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 322—323

265

1317 Mai 28.

Noi magistrul Petheu comite de Sătmar ²⁾, dăm de știre că deoarece magistrul Mihail, fiul magistrului Mihail, din voia lui Dumnezeu ni s'a alăturat nouă ca să ne slujească, noi, pe credința noastră datorită lui Dumnezeu, ne-am legat să-i dăm <slujba> de comite al nostru în comitatul Sătmar ³⁾, împreună cu două <locuri de> vamă ale noastre la Zomusscyg ⁴⁾ și la Kuchward ⁵⁾ sau slujba de vistier al nostru, împreună cu folosințele sale. I-am făgăduit să-i mai dăm douăzeci de mărci, din care zece în ziua când va veni la noi, <precum și> o manta și o haină ⁶⁾ din postavul cel mai bun, iar celelalte zece <mărci> voim să i le plătim pe de-a-întregul și cu desăvârșire după aceea, peste câteva zile ⁷⁾, așa cum ne-am legat să facem. Trebuie să spunem de asemenea că, din cele două dregătorii suspomenite <adică> comitatul de Sătmar, sau <slujba de vistier al nostru>, noi îi vom putea da și încredința mai degrabă slujba de vistier al nostru ⁸⁾, Apoi ne-am îndatorat ca după întoarcerea omului nostru dela rege, dacă regele ne va fi dat nouă un sat, să i-l dăm pomenitului magistru Mihail ca om al nostru.

Dat sâmbătă înainte de octavele Rusaliilor, în anul domnului o mie trei sute șaptesprezece.

Textul lat. la Anjou, I, p. 428—429.

266

1317 Mai 31, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește magiștrilor Iwan și Simion, fiii lui Egidiu, pământul numit Zoch <din comit. Szabolcs în R. P. Ungară>, ca răsplată pentru slujbele lor ostășești.

Regest după textul lat. din Anjou, p. 429—430.

¹⁾ *Kukullensis*. ²⁾ *Zotmariensis*. ³⁾ *Comitatum nostrum de comitatu Zotmar*. Adică slujbă de vicecomite. ⁴⁾ *Szamosszeg*, sat în comit. Szatmár (R. P. Ungară). ⁵⁾ În textul publicat, greșit: *Ruchwrd* (îndreptat după Kállay, I, p. 25). Azi Kis- și Nagy Kocsárd, în comit. Szatmár (R. P. Ungară). ⁶⁾ *tunica*. ⁷⁾ *in brevibus diebus*. ⁸⁾ *de duabus dignitatibus nostris predictis de comitatu Zotmariensi vel magistratum nostrorum Tavarnicorum prius poterimus ei assignare seu donare*.

1317 Iunie 7.

Carol Robert regele Ungariei întărește la cererea abatelui Fridman ¹⁾ scrisoarea privilegială dată de Andrei al III-lea mănăstirei sfânta Maria din Kedhel <identic cu abația cistercită Borsmonostor în comit. Sopron, R. P. Ungară>. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacou de Târnava.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 50—51.

1317 August 1, Sălacea.

Doja²⁾ comite de Bihor și de Szabolcs și jude delegat pentru comitatele Satu-Mare, Solnoc și Crasna aduce la cunoștința regelui Carol Robert, că în adunarea noastră specială³⁾ ținută la Sălacea⁴⁾, Ștefan, fiul lui Mihail, fiul lui Ubul, în numele său și al fraților săi, Ladislau și Mihail, în fața lui Emeric episcopul de Oradea și capitlul său, precum și a nobililor și a oamenilor de rând⁵⁾ a comitatelor de mai sus atât din satele nobililor, cât din cetățile regelui, care stăteau la judecată alături de Doja, s'a plâns împotriva fostului palatin Omodeu și a fiilor săi, Ioan și Ladislau, care le-au cotropit pe nedrept moșiile lor Semjény, Napkur, Szent Michály și Tuth⁶⁾. După o cercetare amănunțită a pricinei magistrul Doja a înapoiat moșiile de mai sus proprietarilor lor legitimi.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 98—100.

1317 August 1, Sălacea.

Noi, magistrul Doja⁷⁾ comitele comitatelor Bihor și Szabolcs și jude trimis de stăpânul nostru regele, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor cărora se cuvine, că în anul domnului o mie trei sute șaptesprezece, la octavele <sărbătorii> fericitului Iacob apostolul, când am pus să se facă chemare obștească în cele cinci comitate în satul Sălacea⁸⁾, între altele, ridicându-se comitele Cosma cel mic⁹⁾, nobil din comitatul¹⁰⁾ Bihor, ne-a arătat o scrisoare a prea luminatului nostru stăpân, regele Carol, cu privire la scutirea sa și a nepoților săi, având următorul cuprins: că din milostivire regească i-a scos¹¹⁾ pe toți

¹⁾ Lectură probabil greșită în loc de: Ferdinand (cf. actul aceluiași rege din 21 Octombrie 1317). ²⁾ Dausa. ³⁾ *in congregatione nostra speciali*. ⁴⁾ Scalath, sat în raionul Marghita (reg. Bihor). ⁵⁾ *communibus hominibus*. ⁶⁾ Corupt, în loc de Gath. ⁷⁾ Dousa. ⁸⁾ Zalach, sat în raionul Marghita (reg. Bihor). ⁹⁾ *Cosmas parvus*. ¹⁰⁾ *comprovincie*. ¹¹⁾ regele Carol Robert.

cei care țin de aceștia de sub dreptul de judecată și puterea tuturor comiților și a celorlalți având vreo dregătorie. În același loc el ne-a mai înfățișat o scrisoare privilegială a aceluiași rege, stăpânul nostru, privind vama din moșia numită Resighia ¹⁾, dată și dăruită <lui> pentru vărsarea sângelui și moartea fiilor săi, <vamă așezată> după felul și câtimea mărfurilor aduse acolo de pretutindeni.

Așa dar, fiind văzute ²⁾ cuprinsurile acestor privilegii în fața nobililor celor cinci comitate, adunați la un loc și neaflându-se între nobili niciunul ³⁾ care să ridice împotrivire pe față, noi împuterniciți cu încuviințarea stăpânului nostru regele de a le întări, ne legăm, cum suntem datori să-i păstrăm <pe ei> în chip pașnic în aceste <drepturi>.

Dat la Sălacea, la octavele <sărbătorii> sfântului Iacob apostolul, în anul domnului o mie trei sute șaptesprezece, ca mai sus.

Textul lat. la Anjou, I, p. 435—436.

270

1317 August 2, Seghedin ¹⁾ (R. P. Ungară).

<Carol Robert regele Ungariei întărește sub forma unei scrisori privilegiale donația cetății Komarno (R. Cehoslovacă), făcută arhiepiscopului de Strigoniu, Toma, la 1 August 1315.

Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava. În lista demnitărilor între alții: Emeric episcop de Oradea, Benedict episcopul Transilvaniei, Benedict episcop de Cenad.

Regest după textul lat. din Batthyány, I, p. 464—466.

271

<circa 1317> August 11, Gée (R. P. Ungară).

Noi, Nicolae vicecomite al magistrului Peteu comite de Satu Mare ⁵⁾ și cei patru juzi ai nobililor din același comitat, facem cunoscut că din învoirea noastră și prin buna înțelegere a părților am hotărât să amânăm pricina lui Toma, fiul lui Silvestru, pârâșul și a comitelui Gothard și a lui Andrei, fiul său, până în a cincisprezecea zi socotită dela data de față. Dacă în acest timp nu se vor putea înțelege altfel, se vor înfățișa înaintea noastră în starea de dinainte <a procesului> pentru a sta la judecată.

Dat la Gycl ⁶⁾, în a doua zi după <sărbătoarea> sfântului Laurențiu mucenicul.

<Pe verso:> Impotriva comitelui Gothard și a fiului acestuia, pentru T<oma>, să se răspundă ca ultim termen peste două săptămâni.

Textul lat. în *Codex dipl. patrius*, VII, p. 377.

¹⁾ *Rezege*, sat în raionul Săcueni (reg. Bihor). ²⁾ În text, greșit: *viso* în loc de *visis*. ³⁾ În text, greșit: *nullis* în loc de *nullo*. ⁴⁾ *Zugutino*. ⁵⁾ *Zotmar*. ⁶⁾ Forma probabil corectă: *Sych*, (cf. Kállay, I, p. 240. Identic probabil cu satele Kisgéc și Nagygéc, comit. Szatmár, R.P. Ungară).

1317 August 19, Debrețin (R. P. Ungară).

Noi magistrul Doja ¹⁾ comite de Bihor și de Szabolcs și jude osebit trimis de rege în cinci comitate, dăm de știre că în adunarea osebită ²⁾ pe care am ținut-o la Debrețin în ajunul <sărbătorii> sfântului rege Ștefan, ridicându-se Petru, fiul lui Ioan, ni s'a plâns că oamenii³⁾ din Semienul Mare⁴⁾ cuprinzând pe nedrept moșia sa numită Eghazas Semyen⁵⁾ împreună cu folosințele sale, o țin în stăpânire pe nedrept și o folosesc pentru dânșii. Toți juzii, nobilii și oamenii de rând⁶⁾ din cele cinci comitate, care se aflau atunci în adunare împreună cu noi, au întărit într'un glas toate acestea întocmai cum spusese pomenitul Petru.

Drept aceea, l-am însărcinat și împuternicit pe Nicolae, fiul lui Wilmoth, să pună în stăpânirea suszisei moșii pe pomenitul Petru și să-i oprească pe oamenii din Semien de a se mai folosi în vreun chip de acel pământ.

Dat la Debrețin, la sorocul mai sus arătat, în anul domnului o mie trei sute șaptesprezece.

Textul lat. la Anjou, I, p. 436—437.

1317 Septembrie 25, lângă Komarno (R. Cehoslovacă).

Carol Robert regele Ungariei adeverește înțelegerea dintre Vladislav episcopul de Pécs și magistrul Phihe, privind daunele făcute reciproc. În document sunt amintiți: Nicolae, fiul voevodului⁷⁾ și conventul din Pécsvárad <R. P. Ungară>.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 76—78.

1317 Septembrie 30.

<Carol Robert regele Ungariei dăruiește locuitorilor ⁸⁾ din Sopron ca răsplată pentru credința lor față de rege, moșia Paghya din același comitat, care aparținuse lui Ioan, fiul lui Marcel și care revenise regelui întrucât Ioan murise fără moștenitori>. «Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozit al bisericii din Alba, vicecancelar al curții noastre <și> arhidiacon de Tárnavá⁹⁾, iubitul și credinciosul nostru ».

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 46—47.

¹⁾ Dousa. ²⁾ speciali congregatione. ³⁾ populi. ⁴⁾ de Magno Semien, azi Kállosemjén, sat în comit. Szabolcs (R.P. Ungară). ⁵⁾ Azi face parte din satul Kállosemjén. ⁶⁾ iudices, nobiles et communes homines. ⁷⁾ Transilvaniei? ⁸⁾ cives. ⁹⁾ Kükülliensis.

1317 Octombrie 8.

«Carol Robert» regele Ungariei dă mănăstirii sfintei Cruci¹⁾ din Austria mai multe privilegii și scutiri, între altele, scutirea de vamă pentru cerealele cumpărate de mănăstire în regatul Ungariei, ca și dreptul de a-și înmagazina și vinde lucrurile sale în orașele, târgurile și satele din întreaga Ungarie». «Dat de mâna cinstitului bărbat, magistrul Ioan prepozit al bisericii din Alba și arhidiacon de Târnava²⁾, vicescancelar al curții noastre, iubitul și credinciosul nostru ».

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 53—56.

1317 Octombrie 14.

«Carol Robert regele Ungariei dăruiește lui Toma» arhiepiscopul de Strigoniu, ca răsplată pentru slujbele sale credincioase, moșiile confiscate dela Petheu, fiul lui Ștefan, fiul lui Pazman, care se răsvrătise împotriva regelui, aliindu-se cu Matei din Trenčin și care murise fără moștenitor». «Dat de mâna chibzuitului și cinstitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii din Alba, vicescancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava²⁾, iubitul și credinciosul nostru ».

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 79—81.

13<1>7 Octombrie 20.

«Carol Robert regele Ungariei dăruiește fiilor lui Marcheus Othmar, Petru, Filip și Martin, pentru ajutorul ce i-au dat împotriva lui Matei din Trenčin, satul¹⁾ Nagy Palugya din ținutul Liptov (R. Cehoslovacă)». «Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii din Alba și arhidiacon de Târnava³⁾, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie trei sute șapte <sprezece>⁴⁾, în a treisprezecea zi înainte de calendele lui Noembrie, în anul domniei noastre de asemenea al șaptesprezecelea ».

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 70—72.

1317 Octombrie 21.

«Carol Robert regele Ungariei la cererea lui Ferdinand abatele mănăstiriiⁱ cistercite sf. Maria din Kedhel și în calitate de patron al acestei mănăstiri, în-

¹⁾ *Heiligenkreuz*. ²⁾ *Kukullensis*. ³⁾ *Kukulleu*. ⁴⁾ În text, greșit: o mie trei sute șapte (MCCCVII).

tărește privilegiul din 1233 al regelui Andrei al II-lea, prin care dăruise mănăstirii mai multe moșii (în R. P. Ungară). «Dat de mâna chibzuîtului bărbat magistrul Ioan prepozitul bisericii din Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava¹⁾, iubitul și credinciosul nostru ».

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 84—85 (după o copie modernă cu data «anno milesimo trecentesimo decimo septimo. XII. kalendas Novembris». Fejér din greșeală mai publică de două ori în acest volum același document, după alte copii moderne: la p. 43—44, «kalendas Novembris» = 1 Noembrie; la p. 83—84 «X kalendas Novembris» = 23 Octombrie).

279

1317 Octombrie 25.

<Carol Robert regele Ungariei întărește hotărîrea pe care Doja²⁾ comitele de Bihor și de Szabolcs, a dat-o la Sălacea³⁾ în adunarea celor cinci comitate: Bihor, Szabolcs, Sătmar, Solonoc și Crasna, de față cu Emeric episcopul de Oradea și cu nobilii acestor comitate și prin care moșiile Semjén, Napkor, Szent-Mihlay și Tutth⁴⁾ (din comitatul Szabolcs, R. P. Ungară), care fuseseră ocupate pe nedrept de către fostul palatin Omodeu, se înapoiau lui Ștefan, fiul lui Mihail, fiul⁵⁾ lui Ubul din Semiény. «Dat de mâna chibzuîtului bărbat, magistrul Ioan prepozit al bisericii din Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava¹⁾, iubitul și credinciosul nostru ».

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2.p. 52—53.

280

<circa 1317> Octombrie 28, Komarno (R. Cehoslovacă).

Carol Robert regele Ungariei restituie lui Ștefan și fraților săi, fiii lui Mihail, moșiile lor, ca răsplată pentru credința lor, în temeiul sentinței aduse de magistrul Doja comite de Bihor și de Szabolcs.

Regest în Kállay, I. p. 26.

281

1317 Noembrie 12.

Carol Robert regele Ungariei întărește drepturile și libertățile Sașilor din Zips. <R. Cehoslovacă>. Vicecancelar, Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 57—61.

---

¹⁾ *Kukulliensis*. ²⁾ *Dausa*. ³⁾ *Scalath*, sat în raionul Marghita (reg. Bihor). ⁴⁾ La Fejér greșit: *Guth* (cf. Kállay, I, nr. 75). ⁵⁾ În text, greșit: *filiae* în loc de *filii*.

1317 Noembrie 12.

«Carol Robert regele Ungariei întărește locuitorilor din Sopron aceleași imunități și privilegii, pe care le au cetățenii din Buda și din Szekesfehervár. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava. In lista demnitarilor între alții»: Emeric episcop de Oradea, Benedict episcopul Transilvaniei, Benedict episcopul de Cenad.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 73—76.

1317 Noembrie 12.

«Carol Robert regele Ungariei întărește comiților Ștefan și Arnold, fiii lui Ilie, precum și comitetului Iuliu ¹⁾, fiul lui Hanus, stăpânirea tuturor moșiilor lor, drept răsplată pentru slujbele lor ostășești». «Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozit al bisericii din Alba, vicencancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava ²⁾, iubitul și credinciosul nostru ».

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 44—45.

1317 Noembrie 26.

Carol Robert regele Ungariei încuviințează actul de cumpărare a moșiei Gornji Gorić <Jugoslavia> de către capitlul din Zagreb. Vicencancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava ³⁾.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 466.

1317 Noembrie 29.

Carol Robert regele Ungariei întărește o danie făcută de regele Ladislau al IV-lea cetății Zagreb. Vicecancelar Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 467.

1317 Decembrie 13, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește magiștrilor Ioan și Simion, fiii lui Egidiu, moșia Bankegyház din comit. Bihar <R. P. Ungară>.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 250—251.

Transumpt într'un act al aceluiași rege, din Februarie 1324.

¹⁾ *comitis Gyulae.* ²⁾ *Küköllöensis.* ³⁾ *Kukulliensis.*

1317 Decembrie 16, Timișoara.

Lambert judele curții regale poruncește conventului din Lelesz < R. Cehoslovacă > să trimită un martor care să asiste la punerea lui Dominic, Nicolae și Mihai, fii lui Iob, în stăpânirea unei moșii.

Regest în *Történelmi Tár*, 1900, p. 393.

1317 Decembrie 20, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei face cunoscut că Pavel zis Kozol și Ioan, zii Butus, fiii lui Ștefan de Gara < în Jugoslavia >, s'au împăcat înaintea regelui cu privire la niște moșii ale lor și la alte pricini de ceartă.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 450.

1317 Decembrie 22.

Carol Robert regele Ungariei întărește un act din 20 Septembrie 1317, al capitlului de Požega < Jugoslavia >, pentru Nicolae, fiul lui Grigore. Vicecancelar: magistrul Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 468—469.

1318, Agria (R. P. Ungară).

Capitulul din Agria adeverește că magiștrii Nicolae și Ștefan, fiii comitelui Ștefan din neamul Bogathrodowan, au dăruit moșiile lor Medyazow și Bacha < R. P. Ungară > magistrului Ioan prepozitul de Alba, vicecancelar al curții regale și arhidiacon de Târnava, precum și fraților acestuia.

Inst. de Istorie și Filosofie din Cluj.

Regest după fotocopia orig. lat. aflat în arh. Capit. din Alba-Iulia.

1318 Ianuarie 8, Timișoara

Noi, Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, prin cuprinsul celor de față facem cunoscut tuturor căroră se cuvine că deoarece chibzuiții bărbați magistrul

Ioan zis Nobilul ¹⁾, arhidiacon de Alba și magistrul Petru arhidiaconul de Solnoc ²⁾, iubiții și credincioșii noștri, voiseră să porceadă după rânduiala judecătorească, în locul și în numele capitlului bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania cu privire la moșia numită Zlatna ³⁾ împotriva comitelui Nicolae, fiul lui Corrad, care se găsea în persoană în fața noastră și < cereau ca el > să arate actele sau privilegiile sale privitoare la pomenita moșie Zlatna, zisul comite Nicolae, neașteptându-se la acțiunea și plângerea amintiților arhidiaconi Ioan și Petru, recunoscând că suszisa moșie Zlatna pe care o ținuseră fără drept o bucată de vreme < și > el ⁴⁾ și Ștefan de Olchuna fusese de drept încă din vechime a bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania; a înapoiat, a întors și a lăsat fără nicio altă formă ⁵⁾ în fața noastră, care țineam judecată împreună ⁶⁾ cu foarte mulți baroni ai regatului și fruntași de ai noștri, partea sa din moșia Zlatna, adică jumătate din aceasta, împreună cu toate folosințele sale și cu tot ce ținea de ea, capitlului numitei biserici a fericitului arhanghel Mihail, între aceleași semne, margini și hotare, în care se știe că a fost hotărnicită ⁷⁾ din vechime, fără a-și păstra pentru sine sau moștenitorii săi ori urmașii acestor moștenitori vreun drept sau stăpânire asupra numitei moșii. Și fiindcă mărturisirea rostită de gura însăși a < cuiva > se știe că are mai multă putere doveditoare și mai mult temei, noi, din puterea < noastră > regească, întoarcem și înapoiem zisa moșie numită Zlatna credincioșilor noștri ⁸⁾ din pomenitul capitlu al bisericii Transilvaniei, împreună cu toate folosințele sale și cele ce țin de ea, în aceleași hotare și margini în care a fost ținută și stăpânită de acest capitlu, ca s'o stăpânească și s'o țină în pace cu drept deplin, făgăduindu-i că, după ce ne va fi înapoiată scrisoarea de față, îi vom da privilegiul nostru cu privire la această înapoiere.

Dat la Timișoara ⁹⁾, în a treia zi după sărbătoarea botezului domnului, în anul același o mie trei sute optsprezece.

Textul lat. la Zimmermann-Weruer, I, p. 330—331.

292

1318 Ianuarie 13, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei iartă pe Dominic, fiul lui Iob, care a luat parte la răscoala lui Matei de Trenčin.

Regest în *Történelmi Tár*, 1900, p. 391.

¹⁾ *Nobilis* = *Nemes*? ²⁾ *Zonuk*. ³⁾ *possessionis Zalatna*, orașel în raionul Alba (reg. Hunedoara). ⁴⁾ *Nicolae*. ⁵⁾ *pure et simpliciter*. ⁶⁾ *considentibus*. ⁷⁾ *excitari limitata* greșit pentru: *extiterat limitata*. ⁸⁾ din acest capitlu. ⁹⁾ *Themesvar*.

1318 Ianuarie 20.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galității, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru dăruitorul mântuirii. Înălțimea regală se cade să vegheze asupra tuturor treburilor și foloaselor țării în așa fel, încât neamurile supuse ei să sporească mereu în număr și în credință și să fie sprijinite de principii cărmuitori, prin îndatoritoare miluiri.

Drept aceea, prin cuprinsul acestei scrisori voim să ajungă la cunoștința tuturor că noi, luând măsuri pentru buna stare a iubiților și credincioșilor noștri Sași din scaunul Mediaș ¹⁾, Șeica Mare ²⁾ și Șeica Mică ³⁾ și a celor ce țin de acestea și voind totodată ca ei să sporească în număr în vremea noastră și să se bucure de liniștea păcii și a tihnei, cu sfatul prelaților și baronilor noștri, hotărăm ca ei să se bucure pe veci de următoarele miluiri și libertăți:

Sașii din scaunul Mediaș, Șeica Mare și Șeica Mică și toți cei ce țin de aceste scaune să fie scutiți și iertați de sarcina de a lua parte la oastea noastră ⁴⁾.

De asemenea, îi mai scutim de darea proviziilor și a găzduirilor regești ⁵⁾, dar cu această îndatorire primită de ei, că numiții Sași din scaunul Mediaș, Șeica Mare și Șeica Mică și toți cei care într'un fel sau altul țin de aceste scaune, vor fi datori a ne da și plăti nouă la sărbătoarea fericitului Martin mărturisitorul ⁶⁾ patru sute de mărci de argint bun și fin ⁷⁾ după greutatea sibiană, fără a fi împiedecat <acest lucru> de vreo greutate sau împrejurare oarecare ⁸⁾.

Mai hotărăm de asemenea ca la ținerea judecăților și la cercetarea pricinilor, ei să urmeze aceeași datină și să se folosească de aceleași privilegii, pe care se știe că le are și obștea Sașilor din Sibiu ⁹⁾.

Spre amintirea acestui lucru și veșuica sa trăinicie le-am dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii din Alba și arhidiacon de Târnava ¹⁰⁾, vicescancelar al curții noastre, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie treisute optsprezece, în a treisprezecea zi înainte de calendele lui Februarie, iar în al domniei noastre tot al optsprezecelea an. Venerabilii întru Hristos părinți domnul Toma, din mila lui Dumnezeu, arhiepiscopul de Strigoniu și comite perpetuu al aceluiași loc <și> Ladislau arhiepiscopul de Calocsa, cancelar al curții noastre, Ștefan episcopul de Vesprim, Martin de Agria,

¹⁾ *Medyeszeek*. ²⁾ *Seelk*, sat în raionul Mediaș (reg Sibiu). ³⁾ *Sachcelk*, sat tot acolo.

⁴⁾ *ab honore nobiscum exercituandi*, lectură fără îndoială greșită în loc de: *ab honore <= onere> nobiscum exercituandi*. ⁵⁾ *a datione victualium et descensuum regalium*. ⁶⁾ 11 Noembrie ⁷⁾ *boni et fini argenti*. ⁸⁾ *difficultate et occasione qualibet non obstante*.

⁹⁾ *Scybinio*. ¹⁰⁾ *Kwkullo*.

Ioan de Nitra, Augustin de Zagreb, Ladislau de Pécs, Nicolae de Győr, Benedict de Cenad, Gheorghe de Sirmiu, Benedict al Transilvaniei și Iwanka de Oradea, păstoriind în chip fericit bisericile lui Dumnezeu; Demetriu marele nostru vistier, Dominic palatinul, Lambert judele curții noastre, Petru, fiul lui Compold, marele vistier al reginei, prea iubită noastră soție și alți nobili ținând comitatele și dregătoriile țării noastre.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 331—332.

294

1318 Februarie 5, <Oradea>.

Capitulul adevărește că Ioan, fiul lui Pavel, din neamul Huntpazman, a dăruit comitelui Chepan, fiul lui Chepan, jumătatea sa din moșiia Zekul <în comit. Szabolcs, R. P. Ungară> și moșiile Iuha și Fyod.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 456—457.

295

1318 Februarie 16.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Deși se socotește că la principii este un semn de virtute mare și vrednic de laudă ca să-i încarce pe supușii și credincioșii lor cu dăruiri de bunuri, totuși nu stă pe o treaptă mai prejos¹⁾ virtutea de a readuce printr'o hotărîre legiuită²⁾ la vechea lor stare cele pe care le vor fi aflat că au fost înstrăinate pe nedrept, prin samavolnicie în paguba altora.

Drept aceea, prin aceste rânduri voim să ajungă la cunștința tuturor, atât a celor de față cât și a celor viitori, că venind înaintea majestății noastre chibzuții bărbați: magistrul Ioan arhidiaconul de Alba și magistrul Petru arhidiaconul de Solnoc, credincioșii noștri, în locul și în numele capitolului bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania, și înfățișându-ne o scrisoare a noastră deschisă, întocmită cu privire la părăsirea³⁾ de către comitele Nicolae, fiul lui Corrad de Tălmăciu⁴⁾, a unei moșii numite Zlatna⁵⁾ în folosul capitolului Transilvaniei, ne-au cerut stăruitor pentru o mai mare chezășie a drepturilor lor să binevoim a încuviința zisa scrisoare și a o întări prin privilegiul nostru. Iar cuprinsul acelei scrisori este acesta: <Urmează actul lui Carol Robert regele Ungariei, din 8 Ianuarie 1318>.

¹⁾ non minori virtutum sede residet. ²⁾ sanctione pragmatica. ³⁾ resignatione. ⁴⁾ Tholmach, sat în raionul Sibiu. ⁵⁾ Salathna, orașel în raionul Alba (reg Hunedoara).

Noi așa dar, care suntem datori, potrivit sarcinii cârmuirii ce am luat-o asupra noastră, să păstrăm pe fiecare în dreptul său și să înapoiem fiecăruia dreptul de care a fost lipsit în chip necuvenit așezând și punând din nou <acest drept> în starea sa dinainte printr'o nouă punere în stăpânire, ascultând <cererea> pomeniților magiștri arhidiaconii Ioan și Petru și punând să fie cuprinsă cuvânt cu cuvânt în această scrisoare privilegială a noastră, pomenita noastră scrisoare deschisă fără răsături, fără ștersături și nesticată în nicio parte a sa, o încuvințăm, o primim și o întărim astfel ca recunoașterea noastră să fie o întărire pe veci a părăsirii făcute de comitele Nicolae, fiul lui Corrad. Spre amintirea și veșnica trăinicie a acestui lucru, am pus să se dea numitului capitlu scrisoarea noastră privilegială, întărită prin puterea peceții noastre duble atârdate.

Dat de mâna cinstitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii de Alba, vicescancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava¹⁾, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie trei sute optsprezece, în a patrusprezecea zi înainte de calendele lui Martie, iar în anul domniei noastre de asemenea al optsprezecelea.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 332—333.

296

1318 Februarie 19, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Ioan, fiul lui Briccius pentru meritele sale ostășești, moșia Merk <în comit. Szatmár, R.P. Ungară>.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 457—458.

297

1318 Februarie 19, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește magiștrilor Simion și Ioan, fiii lui Egidiu de Kallou, ca răsplată pentru credincioasele lor slujbe, pământul numit Zeuleus <în comit. Szabolcs, R. P. Ungară>.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 458—459.

298

1318 Februarie 21.

Carol Robert regele Ungariei întărește un act al fostului ban Ștefan, fiul lui Bobonyk, din 23 Iunie 1313. Vicescancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava²⁾).

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 489—490.

¹⁾ *Kukulleu.* ²⁾ *Kukulliensis.*

1318 Februarie 24, Timișoara.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, sânguitorilor și cinstitilor bărbați, tuturor negustorilor din Viena, sănătate și mărturia dragostei curate.

Se cuvine ca înălțimea majestății regale să aducă în toate treburile ascuțimea unei prevederi atât de pătrunzătoare, încât să poată fi de adevărat folos popoarelor ce-i sunt supuse, iar în ținuturile vecine prin fericita sa ocărnuire să se dobândească liniștea păcii și a siguranței și belșugul bun. Indemnați, așa dar, de imboldul acestei prevederi, pentru ca bunurile voastre pământești să se înmulțească și să sporească în vremurile noastre și să aveți cu ajutorul lui Dumnezeu belșug de bogății asigurăm obștea voastră, o încredințăm și cheazășuim prin mărturia celor de față, să veniți slobozi și nestingheriți cu mărfurile voastre, de orice fel și de orice soi în regatul nostru, atât pe uscat, cât și pe apă pentru a face negoț și a vă spoi <astfel> averea voastră, plătind vămile cuvenite și datorate la locurile de vamă purcezând sub osebita noastră pază și ocrotire.

Dat la Timișoara¹⁾, la sărbătoarea fericitului apostol Matei, în anul domnului o mie trei sute optsprezece.

Textul lat. la Fejér, VIII. 2, p. 154—155.

300

1318 <sfârșitul lunii Februarie, Calocca, R.P. Ungară>.

Tomă, din milostivirea dumnezeiască arhiepiscop de Strigoniu și comite perpetuu al aceuiași loc, episcopii sufragani ai sfintei biserici din Strigoniu, Ioan de Nitra, Martic de Agria, Ștefan de Vesprim, Nicolae de Győr și Ladislau de Pécs²⁾, fratele Ladislau, din aceeași <milostivire>, arhiepiscop de Calocca <și> cancelar al curții regești, precum și sufraganii pomenitei biserici din Calocca, anume fratele Augustin episcop de Zagreb, Benedict episcop de Cenad, fratele Benedict episcopul Transilvaniei, Gheorghe episcop de Kw și sf. Irineu, fratele Petru episcop de Bosnia și Ivanka episcop de Oradea, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de față cât și viitori, care vor vedea această scrisoare³⁾, mântuire întru domnul.

Spre cheazășuirea celor de acum și întru aducerea aminte a celor viitori, voind noi să ne îngrijim prin mijloace potrivite de binele obștesc și de libertățile⁴⁾ bisericilor și de buna stare a țării, chemând pe toți cei care cu ușurință au putut să ia parte, ne-am adunat laolaltă la Calocca, în biserica metropolitană ca să ne consfătuim. <Și> mai întâi am găsit cu cale să întărim între noi legăturile de unire, căci mai greu se rupe o frânghie <împletită> în trei, iar puterea unită este mai tare decât cea împărțită. Pentru ca foloasele unirii și unității dintre noi să dăinu-

¹⁾ *Themeswar.* ²⁾ *Quinqueecclesiensis.* ³⁾ *paginam.* ⁴⁾ *libertate*, în sens de privilegii.

iască nestrămutate atât în <împrejurările> bune, cât și în cele nenorocite, am făgăduit, ne-am îndatorat și ne-am legat, jurând pentru aceasta cu mâna¹⁾ pe sfânta evanghelie a domnului, că fiecare <dintre noi> va fi dator să ajute pe celălalt, prin schimb²⁾ <de servicii>, și cu toții diupotrivă vom fi datori să socotim jignirea <adusă> unuia dintre noi, ca și cum ne-ar fi <adusă> nouă înșine. Și însuflețiți deopotrivă de același gând, ne vom ridica cu amândouă săbiile³⁾ împotriva celor care ar ataca, ar jefui, ar lua sau ar deține bunurile bisericilor și dijmemele, oricine ar fi aceștia, de orice stare, sau categorie, de orice rang⁴⁾ sau demnitate ar fi. De asemenea, fiecare dintre noi va fi dator ca în afară de pedepsele canonice statornicite de sfinții părinți, să vestească în biserică sa și osânda afuriseniei împotriva aceluia care au pus, au primit ori au luat cu silă, dela oamenii bisericilor biruri, dări sau plăți, vedre⁵⁾ și fertuni⁶⁾ și orice alte sarcini, munci sau lucru la cetății; <de asemenea> să facă cunoscute hotărârile legaților scaunului apostolic, iar aceste edicte să le vestească în diezele noastre, după cum este obiceiul și vom pune pe supușii noștri să facă același lucru în diezele noastre.

Dar, întrucât din pricina depărtării locurilor nu ne este întotdeauna îngăduit să ne adunăm laolaltă și deoarece prin felul cum e zidită firea omenească, oamenii din felurite <locuri> nu-și pot schimba între ei gândurile⁷⁾, decât slujindu-se de soli⁸⁾, socotim că e nevoie să împluim treburile noastre prin fețe potrivite și vrednice de încredere, fie clerici, fie mireni, care să aducă întocmai la cunoștința fiecăruia dintre noi însărcinările date de noi⁹⁾. De aceea, cei care i-ar lua în prinsoare¹⁰⁾ pe acești <trimiși> sau i-ar prăda de bunuri sau ar îndrăzni să le ia scrisorile și să le deschidă sau ar căuta — pe față sau în ascuns să le facă ori să le pricinuiască ei înșiși vreo greutate, ori le-ar face acest lucru prin altul sau prin alții, să cadă, prin chiar acest fapt, sub osânda afuriseniei, afară numai dacă nu ar îndrepta toate aceste până în opt zile. Iar noi vom face cunoscută pretutindeni osânda <afuriseniei> și vom porunci să fie adusă la îndeplinire, atât timp cât nu vor înapoia cele răpite și nu ne vor despăgubi cum se cuvine pentru jignirea ce ne-au adus. Iar dacă vreunul sau vreunii dintre noi, mânați de duhul trădării, ar îndrăzni să se ferească de jurământul și îndatorirea luată și lăsând de o parte păzirea înțelegerii încheiate s'ar îndepărta dela ea și s'ar alătura prigonitorilor bisericilor din vreun îndemn¹¹⁾, din părtinire, de poftă sau de teamă, sau în nădejdea vreunei răsplăți oarecare și le-ar da în ascuns sau pe față sfat, sprijin sau ajutor, atunci din această pricină îi vom socoti și judeca pe el sau pe ei <drept> călcători de jurământ și netrebnici. Și vom scrie împotriva acestora la scaunul apostolic, așa după cum am jurat, ca să fie loviți de osândă și dacă acest lucru

¹⁾ *corporaliter*. ²⁾ *vicissitudine relativa*. ³⁾ adică folosind atât sancțiunile bisericesti, cât și mijloacele materiale de pedepsire. ⁴⁾ *preeminentiae*. ⁵⁾ *akones*. ⁶⁾ *fertones (florin)*. ⁷⁾ *trad. liberă*. ⁸⁾ *ministerium nunciorum*. ⁹⁾ *nostrae ambessatae*. ¹⁰⁾ *ceperint*. ¹¹⁾ *causa adhibitionis*.

va fi aflat neîndoelnic, după părerea noastră¹⁾, ar trebui să li se dea de către părintele apostolic drept osândă pierderea slujbei lor și scoaterea din slujba ce o au, ca niște turburători ai păcii și ai buneii înțelegeri, căci ne-am îndatorat la aceasta de bună voie unul față de altul și pentru apărarea dreptății și libertății obștești a țării și a locuitorilor²⁾ și a tuturor bisericilor. Iar dacă unii cu demnitate mai mică decât cea de episcop, spre paguba libertăților bisericești s'ar alătura unor astfel de prigonitori și s'ar afla că le dau acestora ascultare sau sfaturi în privința trădării lor, voim să fie loviți de îndată ³⁾ de osânda afuriseniei, potrivit hotărârii fostului legat general fratele <Gentile> și pe deasupra să sufere osânda scoaterii pentru totdeauna din slujbă⁴⁾ și să fie socotiți despuiați de privilegiul clerical; iar foloasele acestora⁵⁾, vacante și de drept și de fapt, să fie date, de cel care are dreptul de danie, unei fețe potrivite, care să poată sluji cu folos biserica spre înflorirea ei. <Aici se întrerupe hotărârea sinodală>.

<Pe dosul actului este scrisă următoarea însemnare⁶⁾: «jurământul episcopilor țării Ungariei <dimprenă> cu arhiepiscopii, pentru a fi păstrați în libertățile lor».

Textul lat. la Smičiklas, VIII, p. 516 — 518 (după Fejér; data aproximativă de lună după Knausz, II, p. 744—746).

301

1318 Martie 3, Calocca (R. P. Ungară).

Episcopii din Ungaria, între ei, «Benedict episcopul de Cenad, fratele Benedict episcopul Transilvaniei, ... Iwanka episcop al bisericii din Oradea» vestesc excomunicarea lui Matei de Trenčín, fost palatin, pentru pagubele făcute bisericii din Nitra <R. Cehoslovacă>.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII, 2, p. 169—183.

302

1318 Martie 12.

<Carol Robert regele Ungariei întărește și lărgeste vechile privilegii fiscale, administrative și judecătorești pe care episcopia din Zagreb le avea mai dinainte asupra moșiilor ei și asupra locuitorilor de pe acele moșii>. «Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii din Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Tárnava⁷⁾, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie trei sute optsprezece, în ziua a patra înainte de idele lui Martie».

¹⁾ nobis... iudicio. ²⁾ regnicolarum. ³⁾ ipso facto. ⁴⁾ poenam privationis perpetuo.

⁵⁾ pozițiunea cere după context pluralul. ⁶⁾ Observația lui Fejér, VIII, 2, p. 146.

⁷⁾ Kukulliensis.

<In lista demnitarilor, între alții:> Benedict episcop de Cenad, Benedict episcopul Transilvaniei, Iwanka episcop de Oradea și Lambert judele curții regale <și> comite de Cenad.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 157—160.

303

1318 Martie 14, Timișoara.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, credincioșilor săi tuturor nobililor și celorlați de orice rang, treaptă sau stare, din regatul său, cărora li se vor arăta <cele> de față, mântuire și milostivire.

De oarece noi după o chibzuială temeinică cu prelații și baronii regatului nostru am hotărât să punem ca soroc pentru viitoarea adunare obștească¹⁾ a noastră la Rákos, octava sărbătorii fericitului Ioan botezătorul²⁾ ce va veni în curând, poruncim în temeiul autorității nostre regale tuturor și fiecăruia ce se socotește ca fiind un mădular al regatului nostru³⁾ să se adune la locul și ziua suspomenite. Și chiar noi făgăduim⁴⁾ tuturor și fiecăruia <din cei> ce se vor aduna la acea adunare pe credința noastră regală și sub pedeapsa afuriseniei rostite de aceiași prelați și căreia ne supunem de bună voie, dacă am face altfel, că vor putea să vină la acea adunare, să stea acolo și să se întoarcă la locurile lor, slobod și fără teamă li nu vor pătimi nicio pagubă, nedreptate sau vătămare în vreun chip oarecare, din partea noastră sau a <oamenilor> noștri.

Iar noi, prin mijlocirea credinței noastre regale, ne-am legat, sub aceeași afurisenie, să cercetăm cu grijă drepturile bisericilor lui Dumnezeu, ale noastre și <drepturile> regaliene ale regatului nostru, ale nobililor și ale celorlați și să le păzim întocmai și neștirbit pe cât vom putea <mai bine>.

Dat în Timișoara, marți după duminica *Invocavit*, în anul domnului o mie trei sute optsprezece.

Textul lat. la Fejér, VIII. 2, p. 163—164.

Transumpt în actul regelui Carol Robert din 22 Martie 1318.

304

1318 Martie 15, Timișoara.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, tuturor credincioșilor săi, comiților, juzilor, castelanilor și locțiitorilor lor și celorlați slujbași ai săi, orându-i oriunde în regatul său, sănătate și milostivire.

Deoarece în inima noastră e sădită adânc închinarea față de mărirea dumnezească și zscuțișul minții noastre se silește cu hărnicie întru preamărirea puterii

¹⁾ *generalis congregatio*. ²⁾ 1 Iulie. ³⁾ *qui se regni nostri membra existimant*. ⁴⁾ În textul latin publicat: *pronunciamus*, probabil greșit în loc de *promittimus*.

sale, hotărîm ca drepturile bisericii sale¹⁾ să fie păzite de toți fără știrbire, fiind incredințați că ne vom învrednici înaintea ochilor aceluia²⁾ de darurile unei milostiviri cu atât mai mari cu cât ne vom fi străduit să împărțim slujitorilor săi³⁾ prinosul unui cât mai binevoitor sprijin. De aceea, poruncim cu strășnicie⁴⁾ regească credinței voastre, ca trăgându-vă cu totul înapoi mâinile voastre, sau ale celorlați la cererea episcopului, sau — dacă parohia a fost scoasă⁵⁾ <de sub puterea lui>-la cererea altui prelat, în a cărui dieceză sunt așezate bunurile pomenite și care se știe că țin de ei până acuma, să puneți să se înapoieze în întregime moșiile⁶⁾, drepturile și celelalte bunuri ale bisericilor aflate sub atârănarea⁷⁾ voastră, dacă nu s'ar arăta vreo împotrivire a legilor pe cei ce s'ar împotrivi și pe cei răsvrățiți⁸⁾; lovindu-i cu pedeapsa cuvenită; iar unde s'ar ivi vreo împotrivire legiuită, hotărînd părților ca soroc fără de amânare, ziua și locul adunării viitoare spre a se înfățișa înaintea noastră, a prelaților, nobililor regatului...⁹⁾ și a stării lor.

Dat la Timișoara, miercuri după duminca *Invocavit*, în anul domnului o mie trei sute optsprezece.

Textul lat. la Fejér, VIII. 2, p. 165—166.

Transumpt în actul regelui Carol Robert, din 22 Martie 1318.

305

1318 Martie 21, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei confiscând niște moșii dela Ioan, Ladislau și Omodeu, fiii răposatului Omodeu palatinul, pentru necredința lor față de rege, le dăruiește lui Dobou și Ioan, fiii comitelui Iacob de Pauk.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 460—461.

306

1318 Martie 22, Calocca.

Venerabilului întru Hristos, părinte, domnului <și> fratelui Benedict, din mila lui Dumnezeu, episcopul Transilvaniei, prea iubitul său frate, fratele Ladislau, din aceeași <milă>, arhiepiscop de Calocca, cancelar al curții regale, dragoste adevărată și împărtășită întru domnul.

Să știți că domnul Ladislau episcopul bisericii din Pécs și Iwanka episcopul bisericii din Oradea, trimișii nostri și ai tuturor episcopilor, care au fost de față al adunarea <ținută> în biserica din Calocca...⁹⁾, s'au întors dela rege. Aceștia

¹⁾ În textul lat. publicat: *quarumvis*, greșit în loc de *ipsius*. ²⁾ Se înțelege: Dumnezeu. ³⁾ tot acolo: *sectatoribus* în loc de *servitoribus*. ⁴⁾ tot acolo: *discretionem* în loc de *distinctionem*. ⁵⁾ *exempta*. ⁶⁾ *possessiones*. ⁷⁾ *antistitis*. ⁸⁾ *rebelles*. ⁹⁾ Lacună în textul latin publicat.

împreună cu zisul <nostru> rege, au hotărît să facă următoarea rânduială, așa cum se arată în cuprinsul scrisorilor sale¹⁾. Cuprinsul <celei dintâi> dintre acestea este următorul: <Urmează actul lui Carol Robert, regele Ungariei, din 14 Martie 1318>. De asemenea, cuprinsul celei de a doua scrisori este următorul: <Urmează actul aceluiași din 15 Martie 1318>. Și dacă aveți nevoie de aceste scrisori, le voi trimite scrise²⁾ la curtea regală, spre a vă fi înapoiate pecetluite, deoarece susnumiții trimiși n'au primit <scrisori> pecetluite decât pentru ei. Totuși voi să puneți să se vestească acestea în chip solemn pretutindeni poporului și clerului în ziua cinei domnului³⁾, noi poruncindu-vă și punându-vă în vedere sub scutul sfintei ascultări⁴⁾ că sunteți datori să veniți la octavele sărbătorii <sfântului> Ioan botezătorul la noi la Apostag⁵⁾, care este aproape de Dunăre, din sus de Földvár⁶⁾; loc ce ni l-au hortărit nouă și celorlalți frați și tovarăși ai noștri care vor veni, pentru ca adunați împreună să mergem la locul adunării regatului după ce ne vom fi sfătuit mai întâi între noi pe îndelete.

Dat la Caloce, miercuri înainte de sărbătoarea bunei vestiri, în anul domnului o mie trei sute optsprezece.

<Pe verso>: Cucernicului întru Hristos părinte, fratelui Benedict, din mila lui Dumnezeu, episcopul Transilvaniei, fratele nostru prea iubit.

Textul lat. la Fejér, VIII. 2, p. 168—169 (pentru adresă cf. Szeredai, *Series*, p. 67—69).

307

<circa 1318> Martie 22, Orosz ⁷⁾ (R. P. Ungară).

Doja ⁸⁾ comite de Bihor și de Szabolcs și jude special delegat de rege adeverește că Nicolae și Ioan, fiii lui Chetnek, l-au ucis pe Petru, fratele magistrului Șt<efan>, fiul lui Mihail.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 462 (pentru data aproximativă cf. Kállay, I, nr. 79).

308

<circa 1318> Martie 22, Orosz (R. P. Ungară).

Doja ⁸⁾ <comite de Bihor și de Szabolcs> scutește pe Ștefan, fiul lui Mihail, de a-i plăti partea de amendă convenită lui ca judecător în procesul dintre susnumitul și Petru zis Zunga și Simion zis Urdug, fiul lui Andrei.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 452 (pentru data aproximativă cf. Kállay, I, nr. 80).

¹⁾ adică a regelui. ²⁾ *scriptas*. ³⁾ 20 Aprilie. ⁴⁾ *sub immunitate sancte obedientie*. ⁵⁾ localitate în comit. Pest (R. P. Ungară). ⁶⁾ localitate în comit. Tolna (R. P. Ungară). ⁷⁾ *Wrus*, sat în comit. Szabolcs (R. P. Ungară). ⁸⁾ *Dausa*.

1318 Martie 23.

Carol Robert regele Ungariei, la cererea magistrului Ștefan zis Bugar, transcrie și întărește sub formă de privilegiu scrisoarea sa patentă dată din Kőszeg <R. P. Ungară>, la 19 Iulie 1316, prin care a dat aceleiași magistru, pentru meritele sale ostășești, cetatea Méré ¹⁾. Vicecancelar al curții: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava ²⁾.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 159—161

310

1318 Martie 23, Timișoara.

Lambert judele curții regale și comite de Cenad către capitlul din Agrid despre punerea lui Ștefan zis Oproud în stăpânirea unui pământ numit Fel Boxa <în comit. Abauj, R. Cehoslovacă>.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 462—465.

311

1318 Martie 29.

Carol Robert regele Ungariei întărește actul din 1290 al reginei Elisabeta, privitor la o danie făcută în comitatul Veröce <Jugoslavia>. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 493—494.

312

1318 Martie 29.

Carol Robert regele Ungariei întărește lui Ioan, fiul lui Laurențiu zis Sopron, actul de danie din 25 Iulie 1316, cu privire la două moșii din Croația. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava ³⁾.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 494—495.

313

1318 Martie 29.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește din nou fiilor lui Laurențiu zis de Sopron din neamul Aba o moșie din Croația. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 495—496.

¹⁾ *Castri Marcy.* ²⁾ *Kukulle.* ³⁾ *Kukulliensis.*

1318 Martie 29, Timișoara.

Lambert ¹⁾ judele curții regale și comite de Cenad face cunoscut că după înfățișarea ce a avut la 23 Martie, în procesul ce se judecă între magistrul Moys, fiul lui Alexandru și Mihail și Alexandru, fiii lui Moys, pe de o parte și magistrul Ștefan zis Bugar pe de altă parte, a hotărât ca termen pentru desbaterea ultimă octavele fericitului Gheorghe martirul ²⁾.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 159.

1318 Aprilie 30, Timișoara.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, credincioșilor săi din capitlul bisericii Transilvaniei, mântuire și milostivire. Să afle credința voastră că, înfățișându-se înaintea noastră magistrul Petru, fiul lui Mihail, credinciosul nostru, ne-a cerut, pentru slujbele sale credincioase, să-i dăruim pământul Șoimuș ³⁾, susținând că acesta ține de dreptul nostru de danie ⁴⁾. Dar, deoarece nu suntem lămuriiți dacă numitul pământ intră în dreptul nostru de danie sau nu, vă poruncim cu tărie să dați <un om> de mărturie al vostru, în fața căruia magistrul Toma, fiul lui Nicolae, omul nostru, făcând cercetare, dacă acest pământ numit Șoimuș ține de dreptul nostru de danie, <atunci> chemând pe vecinii și megieșii pomenitului pământ, să-l hotărânicească și să-l pună în stăpânirea sa pe susnumitul magistrul Petru, ca să-l stăpânească pe veci, dacă nu s'ar împotrivi nimeni. Dacă însă ar fi unii care să se împotrivescă, <atunci> să-i cheme înaintea noastră la sorocul potrivit, spre a sta față cu pomenitul magistrul Petru. Iar după aceasta să ne întocmiți o dare de seamă în scris <cu privire la> ziua chemării, sorocul statornicit și numele celor chemați.

Dat la Timișoara ⁵⁾, la octavele Paștilor, în anul domnului o mie trei sute optsprezece.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 334.

1318 Mai 15, Sălacea.

Noi, Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, facem cunoscut prin cuprinsul scrisorii de față tuturor căroră se cuvine că, atunci când am purces în comitatul Bihor, înfățișându-se înaintea majestății noastre credinciosul nostru, magistrul

¹⁾ *Lampertus*. ²⁾ 1 Mai. ³⁾ *Solumus*, azi Șoimușul Murășan, sat în raionul Deva (reg. Hunedoara). ⁴⁾ *ad nostram collationem pertinere*. ⁵⁾ *Themesuar*.

Leel, fiul lui Laurențiu din neamul Bechegregor, ni s'a plăns că magistrul Iwanka castelanul nostru de Pâncota ¹⁾ și din Dezna ²⁾ ține în stăpânire pe nedrept niște moșii ale sale aflate în comitatul Zarand, împreună cu dreptul de patronat asupra mănăstirii sfântului duh, numită Dyenusmonustura ³⁾ și împreună cu satele atât românești ⁴⁾ cât și celelalte care de drept țin de el și pe care le-a căpătat și le-a dobândit pe calea judecării, în fața judei curții noastre, dela Ladislau, fiul lui Luca, cerându-ne cu suerită rugăminte să i le înapoiem și să le dăm îndărăt lui și fraților săi. Drept aceea, noi care suntem datori a cumpăni drepturile fiecăruia, văzând actele acelui magistru Leel, întocmite cu privire la aceasta, cercetând adevărul asupra acestui lucru dela nobilii acelui ținut și aflând că suspomenitele moșii și patronatul țin pe drept ⁵⁾ de el și de frații săi, le-am înapoiat și le-am dat îndărăt acea mănăstire sau <drept de> patronat împreună cu satele și cu cele ce țin de ele, cu același drept și aceeași putere deplină, în care se știe că le-a dobândit potrivit dreptului dela suszisul Ladislau — precum se cuprinde în scrisoarea aceluiași jude al curții noastre — ca să le aibă, să le țină și să le stăpânească pe veci, fără a dăuna dreptul altora, luând de pe ele mâinile noastre și cele ale <oamenilor> noștri.

Dat la Sălacea⁶⁾, în a douăzeci și doua zi după <sărbătoarea> fericitului Gheorghe mucenicul ⁷⁾, în anul domnului o mie trei sute optsprezece.

Textul lat. la Zichy, II, p. 132.

317

1318 Mai 19, Oradea.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrilor Myke, fiul lui Chepan și Arnold, fiul lui Mihail, moșia Vhad ⁸⁾ cotropită de Dominic, fiul palatinului Ștefan, pe care ei au cerut-o să li se dea înapoi pe temeiul unui privilegiu al lui Ștefan al V-lea regele Ungariei, pentru slujbele lor pline de credință și în deosebi pentru ajutorul ce i-au dat când regele a cucerit Cheresig ⁹⁾, «cetatea fiilor lui Toma, necredincioși nouă».

Regest după textul lat. din Károlyi, I. p. 46—47.

318

1318 Mai 31, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește lui Petru comite de Sebeș¹⁰⁾ moșia Kereunustura, din comitatul Hevesujvár, lângă Tisa <în R. P. Ungară>.

Regest după textul lat. din Ortway, I, p. 13—14.

¹⁾ *Panhatha*, sat în raionul Arad. ²⁾ *Deznye*, sat în raionul Gurahonț (reg. Arad). ³⁾ Așezare dispărută aproape de Mocrea, raionul Ineu (reg. Arad.) ⁴⁾ *a villis... olachalibus*. ⁵⁾ *iusto titulo*. ⁶⁾ *Zalach*, sat în raionul Marghita (reg. Bihor). ⁷⁾ *vigesimo secundo die beati Georgii martiris* (dată puțin obișnuită). ⁸⁾ Așezare dispărută aproape de Debreșin (R. P. Ungară). ⁹⁾ *Kyryzyg*, sat în raionul Oradea (reg. Bihor). ¹⁰⁾ *Sebus*, în reg. Timișoara.

1318 Iunie 5, <Oradea>.

Noi, capitlul bisericii din Oradea, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor cărora se cuvine, că la stăruința cucernică a prea cuvioaselor femei sau călugărițe ¹⁾ locuind peste drum de mănăstirea fraților minoriți ²⁾ așezați în Oradea, le-am dat, le-am dăruit și le-am hărăzit cu bunăvoință ³⁾ o bucată de pământ cuprinzând în lungime cincizeci și patru de stânjeni ⁴⁾, după măsura de pădure ⁵⁾ și treizeci și cinci în lățime, ca să se așeze acolo s'o locuiască, s'o stăpânească și s'o țină pe veci în chip slobod și neturburat, fără niciun fel de plăți sau dări.

Dat luni înainte de sărbătoarea Rusaliilor, în anul domnului o mie trei sute optsprezece.

Textul lat. la Fejér, VIII. 2., p. 189—190.

1318 Iunie 7, Timișoara.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, credincioșilor săi din capitlul de Arad, mântuire și milostivire.

Să știți că înfățișându-se înaintea majestații noastre Dominic, zis Saar, vice-comitele nostru de Timiș ⁶⁾, ne-a cerut să-i dăruim pe veci, pentru slujbele sale credincioase, moșiile numite Phylupteluke ⁷⁾ și Rygachteluke ⁷⁾ aflătoare în același comitat, spunând că ele au fost ale unor oameni morți fără de moștenitori și au trecut de aceea în dreptul nostru de dănie. Drept aceea, întrucât nu suntem lămuriiți cu privire la felul și întinderea acelor pământuri și nici dacă sunt ale unor oameni morți fără de moștenitori, poruncim cu tărie credinței voastre să ne dați un <om> potrivit spre mărturie, în fața căruia Petru zis Zeel omul nostru, adunând pe megieșii și vecinii acelor pământuri, să le cerceteze și să le hotărânească ⁸⁾ după semnele lor de hotar vechi și de demult și dacă vor afla după o cercetare sârguitoare că sunt ale unor oameni morți fără de moștenitori, să pună în stăpânirea lor pe suszisul Dominic dacă nu se va ridica împotrivire; iar dacă ar fi unii care să se împotrivescă să-i cheme înaintea noastră <spre a sta> față cu numitul Dominic, la un soroc potrivit. După aceea să ne dați seama în scris <arătând> întocmai felul în care s'au săvârșit toate acestea, ziua chemării sorocului statornicit și numele celor chemați.

¹⁾ *religiosarum feminarum seu monialium.* ²⁾ *in opposito claustri.* ³⁾ *gra iose.* ⁴⁾ *ulna.*

⁵⁾ *eum mensura silvatica.* ⁶⁾ *Themesyensis.* ⁷⁾ Așezări dispărute lângă Alioș, raionul Lipova (reg Arad). ⁸⁾ *reambulet et perambulet.*

Dat la Timișoara, în cea dintâi miercuri dinaintea Rusaliilor, în anul domnului o mie trei sute optsprezece.

Textul lat. la Anjou, I. p. 473—474.

Transumpt în darea de seamă a capitolului din Arad către Carol Robert regele Ungariei, din 14 Iunie 1318.

321

<1318> Iunie 12, <Kállosemjén, R. P. Ungară>.

Noi, Doja ¹⁾ voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, dăm de știre, că la viitoarele octave ale sfântului apostol Iacob ²⁾, Grigore, fiul lui Emich, trebuie să răscumpere dela Ladislau și Mihail, fiii lui Mihail de Scnyen ³⁾, moșia ⁴⁾ sa numită Tunug, pe care Simion, fratele numitului Grigore, o zălogise acelora pentru douăzeci de mărci. Și anume astfel că, dacă la sorocul pomenit o va putea răscumpăra în fața noastră pentru douăzeci de mărci, bine; de nu, va lăsa numita moșie pe veci pomeniților Ladislau și Mihail.

Dat în cea dintâi luni după Rusalii.

Textul lat. la Fejér, VIII. 2, p. 100—101 (cu data greșită 1317; cf. și VIII, 4. p. 645, unde actul e publicat fără an. Doja a fost voevod în anii 1318—1321. Despre această zălogire e vorba și într'un alt document din 1 August <circa 1318>. Încât actul acesta aparține probabil tot anului din urmă).

322

1318 Iunie 14, <Arad>.

Prea înălțatului său stăpân Carol, din mila lui Dumnezeu, ilustru rege al Ungariei, capitolul din Arad ⁵⁾ convenite și cucernice rugăciuni.

Să aștepte înălțimea voastră că am primit scrisoarea luminății voastre cu următorul cuprins: <Urmează scrisoarea lui Carol Robert regele Ungariei către capitolul din Arad, din 7 Iunie 1318>. Noi așa dar, supunându-ne întocmai poruucii și însărcinării luminății voastre, după cum suntem datori, am trimis spre mărturie, împreună cu suszisul Petru, omul vostru, pe un om al nostru potrivit și vrednic de încredere, anume pe magistrul Iacob, ajutor de cantor în strana noastră. Intorcându-se apoi omul vostru cu martorul nostru pomenit re-au spus că după o amănunțită cercetare pe la megieși și vecini au aflat și au descoperit că numitele pământuri sunt ale unor oameni morți fără de moștenitori și că țin de dreptul vostru de danie. Apoi, după ce au strâns pe megieși și vecini și de față cu ei și anume Buda, Iacob, fiul lui Mihail, Barabă, Petru cel roșu ⁶⁾ și Luca, nobili din Murani ⁷⁾, Fredel judele domnului Benedict episcopul Cenadului <și cei> din Nadasd ⁸⁾:

¹⁾ Dausa. ²⁾ 1 August. ³⁾ Kállösenyén, sat în comit. Szabolcs (R. P. Ungară)...
⁴⁾ possessionem. ⁵⁾ Orodienensis. ⁶⁾ Petru rușo. ⁷⁾ Muran, sat în raionul Timișoara.
⁸⁾ Așezare dispărută lângă Jimbolia, raionul Timișoara.

Ladislau, fiul lui Elleu, Laurențiu, fiul lui Arnold, nobili din Nadasd, Pavel, fiul lui Dedal de Achad ¹⁾, Andrei, fiul lui Nicolae de Kokaach ²⁾ și Grigore judele din Zanađ ³⁾, slujitorul ⁴⁾ sau judele magistrului Iwanka castelanul de Pâncota ⁵⁾ și de Dezna ⁶⁾, au hotărnicit aceste <moșii> potrivit semnelor lor de hotar vechi și de demult și hotărnicindu-le au pus în stăpânirea lor pe pomenitul comite Dominic zis Saar, ca să le stăpânească pe veci, nevindându-se niciun potrivit.

Dat în cea dintâi miercuri după sărbătoarea Rusaliilor mai sus pomenite, tot în anul mai sus arătat.

Textul lat. la Anjou, I, p. 473—474.

323

1318 Iunie 17, Avignon.

Ioan episcopul <etc.> iubitului nostru fiu, magistrului Rufin de Civinio, arhidiacon de Tolna din biserica de Pécs, trimis ⁷⁾ al scaunului apostolic, mântuire <etc.>. De curând printr'o scrisoare a ta ai adus la cunoștința sfinției noastre ⁸⁾ că nu se găsește nicidecum așezarea ⁹⁾ veniturilor și foloaselor beneficiilor bisericești din regatul Ungariei și de aceea ai cerut să-ți arătăm chipul și felul ¹⁰⁾ ce vor trebui ținute în seamă la această strângere, atât ție cât și acelor prelați ai bisericilor cărora, printr'o scrisoare a noastră, întocmită într'o anumită formă ¹¹⁾, le-am încredințat pe lângă impunerea dijmei și strângerea veniturilor și foloasele anului dintâi al beneficiilor care au fost libere și care s'ar întâmpla să rămână libere timp de trei ani, venituri menite din poruncă apostolică să ușureze nevoile bisericii romane. De aceea noi, răspunzând cererii tale hotărîm și declarăm, în temeiul suszisei autorități <apostolice>, ca roadele și veniturile unor astfel de beneficii, care obișnuiau a fi plătite ca dijmă, atunci când se întâmplă să fie libere, să se împartă pe din două, din care o jumătate s'o ia cămara ¹²⁾ numitei biserici romane, iar cealaltă jumătate s'o ia cel care dobândește acel beneficiu, pentru întreținerea sa și pentru acoperirea celorlalte sarcini ale nuntului beneficiu.

Dat la Avignon, în a cincisprezecea zi înainte de calendele lui Iulie, în al doilea an al păstoriei noastre.

Textul lat la Zimmermann-Werner, I, p. 334—335.

324

1318 Iunie 17, Avignon.

Ioan episcopul <etc.> iubitului nostru fiu magistrului Rufin de Civinio, arhidiacon de Tolna, din biserica de Pécs, trimis al scaunului apostolic, mântuire <etc.>.

¹⁾ Așezare dispărută lângă Jadani (tot acolo). ²⁾ Așezare dispărută în același ținut.
³⁾ Probabil Zărând în raionul Criș (reg. Arad) ⁴⁾ *serviente seu iudice*. ⁵⁾ *Pankata*, sat în raionul Arad. ⁶⁾ *Dezne*, sat în raionul Gurahonț (reg. Arad). ⁷⁾ *nuncio*. ⁸⁾ *apostolatui nostro*. ⁹⁾ *taxatio*. ¹⁰⁾ *modum et formam*. ¹¹⁾ *sub certa forma*. ¹²⁾ camera = vistieria.

Intrucât strângerea roadelor veniturilor și foloaselor ¹⁾ beneficiilor bisericești ale țării Ungariei — ce erau atunci libere și care s'ar întâmpla și pe viitor să rămână libere până și timp de trei ani, din orișicare loc, chiar dacă ar rămâne libere pe lângă scaunul apostolic — <venituri> trebuind <a fi întrebuințate> pentru ușurarea nevoilor și sarcinilor bisericii romane <a căror strângere> și s'a încredințat ție și unor prelați ai bisericilor pomenitei țări printr'o scrisoare a noastră întocmită într'o anumită formă, se izbește de o grea piedică datorită faptului că numiții prelați și alte fețe bisericești din zisa țară nu vor să mărturisească mărimea ²⁾ a celor roade, venituri și foloase ale pomenitelor beneficii când se întâmplă ca acestea să fie libere, noi; voind să găsim un leac potrivit în această privință, prin cuprinsul scrisorii de față îți dăm depline puteri ca în temeiul împuternicirii noastre, fără drept de apel, să poți silii pe numiții prelați, atât arhiepiscopi, episcopi cât și pe toate celelalte fețe bisericești din acea țară, fie de mir fie călugări de orice ordin, treaptă, stare, sau rang ar fi, cu scutire sau fără scutire, să-și mărturisească mărimea numitelor roade, venituri sau foloase fără a ține seama de îngăduința ce li s'ar fi dat lor sau unora dintre ei de către scaunul apostolic, de a nu putea fi puși sub interdict, suspendați sau afurișiți prin scrisoare apostolică, neamintind <etc.> ³⁾.

Dat la Avignon, în a cincisprezecea zi înainte de calendele lui Iulie, în anul al doilea <al păstorie noastre>.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 335.

325

1318 Iunie 17, Avignon.

Ioan episcopul <etc.> venerabililor frați arhiepiscopi și episcopi aflători în țara Ungariei și iubitului nostru fiu magistrul Rufin de Civinio arhidiacon de Tolna din biserica de Pécs, trimis al scaunului apostolic, mântuire <etc.>.

Dintr'o știre vrednică de crezare am aflat de curând că subdelegații ce sunt trimiși de voi ⁴⁾ sau de unii dintre voi pe care v'am însărcinat printr'o scrisoare a noastră întocmită într'o anumită formă să strângeți roadele, veniturile și foloasele anului dintâi al beneficiilor bisericești din țara Ungariei, <roade etc.> putându-se întinde până pe trei ani, menite de puterea apostolică ușurării nevoilor bisericii romane, irosesc o mare parte din aceste roade, venituri și foloase în cheltuielile lor fără rost.

Drept aceea, prin scrisoare apostolică poruncim chibzuinței voastre, ca de aci înainte să vegheați cu multă grijă să nu se mai facă cheltuieli de prisos cu prilejul acestor străngeri. Și ca să se preîntâmpine asemenea cheltuieli zadarnice, prin cele de față vă dăm depline puteri vouă frați arhiepiscopi și episcopi, adică fiecăruia dintre voi, în orașul ⁵⁾ și dieceza sa, ca să hotărâți, împreună cu tine, fiule Rufin,

¹⁾ *proventum*. ²⁾ *valorem...denegant relevare*, corectat greșit de editori; în versiunea inițială *revelare*. ³⁾ prescurtarea unei clauze finale. ⁴⁾ În text, greșit: *subdelegati, quia vobis*, în loc de *subdelegati qui a vobis*. ⁵⁾ *civitate*, oraș, reședință episcopală.

cheltuieli cumpătate pomeniților subdelegați, pentru aceasta făcându-vă pe voi răspunzători pe conștiința voastră.

Dat la Avignon, în a cincisprezecea zi înainte de calendele lui Iulie, în al doilea an <al păstoriei noastre>.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 335-336

326

1318 Iunie 25.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos atât celor de acum cât și celor viitori, care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru acela ce dă regilor mântuire.

Se cade bunătații regale ca dintre toți cei ce o slujesc să privească cu ochi buni ¹⁾ și să pună să fie răsplătiți cu vrednicele podoabe ale răsplătirilor pe aceia pe care îi învrednicește statornicia în credință și râvna în săvârșirea slujbelor, pentru ca după pilda acelora care s'au dovedit a fi destoinici să fie aduși la statornicia credinței și alții.

Drept aceea, voim să ajungă la cunoștința tuturor prin cuprinsul celor de față că, venind înaintea noastră nobilul bărbat comitele Dominic zis Saar vicecomitele de Timiș, iubitul și credinciosul nostru și arătându-și și înfățișându-și slujbele sale credincioase aduse nouă ce sunt arătate mai deplin mai jos, ne-a cerut ca pentru slujbele sale credincioase să-i dăm și să-i hărăzim pe veci niște pământuri numite Philupteluke ²⁾ <și> Rygachteluke ²⁾ aflate în comitatul Timiș, pustii și lipsite de locuitori, susținând că acestea țin de dreptul nostru de danie. Însă deoarece nu cunoșteam adevărul cu privire la felul și întinderea acestor pământuri și nici dacă țin sau nu de dreptul nostru de danie, voind ca atunci când pășim la răsplătirea vrednicilor slujbe ale credincioșilor noștri să purcedem dela o cunoaștere neîndoelnică, pentru o mai mare trăinicie ³⁾ am scris credincioșilor noștri din capitlul bisericii din Arad ⁴⁾ ca, împreună cu Petru zis Zeel din Budun ⁵⁾, omul nostru, să trimeată un martor în fața căruia omul nostru, dacă nu s'ar ivi vreo împotrivre, să dea în stăpânire suszisului comite Dominic acele pământuri, spre a le stăpâni în veci, iar dacă este altfel ⁶⁾, atunci potrivit bunului obicei al regatului nostru, folosit din vechime, să ne răspundă în scris întocmai. Numiții credincioși ai noștri ne-au răspuns în scris cu cuvintele acestea: <Urmează actul capillului din Arad, din 14 Iunie 1318>.

¹⁾ În textul latin publicat: *amica*, greșit pentru *amicis... oculis*. ²⁾ Așezări dispărute în raionul Timișoara. ³⁾ În textul latin publicat: *ad solidiorum* (greșit pentru *solidiorem*). *valenciam*, ⁴⁾ *Orodiensis*. ⁵⁾ Așezare dispărută aproape de Jadani, raionul Timișoara. ⁶⁾ *alioquin*.

Iar noi, luând în seamă credința și meritele câștigate prin slujbele credincioase ale comitelui Dominic pe care ni le-a arătat și ni le-a adus în tot timpul de când am pășit în regatul nostru al Ungariei, cuvenit nouă pe drept <etc.> în felurile treburi și războaie ale noastre și ale regatului nostru, atât la cucerirea cetăților cât și altfel, cu stăruință și însușețire în credința sa nemărginită și cu vărsarea sângelui său, a rudelor și slujbașilor săi, prin care fapte s'a străduit a fi binevăzut și bine primit de îndurarea noastră voind așa dar să întâmpinăm cu milostivire regală slujbele sale vrednice de răsplată, să alinăm și să tămăduim prin iubirea noastră regală vărsarea sângelui său, deși s'ar cuveni din partea noastră <lucruri> mult mai multe și mai mari, totuși, ca o răsplată oarecare a slujbelor sale, am dat am dăruit și am hărăzit acelu comite Dominic și prin el moștenitorilor săi și urmașilor moștenitorilor săi suszisele pământuri Phyluteluke și Rygachteluke, cu toate folosințele lor și cu toate cele ce țin de ele, în aceleași margini și hotare vechi între care le-au avut și le-au ținut stăpânitorii de mai înainte, cu același drept cu care am aflat că țin de dreptul nostru de danie, după cum ne-a făcut cunoscut suszisul capitlu al bisericii din Arad, ca să le stăpânească, să le țină și să le aibă în veci, în pace și neturburat. Spre amintirea și trăinicia veșnică a acestui lucru, am dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat magistrul Ioan prepozitul bisericii de Alba, vicecancelarul curții noastre, iubitul și credinciosul nostru în a șaptea zi înainte de calendele lui Iulie, în anul domnului o mie trei sute optsprezece, iar în anul domniei noastre de asemenea al optsprezecelea.

Textul lat. la Ortvay, p. 33—36.

Transupt în actul lui Carol Robert regele Ungariei, din 20 Septembrie 1323.

327

<1318> Iulie 7, Zălau.

Noi, Doja ¹⁾ voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, dăm de știre că <am amănat> pricina care se purta potrivit cuprinsului scrisorii noastre de dinainte, între Ștefan, fiul lui Mihail, pe de o parte și Dionisie, fiul lui Chetnek, pe de altă parte <și> în care <pricină> ei trebuiau să-și înfățișeze răspunsul ²⁾ în a cincisprezecea zi dela <sărbătoarea> sfântului Ioan botezătorul. Deoarece din porunca domnului nostru trebuia să pornim cu oaslea ³⁾ în părțile Transilvaniei, am amănat acea pricină la a cincisprezecea <zi> de la întoarcerea oștirii noastre . . . ⁴⁾ acestui Dionisie ca să răspundă în fața pomenitului Ștefan la Debrețin ⁵⁾.

Dat lângă Zălau ⁶⁾, la sorocul sus pomenit.

Textul lat. la Anjou, I, p. 621 (cu data greșită: circa 1321; cf. Karácsonyi, Hamis, p. 140).

¹⁾ *Dausa*. ²⁾ *responsionem facere* (o fază a procesului). ³⁾ *exercitum facere*. ⁴⁾ Lacună în textul latin publicat. ⁵⁾ *Debreczen*, oraș în R.P. Ungară. ⁶⁾ *Zyloh*, oraș în raionul Jibou (reg. Cluj).

<1318> August 1, Adrian.

Pous castelanul de Adrian ¹⁾ și comite de Solnoc adeverește că potrivit scrisorii stăpânului său, a voevodului Doja, Grigore, fiul lui Emich, ar fi trebuit să răscumpere moșia sa Tunug ²⁾ zălogită lui Ladislau și Mihail, fiii lui Mihail de Semyén, dar la termenul fixat Grigore nu s'a înfățișat, nici n'a trimis reprezentant.

Regest după textul lat. din Anjou, I. p. 479.

329

1318 Septembrie 26.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește comitelui Geuchul din Sopron satul Petur ³⁾. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnavă.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 151-154.

330

1318 Septembrie 28, <Alba-Iulia>.

Prea înălțatului său stăpân Carol, din mila lui Dumnezeu, ilustrul rege al Ungariei, capitulul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania, cuvenitele și cucernicele rugăciuni întru domnul.

Cu necurmată credință am primit scrisoarea măriei voastre cu următorul cuprins: <Urmează actul lui Carol Robert regele Ungarici, din 30 Aprilie 1318>.

Drept aceea noi, dând ascultare poruncii și însărcinării date de măria voastră așa cum suntem datori, am trimis spre aducerea la împlinire a celor poruncite, odată cu suszisul Toma, omul vostru, pe omul nostru vrednic de crezare adică pe Eberhard parohul din Theke, vicearhidiacon de Ozd, ca martor din partea noastră. Iar acest Eberhard parohul, omul nostru, întorcându-se înapoi la noi, și întrebat de noi ne-a spus că numitul om al vostru împreună cu omul nostru, ducându-se la octavele fericitului Ioan Botezătorul ⁴⁾ de curând trecute la fața numitului pământ Șoimuș, după ce a chemat pe toți megieșii și vecinii acelui pământ Șoimuș și întrebând cu grijă pe toți megieșii și vecinii pe care trebuia și putea <să-i întrebe> sub mărturia omului nostru, a descoperit și a aflat că numitul pământ Șoimuș a fost și este al domnului <nostru> regele și că ține de dreptul regesc de danie. După aflarea acestui adevăr, cu privire la zisul pământ, numitul om al vostru, de față cu omul nostru, a cercetat acest pământ Șoimuș dealungul vechilor

¹⁾ Fostă cetate și așezare dispărută lângă Salard, în raionul Oradea (reg. Bihor).

²⁾ *Tunnyog*, sat în comit. Szatmár (R. P. Ungară). ³⁾ sat în comit. Sopron, azi în Austria. ⁴⁾ 1 Iulie.

sale hotare și, după săvârșirea acestei hotărniciri, a pus în stăpânirea lui pe numitul magistru Petru, în fața tuturor megieșilor și vecinilor, fără a se împotrivi cineva.

Dat în ajunul fericitului arhanghel Mihail, în anul domnului o mie treisute optsprezece.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 336—337.

331

1318 Octombrie 14, <Alba-Iulia>.

Capitulul bisericii Transilvaniei tuturor credincioșilor întru Hristos, care vor vedea această scrisoare, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Vrem să ajungă prin cuprinsul scrisorii de față la cunoștința tuturor celor de acum și a celor viitori că, înfățișându-se înaintea noastră doamna Margareta, văduva comitelui Petru, fiul lui Cyko, împreună cu doamna Elisabeta, fiica sa, văduva lui Marcu, fiul lui Hadya pe de o parte, și Ioan, fiul lui Ștefan din Căpușul de Câmpie ¹⁾, pe de altă parte, numitele doamne, Margareta și Elisabeta, fiica sa, au mărturisit prin viu graiu că pământul lor numit Băgaciu ²⁾ aflător în comitatul Dobâca, pe care l-au dobândit și îl au ca zestre sau daruri de nuntă ³⁾, precum a mărturisit cu viu graiu doamna Margareta, l-au dat și l-au vândut și în fața noastră l-au dat și l-au vândut, în temeiul înrudirii, pentru cincizeci de mărci de argint bun, care le-au fost plătite în întregime și pe care le-au primit, suszisului Ioan, fiul lui Ștefan și printr'însul urmașilor săi și moștenitorilor urmașilor săi, împreună cu toate folosințele sale, adică cu pământurile arătoare, livezile, pădurile, crângurile, tufișurile și apele sale în hotarele mai jos arătate, ca să-l stăpânească, să-l țină și să-l aibă în pace cu drept veșnic și nestrămutat.

Cel dintâi hotar al acestui pământ începe la un munte, acolo unde un drum mare trece peste muntele acela. De aici se îndreaptă în jos aproape de drumul acela într'o vale ce se numește Valea îngustă ⁴⁾, acolo unde valea aceea trece peste un râu numit Bagachpataka și trece peste suszisul râu la un măr, care se chiamă Hotaralma ⁵⁾. De aci urcă sus la o creastă mare ⁶⁾ aflătoare între satul Sava ⁷⁾ și suszisul Băgaciu și merge pe acea creastă aproape de satul Marocaza ⁸⁾, până la un delușor. De aici merge tot pe acea creastă aproape de satul numit Giulatec ⁹⁾, până la un deal și apoi în jos între două păduri la creasta numită Zelech și pădurea Bogath. Plecând de aici ajunge din nou la muntele arătat mai sus, pe unde trece drumul cel mare mai înainte pomenit și astfel se sfârșesc semnele de hotar ale pământului numit Băgaciu.

¹⁾ *Kopus superiori*, sat în raionul Luduș (reg. Mureș). ²⁾ *Bagach*, sat în raionul Gherla. (reg. Cluj). ³⁾ *pro dote seu rebus paraformalibus*. ⁴⁾ *Zykyuelg* (în ung.) « măr de hotar » (în ung.) ⁵⁾ *nog berch* ⁷⁾ *Zava*, sat tot acolo. ⁸⁾ *Markhaza*, azi Tăușeni, sat în raionul Gherla (reg. Cluj). ⁹⁾ *Gyulatelke*, azi Coasta, sat tot acolo.

Numita doamnă Margareta s'a legat și s'a îndatorat, împreună cu fiica sa Elisabeta, să apere întru toate cu osteneala și cheltuiala lor, pe pomenitul Ioan și pe moștenitorii lui împotriva tuturor acelor care ar vrea să-i turbure sau să-i neliniștească din pricina zisului pământ și să-i păstreze necurmat în stăpânirea pașnică a pomenitului pământ Băgaciu.

Spre mărturia și veșnica trăinicie a acestui lucru, la stăruința și cererea susziselor părți am dat scrisoarea noastră de față întărită cu puterea pecetii noastre atârinate.

Dat sâmbătă după cincisprezece zile trecute dela <sărbătoarea> fericitului arhanghel Mihail, în anul domnului o mie trei sute optsprezece. Andrei fiind prepozit, Sanctus cantor, Vincențiu custode, iar magistrul Nicolae arhidiaconul de Turda, decan al bisericii noastre.

Acad. R.P.R., Filiala Cluj, Arh. Ist.

Orig. lat., perg. (publicat și în Bánffy, I, p. 43—44).

332

1318 Noembrie <18 — 25>¹⁾, Visegrád (R. P. Ungară).

Carol Robert regele Ungariei poruncește capitlului din Arad să trimeată un martor al său care să ia parte la cercetarea pe care urmează s'o facă fie Luca-ciu de Kokyner ²⁾ fie Ștefan, fiul lui Fabian din același loc, sau Dombou de <Salonk>³⁾ ca delegat regal, cu privire la plângerea magiștrilor Teuteus și Wezeus care au arătat că « în ziua de duminică ⁴⁾ dinainte de sărbătoarea înălțării sfintei cruci, din anul acesta, Benedict . . . ruda lor de aproape, venind dela moșia numită Akach ⁵⁾ și voind să intre pe moșia numită . . . sd din îngăduința, îndemnul și cu încuviințarea lui Gheorghe și Nicolae, fiii răposatului Coman — suszisel Benedict, fără vreo vină a lui a fost omorît aproape, fiind lăsat pe drumul mare ⁶⁾, spre deosebita vătămare și jicnire a lor, <a pârâșilor>, de niște slujitori ⁷⁾ ai acelor Gheorghe și Nicolae ».

Regest după textul lat. din Zichy, XII, p. 45 (act foarte deteriorat).

Transumpt în actul capitlului din Arad din <1318—1319>.

333

1318 Noembrie 29, Villa sancti Laurentii.

Lambert judele curții regale și comite de Cenad în procesul dintre magiștrii Ștefan și Guyna ca pârâși și Sydou, Cuke și Macha, fiii lui Nana și Andrei,

¹⁾ În textul latin publicat după *sabbato proximo* lipsește din cauza unei lacune (actul fiind foarte deteriorat) indicația « ante » sau « post » *festum beate Elizabeth.*; în consecință data poate fi 18 sau 25 Noembrie 1318. ²⁾ Așezare dispărută aproape de Pordeanu, raionul Sănnicolaul Mare (reg Timișoara). ³⁾ Așezare dispărută în hotarul comunei Șetin, raionul Arad. ⁴⁾ 10 Septembrie. ⁵⁾ Așezare dispărută aproape de Török-Becse (Jugoslavia). ⁶⁾ *in via publica mox interemptum* . . . <reli> quissent. ⁷⁾ *servientes*.

fiul lui Sydou, ca pârâți, care s'au înfățișat la judecată la sorocul statornicit pentru ajutorul sf. Andrei ¹⁾ hotărăște prin bună învoială, un nou termen de judecată, pentru a cincisprezecea zi după Bobotează ²⁾.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 161.

334

<1318 Decembrie 7—1319 Februarie 1, Arad> ³⁾.

Capitulul din Arad raportează lui Carol Robert regele Ungariei că a trimis împreună cu Ștefan, fiul lui Fabian <de Kokyner>, delegat al regelui, pe « Benedict, preot în strana noastră, ca martor . . . » și că aceștia au făcut cercetarea cu privire la plângerea magiștrilor Tenteus și Wezzeus.

Regest după fragmentul lat. din Zichy, XII, p. 4—5.

335

1318 Decembrie 13, Debrețin (R. P. Ungară).

Doja ⁴⁾ voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc adevărește că Dionisie, fiul lui Chetnek, nu s'a înfățișat la termenul de judecată, împotriva lui Ștefan, fiul lui Mihail.

Regest după textul lat. din Aujou, I, p. 489—490.

336

1319 Ianuarie 3, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei scutește călugărițele din insula sf. Margareta <azi în Budapesta> de vama pe alimente și lemne.

Regest după textul lat. din Aujou, I, p. 493.

337

1319 Ianuarie 10.

Carol Robert regele Ungariei înobilează pe Ioan și pe Gheorghe, fiii lui Ivačin, slujitori ai banului Slavoniei. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidicon de Târnava ⁵⁾.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 520—521.

¹⁾ 29 Noembrie. ²⁾ *ad quindenas epiphanie domini* = 20 Ianuarie. ³⁾ Actul regelui Carol Robert către capitulul din Arad este din 18 sau 25 Noembrie 1318. În consecință raportul de față ca răspuns poate fi din Decembrie 1318 sau dela începutul anului 1319. Cercetarea s'a făcut în *vigilia... beatissime <virginis Marie>*. E vorba oare de ajunul sărbătorii zămislirii Mariei (*conceptio beate virginis* sau *c. beatissime v.*) sau de ajunul octavelor acestei sărbători, deci, despre 7 sau 14 Decembrie? Sau despre ajunul sărbătorii întâmpinării domnului (*purificatio beatissime virginis*): 1 Februarie? ⁴⁾ *Dawsa*. ⁵⁾ *Kukullew*.

1319 Ianuarie 15, <Oradea>

În numele domnului nostru Isus Hristos, amin. Capitlul bisericii din Oradea, tuturor credincioşilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea de faţă, mântuire întru acela care a voit să se răstignească pentru neamul omenesc. Să ştie toţi că, deşi ceasul morţii e necunoscut, iar cel înţelept trebuie să fie mereu cu gândul la acel ceas, totuşi când trupul e primejduit de boală, în chip firesc sosirea lui e mai temută.

De aceea nobilul bărbat, comitele Andrei de Borş¹⁾ din neamul Sartyuanueze, sănătos la minte, deşi bolnav la trup, printr'o chibzuită prevedere şi o chibzuită prevăzătoare, ridicându-şi şi îndreptându-şi privirea în chip mântuitor spre mântuirea şi milostivirea sufletelor, după ce a chemat dintre noi şi a rugat să vină la el chibzuitul bărbat magistrul Toma arhidiaconul de Zugholm²⁾ soţul şi canonicul nostru, trimis de noi pentru mărturie şi fiind chemaţi şi de faţă acolo şi alţi nobili adică Myke, zis Tolue, Nicolae şi Toma, fiii lui Lucaci, Petru zis Cyne şi Lucaci, ai fiicei lui Lucaci, precum şi chibzuiţii bărbaţi Pavce preotul bisericii din Sântandreu³⁾ şi Petru preotul bisericii din Episcopia Bihorului⁴⁾, — după cum ne-a arătat numitul arhidiacon Toma, — între alte rândueli şi hotăriri ale testamentului său, a lăsat, pentru mântuirea sufletului său, ca legat, nişte părţi <de moşie> ale sale aflătoare în pământurile sau moşiile numite Borş şi Vduornukteluk⁵⁾, din comitatul Bihor, ce ţin de el prin drept de moştenire, împreună cu toate folosinţele lor şi cele ce ţin de ele, adică ape sau râuri, dumberăvi, livezi, locuri de pescuit, fâneţe, pământuri de arătură — cu dreptul de a intra şi a ieşi de pe ele⁶⁾, în marginile şi între vechile şi bătrânele lor hotare, nobilei doamne, fiicei sale numite Kata, adică soţia magistrului Nicolae, fiul comitelui Iuanca, fiul lui Marcel şi fiilor ei şi anume lui Ioan zis Zeuke, Ladislau şi Nicolae, născuţi din această doamnă, cât şi celorlalţi moştenitori ai ei ce s'ar naşte de aci înainte, ca să le stăpânească, să le aibă şi să le ţină pe veci şi nestrămutat.

În amintirea acestui lucru şi spre veşnica sa trăinicie, am dat scrisoarea de faţă întărită cu puterea peceţii noastre.

Dat în a treia zi după octavele botezului domnului, în anul domnului o mie trei sute nouăsprezece.

Textul lat. la Anjou, I, p. 497—498.

¹⁾ Sat în raionul Oradea (reg. Bihor). ²⁾ Szeghalom, sat în comit. Bekes (R. P. Ungară). ³⁾ *de sancto Andree*, sat în raionul Oradea. ⁴⁾ *Pyspuky*, sat tot acolo. ⁵⁾ Aşezare dispărută lângă Borş (raionul Oradea). ⁶⁾ *ingressibus et egressibus*.

1319 Ianuarie 18, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește că magistrul Ștefan, fiul lui Apay, din neamul Guthkeled, a dăruit nepotului său Nicolae, fiul lui Simion, fiul lui Egidiu, moșia Zeuleus, numită și Apayteluke <în comit. Szabolcs, R.P. Ungară>.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 498.

340

1319 Ianuarie 24, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei poruncește capitlului din Zips să trimită un martor al său la punerea în stăpânire a magistrului Mikch comite de Sarus asupra satului Wyfolu, ce ține de cetatea Sarus <R. Cehoslovacă>.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 500.

341

1319 Februarie 3.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea această scrisoare, mântuire întru acela care dă regilor mântuire.

Și răsplata virtuților trebuie dată celor ce sunt vrednici, dar și cei buni trebuie să înmăbiați la deprinderea cinstei prin îndemmurile răsplății, ca prin daruri ce-i ademenesc, căci orice lucru crește prin deprindere, iar deprinderea virtuții îi ridică pe cei care o au la cele mai înalte culmi, și de aceea se cade slăvitei și sfintei majestăți regale să înalțe prin darurile mărinimiei sale pe bărbații îndestulați la ospățul credinței.

Drept aceea, prin cuprinsul acestei scrisori voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de față cât și a celor viitori, că magistrul Petru, fiul lui Mihail, iubitul și credinciosul nostru, înfățișându-se înaintea noastră și aducându-ne aminte de credincioasele slujbe, vrednice de laudă, aduse de el majestății noastre, ne-a cerut să-i dăm pentru credincioasele sale slujbe un pământ al nostru numit Șoimuș. Dar cum nu erăm lămuriți asupra felului și întinderii pomenitului pământ și nici dacă ține sau nu de dreptul nostru de danie, potrivit cu bunul obicei al țării noastre, am poruncit prin scrisoare credincioșilor noștri din capitlul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania, ca să trimeată ca martor un om al lor vrednic de încredere care, după ce vor fi chemați toți megieșii și vecinii aceluși pământ, să hortărnicească împreună cu magistrul Toma, fiul lui

Mycola, omul nostru, pământul pomenit, după hotarele lui vechi și de demult și dacă vor afla că ține de dreptul nostru de danie și nu s'ar împotrivi nimeni, să pună în stăpânirea lui pe veci pe magistrul Petru. Iar credincioșii noștri din capitul bisericii fericitului arhangel Mihail din Transilvania ne-au răspuns în scris în felul următor: <Urmează actul capitolului din Alba-Iulia din 28 Septembrie 1318>.

Noi, așa dar, fiind bine lămuriiți ¹⁾ din darea de seamă a suszisului capitolu al bisericii fericitului arhangel Mihail din Transilvania și aflând că pomenitul pământ al nostru Șoimuș ține de dreptul nostru de danie, aducându-ne aminte de meritele câștigate de numitul magistru Petru prin slujbele sale credincioase, pe care s'a străduit să ni le facă adesea și pretutindeni, cu râvna veghetoare și vrednică de laudă a credinței sale, stând necurmat alături de noi, atât în împrejurările norocoase cât și în cele potrivnice nouă; voind a întâmpina printr'un dar al răsplătirii noastre regești dovezile sale de credință ce ne-a arătat în strădaniile sale îndelungate cât și slujbele sale neprecupețite ²⁾, i-am dat și i-am dăruit acestui magistru Petru și prin dânsul moștenitorilor săi și urmașilor acestor moștenitori, măcar că s'ar fi învrednicit de mult mai mult pentru slujbele sale credincioase, pomenitul pământ Șoimuș, împreună cu folosințele sale și toate cele ce țin de el ³⁾, în vechile lui hotare și margini, fără a vătăma dreptul altuia și i l-am hărăzit, ca să-l stăpânească, să-l țină și să-l aibă, pe veci.

Spre amintirea și veșnica trăinicie a acestui lucru am dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii de Alba, vicecancelar al curții noastre, arhidiacon de Târnava, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie trei sute nouăsprezece, a treia zi înainte de nona le lui Februarie, iar în anul domniei noastre de asemenea al nouăsprezecelea.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p.337—338.

342

1319 Februarie 9, Medieșul Auril

Noi voevodul Nicolae, fiul magistrului Mauriciu, comite de Maramureș ⁴⁾ și magiștri Mauriciu, Ștefan și Nicolae, fiii lui, dând de știre facem cunoscut prin cuprinsul celor de față tuturor cărora se cuvine, atât celor de acum cât și celor viitori că se cuvine ca înțelepciunea stăpânilor să răsplătească pe cât mai mulți dintre supușii lor vrednici de răsplată, pentru ca îndemnați fiind la săvârșirea unor fapte de credință, ei din oameni porniți <spre slujbe credincioase> să ajungă și mai plini de râvnă.

¹⁾ certius informati. ²⁾ gratuitis. ³⁾ attinentiis. ⁴⁾ Malamorisio.

De aceea, deoarece magiștrii Grigore, Ladislau și Petru, fiii lui Luca, consângeanul sau, ruda noastră ne-au făcut încă din vremea tinereții lor și cu vărsarea sângelui lor multe și bune slujbe în deosebitele treburi ale noastre și pentrucă Laurențiu, fratele lor, în lupta oaspeților ¹⁾ din Maramureș s'a mutat la noi și cum dovezile lor de credință ²⁾ ni s'au înfățișat fără încetare ³⁾, ba și mai mult, ei și-au pierdut pentru noi toate moșiile lor dincolo de Dunăre, pe care le-au luat cu sila dela ei fiii lui Herric; noi, cu gândul la faptele lor de credință, prin viu graiu, cu mintea sănătoasă și bună voce ⁴⁾ după o chibzuială de trei zile ⁵⁾ dimpreună cu neamurile și rudele noastre, i-am dat, i-am dăruit și i-am hărăzit numitului magistru Grigore și lui Ladislau și Petru, frații săi, o moșie a noastră numită Ceheiu ⁶⁾, vecină ⁷⁾ cu Șimleul Silvaniei ⁸⁾, aflătoare în comitatul Crasna ⁹⁾, ca s'o stăpânească cu drept de moștenire, în pace și fără turburare, nestrămutat întru fiii fiilor lor, împreună cu toate folosințele ei și cu toate cele ce țin de ea, în hotarele sale vechi și bătrâne, îndatorându-ne fiecare din noi, în ce-l privește pe el, să nu le luăm înapoi această danie.

Iar dacă vreunii vor încerca să-i turbure pe ci, din pricina acestei moșii noi vom fi datori să-i apărăm pe cheltuiala și osteneala noastră.

Adăugăm totuși că, dacă prin vreo întâmplare ar voi să vândă sau să zălogească acea moșie, să nu poată să o vândă sau să o zălogească unor străini, nici celorlalți megieși, ci să fie datori să ne-o vândă sau să ne-o zălogească nouă.

În amintirea acestui lucru, le-am dat această scrisoare întărită cu puterea peceții noastre.

Dat la Medieș ¹⁰⁾, la octavele întâmpinării domnului ¹¹⁾, în anul domnului o mie trei sute nouăsprezece.

Textul lat. la Anjou, I, p. 505—506.

343

1319 Martie 1, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei cere capitlului să trimeată un martor care să ia parte la punerea lui Benedict episcopul de Cenad și a nepoților săi, fiii castelanului Arnold, în stăpânirea moșiei Vozfolwa, numită și Keykus (din comit. Bihar, R. P. Ungară).

Regest după textul lat. din Ortway, I, p. 15—16.

¹⁾ *hospitum*. ²⁾ *In text greșit: fidelitas pentru fidelitates*. ³⁾ *in defense*, greșit pentru: *indefesse*. ⁴⁾ *spontaneaue voluntate*. ⁵⁾ *nudius tertius*. ⁶⁾ *Scheck*, sat în raionul Șimleul Silvaniei, (reg. Bihor). ⁷⁾ *In text greșit: continentem pentru contengentem*. ⁸⁾ *Sumlow*, orașel tot acolo. ⁹⁾ *Karazna*. ¹⁰⁾ Azi Medieșul Aurit, sat în raionul Sațu-Mare (reg. Baia-Mare). ¹¹⁾ *purificationis virginis*.

1319 Martie 1, Timișoara.

Beatrice regina Ungariei scutește satele mănăstirii din insula sf. Margareta <azi în Budapesta>, de plata dării de un fertun.

Regest după textul lat. din Ortway, I, p. 14—15.

345

1319 Martie 8, <Alba-Iulia>.

Noi, capitlul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania, dăm de știre că nobilul bărbat, magistrul Toma, fiul răposatului palatin Dionisie, comitele Secuilor, a declarat în fața noastră, prin mijlocirea comitelui Renold, slujbașul său peste Secuii de lângă Arieș, că moșia numită Bachnea ¹⁾ aflătoare în comitatul Târnava ²⁾, lângă râul Târnava Mică, este moșia lui și a fraților săi.

Drept aceea, dacă magistrul Elleu, fiul lui Moise, ar da acea moșie Bachnea, prin vreo înrudire ³⁾ și vreo învoială făcută sau care s'ar face în viitor cu magistrul Nicolae, fiul lui Erdeöd, castelanul de Kecskes ⁴⁾, pomenitul magistru Toma îl oprește de pe acum, pe cât îi îngăduie dreptul, pe zisul magistru Elleu, de a înstrăina în orice chip numita moșie Bachnea în dauna fiilor lui Dionisie.

Dat în joia dinainte de duminica *Oculi*, în anul o mie trei sute nouăsprezece.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 338.

346

1319 Aprilie 9.

Carol Robert regele Ungariei dă privilegiu oaspeților din Cașovia <R. Cehoslovacă>. Vicecancelar: Ioan prepozitul de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 213—214.

347

1319 Aprilie 13.

Noi, magistrul Simion comite de Caraș ⁵⁾, facem cunoscut că venind în fața noastră Baciuc cnezul ⁶⁾, împreună cu fiul său Ivan, ni s'a plâns că Pavel zis Oloz a mutat și a așezat cu puterea într'alt loc din același ținut ⁷⁾ un sat al

¹⁾ *Bokna*, sat în raionul Târnăveni (reg. Mureș). ²⁾ *Kűkölő*. ³⁾ *in generatione et compositione... facta vel faciendā*. Generatione ar putea să fie o lectură greșită. În acest caz ar trebui citit *quietatione* (= împăcare, înțelegere) care din punct de vedere paleografic se apropie cel mai mult de cuvântul astfel citit. ⁴⁾ Cetate distrusă aproape de Bucerdea Vinoasă, în raionul Alba (reg. Hunedoara). ⁵⁾ *Kraso*. ⁶⁾ *Bach henezius*. ⁷⁾ *terra*.

său ¹⁾ numit Ezeriș ²⁾, zicând că <ar fi> moșia sa. Dar fiindcă noi nu știam care e adevărul cu privire la acest lucru, am trimis pe omul nostru, anume comitele Blasiu, împreună cu Laurențiu, omul chibzuitului bărbat magistrul Ioan prepozitul bisericii din Alba ³⁾ <și> vicecancelar al regelui, ca să afle adevărul asupra celor de mai sus. Aceștia întorcându-se la noi ne-au spus, că s'au dus <acolo> și au aflat că toate cele de mai sus au fost pricinuite de numitul Pavel, în chipul și în felul arătat mai sus. Iar numitul Baciul l-a oprit pe el ⁴⁾ dela orice folosință a suszisului pământ.

Dat vineri înainte de duminica *Quasimodo geniti* ⁵⁾, în anul domnului o mie trei sute nouăsprezece.

Textul lat la Aujou, I, p. 512 — 513; cf. Hurmuzaki-Densusșeanu, I, 1, p. 579 (după Pesty, III, p. 5, unde se indică greșit data: 11 Martie 1319; data corectă la Kállay, I, nr. 92).

348

< circa 1319 > Aprilie 17, Craiu Dorolț.

Noi magistrul Bech, fiul lui Kopoz, magistrului Mihail, fiul lui Mihail, sănătate cu dragoste adevărată.

Cum ați îndreptat la noi cu însărcinările voastre pe trimisul vostru osebit, după împlinirea însărcinării ce i-ați încredințat i-am dat următorul răspuns ca, îndată ce veți vedea cele de față, să veniți pe lângă noi ⁶⁾, iar noi vă făgăduim neîndoios prin scrisoarea întărită cu credința noastră că din întâia zi în care veți veni la noi, avem de gând să vă dăm ca loc de așezare ⁷⁾ un sat cu toate folosințele precum și cea mai bună parte din colonii ⁸⁾ noștri din Sătmar ⁹⁾ și pe lângă toate acestea nu vom întârzia să vă dăm lucrurile noastre și să vă grăbiți să veniți la noi cât mai repede puteți.

Dat în Craiu Dorolț ¹⁰⁾, în marțea de după octavele Paștilor.

<Pe verso:> Magistrului Mihail, fiul lui Mihail.

Textul lat. în *Codex dipl. patrius*, VII, p. 381.

349

1319 Mai 1, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește dania făcută de fiica lui Pavel banul soțului ei, magistrului Andrei, privitoare la sfertul ce i se cuvine din moștenirea ei legală.

¹⁾ adică: al reclamantului. ²⁾ *Egrus*, sat în reg. Caransebeș (*Documenta Valachorum*, p. 56, nr. 4). ³⁾ Alba Iulia. ⁴⁾ adică Pavel zis *Olasz*. ⁵⁾ Hurmuzaki-Densusșianu (după Pesty): *Oculi mei* (9 Martie). ⁶⁾ *ad nostram familiaritatem*. ⁷⁾ *pro loco mansionis*. ⁸⁾ *colonys nostris*. ⁹⁾ *Zotmar*. ¹⁰⁾ *Darohc*, azi Dorolț, sat în raionul Satu Mare (reg. Baia Mare).

Declarația de danie are loc în fața trimisului capitolului, clericul Ladislau subdiacon în corul bisericii <episcopale> dela Oradea.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII 2, p. 240.

350

1319 Mai 13.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea ¹⁾ de față mântuire întru mântuitorul tuturor.

Și răsplățile virtuților trebuesc date celor ce s'au arătat vrednici și cei buni trebuesc îmbiați la deprinderea destoiniciei prin îndemnul răsplăților, ca prin niște daruri ademenitoare, deoarece orice lucru sporește prin deprindere și virtutea deprinsă înalță pe cei ce o au pe culmile cele mai înalte. Așa dar se cade slavei majestății regale să înalțe prin darurile dărnicii sale pe bărbații întremați prin hrana credinței.

Drept aceea, prin rândurile de față voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de acum cât și a celor viitori că magistrul Simion, fiul lui Mihail, comite de Șemlacul Mare ²⁾ și de Caraș ³⁾, iubitul și credinciosul nostru, înfățișându-se înaintea majestății noastre și amintindu-ne și arătându-ne credincioasele slujbe pe care ni le-a adus odinioară cu toată râvna silinței sale, ne-a cerut cu smerită rugăminte să dăm îndărăt și să-i înapoiem <drept răsplată> pentru slujbele sale credincioase niște sate sau moșii ale sale, despre care spunea că țin de el prin drept de moștenire și anume Șieul Mare ⁴⁾, Posmuș ⁵⁾, Bârla ⁶⁾, Șirling ⁷⁾, Simionești ⁸⁾, Orheiu ⁹⁾, Ragla ¹⁰⁾, Hetmenteleke ¹¹⁾, Ardan ¹²⁾, Sebieș ¹³⁾, Frișu ¹⁴⁾, Șoimuș ¹⁵⁾, Șarpotoc ¹⁶⁾, Sarombârc ¹⁷⁾, Pinar ¹⁸⁾, Gernesig ¹⁹⁾, Unoca ²⁰⁾, Curticap ²¹⁾, Filpișul Mare ²²⁾, Filpișul Mic ²³⁾, Sântu ²⁴⁾, Hrastăș ²⁵⁾ și Uifalău ²⁶⁾. Noi, așa dar, întrucât slujba măreției regale cere și pretinde ca meritele fiecăruia să fie măsurate cu duhul blândeței, iar celor pe care faptele virtuții lor îi fac vrednici de răsplata regească. să le dăm răsplata cuvenită vredniciei <lor>

¹⁾ *paginam.* ²⁾ *Somlou*, sat în raionul Deta (reg. Timișoara). ³⁾ *Krasso.* ⁴⁾ *Nogsoyou*, sat în raionul Bistrița (reg. Rodna). ⁵⁾ *Pozpos*, sat tot acolo. ⁶⁾ *Barla*, sat tot acolo. ⁷⁾ *Serleng*, sat tot acolo. ⁸⁾ *Symonteluke*, sat tot acolo. ⁹⁾ *Varhel*, azi Orheiu Bistriței, sat tot acolo. ¹⁰⁾ *Radla*, sat tot acolo. ¹¹⁾ Așezare dispărută tot acolo. ¹²⁾ *Iordanfolua*, sat tot acolo. ¹³⁾ *Sebeș*, sat tot acolo. ¹⁴⁾ *Greseph*, azi Lunca, sat tot acolo. ¹⁵⁾ *Solumus*, sat tot acolo. ¹⁶⁾ *Sarpataka*, azi Glodeni, sat în raionul Tg. Mureș (reg. Mureș). ¹⁷⁾ *Saromberg*, azi Dumbrava, sat în raionul Reghin (reg. Mureș). ¹⁸⁾ Așezare dispărută tot acolo. ¹⁹⁾ *Cnezeg*, azi Gornești, sat tot acolo. ²⁰⁾ *Unkateluke*, sat tot acolo. ²¹⁾ *Kurtuelkopu*, azi Poarta, sat tot acolo. ²²⁾ *Nogfilpus*, sat tot acolo. ²³⁾ *Kysebfilpus*, sat tot acolo. ²⁴⁾ *Zentushaza*, sat tot acolo. ²⁵⁾ *Haraztus*, azi Frunzeni, sat tot acolo. ²⁶⁾ *Bartalensyofolua*, azi Lunca, sat tot acolo.

ascultând cu luare aminte cererea pomenitului magistru Simion și reamintindu-ne de faptele lui pline de credință pe care ni le-a făcut stând necurmat alături de noi în tot locul și în tot timpul lăsându-și pe fiii săi robiți în lanțuri și moșiile și bunurile sale pradă pustirii, în mâinile lui Matei de Trencin, răzvrătitul împotriva noastră și a întregii țări și înfruntând el însuși împrejurările schimbătoare ale soartei pentru a păzi statornic credința sa față de noi și de sfânta coroană, s'a învrednicit în multe feluri și chipuri să ne fie pe plac și să ne mulțumească în așa fel, că sufletul nostru regal s'a lăsat în liniștea cea mai deplină pe credincioasele lui slujbe mai mult decât pe ale oricăror altora. Voind să întâmpinăm această credință a lui și osebitele sale slujbe prin regeasca milostivire i-am întors și înapoiat suspomenitele sate sau moșii — cu toate cele ce țin de ele și cu toate folosințele lor în vechile lor hotare și margini cu acel drept cu care se știe că țin de numitul magistrul Simion — lui și printr'insul moștenitorilor lui și urmașilor moștenitorilor lui, fără a vătăma dreptul altuia, ca să le stăpânească, să le țină și să le aibe cu drept de veci în pace și în liniște. Spre amintirea și veșnica trăinicie a acestui lucru am dat scrisoarea noastră privilegială de față, întărită cu puterea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat magistru' Ioan prepozitul bisericii de Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie trei sute nouăsprezece, în a treia zi înainte de idele lui Mai, iar în anul domniei noastre de asemenea al nouăsprezecelea.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 339—340.

351

1319 Mai 14, <Dealul Orășii>.

Iacob prepozitul și conventul mănăstirii sfântului protomartir Ștefan din Dealul Orășii, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea această scrisoare, mântuire întru mântuitorul tuturor,

Prin această <scrisoare> voim să ajungă la cunoștința tuturor că, primind noi scrisoarea și porunca prea înălțatului nostru domn, regele Carol al Ungariei, am trimis ca martor, împreună cu Gheorghe, fiul lui Petru din Sasvar ¹⁾ omul domnului <nostru> regele, pe unul dintre noi, <om> vrednic de crezare, pe fratele Benedict, prea iubitul nostru soț, pentru cercetarea și deosebirea vechilor hotare ale moșiilor magistrului Ioan, fiul lui Toma, fiul lui Gavril, numite Băbești ²⁾, Pazit ³⁾, Halmeu ⁴⁾ și Porumbesti ⁵⁾ aflate în comitatul Ugocea ⁶⁾ și pentru a le despărți

¹⁾ sat în comit. Ugocea, spre Nord de Tisa, în U. R. S. S. ²⁾ Babun, sat din raionul Satu Mare (reg. Baia Mare). ³⁾ Așezare dispărută lângă Halmeu, tot acolo. ⁴⁾ Holmi, sat în raionul Satu Mare (reg. Baia Mare). ⁵⁾ Kukunes sat în raionul Satu Mare (reg. Baia Mare). ⁶⁾ Hugacha.

de jur împrejur și cu osebite din spre partea pământului sau a satelor regești numite Nogzaz ¹⁾ și Ordo ²⁾, așa cum ni s'a poruncit prin acea scrisoare a domnului <nostru> regele. Care om al domnului <nostru> regele, întorcându-se la noi împreună cu pomenitul om al nostru, ne-au spus, într'un glas, că în ziua fericiților apostoli Filip și Iacob ³⁾ de curând trecută s'au dus la suspomenitele sate și moșii regești Nogzaz și Ordo și au pus să fie adunați oamenii numitelor sate și au înfățișat acelor oameni acea scrisoare a domnului <nostru> regele trimisă nouă cu privire la cele de mai sus și punând să se citească cuprinsul ei înaintea lor, fiind de față și magistrul Toma, fiul lui Dionisie, comite curial al acestui ținut Ugocea, pe care domnul <nostru> regele îl orânduise prin scrisoarea sa în locul și în numele său ca să facă cercetarea și deosebirea hotarelor din spre suspomenitele sate regești, după cum au văzut că se și face ⁴⁾. Iar după aceea ei împreună cu numitul magistrul Toma și cu iobagii domnului <nostru> regele așezați în susnumitele sate, chemând pe ceilalți megieși și vecini ai amintitelor moșii ale magistrului Ioan și în deosebi pe Dominic nobil de Bathar ⁵⁾, au purces la deosebirea și la mersul hotarelor acelor moșii și le-au hotărnicit după vechile și bătrânele hotare, neîmpotrivindu-se nimeni la aceasta.

Iar mersul hotarelor acestor moșii începe astfel: Întâiul semn de hotar al moșiei Băbești începe din partea de apus de drumul regelui și pe acest drum trece peste dealul ⁶⁾ Kuesmal și pe acest deal, chiar lângă drum se află două semne de hotar, dintre care unul duce spre hotarul acestor moșii și oameni ai domnului <nostru> regele, iar celălalt spre Băbești, apoi merge puțin spre partea de răsărit peste acel deal și acolo este o movilă de hotar ⁷⁾, apoi coboară și merge spre o vale care se numește Vrbanusuelge și trece peste acea vale, apoi se îndreaptă spre Nadaskalista, apoi merge la Sumuspothoc, apoi la râul Bătarci ⁸⁾ și peste acel râu către răsărit merge spre Zekesbatharch până la capătul lui care în limba obișnuită se numește Zekesbatharchfeu. În aceeași parte merge apoi la Lechincioara ⁹⁾, apoi merge de asemenea în aceeași parte la Ayasheg pe unde ține hotarul față de Băbești din spre partea de apus, iar partea de răsărit din spre Vysk ¹⁰⁾, apoi coboară și ajunge la o creastă ¹¹⁾ către miazăzi și ajunge la un drum căruia i se spune Vsuen, pe unde se ajunge dela Vysk la Turu Lung ¹²⁾ și pe calea aceea ajunge la râul Turț ¹³⁾ și pe acest râu de-a-lungul lui, merge spre partea de apus și ieșind din <albia> râului merge către miazăzi la Chekereketiaia de acolo prin Terebesimezewzil ¹⁴⁾ spre soare apune la râul Vkurfeu care ține

¹⁾ *Szászfalu*, în comit. Ugocea, azi în U. R. S. S. ²⁾ *Ordo*, comună în comit. Ugocea, azi în U. R. S. S. ³⁾ 1 Mai. ⁴⁾ *prout ispi fieri vidissent*. ⁵⁾ Sat în comit. Ugocea, azi în U. R. S. S. ⁶⁾ *montem*. ⁷⁾ *melha terre* greșit pentru *terrea*. ⁸⁾ *Batharch*, pârâul Bătarci. ⁹⁾ *Lekemchefeu*, pârâu în raionul Oașul Nou (reg. Baia Mare). ¹⁰⁾ *Vyskovo*, sat în comit. Maramureș, azi în U. R. S. S. ¹¹⁾ *berch*. ¹²⁾ *Therebes*, sat în raionul Oraș (reg. Baia Mare). ¹³⁾ *Thuruch*, pârâu afluent al Turului. ¹⁴⁾ marginea hotarului dela Turu Lung.

hotarul în partea sa din spre miazănoapte față de moșia Băbești, în partea sa din spre răsărit față de moșia Turu Lung și în partea din spre apus față de moșia Halmeu. De asemenea, prin acel râu Vkurfeu se îndreaptă spre miazăzi și desparte hotarul moșiei Halmeu de moșia Turu Lung, merge <apoi> spre Nogerdeuorra ¹⁾ și acolo se sfârșește hotarul din spre Turu Lung pentru moșia Halmeu. De asemenea de acolo merge tot spre miazăzi spre pământul numit Kis-pasit ²⁾ și de acolo merge la Punguchfuka unde <el> iese din râul Tur ³⁾, iar acel Punguchfuka din spre partea de răsărit ține hotar pentru moșia Turu Lung și din spre partea de apus pentru moșia Pasit ⁴⁾. De asemenea, primul hotar al moșiei Porumbesti începe spre răsărit dela Bathar unde râul Feketeuiz ⁵⁾ se împreună cu râul Porumbesti și prin acel râu Feketeuiz merge apoi spre răsărit unde vine Valea lui Anducs ⁶⁾ vărsându-se în acel Feketeuiz și prin valea lui Anducs tot prin partea de răsărit în Batharimezeuzil ⁷⁾, merge apoi la Cidreag ⁸⁾ și se împreună cu Soppoanus și din partea sa din spre răsărit este hotar pentru moșia Ichme, iar din partea din spre miazănoapte față de moșia Bathar și din cea din spre miazăzi față de moșia Porumbesti și acolo se sfârșește.

Spre amintirea și veșnica trăinicie a acestui lucru dăm din porunca noastră această <scrisoare> întărită prin punerea peceții noastre atârdate și despărțită în două prin mijlocul alfabetului ⁹⁾.

Dat în ziua de luni, după sărbătoarea sfântului Stanislau mucenicul, în anul domnului o mie trei sute nouăsprezece.

Textul lat. la Zichy, I, p. 163—165 (chirograf).

352

1319 Mai 16, <Timișoara.>

Lambert judele curții regale și comite de Cenad amână judecarea pricinei dintre Dobou pe de o parte și Ioan, fiul lui Ilie și Toma, fiul lui Clement, pe de alta.

Regest după textul lat. din Anjou, I. p. 517.

353

1319 Iunie 3, <Oradea.>

Capitulul bisericii din Oradea, tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Prin cuprinsul acestora voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de față cât și a celor viitori că, înfățișându-se înaintea noastră magistrul Ioachim

¹⁾ *Nogerdeuorra*, parte de hotar. ²⁾ *Kispasit* (*Kispasit* = *Pajiștea Mică*) parte de hotar. ³⁾ *Thur*, pârâu. ⁴⁾ *Pasit*, așezare dispărută lângă Halmeu. ⁵⁾ afluent al râului Bătarci ⁶⁾ *Anduchpothoka* (în ung). ⁷⁾ marginea hotarului Bathar. ⁸⁾ *Hydegre*, sat în raionul Satu Mare (reg. Baia Mare). ⁹⁾ E vorba de un chirograf întocmit în dublu exemplar, însemnat la mijloc cu literele alfabetului, ce slujeau ca element de control la confruntarea celor două jumătăți indentice pentru dovedirea autenticității lor.

și Petru, fiul lui Durugh, <deasemeni> Corrad și Keled, fiii lui Nicolae, fiul numitului Durugh, precum și Ștefan, fiul lui Laurențiu, fiul aceluiasi Durugh, din nesilita lor voință și dintr'o domniță împărțită ne-au mărturisit împreună prin viu grain că, după o îndelungată chibzuială și din legătura dragostei frățești au hotărît și au statornicit între ei și în fața noastră au hotărît și statornicit în acest chip, ca urmașii lor atât bărbați cât și femei să nu fie sărăciți și lipsiți de bunurile părintești și de toate moșiile lor. De aceea, dacă s'ar întâmpla ca unii din ei să moară fără urmași de parte bărbătească, atunci toate bunurile și moșiile precum și părțile de moșii ale unora ca aceia trebuie să urmeze, să coboare și să treacă asupra fiicei ca și cum ar fi un fiu. Și-au dat apoi învoirea și încuviințarea unul altuia ca <toate> cele de mai sus și fiecare în parte, să fie statornicite nestrămutat pe veci și să dănuiască deapănarea între ei și urmașii lor, după cum s'a spus mai sus.

În amintirea și veșnica trăinicie a acestui lucru am dat această scrisoare privilegială a noastră, întărită cu puterea peceții noastre atârinate.

Dat la octavele sărbătorii Rusaliilor, în anul domniului o mie trei sute nouăsprezece, Chanadin fiind ¹⁾ prepozit, Ioan lector, Andrei cantor, Iacob custode.

Textul lat. la Zichy, I, p. 166—167.

354

1319 Iunie 8.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, etc. Înălțimea regească obișnuiește să privească meritele slujitorilor ei cu îndurarea cuvenită și să dăruiască cu mai mare milostivire, ajutorul ei, prin felurite răsplăți, acolo unde vede că faptele de credință și belșugul slujbelor vrednice de răsplată se înalță mai sus <ca ale tuturor>. Tot astfel strămoșii noștri pe care i-a ridicat harul dumnezeiesc în culmea înălțimii regești i-au îndemnat pe supuși la fapte de credință și i-au făcut astfel mai sârguitori la poruncile regești. Drept aceea, prin rândurile acestea voim să ajungă la cunoștința tuturor celor de față și a celor viitori că venind înaintea noastră magistrul Ștefan, fiul comitelui Grigore, fiul lui Mihail, din neamul Hunth-Pazman, aprod al curții noastre ²⁾, iubitul și credinciosul nostru și arătându-ne slujbele sale credincioase pe care ni le-a făcut cu o străduință plină de râvnă, ne-a cerut cu smerită rugămintă să-i dăm și să-i hărăzim pe veci pentru credincioasele lui slujbe pământul sau moșia numită Păușe ³⁾ aflătoare în comitatul Bihor, susținând că ea este a unui om mort fără de moștenitor și de aceea ține de dreptul nostru de danie. Iar noi, potrivit cu cerința slujbei înălțimii regești ca meritele fiecăruia să fie măsurate cu duhul milostivirii și ca acei, pe care faptele virtuților

¹⁾ *salubriter existentibus.* ²⁾ *aulae nostrae iuvenis.* ³⁾ Păusa, sat în raionul Oradea (reg. Bihor).

îi fac vrednici de răsplata regească, să fie răsplătiți cu daruri mulțumitoare pentru meritele lor, amintindu-ne de credința și de destoinicia slujbelor pilduitoare ale magistrului Ștefan cu care s'a învrednicit să ne intre în voie în multe chipuri — în deosebitele și feluritele noastre războaie și în treburile noastre atât obștești cât și ale noastre osebite, stând necurmat alături de noi, cu cea mai mare râvnă a credinței sale — și <s'a învrednicit > să se facă bine văzut astfel; încât prin slujbele sale mai presus de laudă mult ni s'a mângâiat sufletul nostru regesc — și până azi nu încetează să se arate pe placul majestății noastre din zi în zi mai mult, așa cum îl dovedește atât statornicia credinței lui cât și iscusința faptelor <sale>. Voind să-l întâmpinăm deci cu darul răsplătirii regești și dorind ca faima mărinimiei regești, răspândită de mireasma dărnicii¹⁾ să lumineze și să lucească deapururi, deoarece se știe că între celelalte virtuți ale domnitorilor, cea mai vrednică este aceea să miluiască cu mâna darnică pe ai săi și să le răsplătească cu măsura îndurării virtuțile și slujbele vrednice de răsplată, am dat, am dăruit și am lăsat suszisului magistrului Ștefan, și printr'însul moștenitorilor lui și urmașilor moștenitorilor lui, cu același drept cu care ține de dania noastră și fără a dăuna dreptul altora, suspomenita moșie Păușa, ca s'o stăpânească, s'o țină pe veci și s'o aibă, cu toate folosințele și cele ce țin de ea, și în deosebi cu pământurile numite Som²⁾ și Somgy³⁾, care țin de ea, precum spunea acel magistrul Ștefan <pentru slujbele sale> precum și pentru rana și lovitura primită din mâna noastră în timpul unei întreceri cavaleresti³⁾ fără vreo dușmănie⁴⁾ și dinadins, dar care i-a pricinuit pierderea a trei dinți, pentru ca să-și uite durerea răniilor sale și să se despăgubească schilodirea trupeză prin dărnicia înălțimii regale.

Spre amintirea și trăinicia veșnică a acestui lucru am dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii de Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie trei sute nouăsprezece, în a șasea zi înainte de idele lui Iunie, iar în anul domniei noastre de asemenea al nouăsprezecelea.

Textul lat. la Fejér, VIII. 2, p. 210—212.

355

1319 Iunie 11, Timișoara.

Magistrul Lambert judele curții regale și comite de Cenad din porunca regelui amână judecarea pricinii dintre magistrul Ioan, fiul lui Lugret, pe de o parte și Nicolae și Corrad, fiii lui Iacob, pe de alta.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 519.

¹⁾ *largitaluis odore respersam.* ²⁾ Așezări dispărute aproape de Oradea (reg. Bihor).
³⁾ *hastihudio* (turnir). ⁴⁾ *non aliquo rancore praeconcepto.*

1339 Iunie 19.

Carol Robert regele Ungariei întărește lui Mihail, fiul lui Ștefan de Morouch, un act al lui Andrei al III-lea din 1298. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 532-533.

357

1319 Iunie 19.

Carol Robert regele Ungariei înapoiază magistrului Pavel, fiul comitelui Simion și fratelui său Laurențiu cetatea lor Kaboth¹⁾. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII, 2, p. 199-202.

358

1319 Iunie 20.

Carol Robert regele Ungariei întărește, la cererea magistrului Mihail, fiul lui Ștefan de Morouth, din neamul Guthkeled, o scrisoare privilegială a lui Andrei al III-lea. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII 2, p. 209-210.

359

1319 Iunie 21.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor. După cum virtutea nu se cuvine să fie lipsită de darul și credința de binefacerea răsplății, tot așa și îndrăzneala răufăcătorilor trebuie înfrântă prin pedeapsa cuvenită a osândeii regești.

Drept aceea, prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor că Ștefan, fiul lui Laurențiu, Chumpaz și Ladislau, fiii aceluiași²⁾, Ioan, Beke și Dominic, fiii lui Ladislau zis Chunta, precum și Ioan, Andrei zis Urdug și Nicolae zis Butus, îndepărtându-se dela calea credinței datorate nouă și sfintei coroane regale, îngâmfați de duhul trufiei și neținând seamă că cei ce uneltesc să se împotrivescă stăpânului <lor> firesc, se împotrivesc fățiș rânduielilor dumnezeiești,

¹⁾ Kabold, (Kobersdorf) sat în comit Sopron, azi în Austria. ²⁾ Laurențiu.

printr'o trufie blestemată, ridicându-se împotriva majestății noastre regale și alăturându-se lui Moise, fiul lui Moise, necredincios învederat față de noi, nu s'au temut să făptuiască împreună cu el în chipul cel mai nelegiuit fapte dușmănoase împotriva <noastră> ¹⁾, ba chiar, grămădind răutăți peste răutăți și scufundându-se în adâncul relelor, să pustiască iarăși și iarăși moșiile credincioșilor noștri.

Luând aminte, potrivit datoriei slujbei noastre, că e în folosul obștesc, ca nelegiuirile să nu rămână nepedepsite, ca nu cumva, prin nepedepsirea cutezanței, răutatea faptei să ajungă pildă și altor îndrăzneți <întru făptuirea> unor asemenea fapte noi, după sfatul baronilor noștri, ridicând împotriva lor sabia cuvenitei răzbunări, am hotărît să-i lipsim pe pomeniții necredincioși de toate moșiile lor aflătoare ori unde în regatul nostru. Iar aceste moșii ni le-au cerut magistrul Desideriu ²⁾ de Elewanth³⁾, castelanul de Bologa⁴⁾, iubitul și credinciosul nostru, care venind înaintea noastră și înfățișându-ne și arătându-ne credincioasele slujbe, pe care ni le-a adus cu râvna unei mari sânguințe, <a cerut> să i le dăm și să i le dăruim pe veci pentru slujbele sale credincioase. Iar noi, deoarece slujba măriei noastre regești cere și pretinde să fim datori a da răsplata cuvenită vredniciei lor, acelora, pe care faptele virtuți lor îi învrednicesc de răsplata regească, ascultând cu luare aminte cererea zisului magistrul Desideriu și aducându-ne aminte de slujbele pline de credință <și> în vrednice de laudă, ce ni le-a adus și le-a săvârșit cu râvna celei mai mari credințe în deosebitele noastre războaie și ale regatului nostru, atât în cele norocoase cât în cele nenorocoase, înfruntând împrejurările schimbătoare ale soartei, în tot locul și în tot timpul <și> care ar cere prea mult timp să fie povestite cu deamănuntul fiecare în parte și ar fi obositor să le cuprindem în scrisoarea de față, din care am poruncit totuși să fie însemnate aci aceste câteva spre știrea celorlalți și spre aducerea aminte a urmașilor.

Intr'adevăr, acest magistrul Desideriu, pentru a dovedi neclintita statornicie a credinței sale, pe care năzuia din toată inima s'o păstreze față de noi și față de sfânta coroană regală și desfăcându-se de tovărășia lui Matei de Trenčin, învederat necredincios față de noi și față de întregul nostru regat, lăsând toate moșiile și toate bunurile sale și, ceea ce e mai mult, părăsind chiar pe fiii, soția și fiicele sale în mâinile aceluia, a trecut fără zăbavă în slujba noastră, pentru sporirea cinstei noastre. Iar acest necredincios Matei, nepărăsind calea blestematei sale necredințe și tirania sa, nu s'a temut să orbească pe fiii numitului magistrul Desideriu și să țină în robie pe soția lui, până la cea din urmă suflare ⁵⁾. Prin aceste fapte câștigându-și acest magistrul Desideriu un fel de întâietate față de ceilalți prin credința lui, s'a învrednicit pe drept să dobândească milostivirea și bunăvoința noastră.

Apoi, în vremea când numitul magistrul Desideriu, trudindu-se în slujba noastră, ținea cetatea noastră numită Chioar ⁶⁾, pe care i-o încredinșasem

¹⁾ Lipsește *nos*. ²⁾ În text: *Desew, Deseu*. ³⁾ Sat în comit. *Nitra* (R. Cehoslovacă).

⁴⁾ *Sebuswar*, cetate și sat în raionul Huedin (reg. Cluj). ⁵⁾ *ad extremam spiritus eximani tionem*. ⁶⁾ *Cheewar*, cetate în raionul Lăpuș (reg. Baia Mare).

lui, iar Ștefan, fiul voevodului Lorand și Bekch, fiul lui Kopaz, necredincioși învederați față de noi, uneltind cu răutate, au încercat să vină să cucerească zisa noastră cetate, spre ocara cârmuirii noastre și cu o îndrăzneță cutezanță au dat foc numitei cetăți acest magistru Desideriu, ieșindu-le împotriva din acea cetate, a luptat cu vrednicie împotriva lor și nu s'a temut să cadă în robia lor pentru propășirea noastră.

Dar, după o bună bucată de vreme, scăpând din robia lor cu ajutorul nostru, n'a încetat cu puteri recâștigate, de a bate cetatea zisului Beckh numită Vălcăul¹⁾, a pomenitului Ștefan, numită Derguech, <cei doi>necredincioși ai noștri, până ce luând cu ajutorul lui Dumnezeu aceste cetăți, ni le-a dat pe seama măriei noastre. Pe lângă aceasta, suszisul magistru Desideriu, ca să-și dovedească prin neîndoelnice semne statornicia credinței sale în orice împrejurare, după ce din porunca noastră a biruit pe fiii lui Luthard, osebiții noștri dușmani, dobândind, cu ajutorul dumnezeului răsbuării și al stăpânului oștilor, norocoasă izbândă asupra lor, a supus cu credință moșia lor numită Sălaj²⁾ stăpânirii înălțimii noastre. Și când am cucerit prin împresurare³⁾ cetatea numită Adrian⁴⁾, ținută atunci pe nedrept împotriva noastră de Kopoz, sus numitul necredincios, atunci pomenitul magistru Desideriu, luptând cu izbândă sub zidurile acelei cetăți⁵⁾ ne-a făcut slujbă îndatoritoare. Prin slujirea sa necurmată și vrednică de laudă, cinstea, puterea și slava luminăției noastre au primit o creștere nu fără însemnătate.

Voind, așa dar, pentru multele, marile și credincioasele <sale> slujbe să-l răsplătim printr'un dar regesc pe magistrul Desideriu, am dat, am dăruit și am hărăzit susnumitului magistru Desideriu și printr'insul moștenitorilor săi și urmașilor moștenitorilor săi toate moșiile ori unde s'ar afla în regatul nostru ale susnumiților necredincioși Ștefan, Chumpaz și Ladislau, Ioan, Beke și Dominic, precum și ale lui Ioan, Andrei și Nicolae, în afară de moșiile unora din neamul Zyl și mai ales ale lui Iob și Petru, fiii lui Guthard, din același neam, pe care susnumitul Ștefan în timpul lui Ladislau voevodul Transilvaniei le ținea cuprinse pe nedrept, ca să le stăpânească, țină și aibă pe veci, fără a vătăma dreptul altora, luându-le dela numiții necredincioși ai noștri, ca să se trudească într'o necurmată sărăcie.

Spre pomenirea acestui lucru și veșnica sa trăinicie am dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii de Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava⁶⁾, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie trei sute nouăsprezece, în a unsprezecea zi înainte de calendele lui Iulie, în anul domniei noastre tot al nouăsprezecelea.

Textul lat la Anjou, I, p. 520—523.

¹⁾ *Volko*, cetate și sat în raionul Șimleul Silvaniei (reg. Bihor). ²⁾ *Zylag*. E vorba de ținutul Sălajului (reg. Bihor și Baia Mare). ³⁾ *manu vallata expugnassemus* (vallare = *obsidere*, a asedia). ⁴⁾ Așezare dispărută și cetate lângă Salard în raionul Oradea (reg. Bihor).

⁵⁾ În text, greșit: *castrum*, în loc de *castro*. ⁶⁾ *Kukulleu*.

1319 Iunie 24, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei îngăduie lui Egidiu, fiul lui Nicolae de Dumbo, să dăruiască magistrului Nicolae, fiul lui Phile, o parte din moșia Dumbo, din comitatul Vukovo < Jugoslavia >.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 524—525.

1319 Iunie 27, <Oradea >.

Capitulul din Oradea adeverește că venind înaintea sa comitele Guba, Petru și Matei, fiii lui Acațiu, pe de o parte și Nicolae, fiul lui Miko și Petru, fiul lui Furtes, pe de alta, au declarat că au făcut următoarea împărțire cu privire la hotarele satelor Cidreag ¹⁾ și Almaș ²⁾ pentru care s'au judecat multă vreme: « Dela sătul Porumbesti ³⁾ <hotarul> vine pe drum până în desișul pădurii, unde sunt două movile de hotar. De aci se îndreaptă spre drumul care merge dela satul Cidreag la satul Almaș, unde se află de asemenea în pădure două movile de hotar. Apoi hotarul se îndreaptă prin acea pădure și ajunge la drumul care vine din satul Bathar ⁴⁾ și merge spre pomenitul sat Almaș. Pe urmă cotește dealungul unor semne felurite făcute pe copaci ⁵⁾ și ajunge la locul numit Kyru-segre. De aci merge tot dealungul unor semne făcute pe copaci la locul numit Paladvize. Trecând acolo apa aceea și aproape de satul numit Palad, ajunge la locul numit Nog Egur, unde se unește cu hotarul aceluia pământ Palad. Aceste hotare sau margini dinspre Cidreag au căzut în stăpânirea suszișilor fii ai lui Acațiu, împreună cu toate folosințele și cele ce țin de ele, iar <cele din spre partea> pomenitei moșii Almaș, au rămas de asemenea pe veci lui Nicolae, fiul lui Miko și lui Petru, fiul lui Furtes. »

Regest după *Törtelnelmi Tár.*, 1903, p. 121—122.

1319 Iulie 2, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei oprește ca strângătorii de dijme din Croația să plătească nobililor, vreo parte din dijmele cuvenite episcopiei de Zagreb.

Regest după textul lat. din Smičiklas, VIII, p. 530—531-

¹⁾ *Chudrug*, sat în raionul Satu Mare (reg. Baia Mare). ²⁾ *Felösalmas*, sat în R. P. Ungară. ³⁾ *Kukynusd*, sat în raionul Satu Mare (reg. Baia Mare). ⁴⁾ *Batar*, sat în comitatul Ugocea (U. R. S. S.). ⁵⁾ *mete arboree*.

1319 Iulie 13, Timișoara.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, credincioșilor săi <din> capitulul bisericii din Arad, sănătate și milostivire.

Deoarece am înapoiat și am dat îndărăt moșiile de moștenire ¹⁾ ale chibzuitului bărbat, magistrul Chanadin prepozitul bisericii din Oradea, notarul, secretarul și comitele capelei noastre și ale fraților săi, fiii lui Toma, fiul lui Pancrațiu din neamul Cenad, <moșii> numite Pangraczfaya ²⁾, Chenkewereme ²⁾ și Hodoș-Bodrog ³⁾, aflătoare în comitatul Arad, ca să le stăpânească cu același drept cu care se știe că sunt ale lor, hotărîm și prin scrisoarea de față poruncim credinței voastre, ca să trimeteți un om al vostru, ca martor vrednic de crezare în fața căruia omul nostru, Toma arhidiaconul de Ugocea, capelanul nostru sau magistrul Benedict, fratele episcopului de Cenad, dacă cel dintâi s'ar întâmpla să lipsească, adunându-i pe vecinii și pe megieșii săi, să hotărînicească <moșiile> în vechile lor hotare și potrivit obiceiului regatului nostru, să le înapoieze pomenitului magistru Chanadin prepozitul și fraților săi, spre a le stăpâni pe veci dacă nu va fi nicio împotrivire. Iar dacă vor fi vreunii care să se împotrivescă să-i cheme înaintea noastră la un soroc potrivit, spre a sta față cu pomenitul, Chanadin prepozitul și după aceea să ne scrieți întocmai ziua chemării, sorocul hotărît și numele celor chemați.

Dat la Timișoara, la sărbătoarea fecioarei Margareta, în anul domnului o mie trei sute nouăsprezece.

Textul lat. la Ortway, I, p. 17.

Transupt în scrisoarea capitlului din Arad din 15 Iulie 1319.

<1319> Iulie 15, <Arad>.

Prea înălțatului său stăpân Carol, din mila lui Dumnezeu, ilustrul rege al Ungariei, capitlul bisericii din Arad, cucernice și cuvenite rugăciuni întru domnul cu necurmată credință.

Să așteptați înălțimea voastră că am primit scrisoarea luminății voastre cu următorul cuprins: <Urmează scrisoarea lui Carol Robert regele Ungariei, din 13 Iulie 1319>. Iar noi, dând ascultare însărcinărilor și poruncilor luminății voastre, precum suntem datori, am trimis ca martor în numele nostru pe omul nostru vrednic de încredere, pe magistrul Iacob subcantorul ⁴⁾ stranei noastre împreună cu suspomenitul chibzuit bărbat magistrul Toma arhidiaconul de Ugo-

¹⁾ hereditarie possessiones. ²⁾ Așezări dispărute aproape de Arad. ³⁾ Kys Hwdus, sat tot acolo. ⁴⁾ succentor.

cea, omul vostru, pentru a îndeplini cele de mai sus. Și după ce s'au întors la noi, acest om al vostru împreună cu martorul nostru pomenit, fiind întrebat ne-a spus că el, față fiind suszisul om al nostru, adunând pe megieși și pe vecini, a hotărnicit în vechile hotare suspomenitele pământuri sau moșii numite Pangrachfaya ¹⁾, Chenkewerme ¹⁾ și Hodoș-Bodrog ²⁾ aflătoare în suszisul comitat Arad și că față, cu aceiași megieși, nefiind nimeni care să se împotrivescă, le-a înapoiat și le-a dat în stăpânirea suszisului magistru Chanadin prepozitul și fraților săi, cu toate folosințele lor, cu pădurile, fânațele și locurile de pescuit, numite Pangracheureme și cu toate celelalte ce țin de ele, ca să le stăpânească cu acel drept cu care se știe că sunt bunurile lor de moștenire.

Dat la sărbătoarea Risipirii Apostolilor, în anul suszis.

Textul lat. la Ortway, I, p. 17—18.

Transumpt în scrisoarea lui Carol Robert regele Ungariei, din 27 Septembrie 1319.

365

1319 Iulie 27.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Toma, fiul lui Farkas, comitele de Arad, de Bač și de Sirmiu, jude al Cumanilor și castelan de Hoznus ³⁾ și de Șoimuș ⁴⁾, toate moșiile confiscate dela Ștefan de Wosyan ⁵⁾ și fiii săi, precum și dela Andrei și Petru, fiii lui Mihail.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 528—531.

366

1319 Iulie 27, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește împărțirea de moșii făcută între Ștefan, fiul lui Mihail și Ladislau, fiu al aceluiași Mihail pe de o parte și Mihail, fratele acestuia după mamă pe de alta. Moșiile împărțite sunt: Keer, Panula <comit. Szatmár R. P. Ungară> și altele.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 526—528.

367

1319 Iulie 28.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru

¹⁾ Așezări dispărute aproape de Arad, raionul Arad. ²⁾ *Kys Hwăus*, sat tot acolo. ³⁾ în comitatul Caraș. ⁴⁾ *Solumus*, azi Șoimușul-Murășan, sat în raionul Deva (reg. Hunedoara). ⁵⁾ *Wosyan*, sat în comitatul Nògrád (R. Cehoslovacă).

Hristos atât celor de acum cât și celor viitori care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Mândra noblețe a regilor de neam strălucit e încununată pe pământ de slavă și de cinste mai ales atunci când, unind evlavia cu bunătatea, privesc cu ochi buni meritele fiecăruia în parte și când răsplătesc pe credincioșii lor printr'o răsplată îndatoritoare pentru curatele lor purtări și pentru multele lor strădanii. Căci supușii se bucură mai ales atunci de virtutea unui bun cărmuitor când acesta îi înalță prin slujbe, îi înzestrează cu moșii și îi milostivește cu darurile mărinimiei regești.

Drept aceea, prin rândurile de față voim să ajungă la cunoștința tuturor că, înfățișându-se înaintea noastră măritul bărbat, magistrul Toma comitele de Sirmiu, de Bač și de Arad, iubitul și credinciosul nostru și amintindu-ne de credincioasele slujbe pe care ni le-a adus odinioară cu o harnică râvnă și socotindu-se vrednic să dobândească răsplata darurilor milostivirii noastre, ne-a cerut să-i dăm și să-i dăruim pe veci niște moșii ale lui Andrei, fiul lui Ipocti, necredincios al nostru, aflătoare în părțile Transilvaniei și numite Șieul Mare ¹⁾, Posmuș ²⁾, Bârla ³⁾, Șirling ⁴⁾, Simionești ⁵⁾, Orheiu ⁶⁾, Radla ⁷⁾, Hermanteluke ⁸⁾, Sebiș ⁹⁾, Frișu ¹⁰⁾, Șoimuș ¹¹⁾, Șarpotoc ¹²⁾, Șarumbârc ¹³⁾, Pynar ¹⁴⁾, Ghernesy ¹⁵⁾, Unoca ¹⁶⁾, Curticap ¹⁷⁾, Filpișul Mare ¹⁸⁾, Filpișul Mic ¹⁹⁾, Sântu ²⁰⁾, Harastăși ²¹⁾, și Uifalău ²²⁾.

Noi așa dar, la această cerere <a lui> cumpănind chibzuința noastră ²³⁾, și ținând seama de credința și de vrednicia credincioaselor slujbe ale nunitului magistru Tomă, pe care cu neobosita sa râvnă ni le-a adus și ni le-a făcut nouă și sfintei noastre coroane regești și în deobște ținând piept cu bărbăție la toate împrejurările potrivnice nouă și primejduindu-și <bunurile> sale și că s'a deosebit, săvârșind slujbe credincioase vrednice de laudă ce am poruncit să se însemne într'o povestire deosebită, <iar> puține din cele multe să fie arătate aci în cele de față. <Și anume> când cu ajutorul milostivirii dumnezeiești am ajuns la culmea prea luminată a cărmuirii țării Ungariei nunitul magistru Tomă, alăturându-ni-se de îndată și stând necurmat și fără de încetare alături de noi și îndurând

---

¹⁾ *Nogsayon*, azi Șieiu, sat în raionul Bistrița (reg. Rodna). ²⁾ *Pospus*, sat tot acolo. ³⁾ *Barla*, sat tot acolo. ⁴⁾ *Serleng*, sat tot acolo. ⁵⁾ *Simonteluke*, sat tot acolo. ⁶⁾ *Waehel*, azi Orheiul Bistriței, sat tot acolo. ⁷⁾ *Radla*, sat tot acolo. ⁸⁾ Așezare dispărută tot acolo. ⁹⁾ *Sebus*, sat tot acolo. ¹⁰⁾ *Greschik*, azi Lunca, sat tot acolo. ¹¹⁾ *Solmus*, sat tot acolo. ¹²⁾ *Sarpalak*, azi Glodeni sat în raionul Târgu Mureș (reg. Mureș). ¹³⁾ *Sarumberg*, azi Dumbrava, sat în raionul Reghin (reg. Mureș). ¹⁴⁾ Așezare dispărută tot acolo. ¹⁵⁾ *Knezeg*, azi Gornești, sat tot acolo. ¹⁶⁾ *Unokateluke*, sat tot acolo. ¹⁷⁾ *Kurthwylkopu*, azi Poarta, sat tot acolo. ¹⁸⁾ *Nofilpus*, sat tot acolo. ¹⁹⁾ *Kysepfilpus*, sat tot acolo. ²⁰⁾ *Scentushaza*, sat tot acolo. ²¹⁾ *Haratzus*, azi Frunzeni, sat tot acolo. ²²⁾ *Barthaleuswyfalva*, azi Lunca, sat tot acolo. ²³⁾ *intuitum nostrae considerationis sublevantes*.

și el și ai săi mare lipsă și sărăcie din pricina multelor prigoniri ce li s'au adus pentru noi și neputând să primească nicio ușurare a acestora prin vreun ajutor din partea noastră, din pricina desbinării crunte a țării noastre, niciodată nu s'a despărțit de noi.

Pe lângă aceasta, numitul magistru Toma, urmând învățătura scripturii, nu s'a înfricoșat a se primejdui pe sine și moșiile sale și neamurile sale pentru credința datorată majestății noastre <lăsându-le pradă> cotropirii, pierderii, nimicirii și întâmplărilor neașteptate ale soartei. Dintre care unii pe lângă mari pagube în bunurile lor, au fost schingiuiți, chinuiți, au pătinut loviri și batjocuri; unii chiar au fost trecuți prin ascuțișul sabiei pentru credința cu care acest <comite Toma> se străduia să ne fie pe voie. Ce să mai spunem încă <omul> acesta, ca, să urmeze majestatea noastră, s'a lepădat de sine, de ai săi și de <toate> ale sale.

Apoi când Matei de Trenčin, de blestemată pomenire, potrivnicul și necredinciosul nostru, adunându-și o ceată nelegiuită de părtași și pornind, mânat de o cutezătoare îndrăzneală, împotriva majestății noastre, a venit lângă cetatea noastră numită Cașovia ¹⁾ și nu s'a înspăimântat să stea la luptă împotriva noastră, numitul magistru Toma, ca o pildă de statornicie ²⁾, a luptat în chip vrednic de laudă nu fără a-și vărsa din belșug sângele, încununându-se cu laurii vitejiei ³⁾ sub ochii și în fața noastră a tuturor, fără a se teme de vărsarea sângelui și de primejdiile morții.

Voind așa dar ca la slujbele credincioase ale magistrului Toma să răspundem cu o răsplată regească, pentru ca prin majestatea noastră regală să i se aducă o îndreptare potrivită pagubei sale ⁴⁾ și pentru ca să învețe și ceilalți a sluji cu mai multă credință sub un principe plin de îndurare și să se bucure de virtutea unui cârmuitor bun și să se laude cu milostivirea unui rege binevoitor, am dat, am dăruit și am hărăzit ca o mică răsplată pentru slujbele sale, numitului magistru Toma și prin dânsul moștenitorilor săi și urmașilor acestor moștenitori, susnumitele moșii luându-le ca dela niște nevrednici dela numitul Andrei și dela moștenitorii lui, pentru vina necredinței în care a căzut pășind împreună cu Ladislau, fostul voevod, dușmanul de căpetenie și necredinciosul nostru, împotriva majestății noastre și <dându-le magistrului Toma> ca să le stăpânească, să le țină pe veci și nestrănutat și să le aibă împreună cu toate folosințele și cele ce țin de ele în toate hotarele și marginile înlăuntrul cărora se știe că au fost ținute și stăpânite din vechime.

Pentru ca, așa dar, aceste rânduri ale daniei noastre să primească tăria veșniciei trăinicii, i-am dat scrisoarea privilegială de față, întărită cu puterea peceții noastre duble.

[¹⁾ Cassa. ²⁾ *vas constantie*. ³⁾ *militiae laurea coronatus*. ⁴⁾ *ut ipsius indemnitati per nostram regiam maiestatem crudeliter consulatur*.

Dat de mâna clibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii de Alba și arhidiacon de Târnava ¹⁾), vicecancelarul curții noastre, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie trei sute nouăsprezece, în anul domniei noastre de asemenea al nouăsprezecelea, în a cincea <zi> înainte de calendele lui August.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 340—341.

368

<1319> Septembrie 1.

Noi, Blasiu comitele de Caraș ²⁾ în locul magistrului Simion ³⁾ <precum și> comiții Ioan și Nicolae, juzi ai nobililor de acolo ⁴⁾ dăm de știre că ni s'a plâns comitele Ioan, slujbașul magistrului Gall din satul Humur ⁵⁾ că magistrul Grigore a pus să se ducă pe nedrept șaptesprezece căpițe de fân ⁶⁾ ale stăpânului său în satul Sângeorgiu ⁷⁾. Omul nostru, Kylian trimis spre a afla adevărul cu privire la acest lucru, întorcându-se de acolo, ne-a spus că a văzut că locurile acelor căpițe sunt goale și că a aflat că acestea au fost dușe în satul Sângeorgiu.

Dat în sâmbăta dinaintea sărbătorii nașterii slăvitei fecioare.

<Pe verso:> Scrisoare de protest în numele magistrului Gall împotriva magistrului Grigore.

Textul lat. la Pesty, III, p. 5 (publicat fără dată și cu unele greșeli de Fejér, IV, 3, p. 560; data de an după Pesty, cf. și Karácsonyi în *Történelmi Társ.*, 1908, p. 48.

369

1319 Septembrie 7, <Dealul Orășii>.

Conventul din Dealul Orășii întărește scrisoarea capitlului din Győr <R. P. Ungară>, eliberată în 1244 nobilului Andrei Talpas din Csány <R. P. Ungară>.

Regest în Szabo, *Erdélyi Múzeum*, p. 10.

370

1319 Septembrie 15, Alba-<Iulia>.

Noi magistrul Benedict arhidiacon de Tylegd, vicar general al venerabilului părinte și domn Benedict, din mila lui Dumnezeu, episcop al Transilvaniei dăm de știre că deoarece la ocatavele nașterii fericitei fecioare, doamna Elena, văduva lui Mihail, fratele lui Belus, din satul Tirimia ⁸⁾ trebuise, potrivit cu scrisoarea

¹⁾ *Kukulleu*. ²⁾ *Kraso*. ³⁾ *vice magistri Symonis*. ⁴⁾ din Caraș. ⁵⁾ Așezare dispărută în împrejurimea orașului Lugoj (reg. Timișoara). ⁶⁾ *capecias feni*. ⁷⁾ *in villam Sancti Georgii*, sat în raionul Deta (reg. Timișoara). ⁸⁾ *Teremi*, sat în raionul Târgu Mureș (reg. Mureș).

acestui domn al nostru episcopul să înfățișeze martori împotriva numitului comite Belus de Idiciu¹⁾; în cele din urmă prin mijlocirea unor prieteni, anume a lui Nicolae judele²⁾ și a comitelui Myke, orașeni din Alba și a multor altora, de bună voie au mărturisit, înainte de aducerea martorilor, că s'au împăcat; și s'au împăcat în fața noastră astfel, că pentru zestrea numitei doamne comitele Belus îi dă și îi trece pe seama pomenitei doamne Elena a treia parte din pământul sau satul Idiciu cu toate folosințele lui, potrivit cu obiceiul țării, ca să-l stăpânească așa cum l-a stăpânit Mihail, <fostul> bărbat al pomenitei doamne și în fața noastră i l-a dat și i l-a trecut pe seama ei. Și deși, după cum spunea numitul Belus, Mihail, bărbatul suszisei doamne, zălogise această a treia parte pentru zece mărci, totuși numita doamnă l-a primit în fața noastră cu această sarcină sau zălogire, iar noi, i-am declarat descărcați, pe numitul comite Belus și pe ceilalți chezași³⁾ <de orice> pără privind zestrea numitei doamne.

Dat la Alba, la octavele susnumite ale nașterii fericitei fecioare, în anul domnului o mie trei sute nouăsprezece.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p.341—342.

371

<1319> S ptembrie 22.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de acum cât și celor viitori care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru dătătorul mântuirii.

Dreptul îndeamnă și măreția regească sfătuiește să se împlinescă dorințele legiuite ale celor ce o roagă. Drept aceea, prin cuprinsul acestei scrisori voim să ajungă la cunoștiința tuturor, că noi am poruncit prin scrisoarea noastră credincioșilor noștri din capitlul bisericii din Arad ca să trimeată un martor al lor vrednic de încredere, în fața căruia omul nostru Toma arhidiaconul de Ugocea, capelanul nostru, sau magistrul Benedict, fratele episcopului de Cenad, dacă s'ar întâmplă ca cel dintâi să lipsească, adunând pe megieși și pe vecini, potrivit obiceiului regatului nostru, să hotărânicească în hotarele vechi și de demult niște moșii ale chibzuitului bărbat magistrul Chanadin prepozitul bisericii din Oradea, secretarul, notarul și comitele capelei noastre⁴⁾ și ale fraților săi, fiii lui Toma, fiul lui Pancrațiu din neamul Cenad, <moșii numite> Pangraczfaya⁵⁾, Chenkewereme⁶⁾ și Hodoș-Bodrog⁶⁾ aflătoare în pomenitul comitat Arad și să pună pe numitul Chanadin

¹⁾ *Ivedeek*, sat în raionul Mediaș (reg. Sibiu). ²⁾ *villicus*. ³⁾ *fideiussore*. ⁴⁾ *secretarii, notarii et comitis capelle nostre* ⁵⁾ Așezări dispărute aproape de Arad. ⁶⁾ *Kis Hwdus*, sat tot acolo.

prepozitul și pe frații săi susziși în stăpânirea lor, dacă nu s'ar împotrivi cineva, chemând pe cei care s'ar împotrivi înaintea noastră în chip legiuit la un soroc potrivit, față cu pomenitul prepozit și frații săi. In cele din urmă, credincioșii noștri din capitlu bisericii din Arad, ne-au scris în cuvintele acestea: <Urmează scrisoarea capîllului din Arad, din 15 Iulie 1319>.

Noi, așa dar, fiind lămuriiți în chip neîndoielnic și aflând din această dare de seamă a pomenitului capitlu că suspomenitele moșii Paugraczafaya, Chenckewe-reme și Hodoș-Bodrog țin cu drept de moștenire de magistrul Chanadin prepozitul și de frații săi susziși, le-am încopiat și le-am întors pomenitului Chanadin prepozitul și fraților săi suscriși, împreună cu toate folosințele și toate cele ce țin de ele, ca să le stăpânească, să le țină și să le aibă întru fiii fiilor lor, luând în seamă dovezile lor de credință și slujbele lor îndatoritoare și vrednice de laudă, cu care s'au străduit în toate locurile și în timpurile potrivite să ne fie pe plac și să fie binevăzuți de noi, slujbe care ar cere prea mult ca să fie povestite în parte și ar fi greu să le cuprindem în <scrisoarea> de față.

Spre amintirea și trăinicia veșnică a acestui lucru am dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii din Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava, iubitul și credinciosul nostru, în anul domului o mie trei sute nouăsprezece, în a cincea zi înainte de calendele lui Octombrie, iar în anul domniei noastre de asemenea al nouăsprezecelea.

Textul lat. la Ortway, I, p. 16—18.

372

1319 Octombrie 2, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește lui Doja ¹⁾ voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, pentru meritele sale, cetatea Ujvar ²⁾ și satele ce țin de ea, pe care regele le-a luat dela Ioan, fiul lui Ștefan, fiul lui Farney, dela Nicolae, Iacob și dela alți frați ai lui <Ioan>, care se răsvrătiseră împotriva regelui.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p 171—171

Transumpt în actul lui Carol Robert regele Ungariei din 17 octombrie 1319,

373

1319 Octombrie 17.

Carol Robert regele Ungariei transcrie și întărește scrisoarea sa de danie din 2 Octombrie acelaș an, dată lui Doja voevodul Transilvaniei pentru cetatea Ujvar

¹⁾ *Dewsă*, voevod al Transilvaniei în anii 1318-1321. ²⁾ *Wyuar*, oraș în comit. Abauj, azi în R. Cehoslovacă.

și înșiră unele din meritele sale militare. Astfel regele arată că «ascultând cu grijă cererile înaintate de numitul voevod Doja, ne-am adus aminte de slujbele credincioase și vrednice de laudă pe care ni le-a arătat și ni le-a adus acel voevod până acum stând necurnat alături de noi, din pri mele și îndepărtatele zile ale celui timp în care am pășit în regatul nostru al Ungariei, convenit nouă prin dreptul nașterii și înfruntând în tot locul și în tot timpul ¹⁾ împrejurările schimbăcioase ale soartei în treburile noastre și ale țării noastre, atât cele prielnice, cât și cele potrivnice și care ar cere prea mult timp să le povestim cu deamănuntul pe fiecare în parte și ar fi obositor să le trecem în scrisoarea de față. Neprecupețind pentru înălțarea cârmuirii noastre, de multe ori și-a expus pustiirii și și-a lăsat în mâinile celor necredincioși nouă moșiile ²⁾ și bunurile sale de moștenire; cu râvna celei mai adânci credințe <ne-a slujit> cu vărsarea chiar a sângelui său, fiindu-i ucise și duse în prinsoare rude de ale sale . . . ». De pildă, el s'a distins în biruința câștigată de rege împotriva lui Matei de Trenčin, răzvrătit față de rege, lângă Cașovia ³⁾. «După aceea ⁴⁾, când Kopoz și Beke, fiii lui Toma și fiii lui Lodhard, învederați necredincioși ai noștri, îngâmfăți de dulhul trufiei întovărășindu-se în răutate, mai blestemați decât șerpii înolăciți, s'au luptat și unii și alții împotriva . . . ⁵⁾ cu acel voevod Doja, acest voevod cu voia dumnezeului răzbunărilor și stăpânului oștirilor, a câștigat izbânda și și-a dobândit cu cinste slava biruinții, ducând pe mulți în prinsoare și luând prăzi nenumărate. Apoi el a cuprins și a luat multe cetăți dela acei necredincioși ai noștri, supunând și aducând la supunere multe ținuturi și orașe ale stăpânirii noastre. Indurând pagube în bunurile sale precum și pierderi de pe urma primejdiilor și multe lipsuri pricinuite de mari cheltuieli <pe care a trebuit să le facă>, el n'a părăsit calea statorniciei și drumul credinței. Mai târziu, când l-am trimis pe voevodul Doja în părțile Transilvaniei, pentru îndreptarea acelor părți turburate de Moise, fiul lui Moise, necredinciosul nostru de frunte și când acel Moise, în răutatea cutezătoare a nelegiuirii sale, strângându-și o ceată de necredincioși de ai noștri, a început lupta cu zisul voevod și cu aceia care din porunca noastră îl însoțeau la luptă, voevodul cu ajutorul milostivirii celui prea înalt a câștigat biruința <și> chiar o izbândă mai mare ca cea dinainte, trimițându-ne cu mare cinste steaguri, prinși, arme și cai în semn de bucurie, ca o vădire a dreptului <nostru> de stăpânire ⁶⁾ . . . Spre amintirea și veșnica trăinicie a celui lucru am dat scrisoarea de față întărită cu puterea pecetii noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii din Alba, vicecancelar al curții noastre și arhidiacon de Târnava, iubitul și credinciosul nostru, în anul domnului o mie treisute nouăsprezece, în a șasesprezecea zi înainte de calendele lui Noembrie, iar în anul domniei noastre de asemenea la nouăsprezecelea ».

Textul lat. la Zichy, I, p. 172—174.

¹⁾ *continuis locis et temporibus.* ²⁾ *possessionibus.* ³⁾ În anul 1312, când Doja nu era încă voevod, căci el a ocupat această dregătorie în anii 1318—1321. ⁴⁾ În anul 1316. ⁵⁾ Lacună în textul latin publicat. ⁶⁾ *in signum tripudii quod est indicium domini.*

1319 Noembrie 2, <Alba-Iulia>

Capitulul bisericii fericitului arhangel Mihail din Transilvania tuturor credincioșilor întru Hristos care vor vedea scrisoarea de față mântuire întru mântuitorul tuturor.

Prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de față cât și a celor viitori că, înfățișându-se înaintea noastră, Dominic, fratele lui Zarias de Beldiu ¹⁾, pe de o parte și Jakou, fiul lui Iacob tot de acolo, pe de alta, numitul Dominic a mărturisit că a dat, a dăruit și a lăsat în temeiul înrudirii, două părți din bucata sa de pământ pe care o are în zisul pământ Beldiu, dimpreună cu toate folosințele ce țin de cele două părți, susnumitului Jakou, ruda sa, ca să le stăpânească, să le țină și să le aibă în pace, în așa fel ca numitul Jakou să-l țină pe pomenitul Dominic cât va trăi cu veștminte și cu hrană cât mai cuviincios cu putință, iar birul pe pământ al oamenilor ²⁾ numitului Dominic să facă să i se dea lui Dominic. Iar cât privește darea regească ³⁾, dacă pomenitul Dominic va izbuti s'o capete pentru sine, să o păstreze în stăpânirea sa, dacă însă va izbuti s'o capete în orice fel Jakou pentru sine, va fi dator să-i dea lui Dominic darea regească dela două gospodării sau curți. Iar după moartea lui Dominic toate folosințele celor două părți din bucata zisului Dominic, dăruite de pe acum <lui Jakou>, le va lua și le va ține acesta ca un bun al lui, fără a se ține seama de vreo împotrăvire.

Spre mărturia acestui lucru și veșnica sa trăinicie la stăruința și cererea celor de față, am dat această scrisoare a noastră întărită cu puterea peceții noastre. Dat a doua zi după sărbătoarea tuturor sfinților, în anul domnului o mie trei sute nouăsprezece, Andrei fiind prepozit, Santus ⁴⁾ cantor, Vincențiu custode, iar Nicolae decan al bisericii noastre.

Textul lat la Anjou, I, p. 535—536.

1319 Noembrie 12,

Actele doveditoare ale părților înscrise numai după înțeles, în cartea de adju decare. Mai întâi din anul o mie trei sute nouăsprezece scrisoarea de încuviințare a regelui Carol la învoiala dintre Petru și Simion, fiii răposatului Mihail castelan de Șoimuș ⁵⁾, precum și ruda lor, Toma, fiul lui Farcaș, pe de o parte iar pe de altă parte, Nicolae și Ioan, fiii lui Conrad din Tâlmăciu ⁶⁾, <învoială> încheiată înaintea suszisului rege <și> prin mijlocirea căreia Nicolae și Ioan, fiii lui Conrad, au făcut întru totul părtași pe suszisul Petru, soțul surorii lor ⁷⁾

¹⁾ *Beld*, sat în raionul Alba (reg. Hunedoara). ²⁾ *terrarium populorum*. ³⁾ *collectam regalem*. ⁴⁾ În text greșit: *Sanco*. ⁵⁾ *Solmus*, azi Șoimușul Mureșan, sat în raionul Deva (reg. Hunedoara). ⁶⁾ *Tolmach*, sat în raionul Sibiu. ⁷⁾ *sororis videlicet suae martum*.

și pe moștenitorii săi la a treia parte din moșiile lor ¹⁾ numite: Tălmaciu, Săcel ²⁾, Amnaș ³⁾, Alămor ⁴⁾, Seleușul Mic ⁵⁾, Bălcaciu ⁶⁾, Jidveiu ⁷⁾, Șilea Ungurească ⁸⁾, Medveș ⁹⁾, Meșisdorf ¹⁰⁾, Ghijasa de Jos ¹¹⁾, Cornățel ¹²⁾, Moțișdorf ¹³⁾, Urmeniș ¹⁴⁾, în așa fel ca dacă ei ar muri fără a avea mângăierea unor moștenitori de parte bărbătească, dreapta jumătate a acelor <moși> să treacă cu drept veșnic asupra lui și moștenitorilor săi. <Scrisoare> dată pentru suszișii Petru, Toma și Simion.

Regest lat. la Hurmuzaki-Deusușianu, I, p. 579, după Fejér (numele satelor sunt îndreptate aici după Zimmermann-Werner, I, p. 342; data completată tot după Zimmermann-Werner).

376

1319 Noembrie 18, Timișoara.

Lambert judele curții regale și comite de Cenad declară că prin neînfățișarea la judecată a lui Ioan și Herbord, fiii lui Ștefan din Uzd¹⁵⁾, nici în persoană nici prin trimes anume, în procesul lor cu magistrul Ștefan, zis Bugar, la termenul statornicit, aceștia au rămas de judecată dacă nu vor putea arăta un temei îndreptățit pentru neînfățișarea lor.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 170—171.

377

1319 Decembrie 7, <Alba-Iulia>.

Capitulul din Alba Iulia adeverește actul de întărire al lui Carol Robert regele Ungariei, din 12 Noembrie 1319 cu privire la moșiile Tălmaciu¹⁶⁾, Săcel ²⁾, Amnaș³⁾ și altele.

Regest după textul lat. din Zimmermann-Werner, I, p. 342.

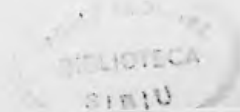
378

1319 Decembrie 8.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește comitelui Nicolae, zis de Perin, moșia Kabalafölde¹⁷⁾, luată dela Ioan, Ladislau și Omodeu, fiii lui Omodeu, pentru uecredință. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidacon de Târnava.

Regest. după textul lat. din Fejér, VIII, 2, p. 207—209.

¹⁾ *possessionum suarum*. ²⁾ *Feketewyz*, sat tot acolo. ³⁾ *Omlas*, sat tot acolo. ⁴⁾ *Alamor* sat tot acolo. ⁵⁾ *Zewies*, azi Seleuș, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu). ⁶⁾ *Bolkach*, sat în raionul Târnăveni (reg. Mureș). ⁷⁾ *Syltwa*, sat tot acolo. ⁸⁾ *Syle*, azi Șilea, sat tot acolo. ⁹⁾ *Medwes*, sat tot acolo. ¹⁰⁾ *Mortonfalwa*, azi Mețiș, sat în raionul Agnita (reg. Sibiu). ¹¹⁾ *Zeech*, sat tot acolo. ¹²⁾ *Hortobagh*, sat în raionul Sibiu. ¹³⁾ *villa Morteni*, sat în raionul Sighișoara (reg. Sibiu). ¹⁴⁾ *villa Ermeu*, azi Ormeniș, sat tot acolo. ¹⁵⁾ Așezare dispărută în comitatul Tolna (R. P. Ungară). ¹⁶⁾ *Tolmach*, sat în raionul Sibiu. ¹⁷⁾ Poate în Maramureș, cf. Kabolapatak lângă Sighet.

<1319> Decembrie 12.

Magistrul Ștefan, fiul lui Dionisie, chibzuților și cinstiților băbați domnilor ¹⁾ și prietenilor săi <din> capitlul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania cu cinstită plecăciune. După ce prin bună învoială, am împărțit împreună cu frații noștri moșii ²⁾ noastre ce țin de Reghin ³⁾ <dând> fiecăruia <partea sa> am trimes la voi în legătură cu aceasta pe omul nostru Martin numit și Albu ⁴⁾. Și pentru ca împărțirea aceasta să fie trainică și să nu fie încălcată, ne-am luat următorul legământ ⁵⁾, că oricare dintre noi ar strica împărțeala va fi dator să plătească de îndată două sute de mărci. Drept aceea, rugăm pe chibzuința voastră să ne dați scrisoarea voastră <de întărire> cu privire la pomenita împărțire.

Dat miercuri în ajunul sărbătorii fecioarei Lucia.

Textul lat. la Bánffy, I, p. 46.

Transumpt în actul capitlului din Alba-Iulia, din 14 Decembrie 1319.

380

<1319> Decembrie 13, Vințul de Sus.

Magistrul Toma comite al Secuilor chibzuților și cinstiților băbați, cucernicilor săi prieteni <din> capitlul bisericii din Alba Transilvaniei, cinstirea prieteniei din amândouă părțile și prietenească dragoste. Am trimes la cinstitele voastre fețe pe aducătorul <scrisorii> de față, magistrul Blasiu, iubitul și credinciosul nostru, castelan în Menteu ⁶⁾ și vicejude al nostru în Tylegd, în care avem deplină încredere. Binevoiiți a da crezare deplină și neîndoielnică spuselor lui, întrucât <sunt înseși spusele> noastre. Dată la Vințul de Sus ⁷⁾, joi.

Textul lat. la Bánffy, I, p. 47.

381

1319 Decembrie 14, <Alba-Iulia>.

Noi, capitlul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania, prin cuprinsul celor de față dăm de știre tuturor cărora se cuvine, că s'a înfățișat înaintea noastră tânărul nobil magistrul Desideriu ⁸⁾, fiul lui Dionise și magistrul Blasiu slujitor al magistrului Toma comite al Secuilor, în numele stăpânului său, <având> o scrisoare de împuternicire întocmită astfel: <Urmează scrisoarea lui Toma comitele Secuilor din Vințul de Sus, din 13 Decembrie 1319>. <S'a mai înfățișat> de asemenea și Martin zis Albu, slujitor ⁹⁾ al magistrului Ștefan,

¹⁾ dominis (se înțeleg canonicii, membri ai capitlului). ²⁾ possessiones. ³⁾ Regum, oraș în regiunea Mureș. ⁴⁾ Martinum nomine Albus. ⁵⁾ funiculum. ⁶⁾ Cetatea Meniö era așezată aproape de satul Aluniș, în raionul Reghin. ⁷⁾ Vinch Superior, azi Unirea, sat în raionul Aiud (reg. Cluj). ⁸⁾ Deseu. ⁹⁾ serviente.

în numele stăpânului său, <având> o scrisoare de împuternicire cu următorul cuprins: <Urmează scrisoarea lui Ștefan, fiul lui Dionisie, din 12 Decembrie 1319>

Magiștrii Desideriu, Blasiu și Martin au făcut cunoscut și au mărturisit prin viu graiu că pomeniții: Toma, Ștefan și Desideriu, fiii lui Dionisie, înțelegându-se laolaltă au făcut și au săvârșit prin bună învoială împărțirea moșiilor ¹⁾ lor ce țin de Reghin ²⁾, după cum urmează: moșiile Reghin, Brețcu ³⁾, Sieuț ⁴⁾, Monor ⁵⁾, Roosk ⁶⁾, Săcalul de Munte ⁷⁾, Porcești ⁸⁾, Măierău ⁹⁾, Rușii-Munți ¹⁰⁾ de lângă Măierău și jumătate din satul numit Sânmihaiul Unguresc ¹¹⁾ au căzut în partea magistrului Toma; moșiile numite Dedrad ¹²⁾, Săplac ¹³⁾, Gledin ¹⁴⁾, Ieciu ¹⁵⁾, Ideciul de Sus ¹⁶⁾, Ideciul de Jos ¹⁷⁾, Mureșmort ¹⁸⁾, Potoc ¹⁹⁾ <au căzut> în partea magistrului Ștefan; iar moșiile numite Batoș ²⁰⁾, Uila ²¹⁾, Săcalul de Munte ²²⁾, Porcești, Vereszeek ²³⁾, Suseni ²⁴⁾, Lueriu ²⁵⁾ <au căzut> în partea magistrului Desideriu, cu toate folosințele lor, urmând să fie stăpânite în pace și ținute de fiecare din ei între fiii fiilor ²⁶⁾ pe veci și în chip nestrămutat.

<Împărțirea s'a făcut> în așa fel că pomeniții fii ai lui Dionisie vor stăpâni împreună cu oamenii lor suszisele moși, cu pământurile arătoare, cu fânețele, pădurile, dumbrăvile și celelalte folosințe ale lor în hotarele și semnele <lor> de hotar potrivit obiceiului din strămoși. S'a mai arătat de asemenea că magiștrii Toma, Ștefan și Desideriu și oamenii lor vor putea să se folosească împreună de marile păduri ce se află în ținuturile de mai sus. De asemenea magistrul Desideriu și pomeniții împuterniciți s'au îndatorat în numele stăpânilor lor, ca, dacă vreunul dintre ei ar strica în curgerea vremii această împărțeală, să fie pedepsit prin chiar acest fapt ²⁷⁾ cu <o amendă de> două sute de mărci. Iar când <scrisoarea> de față ne va fi înfățișată de pomeniții fii ai lui Dionisie, le vom da lor privilegiul nostru cu privire la cele de mai sus.

Dat vineri după sărbătoarea fericitei fecioare Lucia, în anul domnului o mie trei sute nouăsprezece.

Textul lat. la Bánffy, I, p. 47—48.

¹⁾ *possessiones*. ²⁾ *Regun*, oraș în reg. Mureș. ³⁾ *Berycteluke*, azi Breaza, sat în raionul Reghin (reg. Mureș). ⁴⁾ *Sayo*, sat în raionul Bistrița (reg. Rodna). ⁵⁾ Sat în raionul Reghin. ⁶⁾ Așezare dispărută tot acolo. ⁷⁾ *Magiarzakaal*, azi Săcalul de Pădure, sat tot acolo. ⁸⁾ *Zaazgyznoyo*, sat tot acolo. ⁹⁾ *Monorou*, azi Aluniș, sat tot acolo. ¹⁰⁾ *Uruzfalu*, sat tot acolo. ¹¹⁾ *Sceumikatteluke*, azi Sânmihaiul de Pădure, sat tot acolo. ¹²⁾ *Dedraad*, sat tot acolo. ¹³⁾ *Sceplak*, azi Gorenii, sat tot acolo. ¹⁴⁾ *Geledun*, sat tot acolo. ¹⁵⁾ *Veech*, azi Brâncovenești, sat tot acolo. ¹⁶⁾ *Felydeech*, sat tot acolo. ¹⁷⁾ *Olydeech*, sat tot acolo. ¹⁸⁾ *Holtmorus*, sat tot acolo. ¹⁹⁾ *Vruzfalu superior*, azi Deleni, sat tot acolo. ²⁰⁾ *Batus*, sat tot acolo. ²¹⁾ *Veylla*, sat tot acolo. ²²⁾ *Zaazakal*, azi Săcalul de Pădure, sat tot acolo. ²³⁾ Așezare dispărută tot acolo. ²⁴⁾ *Feelfolu*, sat tot acolo. ²⁵⁾ *Luer*, sat tot acolo. ²⁶⁾ *in jilios filiorum*. ²⁷⁾ *ipso facto*, adică fără a se mai pronunța vreo sentință judecătorească în acest sens.

1319 Decembrie 27, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Petru, fiul lui Conpold, moșia Taxwn, din comit. Heves <R. P. Ungară>, confiscată dela fiii lui Ștefan, fiul lui Erney.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 537—538.

1320, <Agria, R. P. Ungară>.

Capitulul din Agria adeverește că magistrul Ladislau, fiul lui Toma, fiul lui Simion, magistrul Donch, fiul lui Toma, magistrul Nicolae, fiul lui Boxa, magistrul Cosma, fiul lui Franchyk și alții, în numele lor și al fraților lor au împărțit între ei moșiile Eszen, Ogthelek, Keeth Zerdahely, Berecze, Zeech etc. din comitatele Szabolcs, Zemplén, Ung, Zips. Printre martori menționat arhidiaconul Gheorghe de Maramureș.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 261—264.

1320, <Alba-Iulia>.

Capitulul bisericii din Transilvania tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de față cât și celor viitori, care vor avea cunoștință de această scrisoare, mântuire întru dătătorul mântuirii.

Căderea lui Adam, trecând asupra urmașilor a întunecat greu amintirea oamenilor, dar căderea se înlătură prin răscumpărarea lui Hristos, prin care a voit să vină cu felurite mijloace de ajutorare în sprijinul slăbiciunii și nedesăvârșirii firei omenești, iar în al treburilor ... ¹⁾ a născocit sprijin și ajutor felurit. Și îndeobște se socotește că e un lucru vrednic de făcut și potrivit cu înțelepciunea, ca faptele care se săvârșesc în timp să fie întărite cu ajutorul scrisului, spre a nu pieri odată cu timpul. Drept aceea, prin rândurile acestea aducem la cunoștința tuturor, că înfățișându-se înaintea noastră Ștefan și Ladislau, fiii lui Toma, fiul lui Ambrozie, nobili de Cubleş ²⁾ pe de o parte, iar pe de alta, în numele venerabilului întru Hristos părinte, al domnului Andrei episcop, din mila lui Dumnezeu și a scaunului apostolic, prelatul nostru, <înfățișându-se> Mihail, fiul lui Mike, slujitorul ³⁾ lui, numiții Ștefan și Ladislau au mărturisit prin viu graiu și de bună voie că, gândindu-se la mântuirea lor și pentru ajutorul sufletelor părinților lor, cât și pentru șasezeci de mărci de argint bun ⁴⁾, pe care le-au primit și le-au avut

¹⁾ Iacună în textul latin publicat. ²⁾ În text, *Kublus, Kubilus*, sat în raionul Huedin reg. Cluj). ³⁾ *jamulus*. ⁴⁾ *fini argenti*.

în întregime dela suszisul domn episcop Andrei ... ¹⁾ au dat, au dăruit, au hără-zit au vândut și au lăsat în stăpânire veșnică aceluiași domn episcop Andrei, prelatului nostru și urmașilor lui și bisericii fericitului arhanghel Mihail, moșia lor mai suszisă Cubleș, ce se află în comitatul Cluj și care a trecut pe veci în întregime numai asupra lor în urma împărțelii făcute cu frații lor, dimpreună cu toate folosințele, în hotarele ... ¹⁾ Și înaintea noastră suszișii Ștefan și Ladislau, fiii lui Toma, au dat și au dăruit ... ¹⁾ numita lor moșie Cubleș, cu toate folosințele ei ... ¹⁾ anume păduri : . . ¹⁾, pomenitului domn, episcopului Andrei și urmașilor săi și bisericii fericitului arhanghel Mihail, mai sus pomenit, așa cum se arată mai sus pentru mântuirea lor ... ¹⁾ și pentru șasezeci de mărci de argint bun după greutatea <din partea locului> ²⁾, pe care le-a primit în întregime dela domnul episcop Andrei ... ¹⁾ și au pus în stăpânirea ei atât sub cuvânt de danie cât și de vânzare ... ¹⁾, ca s'o stăpânească pe vecie ... ¹⁾ lăsând tot dreptul și proprietatea pe care ei ... ¹⁾ le-au avut până acum asupra aceleiași moșii, numitului domn Andrei episcopul ... ¹⁾ făgăduind pe deasupra, etc.

Dat <miercuri> ... ³⁾, în anul domnului o mie trei sute douăzeci, Dominic fiind prepozit, în locul de cantor nefiind nimeni, Lorand <fiind> custode ... ¹⁾, arhidiacon.

Textul lat. la Fejér, VIII. 2, p. 265—266.

385

1320, <Buda>.

Capitulul din Buda adeverește că Nicolae comitele de Timiș și fratele său Nicolae zis Lepeș, a primit, prin schimb, moșiile Botpeturfewlge și Perek, dela comitele Emeric de Becse.

Regest după textul lat. din Ortway, p. 22—23.

386

1320 Ianuarie 3, Strigoniu (R. P. Ungară).

Toma arhiepiscopul de Strigoniu, la cererea fratelui Egidiu din ordinul sf. Augustin, aprobă acordarea unei indulgențe de un an și patruzeci de zile unei capele ridicate de acesta în apropiere de Kuzepnemty, în comitatul Abaujvár <R. P. Ungară> și unde se află niște rămășițe pământești ale regelui Ladislau cel

¹⁾ Lacună în textul latin publicat. ²⁾ ponderis (terrestris). În textul lat. publicat *ponderis... trestus*. ³⁾ În textul lat. publicat: *datum quarta proxia*... În exemplarul din cartea lui Fejér care se află la biblioteca Arhivei Ist. a Filialei Acad. R. P. R. din Cluj această parte e completată după originalul din Arhiva Capitlului din Alba-Iulia: *Datum <terra> quarta*...

Sfânt, « o coastă și încheietura dela mijloc a unui deget al său, care ne-au fost înfățișate de către numitul frate Egidiu eremitul <și care> fiind pierdute din întâmplare în satul Budafelhéviz ¹⁾ de domnul Emeric, răposatul episcop de Oradea, de bună pomenire, fuseseră aflate, cu ajutorul îndurării dumnezezești, de numitul frate Egidiu eremitul, care le-a dăruit acum pe veci acelei capele, după cum — venind înaintea noastră — ne-a mărturisit însuși numitul frate Egidiu ».

Regest după textul lat. din Kanuz, II, p. 769—770.

387

1320 Ianuarie 19.

Carol Robert regele Ungariei scrie următoarele într'o scrisoare a sa de confirmare: « Chibzuitul și cinstitul bărbat, magistrul Chanadin prepozit al bisericii din Oradea, secretar, notar și comite al capelei noastre, Nicolae și Pancrațiu, fiii comitelui Toma, fiul lui Pancrațiu, din neamul Chanad și Ioan și Toma, fiii lui Laurențiu, fratele acelora », înfățișează spre întărire privilegiile <dobândite de ei> dela regii Ladislau <al IV-lea> și Bela <al IV-lea>.

Regest lat. la Kanuz, II, p. 770.

388

1320 Februarie 7, Timișoara.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungarei, credincioșilor săi din capitlul bisericii din Oradea, mântuire și milostivire.

Dăm poruncă credinței voastre, ca să trimeteți un martor al vostru potrivit în fața căruia Isac, fiul lui Uz, sau dacă acesta s'ar întâmpla să lipsească, <atunci> Andrei, fiul lui Gothard, omul nostru, să cheme ²⁾ în fața noastră la un soroc potrivit pe Emeric din neamul Hunt, Albert zis Beseneu, Ladislau, fratele acestuia, Andrei de Carei ³⁾, Alexandru de Resighea ⁴⁾, Nicolae, Ștefan și Vid, fiii banului Pavel, față de comitele Bricciu de Batur ⁵⁾ și Ioan fiul său; iar după aceea să ne scrieți întocmai ziua chemării pusă cu sorocul statornicit și numele celor chemați.

Dat la Timișoara ⁶⁾, cea dintâi joi după întâmpinarea domnului, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

Textul lat. la Ortway, I, p. 19.

¹⁾ în villa Calide Aque. ²⁾ În textul latin publicat: *cites* în loc de *citel*. ³⁾ Karul, oraș în reg. Baia Mare. ⁴⁾ Rezuge, sat în raionul Săcueni (reg. Bihor). ⁵⁾ Nyirbátor, orașel în comit. Szabolcs (R. P. Ungară). ⁶⁾ Thimusuar.

1320 Februarie 16, <Alba-Iulia>.

Noi, capitlul bisericii Transilvaniei, prin cuprinsul celor de față dând de știre facem cunoscut tuturor căroră se cuvine că, venind în fața noastră Ștefan, fiul lui Ioan, fiul lui Opor, dintre Secuui din Kezd ¹⁾, în numele său și al lui Nicolae, Dumitru și Petru, frații săi, ne-a înfățișat scrisoarea deschisă a cuviosului bărbat fratele Ștefan, împuternicitul cuvioaselor doamne <călugărițe > care slujesc lui dumnezeu în insula fericitei fecioare Maria ²⁾, <scrisoare> întocmită asupra testamentului comitelui Blasiu, fiul lui Olciu, ruda sa, cu privire la mai multe lucruri, precum se va vedea mai jos din acel act și mai ales cu privire la eliberarea slugilor și slujnicilor sale³⁾ și <cu privire> la lăsarea și dăruirea pământului său numit Zarazpatak pomenișilor Ștefan, Nicolae și Petru, fiii acelu comite Ioan, fiul lui Opor. Numitul Ștefan ne-a cerut cu stăruință să punem să se înscrie acel act în scrisoarea noastră spre mai mare chezășie și trăinicie și să-l întărim cu pecetea noastră. Cuprinsul acelu act este următorul: <Urmează actul lui Ștefan, împuternicitul călugărișelor din insula fecioarei Maria, din 24 Iulie 1311>.

Noi, așa dar, încuviințând dreptele, cuvenitele și legiuitele cereri ale numitului Ștefan, fiindcă am văzut că acel act este cu pergamentul ⁴⁾ și cu pecetea, întreagă fără ștersături, fără răsături fără tăieturi și nesticat în nicio parte a sa, am pus să fie înscris cuvânt cu cuvânt cuprinsul său în <scrisoarea> de față și să fie întărit cu pecetea noastră adevărată . . .

Dat în a cincisprezecea zi după <sărbătoarea> întâmpinării domnului ⁵⁾, în anul domnului o mie treisute douăzeci, Andrei fiind prepozit, Saul cantor, Vincențiu custode și Nicolae arhidiaconul de Turda, decan la bisericii noastre.

Textul lat. în *Székelly okl.*, I, p. 37 (cu data greșită: 17 Februarie 1320)

1320 Februarie 18, Timișoara.

Carol, din mila lui dumnezeu, regele Ungariei, credincioșilor săi capitlului bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania, sănătate și milostivire.

Aflatică, înființându-se înaintea noastră Mihail și Nicolae, fiii lui Albert de Juc⁶⁾, credincioșii noștri și arătându-ne și înfățișându-ne multele lor slujbe credincioase vrednice de laudă aduse majestății noastre, ne-au cerut ca să le dăm și să le hărăzim pentru slujbele lor bune și credincioase o moșie sau un pământ numit Paulustheluke ⁷⁾, împreună cu pădurea sa numită Imbuz ⁸⁾ aflătoare în comitatul Dobâca, spre a le stăpâni pe veci, susținând că ea ține de dreptul nostru de dania. Dar,

¹⁾ *de siculis de Kezdy*. ²⁾ *Azi Margitsziget* (la Budapesta). ³⁾ *manumissione servorum et ancillarum suarum*. ⁴⁾ *cartă*. ⁵⁾ *purificationis beate virginis*. (2 Februarie). ⁶⁾ *Zuky*. ⁷⁾ *Paulustheluke*, așezare dispărută în raionul Cluj. ⁸⁾ *Umbuz*, azi Mureșenii de Câmpie, în raionul Gherla (reg. Cluj).

întrucât noi nu suntem lămurii despre felul și întinderea acelei moșii sau celui pământ și nici dacă ține sau nu de dreptul nostru de danie poruncim credinței voastre să trimeteți spre mărturie un om al vostru, un bărbat potrivit, înaintea căruia omul nostru Andrei, fiul lui Guga, sau Dominic de Juc, dacă s'ar întâmpla ca celălalt să lipsească, să meargă la locul pomenitei moșii și adunând pe megieșii și vecinii pământului Paulustheluke, să-l hotărâneasă după vechile și bătrânele hotare și să-i pună pe pomeniții Mihail și Nicolae în stăpânirea lui, ca să-l stăpânească pe veci cu folosințele și toate cele ce țin de el, dacă nu se va ivi vreo împotrivire. Iar dacă vor fi unii care să se împotrivescă acestora, să fie chemați înaintea noastră, la sorocul potrivit. Iar după acestea să ne scrieți întocmai ziua chemării, sorocul hotărât, precum și numele celor chemați, împreună cu felul cum s'au petrecut toate lucrurile și mersul hotarelor.

Dat la Timișoara, în marța după duminica în care se cântă slujba *Invocavit me et ego*, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

<Pe verso:> Credincioșilor săi din capitlul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania, pentru Mihail și Nicolae de Juc, scrisoare de hotărânicire.

Acad. R.P.R., Filiala Cluj, Arh. Ist.

Orig. lat., perg., pecete. (Publicat în regest și în *Történelmi Tár*, 1907, p. 82; și la p. 83, însă cu data greșită 20 Februarie 1320).

391

1320 Februarie 19, Șilea.

Chibzuiților și cinstiților bărbați, prietenilor lor vrednici de cinstire din capitlul bisericii din Alba Transilvaniei, Nicolae vicevoevodul Transilvaniei și magistrul Petru, fiul lui Buken și comitele Ștefan de Sâncraiu ¹⁾, juzii nobililor din comitatul Alba, cu toată prietenja și cinstea cea mai desăvârșită. Prin cele de față cerem stăruitor chibzuitei voastre prietenii, ca să ne dați un om al vostru vrednic de încredere, ca martor, în fața căruia Nicolae zis Tuluay, omul voevodului Doja, să pună pe Herbord, fiul lui Blasiu, în stăpânirea unui pământ din moșia Veza ²⁾ cu tot ce ține de el ³⁾ și cu toate folosințele sale, așa cum i-a venit și a dobândit acest pământ prin judecată înaintea voevodului Doja, dela abatele de Igrish ⁴⁾.

Iar voi să ne scrieți întocmai, prin bunătatea voastră, ziua și sorocul suspomenitei puneri în stăpânire.

¹⁾ *de sancto Rege*, sat în raionul Aiud (reg. Cluj). ²⁾ *Weze*, sat în raionul Târnăveni (reg. Mureș). ³⁾ De numitul pământ. ⁴⁾ *Egrus*, sat în raionul Sânnicolaul Mare (reg. Timișoara).

Dat în satul Șilea ¹⁾, marți după duminica *Invocavit*, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 343.

392

1320 Februarie 28, Cisteiul de Mureș.

Chibzuțiilor și cinstiților bărbați, prietenilor lor vrednici de cinstire din capitlul bisericii de Alba Transilvaniei, Nicolae vicevoevodul Transilvaniei, comitele Grigore de Geoagiu ²⁾ și Ștefan de Sâncraiu ³⁾, juzii nobililor din comitatul Alba, cu toată prietenia și cinstea. Prin cele de față cerem stăruitor chibzuitei voastre prietenii ca, așa după cum omul nostru a pus în chip legiuit pe Herbord, fiul lui Blasiu, în stăpânirea unui pământ al său ce ține de moșia Veza ⁴⁾, hotărnicindu-l din semn de hotar în semn de hotar, de față fiind omul vostru ca martor, tot astfel să-i dați și voi numitului Herbord o scrisoare privilegială din partea chibzuinței voastre . . . ⁵⁾.

Dat în satul Cisteiu ⁶⁾, în joia dinaintea duminicii *Oculi*, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 343—344.

393

1320 Februarie 29, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei poruncește capitlului din Vesprim <R.P. Ungară>, să pună pe magistrul Nicolae, zis Treutul, comite de Timiș și castelan de Jokw <R. Cehoslovacă>, în stăpânirea moșiilor Gelse, Lak și Berzenche <R. P. Ungară>:

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 549.

Transumpt în scrisoarea regelui Carol Robert din 8 Aprilie 1320.

394

1320 Martie 1, <Alba-Iulia>.

Capitlul bisericii din Alba Transilvaniei tuturor credincioșilor întru Hristos etc.

<Aducem> la <cunoștința> tuturor etc., că venind înaintea noastră Herbord, fiul răposatului comite Blasiu, fiul lui Herbord, în numele său și al fratelui său Nicolae, ne-a înfățișat două scrisori ⁷⁾ <date de> nobilul bărbat Nicolae vicevoevodul

¹⁾ *Syle*, sat în raionul Târnăveni (reg. Mureș). ²⁾ *Gyog*, sat în raionul Orăștie (reg. Hunedoara). ³⁾ *de sancto Rege*, sat în raionul Aiud (reg. Cluj). ⁴⁾ *Weze*, sat în raionul Târnăveni (reg. Mureș). ⁵⁾ Lacună în transumptul din 1805, în care ni s'a păstrat actul. ⁶⁾ *Chiesstve*, azi Cisteiul de Mureș, sat în raionul Aiud (reg. Cluj). ⁷⁾ *duplices literas*.

Transilvaniei, magistrul Petru, fiul lui Buken și comitele Ștefan de Sâncraiu ¹⁾, cât și comitele Grigore de Geoagiu ²⁾, juzii nobililor din provincia Alba, privitoare la hotărnicirea unui pământ ținând de moșia numită Veza ³⁾ și la punerea lui Herbord, fiul lui Blasiu, în stăpânirea lui, <punere în stăpânire> ce urma să fie făcută de către Nicolae zis Tuluay, omul măritului bărbat Doja voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, cu mărturia omului nostru și care <scrisori> au următorul cuprins: <Urmează scrisorile vicevoedului Nicolae și ale altora din 19 Februarie 1320. și 28 Februarie 1320>.

Drept aceea, noi, după ce am văzut scrisorile vicevoedului Nicolae și ale pomeniților juzi ai nobililor comitatului ⁴⁾ Alba, încuviințând cererile lor precum și suntem datori, am trimis în numele nostru ca martor vrednic de încredere, împreună cu pomenitul Nicolae, omul voevodului Doja, pe omul nostru, clericul Blasiu, diacon în strana ⁵⁾ bisericii noastre, spre a hotărnicii pomenitul pământ ce ține de moșia Veza și a-l pune pe numitul Herbord în stăpânirea lui. Iar acest om al nostru întorcându-se în sfârșit la noi și fiind întrebat, ne-a spus prin viu graiu că suszisul Nicolae, omul voevodului Doja, s'a dus împreună cu omul nostru, la sârbătoarea fericitului apostol Matei la locul suszisului pământ ce ține de moșia Veza și după ce a chemat pe toți vecinii și megieșii suszisului pământ, fiind aceștia de față, omul voevodului Doja, sub mărturia numitului om al nostru, a hotărnicit pomenitul pământ ce ține de <moșia> Veza dinspre moșia Mănărade ⁶⁾ și din spre moșia noastră numită Cergău ⁷⁾, după vechile semne de hotar și a ridicat semne noi de hotar lângă cele vechi.

Cel dintâi semn de hotar ridicat din nou începe lângă Târnavă, acolo unde pârâul Cergău ⁸⁾ se varsă în râul Târnavă <și> unde este o movilă de hotar nou ridicată ce face hotarul între moșia Mănărade și pământul pomenitului Herbord apoi hotarul merge pe lângă pârâul Cergău către o nouă movilă de hotar, apoi o ia din nou spre o movilă de hotar și aceste două movile noi de hotar despart de asemenea moșia Mănărade de pământul lui Herbord ce ține de moșia Veza. Apoi, dela acest pârâu o ia spre o creastă ⁹⁾ în spre un nou semu de hotar ridicat lângă cel vechi și de aci se îndreaptă spre altă movilă de hotar nouă. Apoi, pe aceeași creastă, merge spre o a treia movilă de hotar și de aci la a patra movilă de hotar nouă. După aceea, se îndreaptă de asemenea spre o nouă movilă de hotar ridicată lângă semnele vechi și aceste din urmă cinci semne de hotar despart pământul nostru numit Cergăul de pământul des pomenitului Herbord. Apoi ajunge la trei semne de hotar vechi, unde se sfârșește cu ridicarea noilor semne de hotar ale pământului ce ține de <moșia> Veza. Iar <omul voevodului> l-a pus pe Herbord

¹⁾ *A sancto rege*, sat în raionul Aiud (reg. Cluj). ²⁾ *Gyog*, sat în raionul Orăștie (reg. Hunedoara). ³⁾ *Weze*, sat în raionul Târnaveni (res. Mureș). ⁴⁾ *provincia*. ⁵⁾ *choro*. ⁶⁾ *Munérád*, sat în raionul Târnaveni (reg. Mureș). ⁷⁾ *Chergeud*, azi Cergăul Mare, sat în raionul Mediaș (reg. Sibiu). ⁸⁾ *Chergeut*. ⁹⁾ *berch*.

și pe fratele său Nicolae în stăpânirea <acelei bucăți de pământ>, fără să se ivească vreo împotrivire din partea cuiva.

Spre mărturia acestui lucru, la cererea pomenitului vicevoevod Nicolae și a susnumiților juzi ai nobililor din comitatul Alba, am dat lui Herbord și fratelui său Nicolae această scrisoare a noastră întărită cu puterea peceții noastre.

Dat în sâmbăta dinaintea duminicii Oculi, în anul domnului o mie trei sute douăzeci, Andrei fiind prepozit, Santus¹⁾ cantor, Vincențiu custode și Nicolae, arhidiaconul de Turda, decan al bisericii noastre.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 344—345.

395

1320 Martie I, <Alba-Iulia>

Noi magistrul Andrei prepozitul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania ales ca episcop al aceleiași biserici de către capitul, prin scrisoarea de față facem cunoscut tuturor cărora se cuvine, că bărbații chibzuiți, frații și confrății noștri canonici ai acelei biserici, cugetând la sbuciumul acestor vremuri și la feluritele turburări și sfâșieri ce au venit acum asupra lor și a oamenilor lor, ne-au încredințat nouă spre pază și păstrare cetatea lor ce se numește Stânca sfântului Mihail²⁾ și care ține de ei ca bunul și stăpânirea lor <și acestea> nu cu vreun scop sau din vreo pricină sau cu vreun prilej deosebit, ci doar ca prepozitul lor, fără nicio învoială³⁾ <dar> cu această îngrădire ca să ne legăm prin jurământ dimpreună cu magistrii Petru și Nicolae, frații noștri, pe lemnul crucii dătătoare de viață și pe sfintele moaște și ne-am legat cu jurământ și sub osânda afuriseniei pe care ne-am luat-o asupra noastră de bună voie, în plin capitolu dela magistrul Benedict arhidiacon de Tilegd, vicar general, întru cele duhovnicești și lumești, numit de capitolu pentru timpul vacanței scaunului <episcopal>, că le vom păstra pomenita cetate a bisericii fericitului Mihail fără nicio vătămare și că ori și când frații noștri din capitolu ne-ar cere-o sau ne-ar lua-o înapoi vom fi datori să le-o înapoiem fără a le face greutate. Iar ei să rămână stăpâni în cetate cu toți dimpreună sau fiecare în parte și asupra averii bisericii sau ale lor înșiși și în folosința pomenitei cetăți, anume ca loc de adăpost în vreme de restriște, și să se poată folosi de ea de asemenea fără greutate sau piedică, rămânându-le asigurată stăpânirea asupra ei, fie că vom fi noi de față sau nu.

Dat sâmbătă înainte de duminica Oculi, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

Inst. de Istorie, și Filosofie din Cluj.

Fotocopie după orig. lat. aflat în arh. Capit. din Alba-Iulia.

(Publicat cu omisiuni și greșeli, în Történelmi. Tár 1887, p. 662).

¹⁾ În text, corupt: *Sauco*. ²⁾ *Lapis Sancti Michaelis*, Szentmihályköve, cetate care se află lângă Tăuți în raionul Alba (reg. Hunedoara). ³⁾ *indeterminate*, fără nicio învoială precisă.

1320 Martie 3, <Alba-Iulia>.

Prea înălțatului său domn Carol, din mila lui dumnezeu, ilustrul rege al Ungariei, capitlul bisericii din Transilvania, cuvenitele și cucernicele rugăciuni întru domnul cu veșnică credință.

Aflați că am primit scrisoarea înălțimii voastre cu următorul cuprins: <Urmează scrisoarea regelui Carol Robert, din 18 Februarie 1320>. Drept aceea, noi, supunându-ne poruncilor și însărcinărilor înălțimii voastre precum suntem datori, am trimis drept martori în <locul> nostru, împreună cu numitul Andrei, fiul lui Gyuga, omul vostru susamintit, pe unul dintre noi, pe domnul Benedict parohul din Cluj, frate canonic al nostru, pentru a îndeplini suspomenitele voastre porunci. Iar numitul preot Benedict, omul nostru, întorcându-se apoi la noi, împreună cu omul vostru și fiind întrebat, ne-a spus că susnumitul om al vostru, a venit împreună cu omul nostru, la locul zisei moșii numite Paulustelke ¹⁾, în joia de după duminica Reminiscere și, după ce a adunat pe toți megieșii și vecinii acelui pământ Paulustelke, întrebând și cercetând cu stăruință pe toți megieșii și vecinii, ce se cuvenea și-i era îngăduit <să-i întrebe>, omul vostru sub mărturia zisului om al nostru, a aflat că numitul pământ, împreună cu pădurea numită Imbuz ²⁾ ține de dreptul vostru de danie și aflând că acel pământ ține de dreptul vostru de danie, a hotărnicit pomenitul pământ, împreună cu pădurea zisă Imbuz după vechile hotare.

Cel dintâi semn de hotar al pământului Paulustelke și al pădurii Imbuz începe la creasta numită Imbuz, unde se află două vechi movile de hotar. care movile despart pământul Imbuz ³⁾ de pământul numit Sava ⁴⁾. De acolo <hotarul> coboară spre miazănoapte, prin senne dese de hotar, până la locul unde două râuri venind din Sava și din Băgaciu ⁵⁾ se unesc într'unul singur. De aci, trecând acel râu <hotarul> se îndreaptă în spre o creastă, iar la capătul acelei creste se află o movilă de hotar. De acolo trecând în spre miazănoapte pe acea creastă, <hotarul> ajunge la două vechi movile de hotar, care despart pământul Băgaciu de Imbuz ⁶⁾, <iar> de acolo se îndreaptă în spre altă creastă numită Sântejude ⁷⁾ la o movilă de hotar, după aceia hotarul merge spre răsărit, pe aceeași creastă, prin niște [movile de hotar care urmează ⁸⁾] una câte una <și> care despart pământul Puini ⁹⁾ de suszisul pământ Imbuz. De aci, mergând chiar pe creastă <hotarul> ajunge la vechile movile de hotar care despart pământul Sucutard ¹⁰⁾ de pomenitul <pământ> Imbuz. De acolo <hotarul>

¹⁾ Așezare dispărută în raionul Cluj. ²⁾ *Vmbuz*. ³⁾ *Vmbuz*, azi Mureșeni de Câmpic, sat în raionul Gherla (reg. Cluj). ⁴⁾ *Zawa*, sat tot acolo. ⁵⁾ *Bagach*, sat tot acolo. ⁶⁾ *Vmbuzteluke*. ⁷⁾ *Scenthegyud*, sat tot acolo. ⁸⁾ *singulos currentes metas*. ⁹⁾ *Polun*, sat tot acolo. ¹⁰⁾ *Zenthguthard*, sat tot acolo.

coboară la râul Imbuz spre miazăzi și trecând pomenitul râu Imbuz lângă un loc de moară, care loc de moară a rămas < în partea pământului > Imbuz; < iar > de acolo hotarul urcă de pe creastă la două vechi movile de hotar, care despart pământul Legii ¹⁾ de Imbuz. De aici îndreptându-se spre apus, prin desc movile de hotar < așezate > una câte una < și > care despart pomenitul pământ Legii de pământul Paulusteluke, hotarul merge apoi tot pe acea creastă, printre movile dese de hotar, care despart pământul Palatca ²⁾ de pământul Paulustelke. Deacolo hotarul coboară de pe acea creastă la râul Palaka, în spre miazănoapte unde râul Palaka se unește cu râul Hyntus și unde se află un vechi semn de hotar, care desparte pământul Palatca ³⁾ de pomenitul pământ Paulusteluke. Apoi hotarul urcă dela acel râu pe creasta Imbuz și înaintează prin niște vechi semne de hotar, care despart pământul Tehnenusteleke ⁴⁾ de pământul Paulusteluke numit mai sus, ajungând la cele două semne de hotar suspomenite, care despărțeau pământul numit Imbuz de pământul numit Sava. Și astfel se mântuie șirul hotarelor pomenitelor < pământuri > Paulusteluke și Imbuz. Și nefiind nimeni dintre megieși care să se împotrivească, el a pus pe pomeniții Mihail și Nicolae în stăpânirea pământurilor Paulusteluke și Imbuz, în hotarele de mai sus, ca să le stăpânească.

Dat în luna de după duminica Oculi, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

Acad. R. P. R. Filiala Cluj, Arh. Ist.

Transumpt în orig. lat. al regelui Carol Robert, din 3 Ianuarie 1324.

397

1320 Martie 4, <Alba-Iulia >.

Capitulul bisericii Transilvaniei, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de acum cât și celor viitori care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Prin cuprinsul acesteia voim să ajungă la știrea tuturor că, înfățișându-se înaintea noastră Valentin, fiul lui Zerechmer de Doștat ⁵⁾, în numele său și al fratelui său Ioan, pe de o parte și, comitele Marcu, fiul lui Torda de Jeledinți ⁶⁾ și Andrei, fiul lui Petru de Sâncraiu ⁷⁾, precum și magistrul Laurențiu, slujitorii lui Ladislau, fiul răposatului comite Pavel, castelanul de Deva, în numele zisului Ladislau, stăpânul lor, cât și Petru, Ioan și Ștefan, frații săi, pe de altă parte, ne-au arătat și ne-au povestit prin viu graiu că deoarece susnumitul Valentin pusesese să fie chemați Ladislau, fiul comitelui Pavel, împreună cu frații săi, la

¹⁾ *Legyn*, sat în raionul Cluj. ²⁾ *Palathka*, sat tot acolo. ³⁾ În text greșit: *Palaka*.

⁴⁾ Așezare dispărută tot acolo. ⁵⁾ *Huzyuteluk*, sat în raionul Sebeș (reg. Sibiu). ⁶⁾ *Losady*, sat în raionul Orăștie (reg. Hunedoara). ⁷⁾ *Sancto Rege*; sat în raionul Hunedoara.

judecată în fața nobilului bărbat Doja voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, pentru jumătate din pomenitul pământ sau moșie numită Doștat, în cele din urmă însă — precum ne-au mărturisit prin viu graiu și într'un glas, atât Valentin, în numele său și al fratelui său Ioan, cât și numiții comitele Marcu și Andrei precum și magistrul Laurențiu, împuternicitul lui Ladislau și al fraților săi, fiii răposatului comite Pavel—pentru binele păcii, au făcut între ei următoarea rânduială sau schimb: <anume> că numitul Valentin și Ioan, fratele lui, au lăsat și au trecut pe seama lui Ladislau, Petru, Ioan și Ștefan, fiii pomenitului comite Pavel, întreaga jumătate a moșiei sau satului Doștat, cu toate folosințele ei, ca s'o stăpânească, s'o țină și s'o aibă în pace, întru fiii fiilor lor, pe veci nestrămutat. Și dimpotrivă numitul Ladislau și frații lui, după cum au mărturisit comitele Marcu și Andrei și magistrul Laurențiu, ca împuterniciți ai fiilor comitelui Pavel, în locul sau în schimbul jumătății din moșia Doștat, au dat și au trecut pe seama numiților Valentin și a fratelui său Ioan, jumătate din jumătățile pământurilor numite Mestertheluky ¹⁾, care cu alt nume se cheamă Ermenteluke și Loamnăș ²⁾, aflătoare aproape de pământul Slimnic ³⁾ și ținând de fiii comitelui Pavel, de asemenea împreună cu toate folosințele numitelor pătrimi ale acestor pământuri întregi Ermenteluke și Loamnăș, ca să le stăpânească, să le țină și să le aibă în pace, pe veci și nestrămutat. Suszisele părți sau îndatorat între ele ca să se apere unele pe altele, cu osteneala și cheltuiala lor, împotriva tuturor acelorora care ar vrea să-i dea în judecată sau să-i turbure în curgerea vremii atât pe ele, cât și pe moștenitorii lor, din pricina acestor bucăți de pământ date în schimb și schimbate între dânșii și să se păstreze unii pe alții necurmat în pașnica stăpânire a acestor bucăți de pământ. Spre mărturia și veșnica trăinicie a acestui lucru, la stăruința și cererea părinților, am dat scrisoarea noastră de față întărită cu purerea peceteii noastre.

Dat în cea dintâi marți după duminica *Oculi*, în anul domnului o mie trei sute douăzeci, Andrei fiind propozit, Sarctus cantor, Vicențiu custode, Nicolae arhidiaconul de Turda fiind decan al bisericii noastre.

Acad. R. P. R., Filiala Cluj, Arh. Ist.

Transumpt în orig. lat. al aceleiași capitolu din 2 August 1408.

398

<circa 1320> Martie 4, Hlyésháza.

Noi, Nicolae vicevoevodul Transilvaniei, dăm de știre tuturor cum că comitele Andrei, împreună cu omul nostru, a oprit pe Ioan și Nicolae, fiii lui Nicolae și pe iobagii lor dela folosința pământului său, adică a pădurii, fânașului și

¹⁾ Așezare dispărută aproape de Slimnic (raionul Sibiu). ²⁾ *Ladamerteluke*, sat tot acolo.
³⁾ *Stolchumberk*, sat tot acolo.

pământului de arătură ¹⁾. <Comitele Nicolae> a arătat omului nostru pădurile <sale> tăiate și stricate. Iar dacă ar tăia sau ar strica și în viitor zisa pădure, poruncim să-i împiedicați și să-i opriți.

Dat în casa magistrului Ilie, marți după duminica *oculi mei*.

<Pe verso>: Impotriva lui Ioan și Nicolae, fiii lui Nicolae.

Textul lat. la Teleki, I, p. 38.

399

1320 Martie 12, Szakoly ²⁾ (R. P. Ungară).

Doja voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc adeverește că magistrul Simion, fiului lui Egidiu, a mărturisit că moșia Zeleus <comit. Szabolcs, R. P. Ungară> aparține fiului său Nicolae, care a primit-o dela magistrul Ștefan, fiul lui Apay.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 553—554.

400

1320 Martie 13, Szakoly (R. P. Ungară).

Doja voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, în adunarea ținută pentru comitatele Szabolcs, Sătmar și Solnoc, citează pentru ziua de 5 Aprilie pe Grigore, fiul lui Emich, față cu Ladislau și Mihail, fiii lui Mihail.

Regest la Kállay, I, p. 31.

401

<1320> Martie 20, <Oradea>.

Prea înălțatului său stăpân Carol, din mila lui Dumnezeu, ilustrul rege al Ungariei, capitlul bisericii din Oradea, cuvenitele și cucernicele rugăciuni întru domnul.

Am primit scrisoarea luminăției voastre cu cuprinsul acesta: <Urmează scri-soarea lui Carol Robert regele Ungariei, din 7 Februarie 1320>.

Iară noi, ascultând cu credință de poruncile luminăției voastre, precum suntem datori, am trimes ca martor în locul nostru, împreună cu Isac, omul vostru susnumit, pe preotul Pavel, capelanul altarului fericitei fecioare Ecaterina, din biserica noastră catedrală, bărbat potrivit, pentru împlinirea celor de mai sus. Intorcându-se apoi la noi, ei ne-au spus într'un glas că luni, după duminica *Letare* ³⁾ în satul numit Mate ⁴⁾ au chemat după obiceiul pe suszișii Emeric, Albert și Ladislau de asemenea pe Nicolae, Ștefan și Vid, fiii banului Pavel din satul Berven ⁵⁾, de asemenea

¹⁾ *agricultura*. ²⁾ *Zakal*. ³⁾ 10 Martie. ⁴⁾ *Mdészalka*, orașel în comit. Szatmár (R. P. Ungară). ⁵⁾ *Beruey*, sat în raionul Carei (reg. Baia Mare).

pe Alexandru din satul Resighea ¹⁾ și pe Andrei din satul său numit Carei ²⁾, în fața majestății voastre, împotriva comitelui Briccius și al lui Ioan, fiul său, punându-le ca soroc octavele viitoare a fericitului Gheorghe ³⁾. De asemenea ne-au spus că acel Andrei din Carei a ieșit în ziua chemării în afara hotarelor satului său și trăgând și scoțând sabia din teacă și aruncându-le lor multe cuvinte grele, a vrut să ucidă pe martorul nostru și pe suszisul om al vostru de n'ar fi scăpat ei cu ajutorul fugii și cu sprijinul domnului.

Dat înainte de duminica Floriilor, în anul domnului ca mai sus.

<Pe verso :> Prea înălțatului său stăpân Carol, din mila lui Dumnezeu, ilustrul rege al Ungariei, scrisoare de chemare la judecată pentru octavele sărbătorii lui Gheorghe mucenicul.

Textul lat. la Ortway, I, p. 19—20.

402

1320 Martie 23, <Dealul Orășii>.

Iacob prepozitul și conventul din Dealul Orășii adevăresc că Ștefan, fiul lui Mihail, fiul lui Ubul, s'a îndatorat să plătească lui Ladislau, fiul aceluiași Mihail, suma de douăzeci de mărci.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 556.

403

1320 Martie 23, <Oradea>.

Noi capitlul bisericii din Oradea, prin scrisoarea de față facem cunoscut tuturor cărora se cuvine că, venind în persoană înaintea noastră chibzuitul și cinstitul bărbat magistrul Iacob custodele bisericii noastre și magistrul Leel, fratele lui după mamă, pe de o parte și de asemenea magistrul Zoard, fiul comitelui Andrei, fiul lui Budun pe de altă <parte>, pomenitul magistru Zoard s'a legat să înpoizeze sau să dea îndărăt și să treacă pe seama domnului custode și a magistrului Leel, oricând ar dori să o primească înapoi, moșia Mortunteleke ⁴⁾, care cu alt nume se chiamă Botkemene, aflătoare în comitatul Bihor, așezată lângă râul Crișul Negru și pe care însuși domnul custode cu magistrul Leel, fratele lui, a trecut-o pe seama magistrului Zoard printr'o scrisoare a prepozitului și conventului sfântului Ștefan din Dealul Orășii, împreună cu două roți de moară clădite pe același râu Criș, după cum spuneau ⁵⁾. Și dacă nu ar înapoia-o sau ar voi să între-

¹⁾ *Rezuge*, sat în raionul Săcueni (reg. Bihor). ²⁾ *Karul*, oraș în reg. Baia Mare.

³⁾ 1 Mai. ⁴⁾ Așezare dispărută între comitat. Ant și Boiu în raionul Criș (reg. Arad).

⁵⁾ În textul latin publicat: *ut dicebant*, de sigur greșit pentru *ut dicebat*, deoarece se redau spusele lui Zoard.

buințeze vreo înșelătorie și viclenie, atunci <magistrul Zoard> să fie silit să dea din chiar moșiile sale altă moșie asemănătoare și de același preț cu acea moșie numită Mortunteleke. De asemenea suszisa moșie Mortunteleke a desamintiților, domn cusode și magistrul Leel, recunoscută ca fiind a lor, să treacă asupra lor pentru a <o> stăpâni cu drept deplin.

Dat în duminica Floriilor, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

Textul lat. la Zichy, I, p. 180—181.

404

1320 Martie 24.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Eudurl și lui Nicul, fratele său, precum și lui Pavel și Laurențiu, fiii lui Simion, vama de pe moșia Iwesd ¹⁾. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 242—243.

405

1320 Martie 24. <Alba-Iulia>.

Noi, capitulul bisericii Transilvaniei, dând de știre, facem cunoscut prin cuprinsul celor de față, tuturor căroră se cuvine că venind înaintea noastră Petru, fiul lui Iacob, judele obștii Secuilor de lângă Arieș ²⁾ și magistrul Coma ³⁾ de Feldioara ⁴⁾ pentru obștea acelor Secui de lângă Arieș, ne-au arătat privilegiul regelui Andrei de fericită pomenire, întocmit pe seama acelor Secui cu privire la pământurile date lor lângă Arieș, rugându-ne cu stăruință, ca, spre <mai mare> siguranță, să punem să fie trecut acel privilegiu în scrisoarea noastră și să-l întărim cu pecetea noastră, deoarece din pricina primejdiilor drumurilor, a vremurilor turburi și altor întâmplări neașteptate, se tem să trimeată din loc în loc sau să arate privilegiul însuși ⁵⁾. Cuprinsul acestui privilegiu este următorul: <Urmează actul lui Andrei al III-lea regele Ungariei, din 12 Martie 1291>.

Noi, așa dar, încuviințând dreptele și legiuitele lor cereri, fiindcă am găsit acel privilegiu cu pecetea și pergamentul întregi, fără ștersături, fără răsături, fără tăieturi și nesticat în nicio parte a sa, am pus să fie trecut cuvânt cu cuvânt cuprinsul acelui privilegiu, în <scrisoarea> de față și să fie întărit cu pecetea noastră adevărată.

Dat luni după duminica Floriilor, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

Textul lat. la Knauz, II, p. 773.

¹⁾ Azi *Kövesl*, sat din comitatul Sopron (R. P. Ungară. ²⁾ *Aranas*. ³⁾ Poate greșit, în loc de Cosma. ⁴⁾ *Felduar*, azi Războeni-Cetate, sat în raionul Aiud (reg. Cluj). ⁵⁾ în *specie* = în original.

1320 Martie 25.

Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de acum, cât și celor viitori, care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru dătătorul mântuirii.

Luarea în seamă a bunătății și a dreptății înbie și îndeamnă ascuțișul minții noastre ca să răsplătească cu mărնimoasă dăruire ostenelele celor ce-i slujesc, luând aminte la vrednicia fiecăruia, mai ales a acelora, pe care faptele de credință i-au ridicat deasupra celorlalți prin statornicia credinții, care chiar și dacă rămân în viață, cu ajutorul cerului, totuși nu se tem să se avânte în primejdiile vieții pentru înălțarea slavei coroanei regești.

Drept aceea, voim ca prin aceste <rânduri> să ajungă la cunoștința tuturor că venind înaintea noastră Mihail și Nicolae, fiii lui Albert de Juc, credincioșii noștri, ne-au cerut să le dăm și să le hărăzim un pământ numit Pa<u>klusteluke, împreună cu pădurea numită Imbuz, aflătoare în comitatul Dobâca și care, după cum au spus, țin de dreptul nostru de danie. Iar noi, voind să purcedem în această privință cu bună știre am poruncit printr'o scrisoare a noastră credincioșilor noștri <din> capitluл bisericii fericitului arhangel Mihail din Transilvania ca să trimeată un om al lor vrednic de încredere spre mărturie, în fața căruia omul nostru Andrei, fiul lui Gyuga sau Dominic de Juc, dacă cel dintâi se va întâmpla să lipsească, adunându-i pe megieșii și pe vecinii pământului pomenit, să-l hotărnicască potrivit adevăratelor și vechilor semne de hotar și să-i pună pe Mihail și Nicolae în stăpânirea lui, spre a-l stăpâni pe veci, dacă nu se va ivi nicio împotrăvire. Iar dacă s'ar împotrăvi vreunii, să fie chemați înaintea noastră, la un soroc potrivit spre a sta față cu pomeniții Mihail și Nicolae, după bunul obicei al regatului nostru. In cele din urmă, acei credincioși ai noștri ne-au scris după cum urmează: <Urmează scrisoarea capillului din Alba Iulia din 3 Martie 1320>.

Noi, așa dar, lămuriți prin această dare de seamă a credincioșilor noștri <din> pomenitul capitlu, aflând că amintitul pământ Paulusteleke și pădurea Imbuz țin de dreptul nostru de danie și aducându-ne aminte de faptele de credință și de foloasele slujbelor credincioase ale pomeniților Mihail și Nicolae pe care ei ni le-au arătat și ni le-au făcut nouă în toate locurile și la timpul potrivit cu râvna celei mai mari credințe, stând necurmat alături de noi, înfruntând pentru treburile noastre precum și ale regatului nostru, atât în împrejurările norocoase cât și în cele potrivnice, întâmplările îndoelnice ale soartei, lăsându-și moșiile lor și bunurile lor de moștenire în mâinile necredincioșilor noștri <pradă> jefuirii și pustiirii, toate câte ar fi prea lung să se povestească în parte cum se cuvine și ar fi obositor să le

cuprindem în scrisoarea de față ; și în deosebi cu gândul la acele îndatoriri ale lor, pe care le-au săvârșit cu vărsarea sângelui lor atunci când Moise, fiul lui Moise, de blestemată amintire, dușmanul și necredinciosul nostru, printr'o nesăbuită îndrăzneală <și> spre nesocotirea coroanei noastre regale, a purtat o luptă și un război neiertat la Bonțida cu magistrul Ștefan, fiul lui Dionisie, credinciosul nostru <și> când pomenitul magistrul Ștefan a câștigat biruința și a dobândit o izbândă vrednică de laudă—dreapta domnului dându-i tărie—și când chiar doi slujitori ¹⁾ ai pomeniților Mihail și Nicolae, numiți Martin și Barcha, luptând pentru păstrarea credinței <datorate> coroanei regești, au fost uciși de oamenii pomenitului necredincios Moise ; voind noi să-i întâmpinăm ²⁾ cu bunăvoința unei răsplăți pentru însemnatele și multele lor fapte de credință și slujbele lor neprecupețite, am dat, am lăsat și am hărăzit pomeniților Mihail și Nicolae și prin ei moștenitorilor lor și urmașilor moștenitorilor lor, suszsisul pământ Paulusteleke, cu pădurea numită Imbuz, împreună cu toate folosințele lui și toate cele ce țin de el, înăuntrul vechilor hotare și margini³⁾ arătate mai sus, fără a dăuna dreptul altora, ca să le stăpânească, să le țină și să le aibă pe veci, în pace și în liniște. Intru amintirea acestui lucru și spre veșnica lui trăinicie, am dat scrisoarea de față întărită cu puterea peceții noastre duble.

Dat de mâna chibzuitului bărbat, magistrul Ioan prepozitul bisericii din Alba, vicecancelarul curții noastre și arhidiacon de Târnava, iubitorul și credinciosul nostru.

În anul domnului o mie trei sute douăzeci, în a opta zi înainte de calendele lui Aprilie și în al domniei noastre de asemenea al douăzecilea an.

Acad. R. P. R., Filiala Cluj, Arh. Ist.

Transumpt în orig. lat. al regelui Carol Robert din 3 Ianuarie 1324.

407

1320 Martie 26, <Alba-Iulia>.

Capitulul bisericii din Transilvania tuturor credincioșilor întru Hristos, care vor vedea scrisoarea ¹⁾ de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de față, cât și a celor viitori, că venind înaintea noastră nobilul bărbat magistrul Simion, fiul lui Mihail, comite de Mediaș ⁵⁾, ne-a înfățișat privilegiul domnului Carol, ilustrul rege al Ungariei, <privilegiu> dat și întocmit cu privire la înapoierea unor sate sau moșii ⁶⁾ însemnate mai jos, făcută numitului magistrul Simion de către pomenitul rege, cerându-ne nouă zisul magistrul Simion, în chip stăruitor

¹⁾ *servientes*. ²⁾ Adică: lui Mihail și Nicolae, fiii lui Albert de Juc. ³⁾ care erau arătate în scrisoarea din 3 Martie 1320 a capitlului din Alba-Iulia. ⁴⁾ *paginam*. ⁵⁾ *Medyes*. ⁶⁾ *possessionum*.

ca, spre <mai mare> chezăşie, să punem să fie transcris cuprinsul numitului privilegiu şi să fie întărit cu pecetea noastră. Cuprinsul acestui privilegiu este acesta : <Urmează actul regelui Carol Robert din 13 Mai 1319>.

Noi, așa dar, încuviințând dreptele și legiuitele cereri ale magistrului Simion, fiindcă am găsit numitul privilegiu cu pecetea și cu pergamentul ¹⁾ întregi, fără tăieturi ²⁾, fără răsături, fără ștersături ³⁾ și nesticat în nicio parte a sa, am pus să fie înscris cuvânt cu cuvânt cuprinsul numitului privilegiu, în scrisoarea de față și să fie întărit cu pecetea noastră.

Dat în cea dintâi miercuri după duminica Floriilor, în anul domnului o mie trei sute douăzeci, Andrei fiind prepozit, Santus cantor, Vincențiu custode, iar Nicolae arhidiaconul de Turda, decan al bisericii noastre.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 345—346.

408

1320 Aprilie 6, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei adeverește împăcarea dintre Ioan, fiul lui Mihail, pe de o parte și Petru zis Toth cu frații săi pe de alta, cu privire la moșia Zylua din comitatul Sáros <R. Cehoslovacă>.

Regest după textul lat. din Ortway, I, p. 20—21.

409

1320 <după Aprilie 6>.

Tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de față cât și celor viitori, care <vor vedea> ⁴⁾ această scrisoare, <magistrul Lambert judele curții> ⁴⁾ prea înălțatului principe, a domnului Carol, din mila lui Dumnezeu, ilustrul rege al Ungariei și comite de Cenad, spornică mântuire întru făcătorul mântuirii.

Privind cu compătimire de pe scaunul <de judecată> pe cel drept și pedepșind cruzimea celor răi cu sabia dreptății, <Dumnezeu> a rânduit, în nestatornicele împrejurări ale lumii, îngrijitori și locșitori, care prin legământul bunătății să-și ocrotească . . . ⁴⁾ pe cei drepți, <căci> vrednicia celui drept n'ar fi prețuită cum se cuvine, dacă cel nedrept ar scăpa de răzbunarea judecății.

De aceea, prin cuprinsul acestei scrisori voim să facem cunoscut fiecăruia că, deoarece comitele Andrei zis Vrdung, dând în judecată în chip legiuit pe <Petru zis Zun>ga din Woda ⁵⁾, în pricina privitoare la stăpânirea cu putere a unei a treia parte din moșia numită Ciumești ⁶⁾ aflătoare în comitatul Sătmar, pe care

¹⁾ charta. ²⁾ non cancellatum. ³⁾ non abolitum. ⁴⁾ Lacune în textul latin publicat.

⁵⁾ Așezare dispărută (Vada) lângă satul Urziceni, în raionul Carei (reg. Baia Mare).

⁶⁾ possessionis Chomokoz, Chomokuz, sat în raionul Carei (reg. Baia Mare).

același comite Andrei . . . ¹⁾ a fiului lui Petru o cerea <pentru sine> în fața noastră prin rânduiala judecății ca dreptul și bunul său de moștenire ce i se dăduse ²⁾ la vremea căsătoriei, iar fiul fiicei acestei doamne, bunica sa, anume . . . ¹⁾ <comitele Andrei> l-a tras în judecată <pe Petru zis Zunga> înaintea noastră la <octavele> fericitului Nicolae mărturisitorul ³⁾, <deoarece Petru se împotrivi ca> Chepan din Mecențiu ⁴⁾, omul domnului nostru, regele, să-l pună pe numitul Andrei în stăpânirea acelei a treia parte, ceea ce trebuia făcută sub mărturia capitlului din Oradea, după cum <se arată> în scrisoarea aceluiasi capitlu . . . ¹⁾ și această pricină <a fost amânată> pentru judecare ⁵⁾ fără amânare dela octavele sf. Nicolae la octavele atunci următoare ale întâmpinării domnului ⁶⁾ . . . ¹⁾ <pe de o> parte, iar pe de altă parte Ioan, fiul lui Ilie, cu o scrisoare de împuternicire din partea mănăstirii sfântului Ștefan din Dealul Orășii, în numele mai sus pomenitului Petru zis Zunga, <înfățișându-se> înaintea <noastră> la amintitele octave ale întâmpinării domnului, același Ioan, fiul lui Ilie, arăta împotriva comitelui Andrei <în numele lui Petru zis Zunga> că cere prin rânduiala judecății a treia parte pomenită a moșiei Ciumești pe temeiul dreptului său, spunând că <Petru zis Zunga> stăpâna acea a treia parte, ținând-o pe temeiul cumpărării dela Nicolae, fiul lui Pavel de Bana, cu acte neîndoielnice. Și mai spunea și susținea că pomenitul Petru îl poate aduce drept chezaș ⁷⁾ înaintea noastră, cu privire la cea de a treia parte <pe Nicolae, fiul lui Pavel de Bana>.

După ce am ascultat spusele părților, stând la judecată am hotărât atunci ca Petru zis Zunga să ne înfățișeze la octavele sărbătorii Paștilor ⁸⁾ actele ⁹⁾ pe care le-ar avea, iar pe suspomenitul Nicolae, fiul lui Pavel, să-l aducă drept chezaș în fața noastră. Sosind apoi octavele sărbătorii Paștelor, iar părțile înfățișându-se ele înșile . . . ¹⁾ <ni s'a arătat> privilegiul capitlului bisericii din Oradea, al cărui cuprins <însă> în niciun <chip> . . . ¹⁰⁾ <nu spune> că s'a făcut sau a fost vreo vânzare sau cumpărare între mai sus numiții Nicolae, fiul lui Pavel și Petru zis Zunga sau că <acesta> ar fi avut mai înainte, a treia parte a moșiei Ciumești, nici n'a putut aduce el <Petru> drept chezaș pe numitul Nicolae, fiul lui Pavel.

<Așa dar> împreună cu feluriți locuitori ai țării ¹¹⁾ adunați împreună <după octavele Paștelor> domnului, am luat, prin hotărîrea noastră judecătorească, dela Petru zis Zunga și dela moștenitorii săi acea desamintită a treia parte din moșia Ciumești și am dat-o pentru totdeauna ca s'o stăpânească pe veci și nestrămutat și totodată s'o țină și s'o aibă . . . ¹⁾ veșnic <comitele Andrei și

¹⁾ Lacună în textul latin publicat. ²⁾ *sibi hereditatam seu pertinentem*. ³⁾ 13 Decembrie 1319. ⁴⁾ *Mendzenh*, sat în raionul Carei (reg. Raia Mare). ⁵⁾ *ad perhemptoriam responsionem <faciendam>*. ⁶⁾ 13 Decembrie 1319 — 9 Februarie 1320. ⁷⁾ *nomine expeditorio*. ⁸⁾ 6 Aprilie. ⁹⁾ *instrumenta*. ¹⁰⁾ *nullo ac* . . . ¹¹⁾ *diversis regnicolis* (adică din deosebite părți ale țării).

printr'însul moștenitorii> și urmașii moștenitorilor lui, cu acel drept cu care se știe că o ține el . . . ¹⁾ <urmând ca> două părți din toate bunurile ²⁾ aceluia Petru, oriunde ar fi, să treacă în mâinile noastre ca judecător, iar a treia parte din ele în mâinile... ¹⁾ pentru ținerea cu puterea ³⁾ sus pomenitului Petru zis Zunga, hotărîm ca, oriunde și ori la cine va fi găsit acel Petru să fie osândit la moarte, fără <nicio> judecată ⁴⁾.

În amintirea și spre veșnica trăinicie a acestui lucru am dat comitelui Andrei <scrisoarea> de față întărită cu puterea peceții noastre atârname.

<În anul domnului> ⁵⁾ o mie trei sute douăzeci.

Textul lat. la Károlyi, I, p. 49—50.

410

1320 Aprilie 8, <Vesprim, R. P. Ungară>.

Capitulul din Vesprim raportează despre hotărnicirea moșiilor Gelse, Iak și Berzenche <R.P. Ungară>, primite dela Carol Robert regele Ungariei de magistrul Nicolae Treutul comite de Timiș și castelan de Jokw <R. Cehoslovacă>.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 548—553 (cu indicarea greșită a datei: 8 Martie 1320).

411

1320 Aprilie 12, <Debrețin, R. P. Ungară>.

Doja ⁶⁾ voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc în urma împăcării părților pune capăt pricinei dintre magistrul Ștefan, fiul lui Mihail de Semien <în comitatul Szabolcs, R. P. Ungară> și alții pe de o parte și Ștefan, fiul lui Mihail de Apag <în același comitat> și iobagul Simion pe de altă parte și de asemenea dintre magistrul Ștefan și frații săi, pe de o parte și Ioan, fiul lui Nicolae și Nicolae, fiul lui Dionisie, pe de alta.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 558.

412

1320 Aprilie 12, Debrețin (R. P. Ungară).

Doja ⁶⁾ voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc adeverește că Ioan, fiul lui Nicolae și Nicolae, fiul lui Dionisie, fiul lui Chethnuk, au predat moșiile lor Bys și Seneu <din comit. Szabolcs, R. P. Ungară> magiștrilor Ștefan, Ladislau și Mihail, fiii lui Mihail, fiul lui Ubul.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 556—557.

¹⁾ Lacune în textul latin publicat. ²⁾ *possessionum*. ³⁾ *detentionem*. ⁴⁾ *sine strepitu iudicii*. ⁵⁾ *anno <eius>dem*. ⁶⁾ *Dausa*.

1320 Mai 2, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește împărțirea moșiei Kereztur < din comitat Szabolcs, R. P. Ungară > între Omodeu, fiul lui Folkus și Dionisie și fiii săi, pe de o parte și magistrul Laurențiu, fiul lui Hudus, pe de alta.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 559.

414

1320 Mai 4, Debrefiu (R. P. Ungară).

Noi Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, prin cuprinsul celor de față aducem la cunoștința tuturor căroră se cuvine, că orice oameni de stare liberă vor voi să vină să se așeze în orașele noastre numite Dej și Ocna Dejului, fie că sunt Sași sau Unguri sau oameni de orice altă stare, să vină slobod și să se așeze nesupărați în ele, sub osebita noastră ocrotire și să se bucure și să se folosească de aceleași libertăți ce li s'au dat de către regii țării Ungariei, înaintașii noștri și de către noi prin actele întărite cu pecețile noastre ¹⁾ și în care se află așezați și ceilalți orașeni ai noștri.

Mai voim ca niciunul din judecătorii noștri sau nobilii țării noastre, păzind rânduiala dreptului să nu cuteze a împiedica pe oamenii care vor voi să se mute în zisele orașe spre a se așeza <acolo>, sau să-i osândească ²⁾ în ființa sau bunurile lor. Și voim ca această <poruncă> să fie vestită în târguri și în locurile de obște.

Dat la Debrefiu, în cea din urmă duminică dinaintea înălțării domnului, în anul aceluiași o mie trei sute douăzeci.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 346.

415

1320 Mai 15, Timișoara.

Lambert judele curții regale și comite de Cenad din porunca regelui amână pentru 1 August ³⁾ procesul dintre Ștefan zis Bugar și fratele său Gunya, reprezentați prin Pavel cel roșu ⁴⁾, pe de o parte și Ioan de Muchy pe de alta, proces care fusese fixat pentru 8 Mai ⁵⁾.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 181.

¹⁾ *signis et instrumentis* (hendiadă). ²⁾ *condemnare*. Adică să-i stingherească sau să-i oprească la plecare sub motivul unui proces în curs (*ordine iuris*) sau a unei condamnări. ³⁾ *Ad oclaves beati Iacobi apostoli*. ⁴⁾ *Rufus*. ⁵⁾ *in quindenis beati Georgii martiris*.

1320 Mai 16, Timișoara.

Lambert judele curții regale și comite de Cenad dă de știre că Ioan și Herbord de Uzd au rămas de judecată¹⁾ afară dacă nu vor putea aduce o scuză legală pentru neînfrățirea lor, nici în persoană nici printr'un împuternicit, la termenul statornicit în procesul dintre ei și Ștefan zis Bugar.

Regest după textul lat. din Ziehy, I, p. 182.

417

1320 Mai 22, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește că văduva lui Dumitru de Geech, fiul lui Simion, după primirea sumei de cinsprezece mărci, reprezentând sfertul ce i se cuvenea din partea comitelui Briccius, asupra moșiei Pouch, îl socotește deslegat de orice îndatorire față de ea pe comitele Briccius, de Batur, recunoscându-i dreptul asupra moșiei Pouch, <din comitatul Szabolcs, R. P. Ungară>.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 563.

418

1320 Mai 22, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește o îndoită învoială privind zestrea și bunurile văduvei lui Ladislau, sora comitelui Mihail și primirea de către comitele Mihail, fiul lui Barch, din neamul Cheak, a douăzeci și cinci de mărci, dela comitele Briccius, fiul lui Andrei de Batur, pentru o jumătate din moșia Pouch <din comitatul Szabolcs, R. P. Ungară>.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 564.

419

1320 Mai 25, Strigoniu (R. P. Ungară).

Toma arhiepiscopul de Strigoniu cere vicarului din Bereg, Maramureș și Ugocea să ocrotească parohia Zeuleus²⁾ și pe parohul Petru împotriva molestărilor unor nobili și oameni de rând din parohie.

Regest după textul lat. din Knauz, II, p. 777.

¹⁾ *in iudicio remanisisse.* ²⁾ Nagyszölös, oraș în fostul comit. Ugocea, azi în U.R.S.S.

1320 Mai 29, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește împărțirea moșiei Akusfalva, cu alt nume Peturfalva din comitatul Ugocea <azi în U.R.S.S.>.

Regest după textul lat. din *Történelmi Táár*, 1903, p. 122.

421

1320 Iunie 1, Timișoara.

Noi Carol, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, dăm de știre prin cuprinsul scrisorii de față tuturor căroră se cuvine că noi am dăruit și am hărăzit în chip de nouă danie lui Laurențiu, fiul lui Pavel și urmașilor săi atât bărbați cât și femei, cu dreptul cu care se știe că ține de dania noastră, moșia numită Recea-Cristur¹⁾ așezată în părțile Transilvaniei, în comitatul Dobâca, pe care Ștefan și Mihail zis Cyne, fiii lui Laurențiu, ne-au mărturisit majestății noastre că au dat-o în temeiul înrudirii și vecinătății, cu toate folosințele și toate cele ce țin de ea, lui Laurențiu, fiul lui Pavel din Recea-Cristur²⁾, fiul surorii lor, ca s'o țină, s'o aibă și s'o păstreze în veci, fără a vătâma dreptul altuia. Făgăduim ca atunci când scrisoarea de față ne va fi înfățișată din nou, vom pune ca ea să fie întocmită în chip de privilegiu al nostru.

Dat la Timișoara, în a cinsprezecea zi dela sărbătoarea Rusaliilor, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

Textul lat. la Ortway, I, p. 21.

422

1320 Iunie 1, Timișoara.

Magistrul Lampert judele curții regale și comite de Cenad amână judecarea pricinii dintre Nicolae și Corrad, fiii lui Iacob, pe de o parte și Dionisie, fratele lui Zumber, pe de altă parte.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 565.

423

1320 Iunie 2, Timișoara.

Dumitru marele vistier al regelui, trimis de regele nostru ca judecător între chibzuții bărbați din capitulul bisericii fericitului arhanghel Mihail din Transilvania, pe de o parte și între oaspeții din Cricău³⁾ și Ighiu⁴⁾, pe de altă <parte>

¹⁾ *Kereztur*, sat în raionul Dej (reg. Cluj). ²⁾ *Recke*, face parte din acelaș sat. ³⁾ *Craco*, sat în raionul Alba (reg. Hunedoara). ⁴⁾ *Igun*, sat tot acolo.

în pricina privind moșiile ¹⁾ Anpoița ²⁾ și Abrud ³⁾, dăm de știre că, întrucât potrivit poruncii sau însărcinării trimisă < nouă > în scris ⁴⁾ de către rege, zisul capitlu trebuia să se înființeze înaintea regelui la octavele Rusaliilor ⁵⁾ spre a sta față cu pomeniții oaspeți și fiecare parte trebuia să înfățișeze înaintea judecății actele sale cu privire la numitele moșii Anpoița și Abrud, la sosirea acestor octave magistrul Petru arhidiacon de Solnoc ⁶⁾ și decan al zisului capitlu, și magistrul Ioan arhidiacon de Ozd, cu scrisori de împuternicire din partea numitului capitlu pe de o parte, iar de cealaltă parte Gheorghe Longus și Nicolae, fiul lui Iacob, oaspeții din Cricău și Halmann Albus din Ighiu, în numele lor și al tuturor oaspeților din acele locuri, soții lor, împreună cu Beke, fiul lui Ștefan din Dindeleag ⁷⁾, omul măritului bărbat Doja ⁸⁾ voevod al Transilvaniei și comite de Solnoc ⁹⁾ s'au înfățișat la judecată ¹⁰⁾ înaintea noastră. Și când după cum cere rânduiala dreptății ¹¹⁾, le-am cerut numiților oaspeți să înfățișeze actele < lor > cu privire la pomenitele moșii, ei n'au putut să < ne > arate niciun act cu privire la numitele moșii, ci numai niște privilegii < date lor > de către cucernicii regi Bela și Ștefan și care cuprindeau arătarea libertăților lor și dăruirea unor alte moșii. Și după ce am cerut numiților oaspeți odată, de două ori și a treia oară actele privitoare la pomenitele moșii, ei au răspuns că zisele moșii nu sunt nici de cum ale lor și că n'au niciun fel de acte cu privire la ele și nici n'au vreun temei de a porni vreo pâră împotriva pomenitului capitlu cu privire la acele moșii. Iar zișii împuterniciți ai pomenitului capitlu au înfățișat la judecată ¹²⁾ o scrisoare deschisă a regelui nostru, < scrisoare > prin care regele pusese să se treacă printr'un om al său < însărcinat > anume pomenitele moșii suszisului capitlu și acesta să fie pus în stăpânirea lor în chip legiuit, nefiind nimeni împotriva. Susnumiții împuterniciți ai pomenitului capitlu au spus că mai au și alte dovezi privind acele moșii.

Noi așa dar, împreună cu baronii și cu nobilii țării care ședeau cu noi la judecată, ascultând spusele numiților oaspeți și luând pe deplin cunoștință de cuprinsul scrisorii regelui, din împuternicirea, în locul și în numele pomenitului nostru rege am hotărât că numitele moșii trebuie să treacă în dreptul și în stăpânirea ¹³⁾ numitului capitlu, spre a fi ținute și stăpânite potrivit cuprinsului pomenitei scrisori deschise.

Dat la Timișoara, a doua zi după a cinsprezecea zi dela Rusalii, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 347—348.

¹⁾ *possessionum*. ²⁾ *Ompycha*, sat tot acolo. ³⁾ *Abrudbana*, orașel în raionul Câmpeni (reg. Cluj). ⁴⁾ *literatorie*. ⁵⁾ 25 Mai. ⁶⁾ *Zonuch*. ⁷⁾ *Dengeleg*, azi Livada, sat în raionul Gherla (reg. Cluj) ⁸⁾ In text corupt, Deusa pentru Dousa. ⁹⁾ *Zolnoch*. ¹⁰⁾ *in figura iudicii*. ¹¹⁾ *ordo juris*. ¹²⁾ *in instanti*. ¹³⁾ *ius et proprietatem*.

1320 Iunie 7.

Carol Robert regele Ungariei întărește mănăstirii sfintei Maria din « insula Iepurilor » <sf. Margareta azi în Budapesta>, vama târgului cetății Buda. Vice-cancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 244—245.

1320 Iunie 13, Timișoara.

Lambert judele curții regale și comite de Cenad, poruncește capitlului din Titel <Jugoslavia> să porceadă la hotărnicirea unor moșii din comitatul Sirmiu <Jugoslavia> și la punerea în posesie a unor nobili, în urma împăcării dintre ei. Se pomenește și o adevărire a capitlului din Cenad în privința neînfrățării unor martori în pricina dintre zișii nobili.

Regest după textul lat. din Ortway, I, p. 25—28.

1320 Iunie 19, Vetiş.

Noi cei patru juzi și nobili din comitatul Satu-Mare dăm de știre, că magistrul Mihail, fiul lui Mihail, înfrățându-se înaintea noastră s'a legat să plătească la octavele viitoare ale fericitului Mihail ¹⁾, magistrului Teodor jude asesor al nostru, cincisprezece pense în dinari ²⁾, iar de va nesocoti <acest> soroc, va fi pedepsit cu amendă judecătorească ³⁾.

Dat la Vetiş ⁴⁾, în joia dinaintea sărbătorii sfântului Ioan botezătorul, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

Textul lat. la Anjou, I, p. 565.

1320 Iunie 27, <Dealul Orăzii>.

<Iacob pre>pozitul și conventul mănăstirii sfântului Ștefan protomartirul din Dealul Orăzii, tuturor <credincioșilor întru Hristos>, celor de acum și celor viitori, care vor vedea scrisoarea de față, mântuire veșnică întru domnul.

Prin cuprinsul <celor de față> voim să ajungă <la cunoștința> tuturor că, înfrățându-se înaintea noastră Ioan, fiul lui Ștefan, nobilul . . ⁵⁾ de Dorolț ⁶⁾

¹⁾ 6 Octombrie. ²⁾ *quindecim pensas denariorum*. ³⁾ *pena iudici incursumus*. In loc de *iudici* trebuie citit *iudicii*. ⁴⁾ *Vethes*, sat în raionul Satu Mare (reg. Baia Mare). ⁵⁾ Lacună în textul latin publicat. ⁶⁾ *Doroc*, sat în raionul Satu Mare (reg. Baia Mare).

<și Ladislau, fiul> aceluiași, pe de o parte, de asemenea magistrul Ioan, fiul lui Toma, fiul lui Gabriel . . .¹⁾ <pe de altă parte>, aceiași Ioan, fiul lui Ștefan și Ladislau, fiul aceluiași, învoindu-se și încuviințând din a lor voie, precum și fiind de față în persoană <următorii:> adică Ioan, fiul lui Salomon, de asemenea Ladislau, <fiii>²⁾ lui Ioan de Bolkan³⁾, vânduseră și în fața noastră au vândut lui Ioan, pentru cincizeci mărci de argint bun, primiți în întregime, un oarecare pământ sau moșie a lor numită Petea⁴⁾, aflătoare în comitatul Sătmar . . .¹⁾, în vecinătatea⁵⁾ moșiilor Lazuri⁶⁾, Kuther⁷⁾, Dorolț <ca s'o stăpânească și la fel s'o aibă> cu drept veșnic și nestrămutat în pace și liniște. S'a pus îndatorirea că, dacă vreodată în curgerea vremii cineva sau unii, ar turbura pe pomenitul magistrul Ioan sau pe <moștenitorii> săi, cu privire la aceeași moșie Petea, sau i-ar răpi <moșia>, atunci aceiași <Ioan> și Ladislau, fiul său, să fie datori să plătească acele cincizeci de mărci aceluiași magistrul Ioan . . .¹⁾ și moșia numită, . . .¹⁾ aflătoare în comitatul Bereg, de asemenea <se va prețui>⁸⁾ la cincizeci <de mărci>, precum s'au îndatorat de bună voie⁹⁾ <pomenitul Ioan> și Ladislau, fiul său.

Spre mărturia și veșnica <trăinicie> a acestui lucru, <la cererea> părților am dat scrisoarea noastră privilegială, tăiată prin <literile> alfabetului¹⁰⁾, întărită cu puterea peceții noastre atârinate.

Dat în ziua sfântului rege Ladislau, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

Textul lat la Zichy, XII, p. 5—6 (original foarte deteriorat).

428

1320 Iunie 28, <Dealul Orăzii>.

Tututor credincioșilor întru Hristos, atât celor de față, cât și celor viitori, care vor vedea scrisoarea¹¹⁾ aceasta, Iacob prepozitul și conventul mănăstirii fericitului Ștefan protomartirul din Dealul Orăzii, mântuire întru fiul slăvitei fecioare. Se obișnuște ca cele ce se petrec în timp să fie întărite cu ajutorul scrisului pentru ca să nu se irosească cu timpul.

Așa dar, prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor atât a celor de față, cât și a celor viitori, că înfățișându-se înaintea noastră Raphayn, fiul lui Pavel, fiul lui Swnk, împreună cu nobila doamnă numită Jolenth, mama sa, văduva susnumitului comite Pavel, pe de o parte, iar pe de alta magistrul Pavel,

¹⁾ Lacună în textul latin publicat. ²⁾ În textul latin publicat: . . . *liis* = *filliis*. ³⁾ Sat în comt Szabolcs (R. P. Ungară). ⁴⁾ <Pe> the, sat în raionul Satu Mare (reg. Baia Mare). ⁵⁾ <în>, *commetaneitate*. ⁶⁾ Lazar sat tot acolo. ⁷⁾ Așezare dispărută lângă Petea. ⁸⁾ . . . *maabuntur* = *estimabuntur* ⁹⁾ *spontanei*. ¹⁰⁾ deci actul este un chirograf. ¹¹⁾ *paginam*.

cumnatul și ginerele ¹⁾ lor și Ștefan, fratele acestuia, fiii lui Dominic, numitul Raphayn ²⁾ și doamna Jolenth ³⁾, mama sa, cu mintea sănătoasă și de bună voie, au mărturisit prin viu grai că au dat, au dăruit și au hărăzit cu încuviințarea și învoirea lui Laurențiu și a lui Dionisie, fiii lui Ștefan zis Chuga, de asemenea cu a lui Toma, fiul lui Lorand de Komoroud ⁴⁾, de asemenea cu a comitelui Mihail, fiul lui Baruch, rudele sale și cu îngăduința lui Chepan și Ioan, fiii lui Nicolae și a lui Alexandru, fiul lui Alexandru de Papus ⁵⁾, de asemenea cu aceea a lui Nicolae și Ștefan, ziși Cantur, și a lui Andrei, fiul lui Gothard de Iwanusy ⁶⁾, de asemenea cu aceea a lui Ioan și Mihail, fiii lui Abraham de Laskwd ⁷⁾, apoi cu aceea a lui Andrei, fiul lui Jolath de Woya ⁸⁾, ca și cu aceea a lui Ioan, fiul lui Petru, fiul lui Abraham, vecinii și megieșii lor, care erau de asemenea de față, câte o treime din trei moșii ale lor de moștenire ⁹⁾ aflătoare în comitatul Sătmar, adică a treia parte din moșia numită Ewr ¹⁰⁾, ce se află în Nyr, apoi a treia parte din moșia Pathud ¹¹⁾, ce se află lângă râul Someș <și> de asemenea a treia parte din moșia Gernez ¹²⁾, ce se află lângă râul Eær, împreună cu toate folosințele lor și cu toate cele ce țin de ele, suszisului magistru Pavel, ginerelei ei ¹³⁾ împreună cu doamna Miche, soția sa, fiica lui Pavel, fiul lui Swnk și sora numitului Raphayn. Și de asemenea ¹⁴⁾ lui Ștefan, fratelui acestuia ¹⁵⁾ și acestui Pavel, pentru banii lor ¹⁶⁾, adică pentru douăzeci și cinci de mărci primite întregi dela ei, <le dăduseră> acestora și prin ei moștenitorilor lor și urmașilor moștenitorilor lor, întru fiii fiilor lor; ba chiar le-au dat, le-au dăruit și le-au hărăzit în fața noastră ca să le stăpânească, să le țină și să le aibă pe veci și nestrămutat; dar în așa fel că Raphayn, fiul lui Pavel, fiul lui Swnk s'a legat să nu împartă niciodată și în nicio împrejurare pomenitele moșii: Ewr, Pathud, și Gernez, cu vreun alt om decât cu suszișii magiștri Pavel și Ștefan și nici să păstreze pe vreo rudă apropiată sau vreo rudă de sânge de a sa în stăpânirea pomenitelor moșii ¹⁷⁾, spre paguba acelora. S'a mai adăugat și îngrădirea că dacă nu va face așa, atunci părțile sale din susnumitele moșii vor trece de asemenea pe veci în stăpânirea numiților Pavel și Ștefan.

Afară de aceasta, numita doamnă Jolenth, fiica comitelui Lorant, mama pomenitului Raphayn, voind să răsplătească ostenele și să întoarcă cheltuelile zișilor magiștri Pavel și Ștefan, ostenele și cheltueli pe care a spus ea că și le-au

¹⁾ *gener*, este luat aici în dublul său sens, acela de cumnat (al lui Raphayn) și de ginere (al doamnei Jolenth). ²⁾ În text: *Raphainus*. ³⁾ În text: *Jolent*. ⁴⁾ *Komoró*, sat în comit. Szabolcs (R. P. Ungară). ⁵⁾ *Papus*, sat în comit. Szatmár (R. P. Ungară). ⁶⁾ *Kántoryánosi*, sat tot acolo. ⁷⁾ *Laskod*, sat în comit. Szabolcs (R. P. Ungară). ⁸⁾ *Vaja*, sat tot acolo. ⁹⁾ *possessinonum... hereditiarum*. ¹⁰⁾ *Ör*, sat în comit. Szabolcs (R. P. Ungară). ¹¹⁾ *Pátyod*, sat în comit. Szatmár (R. P. Ungară). ¹²⁾ Așezare dispărută aproape de Tîream, raionul Carei (reg. Baia Mare). ¹³⁾ *suo*. Se referă la doamna Jolenth. ¹⁴⁾ *item*. ¹⁵⁾ Adică a lui Pavel. ¹⁶⁾ *pro rebus eorum*. ¹⁷⁾ *Nec aliquos proximos aut consanguineus suos in facie predictarum possessionum... conservaret*.

dat și le-au făcut pentru ea și pentru fiul ei, când se aflau în nevoie și lipsă, le-a dat, le-a dăruit și le-a hărăzit acelora¹⁾, în fața noastră, zestrea și darurile ei de nuntă²⁾).

De asemenea, numitul Raphayn, fiul pomenitei doamne, s'a legat ca, dacă vreodată și în vreo împrejurare oarecare el sau urmașii lui, vor da în judecată³⁾ din pricina amintitei danii, pe susnumiții magiștri Pavel și Ștefan, sau pe moștenitorii acestora, atunci să fie datori să le plătească acestora, înainte de începerea judecății, pentru zestrea și darurile de nuntă pomenite, potrivit obiceiului țării cincizeci de mărci.

Tot odată s'a mai vestit de către numiții Raphayn și doamna Jolenth, mama sa, că scrisorile întocmite cumva de ei împotriva acestui privilegiu sau cele pe care împinși de răutate ar pune să se întocmească în viitor, la capitlu sau ori unde altundeva <și> prin care ar căuta să strice dania făcută ei le declară deșarte, ba chiar le-au și declarat în fața noastră deșarte și fără nicio putere în viitor.

Pomenitele părți au mai făcut între ele <următoarea> rânduiială <anume>: dacă s'ar întâmpla ca numitul Raphayn, fiul lui Pavel, fiul lui Swnk, să părăsească lumea aceasta lipsit de mângăierea unor moștenitori, atunci părțile pe care le-a avut el în susnumitele moșii, vor reveni magiștrilor Pavel și Ștefan, cu toate folosințele lor și cu toate cele ce țin de ele, ca să le stăpânească pe veci. Și dimpotrivă, dacă numiții magiștri Pavel și Ștefan s'ar muta din această lume, lipsiți de mângăierea moștenitorilor, atunci părțile pe care le-au avut ei în numitele moșii, vor rămâne iarăși numitului Raphayn.

De asemenea, numiții Raphayn și doamna Jolenth, mama sa, au dăruit suszișilor magiștri Pavel și Ștefan și o slujnică numită Mwch, care zicea Raphayn că-i rămăsese dela tatăl său. Pe deasupra Raphayn, fiul lui Pavel, fiul lui Swnk, s'a mai legat să apere cu averea, osteneala și cheltuelile sale pe numiții magiștri Pavel și Ștefan, împotriva tuturor acelora care în curgerea vremii i-ar turbura sau ar încerca să-i dea în judecată din pricina celor trei părți din numitele moșii, date pomeniților magiștri Pavel și Ștefan.

Intru aducerea aminte și veșnica trăinicie a acestui lucru, am dat scrisoarea noastră privilegială, întărită cu puterea peceții noastre atârinate.

Dat a două zi după sărbătoarea fericitului rege Ladislau mărturisitorul, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

Textul lat. la Anjou, I, p. 566—568.

429

1320 Iulie 1, Avignon.

Ioan episcopul etc., iubitului fiu Andrei <episcop> ales al Transilvaniei, mântuire etc.

¹⁾ magiștrilor Pavel și Ștefan. ²⁾ *res... parafernales.* ³⁾ *in causam attraherent.*

Noi care, deși nevrednici, stăm prin voința domnului în fruntea bisericii lup-tătoare ¹⁾ veghem cu o grijă neobosită asupra tuturor bisericilor <astfel> ca să ne silim, cu ajutorul milostivirii dumnezeiești, să păzim bine turma domnului, potrivit datoriei ce ni s'a încredințat prin slujba noastră de păstor, și cu toate că asupra noastră apasă grija îndeobște a tuturor bisericilor, suntem ținuți însă prin îndatorirea purtării de grijă dumnezeiești, să veghem mai cu osebire asupra acelor ce se știe să îndură amarul văduviei.

În adevăr, rămânând biserica Transilvaniei câțva timp lipsită de mângâie-rea păstorească prin moartea lui Benedict episcopul Transilvaniei de bună pome-nire și fiind chemați toți acei care puteau, voiau și trebuiau să ia parte la aceasta și adunându-se împreună, iubiții fii <ai> capitolului acelei biserici, la ziua hotărîtă pentru alegerea viitorului păstor, așa cum este obiceiul, după unele consfătuiri, cumpănind <ei> cu luare aminte că prin puterea ta, în rândul întâi și al rudelor tale, biserica aceea ar putea fi smulsă din multele silnicii și nevoi de care e apăsată și ar putea fi cârmuită în chip mântuitor și sporită în chip fericit și în cele duhov-nicești și în cele lumești, te-au cerut ²⁾ într'un glas ca episcop al Transilvaniei, pe tine <care erai> prepozitul ³⁾ acestei biserici fără o învățătură îndestulătoare și care duceai lipsă în privința treptelor ⁴⁾ <bisericești> și în a vârstei, deoarece ești rânduit doar în treptele cele mai mici și se știe că te afli în anul al douăzeci și șaptelea al vârstei tale sau în jurul aceluia, sub vârsta cerută ⁵⁾.

Și cu toate că nici nu te-ai învoit, nici nu te-ai împotrivit la această alegere și te-ai supus în privința aceasta voinții noastre și a scaunului apostolic, iar po-mentitul capitolu ne-a rugat cu smerenie prin împuterniciți anume și trimiși în deo-sebi pentru aceasta la scaunul <apostolic>, să binevoim a încuviința printr'o deosebită milostivire această alegere, deoarece însă nu te-ai înfățișat tu însuși înaintea scaunului mai sus pomenit, pentru urmărirea prin tine însuși a acestei alegeri, așa cum trebuia după lege, am hotărît să nu primim această alegere.

În cele din urmă cugetând cu luare aminte la o numire la acea biserică ca să nu rămână supusă neajunsurilor unei mai îndelungate văduviri, după o sfătuire temeinică pe care am avut-o cu frații noștri, ne-am îndreptat ochii minții noastre asupra ta, pe care prea iubitul nostru fiu întru Hristos, Carol, ilustrul rege al Ungariei — prin trimișii săi și prin scrisori anume — ca și alți magnați, din acele părți, ni te-au lăudat pentru vrednicia marei <tale> cinste, din care ni se ivește negreșit o nădejde îndreptățită că ajutându-ți ție harul dumnezeiesc suszisa biserică a Transilvaniei va putea să propășească în cele duhovnicești și în cele lumești, prin fapta aceluia dela care purced cele bune: și <noi> cumpănindu-le toate acestea cu chibzuiala cuvenită, te numim din deplinătatea puterii apostolice și cu sfatul acestor frați la biserica Transilvaniei, deși după cum se spune nu ai învățătura îndestu-

¹⁾ *militanti ecclesie.*   ²⁾ *postularunt.*   ³⁾ *prepositum.*   ⁴⁾ *in minoribus... ordinibus.*
⁵⁾ *infra tempus debitum.*

ătoare, suszisele lipsuri ale vârstei, învățăturii și a treptelor <bisericești> ne stându-ți deloc în cale <deoarece>, îți dăm scutire în privința acestora printr'o osebită milostivire <a noastră> și te punem episcop și păstor al ei, încredințându-ți grija și cârmuirea ei întru cele duhovnicești și lumesti cu credința nestrămutată că cu ajutorul domnului care-ți va călăuzi faptele, pomenita biserică a Transilvaniei, prin râvna chibzuinții și grija ta chibzuită va fi cârmuită bine și vrednic și va crește cu sporul dorit al belșugului și al bucuriei. Luând asupra ta cu grabnică supunere jugul domnului și aplecându-ți grumazul cu smerenie la sarcina lui, să te silești să împlinești grija și cârmuirea suspomenită cu atâta băgare de seamă, credință și înțelepciune, încât ea să se bucure că a fost încredințată unui cârmuitor înțelept și unui conducător harnic, iar tu să te învrednicești să primești din belșug pe lângă răsplata cea veșnică, harul milostivirii noastre.

Dat la Avignon, la calendele lui Iulie, în anul al patrulea <al păstoririi noastre>.

In același fel: ¹⁾ Iubiților fii din capitlul bisericii Transilvaniei etc. Al bisericii luptătoare etc. până la va crește cu sporul ¹⁾. Drept care poruncim obștei voastre, să-l ascultați, să-i arătați cuviincioasa cinste și supunere ce i se cuvine, să-i primiți cu credință sfaturile bune și poruncile sale și să vă îngrijiți de îndeplinirea lor. Altmăteri vom încuviința osânda pe care o va fi rostit în chip legiuit împotriva celor neascultători și vom face cu voia domnului să fie păzită neștirbit până la îndreptarea cuvenită.

Dat ca mai sus.

Textul lat. la Theiner, I, p. 465—466.

430

1320 Iulie 2, Avignon.

Ioan, episcopul etc., iubiților fii, tuturor credincioșilor întru Hristos, care vor vedea scrisoarea de față, mântuire etc.

Deși acela — din al cărui dar purcede ca să-i slujească lui credincioșii săi cu vrednicie și cuviință—răsplătește din belșugul milei sale cu mult mai mult decât pot să merite slujbele celor ce i se roagă și rugăciunile celor ce-i slujesc cu vrednicie, totuși, dorind noi să facem poporul plăcut domnului, îi îmbiem pe credincioșii lui Hristos întocmai ca prin niște daruri atrăgătoare, anume prin indulgențe și iertări spre a-i mulțumi, pentru ca prin mijlocirea acestora să ajungă mai vrednici de milostivirea dumnezeiască.

Așa dar, deoarece iubitul fiu Chanadin prepozitul bisericii din Oradea, secretarul, cancelarul și comitele capelei prea iubitului nostru fiu întru Hristos, Carol ilustrul rege al Ungariei, însuflețit de râvna unei cucernice hotărâri, după cum

¹⁾ Indicație de cancelarie.

ne-a arătat nouă și dorind să schimbe printr'un schimb fericit cele pământești cu cele cerești și cele trecătoare cu cele veșnice, a întemeiat spre lauda numelui domnului din bunurile sale moștenite și din altele dobândite cu dreptate de el, cinci altare în acea biserică, înzestrându-le cu venituri îndestulătoare și pe deasupra s'a îngrijit să rânduiască potrivit canoanelor, pe cheltuiala sa, șase canonici și un al șaptelea ca prepozit al lor în biserică fericitei fecioare Maria din Oradea care este fiica bisericii catedrale, înzestrându-i cu venituri îndestulătoare, dorind noi ca altarele și pomenita biserică a fericitei Maria să fie cercetate, cu toată cinstea cuvenită de credincioșii întru Hristos, din mila atotputernicului dumnezeu și a fericiiților săi apostoli Petru și Pavel și încrezându-ne în puterea sa, îi iertăm milostiv de șazeci de zile din pocăința impusă lor pe toți acei care, mărturisiiți și pocăiți cu adevărat, se vor duce la suszisele biserici sau la vreuna din ele, în fiecare an cu cinste la sărbătoarea hramului acelor biserici și la fiecare din sărbătorile acestei fericite și slăvite fecioare și sfințirii ¹⁾ acelor biserici, iar pe cei care se vor duce la <acele biserici> cu cucernicie odată pe an în timpul octavelor acestor sărbători, <îi iertăm> de patruzeci de zile.

Dat la Avignon, în a șasea zi înainte de nonele lui Iulie, în anul al patrulea al păstoriei noastre.

Textul lat. la Theiner, I, p. 467—468.

431

1320 Iulie 2, Avignon.

Ioan episcopul etc., iubitului fiu Mihail, <fiul> comitelui Choka și canonic de Oradea, mântuire etc.

Vrednicia purtării tale ce te face vrednic de laudă, după mărturia celor ce pot fi crezuți, ne îndeamnă pe bună dreptate²⁾ să te miluim cu darul osebitei noastre bunăvoințe. În vederea celor de mai sus și a faptului că prea iubitul nostru fiu întru Hristos, Carol, ilustrul rege al Ungariei, s'a rugat smerit de noi pentru tine în privința aceasta, voind noi să te miluim în chip osebit, îți dăruim prin puterea noastră apostolică, un canonicat al bisericii din Oradea cu dreptul deplin de canonic, precum și prebenda și demnitatea cu toate drepturile și cu toate cele ce țin de ele, dacă în clipa de față sunt vreunele libere în pomenita biserică și <dacă> nu se cuvin de drept altuia și chiar te numim la ele³⁾. Dacă însă în clipa de față în pomenita biserică nu se află liberă nicio astfel de prebendă sau demnitate, <atunci> prebenda și demnitatea ce se vor libera mai întâi în acea biserică și care de asemenea nu se cuvin de drept altuia, le vom trece în dreptul nostru de danie, de îndată ce vor fi libere, spre a ți le hărăzi ție, hotărînd de pe acum că, dacă s'ar

¹⁾ *dedicationibus* (sărbătorirea sfințirii bisericilor). ²⁾ *rationabiliter*. ³⁾ *et de illis etiam providemus*.

întâmpla cumva să încerce careva din înputernicirea ori și cui, cu bună știință sau din neștiință, a face într'alt fel cu privire la aceasta, <tot ce va face el> să fie <socotit> zadarnic și fără putere. Nu poate fi o piedică la cele de mai sus nici <ce se spune> despre numărul anumit de canonici <ce trebuie să fie la numita biserică> și nici orice alte orânduiri ori obiceiuri ale pomenitei biserici, care s'ar împotrivi <celor de mai sus>, fie că au fost consfințite prin jurământ, sau întărire apostolică sau prin orice altă întărire și nici faptul că vreunii ar fi fost primiți din înputernicire apostolică sau din orice altă înputernicire drept canonici în pomenita biserică sau că stăruie să fie primiți; sau că au dobândit scrisori anume ¹⁾ cu privire la numirea lor ²⁾ în canonicate și prebende precum și în slujbe, ce trebuie să li se facă, la acea biserică sau scrisori ³⁾ ale scaunului apostolic ori ale legaților lui, cu privire <indeobște> la unele foloase bisericesti în acele părți, chiar dacă prin aceste <scrisori> s'ar fi purces la <statornicirea unor> opreliști, la păstrarea <pe seama scaunului apostolic a unor locuri, <la <luarea> vreunei hotărâri⁴⁾ sau la orice alte <măsuri>. Înaintea tuturor acestora, în afară de cei care din puterea noastră au fost primiți în acea biserică și care sunt în așteptarea unei prebende și demnități acolo, voim să-ți dăm precădere ție la dobândirea acestei prebende și demnități; dar prin aceasta <nu voim> să le pricinuim nicio pagubă în ce privește dobândirea prebendelor, demnităților și a celorlalte foloase. Și <nu poate fi o piedică la cele de mai sus nici faptul> dacă cumva li s'ar fi îngăduit de pomenitul scaun <apostolic> venerabilului nostru frate... episcopului și iubiților fii... prepozitului și capitlului din Oradea sau oricăror altora, tuturor laolaltă sau fiecăruia în parte că nu sunt întru nimic datori a primi sau căpătui pe nimeni și că nu pot fi siliți la aceasta și că nimănui nu i se poate face parte la canonicatele, prebendele și demnitățile acestei biserici și la celelalte foloase bisericesti ce țin de ei laolaltă sau în parte, ori <să i se hotărăscă> orice altă întocmire cu privire la ele, pe temeiul unei scrisori apostolice, care nu pomeneste în chip deplin și lămurit și cuvânt cu cuvânt despre îngăduința de mai sus și despre orice altă îngăduință dată îndeobște, sau osebită a pomenitului scaun <apostolic>, oricare ar fi cuprinsul ei și care, dacă nu este nici pomenită și nici cuprinsă în întregime în <scrisoarea> de față, ar putea împiedeca sau ar putea pricinui în orice chip mănarea împlinirii milosteniei noastre și care ar fi trebuit să fie pomenită cu osebite în scrisoarea noastră în întregul ei cuprins. Și nici faptul de a nu fi fost însuși de față la prestarea obișnuitului jurământ că vei păzi așezămintele și obiceiurile acestei biserici din Oradea, cât timp în lipsa ta <îl va face> un înputernicit potrivit <al tău>, iar când vei sosi la biserică aceea îi vei face tu însuși. Nimănui <să nu-i fie îngăduit a se împotrivi> actului de danie, de numire, de păstrare pe seama noastră, de orânduire etc.

Dat la Avignon, în a șasea zi înainte de nonele lui Iulie, în anul al patrulea.

Textul lat. la Theiner, I, p. 468.

¹⁾ *litteras... speciales.* ²⁾ *provisionibus.* ³⁾ *litteras... generales.* ⁴⁾ *etiam per ea sed inhibitionem, reservationem et decretum vel alias quorumlibet sit processum.*

<1320 Iulie 2, Avignon>.

Ioan episcopul etc., iubiților fii arhidiaconii bisericilor de Telegd ¹⁾ din Transilvania. . de Bihor ²⁾ . . de Bekes <din dieceza> Orăzii, mântuire etc.

Meritele cinstei iubitului fiu Mihail etc. până la când îl va depune ³⁾. De aceea vă poruncim ca voi doi sau numai unul din voi, prin voi înșivă sau prin altul sau prin alții să faceți ca Mihail sau împuternicitul său în numele lui, să fie primit de pe acum în pomenita biserică a Orăzii, în temeiul autorității noastre, drept canonic și frate dându-i un scaun, o strană în cor și un loc în capitlul acelei biserici cu deplinătatea dreptului canonic și să-l așezați, în temeiul autorității noastre, pe el sau pe zisul împuternicit în numele lui în stăpânirea de fapt a pomenitei prebende și demnități ce i-au fost date de noi și a drepturilor și a celor ce țin de ele, dacă atunci când le-au fost dăruite de noi erau libere în biserica pomenită și după ce îl veți fi așezat să-l apărați <în aceste drepturi>. Iar altminteri ⁴⁾ să vă îngrijiți să dați și să încredințați în temeiul aceleiași autorități lui Mihail sau pomenitului împuternicit al lui pentru el, prebenda și demnitatea ce i-au fost păstrate⁵⁾ de noi în pomenita biserică, după cum se spune mai sus, dacă au fost libere la timpul păstrării, sau îndată ce vor ajunge libere în locul acela ; și să faceți ca el să se bucure de pașnica folosință a prebendei și demnității <lui> și să fie primit el sau pomenitul împuternicit în numele lui, în acea demnitate a zisei biserici după cum este obiceiul și să i se dea socoteală pe de-a întregul de roadele, câștigurile, veniturile și folosințele prebendei, demnității și canonicatului său. Nu poate fi o piedică la toate cele sus arătate <faptul> că s'ar fi dat o îngăduință ⁶⁾ de către scaunul apostolic episcopului, prepozitului și capitlului acelei <biserici> sau oricărora altora împreună sau deosebit, ca să nu poată fi puși sub interdict, suspendați sau afurisiți prin scrisoare apostolică dacă nu se pomenește deplin și deslușit cuvânt cu cuvânt despre o asemenea îngăduință. Iar pe cei care se împotrivesc, <să-i înfrânezi etc.> prin puterea, etc.

Dat, ca mai sus.

Textul lat. la Theiner, I, p. 460.

1320 Iulie 3, Avignon.

Ioan episcopul etc. iubitului fiu Pavel zis Cantor, canonic de Oradea, mântuire etc. Nenumăratele merite ale purtării tale, despre care ni s'a adus nouă o mărturie plină de laude, cer să întindem asupra ta dreapta dăruirii ⁷⁾ apostolice.

¹⁾ Arhidiaconatul de Telegd a cuprins cea mai mare parte din Secuime. ²⁾ În textul latin publicat *Bitoriensis*, de sigur greșit în loc de *Bihoriensis*. ³⁾ Indicație de cancelarie. Cf. actul din aceeași zi al aceluiași papă prin care îl numește pe Mihail canonic al Orăzii. ⁴⁾ *alioquin*. (dacă aceste beneficii nu erau vacante). ⁵⁾ *reservatas*. ⁶⁾ *indultum*. ⁷⁾ *provisionis*

Așa dar, în vederea celor de mai sus și a faptului că prea iubitul nostru fiu întru Hristos, Carol, ilustrul rege al Ungariei, ne-a rugat smerit pentru tine în acest scop ¹⁾, voind să te miluim în chip osebît, prin puterea noastră apostolică, îți dăruim canonicatul bisericii din Oradea cu dreptul deplin de canonic, precum și o prebendă dimpreună cu toate drepturile și cu toate cele ce țin de ea, dacă în clipa de față sunt vreunele libere în pomenita biserică și <dacă> nu se cuvine pe drept altuia și chiar te numim la ele ²⁾. Dacă însă în clipa de față nu se află nicio asemenea prebendă liberă în pomenita biserică, <atunci> cea dintâi prebendă ce va fi liberă în suszisa biserică <și> care de asemenea nu s'ar cuveni de drept altuia, o vom trece în dreptul nostru de danie, de îndată ce va fi liberă spre a ți-o hărăzi ție, hotărînd de pe acum că, dacă s'ar întâmpla cumva să încerce cineva din împuternicirea ori și cui a face în altfel cu privire la cele de mai sus, <tot ce va face el> va fi <socotit> zadarnic și fără putere. Nu poate fi o piedică la cele de mai sus nici <ce se spune> despre numărul anumit de canonici <ce trebuie să fie la numita biserică> și nici orice alte orânduiri ori obiceiuri ale pomenitei biserici, care s'ar împotrivi <celor de mai sus>, fie că au fost consfințite prin jurământ, prin întărire apostolică, sau prin orice altă întărire, fie că alții, din împuternicire apostolică, etc. ca mai sus pînă la sfârșit ³⁾.

Dat la Avignon, în a cincea zi înainte de nonele lui Iulie ⁴⁾, în anul al patrulea.

In același fel: Iubiților fii. . prepozitul bisericii din Oradea și. . arhidiaconului bisericii din Telegd și. . arhidiaconului bisericii din Turda, din Transilvania, mântuire. Nenumăratele <merite> ale iubitului fiu Pavel zis Cantor etc. pînă la «îl va face» ⁵⁾. Drept aceea, poruncim ca voi <împreună> sau doi, sau <numai> unul dintre voi să faceți prin voi înșivă sau prin altul sau alții ca pomenitul Pavel, sau în numele său, împuternicitul lui, să fie primit de pe acum, prin puterea noastră în numita biserică drept canonic și frate, dându-i-se strană în cor și loc în capitlul acelei biserici cu dreptul deplin de canonic, etc. ca mai sus pînă la sfârșit.

Dat ca mai sus.

In același fel ⁶⁾ La rugămîntea regelui Carol, se dăruiește iubitului <nostru> fiu Nicolae, fiul ⁸⁾ iubitului fiu, nobilul bărbat comitele Nicolae vicevoevod al Transilvaniei, canonicatul și prebenda pomenitei biserici, pe care le-a avut acolo, cât a trăit răposatul Nicolae de Cricău ⁹⁾, canonic al acelei biserici, <pe vremea> când <aceasta> era lipsită de păstor.

Dat la Avignon, în a șasea zi înainte de nonele lui Iulie ¹⁰⁾ în anul al patrulea.

In același fel ⁷⁾ Iubiților fii. . prepozitul bisericii din Oradea și. . arhidiaconului bisericii din Telegd și. . arhidiaconului bisericii din Turda, din Transilvania, li

¹⁾ in hac parte, adică în legătură cu dăruirea unei slujbe bisericesti. ²⁾ et de illis etiam providemus. ³⁾ Indicație de cancelarie (cf. Theiner, I, nr. DCCX: doc. din 2 Iulie 1320). ⁴⁾ 3 Iulie. ⁵⁾ adică: jurământul. Indicație de cancelarie. ⁶⁾ Indicație de cancelarie (cf. Theiner, I, nr. DCCXI: doc. din 2 Iulie 1320). ⁷⁾ Indicație de cancelarie. ⁸⁾ na.to ⁹⁾ Craco. ¹⁰⁾ 2 Iulie.

se poruncește să pună pe pomenitul Nicolae în stăpânirea de fapt ¹⁾ a canonicatului și prebendei și să-l apere <împotriva oricui>.

Textul lat. la Theiner, I, p. 469—470

434

1320 Iulie 3, Avignon.

Ioan episcopul etc., iubitului fiu Ladislau al lui Andrei ²⁾, canonic <al bisericii> Transilvaniei mântuire etc.

Multe merite ale cinstei tale, pentru care ai fost lăudat înaintea noastră, ne îndeamnă pe drept cuvânt să fim față de tine cu bunăvoință părintească și să fim darnici în îndurare față de tine. Drept aceea, voind să te milostivim în chip deosebit pentru cele de mai sus și de dragul prea iubitului nostru fiu întru Hristos, Carol ilustrul rege al Ungariei, care s'a rugat pentru tine cu smerenie în privința acestora, îți dăruim în temeiul puterii apostolice un canonicat al bisericii din Transilvania cu deplinătatea dreptului canonic și o prebendă ce nu se cuvine de drept nimănui altuia, dacă se află <vreuna> liberă acum în acea biserică, împreună cu toate drepturile și cele ce țin de ele și chiar te numim la ele. Dacă însă nu se află nicio astfel de prebendă liberă acum în pomenita biserică, noi păstrăm pe seama dreptului de danie apostolică pentru a ți-o da ție de îndată ce va fi liberă cea dintâi prebendă, dacă ea de asemenea, nu se cuvine de drept nimănui altuia și declarăm de pe acum zadarnic și lipsit de putere orice alt lucru care s'ar încerca cumva de către orișicine sau pe temeiul oricărei autorități împotriva acestora cu știință sau fără știință. Nu pot fi o piedică <regulele> privitoare la numărul hotărât al canonicilor și nici așezămintele și obiceiurile numitei biserici care ar fi potrivnice acesteia, <chiar> întărite cu jurământ său cu consfințirea scaunului apostolic sau cu orice fel de altă întărire, sau dacă vreunii, etc., ca mai sus, până la capăt ³⁾.

Dat la Avignon, în a cincea zi înainte de nonele lui Iulie, în anul al patrulea <al păstoriei noastre>.

In același fel: iubiților fii arhidiaconilor bisericii Transilvaniei. prepozitul de Oradea. de Telegd și. de Turda etc. Multele <merite> ale cinstei, etc. până: va depune de fapt <jurământul>. Drept aceea, poruncim prin scrisoarea apostolică chibzuinței voastre ca voi sau doi sau numai unul din voi să faceți prin voi înșivă sau prin altul sau alții ca să fie primit drept canonic de pe acum prin puterea noastră în pomenita biserică a Transilvaniei Ladislau, sau în numele lui împuternicitul său, etc., ca mai sus până la sfârșit. Dat ca mai sus ³⁾.

Textul lat. la Theiner, I, p. 470

¹⁾ *corporaliter.* ²⁾ *Ladislao Andree.* ³⁾ Indicație de cancelarie, cf. documentul din 2 Iulie 1320 al aceleiași papă.

1320 Iulie 10, Buda.

Carol Robert regele Ungariei dăruiește lui Pavel, fiul lui Simion, Andrei, fiul lui Mihai de Noghmortun și Laurențiu, fratele lui Pavel și Nicolae, fratele lui Andrei, moșia Pomogh ¹⁾, confiscată dela Ikel, fiul lui Woytan, Mikee, fiul lui Karapa, ș. a., nobili de Biky. Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Főjér, VIII.2, p. 246—247.

436

1320 Iulie 15, <Alba-Iulia>.

Capitulul bisericii fericitului arhangel Mihail din Transilvania, tuturor credincioșilor întru Hristos, care vor vedea scrisoarea ²⁾ de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de față, cât și a celor viitori, că Nicolae, fiul comitelui Daniel de Călnic ³⁾, în numele său și al comitelui Daniel, tatăl său, cât și Nicolae, fiul lui Solomon din același loc, venind înșiși înaintea noastră ne-au înfățișat un privilegiu dat de noi cu privire la cumpărarea pământului numit Sohthteluk ⁴⁾, cerându-ne stăruitor ca, spre <mai mare> cheazășie să punem să se înscrie <în scrisoarea de față> numitul privilegiu și să fie întărit cu pecetea noastră, deoarece dacă ar fi nevoit să înfățișeze <undeva> numitul privilegiu, se tem să-l trimeată sau să-l înfățișeze în original ⁵⁾ din pricina vremurilor turburi, a primejdiilor drumurilor și a altor întâmplări neașteptate. Cuprinsul acestui privilegiu este acesta: <Urmează actul capitulului din Alba-Iulia, din 1291>.

Noi așa dar, încuviințând dreptele și legiuitele lor cereri, fiindcă am găsit numitul privilegiu cu pergamentul ⁶⁾ și cu pecetea întregă, fără ștersături, fără răsături, fără tăieturi și nesticat în nicio parte a sa, am pus să se înscrie cuvânt cu cuvânt cuprinsul pomenitului privilegiu în scrisoarea de față și să fie întărit cu pecetea noastră adevărată.

Dat la sărbătoarea răspândirii apostolilor, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

Textul lat. la Zimmermann-Werner, I, p. 348—349.

437

1320 Iulie 15, <Alba-Iulia>.

Capitulul bisericii Transilvaniei, tuturor credincioșilor întru Hristos, care vor vedea scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

¹⁾ Azi *Pomogy*, sat în comit. Moson (R. P. Ungară). ²⁾ *paginam*. ³⁾ *Kelnuk*, sat din raionul Sebeș (reg. Sibiu). ⁴⁾ Așezare dispărută lângă Bintinț azi Aurel Vlaicu, în raionul Orăștie (reg. Hunedoara). ⁵⁾ *in specie*. ⁶⁾ *charta*.

Prin aceste rânduri voim să ajungă la cunoștința tuturor, atât a celor de față, cât și a celor viitori, că Nicolae, fiul comitelui Daniel de Călnic ¹⁾, în numele său și al comitelui Daniel, tatăl său, cât și Nicolae, fiul lui Solomon din același loc, venind înaintea noastră, ne-au înfățișat un privilegiu dat de domnul Carol, ilustrul rege al Ungariei, privitor la cumpărarea pământurilor sau moșiilor ²⁾ numite Roșia de Secaș ³⁾ și Ungureni ⁴⁾, cerându-ne cu stăruință, ca, spre <mai mare> cheazășie ⁵⁾, să punem să se transcrie acel privilegiu și să se întărească cu pecetea noastră, deoarece din pricina vremurilor turburi, a primejdiilor drumurilor și a altor întâmplări neașteptate se tem să trimită sau să înfățișeze privilegiul însuși ⁶⁾. Cuprinsul acestui privilegiu este următorul: <Urmează actul regelui Carol Robert din 22 Iunie 1313 >. Noi așa dar, încuviințând dreptele și legiuirile lor cereri, fiindcă am găsit numitul privilegiu întreg cu pergamentul ⁷⁾ și pecetea întreagă, fără ștersături, fără răsături, fără tăieturi ⁸⁾ și nesticat în nicio parte a sa, am pus să fie trecut cuvânt cu cuvânt cuprinsul numitului privilegiu în scrisoarea noastră de față și să fie întărit cu pecetea noastră adevărată.

Dat la sărbătoarea răspândirii apostolilor, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

Textul lat. la Zimmermann-Werner. I, p. 349.

438

1320 Iulie 16, Avignon.

Ioan episcopul etc., iubitului fiu Andrei <episcop> ales al Transilvaniei, mântuire etc.

Deoarece de curând am găsit cu cale, după sfatul fraților noștri, să te numim pe tine la biserica Transilvaniei pe atunci liberă, punându-te pe tine în fruntea ei ca episcop și păstor, așa cum se arată mai pe larg în scrisoarea noastră întocmită cu privire la aceasta; luând noi seama că ți-ar fi foarte greu și ar cere multă cheltuială să te înfățișezi în persoană la scaunul apostolic pentru dobândirea harului sfințirii tale, din pricina primejdiilor drumurilor și a depărtării locului și voind totodată să te scutim de osteneală și cheltuială, ascultând rugămințile tale, îți dăm prin scrisoarea de față voie deplină și slobodă să poți primi harul sfințirii tale dela orice prelat ⁹⁾ catolic ai vrea tu, care are harul și împărtășirea ¹⁰⁾ scaunului apostolic, chemându-se și luând parte la aceasta doi sau trei alți episcopi catolici care au același har și împărtășire, iar acestui episcop <îi dăm voce> ca să-ți poată

¹⁾ *Kelnuk*, sat în raionul Sebeș (Reg. Sibiu). ²⁾ *possessionum*. ³⁾ *Verusyghaz*, sat tot acolo. ⁴⁾ *Geregurjaya*, sat tot acolo. ⁵⁾ *ad caulclam*. ⁶⁾ *in specie*, adică în original. ⁷⁾ *charta*. ⁸⁾ *non abolitum*. ⁹⁾ *antistite*. ¹⁰⁾ adică nu e excomunicat.

împărtăși acest har <al sfințirii>. Voim însă ca prelatul care îți va împărtăși suszisa putere, să primească dela tine jurământul de credință în numele nostru și al bisericii romane, potrivit cuprinsului arătat în bula noastră pe care ți-o trimetem și să se îngrijească să ne trimeată printr'un trimis de al lui prin scrisoare deschisă, întărită cu pecetea ta, cuprinsul, cuvânt cu cuvânt, al jurământului pe care îl vei fi depus.

Dat la Avignon, în a șaptesprezecea zi înainte de calendele lui August, în anul al patrulea <al păstoriei noastre>.

Textul lat. la Theiner, I, p. 471.

439

1320 August 1, Timișoara.

Lambert judele curții regale și comite de Cenad întărește unor nobili din comitatul Sirmiu <Jugoslavia> niște moșii din același comitat.

Regest după textul lat. din Ortway, I, p. 25—30.

440

1320 August 1, Timișoara.

Lambert ¹⁾ judele curții regale și comite de Cenad dă de știre că Ioan și Herbord, fiii lui Ștefan de Uzd, au rămas de judecată fiindcă nu s'au prezentat nici în persoană, nici printr'un împuternicit la termenul fixat, <1 August>, în procesul dintre ei și magistrul Ștefan zis Bugar și fratele acestuia zis Guna.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 186.

441

1320 August 11, Sirok ²⁾ (R. P. Ungară).

Doja ³⁾ voevodul Transilvaniei și comite de Șolnoc adeverește că magistrul Mihail, fiul lui Mihail, fiind reținut la oaste, a împuternicit pe doi slujitori ai săi să-l reprezinte la judecată.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 573—574.

442

1320 August 29, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei hotărăște înapoierea moșiei Rosnobanya <R. Cehoslovacă>, cu tot ce-i aparține, arhiepiscopiei de Strigoniu.

Regest după textul lat. din Katona, VIII, p. 423.

¹⁾ *Lampertus.* ²⁾ *sub castro Syruk*, cetate în comit. Heves. ³⁾ *Dausá.*

1320 August 29, Timișoara.

Toma arhiepiscopul de Strigoniu și alți episcopi întruniți la Timișoara, consultați în această privință, stabilesc în principiu chipul cum poate să se revindică sfertul cuvenit fetelor când fiica este nevârstnică și cererea se face de către mama acesteia.

Regest după textul lat. din Ortway, I, p. 23—24.

444

<circa 1320> Septembrie 17, <Berveni>.

Noi cei patru juzi de Satu Mare ¹⁾ dăm de știre că Petru, fiul lui Ioan, potrivit cuprinsului unei scrisori a noastre de mai înainte, s'a învoit în așa fel în fața noastră <cu Ioan, fiul lui Dionisie>, în miercuri după sărbătoarea sfintei cruci în satul Berveni ²⁾, cu privire la paguba sa ³⁾, că Ioan, fiul lui Dionisie, s'a legat să plătească și să dea pomenitului Petru la locul de judecată, în octavele tuturor sfinților ⁴⁾, un mânz trecut de un an din hergheliile sale. Dacă acela ⁵⁾ ar trece cu vederea sorocul de plată sau l-ar amâna e dator să-i plătească o gloabă de patru mărci.

<Pe verso>: Pentru Petru, fiul lui Ioan, împotriva lui Ioan, fiul lui Dionisie, la octavele tuturor sfinților.

Textul lat. în *Codex dipl. patrius*, VII, p. 388—389 (fără dată, așezat de editor după documentele din 1320).

445

1320 Septembrie 18, <Oradea>.

Capitulul din Oradea adeverește că magiștrii Ștefan, Ladislau și Mihail fii lui Mihail, fiul lui Wbul, au dăruit magiștrilor Iwan și Simion, fiii lui Egidiu, verii lor, o jumătate din moșia Bys <în comit. Szabolcs, R. P. Ungară>.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 576—577.

446

1320 Septembrie 19, <Oradea>.

Noi, capitlul bisericii din Oradea, prin <scrisoarea> de față facem cunoscut tuturor căroră se cuvine, că înfățișându-se înaintea noastră nobila doamnă Mar-

¹⁾ *Judices de Zotmar* (juzii nobililor din comit. Satu Mare). ²⁾ *Berve*, sat în raionul Carei (reg. Baia Mare). ³⁾ *super suam destructionem*. ⁴⁾ 8 Noembrie. ⁵⁾ Ioan fiul lui Dionisie.

gareta, văduva lui Ladislau, fiul lui Aladar și fiica lui Morțun, fiul lui Zachud, a mărturisit prin viu grai, cu mintea sănătoasă și cu voința nesilită că a lăsat zestrea sa și darurile <sale> de nuntă magistrului Ioan, fiul său, de față, în așa fel, ca niciuna din rudele sale să nu poată porni vreo pâra¹⁾ împotriva lui pe cuvântul de mai sus.

Dat vineri după sărbătoarea înălțării sfintei cruci, în anul domnului o mie trei sute douăzeci.

Textul lat. la Zichy, I, p. 137.

447

1320 Octombrie 1, Timișoara.

Carol Robert regele Ungariei întărește magistrului Dionisie de Futaak, <comite> de Bihor, pământul deșert Zeulos Jacabfoldę <în comit. Bač, Jugoslavia>.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 580.

448

1320 Octombrie 16.

Carol Robert regele Ungariei cere capitlului din Oradea să cerceteze împrejurările prădării moșiei lui Rorand cu numele Mergusd din comitatul Szatmar <R. P. Ungară>, de către Beke, fiul lui Merk.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 290—291.

449

1320 <după Octombrie 16, Oradea>.

Capitulul din Oradea raportează lui Carol Robert regele Ungariei despre cercetarea făcută în legătură cu prădarea moșiei lui Rorand, Mergusd, din comitatul Szatmár <R. P. Ungară>.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 290—291.

450

1320 Noembrie 12, Székesfehérvár (R. P. Ungară).

<Dieta regatului Ungariei scutește pe orașenii din Székesfehérvár (R. P. Ungară) de vamă, pe tot cuprinsul regatului. In lista demnitarilor, între alții>: Benedict episcop de Cenad, Iwanka de Oradea.

Regest după textul lat. din Knauz, II, p. 785.

¹⁾ *suscitare questionem.*

1320 Noembrie 17.

«Carol Robert regele Ungariei dăruiește magistrului Laurențiu, fiul comitelui Marhard, pământul Scynar, din comitatul Zemplén (R. Cehoslovacă), pentru slujbele credincioase ale acestuia și îndeosebi pentru participarea sa » «la lupta pe care a dat-o din ordinul și porunca noastră aproape de Debrețin, măritul bărbat Doja ¹⁾ voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc, credinciosul nostru, împotriva lui Kopoz, fost palatin ²⁾, pe atunci necredincios față de noi, care se răsculase ³⁾ cu tovarășii săi împotriva majestății noastre și împotriva celor credincioși nouă ». Vicecancelar Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 583—585.

452

1320 Noembrie 17, Timișoara.

Lambert judele curții regale și comite de Cenad dă de știre că deoarece Ioan fiul lui Petru de Bedegy și Ioan și Herbord, fiii lui Ștefan de Uzd, nu s'au înfățișat la termen nici în persoană, nici printr'un împuternicit în judecata dintre ei și Ștefan zis Bugar și fratele său Gwyna, au rămas de judecată, dacă nu-și vor putea motiva temeinic neînfățișarea.

Regest după textul lat. din Zichy, I, p. 187—188.

453

1320 Noembrie 29.

Carol Robert regele Ungariei acordă privilegiile orașului său nou întemeiat Bardfa «din comit. Sáros, azi în R. Cehoslovacă». Vicecancelar: Ioan prepozit de Alba și arhidiacon de Târnava.

Regest după textul lat. din Fejér, VIII. 2, p. 253—255.

454

1320 Decembrie 15, Timișoara.

Magistrul Lambert ⁴⁾ judele curții regale, și comite de Cenad cere conventului din Dealul Orășii să cheme în fața regelui Carol Robert pe Laurențiu și Jaco, fiii lui Andrei, apoi pe Ștefan și Andrei, fiii lui Iacob și pe Mihail, fiul lui Mihail, ca să se înfățișeze împotriva lui Ștefan, fiul lui Mihail.

¹⁾ Regest după textul lat. din Anjou, I, p. 596.

Transumpt în actul conventului din Dealul Orășii din 9 Februarie 1321.

¹⁾ Dausa. ²⁾ quondam palatino. ³⁾ se opposuerat. ⁴⁾ Lamperlus.

LISTA DOCUMENTELOR FALSE

1. — 1301 Septembrie 25, Buda. Ladislau regele Ungariei întărește sarcinile și scuti-
tirile locuitorilor «satului Valah», așezat între Secuii din ținutul Odorheiu (Hurmuzaki-
Densușianu, I, 1, p. 553—554; cf. Karácsonyi, in Történelmi Tár, 1908, p. 30).

2. — 1302 Ianuarie 7, Gherdeal. Ioan Literatus de Recse și Constantin Boér de
Nagybirwoy, precum și alții dau o mărturie cu privire la satul Bruia (Fragmente istorice,
IV, Sibiu, 1907, p. 29—32; cf. Documenta Valachorum, p. 48—49).

3. — 1306 August 21, «Cârța». Conventul din Cârța confirmă înțelegerea dintre
satele Săcădate și Cornățel cu privire la o livadă. (Zimmermann-Werner, I, p. 233—234;
cf. Karácsonyi, Hamis, p. 34).

4. — 1310 Decembrie 8. Carol Robert regele Ungariei întărește actul lui Ștefan
«regele cel tânăr» al Ungariei dat în 1261 «oaspeților» din Dej (Zimmermann-Werner,
I, p. 297—298. Actul se deosebește de documentele regale contemporane prin caracteristicile
sale externe: pergament, scriere, etc. El cuprinde ca transumpt actul fals al lui Ștefan
«regele cel tânăr», din 1261).

5. — 1311 Octombrie 26. Carol Robert regele Ungariei întărește actul lui Ștefan
«regele cel tânăr» al Ungariei din 1265 cu privire la posesiunea Loysta (Zimmermann-
Werner, I, p. 303—304).

6. — 1313 Octombrie 16, «Oradea». Capitlul din Oradea transcrie, la cererea
abatelui de Cluj-Mănăstur, un act al lui Ladislau voevodul Transilvaniei și comite de Solnoc
(Fejér, VIII. 1, p. 518—519; cf. Karácsonyi, Hamis, p. 34).

7. — 1317 Februarie 24, Timișoara. Carol Robert regele Ungariei, dă dreptul de
liberă mutare iobagilor ce se vor așeza pe moșiile magistrului Gall din Transilvania (Hurmu-
zaki Densușianu, I, 1, p. 576—577. Posesiunile anuntite în acest act sunt necunoscute;
el a fost publicat după colecția cunoscutului falsificator I. Kemény; stilul pare cu totul modern).

8. — 1317 Mai 2, Bârgău. Comiții de Dobâca și Solnocul Interior, împreună cu alții,
împart munții Bârgăului între familiile Bethlen și Apafi (Hurmuzaki-Densușianu, I, 1, p.
577; cf. Documenta Valachorum, p. 53).

9. — 1320 Mai 25, «Alba-Iulia». Capitlul din Alba Iulia confirmă protestul lui Beke
castelanul de Bálványos împotriva încălcării teritoriului acestei cetăți (Zimmermann-
Werner, I, p. 346—347; cf. Karácsony, Hamis, p. 34).

LISTA ABREVIĂȚIUNILOR COLECȚIILOR DE DOCUMENTE DIN CARE S'AU TRADUS DOCUMENTELE DIN ACEST VOLUM

I. FONDURI ARHIVALE

1. Arh. Capit. Alba-Iulia = Arhiva Capitlului din Alba-Iulia.
2. Acad. R.P.R. Filiala Cluj, Arh. Ist. = Academia R.P.R. Filiala din Cluj, Arhiva Istorică.
3. Kemény = I. Kemény, *Diplomatarium Transsylvanicum*, vol. I., Mss. în Arh. Ist. a Filialei Acad. R.P.R. din Cluj.

II. COLECȚII DE DOCUMENTE ȘI LUCRĂRI DE GEOGRAFIE ISTORICĂ

1. Anjou = *Anjoukori okmánytár* (Documente din epoca angevină), Budapesta, 1878—1881.
2. Balázs = E. Balázs, *Kolozsmegye Kialakulása* (Formarea comitatului Cojocna), Budapesta, 1939.
3. Bánffy = Oklevéltár a Tomaj-nemzetségbeli losonczy Bánffycsalád történetéhez (Documente privitoare la familia Bánffy de Losoncz din neamul Tomaj), vol. I, Budapesta, 1908.
4. Batthány = Ignátius Batthány, *Leges ecclesiasticae regni Hungariae et provinciarum adiacentium*, vol. I—III, Alba Iulia—Cluj, 1785—1827.
5. Beke = A. Beke, *Az erdélyi kaptalan levéltára Gyulafehérvárt* (Arhiva capitlului ardelean dela Alba-Iulia), Budapesta, 1889.
6. Békésmegyei okl. = Békésmegyei oklevéltár számos hazánk beltörténetere vonatkozó adatokkal (Documentele județului Bákás cu numeroase date privitoare la evenimentele interne ale țării noastre). Budapesta, 1877.
7. Borovszky, Csanád = S. Borovszky, *Csanád varmegye története 1715-ig* (Istoria județului Cenad până la 1715), vol. I—II, Budapesta, 1896—1897.
8. Bunytay = V. Bunytay, *A Váradí püspökség története* (Istoria episcopiei de Oradea), vol. I—III, Oradea, 1883—1884.
9. Codex dipl. patrius = *Codex diplomaticus patrius* (Hazai okmánytár) vol. II, VII, Budapesta, 1865—1890.

10. Csáky = A Körösszegyés Adoryáni gróf Csáky család története (Istoria Comiților Csáky de Cheresig și Adrian), vol. I, Budapesta, 1919.
11. Csánki = D. Csánki, *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában* (Geografia istorică a Ungariei în epoca Huniaștilor), vol. I, II, V, Budapesta, 1810—1900.
12. Documenta Valachorum = *Documenta historiam Valachorum in Hungariam illustrantia usque ad annum 1400. p. Christum*, Ed. de E. Lukinich, Budapesta, 1941.
13. Erdélyi Muzem = *Erdélyi Muzem* (Muzeul Ardelean), Cluj, 1901, vol. XVIII.
14. Fejér = G. Fejér, *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, vol. VI, 2, VIII, 1, 2, 6, Budapesta, 1830—1930.
15. Hazai okl. = *Hazai oklevéltár* (Documente privitoare la patrie), Budapesta, 1879.
16. Hunyadm. tört. és rég. társ. év. = *Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulát Evkönyv* (Anuarul Societății Istorice și arheologice a comitatului Hunedoara), Budapesta, 1882, vol. I.
17. Hurmuzaki-Densușianu = I. Hurmuzaki — N. Densușianu, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol. I, partea I., București, 1887.
18. Iczkovits = E. Iczkovits, *Az erdéli Fehér megye a középkorban* (Comitatul Alba din Transilvania în Evul Mediu), Budapesta, 1939.
19. Jako = Zs. Jakó, *Bihár megye a Török pusztítás előtt* (Comitatul Bihor înainte de pustiirea Turcilor). Budapesta, 1940.
20. Kádár = I. Kádár, *Szolnok-Doboka vármegye monographiája* (Monografia comitatului Solnoc-Dobăca, vol. I—VII, Dej, 1900—1905.
21. Kállay = A *nagykálloi Kállay-család levéltára* (Diplomele familiei Kállay de Nagykálloi), vol. I, Budapesta, 1943.
22. Karácsonyi, A magyar nemzetségek = I. Karácsonyi, *A magyar nemzetségek a XIV század közepéig* (Națiunea maghiară până la mijlocul secolului al XIV-lea), vol. III, Budapesta.
23. Karácsonyi, A hamis = I. Karácsonyi, *A hamis, hibás keltii és helytelen oklevelek jegyzéke 1400-ig* (Lista documentelor false, greșit datate sau nedatate, până la 1400), Budapesta, 1902.
24. Károlyi = *A nagykarolyi gróf Károlyi család oklevéltára* (Documentele comiților Karolyi de Carei Mari), vol. I, Budapesta, 1882.
25. Katona = St. Katona, *Historia critica regum Hungariae*, vol. VIII, Buda, 1790.
26. Knauz = F. Knauz, *Monumenta ecclesiae Strigoniensis*, vol. I, Strigoniu, 1874.
27. Magyar Családtörténeti Szemle = *Magyar Családtörténeti Szemle* (Revista de istorie genealogică ungară), Budapesta, 1939.
28. Maksai = F. Maksai, *A középkori Szatmár megye* (Comitatul Sătmar în evul mediu), Budapesta, 1940.
29. Mon. Vat. Hung. = *Monumenta Vaticana Historiam regni Hungariae illustrantia*, seria I, vol. I—II, Budapesta, 1881.

30. Orbán = B. Orbán, *Torda város és Környéke* (Oraşul Turda şi împrejurimile), Budapest, 1889.
31. Ortway = T. Ortway şi Fr. Pesty, *Oklevelek Temesvármegye és Temesváros történetéhez* (Documente privitoare la istoria comitatului Timiş şi a oraşului Timişoara), vol. I, Bratislava, 1894.
32. Ortway, *Geographia* = T. Ortway, *Geographia ecclesiastica Hungariae*, vol. II, Budapesta, 1812.
33. Pesty = Fr. Pesty, *Krassó vármegye története* (Istoria comitatului Caraş), vol. III, Budapesta, 1883.
34. Petri = M. Petri, *Szilagy vármegye monographiája* (Monografia comitatului Sălaj), vol. I—VI, Budapesta, 1901—1904.
35. Smičiklas = T. Smičiklas, *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, vol. VIII—IX, Zagreb.
36. Szabò, Erdelyi Muzcum = K. Szabò, *Az erdelyi muzcumeredeti oklevelesek kivonatai* (Regeste de documente originale din Muzeul Ardeleanu), Budapesta, 1889.
37. Szabò I, Ugocsa = I. Szabò, *Ugocsa megye* (Comitatul Ugocea), Budapesta, 1937.
38. Századok = *Szásadok* (Secolele), Pesta, 1888, dec. XXII.
39. Székelyi okl. = *Székelyi oklevéltár* (Diplome secuţeşti), vol. I, III, IV, VIII, Cluj—Budapesta, 1872—1934.
40. Sztáray = *A nagymihályi és Sztárai gróf Sztáray család oklevéltára* (Documentele comiţilor Sztáray de Nagymihály şi de Sztára), vol. I, Budapesta, 1887.
41. Teleki = *A római szentbirodalmi gróf széki Teleki család oklevéltára* (Documentele familiei Teleki, comiţi ai Imperiului Roman), vol. I, Budapesta, 1895.
42. Theiner = A. Theiner, *Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia*, vol. I, Roma, 1859.
43. Történelmi Tár = *Történelmi Tár* (Anuale Istorice). Budapesta, 1886, 1897, 1900, 1903, 1907, 1908.
44. Wenzel = Wenzel G., *Codex diplomaticus Arpadianus continuatus*, vol. XII, Pesta, 1873.
45. Wenzel, Magyar dipl. = G. Wenzel, *Magyar diplomacziái emlékek az Anjou korból* (Acte diplomatice maghiare din timpul Angevinilor), vol. II, Pesta, 1875.
46. Zichy = *Codex diplomaticus comitum Zichy*, vol. I—II, Pesta, 1872—1873.
47. Zimmermann-Werner = Fr. Zimmermann-O. Werner, *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*, vol. I, Sibiu, 1892. .

TEXTELE LATINE
ALE UNOR DOCUMENTE DIN VOLUM

Doc. Nr. 15

1301 Octombrie 20, <Alba-Iulia>.

Capitulum ecclesie beati Michaelis archangeli Transsilvane universis Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam tam presentium quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod Ladislao vaivoda Transilvano et comite de Zonuk a parte una et comite Nicolao filio Dees pro se et pro Paznano fratre suo ex altera coram nobis personaliter constitutis, idem Ladislaus vaivoda et Nicolaus super quibusdam possessionibus suis infra nominatis concambium huiusmodi inter se ipsos fecisse sunt confessi. Dictus scilicet Ladislaus vaivoda quandam possessionem suam hereditariam in comitatu de Kükellew existentem Bwn vocatam et medietatem cuiusdam terre Vilak nuncupate sed metis terre Bwn inclusam, cuius terre Bwn et predicte medietatis terre Vilak mete sic distinguuntur. Scilicet prima meta fluvium Kükellew, qui dividit terram Bwn a terra Nonec vocata, a parte vero terre Sugus distinguit ipsam metam Seguswar; item quidam birch veniens in superiori parte cuiusdam fontis qui dicitur Hidegkut, qui dividit terram Hetwr ab ipsa terra Bwn. In eodem birch tendendo usque ad metam que est in birch super Meeznestpataka, qui dividit ipsam terram Bwn ab terra Nadas, item altera Simonis vaivode dividit meta ipsius Bwn que est super Weichkeferö a parte vero Thylegh metam Bwn distinguit fluvius Vilak, prout ipse fluvius dividit a Thylegh medietatem dicte terre Vilak ad terram Bwn. A parte vero terre Sard dividit meta ipsius terre Bwn, que iacet in medio earundem, et inde venit super uno birch, pervenit ad ipsum fluvium Kükellew prenotatum in latere ipsius birch descendendo. Confessus est cum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis dedisse et tradidisse Nicolao filio Dees et Paznano fratri eius in modum permutationis et concambii per eos, heredes eorundem heredumque suorum successores iure perpetuo possidendam et habendam. In cuius

quidem terre Bwn et medietatis terre Vilak predicte concambium prelibatus Nicolaus tam pro se, quam Paznano fratre suo confessus est coram nobis, quasdam possessiones suas hereditarias prout dicit Deesfalva, Chawas, Danyan, Hagmas et Kurtwellesteleke vocatas dedisse et tradidisse ipsi Ladislao vaivode suisque successoribus modo simili perpetuo possidendas, tenendas et habendas. Quarum terrarum mete taliter distinguuntur, sicut dicit, videlicet prima meta incipit in loco, qui dicitur Haranglabpotokatw, et tendit in eodem rivulo usque in Kurtwelteluke. Deinde ascendit ad unum birch, qui dicitur Kuzbirch, qui distinguit terram Hagmas a terra Haranglab. Dehinc a terra Hagmasfew Küzbirch dividit terram Belus, Danyan vero iuxta veteres metas et antiquas, quibus idem et predecessores sui possederunt que distinguunt ipsam terram Danyan a terra Nicolai, filii Paznan, Nepeth vocata. Item Chawas eodem modo iuxta veteres metas, que currunt et dividunt inter terram magistri Mys, Barnad vocatam et terram Chawas memoratam. Et deinde pervenit ad fluvium Kükellew et sic mete predictarum terrarum terminantur et distinguuntur prout dicit. Assumens idem Ladislaus vaivoda ut si dictum Nicolaum et fratrem eius et heredes eorundem in predictis terris impedimentum aliquod recipere contingeret vel turbationem supra ipsa possessione, abinde propriis laboribus et expensis ipsos expedire teneretur et in pacifica possessione conservare. Quam quidem obligationem dictus Nicolaus pro se et fratre suo prelibato de possessionibus per ipsos Ladislao vaivode traditis similiter assumpsit observandam, videlicet quod a quolibet in ipsis possessionibus Ladislaum vaivodam molestare volentibus propriis laboribus et expensis tenebitur expedire et in possessione pacifica conservare. In cuius rei testimonium et robor perpetuum ad petitiones partium literas nostras presentes concessimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum sexta feria proxima post festum Luce evangeliste. Stephano preposito, Gregorio cantore, Vincentio custode, Benedicto decano existentibus, anno domini millesimo trecentesimo primo

Doc. Nr. 34

1303 Iunie 9, <Alba-Iulia>.

<C>apitulum Albensis ecclesie beati Mychaelis archangeli Transsilvane universis Christi fidelibus, presens scriptum inspecturis salutem in omnium salvatore. Ut gesta que in tempore fiunt varietate temporum non labantur seu vacillent, ipsa gesta provida discretio sapientum sollersque investigatio virorum peritorum ad cautelam patrocinio literarum consuevit roborari. Proinde ad universorum notitiam tam presentium quam futurorum harum seri volemus pervenire, quod nobili viro Ebelleo vicevaivoda Transsilvano filio Ehellei de Thurusko ab una parte et comite Iohanne de Gumbuch filio Heym ex altera coram nobis personaliter constitutis, idem Ehelleus vicevaivoda et comss Iohannes super possessionibus seu terris suis infra nominatis confessi sunt, concambium inter se huiusmodi celebrasse, quod

dictus Ehelleus vicevaivoda quandam possessionem suam hereditariam medietatem videlicet totalis terre et ville Gerebenus vocate, a parte occidentali, in comitatu de Torda existentis, ipsum contingentem, cum omnibus utilitatibus in silvis, pratis, stagnis, piscinis, terris arabilibus et aliis ad ipsam medietatem pertinentibus, dedisset sine preiudicio iuris alieni et assignasset Iohanni comiti memorato perpetuo et irrevocabiliter in filios filiorum possidendam pacifice et habendam. Cuius terre Gierebenus aliam medietatem a parte orientali, sicut idem Ehelleus vicevaivoda retulit, primitus cognatis et propinquis suis Andree scilicet et Stephano filiis Halymban Siculis de Tylegd dedisset et ratione proximitatis et ¹⁾ donasset dicto Stephano filio Halymban, pro se et Andrea fratre suo coram nobis personaliter comparente, tamquam commetaneo terre prenotate et huiusmodi concambio consensum prebente atque annuente E converso autem in concambium et commutationem medietatis dicte terre Gerebenus comes Iohannes prelibatus, similiter sine preiudicio iuris alieni, dedisset et statuisset Ehelleo vicevaivode prenotato portionem suam in terra Heuduasara vocata et Ileerteluke ac in terra Bykus ipsum contingentem, sicut dixit emptam eiusdem, sub metis et terminis prout idem tenuit et possedit, et terram Gumbuch sub metis infra scriptis, cuius terre Gumbuch mete, sicut in prioribus literis nostris privilegialibus super emptione ipsius terre emanatis vidimus contineri, taliter distinguuntur, prima videlicet meta incipit a parte meridionali in uno berch, qui est inter terram Gumbuch et terram Ana, ubi sunt due nove mete terree, et descendit iuxta silvam Gumbuch et cadit iuxta eandem silvam ad rivum Gumbuch in superiori parte possessionis Gumbuch infra silvam Gumbuch et ibi sunt similiter due mete terree ex novo erecte et sic transeundo rivum memoratum ascendit ad unum berch per binas metas et crebras prope silvam et tendit ad unum Kuzberch, exinde vergit versus orientem per novas metas et pervenit ad indaginem Moko, abinde descendit per novas metas a parte solis et cadit ad unum Gumbuch et ibi sunt due nove mete et ex alia parte rivi similiter due mete, deinde ascendit ad partem septentrionalem et pervenit ad superiorem finem silve Ana, et ibi in uno berch sunt due mete nove de terra et sic revertitur per novas metas ad primam metam capitalem, cum omnibus utilitatibus ipsarum terrarum sicut in privilegiis suis super emptione dictarum terrarum emanatis continetur, eodem modo iure perpetuo in filios filiorum possidendas et habendas, Petro comite de Forrou et Lucachio filio Ladislai de sancto Johanne, pro se et Dominico fratre suo, personaliter coram nobis astantibus, sicut dixerunt commetaneis ipsarum terrarum, commutationi huiusmodi dictarum terrarum consensissent et assensum preberent, prout sunt confessi. Assumentes et obligantes se mutuo idem vicevaivoda et comes Iohannes, ut quecumque partium processu temporis super terris suis prenotatis per concambium assig-

¹⁾ așa în text

natis impeteretur vel in ius evocaretur, pars alia teneretur propriis laboribus et expensis partem impeditam per omnia expedire et in pacifica possessione dictarum terrarum indefesse conservare. Ut igitur predictae commutationes dictarum terrarum robur obtineant perpetuae firmitatis nec tractu temporis per quempiam possint retractari vel in irritum revocari, ad perpetuam rei memoriam ad petitionem partium literas nostras presentes concessimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum in quindenis Pentecostes, anno domini millesimo trecentesimo tertio. Stephano preposito, Cantorato vacante, Vincencio custode Nicolao decano ecclesie nostre existentibus.

Doc. Nr. 40

1303 Octombrie 16, Deva.

Ladislaus voyvoda Transsilvanus et comes de Zolnuk omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in eo, qui salutem operatus est in medio terre. Usus longeve consuetudinis obtinuit, ut ea, que per sententiam diffinitivam iudicum dirimuntur ¹⁾ inter partes, patrocinio litterarum roborentur, nec labente tempore simulcum memoria hominum elabantur et ne effrenata cupiditas sui prodiga, pacis emula, mater litium, avaritia iurgiorum, que cottidie nova litigia generat, litem sopitam recidivo dolore reserare valeat in futurum, proinde ad universorum notitiam tam presentium quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod cum magister Stephanus, filius Sampsonis, clare memorie, Nicolaum comitem et Andream voyvodam, fratrem eiusdem de Dyog, ordine iudiciario ad nostram evocasset presentiam et quamquam ipsa causa inter partes coram nobis diutius fuisset ventilata, tandem idem magister Stephanus in figura iudicii proposuit coram nobis, quod portionem suam in villa Tyvis, ipsum iure contingentem Nicolaus comes et Andreas voyvoda predicti in preiudicium ipsius et gravamen occupassent et detinerent occupatam, super qua etiam portione de iure sibi debita, vivente patre suo, questio inter ipsos coram Lorando condam voyvoda Transsilvano felicitis recordationis fuisset suscitata et per probos viros et amicales compositores mediantibus litteris ipsius Lorandi voyvode extitisset et sopita inter partes. Predicti vero Nicolaus comes et Andreas voyvoda personaliter coram nobis constituti ex adverso animo litem contestandi responderunt quod magister Stephanus memoratus nullam partem, nullamque portionem, nec aliquid jus in ipsa villa Tyvis haberet vel ullo unquam tempore habuisset et quod eorum affectio veritate nitatur privilegii et instrumentis se munitos fore dixerunt et exhibituros se die per nos assignato obtulerunt, que privilegia propter tempus inpacatum in capitulo ecclesie Budensis recondita allegantes. Nos igitur

---

¹⁾ așa în text

auditis propositionibus et responsionibus utriusque partis, unacum nobilibus partis Transsilvane nobiscum tunc temporis considentibus interloquendo decrevimus, ut pretacti Nicolaus comes et Andreas voyvoda privilegia et instrumenta super hoc per ipsos labiis allegata, exhiberent, ut ipsis visis et relectis, ipsi cause finem debitum inponeremus. Quiquidem Nicolaus comes et Andreas voyvoda spontanea ad hoc se obligarunt voluntate, quod in quindenis beati Johannis baptiste nunc proxime preteritis exhiberent privilegia antedicta. Qui Nicolaus comes et Andreas voyvoda adveniente ipso termino non exhibuerunt nec presentaverunt coram nobis privilegia memorata, sed assumpserunt secundo se firmiter obligando median- tibus nostris litteris, ut omnibus occasionibus relegatis, in octavis nativitatis vir- ginis gloriose similiter proxime preteritis, exhiberent privilegia paulo ante nomi- nata. Qui nec in ipso secundo termino privilegia ipsa curaverunt vel potuerunt coram nobis exhibere et quamquam in primo et in secundo termino ipsi cause finem inponere debuissent et potuissemus equitate suadente, tamen ad convincendam malitiam ipsorum, necnon et ad maiorem declarationem juris ipsius magistri Stephani, tertium peremptorium et ultimum terminum eisdem comiti Nicolao et Andree voyvode duximus assignandum, ut omni occasione postposita in vigilia beati Mychaelis archangeli proxime preterita privilegia et instrumenta sepefata coram nobis exhiberent, recepturi secundum continentiam ipsorum privilegiorum iustitie complimentum. Iidem comes Nicolaus et Andreas voyvoda nec in ipso tertio termino et peremptorio per nos iam termino tertio assignato curaverunt, vel voluerunt seu potuerunt ipsa privilegia coram nobis exhibere; imo potius in exhibitione ipsorum privilegiorum defecerunt omnino. Pretacto magistro Stephano, ad maiorem evidentiam sui juris et iustitie, licet ad hoc non teneretur de jure, quibusdam tamen litteris patentibus Lorandi voyvode antedicti presentante, in quibus continebatur, quod tertia pars terragii et aliorum proventuum in ipsa villa Tyvis cederet in jus ipsius comitis Sampsonis, patris eiusdem Stephani et suorum heredum. Hiis igitur habitis sic et peractis, prehabita matura deliberatione et con- silio nobilium quamplurium terre Transsilvane, qui nobis tunc aderant, stateram gestantes in manibus lances appendentes equo libramine, deum habentes pre oculis et reddere volentes unicuique quod suum est, iuris tramite observato, quia sepe- fati Nicolaus comes et Andreas voyvoda in primo, secundo et tertio termino per nos eisdem assignato et per eos spontanea voluntate assumpto, privilegia sua pre- sentare contumaciter non curaverunt, nec voluerunt, vel potuerunt, imo potius in exhibitione ipsorum privilegiorum omnino defecerunt, ut est premissum; ideo cause finem inponere cupientes, ut tenentur, sententialiter et finaliter adiudicantes decrevimus tertiam partem ville Tyvis sepedicte, cum omnibus utilitatibus suis et pertinentiis ipsi magistro Stephano et per eum suis heredibus heredumque suorum successoribus perpetuo possidendam et habendam, hoc adiecto, quod

molendina et aquam Gyog ipsam villam Tyvis transcurrentem partes predictae possidebunt et tenebunt, quemadmodum inter partes coram Lorando condam voyvoda mediantibus litteris ipsius extitit ordinatum. Quemquidem magistrum Stephanum per Elleum vicewoyvodam et magistrum Johannem archydiaconum de Kykullew, prothonotarium nostrum, coram homine capituli ecclesie beati Michaelis archangeli et presentibus Gregorio de Sancto Rege et Petro de Forrou comitibus, iudicibus nobilium provincialium introduci fecimus in possessionem corporalem. Qui homines nostri prenotati, prehabita divisione equali ipsius ville Tyvis inter partes, tertiam partem videlicet superiorem partem platee ville Gyog, que platea incipit iuxta domum leprosorum et transit versus Enydinum simul cum tertia parte iudicatorum fori et ecclesiam communiter possidere statuerunt eidem magistro Stephano pro portione sua perpetuo in filios filiorum possidendam, tenendam et habendam, auctoritate nostra iudiciale mediante, perpetuumque silentium super constitutione et divisione sepius nominata partibus duximus imponendum. Ut igitur hec nostra sententia iudicialis robur obtineat perpetue firmitatis, nec ullo unquam tempore per quempiam in dubium possit revocari, presentiter concessimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum in Dewa, in die beati Galli confessoris. Anno ab incarnatione domini millesimo trecentesimo tertio.

Doc. Nr. 41

<1303> Octombrie 21 Deva.

Venerabilibus viris et discretis amicis suis reverendis capitulo ecclesie Albensis Transsilvane Ladislaus voyvoda Transsilvanus et comes de Zolnuk amicitiam debitam cum affectu. Discretionem amicitie vestre requirimus diligenter, quatinus secundum continentiam nostrarum litterarum privilegialium vestras litteras privilegiales vestri gratia magistro Stephano filio Sampsonis super villa Tyvis velitis elargiri et rescribi faciatis. Datum in Dewa, in die undecim milium virginum.

Doc. Nr. 43

1303 Noembrie 28, <Alba-Iulia>.

Capitulum ecclesie beati Michaelis archangeli Transsilvane omnibus Christi fidelibus tam presentibus, quam futuris presens scriptum inspecturis salutem in salutis largitore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod magister Stephanus filius Sampsonis de Gyog ad nostram accedens presentiam, exhibuit nobis litteras nobilis viri Ladislai voyvode Transsilvani et comitis de Zolnuk hunc tenorem continentes: <Urmează actul voevodului Ladislau din 21 Octombrie 1303 Deva>. In quibus litteris petebat nos idem Ladislaus voyvoda, sicut su-

perius est expressum ut litteras suas privilegiales super tertia parte terre seu ville Tyvis vocate emanatas iuxta tenorem earundem recrubi faceremus et nostras litteras dicto magistro Stephano dare dignaremur. Quarumquidem litterarum tenor talis est: <Urmează actul voevodului Ladislau din 16 Octombrie 1303, Deva >. Nos igitur petitionibus ipsius Ladislai voyvode iustis et licitis annuentes, ut tenemur, dictas litteras privilegiales per ipsum magistrum Stephanum filium Sampsonis nobis presentatas de verbo ad verbum presentibus inseri fecimus et sigillo nostro commuiri. Datum in festo beatorum apostolorum Symonis et Jude. Anno domini millesimo trecentesimo tertio. Stephano preposito, Thoma cantore, Vincentio custode, Nicolao decano ecclesie nostre existentibus.

Doc. Nr. 46

1304 Martie 31, Roma (sf. Petru).

Benedictus episcopus etc. Dilecto filio Priori Provinciali fratrum Predicatorum in Ungaria salutem etc. Cum sicut nobis existit intimatum, nonnulli fratres tu ordinis sint filii sacerdotum latinorum, quos patres ipsorum ex matrimonio ab eis contracto ante susceptionem sacrorum ordinum, secundum ritum Grecorum, in sacerdotio genuerunt, discretioni tue, de cuius circumspectione fiduciam gerimus in domino specialem, dispensandi auctoritate nostra cum duobus ex eis defectum huiusmodi patientibus, quibus ad hoc propria merita repereris suffragari, quod eodem non obstante defectu ad aministrationes, prelaturas et officia predicti dumtaxat ordinis, citra, tamen officium provincialis prioris eiusdem ordinis, assumi licite valeant, plenam concedimus tenore presentium facultatem. Datum Rome apud Sanctum Petrum II Kal. Aprilis Anno primo.

Doc. Nr. 52

1304 Septembrie 28, Mintiul Gherlei.

Nos Ladizlaus voyvoda Transsilvanus et comes de Zonuk tenore presentium significamus quibus expedit universis, quod accedentes ad nostram presentiam comes Nicolaus castellanus noster de Chicho et Johannes frater eiusdem, filii Emuch exhibuerunt nobis quamplures litteras Johannis vicevoyvode bone memorie, litteras iudicum nobilium ac etiam abbatis et conventus ecclesie beate virginis de Clus super facto terre Bizov vocate, in quibus vidimus contineri, quod ipsi predictam terram ordine iudiciario requisivissent legitime atque juste secundum quod in litteris predictorum iudicum et conventus continentur, petentes a nobis ut ipsam terram nostris litteris dignaremur confirmare. Nos itaque relectis omnibus litteris eorum causalibus, ipsam terram eorum hereditariam Bizkou vocatam, a Karachino et

Pethe requisitam et lucrata de jure et de facto mediantibus litteris nostris privilegialibus duximus confirmandam seu roborandam, eis et eorum heredibus jure perpetuo possidendam, tenendam pariter <et> habendam. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes concessimus litteras, ut superius est expressum, sigilli nostri munimine roboratas. Datum in Nemiti in vigilia beati Michaelis archangeli. Anno domini millesimo trecentesimo quarto.

Doc. Nr. 55

1305 Aprilie 15, <Alba-Iulia>.

Capitulum ecclesie beati¹⁾ Michaelis archangeli Transsilvane omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam tam presentium quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod Gregorius comes filius Apa et Iacobus frater eius ac Gregorius filius Nicolai fratris ipsorum coram nobis personaliter constituti confessi sunt, quod licet super facto possessionum eorundem lis et contentio inter ipsos mota exstitisset et suscitata et diutius ventilata, tandem pro voto et consensu et ad nutum omnium cognationum suarum et cognatorum et inducentur²⁾, propter bonum pacis in celebratione divisionis possessionum seu terrarum eorundem in partibus Transsilvanis existentium ad talem concordiam seu pacis unionem se devenisse retulerunt, quod terre seu possessiones Almakerek et Ujfalu vocate cum omnibus utilitatibus ad easdem pertinentibus sub metis et terminis prout possederunt et tenuerunt ab antiquo ac villa Besse cum universis utilitatibus suis ipsi Gregorio filio Nicolai pro parte sua, item Gregorio comiti filio Apa terre seu ville Betlilend, Fighe, Malom Totesdi, Ujfalu, Baromlak et Isontelke, Keresd et Földszintelke nuncupate eodem modo cum universis ad easdem pertinentibus et utilitatibus suis <cessissent. <Sed> quia villa Ujfalu silva caret, sic dixerunt ubicumque silvas super Jacobi prenotati parte de eadem pertingere possent, liberi essent, sicut propriis ipsius Jacobi ad utendum. Item Jacobo sepe dicto terre seu possessiones Katel, Assonfalva, Beud, Babus, Nagyfalva, Karatsontelke atque Moltsed, Bodin, Szkerbatha nominate simul cum omnibus ad easdem appertinentibus et utilitatibus suis per modum divisionis cessissent sine preiudicio iuris alieni et essent devolute unicuique ipsorum perpetuo et irrevocabiliter in filios filiorum possidendas pacifice et habendas assuendas³⁾, obligantesse ab omnibus prius dictarum terrarum seu possessionum processu temporis eosdem impedire et inquietare volentes⁴⁾ mutuo defensare et expedire propriis laboribus et expensis, tenentur in pacifica possessione dictarum terrarum unumquemque ipsorum indefesse conservare. Iidem prefati nobiles confessi sunt

---

¹⁾ In Zimmermann-Werner, gresit: *nostrae*. ²⁾ așa in textul publicat ³⁾ probabil corect: *assumentes et obligantes* ⁴⁾ corect: *volentibus*

quod omnes cause seu actiones, que honorum et possessionum suarum pecunia mancipatarum ac aliarum a parte ipsorum relictarum mote fuissent, sedate essent ac sopite inter ipsos atque mortue ita ut numquam de cetero in processu honorum premissorum aliquis vel aliqui ex eisdem contra alium aliquam questionem seu causam movere valerent, et si quis ipsorum aliquas literas in processu huiusmodi cause et partes ¹⁾ confectas et receptas reservaret, viribus carerent et inanes essent, minimj et nullius prorsus firmitatis ubicumque lapsu temporis exhiberentur per eosdem Petentes nos cum instantia, ut ad consolidationem ac firmitatem huiusmodi divisionis terrarum et possessionum suarum predictarum ac concordia ²⁾ ad perpetuam rei memoriam literas nostras privilegiales presentibus dare et concedere dignaremur. Nos igitur petitionibus ipsorum annuentes super premissa divisione possessionum suarum predictarum literas presentes nostras commisimus ³⁾ sigilli nostri munimine roboratas. Datum in coena domini, anno eiusdem millesimo trecentesimo quinto. Stephano preposito, Thoma cantore et custode, Nicolao decano existentibus.

Doc. Nr. 66

1307 Mai 1, <Alba-Iulia>.

Magnifico viro Ladislao vaivode Transylvanie capitulum ecclesie Transylvanie amicitiam paratam cum honore. Receptis et visis literis vestris per quas nobis intimabatur, ut hominem nostrum cum vestro homine illico, ad ea exequenda, que in eisdem continebantur, transmitteremus. Nos enim amicabili petitioni magnificentie vestre suffragari cupientes una cum nobili Osvaldo filio Leustachii de Kelnek, homine vestro nostrum hominem, virum idoneum, unum ex nobis, scilicet magistrum Marcellum destinavimus. Qui demum ad nos redeuntes, nobis consona voce retulerunt: Quod ipsi die secunda festi beati Georgii martyris nunc preteriti ad faciem possessionis Földvár, in comitatu Albensi pariter accedendo, convocatis vicinis et commetaneis circumquaque tandem ipsis presentibus ipsam per varias⁴⁾ metas et antiquas reambulassent, atque metis sic distinxissent, distinguendo; Prima meta oritur et incipit in ripa fluvii Olth dicti e diametro cuiusdam molendini, Ex hinc per unum bercz tendit ad quoddam fossatum, ubi altera meta terrea cumulata est; tertiam tandem meta erecta est in apice montis quercorum; quarta vero meta posita est similiter terrea in vertice Montis Sacerdotum dicti; quinta denique meta terrea effossa est in monte Zenlizthe prediali nuncupato. Ex hinc progrediendo inter tres montes, qui distinguunt territoria trium possessionum Burutia, Földvár et Martonhegy dictarum, fixa est sexta meta terrea. De hinc ultra tendendo ad montem seu bercz fluvii Goldbach vulgo dicti, per quem semper

---

¹⁾ et *paries*: desigur greșit pentru *a partibus* ²⁾ corect: *concordiam* ³⁾ corect: *emisimus* ⁴⁾ corect *veras*

in vertice eiusdem eundo elevata est septima meta, et protendit se ad monticulum Neutidul nominatum. Hinc continuo in apice eiusdem bérz Goldbach procedendo, per unum campum Calvum attingit, et cadit in viam, que ducit ad possessionem Nozia dictam, ex inde pariter eodem vertice intense procedendo subit radicem monticuli proceri arboribus eminentis, ubi est elevata nona meta terrea: que distingvit territoria possessionum Ujfalu et Földvár dictarum, tandem ultimo flectit per latus dicti montis Goldbach et descendit in locum, ubi fluvius Goldbach cadit in fluvium Olth. Ubi tandem a metis erigendis destiterunt. Datum feria secunda post dominicam Rogate, anno millesimo trecentesimo septimo.

Doc. Nr. 80

1307 Septembrie 19, <Alba-Iulia>.

<C>apitulum ecclesie beati Mychaelis archangeli Transsylvane. Ut gesta, que in tempore fiunt, varietate temporum non labantur seu vacillent, ipsa provida discretio sapientum sollersque investigatio virorum ad cautelam patrocinio literarum consueverunt roborari Proinde ad universorum notitiam tam presentium quam futurorum harum serie declaramus, quod Andreas, filius Vduor, Syculus de Kyzdy et duo filii sui, Fulkun et Stephanus, pro se et pro filiis suis in nostri presentia personaliter constituti, confessi sunt oraculo vive vocis, quandam terram suam seu possessionem hereditariam Thorya et Reketyasuelge vocatam portionem Ramacha ipsos contingentem Johanni et Sander filiis Opor, necnon Egidio, filio Stephani, ex permissione omnium cognatorum suorum cum omnibus utilitatibus suis et pertinentiis iuxta veteres metas et antiquas vendidisse et locasse pro centum et viginti marcis, in filios filiorum, inconcusse et pacifice, sine preiudicio iuris alieni perpetualiter possidendam et habendam. Hos adiecto, ut quicumque eosdem Johannem videlicet et Sander, filios Opor, necnon Egidium, filium Stephani vel suos heredes heredumve suorum successores pro terra seu possessione memorata impeteret aliquo tempore seu in ius evocaret, iidem Andreas et filii sui Fulkun et Stephanus memorati vel heredes eorundem in propriis laboribus et expensis expedire tenerentur et ipsos Johannem et Sander, necno Egidium memoratos vel heredes suos in pacifica possessione indempniter conservare. In cuius rei testimonium et robur perpetuum ad petitionem partium, nostras literas privilegiales concessimus, sigilli nostri munimine roboratas. Datum tertia feria proxima post festum exaltationis sancte crucis, Gregorio preposito, Vincencio custode, Thoma cantore, Gregorio decano ecclesie nostre existentibus, anno domini millesimo trecentesimo septimo>.

1307 Octombrie 6, Bonchida

Nos Ladislaus vajvoda Transsilvaniensis et comes de Zonuk presentium per tenorem significamus, quibus expedit universis, quod Lorandus et Gyula filii...¹⁾ ad nostram accedentes presentiam nobis supplicaverunt, ut hominem nostrum ad reambulandam terram eorundem et distinguendam eandem a terris seu possessionibus aliorum Gyula vocatis et ad audiendum iuramentum eorundem, sicut per nos fuerat iudicatum, dare dignaremur. Nos justis eorum petitionibus annuentes, hominem nostrum, videlicet Gregorium sacerdotem de Bonchyda, eisdem assignavimus, qui convocatis vicinis et commetaneis, videlicet Joanni et Ladislao filiis Tormach, item Ladislao filio Gregorii, item Joanne, Nicolao, Ladislao et Andrea filliis Michaelis filii Laurentii, item Petro, Josepho, Michaeli et Dominico filiis Stephani de Machkas, accedendo ad ipsam terram, reambulaverunt ipsam terram sub his metis infrascriptis. Scilicet prima meta incipit <ubi>²⁾ fluvius Hosou cadit in Gyulapataka, deinde vadit versus Chomafaya ad unum Zeek, abhinc ulterius procedendo versus Chomafaya ad Kerthvelykapus et deinde procedendo super Kurzberek versus occidentem inter Gyula et Chomafaya pervenit ad unum Kerekdumb, adhuc dehinc procedendo accesserunt ad unam metam Lykas, quas metas filii Tormach justas esse affirmaverunt; item in eodem Berek³⁾ transeundo versus occidentem, tendit ad terram filiorum Gregorii, qui ipsas metas licitas et justas affirmaverunt. Deinde venientes ad terras filiorum Michaelis, pervenerunt ad tres metas capitales terre Gyula; deinde vergentes versus meridiem, pervenerunt ad unam metam, deinde super Calvit Berch procedendo, pervenerunt ad duas metas, item super eandem similiter ad duas metas, adhuc super eandem Berch procedendo pervenerunt ad tres metas capitales, que sunt in capite fluvii Gyula superius. Deinde ad orientem vergentes, tenderunt ad Mochkas in una via antiqua ad duas metas; abhinc pervenerunt ad duas metas, super quibus contradicebant, alias autem affirmabant in Kerekdumb a parte inferiori Machkas appellatum. Super quibus duabus metis iidem Lorandus et Gyula se quinto prestiterunt sacramentum et hic ipsa pars eis cessit rite et legitime. Deinde tendit versus septentrionem ad duas metas Lukas vocatas, a quibus adhuc tendit ad septentrionem, tendit ad unum Dumb, ubi nec filii Stephani, nec alii contradixerunt memorati, verum secundum quod coram predicto Gregorio sacerdote ad hoc per nos destinato actum est ad reddendam et restituendam, pleno jure possidendam pacifice et quiete, ita quod Johannes, Nicolaus, Ladislaus et Andreas filii Michaelis antedicti nullam possint lapsu temporis protestationem de premissis. Datum in Bonchyda in octavis beati Michaelis, Anno domini millesimo trecentesimo septimo.

¹⁾ Loc rupt in orig. ²⁾ Probabil lipsește: «bi. ³⁾ corect: berch

Doc. Nr. 84

1307 Noembrie 1, <Alba-Iulia>.

Capitulum Albensis ecclesie beati Michaelis archangeli Transilvane omnibus Christi fidelibus salutem in omnium salvatore. Quoniam ¹⁾ provisionis fortuitis eventibus diligens industria plerumque opprimitur et opressa damnum generat vivacisque memorie robur suffocat et extinguit, provida vult tatio, ut vincat veritas, dum fuerit propalata et perennis testimo <nio> non corruat casibus casualiter oppressivis. Proinde noverint universi tam presentes quam futuri, quod Jeclinus filius Walterii quondam iobagionis nostri de Woiasd cum Bertolpho et Marsilio fratribus suis pro se et pro Herrico fratre ipsorum comparentibus ab una parte et magistro Elya archidiacono de Hunad concanonico nostro ex altera coram nobis personaliter constitutis, idem Jeclinus portionem suam de molendino dicti magistri Elye, quod habet super fossatum fluvii Gald subtus pontem lapideum Woiasd, quam in eodem molendino se contingentem esse dicebat, in tertia parte eiusdem molendini, quam tertiam partem dicti molendini primitus Bertholphus, Marsilius et Herricus fratres sui prelibati in absentia sua sicut dixit, eidem magistro Elye pro novem marcis fini argenti vendiderunt, dicto Bertolpho et Marsilio fratribus suis presentialiter coram nobis astantibus et consentientibus vendidit et locavit ipsi magistro Elye pro duabus marcis, plene habitis sicut dixit et perceptis per eundem iure perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam pacifice et habendam. Et insuper idem Jeclinus confessus est per dictum magistrum Elyam in omnibus sibi esse satisfactum de molendino memorato. In cuius rei testimonium et robur perpetuum, ne ea que sunt ordinata inter partes predictas ullo tempore possint per quempiam retractari et irritari, ad instantiam et petitionem utriusque partis literas nostras concessimus presentes sigilli nostri munimine roboratas. Datum, in die omnium sanctorum anno domini millesimo trecentesimo septimo. Gregorio preposito ecclesie nostre, Thoma cantore, Vincencio custode, Gregorio decano existentibus.

Doc. Nr. 126

1310 Octombrie 8, <Cluj-Mănăştur>.

Nos. H. divina miseratione abbas in Clusmonasterio totusque conventus eiusdem loci damus pro memoria quod sunt constituti coram nobis magister Nicolaus filius Mikula et Iohannes filius Elie ex una parte, ex altera vero Iohannes, Nicolaus de Mera et Ladizlaus filius Andree filii Feltw causa que vertebatur inter ipsos, ad pacis concordiam devenerunt tali modo, quod Nicolaus et Iohannes supra

---

¹⁾ lacună în textul latin publicat.

dicti quod molendinum super fluvium Nades quod pertinet Andree filio Feltw et filio suo Ladizlao, ipsi vero ante dicti Nicolaus et Iohannes secure <ha> bere eisdem permiserunt, ita sane, quod piscinam illius molendini nullus audeat in ea piscari sine voluntate Andree et filiorum suorum nichilominus si supra dictum molendinum transponeretur de loco ad alium locum, quod Nicolao et Iohanni supra dictis per molendinum illud non in pratis et in aliis aliqua molestia vel iniuria fieret. Datum proxima feria quinta post octavas sancti Michaelis, anno domini millesimo trecentesimo decimo.

Doc. Nr. 129

1310 Noembrie 4.

Karolus dei gratia Hungarie, Dalmatie, Croatie, Rame, Servie, Gallitie, Lodmerie Comanie Bulgarieque rex omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in omnium salvatore. Ex officio suscepti regiminis debet regia celsitudo suorum subiectorum fidelitatibus et obsequiis respondere gratiose, ut ipsorum exemplo reliqui) ad fidelitatis opera studia exercenda et regia vestigia prosequenda devotius invitentur. Proinde ad universorum notitiam presentium pariterque futurorum harum serie volumus pervenire, quod nos consideratis fidelitatibus et servitiorum meritis comitis Renerii filii Renerii dilecti et fidelis nostri de Vincl inferiori, que nobis in nostris negotiis et agendis opportunis alacriter et indefesse exhibuit et impendit, quandam terram Nicolai filii Alardi sine herede masculini sexus decedentis Olaharcus vocatam inter terras Felkuner, Arcus Saxonialis et Peyn existentem, cum filia dicti Nycolai, consorte eiusdem Renerii comitis ad eundem devolutam, et quia iuxta antiquam et <approbatam regni nostri con> suetudinem ad nostram pertineat collationem, de consilio prelatorum et baronum nostrorum fidelium predicto Renerio comiti et suis he<redi>bus heredumque suorum successoribus, tum propter dominam consortem suam supradictam tum etiam propter fidelitatem et obsequiorum eiusdem pr<erogativ>am, cum suis utilitatibus et pertinentiis universis sub eisdem metis et terminis, quibus per Nicolaum antedictum, socrum suum habitata <e<xtiti>t et possessa, dedimus, donavimus et contulimus perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam, et habendam, Ut autem huius nostre collationis et donationis series robur obtineat perpetue firmitatis nec lapsu temporis valeat per quempiam retractari, sepedicto Renerio literas <nostr>as privilegiales dari fecimus nostri duplicis sigilli munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Johannis prepositi ecclesie Albensis Regalis aule nostre vicecancellarii et archidiaconi de Kukullew dilecti et fidelis nostri, quarto nonas Novembris, anno domini millesimo trecentesimo decimo.

Doc. Nr. 130

1310 Decembrie 8, sfântul Mihai.

Nos Carolus dei gratia rex Hungarie memorie commendantes significamus tenore presentium quibus expedit universis, quod nos ob reverentiam et honorem virginis gloriose ac ordinis et status ecclesiastici dilectionem religiosis viris fratribus ecclesie beate Marie de Deesvar, ordinis fratrum Eremitarum sancti Augustini hanc duximus gratiam perpetuo faciendam, ut singuli currus ex Deesakna sales in Deesvar deferentes in eadem villa Deesvar ipsis fratribus ecclesie beate virginis solvere sive dare teneantur duo sales et ubicumque dicti fratres ipsos sales sibi taliter provenientes et etiam alios sales ipsorum, quos ad opus ecclesie memorate vel ad commodum et sustentationem suam in predictis nostris villis acquirere poterunt per subventionem fidelium et eleemosynarum largitionem, vendere aut quocumque voluerint libere possint, tam ibidem in Deesakna vel in Deesvar, quam in Zatmar, aut alias quandocumque ipsorum placuerit voluntati, absque tributi solutione aliquali. Nec quispiam comitum camere nostre vel officialium quorumcumque dictos fratres in venditione salium predictorum ratione tributi sive debiti alicuius molestare in aliquo locorum debeat sive presumat contra gratiam eisdem per nos factam. Datum prope Zindam in villa beati Michaelis, in festo conceptionis beate virginis, anno dominice incarnationis millesimo trecentesimo decimo.

Doc. Nr. 131

1310 Decembrie 8.

Karolus dei gratia, Ungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie Bulgariaeque rex Christi fidelibus, tam presentibus quam futuris, presens scriptum inspecturis, salutem in omnium salvatore. Licet regia pietas, manum munificam debeat porrigere universis, illos tamen quorum experta probitas laudata est, in prosperis et in adversis, prosequi debet muncificentia largiori ut alii eorum exemplis invitati, ad fidelitatis opera fortius accendantur. Proinde ad universorum, tam presentium quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod nos consideratis fidelitatibus magistri Nycolai filii Mykud bani, dilecti et fidelis nostri et, specialiter quas nobis in primo introitu nostro seu accessu in partes Transilvanas in villa sua Egreeg vocata, cum omni fervore fidelitatis laudabiliter exhibuit et devote, et hospitalitatem nobis in ipsa villa sua Egreeg, honorifice prout nostre regie congruit maiestati impendit, ad instantiam et petitionem eiusdem magistri Nycolai et consanguineorum suorum, de consilio et consensu archiepiscoporum, et baronum nostrorum, Hanc gratiam eidem duximus faciendam specialem, et admisimus atque concessimus, ut de singulis curribus plenis, sales, et alia mercimonia ferentibus, et aliis, per ipsam villam Egreeg transeuntibus, de quibus, iuxta concessionem antiquorum regum Ungarie, pre-

decessorum nostrorum felicium recordationum, unus denarius in dicta villa Egreeg pro tributo dari consuevit et persolvi, de cetero duo denarii pro tempore currentes, pro ipso tributo, dicto magistro Nycolao domino ipsius terre Egreeg, et suis heredibus, dari debeant et persolvi. In cuius rei memoriam, perpetuamque firmitatem presentes concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri prepositi Albensis ecclesie, aule nostre vicecancellarii, et archidiaconi de Kukullu, dilecti et fidelis nostri, sexto ydus Decembris. Anno domini millesimo trecentesimo decimo regni autem nostri anno decimo.

Doc. Nr. 153

1311 Iulie 4, <Ócsa, R. P. Ungarā>.

Nos frater Stephanus procurator religiosarum dominarum in Insula beate virginis Marie deo famulantium, memorie commendantes significamus universis quibus expedit presentium per tenorem. Quod cum comes Blaius filius Olcii de Kizdy in territorio domini regis constitutus gravi fuisset infirmitate detentus, decumbens in villa Olcha vocata, presentibus nobis et aliis viris idoneis per ipsum illic vocatis, sentiens se de hac valle miserie decessurum tale condidit testamentum. Quod corpus suum in cemeterio predicte ecclesie beate virginis Marie in Insula commisit sepeliri. Item dicte ecclesie commisit pro remedio anime sue unum equum, unum scipum argenteum et unum cingulum argenteum, item ecclesie beate. Clare, in qua fratres minores Deo famulantur, legavit unum equum item ecclesie beate Marie virginis de Olcha unum equum, item servos et ancillas suas, videlicet Annam Cartaneam cum filio suo, Chyhurk amsimiliter cum filio suo, item parvum Johannem, item Vrcheh, item Casta et Mathe cum pueris suis legavit ob salutem suam frui perpetua libertate, ratione pristine conditionis tam per proximos suos quam per alios nunquam ab hodie et deinceps molestandos, item terram suam Zarazpatak vocatam legavit Stephano, Nicolao, Demetrio et Petro filiis comitis Johannis, filii Opor, fratris sui perennaliter possidendam, complanando circa premissa omnem vocatum legavit Stephano, Nicolao, Demetrio et Petro filiis comitis Johannis, filii Opor, fratris sui perennaliter possidendam complanando circa premissa omnem materiam questionis ulterius procedendi. In cuius rei memoriam et soliditatis testimonium presentes litteras sigillo nostro fecimus roborari. Datum in vigilia beati Jacobi apostoli, anno domini millesimo trecentesimo undecimo.

Doc. Nr. 160

1312, <Buda>.

Capitulum Budensis ecclesie omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam tam presentium quam

futurorum harum serie volumus pervenire, quod comes Michael filius Magni Barch et Petrus filius eiusdem, de genere Csak coram nobis personaliter comparentes vive vocis oraculo sunt confessi, quod Nicolaus filius Briccii, qui personaliter aderat et esset, similiter idem Briccius filius Magni Barch et pro eo dictus Nicolaus cum ipso <Michaeli cum>¹⁾ eodem Petro filio suo, item cum Barch et Ugrino filiis Magni Barch fratribus suis in possessionibus ipsorum hereditariis videlicet in Chopok et in Feél in comitatu Simeghiensi, item in universis possessionibus de Vértes, item in possessione Pouszlaka vocata extra fluvium Zodva, item in Hod et in Barchkasa prope Ticiam, item in universis possessionibus ipsorum extra fluvium Moruch, item in possessionibus in comitatu de Zathmar Felseo Dara, Eghyazas Darah, Viszl, Dumbo, Ovari et Szeneo vocatis <iuxta fluvium>¹⁾ Somus existentibus, item in possessione Serind vocata in comitatu Bihariensi, item possessione Maryna vocata <item in possessione>¹⁾ Paganykuth in comitatu de Zabolch, idem Nicolaus haberet quartam portionem nec etiam eedem possessiones divise essent inter ipsos, assumentes idem comes Michael et Petrus filius suus²⁾ pro se <item> Barch et Ugrinus supradictus quod quidcunque³⁾ eidem Nicolao, filio Briccii, id videbitur vel placuerit cum ipsis divisionem facere, liberam habeat facultatem. Voluerunt etiam iidem comes Michael et Petrus filius eiusdem, ut si aliquas literas quomodocunque in facto divisionis contra eundem Briccium vel contra eundem Nicolaum filium suum usque ad datum presentium obtentas habuis se<n>t, pro cassatis et frivolis haberent, ubicunque contra eundem Nicolaum fuerint presentate. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam ad petitionem nobilium predictorum presentes concessimus literas sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Petri lectoris ecclesie nostre, anno domini millesimo trecentesimo decimo secundo, magistro Petro cantore, Petro quarto⁴⁾ custode, domino Nicolao sacerdote, Benedicto et Dominico magistris, Posonio⁵⁾ Petro et Petro dicto Zekul sacerdotibus, Joanne et Thoma magistris ceterisque canonicis existentibus.

Doc. Nr. 164

1312 Aprilie 20, Pojon (R. Cehoslovacã).

Nos frater Stephanus, guardianus ceterique fratres conventus Posoniensis, memorie commendantes significamus quibus expedit universis, quod honorabilis vir et discretus magister Johannes dictus nobilis archidiaconus de Clus, prothonotarius venerabilis patris domini Benedicti, episcopi Transsilvani, coram nobis personaliter constitutus, dixit protestando, quod ex quadam concertatione inter ipsum ab una

¹⁾ Lacune in textul latin publicat. ²⁾ la Csaky, greșit: *suis*. ³⁾ Probabil: *quocunque*. ⁴⁾ v. Anjon I 190 doc, din 1309 Petro terceo custode ⁵⁾ in loc de persona cum este in textul latin publicat.

parte, nomine predicti domini sui¹⁾ tamquam procuratorem eiusdem ad solvendam quandam summam pecunie videlicet trecentarum et septuaginta marcarum et centum fertonum fini argenti ponderis Budensis et ex altera comitem Homboth civem Poseniensem, procuratorem domini fratris Gentilis, cardinalis condam legati in Hungaria, nomine eiusdem legati predictam pecuniam recipientem, super decima predicte summe pecunie quam idem Homboth ²⁾ instantissime ab ipso postulabat quandam ordinationem legati super hoc petendo, predicto vero magistro Johanne nomine prefati domini sui, absque eiusdem scitu et mandato simpliciter denegante timens in ipsius absentia in futurum ex hoc posse dominum suum per predictum Homboth aliquo modo agravari, ideo hanc protestationalis litteram a nobis sibi dari postulavit in memoriam denegationis decimarum persolvendarum de predic ta summa pecunie, quam sepedictus Homboth ab ipso solícite petere et exigere procurabat, nec etiam dominum suum super decimarum solutione ipsius pecunie solute et solvende sine ipsius certa scientia voluit aliquomodo voluit²⁾ obligare. Datum Posony quinta feria proxima ante festum beati Georgii martiris, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo.

Doc. Nr. 167

1312 Iulie 29.

Karolus, dei gratia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerie, Comanie, Bulgarieque rex omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis salutem in omnium salvatore. Licet regia sublimitas cunctorum sibi fideliter famulantium merita gratiose debeat intueri, illos tamen quorum experta probitas laudata est in prosperis debet prosequi munii icentia largiori, Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod magister Nicolaus, filius Thome de genere Chanad, dilectus et fidelis noster, ad nostre serenitatis accedendo presentiam et sue fidelitatis servitia multimoda nostre maiestati impensa proponens et declarans, in quadam villa sua Thelegd vocata, in comitatu Bihariensi existenti, tributum a nostra regia maiestate postulavit. Nos itaque consideratis fidelitatibus et servitiorum preclaris meritis, eiusdem magistri Nicolai quibus nobis multipliciter studuit complacere et se utique reddere gratiosum et specialiter advertentes quod quando cum Matheo de Trinchinio infidele nostro circa fluvium Tarcha prope nostram civitatem Cassa, pugnam commissemus, idem magister Nicolaus viriliter et manifeste dimicando, letaliter extitit vulneratus; in eadem villa sua Thelegd sibi in perpetuum tale tributum de regie benignitatis clementia duximus conferendum, quod de singulis curribus vacuis ad partes Transil-

¹⁾ *domini sui* scribis de aceeași mână deasupra rândului. ²⁾ așa în text.

vanas pro salibus euntibus singulos duos banales, et de oneratis salibus de eisdem partibus redeuntibus, similiter duos banales et quatuor sales; item de quolibet curru onerato, qui vulgo Masa dicitur singulos fertones; item de petia panni de Ippri duo pondera; item de petia panni Dorni unum pondus; item de petia panni de Hay dimidium pondus; item de tunella vini unum pondus; item de uno equo unum pondus venali et de uno bove unum banalem; item de duobus minoribus animalibus unum denarium. Ipse magister Nicolaus et sui heredumque suorum successores in perpetuum habeant pro tributo exigendi facultatem. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes concessimus literas, dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus viri discreti magistri Johannis, Albensis ecclesie prepositi aule nostre vicecancellarii et archidiaconi de Kykewlew, dilecti et fidelis nostri, anno domini millesimo trecentesimo duodecimo, quarto kalendas Augusti, regni autem nostri similiter duodecimo.

Doc. Nr. 170

<1313>.

<K>arolus, dei gratia Hungarie, Dalmatie, Croacie, Rame, Servie Gallicie, Lodomerie, Cumanie Bulgarieque rex omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presentes¹⁾ literas inspecturis, salutem in omnium salvatore. Ex officio suscepti regiminis regalis culminis dignitati dignoscitur expedire, ut ea, que ex donationibus regum in patrimonium sancte matris ecclesie cultui divino pie extiterunt dedicata et disposita, eviterno iure solidata, in concusse persistent; pias donationes suorum antecessorum in sue salutis felix commercium, pium est successoribus illibata conservare. Ea propter, ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod magister Dominicus archidiaconus de Doboka et canonicus ecclesie Transsilvane, vice et nomine capituli eiusdem ecclesie Transsilvane ad nostram accedens presentiam, exhibuit nobis privilegiales literas domini Andree, illustris regis Hungarie, felicis recordationis predecessoris nostri, confirmante, literas privilegiales domini Ladizlai illustris regis Hungarie, fratris nostri patruelis, super collatione salisfodine de Torda facta et super relaxatione collecte populorum <eiusdem ca>pituli²⁾ prelibati confectas; que etiam litere privilegiales in primo introitu nostro in terram Transsilvanam post coronationem nostram cum essemus in Albe Jule nobis, coram venerabilibus patribus Thoma per eandem archiepiscopo Strigoniensi et Wincencio quondam archie<piscopo Colocensi> bone memorie per idem capitulum ecclesie Transsilvane exhibite extiterunt, petens a nobis idem magister Dominicus archidiaconus vice et nomine eiusdem capituli cum instantia,

¹⁾ In textul orig. greșit: *presens*. ²⁾ Loc rupt în orig., întregit după context.

ut ipsas litteras privilegiales ratas habere et confirmare nostri<s litteris privilegia> libus¹⁾ dignaremur. Quarum tenor talis est: <Urmează actul lui Andrei al III-lea regele Ungariei, din 22 Februarie 1291>. Nos igitur petitionibus <ipsius magistri Dominici archidiaconi vice et nomine eiusdem capituli iustus legitimis et honestis regia benignitate favorabiliter inclinati predictam donationem et confirmationem domini Andree regis annuentes, quia ipsas litteras privilegiales invenimus>²⁾ integra<s> in charta et sigillo, non cancellata<s>, non abrasa<s> non suspecta<s>, nec in aliqua sui parte viciata<s>, ipsam donationem et confirmationem <de verbo ad verbum presentibus insertam, ratam et gratam habentes approbamus et regia auctoritate>³⁾ confirmamus. In cuius rei memoriam perpetuanque firmitatem <nostras litteras privilegiales eidem capitulo>⁴⁾ dari fecimus dupplicis <sigilli nostri munimine et appensione roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Johannis prepositi ecclesie Albensis, aule nostre vicecancellaria>⁵⁾ et archidiaconi de Kukullew, dilecti et fidelis nostri, <anno domini millesimo trecentesimo decimo tertio... regni nostri autem anno similiter decimo tertio>²⁾

Doc. Nr. 181

1313 Mai 29, <Alba-Iulia>.

Capitulum ecclesie beati Mychaelis archangeli Transsilvane omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in omnium salvatore. Quoniam gesta temporum simul cum temporibus elabuntur gestisque mortalium memoria obumbrata oblivio plerumque novercatur, provida ratio adinvenit scriptis perenniter permansuris facta stabilire, que diuturnitatem expetunt et immutabilem firmitatem postulant et requirunt. Proinde ad universorum notitiam tam presentium quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod constitutis coram nobis magnifico viro Ladizlao vaivoda Transsilvano et comite de Zounuk pro se et Ladizlao ac alio Ladizlao filiis suis a parte una, et comite Daniele filio Chel de Kelnuk similiter pro se et Nicolao ac Mychaele filiis suis, ac Nicolao filio comitis Salomonis pro se patre suo et Mychaele fratre eius ex altera, iidem Ladizlaus vaivoda et comes Daniel ac Nicolaus super quibusdam terris seu possessionibus

---

¹⁾ Loc rupt in orig. întregit după context. ²⁾ Loc rupt in orig., întregit după actul de confirmare al regelui Carol Robert dat aceluiași capitolu cu privire la stăpânirea a șaizeci de gospodării de Români tot în <1313> și după un alt document după Zimmermann-Werner, I, p. 346. ³⁾ Loc rupt in orig., întregit după Zimmermann-Werner, I, 297. ⁴⁾ Loc rupt in orig., întregit după Zimmermann-Werner I, p. 333. ⁵⁾ Loc rupt in orig., întregit după Zimmermann-Werner, I, p. 433.

suis infra nominatis concambium seu permutationem huiusmodi inter ipsos se fecisse et celebrasse sunt confessi, et coram nobis celebraverunt in hunc modum. dictus scilicet Ladizlaus vaivoda quasdam terras seu possessiones suas, unam scilicet Gregorfaya vocatam cuius medietatem a Tyuan homine sine herede decedente dixit ad eum legitime esse devolutam, de qua quartam Margarete et Scolastice filiabus eiusdem Tyuan iure nature debitam pro duodecim marcis fini argenti emit, sicut eedem domine filie Tyuan coram nobis constitute ipsam quartam earum confesse sunt ipsi Ladizlao vaivode pro ipsis duodecim marcis vendidisse, quas quidem duodecim marcas prefatus comes Daniel et Nicolaus filius Salomonis fratris eiusdem, eisdem dominabus plenarie persolverunt coram nobis obligantesque eedem domine ab omnibus ratione dicte quarte processu temporum ipsum Ladizlaum vaivodam vel heredes suos impetere vel inquietare volentibus, propriis laboribus et expensis expedire et in pacifica possessione dicte quarte indefesse conservare, alia autem medietas ipsius terre Gregorfaya ad ipsum Ladizlaum vaivodam pro iusto iudicio suo devenisset, sicut idem Ladizlaus vaivoda est confessus. Item aliam terram seu possessionem suam Vereseghaz vocatam in Zekes existentes cum omnibus utilitatibus et universis attinentiis earundem sub eisdem metis antiquis et terminis prout per ipsum Ladizlaum vaivodam habite exstiterunt et possesse, dedit, tradidit et contulit dictis comiti Danieli et Nicolao filio Salomonis et per eos eorum heredibus heredumque suorum successoribus iure perpetuo et irrevocabiliter possidendas, tenendas pacifice et habendas. Quarum quidem terrarum Gregorfaya et Veresyghaz prout per magistrum Stephanum castellanum de Kechkes terra Gregorfaya et magistrum Johannem dictum Nacas castellanum de Egurwar terra Veresyghaz coram homine nostro magistro Elya archidiacono de Hunad ipsi comiti Danieli et Salomoni fratri suo et filiis eorum vice et nomine dicti Ladizlai vaivode statute sunt mete taliter distinguuntur atque currunt. Prima videlicet meta dicte terre Gregorfaya, incipit circa Spreng in monte ubi sunt tres mete terre, quarum una dividit ad terram Gregorfaya, alia a parte terre Spreng et tertia a terra Ryngerkerh que nunc est Alardi dicti Jung, deinde vadit in berch et perveniet ad duas metas terre, quarum una dividit a parte ipsius terre Gregorfaya et alia a terra Ryngerkerh. Abhinc tendit in eodem berch ad duas metas terre, quarum similiter una dividit a terra Gregorfaya et alia a terra Ryngerkerh. Post hec vadit in eodem berch perveniet ad tres metas antiquas, quarum una distinguit a terra Gregorfaya alia a terra Ryngerkerh et tertia a terra capituli ecclesie scilicet beati Mychaelis Kohna vocata, inde tendit in eodem berch per binas et binas metas in tribus locis existentes, quarum una dividit semper a terra Gregorfaya et alia a terra Kohna, Post hec vadit et perveniet ad tres metas terre, quarum una dividit ad terram Gregorfaya, alia a terra Kohna et tertia a terra filiorum Pouka Cheuturn vocata, abhinc currit in eodem berch versus orientem per crebras binas et binas metas terre in viginti duobus locis existentes, quarum una semper dividit

ad terram Veresyghaz et alia ad terram filiorum Pouka. Deinde vadit et transit per unum pratum, perveniet ad tres metas terreas in fine unius montis, quarum una distinguit ad terram Veresyghaz, alia a terra filiorum Pouka et tertia a terra nobilium de Gald abhinc tendit et veniet ad unam metam in colle existentem, que dividit inter terram Veresyghaz et terram nobilium de Gald. Deinde tendit et transit per fluvium Zekes perveniet ad duas metas terreas, que sunt circa magnam viam, unde currit in latere unius berch sive montis, perveniet a parte occidentis ad finem unius silve ad duas metas terreas in cacumine montis positas, quarum una dividit a terra Veresyghaz et alia a terra Chergoud nobilium de Gyog, inde tendit in berch versus occidentem veniet ad duas metas, quarum una dividit a terra Veresyghaz et alia a terra Chergoud. Abhinc currit in eodem berch perveniet ad tres metas, quarum una distinguit a terra Veresyghaz, alia ab ipsa terra Chergoud nobilium de Gyog et tertia a terra Chergoud capituli scilicet ecclesie beati Mychaelis. Inde egreditur et vadit ad unam metam in cacumine montis, deinde currit iterato ad unam metam similiter in cacumine montis existentem et post hec eundo versus occidentem in eodem berch perveniet ad tres metas, quarum una dividit ad terram Veresehghaz, alia ab ipsa terra Chergoud capituli et tertia a terra Blasii, filii Herbordi, deinde tendit infra de eodem berch versus occidentem per crebras binas metas versus locum Bozkosar vocatum. Abhinc reflectitur versus septentrionem per crebras binas metas vadit usque ad unum montem Hygysholm vocatum in quo sunt tres mete, quarum una est meta Zekes ad terram Veresyghaz dividens, aliam comes Blasius dixit esse suam et tertiam filii Andree de Gyog dixerunt esse metam eorum, sicut homo noster magister Elyas nobis retulit. Deinde veniet infra de dicta berch versus occidentem ad fluvium Soustou vocatum et inde per eundem Soustou in meatu eiusdem vadit usque ad fluvium Kukullu, ubi terminatur, et ex alia parte dividit fluvius Zekes terram Veresyghaz et terram episcopalem Lotryd vocatam et terras aliorum, inde a fluvio Zekes egreditur supra versus partem meridionalem vadit in eodem fluvio Zekes usque ad Zynpotoka et in dicto fluvio Zynpotoka vadit supra usque ad tres metas prius nominatas ibique terminatur. In quarum quidem terrarum Gregorfaya et Veresyghaz concambium e converso idem comes Daniel nomine suo et filiorum suorum ac Nicolaus nomine suo et Salomonis patris sui et fratris quandam terram seu possessionem suam emptitiam Scepmezeu vocatam in comitatu de Kukullu existentem, similiter cum omnibus utilitatibus suis et universis pertinentiis eiusdem sub eisdem metis antiquis et terminis quibus iidem comes Daniel et Salomon frater suus et antecessores sui tenuerunt et possederunt ab antiquo, dederunt, tradiderunt et statuerunt dicto Ladizlao vaivode et per ipsum eius heredibus modo simili iure, perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam pacifice et habendam assumentes et obligantes se iidem Ladizlaus vaivoda et comes Daniel ac Nicolaus pro se, filiis et fratribus, ut quicumque dictas terras Gregorfaya et Veresehghaz per ipsum Ladizlaum vaivodam

ipsis comiti Danieli et Nicolao ac eorum heredibus datas et assignatas et e con-
verso ipsam terram Scepmzeu per ipsos comitem Danielelem et Salomonem fratrem
suum ac filios eorundem ipsi Ladizlao vaivode assignatam atque datam per con-
cambium processu temporum impediret pars alia teneretur propriis laboribus et
expensis partem impeditam per omnia expedire et in pacifica possessione dic-
tarum terrarum indefesse conservare.

Item partes assumpserunt et obligaverunt se privilegia seu instrumenta
sua quibus mediantibus predictas terras habuerunt et possederunt mutuo
sibi invicem reddere et restituere ad servandum vel ad cassandum, tali obliga-
tione interiecta, quod si qua pars privilegia seu instrumenta sua parti alteri non
estitueret quodcumque et ubi cumque coram quovis iudice per aliquam partem
ad impetendum partem alteram exponerentur, cassa essent et inania et viribus
carerent et nullius prorsus existerent firmitatis, sicut partes ad hoc voluntarie
coram nobis se obligarunt. Ut igitur predictae permutationes terrarum supra dic-
tarum coram nobis facte robur obtineant perpetue firmitatis nec tractu temporis
quempiam possint immutari aut in irritum revocari, ad instantiam et petitionem
utriusque partis literas nostras presentes concessimus sigilli nostri munimine
roboratas. Datum tertia feria proxima post festum ascensionis domini, anno eius-
dem MCCC tredecimo. Gregorio preposito, Thoma cantore, Vincencio custode,
Benedicto plebano de Cluswar decano ecclesie nostre existentibus.

⟨Pe verso, de o mânã din sec. XV:⟩ Dir bryf gehört of den hatert Rod kirg.

Doc. Nr. 185

1313 Iulie 4.

Karolus dei gratia Hungarie, Dalmatie, Croacie, Rame, Servie Gallicie, Lodo-
merie, Cumanie, Bulgarieque rex. Omnibus Christi fidelibus, tam presentibus quam
futuris, presens scriptum inspecturis salutem in eo, qui est salutis largitor. Ad
universorum notitiam presentium serie volumus pervenire. Quod comes Egidius
filius Kolondus, et Dionisius filius Tolon, Siculi de Oronos, fideles nostri, suo et
universorum Siculorum de iuxta eadem Oronos nomine ad nostram accedentes pre-
sentiam exhibuerunt nobis privilegium Andree regis quondam Hungarie, anteces-
oris nostri bone memorie, confirmans privilegium Ladislai regis illustris felicis recor-
dationis, serenissimi patruelis nostri, super facto collationis cuiusdam terre castri
nostri de Thorda Aranas vocate, iuxta fluvios et inter fluvios Morus et Aranas
existentis, confectum, petentes a nobis cum instantia, ut ipsum privilegium inno-
vando, collationem dicte terre de benignitate regia ratam habere, et nostro digna-
remur privilegio confirmare. Cuius quidem privilegii tenor talis est: *⟨Urmează actul
regelui Andrei al III-lea din 12 Martie 1291 și al regelui Ladilsau al IV-lea din 18
Septembrie 1289⟩* Nos vero, quia ipsas privilegiales literas invenimus non cancel-

latas, non abrasas, nec in aliqua sui parte viciatas, consideratis fidelitatibus et servitiorum meritis, quibus sicut nostris progenitoribus semper studuerunt complacere, sic et nobis in cunctis nostris expeditionibus et agendis iidem fideles nostri Siculi de iuxta Aranas se summopere curaverunt semper exhibere gratiosos, eorum iustis et legitimis petitionibus de regia benignitate favorabiliter inclinati, predictam donationem memorate terre castri nostri de Thorda Oronos vocate per progenitores nostros eisdem Siculis factam ratam habentes, sepedictum privilegium confirmatorium de verbo ad verbum presentibus inseri facientes, nostra regia auctoritate presentibus confirmamus. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes concessimus literas dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Johannis Albensis ecclesie prepositi, aule nostre vicecancellarii, concessimus literas dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Johannis Albensis ecclesie prepositi, aule nostre vicecancellarii, et archidiaconi de Kukullew, dilecti et fidelis nostri, anno domini millesimo trecentesimo tredecimo, regni autem nostri anno similiter tredecimo, quartas nonas Julii.

Doc. Nr. 196

1314 Ianuarie 4, <Alba-Iulia>.

Nos capitulum ecclesie beati Mychaelis archangeli Transsilvane damus pro memoria, quod cum secundum continentiam litterarum nostrarum memorialium exinde confectarum Pouch filius Gregorii pro redemptione duarum partium terre Wyfalu vocate viginti duas marcas in octavis nativitatis domini nobili viro Ehelleo vicevoyvode Transilvano Albe coram nobis solvere debuisset, ipso termino adveniente, pro ipso Ehelleo vicevoyvoda comes Stephanus filius David, officialis suus et magister Paulus notarius eius ad recipiendam ipsam pecuniam comparuerunt, dictus vero Pouch personaliter cum comite Nicolao dicto Kugh, consanguineo suo, comparuit et dixit, quod pecuniam ipsam promptam ad solvendum haberet, sed quia is ista prima solutione ad possessionem suam predictam non intrmitteretur, sed in secunda, in ipsa secunda solutione tam de prima, quam de secunda solutione, ut ad ipsam possessionem suam tunc introire posset, iuxta continentiam priorum litterarum nostrarum satisfaceret, et forte etiam in toto satisfactionem tunc impenderet de tertia solutione. Datum quarto die octavarum nativitatis domini predictarum. Anno domini millesimo trecentesimo quarto decimo.

<Pe verso:> Memorialis pro Ehelleo vicevoyvoda Transsilvano, contra Pouch filium Gregorii super omissione solutionis viginti duarum marcarum, in octavis nativitatis domini.

1314 Ianuarie 16. <Alba-Iulia>.

Nos capitulum ecclesie beati Mychaelis archangeli Transsilvane damus pro memoria, quod constitutis coram nobis Symone et Jacobo filiis Laurentii de villa Galfalua pro se et Elya, fratre eorum, ab una parte et comite Gal filio Stephani de eadem ex altera, iidem Symon et Jacobus confessi sunt medietatem portionis eorum in ipsa terra Galfalua vocata eosdem contingentis, a parte terre portionis eiusdem comitis Gal existentem cum omnibus utilitatibus suis pro viginti marcis maioris, ¹⁾ videlicet quinquaginta banales pro fertone computando, pro pena seu emenda homicidii Stephani, fratris predicti comitis Gal debitis, in duobus terminis infrascriptis persolvendis a data presentium usque ad octavas Epyphaniarum domini per circulum anni dicto comiti Gal pignori obligasse; ita videlicet, quod decem marcas partim in argento fino, vel denariis et partim estimatione condigna iidem filii Laurentii dabunt eidem comiti Gal in octavis beati Georgii martiris, alias decem marcas in argento vel in denariis tantum modo in octavis Epyphaniarum domini proxime nunc venturis persolvent ultimam solutionem faciendo; tali obligatione interiecta, quod si in ipsis octavis beati Goergii, in primo termino, iidem filii Laurentii ipsas decem marcas dicto comiti Gal solvere negligerent, extunc in crastino medietas ipsius particule terre per eosdem filios Laurentii pignori obligate, quarta scilicet pars totalis portionis eorundem filiorum Laurentii, cum omni utilitate sua pro ipsis decem marcis ad eundem comitem Gal devolveretur possidenda; si vero in secundo, seu ultimo termino, in octavis scilicet epyphanie domini, alias decem marcas non attenderent in solvendo, extunc similiter in crastino, totalis medietas terre portionis eorundem filiorum Laurentii dicto comiti Gal pignori obligata, ut superius est expressum, pro ipsis viginti marcis sepe dicto comiti Gal perpetuabitur possidenda. Et iidem filii Laurentii super huiusmodi perpetuatione ipsius medietatis totalis portionis terre eorum dicto comiti Gal litteras nostras privilegiales coram nobis comparando prout assumpserunt, dare et facere, — emanari tenebuntur Hoc etiam declarato, quod medio tempore, a data scilicet presentium usque ad ipsas octavas epyphaniarum domini, populi ipsius comitis Gal in nemore sive silva eorundem filiorum Laurentii a parte terre Zeuke, a via videlicet, que vadit ad molendinum Gregorii usque ad terram Zeuke, in virgis et siccis lignis uti possint; hoc etiam non pretermisso, quod si iidem filii Laurentii in ipsis octavis beati Georgii dictas decem marcas ipsi comiti Gal persolvere poterunt, extunc populi ipsius comitis Gal ab usu ipsius silve filiorum Laurentii se retrahere tenebuntur. Datum quarta feria proxima post octavas epyphaniarum domini. Anno eiusdem millesimo trecentesimo quarto decimo.

¹⁾ se subințelege *ponderis*.

<Pe verso:> Memorialis pro comite Gal filio Stephani contra Simonem, Jacobum et Elyam filios Laurentii ad octavas beati Georgii super solutione decem marcarum et aliarum decem marcarum ad octavas epyphanie domini,

Doc Nr. 206

1314 Iulie 13, Cojocna.

Nos Iacobus comes Clusiensis, Stephanus de Suk et magister Michael iudices nobilium eiusdem provincie quibus expedit significamus universis presentium per tenorem, quod cum Andreas dictus Luas de iuxta Nadas contra duos servientes Iohannis et Nicolai de Mera legitimis actibus convictus a nostro iudicio se clandestine et latenter fugiendo transtulisset et molendinum cum fundo suo, edificiis et pomerio iuxta Nadas situato pro nostro byrsagio ratione byrsagiorum duorum homicidiorum coram Ebelleo vicevoyvoda sine preiudicio iuris alieni libere nobis remansisset; quia vero nobis necessitas incumbebat ipsum molendinum et pomerium cum fundo vendendi, et quia ipsum molendinum et pomerium cum fundo suo in possessionibus Andree filii Felteu et Ladislai filii eiusdem adiacebat, et ab antiquo a possessionibus ipsorum Andree et Ladislai filii sui predictorum devolutum, alienatum et intercisum fuerat, et iuxta sententiam et arbitrium virorum idoneorum provincianeorum suorum eisdem Andree filio Felteu et Ladislao filio suo et non aliis commetaneis facultas et posse emendi attribuebatur; ob hoc eisdem Andree filio Felteu et Ladislao filio suo ac per eosdem suis heredibus et successoribus perpetuo et irrevocabiler locavimus et vendidimus pro sex marcis denariorum plene nobis persolutis et receptis ab eisdem, assumptendo eosdem Andream et Ladislaum ac suos successores ratione ipsius molendini, fundi et pomerii molestare vel inquietare volentibus expedire laboribus propriis et expensis. Datum in Clusakna, in festo beate Margarete virginis anno domini millesimo trecentesimo quatuor decimo.

Doc. Nr. 218

1315 Iunie 5, <Oradea>.

Capitulum ecclesie Varadiensis, omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in omnium salvatore. Ex rubigine prothoplausti defectuosa posteritas in tantam defectum devenit caliginem, ut non solum diuturnitas temporum, verum etiam elapsus eius memoriam obnubilet aliqualis et oblivioni tradat, quod ei erat creditum et impressum. Verumtamen ex altissimi conditoris omnium, qui nichil sine remedii solamine dereliquit, providentia influxit mentibus, prudentium instinctu cuius¹⁾ eorum sollertia adinvenit, ut gesta hominum, dona-

¹⁾ In textu aproape indentic al lui Zimmermann-Werner, I. p. 317: *illius*

tiones et legata qualescumque legaliter facti contractus pragmaticis munimentis solidentur et instrumentorum ac litterarum autenticarum¹⁾ fidei adhibitone perpetuo commendentur. Proinde ad universorum notitiam, tam presentium, quam futurorum, harum serie volumus pervenire, quod nobilis vir comes Renoldus, filius Iohannis de genere Kukenus Renold, coram nobis personaliter constitutus, religiose cogitans terrena celestibus temporaliaque spiritualibus commutare volensque Christum sibi constituere heredem, duas villas suas in districtu possessionum suarum in partibus Transsilvanis existentium constitutas, videlicet Bany et Kyzmateluke vocatas, cum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis, sub signis, metis ac distinctionibus cultas ac signatas ab antiquo donasse, dedisse, reliquisse ac legasse est confessus et coram nobis viva voce, sana mente spontaneaue voluntate donavit reliquit ac legavit episcopatus ecclesie Transsilvane perpetuo iure donationis possidendas; tali conditione interiecta, quod usque ad vitam eiusdem comitis Renoldi, idem comes Renoldus easdem villas possidebit pleno iure. Cum autem vocante domino, de hac vita migraverit, ville prenotate ad episcopatum predictae ecclesie Transsilvane, sine difficultate contradictione cuiuslibet non obstante, devolvantur pleno iure et episcopus Transsilvanus iure hereditario tanquam heres constitutus in proprietatem et possessionem introducatur earundem. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem, ad instantiam et petitionem predicti comitis Renoldi venerabilisque patris et domini fratris Benedicti, dei gratia episcopi Transsilvani, ipsam donationem presentialiter acceptantis ac suscipientis, presentes concessimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum in quindenis festivitatis corporis Christi, anno domini M^o CCC^o quintodecimo. Domino Iwanka preposito, Chanadino lectore, Iohanne cantore, Iacobe custode magistris existentibus.

Doc. Nr. 220

315 Iunie 9, Timișoara

Karolus dei gratia rex Hungarie dilectis sibi et fidelibus capitulo ecclesie beati Michaelis archangeli de Alba Iule salutem et gratiam plenam. Dicit nobis Nicolaus filius Stephani, villicus de Hatzak, quod quidam Olachi quandam terram suam Brethoniam vocatam, a Thoma avo suo sibi de iure devolutam et derelictam, hoc tempore incapato potentialiter descendissent et occupassent in sui preiudicium et gravamen. Super quo fidelitati vestre firmiter damus in mandatis, quatinus statim, visis presentibus, cum comite Georgio de Lelez, homine nostro, mittatis hominem vestrum ydoneum pro testimonio, coram quo idem homo noster sciat et inquirat, si est predicta terra ipsius Nicolai hereditaria; et si ita invenerit, reddat, restituat eidem pleno iure et si non fuerit contradictum; contradictores vero citet ad nostram

¹⁾ In original autenticarum

presentiam ad terminum competentem. Post hec totius facti seriem, diem citationis, terminum assignatum et nomina citatorum nobis rescribatis. Datum in Thenuswar sabbato proximo ante festum beati Barnabe apostoli.

Doc. Nr. 221

1315 Iunie 27, Timișoara.

Nos Carolus dei gratia rex Hungarie significamus quibus expedit tenore presentium universis, quod accedentes ad nostram presentiam magister Thomas et Stephanus comites Sicularum nostrorum, filii Dyonisii, sua nobis protestatione studuerunt declarare, quod terra Lopus vocata, in comitatu de Zonuk existens, cum aurifodina et omnibus ad ipsam pertinentibus, videlicet terra Munusturzeg, Kozarwar, item Vrbou, item Bogach et Mana, ac aliis ipsorum esset et fuisset hereditaria, sed per Ladizlaum quondam woyvodam Transsilvanum usque modo potentialiter occupata extitisset et detenta, petentes a nobis cum instantia, ut ipsos in suo iure conservare et predictam terram Lopus vocatam, cum ad ipsam pertinentibus, ipsis de regia nostra benignitate reddere et restituere dignaremur. Unde nos, qui ex officio suscepti regiminis unumquemque in suo iure conservare debemus, attendentes etiam fidelia servitia eorundem Thome et Stephani magistrorum, quibus multipliciter se nobis studuerunt exhibere gratiosos, volentes eos in suo iure restituere et conservare, et servitiis ipsorum occurrere regio cum favore, prenotatam possessionem seu terram Lopus vocatam, cum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis et terris prenotatis ad eandem pertinentibus universis, eisdem Thome et Stephano filiis Dyonisii eodem iure reddidimus et restituimus, quo, utpote ipsorum hereditaria, prius per ipsos habita fuit et possessa, ut uti ipsam ante possederunt, sic possideant pacifice et quiete et volumus, quod universi, quibus presentes ostenduntur, eosdem filios Dionisii ratione eiusdem terre seu possessionis in nullo molestare audeant vel presumant. Datum in Temeswar, in festo beati regis Ladislai, anno domini millesimo trecentesimo quintodecimo.

Doc. Nr. 222

1315 Iulie 1, <Alba-Iulia>.

Excellentissimo domino suo Karolo dei gratia illustri regi Hungarie capitulum ecclesie beati Michaelis archangeli Transsilvane orationes in domino cum perpetua fidelitate. Litteras vestre serenitatis recepimus in hec verba: <Urmează actul lui Carol Robert din 9 Iunie 1315>. Nos igitur mandatis vestre celsitudinis obtemperantes, sicut ex fidelitatis tenemur debito, una cum prefato comite Georgio, homine vestro, virum ydoneum, Johannem sacerdotem de villa Sancte Marie, misimus pro testimonio vice nostra. Qui demum ad nos reversus, hanc formam

executionis eiusdem hominis vestri recitavit, quod quinta feria proxima post festum nativitatis beati Johannis baptiste, ipso presente, idem homo vester accessisset super faciem predictae terre Brethonia vocatae et convocatis commetaneis et vicinis, inquisivisset et certo certius scivisset ipsam terram predicto Nicolao filio Stephani fore relictam et dimissam a Thoma avo suo supradicto; et facta huiusmodi inquisitione, nullo penitus contradictore invento, restituisset eandem terram prefato Nicolao iuxta mandatum vestre celsitudinis pleno iure possidendam. Datum die dominico proximo infra octavas nativitatis beati Johannis baptiste. Anno domini millesimo trecentesimo decimo quinto.

Doc. Nr. 226

1315 Iulie 12.

Karolus dei gratia Hungarie, Dalmatie, Croatie, Rame, Servie, Gallitie, Lodomerie, Comanie, Bulgarieque rex omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in omnium salvatore. Regiam decet celsitudinem obsequiose fidelitatis studia singulorum oculis respicere gratiosis et dextram sue maiestatis ad eos extendere promotivam, ut dum se fideles suis meritis equa cogoverint premia recepisse ad fidelioris actus exercitia vigilantius et ardentius attendantur. Proinde ad universorum tam presentium, quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod accedens ad nostram presentiam magister Sumurakus filius Andree filii Iwanche dilectus et fidelis noster proposuit coram nobis in hunc modum; quod comes Nicolaus filius Alardi, socer suus, quandam villam suam Olaherkes vocatam in vita domine Elyzabeth filie sue, consorti videlicet ipsius magistri Sumurakus, perpetuo dedisset et contulisset possidendam. Petens a nobis cum instantia, ut ipsam possessionem eidem domine Elyzabeth usque vitam suam possidere, donationem patris sui approbando et post mortem suam filiis suis maiori videlicet filio suo, quem de priori marito suo videlicet Reynerio de Wynch inferiori procreavit et aliis filiis ab ipso magistro Sumurakus procreandis eandem possessionem Olaherkes vocatam, tamquam ex predicta donatione avi ipsorum ius habentibus conferre et donare dignaremur. Nos vero auditis propositionibus et iustis petitionibus eiusdem magistri Sumurakus, consideratis fidelitatibus fideliumque servitorum meritis eiusdem, quibus se nobis nisus extitit reddere gratiosum volentes ipsius meritoriis servitiis regio occurrere cum favore eiusque petitionibus annuentes, eandem possessionem Olaherkes vocatam eisdem domine Elyzabeth consorti sue usque vitam et filiis suis videlicet a priori marito suo procreato et aliis ab eodem magistro Sumurakus ¹⁾ procreandis eodem iure, quo eisdem donata extitit

---

¹⁾ aza in text.

ut est pretactum, quantum in nobis est, donavimus et annuimus cum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis universis perpetuo possidendam, tenendam et habendam. Sine prejudicio tamen iuris alieni. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes concessimus litteras nostras privilegiales, duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Johannis Albensis ecclesie prepositi, aule nostre vicecancellarii et archidiaconi de Kukullw, dilecti et fidelis nostri, quarto Idus Julii, anno incarnationis dominice millesimo trecentesimo quintodecimo, regni autem nostri anno similiter quintodecimo.

Doc. Nr. 231

1315 August 11.

¶ Karolus dei gratia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerie, Comanie Bulgarieque rex omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in salutis largitore. Ad universorum, tam presentium, quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod accedens ad nostram presentiam Nicolaus filius Stephani villicus de Hatzak, proposuit in hunc modum, quod possessio Brythonia vocata, in comitatu de Hatzak existens, ipsius esset hereditaria et fuisset, sed per Dan et Ztonizlov kenezios esset occupata potentialiter et iniuste, petens a nobis cum instantia, ut ipsam possessionem de regia benignitate sibi restituere dignaremur. Verum quia de qualitate ipsius terre et possessionis nobis veritas non constabat, fidelibus nostris, videlicet capitulo ecclesie beati Michaelis archangeli Transsilvane, dedimus in mandatis, ut cum comite Georgio de Lelez homine nostro hominem ipsorum pro testimonio transmitterent ad inquirendam huius rei veritatem. Qui demum nobis rescripserunt in hec verba: *«Urmează actul capitulului din Alba Iulia, din 1 Iulie 1315»*. Nos vero, qui ex debito jure suscepti nostri regiminis unumquemque in suo jure conservare et unicuique quod suum est reddere debemus ipsam possessionem Brethonia predicto Nicolao cum omnibus utilitatibus suis et pertinentiis universis duximus restituendam sibi et per eum suis heredibus heredumque suorum successoribus, sub eisdem metis et terminis, quibus prius habita extitit et possessa, iure perpetuo et irrevocabiliter possidendam tenendam pariter et habendam pacifice et quiete. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes eidem nostras privilegiales concessimus litteras duplicis sigilli nostri appensione communitas. Datum per manus discreti viri magistri Johannis Albensis ecclesie prepositi, aule nostre vicecancellarii et archydiaconi de Kukullu, dilecti et fidelis nostri. Anno domini millesimo trecentesimo, quinto decimo, tertio Ydus Augusti, regni autem nostri anno similiter tquinto decimo.

1315 August 12.

Karolus dei gratia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerie, Comanie, Bulgarieque rex omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in salutis largitore. Regie providentie consideratio tunc bene regnum disponit cum sicut superiores altioribus sic inferiores dignis sibi gradibus pro modo meritorum conservat ordinatos divine potestatis iustar gerens, que deponit potentes de sede et exaltat humiles, sic hec a conditione sua depositos restaurat et temere erectos deprimit iustitie tramitem ex debito sui suscepti officii utrobique observando. Proinde ad universorum tam presentium quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod accedentes ad nostram presentiam Andreas de Ecul, Petrus filius Kōnc et Herbordus de Mosna fideles Saxones nostri nomine suo et totius communitatis Saxonum de Medyes, de Selk, de Berethalm et de ad easdem pertinentibus eorum libertatis seriem exponendo nobis proponere et allegare semel, secundo et quam pluries cum interstitiis curaverunt in hunc modum, quod ab olim sub una libertate communitatis Saxonum de Cybinio a sanctis regibus progenitoribus nostris illustribus regibus Hungarie concessa gaudentes residebant, sed per factum et potentiam Ladizlai quondam vaivode Transsilvani ab eadem communitate Saxonum de Cybinio separati et occupati fuissent et demum per filium suum similiter Ladizlaum nomine vaivodam Transsilvanum contra libertatem eorum usque modo detenti extitissent, humili supplicatione a nobis petentes cum iustantia, ut ipsos eorum pristine libertati restituere in integrum et communitati Saxonum de Cybinio, cum qua et prius unum fuerant, unire et combinare antique contionis¹⁾ ipsorum morem sequendo dignaremur. Nos vero habito tractatu et deliberatione super hoc cum fidelibus baronibus nostris, videlicet Dominico palatino nostro Nicolao vaivoda Transsilvano, venerabili patre domino Benedicto episcopo Chana diensi, magistro Petro filio Kompoldi et aliis nobilibus regni nostri quam pluribus, qui tunc presentes nobiscum aderant, cognito de hoc, quod iidem Saxones de Medyes, de Selk, de Berethalm ac de pertinentibus ad easdem ad communitatem Saxonum de Cybinio tamquam eisdem libertatibus cum ipsis perfruentes pertinebant, eosdem Saxones de Medyes, de Selk, de Berethalm in pristine libertatis eorundem prerogativam restituentes in nomine domini eidem communitati Saxonum de Cybinio a quolibet illicito detentore auferentes eosdem duximus uniendo tali modo, quod una et eadem libertate a sanctis regibus progenitoribus nostris concessa et ordinata, cum eadem communitate Saxonum de Cybinio in exercituando et terragium seu censum nobis persolvendo et alia que in privilegio eorundem Saxonum de Cybinio continentur faciendo in perpetuum in filios filiorum gaudeant perfruentes. In cuius rei

¹⁾ lectură greșită pentru *conditionis*

memoriam perpetuamque firmitatem presentes eisdem Saxonibus nostris de Medyes, de Selk, de Berethalm et de pertinentibus ad easdem concessimus nostras privilegiales literas duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Johannis Albensis ecclesie prepositi, aule nostre vicecancellarii et archidiaconi de Kukullu dilecti et fidelis nostri, anno domini millesimo trecentesimo quinto decimo, secundo Ydus Augusti, regni autem nostri anno similiter quinto decimo.

Doc. Nr. 233

1315 Septembrie 6, Dej.

Nos Nicolaus vaivoda Transsilvanus et comes de Zonuk damus pro memoria, quod cum ad instantiam comitis Jacobi filii Apa Nycolaum de Machkas hominem nostrum ad prohibendum populos utriusque Ladislai magistrorum filiorum Ladislai quondam vaivode Transsilvani <de> Wyche et de Chaba ab usibus et utilitatibus possessionum eiusdem comitis Jacobi Babus et Beud vocatarum Sabbato proximo ante nativitatem beate virginis transmissemus, idem homo noster ipso die ad nos reversus nobis dixit, quod supra faciem predictarum possessionum comitis Jacobi accessisset et predictos populos de Wyche et de Chaba ab omnibus usibus et utilitatibus earundem a modo utendis et percipiendis firmiter prohibuisset. Datum in Deeswar, Sabbato prenotato, anno domini millesimo trecentesimo quinto decimo

Pe verso: Prohibitionales pro comite Jacobo filio Apa contra populos de Wyche et de Chaba.

Doc. Nr. 234

1315 Noembrie 9, <Cluj-Mănăştur>.

Nos Nicolaus frater divina miseratione abbas de Kolusmonostra totusque conventus loci eiusdem tenore presentium significamus quibus expedit universis quod cum <Iohannes> filius Pauli de Zomordok una cum homine Nicolai vayvode videlicet cum Nicolao filio eiusdem ac cum iudice nobilium, videlicet Nicolao filio Mikola de Desmer. . . crispo veniendo literas eiusdem Nicolai vayvode ab eodem recepimus, in cuius literis percepimus, quod eidem Iohanni supra dicto hominem nostrum scilicet Thomam sco. . . <no>strum dare deberemus; cum ad nos pervenissent, nobis sic retulerunt, quod cum idem homo noster et Nicolai vayvode ac Nicolao comite nobilium de <Kolos>supra dicti ac commetaneis suis metas possessionis Zomordok quorumquaque existentium accessissent ad nos veniendo coram nobis ex uno <ore> recitaverunt, quod prima meta ex parte Nicolai filii Beden circa piscinam, alia retro secunda a sicco monte superius fructecto, una vero <meta sup>erius Zaldoberch vocata, ibi tres metas ostendissent, una meta Nicolai filii Beden, secunda Iohannis

tertia usque ad Mariamagdalena Theleke vocate pertinerent prima meta in vertice montis, in quo monte fovea vulpium iacet ex parte Mariamagdalena Teleke vocate, iude venientes ad puteum regis ibi ostendissent duas metas, una ipsius et secundam ecclesie possessionis predictae, qui videlicet Mariatheleke vocate videlicet Bede, Bene et Paulus magnus et alii similiter facti fuissent, inde recedentes unam metam sub monte Bedehalm <a vocato> ostendissent, et ibidem astantes nobiles de Gyos Nicolaus et Iohannes filii Iohannis vayvode et nobiles de Buda Michael et Nicolaus filii... metam a meta Bedehalma incipiente in eodem monte ultra magnam viam ostendissent, qui nobiles predicti facti sunt et eundem a predicta... uissent, deinde venientes ad u... metam per aratrum destruxissent, sed locus mete apparuisset, super quam metam literas ostendendo idem Iohannes ipsum aratrum ac homines prohibuisset... entes nobiles de Buda et Iohannes unam metam, que vocatur Herethalm, ostendissent... nobiles facti fuissent, iterum... sancti Michaelis Theleky vocata magnam viam us<que> transivissent et ibi astantes nobiles... <fili> Mykola, qui facti essent, quod meta, que inter ipsos circa Sancti Michaelis Theleky... iaceret, que meta esset circa fluvium sub... ad Sancti Michaelis Theleky vocata quam metam nullus robuisset ¹⁾ deinde vadi<t met>a per Bechenyt et in una silva... metas ostendissent, deinde in eadem silva in uno vertice montis duas metas ostendissent, qui nobiles predicti Thomas et Nicolaus iustam metam esse dixissent et affirmassent, deinde in eadem silva venientes ad caput unius fluvii iaceret una meta et illa separat a Gyechthel vocate et a Zomordok et quod fluvium cadit in fluvium Zomordok et ibi novas metas ostendissent, quas magister Gywla erexerat, qui magister Gywla predictus factus esset coram eis, quod meta predicta inter eos esset communis, quorum commetanei circumquaque existentium in nulla meta proibuerunt; et quia in iemale tempore erat et metas reformare non potuissent, eundem Iohannem deliberavimus, quod aliquo tempore vellet metas ipsius reambulandas revocaret. Datum in Clusmonstra, die dominico proximo ante festum beati Martini confessoris anno domini M. CCC. decimo quinto.

Doc. Nr. 240

1316 Aprilie 7, Sibiu.

Quoniam ea que fiunt in tempore simul propter defluxum continuum temporis cum ipso depereunt et decurrunt et sic in se perpetuari nequeunt, cunsueverunt eadem et si non vivaci, saltem literarum testimonio perennari. Nos igitur comes Nycolaus filius comitis Goblini in Cybinio iudex provincialis pro tempore constitutus universitasque provincialium ad Cybinium pertinentium in notitiam universorum tam presentium quam posterorum harum serie volumus pervenire, quod nos consi-

¹⁾ greşit pentru *prohibuisset*.

deratis meritis et fidelitatibus comitis Danyelis de Kelnek ad nos in cunctis negotiis terre habitis, hereditates quasdam in Alba ecclesia habentis, quas etiam rite et rationabiliter cum sua pecunia emendo comparavit scilicet duo molendina sita in superiori et inferiori fine eiusdem ville et cum his pratum unum adiacentibus agris quasquidem hereditates cum idem comes Danyel possederit circa XX et IIII annos sine omni impetitione, quamquam villanis eiusdem ville nunc coactum partem in eisdem hereditatibus dare oportuerit et non sponte, nos eandem partitionem, cum iniuriosa fuerit irritamus presentibus et cassamus. Immo ipsas integras non dimembratas in suas manus restituimus et assignamus possidendas, tenendas et habendas sibi et suis heredibus heredumque suorum successoribus libere et sine omni impetitione omnium, quemadmodum ipsas anima non ¹⁾ impeditus tenuit ut etiam predictum est hereditarie et iure perpetuo reddimus possidendas. Ut ergo hec rata et inviolabilia permaneant, et ne aliquis ulterius audeat impetitionem aliquam pro eisdem hereditatibus contra prefatum comitem Danyelem facere aut dimembrationem aliquam in ipsis requirere, literas privilegiorum suorum super eisdem hereditatibus sibi prioribus annis traditas renovamus et ideo super his sibi presentes contulimus in testimonium nostri sigilli munimine roboratas. Datum Cybinii, IIII feria in septimana Parasceve, anno domini M.CCC.XVI.

Doc. Nr. 242

1316 August 19.

Karolus dei gratia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerie, Comanie Bulgarieque rex omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in vero salutari. Quoniam rex magnus super suas gentes is digne fari potest, qui multitudine populorum gratulatur gloriando ut in pacis pulchritudine et quietis tranquillitate sedeat civitas plena populo et vita opulenta perfruatur. Hinc est quod discretus vir Benedictus plebanus de Kuluswar et canonicus Albensis et comes Tark iudex de eadem Kuluswar suo et universorum hospitem nostrorum de eadem nomine ad nostram presentiam accedentes humiliter nobis supplicarunt proponentes in hunc modum, quod cum Stephanus illustris rex Hungarie quondam atavus et progenitor noster bone memorie volens olim fundare et congregare predictam civitatem Kuluswar multa prerogativa libertatum ipsos decorasset et predictos fecisset post modum vergente deorsum conditione status mundi per impacati temporis discrimina iidem hospites nostri a via libertatum suarum deteriorati cecidissent, petentes a nobis cum instantia, ut ad pristinam et antiquam libertatem ipsorum ipsos restituere et restitutos in eadem conservare dignaremur. Unde quia auditis supplicationibus et petitionibus ipsorum occurrit

---

¹⁾ *anima non probabil greşit pentru a nemine.*

nobis considerare illud authenticum huic proposito fore congruum atque consonum, rex pacificus pia miseratione disposuit sibi subditos fore pacificos et quietos et sue multitudinis libertate fruituros. Nos itaque instar huius gerere volentes attendentes fidelitates predictorum hospitem Saxonum nostrorum quas nobis multa fidelitate suorum laborum non solum res et bona ipsorum immo etiam personas ipsorum fortuitis casibus immo certis periculis exponendo vero etiam plurimas mortes et cedes hominum perpatiando summe fidelitatis indicio impendere curaverunt et presertim novissime istis temporibus contra nostros emulos procedendo licet non cum minima rerum et personarum ipsorum iactura nobis fideliter servierunt, igitur quia ex officio nostre regie maiestati incumbenti que nulli deesse in suo iure immo iniuriam in ius restaurare debemus eorundem hospitem nostrorum iustis petitionibus inclinati ipsos et per ipsos ipsorum heredes reddidimus et restitimus ad antiquam et eandem pristinam libertatem ipsorum, qua vel quibus per memoratum Stephanum regem a prima fundatione et congregatione ipsius civitatis predicti ¹⁾ fuerant eadem prerogativa libertatum etiam nostris temporibus fruituros, quas hoc ordine tenore presentium specificandas duximus et pariter exprimendas, quod singuli hospitem nostrorum de predicta civitate aratra habentes in festo beati Martini singulis annis singulos fertones cum pondere regali, ceteri vero hospites per se domos et non aratra habentes singuli singula tria pondera in predicto festo, inquilini autem alterum dimidium pondus singuli predicto tempore nomine terragii modo premissisolvere tenebuntur. Preterea de singulis sexaginta mansionibus unum armatum decenter ordinatum ad exercitum nostrum transmittere tenebuntur, item villicum inter se libere eligant quem de communi consensu et voluntate duxerint ordinandum, qui quidem villicus ipsorum omnes causas inter ipsos et intra metas ipsorum exortas exceptis causis homicidii, furti, latrocinii, incendii et vulneris, quod vulgo dicitur boyseb, quas iudex noster et villicus ipsorum pro tempore constituti pariter iudicabunt, iudicia inter se taliter dividentes, quod duabus partibus iudici nostro cedentibus tertiam partem in dictis causis villicus ipsorum obtinebit. Item concessimus etiam eisdem hospitibus nostris, quod intra terminos partium Transsilvanarum tam in civitatibus quam etiam in aliis locis de mercibus et rebus ipsorum nullum tributumolvere tenebuntur. Item sacerdotem et plebanum de communi libere eligant voluntate sicut in aliis civitatibus nostris est consuetum cui omnia iura eidem de iure debita administrare tenebuntur. Item concessimus eisdem, quod terras circumquaque iacentes, quas usque modo iuste tenuerunt et possederunt cum silvis, nemoribus, pratis, terris arabilibus et aliis utilitatibus universis teneant et possideant, ut usque iuste possederunt, sic possideant pacifice et quiete sine preiudicio tamen iuris alieni. Hec et alia que idem dominus Stephanus rex eisdem concesserat promittentes inviolabiliter observare.

---

¹⁾ *predicti* greșit pentru *prediți*.

In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes eidem nostras privilegiales concessimus literas duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Johannis Albensis ecclesie prepositi, aule nostre vicecancellarii et archidiaconi de Kukulieu dilecti et fidelis nostri, anno domini millesimo trecentesimo sexto decimo, quarto decimo Kalendas Septembris, regni autem nostri anno similiter sexto decimo.

Doc. Nr. 293

1318 Ianuarie 20.

Karolus dei gratia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie Bulgarieque rex omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis, salutem in salutis largitore. Regalis culminis excellentiam sic oportet ad universa regni sui negotia et commoda intendere, ut subdite sibi nationes numero semper et fidelitate augeantur et gratis favoribus a principibus presidentibus foveantur. Proinde ad universorum notitiam harum serie literarum volumus pervenire, quod nos dilectorum et fidelium nostrorum Saxonum de Medyeszeek, Seelk et de Sacheelk et ad easdem pertinentium de bono statu disponentes, volentes ut iidem nostris in temporibus numerositate populi augeantur et in tranquillitate pacis et quietis perfruantur, de consilio prelatorum et baronum regni nostri his gratiis et libertatum prerogativis statuimus perpetuo fruituros, videlicet quod Saxones de sede Medyeszeek, de Seelk et de Sacheelk et universi ad easdem sedes pertinentes ab onere¹⁾ nobiscum exercituandi sint absoluti et exempti. Item a datione victualium et descensuum regalium absolvimus eosdem, tali tamen conditione per ipsos assumpta, ut iidem Saxones de Medyeszeek, de Seelk et de Sacheelk ac universi ad easdem sedes quoquomodo pertinentes singulis annis circa festum beati Martini confessoris quadringentas marcas boni et fini argenti cum pondere Scybiniensi difficultate et occasione qualibet non obstante nobis dare et solvere tenebuntur. Volumus etiam, ut in iudiciis faciendis et causis examinandis eandem consuetudinem habeant et libertate utantur, qua universitas Saxonum de Scybinyo habere dignoscuntur. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes concessimus literas duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Johannis Albensis ecclesie prepositi, aule nostre vicecancellarii et archidiaconi de Kwkullo dilecti et fidelis nostri, anno domini millesimo trecentesimo decimo octavo, tertio decimo Kalendas Februarii, regni autem nostri anno similiter decimo octavo. Venerabilibus patribus domino Thoma dei gratia Strigoniensis locique eiusdem comite perpetuo, Ladizlao Colocensis aule nostre cancellario ecclesiarum archiepiscopis, Stephano Wesprimiensi, Martino Agriensi,

¹⁾ La Zimmermann-Wärner, greşit: *ab honore*.

Johanne Nitriensi, Augustino Zagrabiensi, Ladizlao Quinqueecclesiensi, Nicolæo Jauriensi, Benedicto Chanadiensi, Georgio Syrmiensi, Benedicto Transilvano et Iwanka Waradiensi episcopis ecclesias dei feliciter gubernantibus. Demetrio magistro tavernicorum nostrorum, Dominico palatino, Lamperto iudice curie nostre, Petro filio Compoldi, magistro tavernicarum domine regine, consortis nostre carissime ceterisque nobilebus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

Doc. Nr. 342

1319 Februarie 9, Medieşul Aurit.

Nos Nicolaus, wayvoda filius magistri Mauricii, comes de Malamorisio, Mauricius, Stephanus et Nicolaus, filii eiusdem magistri, memorie commendantes, significamus tenore presentium, quam presentibus tam futuris, quibus expedit universis. Dominorum decet providentie suorum subditorum plurimis compensare condignis, ut eosdem invitati ad exequenda fidelitatis opera de promptis reddantur promptiores. Hinc est quod cum Gregorius, Ladislaus et Petrus magistri, filii Luka cognati nostri, seu proximi ab evo pueritie sue cum effusione sanguinis eorum, necnon in diversis negotiis nostris bona et multa exhibuerunt servitia et quia Laurencius frater ipsorum in pugna hospitem, de Malamorisio circa nos transmigraverit et ipsorum fidelitas nobis in defense¹⁾ fuerunt prolate et quod maius omnes possessiones eorum ultra Danubium existentes, quas filii Herrici ab eisdem potentialiter occupando pro nobis perdiderant, ob respectum fidelitatum eorundem, nos viva voce, sana mente spontaneaue voluntate cum generationibus et cognatis nostris, nudius tercius premeditando, quandam possessionem nostram Schech vocatam, ad Sumlow continentem²⁾, in Comitatu Karazna adiacentem, eidem magistro Gregorio, Ladislao et Petro fratribus suis dedimus, contulimus et donavimus iure hereditario pacifice et quiete, inrevocabiliter, cum omnibus utilitatibus suis, et pertinentiis, iuxta veteres metas et antiquas, in filios filiorum possidendam, obligando nos, quilibet nostrum, ad propriam personam, ut hanc donationem non revocabimus ab eisdem. Ceterum si qui ipsos supra ipsa possessione molestare voluerint, propriis laboribus et expensis tenemur eos expedire, non hoc tamen pretermittendo, quod si per quem casum ipsam possessionem vendere vel impignorare voluerint non extraneis, nec ceteris commetaneis vendere vel impignorare valeant, nisi nobis vendere aut pignori obligare teneantur. In cuius rei memoriam concessimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum in Medies, in octavis purificationis beate virginis, anno domini millesimo trecentesimo decimo nono.

¹⁾ greşit pentru *ind fess*. ²⁾ In textul latin publicat, greşit in loc de *contingentem*,

Doc. Nr. 347

1319 Aprilie 13.

Nos magister Symun comes de Kraso damus pro memoria, quod Bach kenezius unacum Iwan filio suo ad nostram accedens presentiam, dixit nobis protestando quod Paulus dictus Oloz, quandam villam suam Egrus vocatam potentialiter ad alium locum in eadem terra, nomine sue possessionis transtulisset et fecisset resi dere, sed quia nobis ipsius rei veritas non constitit, hominem nostrum scilicet comi tem Blasium, una cum Laurencio, homine discreti viri magistri Johannis prepositi Albensis ecclesie, domini regis vicecancellarii, ad sciendam de premissis veritatem tansmisimus. Qui demum ad nos reversi¹⁾ retulerunt, quod ivissent²⁾ et scivissent omnia premissa, modo et ordine prehabito, per dictum Paulum fuisse irrogata, et idem Baach prohibuisset eum ab omni usu ipsius terre antedictae³⁾. Datum feria sexta proxima ante dominicam Quasimodo geniti⁴⁾, anno domini millesimo trecentesimo decimo nono.

Doc. Nr. 348

<circa 1319> Aprilie 17, Craiu Dorolț.

Nos magister Bech filius Kopoz magistro Mychaeli filio Mychaelis salutem cum sincera dilectione, cum nuncium vestrum ydoneum ad nos in legationibus vestris misissetis adata vestra legatione talem dedimus responsivam, quatenus visis presentibus ad nostram familiaritatem accedatis secure nos promittimus per lit- teras fide nostra roboratas ut prima die qua ad nos veneritis unam villam cum omni- bus utilitatibus pro loco mansionis vobis conferre intendimus et in Zotmar de colonys nostris optimam partem et preter omnia ista res nostras dare non cessa- bimus et quanto citius poteritis ad nos venire festinetis. Datum in Darohc tertia feria post octavas passee.

Doc. Nr. 350

1319 Mai 13.

Karolus dei gratia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodo- merie, Comanie, Bulgarieque rex omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in omnium salvatore. Et virtutum premia sunt benemeritis tribuenda et boni ad exercitium probitatis invitandi sunt, quasi quibusdam mune- ribus illecturis exhortationibus premiorum, cum res omnis per exercitium recipiat incrementum et exercitata virtus ad summi loci fastidia⁵⁾ suos provehat possessores. Amplitudini ergo regie convenit maiestatis viros fidelitatis dapibus refectos, sue

¹⁾ Hurmuzaki-Densusianu (după Pesty), greșit: *utrique*. ²⁾ Ibidem: *in'ssent*. ³⁾ Ibi- dem: *antedicti*. ⁴⁾ Ibidem: *Oculi mei*. ⁵⁾ corect: *fastig a*.

extollere munificentie donativis. Proinde ad universorum tam presentium quam posterorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod magister Symon filius Mychaelis comes de Sumlou et de Karasou dilectus et fidelis noster ad nostre maiestatis accedens presentiam et sue fidelitatis servitia ab olim magne diligentie studio nobis impensa rememorans et exponens quasdam villas seu possessiones, sicut dixit sibi iure hereditario attinentes, Nogsoyou, Pozpus, Barla, Serleng, Symonteluke, Varhel, Radla, Hermanteleke, Jordanfolua, Sebus, Greseph, Solmus, Sarpataka, Sarumberg, Pinar, Knezeg, Vnkateluke, Kurtuelkopu, Nogfilpus, Kysebfilpus, Zentushaza, Haraztus et Bartaleusvyfolua vocatas, sibi pro suis fidelibus servitiis reddi et restitui a nobis humiliter supplicando postulavit. Nos igitur secundum quod regie magnitudinis expostulat et requirit officium, ut uniuscuiusque merita animo metiatur pietatis, et his, quos opera sue virtutis regali remuneratione efficiunt dignos, grata debeat reddere premia meritorum, propositis petitionibus ipsius magistri Symonis diligenter auditis revocatisque in memoriam fidelitatum obsequiis eiusdem, que idem continuis locis et temporibus nostro iugiter lateri adherendo, filios sons compedibus mancipatos et possessiones ac bona ipsius manibus Mathei de Trinclinio nostri et totius regni nostri infidelis desolationi relinquendo, et personam eius dubiis fortune casibus pro constantia fidelitatis nobis et sacre corone regie observanda submittendo multifarie multisque modis meruit complacere et se reddere gratiosum ita, quod ipsius servitiis fidelibus noster regius animus pre ceteris mitissime conquievit. Volentes huiusmodi fidelitatibus et servitiis specialibus eiusdem regio occurrere cum favore, prememoratas villas seu possessiones cum omnibus earum attinentiis et utilitatibus universis sub antiquis metis et terminis eo iure, quo ad ipsum magistrum Symonem pertinere dignoscuntur, eidem et per eum suis heredibus heredumque suorum successoribus sine preiudicio iuris alieni reddidimus et restituimus possidendas, tenendas et habendas iure perpetuo, pacifice et quiete. In cuius rei memoriam perpetuanque firmitatem presentes concessimus literas nostras privilegiales duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Johannis Albensis ecclesie prepositi, aule nostre vicecancellarii et archidiaconi de Kukulleu dilecti et fidelis nostri, anno domini millesimo CCC decimo nono, tertio Idus Maii, regni autem nostri anno similiter decimo nono.

Doc. Nr. 351

1319 Mai 14, <Dealul Orăzii>.

Jacobus prepositus et conventus monasterii sancti Stephani prothomartiris de promontorio Waradiensi, omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod nos receptis litteris et mandatis excellentissimi domini nostri regis

Karoli Hungarie unacum Georgio, filio Petri de Sasuar, homine ipsius domini regis unum ex nobis fidedignum fratrem Benedictum, consocium nostrum karissimum, ad reambulationes et distinctiones metharum antiquarum possessionum magistri Johannis, filii Thome filii Gabrielis, Babun Pazit, Holmi et Kukeses vocatarum, in comitatu de Hugacha existentium, circumquaque distinguendas et specialiter a parte terre seu villarum regalium Nogzaz et Ordo nominatarum, pro testimonio transmisimus, sicut in eisdem litteris domini regis fuit nobis datum in preceptis. Qui homo domini regis cum eodem homine nostro concorditer ad nos reversi nobis retulerunt, quod in die Philipi et Jacobi apostolorum beatorum proxime nunc elapso ad predictas villas et possessiones regales Nogzaz et Ordo accessissent et populos ipsarum villarum insimul cumvocari¹⁾ fecissent et ipsas litteras domini regis nobis transmissas in premissis ipsis populis presentassent et coram ipsis tenorem ipsius perlegi faciendo, presente tamen magistro Thoma, filio Dionisi curiali comite eiusdem provincie Hugacha, quem idem dominus rex vice et nomine sui cum suis litteris in parte iam dictarum villarum regalium in reambulationibus et distinctionibus metharum constituisset, prout ipsi fieri vidissent. Et post hoc cum eodem magistro Thoma et iobagionibus domini regis iam de dictis villis commorantibus convocando aliis commethaneis et vicinis²⁾ ipsarum possessionum ipsius magistri Johannis et specialiter Dominicum nobilem de Bathar, ad distinctiones et cursus metharum ipsarum possessionum accessissent et per veteres methas et distinctiones antiquas hoc ordine nemini contrarium inferente reambulassent et sic cursus metharum ipsarum³⁾ possessionum inciperetur; quod prima metha possessionis Babun incipitur a parte occidentali a via regis qua via montem Kuesma transit et super ipsum montem iuxta ipsam viam sunt due methe terre, quarum una tendit⁴⁾ metham iam dictis possessionibus et populis domini regis, altera vero Babun deinde vadit ad modicam plagam ad partem orientalem super ipsum montem et ibi est una metha terre; deinde descendit et vadit ad unam vallem que dicitur Vrbanusvelge et transit ipsam vallem, postea pergit ad Nadaskalista, deinde vadit ad Sumuspothac, deinde vadit ad fluvium Batharch et per eandem⁵⁾ fluvium supra versus orientem vadit ad Zekesbatharch usque exitum ipsius qui dicitur vulgariter Zekesbatharchfeu et per eandem plagam inde vadit ad Lenkenchefeu; deinde vadit similiter per eandem plagam ad Ayasheg, qua tenet metham pro Babun a parte occidentali, pars vero orientalis pro Vyskedeinde descendit et veniet ad unum berch versus meridionalem cadit ad unam viam que dicitur Vsuen, qua veniet de Vysk ad Therebes et per ipsam viam veniet ad fluvium Thuruch et per ipsum fluvium per cursum ipsius vadit ad plagam occidentalem et exit de ipso fluvio vadit versus meridionalem ad Chekereketaia; inde vadit per Therebsimezeuzil versus occidentalem solis ad fluvium Vkurfeu cuius fluvii⁶⁾ Vkurfeu pars septem

¹⁾ correct: *convocari* ²⁾ correct: *alios commethaneos et vicinos.* ³⁾ in text *ipsarum.*
⁴⁾ correct: *tenet* ⁵⁾ correct: *eundem.*

trionalis tenet metham pro possessione Babun pars orientalis pro possessione Therebes et pars occidentalis pro possessione Holmi. Item per ipsum fluvium Vkurfeu versus meridionalem tendit et distingit metham possessioni Holmi a possessione Therebes vadit ad Nogerdeurora et ibi finitur metha a parte Therebes pro possessione Holmi. Item inde vadit per eandem meridionalem ad terram Kispasit vocatam et deinde vadit ad Punguchfuka, qui ubi exit de fluvio Thur et ille Punguchfuka a parte orientali tenet metham possessioni Therebe et pars occidentalis possessioni Pasit. Item prima metha possessionis Kukenes incipitur versus orientale a Bathar, ubi fluvius Feketeviz commiscitur cum fluvio Kukenes et per ipsum fluvium Feketeviz versus orientalem vadit ubi Anduchpothaka veniet adunando ad ipsum Feketeviz et per ipsum Anduchpotaka per eandem plagam orientalem in Batharimmzeuzil vadit, ad Hydegre commiscitur cum Soppoanus et pars orientalis ipsius tenet metham possessioni Ichme et septentrionalis pars pro possessione Bathar et meridionalis possessioni Kukenes et ibi finitur. In cuius facti testimonii perpetueque firmitatis per regium preceptum presentes concessimus cum appositione pendentis sigilli nostri munimine roboratas alphabetumque per medium bipartitas. Datum secunda feria proxima post festum sancti Stanizlai martiris, anno domini M.CCC. decimo nono.

Doc. Nr. 367

1319 Iulie 28.

Karolus dei gratia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerie, Comanie Bulgarieque rex omnibus Christi fidelibus presentibus et futuris presens scriptum inspecturis salutem in omnium salvatore. Generosi sanguinis regum alta nobilitas tunc gloria et honore in terris precipue coronatur, cum misericordiam pietati socians, singulorum merita benignis ulis ocintuetur et cum pro moribus castis et laboribus multis grata vicissitudine suis fidelibus correspondet. Nam potissime subiecti tunc in virtute letantur boni presidentis, cum eos extollit honoribus, ditat possessionibus et dotat regalis munificentie donativis. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod vir magnificus magister Thomas comes Sirniensis, Bachiensis et Orodienis dilectus noster et fidelis ad nostre maiestatis personaliter accedens presentiam et sue fidelitatis servitia nobis ab olim magne diligentie studio impensa declarans et premia donativorum nostre gratie se dignum consequi arbitrans, quasdam possessiones Andree filii IPOCH infidelis nostri in partibus Transilvanis existentes Nogsayou, Pozpus, Barla, Serleng, Simonteluke, Warhel, Radla, Hermanteluke, Sebus, Greseph, Solmus, Sarpatak, Sarumberk, Pynar, Knezeg, Unkateluke Kurthwylkopu, Nogfilpus, Kyssepfilpus, Scentushaza, Haraztus et Barthaleuswyfolva vocatas a nobis perpetuo sibi dari et conferri postulavit. Nos igitur ad hec proposita intuitum nostre considerationis sublevantes et

fidelitatis fideliumque servitiorum merita ipsius magistri Thome considerantes, que cum sedula sollicitudine sue persone nobis et sancte regie nostre corone exhibuit et impendit, et generaliter ad omnia adversa se pro nobis viriliter opponens et sua exponens fidelitatis servitia laude digna existit prosecutus, que speciali declaratione sermonum, pauca de pluribus presentibus duximus annotanda, quod cum divina annuente clementia ad serenissimum culmen regiminis Hungarici accessissemus gubernandum, ipse magister Thomas mox nobis adherens et continue absque interpellatione lateri nostro assistens ex multis iniuriis sibi pro nobis illatis penuria et nimia egestate in se et suos affectus, nec subsidii valens a nobis habere solamen, propter regni nostri intensum discidium numquam a nobis extitit separatus. Preterea idem magister Thoma evangelice doctrinam sequens scripture se proximos possessiones et congruos suos pro fidelitate regie nostre maiestati debita invasioni, perditioni, destructioni et inopinatis fortune casibus pro nobis exponere non expavit, ex quibus nonnulli preter infinita rerum damna, tormentati, afflicti, verbera et ludibria experti, nonnulli etiam in ore gladii pro fidelitatibus, quibus idem assidue nitebatur nobis complacere, sunt occisi, quid plura hic fuit qui nostram regiam sequens maiestatem, abnegavit semet ipsum, suos atque sua. Ceterum cum Matheus de Trinchino damnande memorie noster emulus et infidelis aggregata sibi suorum complicum nefanda caterva contra nostram regiam maiestatem ausu temerario veniens prope civitatem nostram Cassa vocatam belli discrimina nobiscum habere non formidasset, idem magister Thomas tamquam vas constantie militie laurea coronatus, cernentibus nobis et tunc nobis assistentibus universis nec sanguinis effusionem, nec mortis pericula expavescens, non sine largi sui cruoris stillicidiis laudabiliter dimicavit. Volentes fidelitatum obsequiis ipsius magistri Thome remuneratione regia correspondere, ut ipsius indemnitati per nostram regiam maiestatem condecenter consulatur et ut reliqui discant sub principe gratioso devotius famulari et letentur in virtute boni presidentis et misericordia pii regis gloriantur, prefatas possessiones ab eodem Andrea et suis heredibus propter infidelitatis notam, qua unacum Ladislao quondam vaivoda capitali emulo et infideli nostro contra nostram regiam maiestatem procedens existitit involutus, tamquam male meritis auferentes, cum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis universis sub metis et terminis, quibus ab antiquo habite exstiterunt et possesse, eidem magistro Thome et per eum suis heredibus heredumque suorum successoribus in aliqualem fidelium servitiorum suorum recompensationem dedimus, donavimus et contulimus iure perpetuo et irrevocabiliter possidendas, tenendas pariter et habendas. Ut igitur huius nostre donationis series robur perpetue obtineat firmitatis, presentes concessimus literas nostras privilegiales duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Johannis Albensis ecclesie prepositi et archidiaconi de Kukulieu, aule nostre vicecancellarii dilecti et fidelis nostri, anno domini M.CCC. decimo nono, regni autem nostri similiter decimo nono, quinto Kalendas August.

Doc. Nr. 370

1319 Septembrie 15, Alba-*<Iulia>*.

Nos magister Benedictus archidiaconus de Tylegd venerabilis patris et domini Benedicti dei gratia episcopi Transsilvani vicarius generalis, damus pro memoria, quod cum in octavis nativitatis beate virginis domina Elena relicta Mychaelis fratris Belus de villa Teremi contra eundem comitem Belus de Ivedeech secundum formam literarum ipsius domini nostri episcopi testes producere debuisset, tandem per amicabiles compositores Nicolaum videlicet villicum comitemque Myke cives Albenses ac alios quam plurimos et ex bona voluntate eorundem ante productiones testium taliter se confessi sunt concordasse et coram nobis concordarunt, quod pro dote ipsius domine idem comes Belus tertiam partem ipsius terre seu ville Iue-deech cum omnibus utilitatibus suis, sicut idem Mychael maritus dicte domine possedit, dat et assignat secundum consuetudinem regni eidem domine Elene possidendam, et coram nobis dedit et assignavit eidem, licet ut idem Belus dicebat quod dictus Mychael maritus domine iam dicte ipsam tertiam partem pro decem marcis pignori obligaverit, tamen eadem domina cum ipso onere seu pignore acceptavit coram nobis, et nos ipsum comitem Belus ac alios fideiussores super impetitione dotis ipsius domine reddidimus expeditos. Datum Albe, in octavis nativitatis beate virginis prelibatis, anno domini M.CCC.X. nono.

Doc. Nr. 381

1319 Decembrie 14, *<Alba-Iulia>*.

Nos capitulum ecclesie beati Mychaelis archangeli Transsilvane presentium per tenorem significamus quibus expedit universis, quod constitutis coram nobis nobili iuveni magistro Deseu filio Dyonisii personaliter et magistro Blasio officiali magistri Thome comitis Syculorum, pro eodem magistro Thoma domino suo cum literis procuratoriis in hec verba' *<Urmează actul lui Toma comitele Secuilor, din 13 Decembrie 1319 >*. Item Martino dicto Albo serviente magistri Stephani pro eodem magistro Stephano domino suo, similiter cum literis procuratoriis hunc tenorem continentibus: *<Urmează actul magistrului Denes, din 12 Decembrie 1319>*. Idem magister Deseu et magister Blasius ac Martinus proposuerunt et confessi sunt oraculo vive vocis, quod predicti Thomas, Stephanus et Deseu filii Dyonisii communi consensu et pari voluntate super possessiones ipsorum ad Regun pertinentes talem divisionem inter se celebrassent et fecissent, quod possessiones Regun, Berycteluke, Sayo, Monor, Roosk, Magarzakaal, Zaazgyznoyo, Monorou, Vruzfolu circa Monorou, medietas ville Scenmihalteľuke vocate in portionem ipsius magistri Thome item possessiones Dedrraad, Sceplak, Geledun, Veech, Felydch et Olydeech et Holtomorus, ac Vruzfolu Superior nominate in portionem magistri

Stephani, item possessiones Batus, Veylla, Zaazzaka, Gyznoy. Vereszeek, Feel-
folu et Luer nuncupate in portionem ipsius magistri Deseu cessissent cum omnibus
utilitatibus earundem, unicuique ipsorum in filios filiorum eorundem perpetuo et
irrevocabiler possidende, tenende pacifice et habende, talimodo quod ipsi filii
Dyonisii cum populis eorundem possessiones supra dictas in terris arabilibus, fenetis
silvis, nemoribus et aliis utilitatibus ipsarum iuxta consuetudinem antiquam in
terminis et signis possidebunt. Hoc etiam declarato, quod ipsi Thomas, et Stephanus
ac Deseu magistri et populi eorundem magnas silvas in superioribus partibus exis-
tentes communiter uti valeant atque possint. Item predictus magister Deseu et
procuratores supradicti pro dominis eorum assumpserunt, ut quicumque ipsorum
ipsam divisionem processu temporis retractaret, poene ducentarum marcarum
subiaceret ipso facto. Et cum presentes per eosdem filios Dyonisii ad nos reportati
fuerint, nostrum privilegium super hoc eisdem concedemus. Datum feria sexta
proxima post festum beate Lucie virginis, anno domini millesimo trecentesimo
decimo nono.

Doc. Nr. 390

1320 Februarie 18, Timișoara.

Karolus dei gratia rex Hungarie fidelibus suis capitulo ecclesie beati Michaelis
archangeli Transsilvane salutem et gratiam. Noveritis, quod Michael et Nicolaus
filii Alberti de Sukky fideles nostri ad nostram accedentes presentiam et sue fide-
litas servitia multa laude digna nostre maiestati impensa nobis proponentes et
deklarantes, quandam possessionem seu terram Paulustheluke vocatam, simul
cum silva sua Vmbuz vocata, in comitatu de Dubuka existenti, asserentes ipsam
esse nostre collationi de iure pertinentem, a nobis sibi dari et conferri pro eorum
fidelibus servitiis meritoriis perpetuo possidendas postulaverunt. Verum quia de
qualitate et cantitate ipsius possessionis seu terre et utrum pertineat nostre colla-
tionis de iure nec ne, nobis veritas non constat, fidelitati vestre damus in mandatis,
quatenus mittatis hominem vestrum pro testimonio virum ydoneum, coram quo
Andreas filius Guge, vel Dominicus de Zuky, si alterum abesse contingat, homo noster
accedat ad faciem possessionis memorate et convocando commetaneos et vicinos
eiusdem terre Paulustheluke, per veteres et antiquas metas reambulet et statuat
Michaeli et Nicolao predictis cum omnibus earum utilitatibus et pertinentiis uni-
versis perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum. Contradictores vero contra
eoslem, si qui fuerint, ad nostram citet presentiam ad terminum competentem.
Post hec vero diem citationis, terminum assignatum et nomina citatorum cum serie
totius facti ac cursus metarum nobis fideliter rescribatis. Datum in Themeswar
feria tertia proxima post dominicam, in qua cantatur officium Invocavit me et
ego. Anno domini millesimo CCC^o XX^{mo}.

<Pe verso:> Fidelibus suis capitulo ecclesie beati Michaelis archangeli Transsilvane pro Michaele et Nicolao de Zuky reambulatorie.

Doc. Nr. 395

1320 Martie 1, <Alba-Iulia>.

Nos magister Andreas, prepositus ecclesie beati Mychaelis archangeli Transsilvane in episcopum eiusdem ecclesie per capitulum postulatus, presentium per tenorem significamus, quibus expedit universis, quod discreti viri, fratres et canonici nostri eiusdem ecclesie, considerata inpacati temporis qualitate diversisque turbationibus et lacerationibus¹⁾ que hoc tempore eis et populis ipsorum evenerunt, castrum eorum quod lapis sancti Mychaelis nominatur²⁾, proprietate et possessione ad eos pertinens, commiserunt nobis ad custodiendum et servandum, non aliquo respectu seu causa vel occasione, nisi quia indeterminate, ut preposito eorum, dederunt custodiam castrum supradicti tali conditione quod per iuramentum una cum Petro et Nicolao, magistris fratribus nostris super ligno vivifice crucis et sacris reliquiis sic obligaremus nos sub ipso iuramento prestito et sub pena excommunicationis³⁾, quam⁴⁾ a magistro Benedicto, archidiacono de Tylegd, sede vacante, per capitulum in spiritualibus et temporalibus constituto vicario generali, in nos in pleno capitulo recepimus spontanea voluntate⁵⁾, quod idem castrum ecclesie beati Mychaelis sine nocumentis⁶⁾ eis servabimus et quotiescunque⁷⁾ ipsi fratres nostri de capitulo a nobis dictum castrum eorum repetiverint vel requisiverint sine difficultate eis restituere teneamur. In usibus autem ipsius castrum, ut pote presidio tempore fuge vel rerum ecclesie seu⁸⁾ ipsorum communiter et⁸⁾ singulariter in ipso castro domini existant et uti possint, similiter sine aliqua difficultate vel impedimento, in presentia seu absentia nostra dominio semper eis reservato. Datum sabato proximo ante dominicam Oculi, anno domini millesimo trecentesimo vigesimo.

Doc. Nr. 396

1320 Martie 3, <Alba-Iulia>.

Excellentissimo domino suo Karolo, dei gratia illustri regi Hungarie capitulum ecclesie Transsilvane orationes in domino debitas ac devotas, cum perpetua fidelitate. Litteras excellentie vestre noveritis nos recepisse in hec verba: <Urmează documentul lui Carol Robert din 19 Febr. 1320, Timișoara, nr. >. Nos igitur preceptis et mandatis excellentie vestre obtemperantes, ut tenemur, cum ipso Andrea filio

1) Történelmi Tár, greșit: *jaclationibus*. 2) Ibidem, greșit: *vocatur*. 3) Loc pătat în orig. 4) Tört. Tár: *ex. . .* 5) N'a putut fi descifrat de editorul doc. din Tört. Tár. 6) Tört. Tár, greșit: *documentis*. 7) Ibidem, greșit: *quandoconque*. 8) Ibidem, *vel*.

Gyge, homine vestro prelibato, ad predicta mandata vestra exequenda unum ex nobis, dominum Benedictum plebanum de Kolkoswar conca¹⁾ nonicum nostrum misimus <vice²⁾ nostra pro testimonio. Qui quidem Benedictus plebanus, homo noster cum predicto homine vestro, demum ad nos reversus, nobis dixit requisitus quod prenomminatus homo vester, simul cum ipso homine nostro, quinta feria proxima post dominicam Reminiscere ad faciem dicte possessionis Paulustelky nominate accessisset et convocatis omnibus commetaneis et vicinis ipsius terre Paulustelky diligenter inquirendo et scrutando ab universis commetaneis et vicinis, a quibus decuit et licuit, idem homo vester, sub testimonio dicti hominis nostri invenisset eandem terram, simul cum silva Vmbuz vocata, collationi vestre de iure pertinentem et inveniendo eandem terram ad collationem vestram attinentem iuxta veteres metas reambulasset sepefatam terram cum dicta silva Vmbuz. Cuiusquidem terre Paulustelky et silve Vmbuz prima meta incipit in Berch Vmbuz nuncupato, ubi sunt due mete terre antique, que due mete distingunt inter terram Vmbuz et terram Zawa nominatam. Inde descendit versus septentrionem per crebras metas ad locum ubi duo fluvii de Zwa³⁾ et de Bagach venientes in unum convenerunt. Abhinc transeundo ipsum fluvium tendit ad³⁾ Berch et in fine ipsius Berch est una meta terrea. Inde cundo versus septentrionem super ipso Berch, veniet ad duas metas terreas antiquas, que dividunt inter terram Bagach et Vmbuzteluke. Deinde vadit ad alium Berch Scenthegyud nominatum ad unam metam terream. Post hec currit versus orientalem in eodem Berch per singulas currentes metas terreas, que dividunt inter terram Polun et terram Vmbuz supradictam. Abhinc tendendo in ipso Berch, perveniet ad metas terreas antiquas, que dividunt inter terras Zenthgutlard et ipsam Vmbuz. Inde descendit ad fluvium Vmbuz versus meridiem et transeundo ipsum fluvium Vmbuz, circa quendam locum molendini, qui locus molendini remansisset Vmbuz. Inde ascendit de Berch ad duas metas terreas antiquas, que dividunt inter terram Legyn et Vmbuz. Abhinc currendo versus occasum solis per singulas crebras metas terreas, que distingunt inter ipsam terram Legyn et terram Paulusteluke. Inde currit in ipso Berch per crebras metas, que dividunt inter terram Pathka et terram Paulusteluke. Deinde de ipso Berch descendit ad fluvium Palaka versus septentrionem, ubi ipse fluvius Palaka²⁾ et fluvius Hyntus coniunguntur, et ibi est una meta antiqua, que dividit inter terram Palaka et terram Paulusteluky sepefatam. Abhinc de ipso fluvio ascendit super Berch Vmbuz et vadit per metas antiquas, que distingunt inter terram Tehenenusteleke et terram Paulusteluke superius nominatam et pervenit ad duas metas supranominatas, que dividebant inter terram Vmbuz et terram Zawa nuncupatas. Et sic cursus metarum ipsarum Paulusteluke et Vmbuz terminatur. Et statuisset easdem terras Paulusteluke et Vmbuz sub metis supradictis ipsis Michaeli et Nicolao possidendas, nemine

1) Loc rupt in orig. 2) așa in text. 3) <unum>.

cometaneorum contradictore existente. Datum secunda feria proxima post dominicam Oculi. Anno domini M^oCCC^oXX^{mo}.

Doc. Nr. 397

1320 Martie 4, <Alba-Iulia>.

Capitulum ecclesie Transilvane omnibus Christi fidelibus presentibus et futuris presens scriptum inspecturis salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod constitutis coram nobis Valentino filio Zerechmer de Huzyuteluk pro se et Johanne fratre suo ab una parte et comite Marco filio Torda de Losady et Andrea filio Petri de Sancto Rege, ac magistro Laurentio servientibus Ladislai filii condam comitis Pauli castellani de Dewa pro eodem Ladislao domino suo, Petre, Johanne et Stephano fratribus suis ex altera, propositum extitit per eosdem et relatam viva voce, quod cum prefatus Valentinus pro medietate prefate terre seu possessionis Huzyuteluk ipsum Ladislaum filium comitis Pauli cum fratribus suis ad presentiam nobilis viri Dause woyvode Transsilvani et comitis de Zolnuk ordine judiciario fecisset evocari, tandem, prout id Valentinus nomine suo et nomine Johannis, fratris sui, ac ipsi Marcus comes et Andreas ac magister Laurentius procuratorio nomine pro ipso Ladislao et fratribus suis, filiis ipsius comitis Pauli, concorditer confessi sunt oraculo vive vocis propter bonum pacis talem ordinationem seu commutationem inter se celebrassent, quod idem Valentinus et Johannes, frater suus, totalem medietatem ipsius possessionis seu ville Huzyuteluk, cum omnibus utilitatibus suis, reliquissent et statuissent ipsis Ladislao, Petro, Johanni et Stephano, filiis ipsius comitis Pauli, in filios filiorum eorundem perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam pacifice et habendam. Et e converso idem Ladislaus et fratres sui, sicut ipsi comes Marcus et Andreas ac magister Laurentius, nomine eorundem filiorum comitis Pauli procuratorio nomine sunt confessi in concambium seu permutationem ipsius medietatis terre Huzyuteluk dedissent et statuissent ipsis Valentino et Johanni, fratri suo, medietatem medietatum terrarum Mestherteluky vocate, que alio nomine Ermenteluke vocatur et Ladamerteluke nuncupate, circa terram Stolchumberk existentis, ipsos filios comitis Pauli tangentium, similiter cum omnibus utilitatibus earundem quartarum partium ipsarum totarum terrarum Ermenteluke et Ladamerteluke iure perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam pacifice et habendam; assumptentes et obligantes se invicem predicte partes ab omnibus processu temporum ratione predictarum particularum terrarum per concambium seu permutationem datarum ipsos vel heredes eorum impetere vel inquietare volentibus mutuo per omnia se expedire propriis laboribus et expensis et in pacifica possessione earundem particularum terrarum indefesse conservare. In cuius rei testimonium

et robur perpetuum, ad instantiam et petitionem partium, literas nostras presentes concessimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum feria tertia proxima post dominicam Oculi. Anno domini M^o CCC^o vigesimo. Andrea preposito, Sancto cantore, Vincentio custode, Nicolao archidiacono de Torda decano ecclesie nostre existentibus.

Doc. Nr. 406

1320 Martie 25.

<K>arolus dei gratia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie Bulgarieque rex universis Christi fidelibus tam presentibus, quam futuris presentem paginam inspecturis salutem in salutis largitore. Considerationes pietatis equitatisque aciem nostre mentis attrahunt et invitant famulantium sudoribus, singulorum merita advertentes gratuito donativo respondere, presertim quos actus fidelitatis in fidei constantia ceteris protulerunt, qui et si celesti munimine corpore supervivant, se tamen in vite discrimina pro regii dyadematis incremento honoris exponere non formidant. Eapropter ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod cum Michael et Nicolaus filii Alberti de Suky fideles nostri ad nostram accedentes presentiam, quandam terram Palusteleke vocatam, simul cum silva Vmbuz nominata, in comitatu de Doboka existentem et prout dixerunt, nostre collationi pertinentem, a nobis sibi dari et conferri postulassent. Nosque in hac parte ex certa scientia procedere volentes, fidelibus nostris, capitulo videlicet ecclesie beati Michaelis archangeli Transsilvane, ut ipsi suum mitterent hominem pro testimonio fidedignum, coram quo Andreas filius Gyuge vel Dominicus de Suky, si alterum abesse contingat, homo noster convocatis comitaneis et vicinis dicte terre, iuxta veteres metas eandem reambulando et veras statueret ipsis Michaeli et Nicolao perpetuo possidendam, si non fieret contradictum. Contradictoribus vero, si qui forent, contra eosdem Michaellem et Nicolaum ad nostram presentiam ad terminum competentem evocatis iuxta bonam regni nostri consuetudinem, litteris nostris dedissemus in mandatis. Tandem iidem fideles nostri nobis rescripserunt in hec verba: *«Urmcază actul capitulului din Alba-Iulia, din 3 Martie 1320»*. Nos itaque ex huiusmodi relatione predicti capituli fidelium nostrorum certificati, memoratam terram Paulusteleke et silvam Vmbuz ad nostram collationem pertinere cognoscentes revocantesque in memoriam fidelitates et fidelium obsequiorum merita eorundem Michaelis et Nicolai, que nobis, nostro iugiter lateri adhaerendo et in nostris ac regni nostri negotiis tam prosperis, quam adversis, dubiis se fortune casibus submittendo possessiones suas et bona hereditaria manibus infidelium nostrorum desolationi et vastitati relinquendo, continuis locis et temporibus oportunis, que suo modo per singula longum esset enarrari et presentibus inseri tediosum cum, sumpne fidelitatis desiderio exhibuerunt et

impenderunt, et specialiter ea obsequia eorundem, que tunc, cum Moys filius Moys dampnate memorie emulus et infidelis noster in Bonchyda cum magistro Stephano filio Dyonisii fideli nostro, in contemptum nostre regie corone conflictum et bellum execrabile presumptione temeraria <hab>uisset, advertentes cum sui sanguinis effusione exhibuerunt, ubi ipse magister Stephanus victoriam obtinuit et triumphum laudabilem reportavit, dextra domini virtutem faciente, ubi etiam duo servientes ipsorum Michaelis et Nicolai, Martinus et Barcha nomine, pro fide regie corone observanda decertantes, per complices dicti Moys infidelis extiterunt intercepti. Volentes pro tot et tantis fidelitatibus eisdem obsequiisque gratuitis regie remunerationis occurrere cum favore, prefatam terram Paulustelky, cum silva Umbuz vocata, cum omnibus ipsius utilitatibus et pertinentiis universis, sub antiquis metis et terminis prenotatis, absque preiudicio iuris alieni, eisdem Michaeli et Nicolao et per eos suis heredibus heredumque suorum successoribus dedimus, donavimus et contulimus iure perpetuo possidendam, tenendam habendam pacifice et quiete. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri Johannis Albensis ecclesie prepositi, aule nostre vicecancellarii et archydiaconi de Kukulleu, dilecti et fidelis nostri. Anno domini M^o.CCC^o.XX^{mo}. octavo Kalendas Aprilis, regni autem nostri anno similiter vigesimo.

Doc. Nr. 414

1320 Mai 4, Debrefin (R. P. Ungarä).

Nos Carolus dei gratia rex Hungarie tenore presentium significamus quibus expedit universis, quod quicumque libere conditionis homines ad civitates nostras Deeswar et Deesakna vocatas causa commorandi venire voluerint sive Saxones sive Hungari sive alterius conditionis homines cuiuscumque, libere veniant et secure commorentur in eisdem sub nostra protectione speciali eademque libertate gaudeant et fruantur, que per predecessores reges regni Hungarie et per nos mediantibus signis et instrumentis nostris eisdem est concessa et in quibus ceteri civitatenses nostri commorantur. Volumus etiam, ut nullus iudicium nostrorum vel nobiles regni nostri homines ad predictas civitates causa commorandi se transferre volentes prohibere audeat ordine iuris observato aut in persona vel in rebus condemnare, et hec volumus per fora et loca publica proclamari. Datum in Debreczin, dominica proxima ante ascensionem, domini, anno eiusdem millesimo trecentesimo vicesimo.

Doc. Nr. 423

1320 Junie 2, Timişoara.

Demetrius, magister tavernicorum domini regis, inter discretos viros capitulum ecclesie beati Mychaelis archangeli Transsilvane ab una parte, et inter hospites

de Craco et Igun ex altera, in facto possessionum Ompeycha et Obrudbania vocatarum, per dominum nostrum regem pro iudice deputatus, damus pro memoria, quod cum ad mandatum seu preceptum domini regis literatorie directum, dictum capitulum contra prefatos hospites in octavis Pentecostes coram ipso domino rege comparere et utraque pars sua instrumenta super facto dictarum possessionum Ompeycha et Obrudbania exhibere debuissent. Advenientibus ipsis octavis, magister Petrus, archidiaconus de Zonuch et decanus predicti capituli et magister Johannes archidiaconus de Ozd, cum procuratoriis literis ipsius capituli pro eodem ab una parte, ab altera vero Georgius Longus et Nycolaus, filius Jacobi, hospites in Craco ac Halmannus Albus de Igen, pro se et pro omnibus hospitibus de eisdem consociis suis una cum Beke, filio Stephani de Dengeleg, homine magnifici viri Deuse vaivode Transilvani et comitis de Zolnoch, comparuerunt in figura iudicii coram nobis. Et cum instrumeta ab eisdem hospitibus super facto dictarum possessionum, ut iuris ordo expostulat, exhibere petiissemus, nulla penitus potuerunt in facto dictarum possessionum exhibere, nisi privilegia piorum regum Bele et Stephani seriem libertatum suarum et collationem quarundam aliarum possessionum continentia. Et cum adhuc semel, secundo, et tertio instrumenta super facto dictarum possessionum ab ipsis hospitibus petiissemus, responderunt, quod dicte possessiones in nullo ad ipsos pertinerent, nec aliqua super facto earundem haberent instrumenta, nec quidquam materiarum super ipsis possessionibus contra predictum capitulum suscitandi haberent questionis. Dicti vero procuratores capituli memorati exhibuerunt in instanti patentes literas domini nostri regis, quibus mediantibus idem dominus rex per specialem hominem suum prefatas possessiones antedicto capitulo fecerat assignari et statuere legitime nullo contradictore existente. Alia etiam evidentia instrumenta predicti procuratores capituli memorati super ipsis possessionibus dixerunt se habere. Nos igitur una cum regni baronibus, et nobilibus nobiscum in iudicio consedentibus auditis dictorum hospitem propositionibus et tenore literarum ipsius domini regis plene intellecto easdem possessiones in ius et proprietatem dicti capituli devolvendas decrevimus iuxta formam literarum patentium predictarum habendas et tenendas auctoritate vice et nomine domini nostri regis memorati. Datum in Temeswar, in crastino quindenarum Pentecostes anno domini millesimo trecentesimo vigesimo.

FOTOCOPII
DUPĂ DOCUMENTE ORIGINALE
ÎN LIMBA LATINĂ

---

*Dat la cules 10, VII/1952. Bun de tipar 18/IV 1953. Tiraj 1500.
Hârtie velină 65 g/mp. Format 16 × 100/70. Coli editoriale 33,5.
Coli de tipar 31¹/₂. 10 planșe tipo, velină 80 g/mp. Prețul unui
ex. 15 lei. Comanda 2047. A. 230,*

*Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 9 (R)
Pentru bibliotecile mari indicele de clasificare 9 (498)(001—12)*

Tiparul executat la Intreprinderea Poligrafică Nr. 4,
Calea Șerban-Vodă Nr. 133 — 135, București. — R.P.R.

Prețul lei 15. —